

DR. ING. NECULAI ȘELARU

**MANUAL PENTRU EXAMENUL
DE VÂNĂTOR**

**EDIȚIA A V-A
RESTRUCTURATĂ ȘI REVIZUITĂ
DE**

Acad. Dr. Atilla Kelemen

Dr. ing. Nicolae Goicea

Dr.ing. Mitică Georgescu

Dr. biol. Cătălin Rang

Ing. Daniel Dicu

Editura

2012

CUPRINS

Cuvânt înainte

Capitolul I. Noțiuni introductive în istoria vânătorii și în domeniile eco-etologiei, morfo-anatomiei I sistematicii speciilor de interes vânătoresc

- 1.1. Succintă istorie a vânătorii și a evoluției speciilor de interes vânătoresc
- 1.2. Istoria organizării vânătoarești în România
- 1.3. Noțiuni introductive în ecologia vânatului
- 1.4. Obiectul etologiei vânatului
- 1.5. Elemente de morfologia și anatomia vânatului
 - 1.5.1. Unele adaptări morfologice și anatomice întâlnite la păsări
 - 1.5.2. Unele adaptări morfologice și anatomice întâlnite la mamifere
 - 1.5.3. Noțiuni de anatomia vânatului
- 1.6. Clasificarea vânatului
- 1.7. Sistematica speciilor de interes vânătoresc
 - 1.7.1. Clasa Mammalia
 - 1.7.2. Clasa Aves

Capitolul II. Cunoașterea speciilor de interes vânătoresc și a habitatelor acestora

2.1. Mamifere protejate la care vânătoarea este permisă în România

- 2.1.1. Cerbul comun (*Cervus elaphus L.*)
- 2.1.2. Cerbul lopătar (*Dama dama L.*)
- 2.1.3. Căpriorul (*Capreolus capreolus L.*)
- 2.1.4. Capra neagră (*Rupicapra rupicapra L.*)
- 2.1.5. Muflonul (*Ovis aries musimon P.*)
- 2.1.6. Mistrețul (*Sus scrofa L.*)
- 2.1.7. Iepurele comun (*Lepus europaeus P.*)
- 2.1.8. Iepurele de vizuină (*Oryctolagus cuniculus L.*)
- 2.1.9. Marmota (*Marmota marmota L.*)
- 2.1.10. Bizamul (*Ondatra zibethica L.*)
- 2.1.11. Vulpea (*Vulpes vulpes L.*)
- 2.1.12. Șacalul (*Canis aureus L.*)
- 2.1.13. Câinele enot (*Nyctereutes procyonoides G.*)
- 2.1.14. Vezurele (*Meles meles L.*)
- 2.1.15. Jderul (*Martes sp.*)
- 2.1.16. Dihorul comun (*Putorius putorius L.*)
- 2.1.17. Hermelina (*Mustela erminea L.*)
- 2.1.18. Nevăstuica (*Mustela nivalis L.*)

2.2. Mamifere la care vânătoarea este interzisă, dar care se pot vâna prin derogare de la lege

- 2.2.1. Elanul (*Alces alces L.*)
- 2.2.2. Zimbrul (*Bison bonasus L.*)
- 2.2.3. Nutria (*Myocastor coypus M.*)
- 2.2.4. Brebul (*Castor fiber*)
- 2.2.5. Hârciogul (*Cricetus cricetus L.*)
- 2.2.6. Veverița (*Sciurus vulgaris L.*)
- 2.2.7. Ursul (*Ursus arctos L.*)
- 2.2.8. Lupul (*Canis lupus L.*)
- 2.2.9. Râsul (*Lynx lynx L.*)
- 2.2.10. Pisica sălbatică (*Felis silvestris L.*)
- 2.2.11. Vidra (*Lutra lutra L.*)
- 2.2.12. Nurca (*Lutreola lutreola L.*)

2.3. Păsări protejate, la care vânătoarea este permisă în România

- 2.3.1. Gâsca-de-vară (*Anser anser* L.)
- 2.3.2. Gâsca-de-semănătură (*Anser fabalis* L.)
- 2.3.3. Gârlița mare (*Anser albifrons* S.)
- 2.3.4. Rața mare (*Anas platyrhynchos* L.)
- 2.3.5. Rața mică (*Anas crecca* L.)
- 2.3.6. Rața cârâitoare (*Anas querquedula* L.)
- 2.3.7. Rața lingurar (*Anas clypeata* L.)
- 2.3.8. Rața-cu-cap-castaniu (*Aythya ferina* L.)
- 2.3.9. Rața suliițar (*Anas acuta* L.)
- 2.3.10. Rața fluierătoare (*Anas penelope* L.)
- 2.3.11. Rața pestriță (*Anas strepera* L.)
- 2.3.12. Rața moțată (*Aythya fuligula* L.)
- 2.3.13. Rața-cu-cap-negru (*Aythya marila* L.)
- 2.3.14. Rața sunătoare (*Bucephala clangula* L.)
- 2.3.15. Lișița (*Fulica atra* L.)
- 2.3.16. Găinușa-de-baltă (*Gallinula chloropus* L.)
- 2.3.17. Sitarul-de-pădure (*Scolopax rusticola* L.)
- 2.3.18. Becațina comună (*Gallinago gallinago* L.)
- 2.3.19. Becațina mică (*Lymnocyptes minimus* L.)
- 2.3.20. Cocoșul-de-munte (*Tetrao urogallus* L.)
- 2.3.21. Ierunca (*Tetrastes bonnasia* L.)
- 2.3.22. Fazanul (*Phasianus colchicus* L.)
- 2.3.23. Potârnichea (*Perdix perdix* L.)
- 2.3.24. Prepelița (*Coturnix coturnix* L.)
- 2.3.25. Porumbelul gulerat (*Columba palumbus* L.)
- 2.3.26. Porumbelul-de-scorbură (*Columba oenas* L.)
- 2.3.27. Turturica (*Streptopelia turtur* L.)
- 2.3.28. Guguștiucul (*Streptopelia decaocto* F.)
- 2.3.29. Ciocârlia (*Alauda arvensis* L.)
- 2.3.30. Sturzul-de-iarnă (*Turdus pilaris* L.)
- 2.3.31. Sturzul-de-vâsc (*Turdus viscivorus* L.)
- 2.3.32. Sturzul cântător (*Turdus philomelos* L.)
- 2.3.33. Sturzul de vii (*Turdus iliacus*)
- 2.3.34. Graurul (*Sturnus vulgaris* L.)
- 2.3.35. Cioara grivă (*Corvus corone* L.)
- 2.3.36. Cioara-de-semănătură (*Corvus frugilegus* L.)
- 2.3.37. Stâncuța (*Corvus monedula* F.)
- 2.3.38. Coțofana (*Pica pica* L.)
- 2.3.39. Gaița (*Garrulus glandarius* L.)

2.4. Păsări de interes vânătorească, la care vânătoarea este interzisă

- 2.4.1. Gârlița mică (*Anser erythropus* L.)
- 2.4.2. Gâsca-cu-cioc-scurt (*Anser brachyrhynchus* B.)
- 2.4.3. Gâsca-cu-gât-roșu (*Branta ruficollis* P.)
- 2.4.4. Gâsca neagră (*Branta bernicla* L.)
- 2.4.5. Gâsca călugăriță (*Branta leucopsis*)
- 2.4.6. Rața roșie (*Aythya nyroca* G.)
- 2.4.7. Rața arămie (*Oxyura leucocephala* S.)
- 2.4.8. Rața cu ciuf (*Netta rufina* P.)
- 2.4.9. Rața catifelată (*Melanitta fusca* L.)
- 2.4.10. Rața neagră (*Melanitta nigra* L.)
- 2.4.11. Rața-de-gheturi (*Clangula hyemalis* L.)
- 2.4.12. Ferăstrașul mare (*Mergus merganser* L.)
- 2.4.13. Ferăstrașul moțat (*Mergus serrator* L.)
- 2.4.14. Ferăstrașul mic (*Mergus albellus* L.)

- 2.4.15. Călifarul alb (*Tadorna tadorna* L.)
- 2.4.16. Călifarul roșu (*Tadorna feruginea* P.)
- 2.4.17. Cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo* B.)
- 2.4.18. Cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmaeus* P.)
- 2.4.19. Cormoranul creț (*Phalacrocorax aristotelis* P.)
- 2.4.20. Țigănușul (*Plegadis falcinellus* L.)
- 2.4.21. Cârsteiul-de-câmp (*Crex crex* L.)
- 2.4.22. Cârsteiul-de-baltă (*Rallus aquaticus* L.)
- 2.4.23. Cristelul pestriț (*Porzana porzana* L.)
- 2.4.24. Cocorul mare (*Grus grus* L.)
- 2.4.25. Cocorul mic (*Anthropoides virgo* L.)
- 2.4.26. Dropia (*Otis tarda* L.)
- 2.4.27. Spârcaciul (*Otis tetrax* L.)
- 2.4.28. Sitarul-de-mal (*Limosa limosa* L.)
- 2.4.29. Becațina mare (*Gallinago media* Loth)
- 2.4.30. Cocoșul-de-mesteacăn (*Lyrurus tetrix* L.)
- 2.4.31. Ciocârlanul (*Galerida cristata* L.)

Capitolul III. Gestionarea vânatului

- 3.1. Administrarea și gestionarea fondului cinegetic național
- 3.2. Scopul gestionării vânatului
- 3.3. Productivitatea cinegetică a fondurilor de vânătoare
- 3.4. Efective și structuri reale de vânat
- 3.5. Cote de recoltă
- 3.6. Măsuri de ocrotire și de îngrijire a vânatului
 - 3.6.1. Îngrijirea cu arma
 - 3.6.2. Asigurarea liniștii vânatului și a condițiilor de adăpost
 - 3.6.3. Hrănirea complementară a vânatului
- 3.7. Amenajarea fondurilor de vânătoare
 - 3.7.1. Construcții, instalații și amenajări vânătoarești
 - 3.7.2. Amenajarea fondurilor de vânătoare din zona de munte
 - 3.7.3. Amenajarea fondurilor de vânătoare din zona de deal
 - 3.7.4. Amenajarea fondurilor de vânătoare din zona de câmpie
- 3.8. Populări și repopulări cu vânat
- 3.9. Crescătorii de vânat și complexuri de vânătoare
- 3.10. Arii speciale de protecție a unor specii de interes vânătoresc și a habitatelor acestora
- 3.11. Rezervații de genofond cinegetic
- 3.12. Diminuarea pagubelor produse de vânat
- 3.13. Diminuarea pagubelor cauzate prin lucrări de mecanizare și de chimizare a agriculturii

Capitolul IV. Practica vânătorii

- 4.1. Metode de practicare a vânătorii
 - 4.1.1. Metode de vânătoare colectivă
 - 4.1.2. Metode de vânătoare individuală
 - 4.1.3. Metode de vânătoare speciale
- 4.2. Arme, muniții și tir vânătoresc
 - 4.2.1. Clasificarea armelor de vânătoare
 - 4.2.2. Arme de vânătoare cu țevi lise
 - 4.2.3. Arme de vânătoare cu glonț
 - 4.2.4. Cartușe pentru armele cu țevi lise
 - 4.2.5. Cartușe pentru armele cu glonț
 - 4.2.6. Noțiuni de balistică interioară
 - 4.2.7. Balistica exterioară
 - 4.2.8. Tirul cu arma lisă

- 4.2.9. Tirul cu arma cu glonț
- 4.2.10. Verificarea armelor de vânatoare
- 4.2.11. Îngrijirea armelor de vânatoare
- 4.3. Câini de vânatoare
- 4.3.1. Clasificare
- 4.3.2. Caracteristici
- 4.3.3. Alegerea câinelui de vânatoare
- 4.3.4. Întreținerea și îngrijirea câinelui de vânatoare
- 4.3.5. Dresajul câinelui de vânatoare
- 4.4. Echipamente auxiliar de vânatoare
- 4.5. Organizarea și desfășurarea vânătorii
- 4.5.1. Organizarea vânătorii colective
- 4.5.2. Semnele rănirii vânatului
- 4.5.3. Urmărirea vânatului rănit
- 4.5.4. Condiționarea vânatului împușcat
- 4.6. Trofee de vânat și expoziții de vânatoare

Capitolul V. Reguli explicitate de comportament vânătoresc

- 5.1. Fii vânător competent și responsabil!
- 5.2. Respectă limitele impuse dreptului de a vâna !
- 5.3. Fii responsabil față de patrimoniul natural comun !
- 5.4. Ține seama de interesele mediului și ale celorlalți utilizatori !
- 5.5. Fii bun ocrotitor al vânatului !
- 5.6. Fii responsabil de actele tale !
- 5.7. Fii bun camarad de vânatoare !
- 5.8. Respectă vânatul viu și pe cel împușcat !
- 5.9. Respectă obiceiurile de după focul de armă !
- 5.10. Cinstește vânătoreșii și ziua vânătorului !

Capitolul VI. Reglementări internaționale și naționale în materie de mediu și vânatoare

- 6.1. Reglementări internaționale
- 6.1.1. Punere în temă
- 6.1.2. Convenții, protocoale și acorduri internaționale referitoare la fauna de interes vânătoresc
- 6.1.3. Directive europene referitoare la conservarea speciilor de interes vânătoresc și a habitatelor acestora
- 6.2. Reglementări naționale
- 6.2.1. Bazele juridice ale regimului vânătorii
- 6.2.2. Istoria dreptului de vânatoare în România
- 6.2.3. Principiile Legii fondului cinegetic și a protecției vânatului nr. 103/1996
- 6.2.4. Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic, nr. 407/2006, modificată și completată
- 6.2.5. Alte legi cu implicații asupra gestionării faunei de interes vânătoresc și a habitatelor acesteia
- 6.3. Statutul Asociației Generale a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România

Bibliografie selectivă

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE

Examenul de vânător, tradițional deja în marea majoritate a țărilor din Europa și în multe țări de pe alte continente, diferă totuși de la un loc la altul, în funcție de interesul cetățenilor pentru vânatoare, managementul vânatului, obiceiurile locale și, mai ales, în funcție de sistemul de pregătire și de promovare a candidaților.

În unele țări - precum în Germania, Rusia, Olanda, Belgia, Danemarca etc. - candidații se pregătesc în școli speciale de vânatoare, caz în care examenul se susține în fața reprezentanților statului în profil, iar absolvenții primesc o licență sau un permis de vânatoare. În alte țări, pregătirea candidaților rămâne în sarcina asociațiilor vânătorești - ca de exemplu în Serbia, Slovacia, Polonia, Cehia etc. - caz în care acestea organizează examinarea lor, iar absolvenții primesc un carnet de membru care echivalează cu un permis de vânatoare. Sunt și țări, cele mai multe din Europa, în care pregătirea candidaților și instruirea în continuare a vânătorilor este lăsată în responsabilitatea asociațiilor vânătorești, cele mai interesate de calitatea viitorilor membri vânători, însă examinarea se face de o comisie mixtă pentru ca atât asociațiile vânătorești cât și statul să aibă garanția unei pregătiri temeinice în materie de vânatoare. Sistemul de examinare prezentat se regăsește în România, Belarusia, Austria, Grecia etc.

Sunt însă și țări în care viitorii vânători nu sunt examinați - precum în Anglia, Irlanda, Finlanda etc.

Grija aparte pentru pregătirea și promovarea viitorilor vânători în marea majoritate a țărilor din Europa, dar nu numai, se justifică prin particularitățile activității cinegetice, care se desfășoară cu arme de foc și incumbă responsabilități aparte în legătură cu:

- folosirea armelor de vânatoare, așa încât să fie evitate pericolele de accidente umane și rănirea păgubitoare a vânatului;
- cunoașterea legii și a reglementărilor în materie, pentru a se evita comiterea de contravenții și infracțiuni tocmai din cauza necunoașterii acestora;
- recunoașterea speciilor de interes vânătorească, atât cele admise la vânatoare, cât și cele pentru care vânatoare este interzisă;
- necesitatea ocrotirii și îngrijirii vânatului, precum și conștientizarea exploatării durabile a acestuia;
- grija față de mediul de viață al speciilor de animale sălbatice;
- protejarea diferitelor bunuri și valori de interes local, național sau internațional.

Așadar, examenul de vânător s-a impus, în majoritatea țărilor europene și în multe alte țări din lume, pentru a obliga vânătorii să cunoască, mai înainte de a putea dobândi și folosi arme de vânatoare, unde, când și cum să facă uz de acestea, legal, etic și fără riscuri pentru vânat, pentru ei, pentru camarazii lor și pentru alți membri ai societății.

În România, examenul de vânător are o vechime de peste 50 de ani. Anterior organizării acestuia, pregătirea candidaților cădea în sarcina unor vânători cu experiență, care-și promovau discipolii doar atunci când apreciau că aceștia și-au însușit un minimum de cunoștințe necesare practicării vânătorii.

De pregătirea viitorilor vânători și de examinarea lor s-au preocupat deci, până în anul 1996, exclusiv asociațiile vânătorești, care urmau să-i accepte în propriile colectivități.

Din anul 1996, de pregătirea candidaților, care a fost legiferată la minimum un an de stagiatură, s-au preocupat tot asociațiile vânătorești, însă, examinarea acestora a fost stabilită în responsabilitatea unei comisii mixte, formată din reprezentanți ai Autorității publice centrale în domeniul cinegetic (2), ai A.G.V.P.S. din România (2) și ai învățământului superior de specialitate (1).

Mai nou, din anul 2006, examenul de vânător se organizează în fața unei comisii mixte, constituită din reprezentanți ai autorității publice centrale care răspunde de silvicultură și ai asociațiilor, uniunilor sau federațiilor naționale de profil recunoscute la nivel național și internațional și înființate prin lege.

În concluzie, pregătirea viitorilor vânători și examenul de vânător au fost organizate în România similar experienței din multe țări europene, de circa 8 ani, având la bază un manual și teste teoretice special concepute în acest scop.

În viitor, se impune însă o modalitate mai exactă de abordare a examenului de vânător, ca urmare a prevederilor Recomandării nr. R (85)17 a Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre din Consiliul Europei, care condiționează eliberarea permiselor de vânătoare de promovarea unui examen de vânător similar în țările Europei, examen ce **„trebuie să cuprindă o probă teoretică și una practică, ambele preorientate de sugestiile care figurează în anexa la recomandare”**.

Iată de ce a fost necesară restructurarea cunoștințelor din vechile ediții ale manualului pentru examenul de vânător și reformularea unor texte, așa încât noul „Manual pentru examenul de vânător” – ediția a V-a, revizuită și completată, să corespundă întru totul recomandării menționate.

În același scop, au fost modificate și urmează să fie revizuite și „Testele pentru examenul de vânător” și, implicit, modul de examinare, care pe lângă proba teoretică trebuie să cuprindă și o probă practică referitoare la: recunoașterea speciilor de interes vânătorească, a urmelor și anumitor părți din organismul acestora, mânuirea armelor de vânătoare, comportamentul cu arma în teren, reflexele și rezultatele tragerii în poligon etc.

A sosit, deci, momentul ca Recomandarea nr. R (85)17 a Consiliului Europei, adoptată încă din 23 septembrie 1985, să fie pusă în aplicare, mai ales acum, când se recunoaște că vânatul nu are frontiere, iar vânătorii țărilor U.E. pot călători liber, cu armele lor de vânătoare în spațiul comun, pe baza unui permis de armă european.

Vânătorilor din U.E. li se facilitează astfel participarea la vânători în locuri și în țări aflate la mare distanță față de terenul lor obișnuit de vânătoare.

De aceea, cunoștințele despre vânat și despre vânătoare ar trebui extinse la nivelul U.E., fiind foarte important de reținut și înțeles prevederile reglementărilor internaționale în domeniu. În ceea ce privește reglementările și obiceiurile locale, rămâne ca obligație pentru orice vânător străin de loc să se documenteze în acest sens, în primul rând de la gazdele-organizatori de vânătoare.

S-a făcut astfel încă un pas înainte, spre o pregătire vânătorească responsabilă și similară în tot spațiul Europei, fără a fi obligată însă vreo comunitate locală de vânători să renunțe la tradiția și experiența ei pozitivă în domeniul cinegetic.

În ediția de față a lucrării, intitulată „Manual pentru examenul de vânător”, s-au avut în vedere toate cerințele și aspectele antamate mai sus. Din acest motiv, lucrarea are și va putea păstra pentru un anumit timp un caracter de originalitate și actualitate.

Autorul

CAPITOLUL I

NOȚIUNI INTRODUCTIVE ÎN ISTORIA VÂNĂTORII ȘI ÎN DOMENIILE ECO-ETOLOGIEI, MORFO-ANATOMIEI ȘI SISTEMATII SPECIILOR DE INTERES VÂNĂTORESC

1.1. Succintă istorie a vânătorii și a evoluției speciilor de interes vânătoresc

Omul a fost, mai înainte de toate, culegător și vânător.

A cules și s-a hrănit cu plante, cu fructe și cu semințe sălbatice, cu ouă și cu pui de păsări, cu pui de mamifere, dar și cu resturi de animale sfâșiate de prădători, iar atunci când situația l-a favorizat sau când pofta de hrană proaspătă l-a îndemnat a și vânat. Adică a pândit, a urmărit, a hăituit, a prins și a omorât animale aflate în inferioritate, pentru a se hrăni. A omorât indiscutabil și din nevoia de a se apăra, devorându-și ulterior adversarii, și pentru dobândirea de adăposturi convenabile.

În acest mod trebuie să fi început omul vânătoarea, ca o necesitate de asigurare a celor trebuincioase existenței și, concomitent cu aceasta, selecția ancestrală a vânătorilor.

În timp, omul a reușit să îmblânzească unele animale și să cultive pământul, devenind tot mai puțin dependent de vânat și de vânătoare.

Intervențiile sale în ecosistemele din care făcea parte, pe atunci naturale, au fost determinate de necesitatea lărgirii spațiului vital, odată cu creșterea densității umane. Mai întâi cu ajutorul focului și al toporului, apoi cu ajutorul plugului și, mai târziu, cu ajutorul utilajelor mecanice, omul a reușit să fragmenteze progresiv pădurea și stepa. Au urmat acestei expansiuni inițiale mlaștinile și bălțile, făcându-se tot mai mult loc pașunilor, fânețelor naturale și terenurilor cu utilizare agricolă.

Concomitent însă, o mare parte dintre bărbați au continuat să vâneze. Se obișnuiseră cu acest mod mai aspru de viață și de procurare a unor sorturi mai consistente de hrană, impunându-se în fața semenilor prin forța, curajul și îndemânarea de care dădeau dovadă în lupta, uneori riscantă, cu animalele sălbatice.

Necesitatea și obișnuința au făcut loc, treptat, pasiunii pentru vânătoare și dorinței de dominare în natură și în societate. Aceasta pare să fie explicația preluării conducerii celor mai multe grupări omenești de către vânători. În această dorință de dominare, ce constatăm că dăinuie, pare să își aibă originea tendința mai marilor zilei de a deveni vânători. Cândva tendință sau dorință favorabilă societății, acum modă fără prea mare utilitate pentru aceasta.

Aspectele de dominare succint prezentate au devenit evidente, în decursul istoriei, din momentul în care puternicii vremii și-au rezervat dreptul de-a se antrena pentru lupte și de a-și menține condiția fizică prin vânătoare. Și dreptul, uneori exclusiv, de a vâna anumite specii de animale sălbatice considerate din acest motiv **vânat nobil** sau **mare**, precum bourii, zimbrii, urșii, cerbii, caprele negre și mistreții.

Vânatul mic, reprezentat de celelalte specii de animale sălbatice a căror vânare nu comporta aceleași riscuri, a rămas, mult timp, accesibil tuturor indivizilor de condiție socială inferioară. Probabil, din acele vremuri feudale s-a transmis, până în zilele noastre, ideea de „sport” și de „lux” în vânătoare.

Selecția vânătorilor și a vânatului a urmat, până la un anumit moment, un curs aproape natural și aparent echilibrat, operând doar principiul forței și al calităților native.

Numărul vânătorilor, în creștere ca și densitatea umană, a fost contrabalansat de sporirea efectivelor unor specii de vânat, ca urmare a extinderii agriculturii tradiționale. Aglomerările de plante, mai productive și mai nutritive decât cele din flora spontană, precum și mozaicitatea peisajului natural, au avut efecte dintre cele mai benefice asupra vânatului plantivor, care constituia sursa de hrană a prădătorilor. Dar echilibrul s-a păstrat doar până la un anumit moment al istoriei omenirii.

Dezvoltarea în continuare a agriculturii, prin extinderea suprafețelor cultivate cu plante prășitoare și furajere, a plantațiilor pomicele, a plantațiilor viticole și a pășunilor, precum și curățirea acestor pășuni de tufărișuri, a condus inevitabil la un regres al multor specii de vânat, determinând un ușor dezechilibru în relația vânător-vânat, accentuat de sporirea șeptelului de animale domestice, concurente ale vânatului la hrană.

Preocupările sociale din ce în ce mai diversificate, nivelul în creștere al taxelor vânătorești și costurile tot mai ridicate ale echipamentului de vânătoare, care au operat discriminatoriu în privința celor ce puteau practica vânătoarea, nu au mai reușit, începând de la sfârșitul secolului al XIX-lea, decât să frâneze tendința prezentată, de regres al efectivelor multor specii de vânat sensibile la noile schimbări. Din acest motiv, către sfârșitul secolului al XIX-lea, a apărut ideea și s-a simțit nevoia unor reglementări protecționiste în vânătoare. Din păcate, aceste preocupări protecționiste nu au inclus, de la început, și ideea conservării habitatelor naturale ale vânatului.

Dispăruseră deja, din acea vreme, multe dintre sălbăticiunile vâdate în vremea străbunilor noștri, precum bourul și zimbrul, calul și măgarul sălbatic, saigaua, brebul și marmota de stepă. Se împuținaseră, prin restrângere de areal, și alte specii considerate de pădure, precum cerbul și ursul. Dar se menținea totuși un echilibru agro-silvo-cinegetic natural și relativ stabil.

Prin defrișările, desecările, destufizările și nivelările de teren care au urmat, îndeosebi în a doua jumătate a secolului trecut, spațiul agricol a devenit tot mai întins, mai curat și mai neted. Mecanizarea și chimizarea au luat și ele amploare, ca de altfel și împrejmuirea terenurilor. În aceste condiții, vastul spațiu cultivat agricol și monoculturile întinse au devenit din ce în ce mai puțin propice nu numai viețuirii, ci chiar supraviețuirii altor specii sălbatice, care nu au mai putut ține pasul cu ritmul schimbărilor intervenite în peisaj. Spârcaciul (*Otis tetrax*) aproape a dispărut, urmat fiind în zilele noastre de dropie (*Otis tarda*). Cocorii mari (*Grus grus*) și cocorii mici (*Anthropoides virgo*), în trecere pe la noi, și-au rărit efectivele, ca de altfel și cocoșul de mesteacăn (*Lyrurus tetrix*) aflat deja în pericol de dispariție din munții noștri.

În general, se poate afirma că marea majoritate a speciilor de interes vânătorească, de câmp și baltă, plantivore, granivore și limicole a avut de suferit. Dar nu numai ele. Odată cu diminuarea efectivelor acestor păsări au scăzut și cele ale prădătorilor specifici, cu păr și pene, de zi și de noapte. S-a ajuns astfel la o sărăcire continuă a biodiversității florei și faunei sălbatice, accentuată de poluarea mediului lor de viață și de o presiune cinegetică din ce în ce mai ridicată, proporțională cu creșterea numărului

de vânători. Ca o consecință a tuturor acestor fenomene, precum și a restrângerii pădurii, s-a înregistrat și o diminuare a efectivelor unor specii de vânat dependente de spațiul forestier.

Teoria greșită, ca multe altele în vânătoare, a protecției speciilor fără nici un fel de măsuri de conservare și de refacere a condițiilor degradate de habitat a avut doar un efect benefic limitat.

Astfel, în centrul și în vestul Europei, cu biotopuri mai antropizate decât în România, unele specii de vânat care la noi în țară sunt încă bine reprezentate au devenit rarități sau se găsesc în real pericol de dispariție. Reamintim doar câteva specii de mamifere de interes cinegetic aflate în această situație, pentru a fi conștienți că poate urma și la noi, la cea mai mică greșală de gestionare, declinul constatat în lume: ursul, lupul, pisica sălbatică, vidra, nurca și hârciogul.

Concomitent, mai ales în ultima jumătate de secol, vânatul a înregistrat involuții și în privința vigurii corporale și a calității trofeelor. Rolul nefast l-a avut, de această dată, o altă teorie greșită aplicată în vânătoare și anume a ocrotirii excesive a unor specii sălbatice „considerate utile”, deoarece aveau carnea comestibilă, la care s-a adăugat combaterea, fără nici un fel de restricții, a celorlalte specii, considerate dăunătoare, întrucât se hrăneau cu primele.

Aceste două categorii de specii de vânat, pradă și prădător, au fost tratate complet diferit din punct de vedere cinegetic. Prima categorie s-a bucurat de protecție eficientă față de presiunea exercitată de prădătorii naturali și prin braconaj, fiind ajutată să supraviețuiască în perioada critică prin hrănire complementară. În plus, a fost vânată doar limitat, pentru carne și/sau pentru trofee. Cealaltă categorie, a speciilor prădătoare, a fost combătută prin toate metodele și prin toate mijloacele imaginabile. Efectul a fost însă total contrar celui scontat. În timp ce speciile considerate dăunătoare au fost aspru selecționate, supraviețuind prin indivizi perfect adaptați condițiilor de mediu antropizat, celelalte, cele considerate utile, au înregistrat o ușoară sau mai accentuată degenerare, diferențiată mult de la o zonă la alta a planetei.

Era și firesc să se întâmple așa. Omul-vânător, care a încercat să suplinească selecția naturală cu arma, nu a reușit acest lucru decât într-o foarte mică măsură. Mai mult decât atât, în goana după trofee vânătoarești cât mai remarcabile a practicat o selecție negativă, cu rezultate nefaste pentru calitatea vânatului considerat „util”.

Așa s-a ajuns la situația actuală, calitativ mai slabă pentru multe dintre speciile purtătoare de trofee, și la diminuarea efectivelor altora, enumerate deja ca specii aflate în real pericol de dispariție în Europa.

Un ultim aspect privind evoluția vânatului, care se impune a fi prezentat, este cel al succesiunii unor specii în mediul sălbatic. Locul lăsat liber de unele specii autohtone a fost și este ocupat, natural sau artificial, într-un timp relativ scurt, de alte specii autohtone sau alohtone, în reală expansiune. Astfel, locul lupului este luat, în zilele noastre, de șacal și de câinele sălbătic, iar locul brebului a fost luat parțial de bizam.

Colonizările, intenționate sau accidentale, au avut și ele partea lor de contribuție la inițierea altor succesiuni, toate având ca rezultat șubrezirea echilibrului în natură. Putem exemplifica, în acest sens, expansiunea locală, probabil doar temporară, a nurecii americane scăpate din crescătorii în dauna celei europene, populările cu fazani care au afectat, deși puțin vizibil, potârnichea, populările cu lopătari care pot afecta căpriorul și

cerbul carpatin și populările cu lapin care este posibil să afecteze indirect, prin intermediul bolilor, iepurele-de-câmp.

În concluzie, pe fondul antropizării condițiilor generale de mediu și al sărăcirii biodiversității, au scăzut și efectivele unor specii sălbatice de interes vânătorească. Printr-o vânătoare exagerat practică, fenomenul s-a accentuat în multe zone ale lumii și a condus, în plus, la o degradare calitativă a unor populații de vânat, inclusiv în privința trofeelor. Situația a devenit evidentă în cazul multor specii purtătoare de trofee. Toate acestea și implicațiile care le-au generat nu au făcut altceva decât să fragilizeze echilibrul agro-silvo-cinegetic.

Dat fiind contextul expus, **vânătorul modern este chemat, spre deosebire de cel de altădată, să mențină cu arma echilibrul agro-silvo-cinegetic, precum și vigoarea și sănătatea vânatului.** Cu alte cuvinte, vânătorul este chemat să facă, din pasiune și pe cheltuială proprie, un lucru care altfel ar trebui realizat prin muncă salarizată, de către profesioniști special pregătiți în acest sens. **Așa a devenit vânătoarea din zilele noastre un hobby util echilibrului în natură, dar și societății din care face parte vânătorul.**

1.2. Istoria organizării vânătorești în România

Începuturile organizării activității vânătorești în România, deși foarte vechi, s-au materializat de abia în anul 1870, prin constituirea primei societăți autentice de vânătoare la București. Au urmat alte și alte asemenea constituiri de asociații și de societăți de vânătoare locale, printre care Uniunea Vânătorilor din Brașov, la 27.12.1883.

Anterior anului 1918, erau deja constituite și societăți naționale de vânătoare, la București pentru Principatele Române, la Sibiu pentru Transilvania și la Cernăuți pentru Bucovina.

În acel an de profundă semnificație istorică pentru întreaga națiune română, reprezentanții celor aproximativ 30.000 de vânători din fostele Provinciile Românești au lansat ideea constituirii unei singure Uniuni Generale a Vânătorilor, ca organism central de intervenție eficientă pe lângă autorități, în scopul susținerii intereselor generale ale tuturor vânătorilor din România. Dar nu numai atât. Se dorea ca Uniunea să devină purtătoarea idealurilor vânătorești din țară întru înnobilarea pasiunii vânătorilor, prin ridicarea nivelului de cultură cinegetică al acestora și prin exercitarea în deplină sportivitate a vânătoriei, numai acolo unde, cum și când era legal și etic să fie practică.

De la idee până la materializarea acesteia nu a trecut decât un an.

În 5-7 iunie 1919 a luat ființă la București, prin voința liber exprimată a delegaților tuturor organizațiilor vânătorești reprezentative din țară, Uniunea Generală a Vânătorilor (U.G.V.). Mai apoi, la 26 mai 1922, unitatea se desăvârșea prin întemeierea Uniunii Generale a Vânătorilor din România (U.G.V.R.), ca urmare a fuzionării U.G.V. cu Societatea pentru Ocrotirea Vânatului din Bucovina și cu Reuniunea Română pentru Ocrotirea Vânatului din Transilvania.

Evenimentul, care se înfățișa ca o binemeritată răsplătă a statorniciei și a încrederii celor ce au trudit cu pasiune în acest sens, avea să fie umbrat, la scurt timp, de inițiativa unor uzurpatori, care în același an 1922 au încercat să creeze, tot la București, o pseudo-uniune paralelă, cu aceeași denumire U.G.V.R. și cu același organ de presă „Revista Vânătorilor”. Pentru clarificarea situației, caracterizată la acea vreme

ca fiind „de echivoc nesănătos”, a fost necesară intervenția promptă a Statului, prin lege. Așa a fost recunoscută, în 5-8 martie 1923, personalitatea juridică a adevăratei U.G.V.R., mai înainte ca reglementările speciale ale Legii asociațiilor și fundațiilor nr. 21/1924 să fie promulgate.

În anul 1948, cunoscut ca an al unor profunde transformări politice impuse din exterior, U.G.V.R. a fost desființată, iar în locul acesteia a fost înființată, prin Decretul nr. 211/1948, Asociația Generală a Vânătorilor din România (A.G.V.R.), persoană juridică, de utilitate publică. A.G.V.R. a moștenit astfel, prin lege, membrii, patrimoniul, precum și celelalte drepturi și obligații ale fostei U.G.V.R., fiind succesoarea de plin drept a acesteia.

Cinci ani mai târziu, în anul 1953, A.G.V.R. a fost transformată, tot prin lege, în Asociația Generală a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România (A.G.V.P.S. din România), prin preluarea tuturor asociațiilor și societăților de pescari sportivi. În concordanță cu împărțirea teritorială din acea perioadă, în cadrul A.G.V.P.S. din România funcționau filiale regionale cu personalitate juridică, la rândul lor împărțite în filiale raionale.

A urmat anul 1968 care, prin noua împărțire administrativ-teritorială a țării în județe, a determinat o nouă reorganizare a A.G.V.P.S. din România, de această dată în asociații județene (39) și din municipiul București (6) ale vânătorilor și pescarilor sportivi.

Toate reglementările legale care au urmat cu privire la vânătoare, la pescuitul sportiv și la portul armelor au nominalizat consecvent A.G.V.P.S. din România, aceasta fiind definită prin Legea nr. 26/1976 ca „organizație obștească, cu personalitate juridică și cu statut propriu”.

După decembrie 1989, mai multe filiale și chiar grupe ale asociațiilor județene de vânătoare s-au desprins și s-au constituit, pe principiul dreptului la liberă asociere, ca persoane juridice distincte. Urmare a acestui fapt, A.G.V.P.S. din România cuprinde în prezent asociații ale vânătorilor și pescarilor sportivi, ale vânătorilor sau numai ale pescarilor sportivi, cu sediile în București, în reședințele de județe și în multe alte municipii și localități din țară. Majoritatea acestor asociații legal constituite, care cuprind peste 95% din membrii vânători și pescari sportivi din țară, și-a reafirmat concret afilierea la A.G.V.P.S. din România.

Tradiționala A.G.V.P.S. din România a fost așadar recunoscută și instituționalizată, în timp, prin lege. Mai recent, prin prevederile Legii fondului cinegetic și a protecției vânatului i s-au concretizat și anumite atribuții, în ceea ce privește reprezentarea organizațiilor vânătoarești la nivel național și internațional.

De asemenea, A.G.V.P.S. din România a primit dreptul de a-și adapta propriul Statut la prevederile legii menționate, fără vreo cenzurare din partea statului, ceea ce a însemnat, fără îndoială, o recunoaștere deschisă a meritelor sale de până atunci. În plus, A.G.V.P.S. din România, a fost recunoscută, în continuare, prin textul legii ca fiind de utilitate publică.

În plan internațional, A.G.V.P.S. din România este membră în Consiliul Internațional al Vânătorii și al Protecției Vânatului (C.I.C.) din anul 1930 și în Confederația Internațională de Pescuit Sportiv (C.I.P.S.) din anul 1954. Demn de reținut este faptul că România a fost una dintre cele 4 țări inițiatoare și una dintre cele 28 de țări fondatoare ale C.I.C.

Din anul 2000, A.G.V.P.S. din România a devenit membră, cu drepturi depline, în Federația Asociațiilor de Vânători din Comunitatea Europeană (F.A.C.E.), fiind

printre primele organizații neguvernamentale din România acceptate într-o structură a U.E.

În ceea ce privește structura proprie a A.G.V.P.S. din România, este de reținut faptul că la aceasta sunt afiliate, în condițiile legii și ale statutului propriu, peste 135 de organizații ale vânătorilor, ale pescarilor sportivi sau ale vânătorilor și pescarilor sportivi din România. Numărul acestora este însă nelimitat.

Organele de conducere ale A.G.V.P.S. – Congresul și Consiliul - sunt compuse exclusiv din membri ai organizațiilor afiliate. Președintele, directorul general, vicepreședinții și ceilalți membri ai acestor organe de conducere sunt eligibili pentru perioade de câte 5 ani.

De la nivelul conducerii A.G.V.P.S. din România este coordonată unitar întreaga activitate de reprezentare a intereselor organizațiilor afiliate și, implicit, ale tuturor membrilor acestora.

1.3. Noțiuni introductive în ecologia vânatului

Lumea vie - prezentă de la 10.000 m adâncime în oceane și de la 4.000 m sub scoarța terestră, până la 18.000 m altitudine la Ecuator și 8.000 m la cei doi poli - este abordată sistematic de către oamenii de știință, pe patru nivele de organizare, începând cu individul. Aceasta pentru că lumea vie este constituită la bază din indivizi ai unor specii, care alcătuiesc populații distincte, incluse la rândul lor în biocenoze separate, a căror totalitate formează învelișul de viață al planetei, denumit biosferă (planșa 1).

În spațiul pe care-l ocupă, numit domeniu de viață sau domeniu vital - necesar satisfacerii nevoilor vitale de nutriție, de reproducție și de odihnă - fiecare individ aparținând lumii vii evaluate, din care fac parte și speciile de interes vânătorec, are delimitat un anumit teritoriu preferat, de regulă marcat, pe care-l apără împotriva eventualelor intruși din cadrul aceleiași specii sau din cadrul alteia. În acest domeniu vital și mai ales în teritoriu, indivizii evoluți, la care se face referire, nu trăiesc și nu se deplasează niciodată la întâmplare, ci exclusiv în scopul satisfacerii nevoilor amintite, pe trasee în general cunoscute, obișnuite sau „de fugă” în caz de primejdie. Domeniul și mult mai des teritoriul sunt străbătute, din acest motiv, de o rețea de poteci pe care individul le parcurge zilnic sau periodic în scopul satisfacerii nevoilor vitale amintite (de hrană, de adăpost și de liniște pe de o parte, și de înmulțire, pe de altă parte).

Situația se prezintă în mod similar și pentru indivizii care viețuiesc în grupări (cârduri, ciurde, stoluri etc.), conduse de obicei de indivizi cu experiență.

Domeniile indivizilor evoluți sau ale grupărilor de indivizi evoluți care aparțin unei specii se suprapun periferic cu alte domenii aparținând altor indivizi sau altor grupări de indivizi din aceeași specie, alcătuind împreună un areal continuu, ocupat de totalitatea indivizilor aparținând unei populații. Arealurile populațiilor compun, la rândul lor, arealul speciei, care poate fi continuu sau discontinuu.

Este important de reținut că arealul unei populații aparținând unei anumite specii nu este singular, ci se suprapune cu o multitudine de areale aparținând altor populații vegetale și animale, care viețuiesc împreună în același fragment viu al planetei.

Totalitatea populațiilor vegetale (**fitocenoza**) și populațiilor animale (**zoocenoza**) dintr-un anumit fragment al planetei formează o **biocenoză**, iar totalitatea biocenozelor de pe pământ compun **biosfera** sau, altfel spus, învelișul de viață al planetei.

Astfel a fost sistematizată, concis, de către oamenii de știință, organizarea lumii vii, înconjurătoare.

Această lume vie nu poate fi abordată, în vastitatea ei, decât în strânsă interdependență cu suportul său material, constituit din pământ, apă sau aer, care poartă denumirea de **biotop**. Biocenoza împreună cu biotopul formează ecosistemul, tratat ca un sistem unitar, **iar totalitatea ecosistemelor**, care pot fi aeriene, acvatice sau terestre, **alcătuiesc ecosistemul planetei Pământ**.

Revenind la puținele specii de interes vânătorec, din multitudinea celorlalte, denumite generic vânat, acestea nu pot fi abordate științific decât în contextul structurilor prezentate. Așadar, în contextul existenței unor relații extrem de diverse între indivizii aceleiași specii (intraspecifice) și indivizii altor specii (interspecifice) din același biotop, precum și a relațiilor complexe dintre indivizii speciilor de interes vânătorec și mediul lor anorganic de viață. Ansamblul acțiunii extrem de complicate a tuturor factorilor de mediu amintiți - de natură biotică și abiotică - au ca efect reglarea efectivelor populaționale, mai exact menținerea numărului de indivizi aparținând unei populații la un nivel relativ staționar.

Cunoașterea locului și rolului speciilor de interes vânătorec în lumea vie înconjurătoare, precum și a mecanismelor care guvernează reglarea efectivelor populaționale prin intermediul ansamblului de factori de mediu precizați prezintă un interes deosebit pentru cinegeticieni, care pot, dar numai limitat și cu înțelepciune, să intervină în evoluția acestor efective. Exemplele speciilor altădată de interes vânătorec, acum dispărute sau pe cale de dispariție în Europa și chiar în România, este elocvent și de natură să atragă atenția asupra acestui adevăr de necontestat.

Între anumite limite, profesioniștii cu o pregătire teoretică și practică temeinică în cinegetică - singurii îndreptățiți să fie denumiți specialiști - pot influența, cu certitudine, evoluția efectivelor unor specii de vânat, inclusiv a celor aflate în real pericol de dispariție. Dar intervențiile acestora necesită, desigur, eliminarea oricărui amatorism în materie.

Personalul angajat în cinegetică și vânătorii pot influența și ei evoluția efectivelor multor specii de vânat, prin aplicarea arhicunoscutei teorii a îmbunătățirii condițiilor de hrană, de adăpost și de liniște. De asemenea, prin populări adecvate cu anumite specii de vânat și, mai nou, prin tratarea preventivă și curativă a unor populații dense de vânat, care riscă să fie afectate sau sunt afectate de diverși factori maladiivi.

Totul se impune a fi făcut însă cu măsură, fără exagerări care pot crea efecte contrare celor urmărite.

Combaterea prădătorilor vânatului fără discernământ, hrănirea vânatului plantivor „la iesle” și realizarea unor condiții exagerate de adăpost care concentrează vânatul în suprafețe restrânse, pot conduce, dar numai temporar, la o creștere excepțională a efectivelor, urmată însă, cel mai probabil, de o scădere a acestora ca urmare a fenomenelor complexe de autoreglare.

Din cele expuse mai sus, se impune a fi desprinsă ideea de profesionalism în cinegetică, unde diletantismul a avut și are urmări nefaste, unele ce par acum sau chiar pot fi în viitor ireversibile.

Cum vor mai putea fi reintroduși oare, în noile condiții socio-economice, marii prădători exterminați din centrul Europei? Este aproape imposibil de crezut că repopularea acestora va mai fi acceptată, vreodată, de către crescătorii de animale dezobișnuiți să le mai păzească noaptea împotriva prădării.

Dar cum și în ce condiții, cu ce cheltuieli și cu ce rezultate s-ar putea reintroduce zimbrul - fiindcă de bour, de saiga, de măgar sălbatic și de alte sălbăticiuni din vremea străbunilor noștri nu mai poate fi vorba - în fondurile de vânatoare din România?

Răspunsurile nu pot fi deloc încurajatoare.

Iată întrebări și răspunsuri care trebuie să dea de gândit în privința perspectivei altor specii, altădată de interes vânătoresc (dropia, cocoșul de mesteacăn, cocorul etc.). Dar și în privința multor specii care prezintă încă interes vânătoresc, dar ale căror efective nu evoluează convingător în Europa (ursul, lupul, râsul, pisica sălbatică, hârciogul, vidra, nurca etc).

Experiența trecută și cea actuală trebuie să conducă la concluzia conform căreia nu mai trebuie repetate greșelile care au costat România din punct de vedere cinegetic și nici greșelile altor precursori în materie din centrul Europei. Natura trebuie respectată, iar acțiunile umane asupra acesteia se impune a fi realizate cu măsură, în deplină concordanță cu legitățile care o guvernează. Altfel se va răzbuna, în continuare, pe noi.

1.4. Obiectul etologiei vânatului

Timp îndelungat, comportamentul animalelor a constituit doar obiectul preocupărilor empirice ale vânătorilor și ale crescătorilor de animale. Relativ recent, în ultimele decenii, s-a acceptat ideea că acest comportament trebuie sistematic studiat, deoarece prezintă un interes practic deosebit în activitatea de creștere a animalelor. Așa s-a ajuns ca **etologia - care este știința comportamentului animalelor în condiții normale de viață** - să fie introdusă în programa unor instituții de învățământ superior.

Etologia vânatului, parte a etologiei animalelor, are ca obiect de studiu, după cum reflectă și denumirea, speciile de interes vânătoresc.

Un bun vânător nu poate fi acela care cunoaște bine doar ecologia speciilor de interes vânătoresc. Rezultate practice în domeniul vânătorii va avea numai cel care va reuși să înțeleagă, în plus, și comportamentul vânatului. Acela care va ști permanent, indiferent de anotimp și vreme, unde, când și mai ales cum să caute vânatul, pentru a-l putea ajuta sau pentru a-l putea întâlni și dobândi.

Foarte mulți vânători moștenesc cunoștințele în materie de la înaintași. Alții, înzestrați cu putere de înțelegere, cu intuiție și cu spirit fin de observație, le dobândesc singuri, iar alții se mulțumesc să facă vânatoare bazându-se doar pe experiența și instinctul camarazilor.

Cunoștințele necesare de comportament al vânatului se pot dobândi însă și prin studiu sistematic, chiar dacă literatura în domeniu nu este încă suficient de bogată și de variată în materie.

Comportamentul speciilor de vânat, ca de altfel și al altor specii de animale, poate fi abordat complex, sub o multitudine de aspecte, dar poate fi prezentat și sistematic, ținând seama de raportul înnăscut-dobândit în comportamentul individual și colectiv (social), ori după scopul și forma acestuia de manifestare.

După raportul înnăscut-dobândit în comportamentul individual și colectiv deosebit:

1. Comportamentul înnăscut, determinat de o anumită zestre ereditară. Este instinctiv și, practic, asemănător pentru toți indivizii unei specii, care reacționează similar la același stimul exterior. La fel vor reacționa puii de fazani la chemarea făzăniței, similar vor fi alertați iezii de capră neagră la șuieratul caprei care anunță un

iminent pericol, identic vor rămâne nemișcate potârnicile la vederea uliului care prospectează terenul, asemănător se vor retrage mistreții în desișuri și-și vor pregăti culcușurile de vreme rea cu o zi înainte ca aceasta să se schimbe ș.a.m.d.

În general, căutarea hranei și prospectarea teritoriului la vârste mici, regăsirea sexelor, instinctul matern, apărarea progenerurii și altele asemenea sunt comportamente înnăscute, dominante în cazul animalelor sălbatice și, implicit, al vânatului.

2. Comportamentul dobândit se datorează procesului de învățare. **Prin acomodare**, când animalul trebuie să dobândească obișnuința anumitor situații, prin **însușirea unor obiceiuri noi**, învățate ca urmare a unor abateri comportamentale ce s-au dovedit favorabile individului și prin **imitarea** părinților sau a altor indivizi aparținând speciei, dar și altor specii, comportamentul se îmbogățește odată cu vârsta. Astfel, indivizii în cauză reacționează mai bine decât instinctual la anumite situații din natură.

Un exemplu concret de **acomodare** este al căpriorului care habitează în apropierea unor pășuni cu vite. El se acomodează treptat la vecinătatea vitelor, de care nu se mai ferește. Un astfel de căprior, deși nu suportă apropierea vânătorului până la distanța unui foc sigur, va putea fi înșelat prin apropierea cu un animal domestic, folosit drept paravan. Alte exemple de acomodare sunt ale indivizilor aparținând diverselor specii care s-au acomodat, treptat, cu alte condiții decât cele considerate specifice. Urșii care intră în localități și se hrănesc la tomberoane, mistreții care își caută adăposturi în desișurile de lângă drumuri și de lângă calea ferată, lupii care trec din pădure spre locurile de hrănire din câmp folosind străzi lăturalnice din localități etc. sunt alte exemple de acomodare la condiții față de care vânatul ar fi reacționat instinctual altfel.

Imitarea părinților, a membrilor grupului sau a altor animale, chiar din cadrul altor specii, s-a dovedit a fi și ea utilă indivizilor în multe situații, motiv pentru care comportamentul înnăscut s-a modificat în mod adecvat.

Exemplele de acest gen sunt, de asemenea, numeroase. Prin imitare, căprioarele au generalizat foarte repede obiceiul nou însușit de a smulge cu gura pungile de plastic din vârful puietilor protejați împotriva roaderii mugurelui terminal, iar membrii ciurdelor de mistreți au învățat să scuture pomii fructiferi tineri și crăcile joase prin zgâlțâire cu gura.

Important de reținut este că, în cazul comportamentului dobândit, la același stimul exterior reacția individului va fi alta, mai adecvată decât reacția instinctivă moștenită ereditar.

Comportamentul individual este propriu individului. Fiecare individ are un anumit mod de a reacționa când se găsește singur, în diverse activități vitale, cum sunt: căutarea și consumarea hranei, prospectarea terenului, toaleta, odihna, marcarea teritoriului etc. Astfel, unii indivizi își caută activ hrana, pe când alții o pândesc, unii o consumă pe loc, pe când alții o duc în locuri retrase, unii hoinăresc după ce se satură, alții preferă să rămână în repaus, unii marchează teritoriul, alții nu, unii migrează, alții sunt sedentari sau eratici ș.a.m.d.

Important de reținut este faptul că acest **comportament individual răspunde nevoii de viață a individului**.

Comportamentul colectiv (social) este propriu grupărilor de animale (cupluri, cârduri, ciopoare, ciurde, stoluri, colonii). Între indivizii acestor grupări se stabilesc relații de comunicare vizuală, sonoră și/sau chimică pentru a realiza coeziunea grupului și legătura necesară în scopul transmiterii celui mai favorabil mod de reacție la diverse situații externe, dar și la diverși stimuli interni.

Acest comportament colectiv (social) răspunde mai bine nevoii de supraviețuire a individului în activitățile sale vitale, precizate la comportamentul individual, dar și activităților de reproducere și de creștere a progeniturii.

După scopul și forma de manifestare a comportamentului vânatului se pot distinge:

Comportamentul circadian, care se referă la comportamentul unui individ sau al unei grupări de indivizi în decursul a 24 de ore. Acesta poate fi preponderent diurn, nocturn, auroral sau crepuscular în funcție de specie, dar și în funcție de condițiile de hrană, de adăpost și de liniște asigurate de mediul înconjurător.

Indiferent de perioada din zi în care individul sau gruparea de indivizi își desfășoară activitatea, comportamentul circadian include totalitatea activităților înregistrate pe parcursul a 24 de ore pentru satisfacerea nevoilor vitale majore, care sunt: hrănirea, odihna (somnul) și reproducerea.

Atunci când aceste nevoi vitale majore sunt satisfăcute, lista activităților diurne desfășurate se completează cu activități secundare, cum sunt: îngrijirea corpului, joaca, prospectarea terenului și altele asemenea.

Comportamentul sezonier poate să difere mult de cel circadian, deoarece nevoile vitale amintite pot determina deplasări sezoniere sau migrații la mare distanță, în căutarea locurilor mai adecvate viețuirii ori supraviețuirii. După comportamentul specific deosebit: vânat sedentar, vânat migrator și vânat eratic, ultimul făcând doar deplasări relativ reduse în condiții neprielnice sau când acestea se îmbunătățesc. Trebuie remarcat însă că există specii de vânat ai căror indivizi se pot comporta atât ca specii sedentare, cât și ca specii eratică sau migratoare.

Comportamentul alimentară (nutrițional sau trofic) este diferit de la o specie la alta, în funcție de adaptările morfo-fiziologice la un anumit tip de hrană. Din acest punct de vedere deosebit vânat plantivor, vânat carnivor și vânat omnivor.

Indiferent de categoria din care face parte, vânatul desfășoară o serie de activități pentru hrănire, dintre care pot fi enumerate: căutarea și descoperirea hranei cu ajutorul mirosului, văzului și auzului, ingerarea acesteia într-un mod caracteristic, eventual strângerea și depozitarea de provizii ș.a.m.d.

Se pare că hrănirea în condiții de hrană abundentă nu servește, în cazul unor specii de vânat, doar pentru saturație, ci și pentru satisfacerea nevoilor de mișcare. De exemplu, mistreții după ce se satură repede într-un lan de porumb nu se odihnesc, ci vagabondează departe de acest loc, fără vreun motiv anume, ci pentru satisfacerea nevoii de mișcare. Nu același lucru se întâmplă în cazul pisicii sălbatice care va continua să vâneze șoareci, de exemplu, fără a-i mai consuma, și se va odihni în teritoriul propriu de vânătoare.

Comportamentul de igienă, de confort și de odihnă este, de asemenea, specific. Fără excepție, speciile de vânat își rezervă timp pentru igienă și pentru confort (pentru lins părul sau ciugulit penele; scăldat în praf, în apă sau în mocirlă; frecat de arbori; scărpinat; deparazitat etc.). Dacă unele dintre aceste activități pot fi omise în condiții de mediu dificile, odihna este obligatorie, iar pentru aceasta foarte multe specii de vânat își amenajează aparte locul ales.

Fără a detalia mai mult acest tip de comportament, trebuie remarcat faptul că există deosebiri majore între comportamentele diverselor specii de interes vânătoresc, de la cele care își amenajează vizuini, bârloguri, culcușuri și cuiburi, până la cele care se odihnesc direct în natură, pe sol ori în arbori.

Și din punct de vedere al modului în care se odihnesc și al profunzimii somnului comportamentul este diferit. Astfel, sunt cazuri de specii de vânat care dormitează câteva luni pe an, în perioada critică de iarnă (ursul, viezurele, marmota) și cazurile cunoscute în care vânatul se odihnește „iepurește” (iepurele, căpriorul, cerbul, fazanul, potârnichea etc.).

Comportamentul teritorial este determinat de necesitatea unui minimum de spațiu vital, în care individul sau gruparea de indivizi să găsească toate condițiile necesare viețuirii. Acest spațiu sau parte din acesta, denumit teritoriu, este marcat pe limite și apărat de regulă, uneori prin lupte dure, împotriva eventualilor intruși.

Marcajele cel mai des utilizate de speciile de vânat sunt de natură olfactivă, vizuală și sonoră. Primele sunt lăsate, în principal, prin urinare și defecare, fiind cel mai frecvent utilizate de către mamiferele prădătoare. Pot fi lăsate mărci olfactive și prin frecare de arbori în cazul altor mamifere (mistreț, urs, cerb etc.). Marcajele vizuale sunt lăsate prin frecatul coarnelor (cerb, căprior și capră neagră), lovirea arborilor cu colții (mistreți), defecare în gropi (viezure) sau pe ridicături (vulpe, lup, râs etc.). Multe dintre păsări, dar și dintre mamifere își marchează teritoriul prin sunete caracteristice. Mugetul cerbului, tocatul și tocitul cocoșului-de-munte, fluieratul ieruncii și altele asemenea au rol de avertizare asupra faptului că teritoriul este deja ocupat.

În teritoriul ocupat, indivizii sau grupurile de indivizi se comportă ca stăpâni, intrușii fiind, de obicei, alungați prin intimidare sau luptă dacă adversarii nu se dovedesc a fi mai puternici. Fenomenul este observat cu atât mai intens cu cât are loc mai aproape de centrul teritoriului și slăbește în intensitate spre zona periferică a acestuia.

În general, se poate afirma că teritoriile sunt cu atât mai restrânse cu cât condițiile de viață sunt mai bune. Din contra, lipsa de hrană sau de adăpost sporește concurența și agresivitatea, ca de altfel oricare altă înrăutățire a condițiilor de viață.

În cazul unei înrăutățiri accentuate a condițiilor de hrănire, de liniște sau de adăpost, vânatul poate părăsi teritoriul. Așa se întâmplă în cazul speciilor migratoare și eractice, dar și în cazul multor specii sedentare care fac deplasări frecvente, dar pe distanțe mai scurte, în căutarea condițiilor necesare supraviețuirii.

Distanța până la care se deplasează vânatul în timpul unei zile, pe parcursul unui sezon sau într-un an, poartă denumirea de rază de activitate (diurnă, sezonieră sau anuală, după caz), diferită și caracteristică fiecărei specii în parte.

Comportamentul de amenințare și de luptă servește în primul rând pentru rezolvarea contradicțiilor intraspecifice. Vânatul se apără însă și împotriva indivizilor aparținând altor specii, atacând, în situații de excepție, chiar omul.

În marea majoritate a cazurilor, luptele încep printr-un comportament de impunere și de amenințare, destinat înfricoșării adversarului și evitării luptei. Zbârlirea coamei, rânjirea colților, mârâitul, mugetul, urlatul și alte semnale sonore de amenințare fac parte din „arsenalul” acestui comportament menit să-i acorde posibilitatea celui mai slab dintre combatanți să se retragă. Acesta din urmă, adoptând un gest de supunere, liniștește adversarul mai puternic și îi inhibă agresivitatea. Uneori retragerea poate fi furișată sau poate fi doar o ocolire precaută a adversarului, fără adoptarea comportamentului caracteristic de supunere.

Dacă adversarii nu cedează, ca și în cazul în care indivizii sau grupările de indivizi sunt încolțite în locuri de unde nu se mai pot retrage, lupta este inevitabilă. Între indivizii aparținând aceleiași specii, luptele au rareori deznodământ fatal, deoarece în decursul evoluției speciei au apărut adaptări morfologice menite să-i ferească de o

asemenea finalitate. Nu însă și în cazul luptelor interspecifice, când deznodământul este, în multe situații, fatal pentru cel slab.

Agresivitatea, inclusiv față de om, se manifestă și în cazul vânatului rănit sau încolțit, care nu mai are posibilitatea de retragere. Părerea conform căreia doar ursul și mistrețul, aflați în astfel de situații, atacă omul este greșită. Cerbul poate fi uneori la fel de periculos, ca de altfel și lupul. Chiar și fricosul iepure se apară, zgârie și mușcă, atunci când nu mai are scăpare.

Comportamentul ierarhic reglementează, de regulă, relațiile interindividuale în cadrul grupărilor de animale, dar și între indivizi separați și între grupări de indivizi care coabitează.

În cadrul grupărilor intraspecifice, ierarhizarea și conducerea grupului poate fi strictă, cum este cazul haitei de lupi și al ciurdei de mistreți, sau facultativă, cum este cazul stolului de găște sălbatice.

În cazul ierarhiei stricte, există un conducător (femelă sau mascul), urmat și ascultat de indivizii inferiori „în grad” ai acestuia, ierarhizați la rândul lor pe diverse niveluri. De exemplu, ciurda de mistreți este condusă de scroafa cea mai în vârstă, denumită sugestiv scroafă conducătoare. Urmează scroafa sau scroafele de vârstă imediat inferioară (pe nivelul 2), scroafele mai tinere (pe nivelul 3) și purceii, a căror ierarhie se stabilește, prin luptă, imediat după împlinirea vârstei de 4 luni. În realitate, lupta pentru ierarhie începe mai devreme, încă de pe la 4 săptămâni, când fiecare purcel își cucerește mamela proprie. Interesant de reținut este că vierii sunt expulzați din ciurdă la vârsta de aproximativ un an. Ierarhizarea descrisă suferă modificări în perioada de rut, când vierul venit la ciurdă preia rangul cel mai înalt. O situație aparte se înregistrează în caz de rănire sau de îmbolnăvire a scroafei conducătoare, când scroafa imediat următoare în grad îi ia temporar locul, până la însănătoșirea celei dintâi, sau pentru tot restul vieții, în cazul rămânerii acesteia cu grave sechele.

Dominația și ierarhia se manifestă și în afara grupurilor, între grupările de animale sau între indivizi din cadrul acelorași specii, dar și între indivizi sau grupări aparținând altor specii.

De exemplu, la locurile de hrănire, ursul domină în general mistrețul, cioporul de ciute se impune în fața ciurdei de mistreți, mistreții autohtoni se impun în fața celor venetici ș.a.m.d.

Comportamentul de reproducere (reproductiv sau sexual) are în primul rând rolul de apropiere a sexelor, apoi de curtare și de copulație specifică. Acest comportament se manifestă periodic la animale, stimulat fiind de anumiți factori externi, între care intensitatea luminii joacă rolul cel mai important. Într-o mică măsură, decalarea perioadei de împerechere poate fi influențată atât de temperatură, cât și de evoluția presiunii atmosferice.

Acești factori externi, prin intermediul secrețiilor hormonale pe care le stimulează sau le inhibă, determină declanșarea perioadei de împerechere într-un anumit interval al anului, corelat strict cu durata gestației, astfel încât puii să fie crescuți atunci când condițiile de hrănire devin suficiente sau abundente.

Apropierea sexelor se realizează prin diverse semnale, diferite de la o specie de vânat la alta, cum sunt:

- semnalele optice (vizuale), transmise printr-o colorație caracteristică a corpului, mai evidentă în cazul păsărilor (colorația vie a fazanilor, colorarea sprâncenei la cocoșul-de-munte, creșterea penelor la bățuș etc.);

- semnalele acustice, transmise prin cântec la păsări (fazani, cocoși-de-munte, ieruncă, potârniche etc.), iar la mamifere prin muget (la cerb), prin urlet (la lup), prin mieunat (la pisica sălbatică) ș.a.m.d.;
- semnalele olfactive, transmise prin anumite mărci olfactive (feromonale) caracteristice la mamifere.

Pentru înlăturarea agresiunii intraspecifice, în comportamentul sexual au fost perfecționate, în decursul evoluției, anumite comportamente denumite ritualuri de curtare. Mișcările de curtare sunt înnăscute și tipice pentru fiecare specie. Numai după sincronizarea acestora pot avea loc copulația și reproducerea speciei, ceea ce conduce la diminuarea posibilității de reproducere între exemplare aparținând unor specii diferite.

Comportamentul de îngrijire a progeniturii (parental) se referă, în principal, la relația mamă-pui. Rolul acestui comportament este de a oferi șanse cât mai mari de supraviețuire pentru pui și, prin aceasta, de perpetuare a speciei. Procesele de îngrijire și ocrotire parentală sunt însă foarte diferite, de la speciile nidicole, la care puii necesită o îngrijire atentă și îndelungată, până la cele nidifuge, la care puii se ridică și pleacă în mediul înconjurător imediat după naștere.

De regulă, atât în cazul mamiferelor, cât și în cazul păsărilor, speciile prădătoare sunt nidicole, iar cele plantivore nidifuge. Excepție fac speciile plantivore care nasc puii în vizuină (iepurii-de-vizuină), cele care cuibăresc în locuri ferite (porumbelul sălbatic, sturzul etc.) și altele asemenea.

Comportamentul de curățire (defecare sau micțiune) este, de asemenea, tipic fiecărei specii. Defecarea și urinarea au, pe lângă rolul fiziologic al eliminării produșilor de excreție, și funcția de semnalizare intraspecifică și de marcarea teritoriului.

Comportamentul de joc este un comportament caracteristic mamiferelor și păsărilor tinere, în care, de multe ori, sunt antrenate și exemplarele adulte. Indiferent de faptul că jocul este solitar sau în grup, acesta constituie un mod activ de antrenare în executarea diferitelor mișcări utile, ulterior, în viață.

Comportamentul explorativ (de investigare sau de curiozitate) a fost determinat, în timp, de necesitatea prospectării mediului înconjurător.

Atunci când acest comportament nu constituie o necesitate impusă de insuficiența hranei, a adăpostului sau a liniștii, el se desfășoară doar în virtutea curiozității, obișnuinței și a necesității de mișcare.

Indiferent de tiparul comportamental și de forma acestuia de manifestare, trebuie înțeles că succesiunea de acte (tipare) comportamentale adoptate de animale este rezultatul perceperii unor stimuli ai mediului extern, cu ajutorul organelor senzoriale, și reacției care derivă din predispozițiile interne ale organismului. Stimulii externi sunt factorii de mediu biotic și abiotic, cu care organismul stabilește și menține relații permanente prin intermediul organelor de simț. De obicei, o anumită combinație de stimuli externi (motivație externă) determină același răspuns comportamental. Dar nu întotdeauna, deoarece contează, așa cum s-a precizat, și predispoziția organismului (motivația internă).

Răspunsurile comportamentale astfel determinate pot fi de apetit, când tind spre o situație favorabilă organismului, sau de aversiune, când se caută evitarea uneia defavorabilă. În ambele cazuri, rezultatul este adaptarea organismului la mediu, cu semnificația biologică a supraviețuirii individului și a speciei.

1.5. Elemente de morfologia și anatomia vânatului

Recunoașterea și prezentarea speciilor de vânat se face, fără excepție, pornindu-se de la aspectul exterior al acestora. Prin analiza aspectului exterior se obțin informații suficiente nu numai în legătură cu specia, ci privitor la sex, vârstă, stare de sănătate ș.a.m.d. Această abordare, care comportă practic o examinare analitică și una de sinteză, are în vedere diferite segmente distincte ale corpului (cap, gât, trunchi, membre și coadă), împărțite sau nu, la rândul lor, în „regiuni corporale” distincte (planșa 2).

Regiunile corporale sunt apreciate, atât la păsări cât și la mamifere, în funcție de aspectul general, de mărime, de formă, de delimitare, de modul de atașare, de frumusețe, de defecte etc.

Pentru rigoare, examinarea exteriorului și a regiunilor corporale se poate face prin trei metode și anume:

- somatoscopice, care se bazează pe aprecierea vizuală;
- somatometrice, care se bazează pe măsurători biometrice;
- somatografice, care se bazează pe comparații cu imagini standard.

Concluziile în privința recunoașterii unor specii de vânat rare sau mai puțin cunoscute se formulează, iar prezentările se fac pe baza sintetizării tuturor impresiilor recepționate și a datelor obținute în urma examinării analitice amintite.

Toate cele de mai sus țin de aspectul exterior al vânatului, așadar de morfologia acestuia.

Dar vânătorii sunt interesați, în egală măsură, și de anatomia vânatului, deoarece eficacitatea loviturilor, la care sunt obligați de etica vânătoarească, depinde în mare măsură de atingerea organelor vitale, care au o anumită poziționare în corp (planșa 3). Aceasta, mai ales la tirul cu arme cu glonț.

1.5.1. Unele adaptări morfologice și anatomice întâlnite la păsări

Morfologia păsărilor reprezintă, în general, urmarea firească a adaptării acestora la zbor ca mijloc de locomoție. În același timp, în cadrul morfologiei păsărilor se regăsesc și alte adaptări specifice, impuse fiind de condițiile de viață ale acestora.

Astfel, capul, mai mult sau mai puțin sferic, este prelungit în față printr-un cioc conic scurt (prepelită), mediu (coțofană) sau lung (sitar), drept (becațină, culic, sitar), încovoiat (cocoș-de-munte) sau turtit dorso-ventral (rață, găscă). Ochii sunt așezați lateral, permițând însă și vederea în față, iar gâtul, de regulă scurt, face trecerea spre un corp fusiform (becațină), alungit (țigănuș), turtit dorso-ventral (rață, găscă), ori rotunjit (porumbel, potârniche). Coadă, alcătuită exclusiv din pene, este de obicei mai scurtă decât trunchiul și are rol de cârmă în timpul zborului. Excepție de la regulă face, de exemplu, fazanul, a cărui coadă decorativă are caracter de pregnantă diferențiere a sexelor. Membrele anterioare sunt transformate în aripi, iar cele posterioare au patru degete la toate păsările de interes vânătoresc, dintre care unul îndreptat înapoi. La unele dintre aceste specii, care trăiesc în mediu acvatic, apar, ca adaptare la înot, membrana interdigitală completă (rațe, găște) sau lobi interdigitali (lișiță). La alte specii, cum sunt cocoșul-de-munte și ierunca, apar doar iarna, ca adaptare pentru mersul pe zăpadă,

vârzobii. Aceștia sunt excrescențe cornoase, asemănătoare dinților de pieptene, situate pe degetele picioarelor, cu rol în mărirea suprafeței de sprijin.

Segmentul de picior care precede degetele poartă denumirea de tars, scurt în cazul unor specii acvatice și terestre bune zburătoare (rațe, găște, potârnichi, porumbei) și foarte lung în cazul speciilor limicole (becaține, țigănuș, bătauș) sau al altor specii de mal (stârci). Aceste păsări, care pășesc frecvent prin nămol, au în plus tarsul lipsit complet de pene.

Aspectul cu totul și cu totul particular al păsărilor este dat însă de învelișul din pene (penaj), care sunt formațiuni cornoase ale pielii (epidermei), uscate și lipsite de glande. De natură epidermică mai sunt ciocul, care acoperă fălcile, solzii de pe picioare și ghearele.

Toate cele de mai sus sugerează, așa după cum s-a precizat, urmarea firească a adaptării morfologice a păsărilor la modalitatea de deplasare prin zbor, dar și la condițiile concrete de biotop în care diversele păsări viețuiesc.

Adaptări, în același sens, sunt regăsite și din punct de vedere anatomic.

În primul rând, penajul ușor și aripile mari ca suprafață în comparație cu corpul asigură păsărilor o mare portanță în aer, favorabilă plutirii. În continuare, scheletul relativ ușor, alcătuit din multe oase umplute cu aer și existența sacilor aerieni aflați în legătură directă cu plămânii, dar și cu unele spații goale din piele, sporesc portanța amintită. Legat însă direct de zbor și de stațiunea bipedă a păsărilor sunt de remarcat mușchii pectorali ai acestora, cel mai puternic dezvoltat, care ridică și trag aripile în timpul deplasării prin aer, iar la unele specii, care se deplasează frecvent terestru sau prin înot, mușchii picioarelor.

Asemenea adaptărilor morfologice, și adaptările anatomice diferă mult de la o specie la alta, în funcție de condițiile de biotop specific, dar și în legătură cu alte adaptări evolutive, precum cele comportamentale. Înmulțirea păsărilor se face exclusiv prin ouă, iar năpârlirea lor este periodică. De remarcat că la unele specii, care-și dobândesc hrana zburând, năpârlirea are loc treptat, pe când la altele, de exemplu la cele de baltă, năpârlirea are loc brusc.

De regulă, năpârlirea are loc după perioada de reproducere. Există și specii la care năpârlirea parțială are loc înainte de aceasta, când îmbracă așa-numitul penaj de nuntă. Este cazul acelor specii la care dimorfismul sexual este puternic evident.

1.5.2. Unele adaptări morfologice și anatomice întâlnite la mamifere

Morfologia mamiferelor, inclusiv a celor de interes vânătoresc, este mai diversificată decât a păsărilor, din punct de vedere al dimensiunilor, al formei și al mărimii corpului, al gâtului, trunchiului, cozii și membrilor. Existența coarnelor sau, după caz, a colților transformați în defense, în cazul unor specii numai la masculi, iar în cazul altora la indivizi aparținând ambelor sexe, sporesc diversitatea morfologică amintită.

Morfologia mamiferelor, ca și a păsărilor, reprezintă urmarea firească a adaptării acestora la principala modalitate de deplasare (terestră), dar, în mai mare măsură, la condițiile de biotop specific.

Astfel, membrele anterioare prinse liber de corp, care asigură susținerea acestuia și o mare mobilitate de mișcare, și membrele posterioare articulate de bazin, care asigură doar mișcare limitată în plan paralel cu corpul, sunt primele la care poate fi observată clar adaptarea la substratul utilizat pentru deplasare, la biotopul preferat și modul de viață. De

exemplu, speciile cățăătoare sau ocazional cățăătoare sunt echipate cu gheare retractile (pisica, râsul) sau nu (veverița, jderul), cele care se deplasează pe sol tare au copite (cerb, căprior, mistreț, capră neagră), prădătorii au pernțe pentru a se putea deplasa fără zgomot (lup, vulpe), iar cele adaptate la mediul acvatic prezintă membrane interdigitale (vidră, nură, bizam). Diferențieri apar și în privința picioarelor anterioare care sunt dezvoltate și adaptate pentru săpat vizuini la unele specii (marmotă, viezure, jder-de-piatră, dihor), iar la altele pentru amenajat cuiburi (veveriță). Exemplificările în această privință ar putea continua.

Dar adaptările nu se opresc la membre. Capul, gâtul și trunchiul sunt adaptate pentru străpuns tufișuri (mistreț și zimbru), pentru viața în goluri alpine sau în locuri cu vegetație rară (capră neagră, cerb), pentru înot (vidră, nură) ș.a.m.d. Însăși coada, la veverițe, jderi, dar și la vidre, este dezvoltată și utilizată drept cârmă la salturile aeriene mari ori la înot, după caz.

Din punct de vedere anatomic, părul, prin structura și așezarea sa, precum și mușchii, extrem de diferențiați și strict specializați la unele specii, reprezintă, de asemenea, adaptări vizibile la condițiile obișnuite de viață.

1.5.3. Noțiuni de anatomia vânatului

Din punct de vedere anatomic, vânatul - fie mamifer, fie pasăre - are ca element principal de susținere a corpului **scheletul**. Acesta este alcătuit dintr-o regiune axială a craniului și coloanei vertebrale și dintr-o regiune zonală a cozii, a coastelor și a sternului (planșa 4).

Pe schelet sunt grefați, prin tendoane, **mușchii**. Aceștia sunt coordonați, în marea lor majoritate, de sistemul nervos central, contractându-se și relaxându-se dirijat. Există însă și unii mușchi, puțini la număr, acționați inconștient, cum sunt de exemplu mușchii care acționează asupra pielii. Rolul principal al mușchilor este de a asigura mișcarea, importantă fiind și contribuția acestora în funcționarea organelor interne.

În partea exterioară, mușchii, susținuți de schelet, sunt acoperiți **de piele**. Aceasta, împreună cu formațiunile și glandele tegumentare, constituie element de bază al analizei exterioare. În primul rând, sunt vizibile **părul** și **penele**, ca formațiuni tegumentare care oferă prima protecție împotriva variațiilor de temperatură și a intemperiei. Structura acestor formațiuni și culoarea datorată pigmentilor - simplă sau compusă, cu abateri de la culoarea standard spre albinism, melanism sau flavism, închisă, deschisă, mată sau lucioasă - servesc, alături de aspectul general, la identificarea și la descrierea speciilor.

Părul și penele se pot descrie și din punct de vedere al lungimii, al desimii și al fineții, înregistrându-se, chiar la același individ, diferențieri între stadiul de juvenil și cel de adult, precum și de la vară la iarnă. La mamifere deosebim un păr de contur, mai aspru sau mai moale, un subpăr, mai scurt, mai fin și uneori ondulat, și peri senzitivi sau tactili (vibrize), iar la păsări pene de contur, puf și pene filiforme, vibrize (peri) și, în unele cazuri, pene ornamentale.

Sezonier, părul și penajul se schimbă, fenomenul fiind cunoscut sub denumirea de năpârlire.

Vizibile sunt și alte formațiuni tegumentare externe cum sunt copitele, ghearele și coarnele persistente la mamifere și ciocul, solzii de pe picioare și ghearele la păsări. Coarnele caduce de la cervide sunt de natură osoasă.

Mai puțin vizibile sunt glandele tegumentare, care la mamifere sunt de patru categorii:

- **sudoripare**, cu rol în reglarea termică a organismului și în eliminarea toxinelor din acesta;
- **sebacee**, care secretă substanțe grase, pentru ungerea părului;
- **odorante**, secretoare de odorivectori, importanți pentru comunicarea intra- și interspecifică și pentru regăsirea sexelor;
- **mamare**, cu rol în alimentația progenerurii.

În cazul păsărilor, singura glandă tegumentară este **glanda uropigiană**, cu rol în secreția de grăsimi necesare ungerii penajului (cu ajutorul ciocului).

Carcasa constituită din schelet, mușchi și piele protejează, înspre interior, aparatele digestiv, respirator, circulator, excretor și reproductiv, precum și sistemul nervos și glandele cu secreție internă.

Aparatul digestiv se compune la păsări din cavitatea bucală, gușă, pipotă, intestine și cloacă, iar la mamifere din cavitatea bucală, faringe, stomac, intestine și anus. Digestia, care începe în cavitatea bucală la mamifere și în gușă la păsări, continuă mecanic și chimic, sub influența secrețiilor mucoasei stomacale, a ficatului și a pancreasului, și se termină în intestin, la nivelul căruia are loc procesul de absorbție a apei și a substanțelor nutritive.

În funcție de regimul alimentar, de modul de hrănire și de timpul necesar digestiei, există diferențieri mari morfo-anatomice între păsări și mamifere, precum și între diferitele categorii de specii (plantivore, omnivore, carnivore) asupra cărora nu se insistă.

Aparatul respirator este format, atât la mamifere cât și la păsări, din doi lobi pulmonari și din căile respiratorii, care includ nasul, traheea și bronhiile, prelungite prin bronhiole și prin alveole pulmonare. În prima parte a traheii este localizat laringele, a cărui mucoasă răsfântă în pliuri formează coardele vocale. La păsări apar, în plus, sacii alveolari, în legătură directă cu lobii pulmonari. Rolul principal al acestor saci alveolari este de a spori portanța în aer pe timpul zborului.

Aparatul circulator are ca organ activ inima. Circulația sângelui, atât la mamifere cât și la păsări, este dublă și completă. Inima pompează sângele încărcat cu bioxid de carbon spre plămâni, prin artera pulmonară, până la nivelul alveolelor pulmonare unde are loc schimbul de gaze, apoi îl reprimește prin vena cavă, oxigenat. În continuare, pompează sângele oxigenat prin aortă și prin artere până la nivelul capilarelor periferice ale organismului și îl reprimește încărcat cu bioxid de carbon, închizând circuitul prin vene.

Aparatul excretor este compus din doi rinichi situați în regiunea lombară și din căile urinare. Toate produsele de dezasimilație, rezultate în procesul de metabolism, sunt filtrate din sânge de rinichi și trecute, prin căile urinare, în vezica urinară (la mamifere) sau direct în cloacă (la păsări), de unde sunt eliminate periodic.

Aparatul genital prezintă diferențieri esențiale între păsări și mamifere.

La păsări, aparatul genital masculin este reprezentat prin două testicule, poziționate abdominal aproape de rinichi, două canale deferente și o cloacă situată în afara orificiului urinar. Doar unele specii prezintă și penis în adevăratul sens al cuvântului (rațe, găște etc.). Aparatul genital femel este reprezentat, teoretic, prin două ovare prevăzute cu foliculi ovarieni, oviducte și cloacă. Practic, doar ovarul stâng este dezvoltat, prezentându-se ca un ciorchine, cel drept fiind atrofiat. Ca o curiozitate a

aparaturii genitale al păsării trebuie precizat faptul că și testiculul stâng este, în general, mai mic (ușor atrofiat) decât cel drept.

Fecundarea are loc în pavilionul oviductului, iar formarea oului în uter (partea de jos oviductului). Oul, odată dezvoltat, este eliminat direct afară.

La mamifere, aparatul genital masculin este format din două testicule, poziționate într-un scrot exterior, din două canale deferente și din canalul ejector, în care se deschid canalele glandei denumită prostată. Fără excepție, mamiferele sunt dotate cu un penis specific, iar unele dintre acestea cu os penian în interior (urs, lup, șacal, vulpe, câine enot, viezure, vidră, jder, dihor etc.).

Aparatul genital femel este compus din două ovare poziționate în partea dorsală a cavității abdominale, din două oviducte, diferențiate în trompe (în partea de sus) și uter (în partea de jos), precum și din vagin, continuat printr-un canal genito-urinar, în care se deschide și canalul excretor. Corespunzător penisului de la masculi, la femele se găsește clitorisul, o excrescență care la unele specii are și un scurt os clitorian. Fecundarea are loc în oviduct, iar oul format se dezvoltă în uter, transformându-se în făt.

Sistemul nervos coordonează absolut toate funcțiile organismului. Este alcătuit din sistemul nervos central, care cuprinde creierul (encefalul) și măduva spinării (tubul neural), și din sistemul nervos periferic, care cuprinde fasciculele nervoase, nervi, organe senzoriale și corpusculi senzitivi.

În creier, mai exact în scoarța cerebrală, sunt localizați, atât la mamifere cât și la păsări, centrii nervoși superiori. Aceștia comandă organismul în funcție de informațiile culese din mediul înconjurător cu ajutorul celor 5 simțuri: văzul, auzul, mirosul, pipăitul și gustul.

Văzul are ca organ senzitiv ochiul. Spre deosebire de mamifere, la păsări, cu excepția șoimului și a bufniței, văzul este monocular, adică pasărea vede separat cu fiecare ochi în parte. În plus, păsările au posibilitatea de adaptare rapidă a ochiului, acomodându-se aproape instantaneu vederii de aproape și de departe. Din acest motiv, vederea păsărilor este considerată superioară. Dovada o constituie, de exemplu, vederea extraordinară a speciilor prădătoare de zi, care, de la distanțe incredibil de mari, sunt în stare să sesizeze mișcarea prăzii de dimensiuni foarte mici, pe care o atacă în picaj extrem de rapid și de precis. De asemenea, este de remarcat văzul de excepție al sitarului, ai cărui ochi poziționați sus și ușor în față, asigură vederea de 360°, independent cu fiecare ochi. Vedere foarte bună au însă și alte păsări, printre care fazanul, găștele, rațele, potârnichile etc. În comparație cu păsările, mamiferele au simțul văzului mai puțin dezvoltat, aflat în strânsă legătură cu modul lor de viață. De exemplu, mamiferele care trăiesc în spații deschise au ochii mari (capra neagră, marmota, cerbul, iepurele etc.), cele care trăiesc în păduri umbroase au, în general, ochi mai mici (mistrețul, ursul), iar cele care trăiesc preponderent în vizuini au ochii și mai mici (viezurele, dihorul etc.). În mare măsură, vederea se corelează cu mărimea ochiului, dar acest lucru nu reprezintă o regulă. La prezentarea speciilor se va insista asupra sensibilității simțurilor, deci și a văzului.

Auzul are ca organ urechea, alcătuită din urechea internă, cea medie și cea externă, atât la păsări cât și la mamifere. Urechea și în mare măsură auzul sunt mai dezvoltate la mamiferele care-și duc viața în spații deschise (mistrețul, cerbul, capra neagră) și mai puțin dezvoltate la mamiferele care-și duc parte din viață în mediul

acvatic (bizamul, nutria) sau în cel subteran (hârciogul, viezurele). De asemenea, acest simț este mai redus la păsări, comparativ cu mamiferele.

Mirosul este și el mai dezvoltat la mamifere decât la păsări. La marea majoritate a speciilor de păsări acest simț este, de altfel, ca și inexistent. Mamiferele în schimb se folosesc intens de miros pentru descoperirea hranei, pentru recunoașterea intraspecifică și pentru recunoașterea interspecifică. Funcția mirosului este îndeplinită, la mamifere, de celulele olfactive situate pe mucoasa nazală. Printre speciile cu miros excelent se numără mistrețul, dar și o mare parte dintre prădători (lupul, ursul), printre cele cu miros mediu, pisica sălbatică și capra neagră, iar printre cele cu miros slab, iepurele.

Gustul are ca organe de simț corpusculii gustativi, situați la păsări în zona terminală a limbii, pe marginea ei și pe cerul gurii. La mamifere, corpusculii gustativi sunt situați pe limbă și pe cerul gurii. Simțul servește, cu precădere, la consumul selectiv al hranei. Dar nu numai. De exemplu, în cazul unor mamifere folosește și la depistarea intrării femelelor în călduri, prin sesizarea feromonilor eliberați în urină.

Pipăitul este deservit de organele tactile, inclusiv de vibrize, situate de regulă în apropierea orificiilor nazale și a orificiului bucal. Folosește pentru selectarea hranei, combinându-se într-un mod favorabil cu simțul mirosului și cu cel al gustului.

Considerațiile privind simțurile și performanțele acestora, cu importanță aparte în practica vânătorii, nu pot fi încheiate fără precizarea că marea majoritate a speciilor de interes vânătoresc, păsări și mamifere, mai prezintă și un pronunțat **simț al timpului**. Așa se explică menținerea, cu precizie, a orelor destinate anumitor activități circadiene de către majoritatea speciilor de interes vânătoresc.

1.6. Clasificarea vânatului

Literatura de specialitate abundă în clasificări ale vânatului, mai mult sau mai puțin corecte din punct de vedere al rigorii științifice, dar consacrate în decursul timpului. Criteriile după care se fac aceste clasificări sunt, la rândul lor, numeroase și diferite. Pentru a putea fi cunoscute, înțelese și reținute se vor prezenta în continuare, sistematizat, cele mai uzitate clasificări.

- Categorisirea vânatului în **vânat cu păr și vânat cu pene, vânat mic și vânat mare** rămâne, cu certitudine, cea mai des întâlnită. Clasificarea a fost și este folosită și în prezent, chiar și atunci când problema prezentării speciilor se face științific, după sistematica acestora.

- În continuare, atât vânatul cu păr - care cuprinde mamiferele sălbatice de interes vânătoresc, cât și vânatul cu pene - care înglobează speciile de păsări de același interes, a fost categorisit în **vânat util**, cu carne comestibilă, și în **vânat răpitor**, cu carne în general refuzată de la consumul uman. Desigur că această categorisire a suportat și suportă observații, deoarece absolut toate speciile de vânat sunt, într-un fel sau altul, utile naturii și, implicit, omului. De asemenea, multe specii incluse oarecum forțat în categoria vânatului răpitor au carnea comestibilă (ursul, viezurele, puii de cioară grivă și de stăncuță etc.).

În categoria vânatului considerat util intră, fără excepție, **vânatul plantivor** și o parte dintre speciile de **vânat omnivor**, cum este, de exemplu, mistrețul. În cea de a doua categorie, a vânatului răpitor, sunt incluse toate speciile de **vânat carnivor**, dar și o parte dintre speciile de vânat omnivor, ca, de exemplu, ursul și viezurele, care nu sunt prădători tipici. Această categorisire are drept criteriu de clasificare regimul alimentar

Înapoi la CUPRINS

preponderent. Astfel, potârnichea face parte, ca și fazanul, din prima categorie, deși regimul alimentar este mixt, mai ales la vârste fragede când puii sunt mai mult carnivori (insectivori), decât plantivori (granivori).

Vânatul răpitor, îndeosebi cel cu pene, a mai fost împărțit, după perioada din zi în care-și desfășoară activitatea, în **răpitoare cu pene de noapte** (bufnița, huhurezii, ciufii, striga și cucuvelele) și **răpitoare cu pene de zi** (vulturii, acvilele, ulii și șoimii). Toate aceste specii, fără excepție, sunt excluse astăzi din categoria vânat.

- Din punct de vedere al perioadei în care își desfășoară preponderent activitatea, vânatul se împarte în: **vânat cu activitate nocturnă** - care include majoritatea speciilor de vânat cu păr, **vânat cu activitate diurnă** - care cuprinde majoritatea speciilor de păsări de interes vânătorec, **vânat cu activitate crepusculară** și **vânat cu activitate aurorală**. De exemplu, mistrețul, ursul și cervidele, dar nu numai, sunt specii cu activitate preponderent nocturnă, dar și crepusculară (de seară) și aurorală (de dimineață).

- Din punct de vedere al fidelității față de locul de trai, vânatul se împarte în **vânat sedentar**, **vânat migrator** și **vânat eratic**. Vânatul din ultima categorie, al cărui exemplu tipic îl constituie dropia, face doar deplasări relativ scurte, de câteva zeci sau cel mult sute de kilometri, pentru evitarea unor condiții neprielnice de hrănire.

- Din punct de vedere al repartiției altitudinale și habitatului preferat deosebim: **vânat de munte**, **vânat de câmpie** și **vânat de baltă**. Această clasificare, este detaliată uneori până la nivel de biotop, **vânat alpin** (capra neagră), **vânat subalpin** (cocoșul de munte), **vânat de munte** (ursul și cerbul), **vânat de deal** (căpriorul), **vânat de câmpie** (iepurele, potârnichea) și **vânat de baltă** (gâsca și rața). Ca și celelalte clasificări evidențiate mai sus, și aceasta este relativă, dar practică.

- O altă clasificare încă frecvent folosită, deși cronologic face parte din categoria celor mai vechi, este cea prin care vânatul se împarte în **vânat mare** și **vânat mic**.

Inițial, vânatul mare, cunoscut și sub denumirea de **vânat nobil**, cuprindea doar speciile de vânat destinate nobilimii, iar vânatul mic, speciile de vânat destinate plebei. Deși această clasificare s-a transmis până în prezent, criteriul clasificării și apartenența vânatului la o categorie sau la alta a suferit modificări. În prezent, această clasificare a vânatului, în vânat mare și vânat mic, are în vedere mărimea vânatului, raritatea acestuia și dificultatea vânării. De asemenea, are în vedere tipul de cartuș cu care este etică împușcarea acestuia. Ținând seamă de toate considerentele expuse, în categoria vânatului mare de la noi, intră: ursul, cerbul comun, capra neagră, mistrețul, cocoșul-de-munte, cerbul lopătar, muflonul, lupul, și, discutabil, căpriorul. În multe țări căpriorul este trecut în categoria vânatului mic, care se împușcă folosind alice, ceea ce nu este cazul în România.

Mai trebuie reținut faptul că nici una dintre clasificările prezentate mai sus nu este foarte rigidă. Aceste clasificări au fost folosite pe scară largă, sunt deja consacrate în literatura de specialitate și sunt utile pentru prezentarea și pentru caracterizarea vânatului.

Singurul criteriu de actualitate, care nu poate fi pus sub semnul relativității, este cel științific, în baza căruia vânatul se sistematizează pe ordine și familii. Această categorisire va fi utilizată, în continuare, la prezentarea speciilor de vânat, prilej cu care vor fi precizate și denumirile științifice ale acestora.

Așa după cum apare necesar din lege, vânătorul trebuie să cunoască și să recunoască bine, înainte de a apăsa pe trăgaci, speciile care fac obiectul vânătorii.

Toate celelalte sunt interzise la împușcare. Fapta de a împușca exemplare din alte specii decât cele admise de lege la vânatoare este tot atât de gravă ca și împușcarea vânatului în afara sezonului de vânatoare ori fără autorizația necesară. Este considerată infracțiune de braconaj și sancționată ca atare.

1.7. Sistematica speciilor de interes vânătorec

Extrem de diversificata lume vie, care înglobează totalitatea plantelor și a animalelor, a fost structurată de-a lungul timpului în: regnuri, încregături, supraclase, clase, supraordine, ordine, familii și genuri, astfel încât fiecare specie își are locul ei exact în sistematica acestei lumi vii și o denumire științifică proprie.

Speciile de interes vânătorec aparțin, fără excepție, încregăturii vertebratelor cu fălci (subîncregătura **Gnathostoma**) și cu patru membre (supraclasa **Tetrapoda**), fiind cuprinse în clasa păsări (**Aves**) și în clasa mamifere (**Mammalia**).

În continuare, în cadrul acestor clase, speciile menționate sunt încadrate în supraordine, ordine, familii și genuri.

1.7.1. Clasa Mammalia

Cuprinde, printre cele circa 3.200 de mamifere câte există în natură, 30 de specii de interes vânătorec în România, dintre care 11 protejate acum datorită împușcării efectivelor în Europa sau în lume. Toate au corpul acoperit cu păr și nasc pui vii, pe care-i hrănesc cu lapte produs de mamele. Cele 30 de specii de interes vânătorec din România, care aparțin acestei clase, sunt încadrate în 3 supraordine, 4 ordine și 12 familii.

- **Supraordinul Ungulata** - cuprinde animale cu falangele terminale îmbrăcate în copite.

- **Ordinul Artiodactyla** - cuprinde copitate care calcă pe două sau pe patru degete, în ultimul caz două dintre acestea fiind atrofiate:

- **familia Cervidae** - cuprinde rumegetoare cu coarne caduce:

- cerbul comun (*Cervus elaphus L.*);
- cerbul lopătar (*Dama dama L.*);
- căpriorul (*Capreolus capreolus L.*);
- elanul (*Alces alces L.*)*;
- cerbul Sika (*Cervus nipon T.*);
- cerbul de Virginia (*Cervus virginianus B.*);
- cerbul Axis (*Cervus axis E.*).

- **familia Bovidae** - cuprinde rumegetoare cu coarne persistente:

- capra neagră (*Rupicapra rupicapra L.*);
- capra-de-stâncă (*Capra ibex L.*);
- capra-de-Spania (*Capra pyreneica S.*);
- muflonul (*Ovis musimon P.*);
- zimbrul (*Bison bonasus L.*)*.

- **familia Suidae** – cuprinde nerumegetoare cu colți transformați în

defense:

- mistrețul (*Sus scrofa T.*).

• **Supraordinul Rodentia** - cuprinde mamifere mici și mijlocii, plantigrade ori semiplantigrade, ai căror incisivi, vizibili prin crăpătura buzei superioare, au creștere continuă.

• **Ordinul Duplicidentata** - cuprinde rozătoare de talie mijlocie, cu două perechi de incisivi pe maxilarul superior:

• **familia Leporidae** - cuprinde duplicidentate cu urechile lungi și cu picioarele posterioare mai dezvoltate decât cele anterioare:

- iepurele comun (*Lepus europaeus P.*);
- iepurele-de-vizuină (*Oryctolagus cuniculus L.*).

• **Ordinul Simplicidentata** - cuprinde rozătoare cu o singură pereche de incisivi pe maxilarul superior;

• **familia Sciuridae** - cuprinde rozătoare cu coadă stufoasă:

- veverița (*Sciurus vulgaris L.*)*;
- marmota (*Marmota marmota L.*).

• **familia Castoridae** - cuprinde rozătoare adaptate la viața acvatică, care își sapă galerii în malul apelor:

- nutria (*Myocastor coypus M.*)*;
- castorul (*Castor fiber*)*.

• **familia Microtidae** - cuprinde rozătoare adaptate la viața acvatică, unele cu coada solzoasă:

- bizamul (*Ondatra zibethica L.*).

• **familia Cricetidae** - cuprinde rozătoare cu buzunare bucale, în care transportă semințe, făcându-și rezerve subterane pentru iarnă:

- hârciogul (*Cricetus cricetus L.*)*.

• **Supraordinul Carnivora** - cuprinde animale cu alimentația preponderent carnivoră, caninii bine dezvoltați și cu posibilitatea de a deschide larg gura.

• **Ordinul Fissipeda** - cuprinde carnivore digitigrade sau plantigrade, având degetele prevăzute cu gheare ascuțite. Se remarcă prin creasta dorsală a craniului care este evidentă, prin sistemul nervos bine dezvoltat și prin musculatura puternică:

• **familia Ursidae** - cuprinde carnivore mari, greoaie, cu mers plantigrad și coada scurtă:

- ursul (*Ursus arctos L.*)*.

• **familia Canidae** - cuprinde carnivore cu botul alungit și cu membrele zvelte:

- lupul (*Canis lupus L.*)*;
- șacalul (*Canis aureus L.*);
- vulpea (*Vulpes vulpes L.*);
- câinele enot (*Nyctereutes procyonoides G.*).

• **familia Felidae** - cuprinde carnivore agile, cu gheare retractile:

- râsul (*Lynx lynx L.*);
- pisica sălbatică (*Felis silvestris L.*)*.

• **familia Procyonidae** – care cuprinde carnivore de talie medie, adaptate la viața terestră și arboricolă:

- ratonul (*Procyon lotor*).

• **familia Mustelidae** - cuprinde carnivore de talie medie și mică, având corpul alungit, adaptate la viața terestră, dar și la cea acvatică:

- viezurele (*Meles meles L.*);

- jderul-de-copac (*Martes martes* L.);
- jderul-de-piatră (*Martes foina* L.);
- dihorul comun (*Putorius putorius* L.);
- dihorul pestriț (*Vormela peregusna euxina* P.)*;
- dihorul-de-stepă (*Putorius eversmani* L.)*;
- hermelina (*Mustela erminea* L.);
- nevăstuica (*Mustela nivalis* L.);
- vidra (*Lutra lutra* L.)*;
- nurca europeană (*Lutreola lutreola* L.)*;
- nurca americană (*Mustela vison*)*;
- glutonul (*Gulo gulo*).

Notă: Cele 14 specii însemnate cu asterisc sunt mamifere de interes vânătorească la care vânătoarea este interzisă. Convenția de la Berna, la care România a aderat în anul 1990 și Directiva habitatele nr. 92/403/CEE permite derogare de la această interdicție, astfel că în anumite situații un număr strict determinat din aceste specii poate fi recoltat prin vânătoare. Așadar speciile marcate cu asterisc se pot vâna legal, dar numai cu aprobarea prealabilă și în condițiile strict stabilite de autoritatea publică centrală care răspunde de protecția mediului.

1.7.2. Clasa Aves

Cuprinde aproximativ 8600 de specii de păsări, dintre care în România sunt întâlnite cel puțin 210, iar dintre acestea, doar 28 de specii sunt admise, în prezent, la vânătoare. Restul sunt interzise a se vâna.

Cele 28 de specii de păsări admise la vânătoare sunt sistematizate pe ordine și familii, după cum se vor prezenta în continuare.

- **Ordinul Anseriformes** - cuprinde păsări acvatice sau semiacvatice bune înotătoare, de talie mare (gâștele), ori medie și mică (rațele, lișița și găinușa de baltă):

- **familia Anatidae** - cuprinde marea majoritate a speciilor din ordin, care prezintă picioare scurte și adaptate pentru înot prin existența membranelor interdigitale. De asemenea, prezintă un corp turtit dorso-ventral și un cap caracteristic, relativ mare și comprimat lateral, cu ciocul mai mult sau mai puțin lățit dorso-ventral și cu mandibulele având marginile crestate pentru prinderea hranei alunecoase din apă sau filtrarea mâlului de pe fundul albiei. Au penaj des, sub care se găsește un strat de puf, întreținut cu ajutorul secreției bogate a glandei uropigiene, care, la rândul ei, este bine dezvoltată.

- **subfamilia Anseridae**, cuprinde gâștele:

- gâsca-de-vară (*Anser anser* L.);
- gâsca-de-semănătură (*Anser fabalis* L.);
- gârlița mare (*Anser albifrons* S.);
- gâsca-cu-cioc scurt (*Anser brachyrhynchus* B.)* ;
- gâsca neagră (*Branta bernicla* L.)*;
- gârlița mică (*Anser erythropus* L.)*;
- gâsca-cu-gât-roșu (*Branta ruficollis* P.)*;
- gâsca-cu-obraji-albi (*Branta leucopsis* B.)*.

- **subfamilia Anatidae**, cuprinde rațele de suprafață și scufundătoare, precum

și ferăstrașii:

- rața mare (*Anas platyrhynchos* L.);

- rața mică (*Anas crecca L.*);
- rața pestriță (*Anas strepera L.*);
- rața fluierătoare (*Anas penelope L.*);
- rața sulițar (*Anas acuta L.*);
- rața cârâitoare (*Anas querquedula L.*);
- rața lingurar (*Anas clypeata L.*);
- rața-cu-cap castaniu (*Aythya ferina L.*);
- rața moțată (*Aythya fuligula L.*);
- rața-cu-cap negru (*Aythya marila L.*);
- rața sunătoare (*Bucephala clangula L.*);
- rața-de-ghețuri (*Clangula hyemalis L.*);
- rața-cu-ciuf (*Neta rufina P.*) *;
- eiderul (*Somateria mollissima L.*);
- rața catifelată (*Melanitta fusca L.*) *;
- rața neagră (*Melanitta nigra L.*) *;
- rața roșie (*Aythya nyroca G.*) *;
- rața arămie (*Oxyura leucocephala S.*) *;
- fereastră mare (*Mergus merganser L.*) *;
- fereastră moțat (*Mergus serrator L.*) *;
- fereastră mic (*Mergus albellus L.*) *.

• **subfamilia Tadornidae**, care cuprinde călifarii, specii cu caractere intermediare între gâște și rațe:

- călifarul alb (*Tadorna tadorna L.*) *;
- călifarul roșu (*Tadorna feruginea P.*) *.

• **Ordinul Pelicaniformes** - cuprinde păsări acvatice, bune înotătoare. Se hrănesc preponderent cu pește. Pielea de sub mandibula inferioară este golașă și dilatabilă, sub formă de sac. Are picioarele cu degetele unite prin membrană interdigitală.

• **familia Phalacrocoracidae** - cuprinde păsări care trăiesc în colonii, cu penaj întunecat, cioc încârligat la vârf și comprimat lateral, prevăzut cu un sac submandibular:

- cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo B.*) *;
- cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmaeus P.*) *;
- cormoranul creț (*Phalacrocorax aristotelis P.*) *.

• **Ordinul Ciconiiformes** - cuprinde berzele, stârcii și țigănușul, păsări care preferă locurile mlăștinoase.

• **familia Ardeidae:**

- stârcul cenușiu (*Ardea cinerea L.*) *.

• **familia Plataleidae:**

- țigănușul (*Plegadis falcinellus L.*) *.

• **Ordinul Gruiformes** - cuprinde păsări omnivore, eterogene ca aspect, care trăiesc în medii foarte diferite, sunt zburătoare mai slabe și au pui, în general, nidifugi.

• **familia Rallidae** - cuprinde specii alergătoare, terestre sau semi-acvatice, adaptate să trăiască în stufărișuri. Ca adaptare la mediu, rallidaele au corpul comprimat lateral, capul mic, ciocul scurt și picioarele de lungime mijlocie. Degetele lungi sunt sau nu prevăzute cu membrane interdigitale parțiale.

- lișița (*Fulica atra L.*);
- găinușa-de-baltă (*Gallinula choropus L.*);
- cârsteiul-de-câmp (*Crex crex L.*) *;

- cârsteiul-de-baltă (*Rallus aquaticus L.*)*;
- crestețul pestriț (*Porzana porzana L.*)*.
- **familia Gruidae:**
 - cocorul mare (*Grus grus L.*)*;
 - cocorul mic (*Anthropoides virgo L.*)*.
- **familia Otidae:**
 - dropia (*Otis tarda L.*)*;
 - spârcaciul (*Otis tetrax L.*)*.
- **Ordinul Charadriiformes** - cuprinde păsări picioaroane, terestre sau acvatice, de mărimi diferite. Ca adaptare la mediu prezintă picioare relativ lungi și tarsul golaș, cu degete libere sau cu membrane marginale acestora. Ciocul este lung și subțire.
 - **familia Charadriidae** - prezintă caracterele ordinului:
 - sitarul-de-pădure (*Scolopax rusticola L.*);
 - sitarul-de-mal (*Limosa limosa*)*;
 - becațina comună (*Gallinago gallinago L.*);
 - becațina mică (*Lymnocyptes minimus B.*);
 - becațina mare (*Gallinago media Loth*)*;
 - bățăușul (*Philomachus pugnax*)*;
 - nagățul (*Vanelus vanelus L.*)*.
 - **Ordinul Galliformes** - cuprinde păsări fitofage sau omnivore, terestre sau arboricole, de talie mare, mijlocie sau mică, robuste, în general mai greoaie și mai slab zburătoare. Au picioare robuste, tetradactile, cu gheare puternice adaptate pentru scormonit. Majoritatea speciilor sunt poligame și cuibăresc exclusiv pe sol.
 - **familia Tetraonidae** - cuprinde păsări fără pinten pe tars, cu vârzobi iarna și cu sprânceană roșie:
 - cocoșul-de-munte (*Tetrao urogallus L.*);
 - cocoșul-de-mesteacăn (*Lyrurus tetrax L.*)*;
 - ierunca (*Tetrastes bonasia L.*).
 - **familia Phasianidae** - cuprinde specii care trăiesc cu precădere pe sol, unele prezentând pinteni și dimorfism sexual accentuat:
 - fazanul (*Phasianus colchicus L.*);
 - potârnichea (*Perdix perdix L.*);
 - potârnichea-de-stâncă (*Alectoris greca saxatilis*)*;
 - prepelița (*Coturnix coturnix L.*).
 - **familia Meleagrididae** – care cuprinde păsări cu aspect greoi, ce au capul și partea superioară a gâtului golașe și acoperite cu negi (mărgele):
 - curcanul sălbatic (*Meleagris gallopavo*).
 - **Ordinul Columbiformes** - grupează păsări monogame, cu zbor iute, terestre sau arboricole, de talie mijlocie sau mică:
 - **familia Columbidae:**
 - porumbelul gulerat (*Columba palumbus L.*);
 - porumbelul-de-scorbură (*Columba oenas L.*);
 - turturica (*Streptopelia turtur L.*);
 - guguștiucul (*Streptopelia decaocto F.*).
 - **Ordinul Passeriformes** - reunește un număr mare de specii terestre, dar și acvatice, arboricole și cățărătoare, fără excepție bune zburătoare. Sunt în general de talie mică, dar există și multe specii de talie medie. Unele dintre acestea se comportă ca păsări răpitoare.

• **familia Turdidae** - cuprinde doar specii de talie mică, acestea fiind cunoscute sub denumirea de sturzi:

- sturzul-de-iarnă (*Turdus pilaris L.*);
- sturzul-de-vâsc (*Turdus viscivorus L.*);
- sturzul cântător (*Turdus philomelos*);
- sturzul-de-vii (*Turdus iliacus*).

• **familia Sturnidae** - cuprinde graurii și alte păsări arboricole, care trăiesc în stoluri mari:

- graurul (*Sturnus vulgaris*).

• **familia Alaudidae** - cuprinde păsări terestre migratoare, cunoscute sub numele de ciocârlii, răspândite în câmpii și în stepe:

- ciocârlia (*Alauda arvensis L.*);
- ciocârlanul (*Galerida cristata L.*)*.

• **familia Corvidae** - cuprinde cele mai mari și mai puternice păsări din ordinul Passeriformes. Au cioc puternic, relativ lung și ascuțit, înconjurat la bază de pene scurte și tari (vibrize), iar picioarele sunt puternice. Uneori, se comportă ca păsări de pradă, producând, în general, pagube altor specii de vânat:

- cioara grivă (*Corvus corone L.*);
- cioara de semănătură (*Corvus frugilegus L.*);
- coțofana (*Pica pica L.*);
- stâncuța (*Corvus monedula F.*);
- gaița (*Garrulus glandarius L.*);

- ALUNARUL (*NUCIFRAGA*

CARYOCATACTES).

Notă: Cele 34 de specii de păsări notate cu asterisc fac parte din categoria speciilor de interes vânătoreasc care în trecut au făcut obiectul vânătorii, dar la care, în prezent, vânătoarea este interzisă. Ca și în cazul mamiferelor, Autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură poate, în situații justificate de menținerea echilibrului ecologic, să aprobe extragerea unor exemplare aparținând acestor specii.

CAPITOLUL II

CUNOAȘTEREA SPECIILOR DE INTERES VÂNĂTORESC ȘI A HABITATELOR ACESTORA

2.1. Mamifere la care vânătoarea este permisă în România

2.1.1. Cerbul comun (*Cervus elaphus L.*)

Denumiri: Masculul se numește cerb sau taur, femela ciută sau cerboaică, puiul sub un an vițel sau vițea, cerbul sub 2 ani cerbulean sau coldan, iar femela de aceeași vârstă junincă. Masculul mai este numit bou, iar femela vacă. În funcție de vârstă și de trofeu, masculii mai sunt cunoscuți și sub denumirea de cerbi capitali sau cerbi de selecție, cerbi sulițari, furcari, de șase, de opt etc.

Descriere: Cerbii sunt mai mari decât ciutele și prezintă, spre deosebire de acestea, coarne, care sunt caduce (planșa 5). Așadar, dimorfismul sexual este evident. Culoarea ambelor sexe este brună-roșcată vara, iar în sezonul rece brună-cenușie, până la brună-închis. Doar vițeei, care au la naștere 7-9 kg, prezintă fenomenul de homocromie în primele 3 luni, pe fondul brun fiind prezente șiruri de pete alb-gălbui, care imită perfect imaginea razelor de soare ce ajung la sol prin frunzișul arborilor din pădure. Oglinda, pata de culoare alb-gălbui din regiunea cozii, este mai vizibilă iarna și vara, la ambele sexe. Ca ordin de mărime, masculii au greutatea cuprinsă între 180 și 300 kg, pe când femelele au doar 90 -150 kg. Masculii pierd coarnele anual, începând de la sfârșitul lunii februarie, în cazul celor mai viguroși și al celor mai bătrâni, până în aprilie și chiar până în luna mai, în cazul celor mai slabi și a celor mai tineri. La vițeei, atunci când împlinesc vârsta de un an, deci prin luna mai, începe creșterea primului rând de coarne. În luna septembrie, această creștere este finalizată, dar coarnele se curăță pe tot parcursul lunii. Primul rând de coarne curățate se prezintă, în cele mai multe cazuri, sub formă de sulițe, de 20-40 cm lungime, fără rozete. Acest rând de coarne cade în luna mai a anului următor, deci la vârsta de doi ani, urmând imediat creșterea celui de-al doilea rând de coarne, care se termină în luna august, în cel de al treilea an de viață. Aceste coarne sunt deja curățate la 1 septembrie, pe când la cerbii de un an sunt încă în păr. Observația este foarte importantă pentru operațiunea de selecție a cerbilor tineri, în funcție de calitatea sulițelor și de stadiul curățirii acestora. Astfel, cerbii cu sulițe curățate la începutul sezonului de vânătoare (1 septembrie) sunt de doi ani și de selecție, spre deosebire de cei de un an, care încă nu le au curățate.

Longevitate: Este apreciată în libertate la maximum 18-20 de ani, însă în natură rar poate fi atinsă această vârstă. Între 12 și 14 ani cerbii sunt la apogeu, după care intră, treptat, în decrepitudine. Vârsta exemplarelor vii se apreciază cel mai sigur după aspectul exterior și trofeu (planșa 6), iar cea a animalelor împușcate după uzura danturii (planșa 7) și anumite elemente ale trofeului. La masculii în viață, vârsta mai poate fi apreciată și după pecetea cornului căzut, care este convexă la cerbii tineri, dreaptă la apogeu și concavă la bătrânețe.

Sunete: Sunt diferite de la o situație la alta. În perioada împerecherii masculul mugește, boncănește sau boncăluiește. Speriat, scoate un brăhnit nazal, ca de altfel și

femela. Când este gonită de cerb sau devine suspicioasă, cerboanca brăhnește scurt, iar în situația în care este prinsă emite un brăhnet prelung, văitător. Vițelul prins de om, de câine sau de prădători se vaită.

Urme: Cerbii au urmele asemănătoare, ca formă, cu ale mistreților capitali (planșa 8). Nu pot fi însă confundate, deoarece la cerb sunt puțin mai mari, iar pintenii sunt așezați mai departe, cu amprenta, sub formă aproximativ rotundă, lăsată în spatele urmei copitei. În plus, pasul este mai lung (60-80 cm) și înclinarea vârfului unghiei față de direcția de deplasare mai puțin accentuată, pe când la mistreț pasul este mai scurt (25-45 cm) și înclinarea urmei spre exterior mai pregnantă. Urmele lăsate de cele două sexe se deosebesc ușor între ele, ca mărime și formă, cum se pot deosebi de altfel și urmele lăsate de exemplarele bătrâne față de cele tinere.

Excrementele se deosebesc, de asemenea, vizibil între sexe (planșa 8). La mascul sunt scurte, mai groase și au un cap ascuțit, iar celălalt concav. La ciute, acestea sunt mai lungi, mai subțiri și au ambele capete convex-rotunjite.

În locurile de boncănit, dar nu numai, prezența cerbilor masculi se mai poate constata și după urmele lăsate prin frecarea coarnelor de arborii tineri și arbuști, după vetrele de boncănit, după scăldători și chiar după mirosul lăsat.

Simțuri: Cerbii au mirosul excelent, auzul bun și văzul suficient de bun.

Habitat: Cerbul, care la origine a fost un animal de joasă altitudine, a fost împins treptat, de civilizație, către zonele montane și chiar subalpine. Acum cerbul este adaptat perfect zonelor de munte cu păduri întinse, care cuprind parchete și enclave, precum și izvoare cu apă, așadar zonelor care-i asigură concomitent condițiile necesare de liniște, de adăpost și de hrană. De aici și-a extins arealul natural în jos, în multe zone de deal. La câmpie a fost reintrodus după 1980, iar populațiile înființate sunt deja stabile. Practic este întâlnit, în prezent, din golul de munte până în Lunca Dunării și Dobrogea. Singura condiție care pare să nu-l satisfacă pe deplin în zona de câmpie este lipsa de liniște, mai ales în pădurile cu suprafața sub 1000 ha.

Hrana: Este exclusiv vegetală. Deficitară devine pentru cerb, ca de altfel și pentru celelalte specii plantivore, în perioada critică de iarnă. De aceea, este suficient să fie abordată analiza acesteia iarna, când se compune preponderent din lujeri, muguri și uneori din scoarță de copac, frunze verzi rămase sub zăpadă, diverse ierburi uscate și plantele verzi cultivate în zonele agricole. Ghinda și jirul constituie, în anii cu astfel de fructificații, hrană de bază. Acceptă și reacționează bine și la hrana administrată complementar de om: fân, frunzare, suculente și concentrate.

Dușmani: Lupul este dușmanul natural cel mai de temut al cerbului. Pagube mai reduse produc însă și râșii, și chiar urșii. Mai nou, câinii de la stâne și cei semisălbăticiți, precum și șacalul apărut în multe zone de joasă altitudine, tind să concureze lupul, mai ales în ceea ce privește prădarea vițelilor. Bolile ascunse, mai mult decât epizootiile foarte rar semnalate în cazul cerbului, favorizează la rândul lor prădarea și sporesc mortalitatea.

Sociabilitate: Cerbul este un animal sociabil din toamnă până în primăvară, perioadă în care masculii se grupează în cârduri de tauri, conduse de un cerb tânăr, iar femelele în cârduri separate de ciute, conduse de ciuta cea mai în vârstă. În cârdurile de ciute sunt amestecați întotdeauna viței și uneori, cerbi din al doilea an. Doar cerbii bătrâni și cei foarte puternici trăiesc solitar. Cârdurile se constituie după boncănit și se desfac după ce zăpada s-a topit, pe la sfârșitul lunii aprilie.

În perioada împerecherii, cerbii puternici stăpânesc haremurii mici de ciute (1-3 exemplare), mari (4-8) sau foarte mari (peste 10).

Reproducere: Împerecherea începe în luna septembrie mai întâi în zonele de joasă altitudine (după 1-5 septembrie), apoi și la munte (după 15 septembrie), terminându-se înainte de jumătatea lunii octombrie. Frigul poate declanșa fenomenul cu câteva zile mai devreme, iar căldura îl poate amâna. Pe timp călduros, pe ceață, pe burniță și pe ploaie, împerecherea se desfășoară în liniște, lăsând impresia că, pentru moment, boncănitul a încetat. În realitate împerecherea continuă fără boncănit puternic, ci mai slab și uneori doar mimat. Boncănitul începe din momentul în care prima femelă intră în călduri și durează până ce ultima dintre acestea este împerecheată.

Din acest motiv, în zonele cu densități mari de cerbi boncănitul este mai puternic și ține, de regulă, câteva zile în plus.

Între tauri se duc, în această perioadă, lupte aprige, supremația cârdurilor dobândind-o doar cei mai puternici. Este de reținut că, în toată perioada de goniță, cerbii emană un miros specific, perceput de la distanță chiar și de către om.

Gestația durează 34 de săptămâni, iar fătarea are loc în luna mai-iunie. Ciutele fată de regulă câte 1-2 viței, foarte rar 3, iar aceștia își pot urma mama, pe distanțe scurte, după 1-2 ore de la naștere.

Vițelul, protejat prin homocromie și prin mirosul slab emanat în primele zile din viață, are obiceiul de a rămâne nemișcat în caz de pericol.

Obiceiuri: Are activitate crepusculară, nocturnă și aurorală. Sezonier face deplasări lungi, uneori de peste 10 km pentru iernare în condiții mai favorabile. De asemenea, în perioada împerecherii masculii învinși se deplasează la distanțe mari în căutarea ciutelor fără tauri.

Vânare: Perioada optimă pentru vânarea taurului este perioada de boncănit. Sezonul de vânătoare începe însă mai devreme, la 1 septembrie, și se termină mai târziu, la 15 noiembrie pentru tauri și, respectiv, la 15 februarie pentru ciute și viței. Se impune a fi reținut faptul că aproximativ 70% din cota de recoltă la tauri ar trebui extrasă prin selecție (planșa 9). Toată cota de recoltă la femele este însă obligatoriu să fie extrasă prin selecție. În plus, pentru gestionarea rațională a speciei, se impune a fi extrași masculii de selecție înainte și la începutul perioadei de boncănit, iar cei de trofeu în a doua jumătate a acestei perioade sau mai târziu, pentru a fi lăsați încă un sezon să-și transmită caracterele plus. O altă perioadă favorabilă selecției este după cârduire (1-15 noiembrie), când prin comparație se pot alege mai corect exemplarele tarate, bolnave sau cu trofee necorespunzătoare vârstei și calității populaționale.

Vânarea se face cu armă ghintuită, de la calibrul 7 x 57 în sus.

Metodele de vânătoare admise sunt pânda și dibuitul, cu sau fără chemătoare pentru ademenire.

Împușcarea la goană este interzisă prin lege.

Trofeul convențional îl constituie coarnele cu craniu sau cu parte din acesta.

Trofee neconvenționale sunt „perlele” (caninii atrofiați) prezente la aproape toate exemplarele din ambele sexe, părul din coamă și „crucea Hubertus” la exemplare bătrâne (planșa 10).

Ocrotire și îngrijire: Cerbul trebuie ocrotit împotriva prădării produse de lup și de câinii de stâne, deranjului și concurenței la hrană (în pădure) din partea animalelor domestice, deranjului în locurile de fătat din partea omului și împotriva braconajului. Dar trebuie și îngrijit, în primul rând printr-o vânare rațională și selectivă, pe sexe, clase de vârstă și clase de calitate.

Așa după cum s-a afirmat, cerbul răspunde bine și la hrănirea complementară, în perioada critică de iarnă, cu nutrețuri concentrate, fibroase și chiar cu suculente.

Important este ca hrana complementară să fie de bună calitate și să fie administrată în locuri ușor accesibile omului și vânatului.

Rămân doar „de imagine” hrănitorele amplasate în locuri inaccesibile sau greu accesibile iarna.

Și în cazul cerbului, ca și al altor animale plantivore, este important să intervenim eficient din acest punct de vedere, doar în perioada devenită critică pentru hrănire, nicidecum să facem acest lucru ca obligație inutilă, de lungă durată, ce decurge din reglementări și contracte mai puțin raționale.

Prejudicii: Cerbul poate cauza, mai ales în condiții de densitate mare, pagube importante, atât în regenerările forestiere cât și în agricultură.

Iarna, prin roaderea lujerilor și a cojii arborilor și pomilor fructiferi, poate afecta vizibil regenerările forestiere și plantațiile pomicole în locurile de concentrare. Primăvara, poate cauza prejudicii prin călcarea semănturilor și a culturilor de cartofi ori prin dezgroparea acestora cu picioarele. Vara și toamna, poate continua păgubirea agricultorilor prin consumul selectiv de hrană în culturile de grâu, de ovăz și de porumb, dar și în plantațiile de meri, de peri și de pruni.

Pentru a preveni astfel de prejudicii, prima măsură este menținerea efectivelor la un nivel normal și într-o structură optimă, în paralel cu asigurarea liniștii în pădure și conservarea resurselor naturale de hrană din aceasta, îndeosebi prin interzicerea pășunatului cu animale domestice în fondul forestier.

Măsuri eficiente se pot dovedi și sperierea sau alungarea cerbilor din zonele periclitare, precum și administrarea de hrană complementară în pădure, pentru reținerea acestora cât mai departe de zonele agricole afectate.

Alte măsuri cu caracter general vor fi prezentate în capitolul special destinat modalităților de limitare a pagubelor cauzate de vânat (3.9).

2.1.2. Cerbul lopătar (*Dama dama L.*)

Denumiri: Masculul se numește cerb lopătar, lopătar sau taur de lopătar, iar femela ciută de lopătar, lopătăriță sau vacă de lopătar. Puiul se numește vițel și, respectiv, vițea până la vârsta de un an, specificându-se, pentru mai multă acuratețe, „de lopătar”. Femela între 1 și 2 ani se numește junincă, iar masculul de aceeași vârstă cerbulean, în ambele cazuri fiind indicată adăugarea cuvintelor „de lopătar”.

Descriere: Dimorfismul sexual este, ca și în cazul cerbului comun, accentuat. Masculii sunt mai corpolenți (40 - 100 kg) și purtători de coarne caduce, comparativ cu femelele care sunt mai mici (25 - 45 kg) și lipsite de coarne. Blana de vară are cel mai adesea culoarea brună-roșcată, cu pete albe pe spinare și pe flancuri. Ventral și pe partea interioară a picioarelor culoarea este mult mai deschisă, până la alb. Blana de iarnă are culoarea brună-cenușie pe spinare și albă pe burtă și pe fața interioară a picioarelor. La lopătar sunt întâlnite, relativ frecvent și cazuri de albinism și de melanism. Oglinda este evidentă atât vara, cât și iarna, la ambele sexe. Masculii au coarne lățite de la mijlocul prăjinii spre vârf. Ei le pierd în perioada aprilie-iunie, dar se regenerează complet până în august-septembrie (planșa 11).

Longevitate: Este apreciată la 18-20 de ani ca și în cazul cerbului comun, ceea ce în libertate pare totuși exagerat. Cert este că valoarea maximă a trofeului se obține la 9-10 ani. Vârsta exemplarelor vii se apreciază, în principal, după aspectul exterior și după dezvoltarea trofeului (planșa 12), iar a celor împușcate după uzura dentiției și

după aspectul unor elemente ale trofeului (grosimea și lungimea cilindrului frontal, sudura oaselor, mărimea lobeților etc.). Cu aproximație, se poate stabili vârsta și în funcție de pecetea prăjinii căzute (convexă la exemplarele tinere, concavă la cele foarte bătrâne).

Sunete: Taurul de lopătar boncănește în perioada împerecherii, dar boncănitul acestuia seamănă mai mult cu un grohăit neclar, decât cu un muget în adevăratul sens al cuvântului. Când este speriat sau surprins scoate un brăhnit nazal scurt, asemănător cu cel al cerbului carpatin. Ciuta brăhnește și ea când este speriată sau devine suspicioasă. Ca și puiul, se vaită în situația în care este prinsă.

Urme: Sunt asemănătoare ca formă cu ale cerbului comun, cu deosebirea că sunt mai mici și mai lunguete (planșa 13). În plus, pernița se apropie ca lungime de jumătatea copitei, pe când la cerbul carpatin are aproximativ o treime din lungimea acesteia. Practic nu există riscul confundării urmelor de lopătar mascul cu cele de junincă sau de vițel de cerb comun. Cel mult, urmele de lopătar mascul neclare pot fi confundate cu cele de porc sau de berbec domestic. Cele de lopătăriță sunt asemănătoare cu cele de oaie și de capră domestică, de care însă se deosebesc ușor ca formă (planșa 13).

Excremente: Sunt asemănătoare la ambele sexe. Nu există riscul confundării acestora cu cele ale cerbului comun, datorită mărimii. Se apropie mai mult de cele ale căpriorului. Pentru începători există riscul confundării lor cu excrementele de capră domestică.

Simțuri: Sunt aproape la fel de agere ca și la cerbul comun. Mirosul îl are foarte fin, iar auzul și văzul bune.

Habita: Optime pentru lopătar s-au dovedit, în România, pădurile de foioase din zonele de joasă altitudine, cu suprafețe cuprinse între 500 și 1000 ha, în care sunt intercalate enclave și surse de apă, mai ales dacă sunt înconjurată de terenuri cultivate agricol. Nu-l satisfac terenurile situate la peste 500 m altitudine, din cauza climei mai aspre și a lupului cu care nu poate coabita. Deși femelele sunt atașate locului de trai, dacă intervine vreo conturbare a liniștii migrează spre zone destul de îndepărtate.

Hrană: Este considerat mai puțin pretențios, din acest punct de vedere, decât cerbul comun și căpriorul, putându-i elimina din teren prin consumul a tot ceea ce aceștia ar putea consuma. Se înțelege că un astfel de fenomen nu poate să apară decât în condiții de densitate mare de lopătari. Specie alohtonă, originară din zona mediteraneană, mai poate defavoriza cerbul comun și căpriorul și prin deranjul pe care-l produce datorită comportamentului său activ, mereu în mișcare. Hrana de bază o constituie, în perioada de iarnă, lujerii, mugurii și coaja arborilor tineri, ierburile uscate și părțile plantelor care se mențin verzi în pădure, precum și cerealele cultivate toamna în câmpul agricol. Reacționează bine și este puțin pretențios față de hrana complementară administrată de om.

Dușmani: Cel mai periculos dușman pentru lopătar pare să fie, în prezent, câinele hoinar. Aceasta fiindcă lupul și râsul nu se suprapun, de regulă, ca areal, peste arealul lui. Atunci când arealurile acestor specii se suprapun, pericolul pentru lopătar este extrem de mare. Mai recent, șacalul a completat lista dușmanilor naturali, periculoși pentru specie. Dintre dușmanii naturali mai puțin periculoși fac parte vulpea și chiar pisica sălbatică, deoarece pot ataca vițelii de cerb lopătar în primele săptămâni de viață.

Sociabilitate: Este un animal sociabil. Trăiește, din toamnă până primăvara, în cârduri formate din ciute, vițel și sulitari și, separat, în cârduri compuse din tauri. Taurii

bătrâni se grupează în grupuri mici, de 2-3 indivizi, în timpul iernii, am văzut cârduri de tauri, pe câmp de 60-70 exemplare rar întâlnindu-se și solitari. În perioada împerecherii structura socială se modifică.

Reproducere: Împerecherea are loc în a doua jumătate a lunii octombrie și chiar în primele zile ale lunii noiembrie. Masculii se luptă, mai frecvent și mai aprig decât cerbii comuni, pentru stăpânirea haremurilor de ciute. Se întâlnesc, în această perioadă, cârduri de ciute și masculi reproducători pe aceeași suprafață de boncănit, nu doar masculul și ciutele lui.

Gestația durează 33 de săptămâni, așa încât fătarea are loc în luna mai-iunie. Lopătărița fată de regulă 1-2, foarte rar 3 viței.

Obiceiuri: Are atât activitate nocturnă, cât și diurnă. Prezintă particularitatea de a țopăi când se deplasează, cu coada întinsă orizontal, ori ridicată în sus. Prin modul de deplasare pare să deranjeze celelalte specii de vânat, care ziua se odihnesc.

Vânare: Perioada și metodele de vânare sunt aceleași ca și la cerbul carpatin, exceptând ademenirea cu chemătoarea, practică de foarte puțini vânători. Armele folosite pot avea calibru mai mic, dar oricum peste 6,5 x 57. Trofeul îl constituie coarnele cu craniu, ori cu parte din acesta (planșa 13).

Considerațiile privind procentele din cota de recoltă ce se impun a fi extrase selectiv, avansate în cazul cerbului comun, rămân valabile și pentru cerbul lopătar, ca de altfel și criteriile de selecție după forma și mărimea trofeului comparativ cu vârsta (planșa 14).

Ocrotire și îngrijire: Cerbul lopătar trebuie apărat împotriva dușmanilor naturali periculoși (lupi, șacali, câini), a braconajului și a concurenței la hrană produsă de animalele domestice introduse la pășunat în pădure.

Reacționează foarte bine la hrănirea complementară, fiind mai puțin pretențios decât cerbul comun din punct de vedere al calității hranei.

Ca și în cazul cerbului comun, trebuie acordată atenție deosebită vânării selective și extragerii unor cote rațional structurate pe sexe, clase de vârstă și clase de calitate a trofeelor.

Atenția principală trebuie îndreptată înspre combaterea eficientă a prădătorilor săi, care pot face să migreze și ultimul lopătar rămas în viață dintr-un teren de vânătoare.

Prejudicii: Pagubele cauzate de lopătari în terenurile cultivate agricol sunt, de regulă, mai mari decât în cazul cerbilor comuni. Hrănirea de atragere în pădure, prin culturi adecvate, pare și în cazul lopătarului cea mai eficientă metodă de evitare a prejudiciilor produse culturilor agricole. Combinată cu alungarea repetată a lopătarilor și sperierea lor din locurile în care încep să se obișnuiască la hrană în câmpul cultivat agricol, metoda dă bune rezultate.

2.1.3. Căpriorul (*Capreolus capreolus L.*)

Denumiri: Masculul se numește căprior sau țap roșu, femela căprioară sau capră roșie, iar puiul ied și, respectiv, iadă. Țapii tineri, cu coarnele sub formă de sulite, se mai numesc sulitari sau țepușari, iar cei cu două terminații furcari. Țapul tânăr se mai numește și țăpuc.

Descriere: Dimorfismul sexual este evident datorită coarnelor care la țap sunt considerate, ca și la celelalte cervide, o exteriorizare a caracterului sexual secundar. Țapul, de 20 - 30 kg, este, de asemenea, ușor mai mare decât femela, care are doar 18 - 25 kg. Vara culoarea ambelor sexe este roșie-brună sau roșie-cărmizie, iar iarna devine cenușie, cu oglinda albă, foarte vizibilă. Se susține că oglinda caprei este mai mare decât oglinda țapului și de o formă puțin diferită. Schimbarea părului are loc în septembrie-octombrie și aprilie – mai. Iezii, care au la fătare 1,2 – 1,6 kg, prezintă fenomenul de homocromie până în jurul vârstei de 3 luni (planșa 15).

Primele coarne, sub formă de butoni sau de sulițe scurte fără rozetă, de 1,0 – 2,0 cm, cresc pe cilindri frontali de prin august-septembrie până în decembrie-ianuarie din primul an de viață. După căderea acestora, în ianuarie-februarie începe să crească cel de-al doilea rând de coarne, care sunt curățate în mai-iunie, când căpriorul împlinește vârsta de un an. Aceste coarne au formă de sulițe sau de furci, de 8-15 cm lungime, și au rozetele deja schițate. Ele cad la sfârșitul toamnei, prin luna noiembrie (planșa 18).

Longevitate: Este apreciată la 12-15 ani. Trofeecele cele mai puternice sunt dezvoltate la 6-8 ani. Începând de la vârsta de 8 ani, trofeul masculilor intră în regres ca urmare a îmbătrânirii. Vârsta se apreciază ușor după uzura dentiției la exemplarele împușcate, iar la cele în viață în funcție de aspectul exterior și trofeu (planșa 16).

Sunete: Când se sperie sau când i se pare ceva suspect, atât țapul cât și capra brăhnesc sau latră. Capra brăhnește mai îndelung și pe un ton mai vătat decât țapul, care brăhnește mai scurt și mai grav. Iedul își cheamă mama printr-un piuit înalt ca tonalitate, iar mama își cheamă iedul printr-un piuit mai discret. În timpul împerecherii, sunetele scoase de capră și de țap sunt diferite, după cum se cheamă între ei ori se aleargă.

Urme: Sunt inconfundabile, putându-se deosebi cu ușurință de urmele altor specii. Mai dificilă este deosebirea urmelor lăsate de mascul, de cele lăsate de femelă. În fugă copita se despică și sunt imprimați pintenii, pe când la mersul liniștit se imprimă doar copita strânsă (planșa 17).

Țapul își mai deconspiră prezența în teren prin semnele frecării coarnelor de puieti, arbuști, tufișuri etc., ca modalitate de marcarea teritoriului, și curățirii coarnelor de piele.

Excremente: Sunt asemănătoare cu cele de oaie, fiind însă mai mici. Diferențierea se face ușor prin introducerea acestora în apă clocotită, mirosul degajat de cele de oaie fiind inconfundabil.

Biotop: Căpriorul preferă pădurile și crângurile, de la munte până la câmpie, precum și vastul spațiu agricol din zona de câmpie. Mai este întâlnit și în pădurile, în grindurile și în incintele cultivate agricol din Delta Dunării. Foarte favorabile pentru specie sunt însă trupurile mici de pădure, situate în mijlocul terenurilor cultivate agricol, de la câmpie și de pe coline.

Hrană: Ierburile, frunzele, lujerii, mugurii și, mai rar, coaja unor arbori și arbuști tineri constituie hrană de bază în timpul iernii. La aceste sorturi se mai adaugă fructele de lemn cânesc, de măceș, de păducel, de arțar, ghinda, jirul și altele asemenea. În câmpul agricol se hrănește cu gramineele verzi, însămânțate toamna, cu alte plante cultivate și cu plante din flora spontană.

Vara preferă culturile agricole (de grâu, de ovăz, de soia etc.), în care, datorită modului selectiv de hrănire, nu produce prejudicii.

Dușmani: Braconierul, lupul, câinele hoinar, șacalul, vulpea, pisica sălbatică, dar și jderul și mistrețul pentru iezii neajutorați sunt potențiali dușmani ai speciei. Dacă

zăpada este mare și de lungă durată, căpriorii pot fi prinși și omorâți relativ ușor, deoarece intervin, dincolo de efectul stânjenitor al stratului de omăt, inaniția și îmbolnăvirea multora dintre exemplarele tinere sau foarte bătrâne.

Sociabilitate: În timpul iernii căpriorii se strâng în cârduri (ciopoare), de până la 30 indivizi și chiar mai mulți, aparținând ambelor sexe. În afara acestei perioade, exceptând perioada de împerechere, țapii trăiesc izolat sau în preajma unei capre. Țapii își marchează teritoriul, prin frecarea puietilor și tufelor cu coarnele, și îl apără împotriva eventualelor intruși.

Reproducere: Alergatul la căprior are loc în iulie-august, de regulă ziua. Doar arareori, când este lună plină, alergatul se continuă și noaptea. În această perioadă sunt observabile în iarbă așa-numitele „inele de alergat”, sub formă de cercuri cu diametrul de câțiva metri (5-8 m).

Femelele rămase nefecundate în iulie-august au o a doua perioadă de împerechere în noiembrie-decembrie, mai greu de observat.

La cele fecundate în iulie-august, embrionul rămâne în stare latentă timp de circa 4 luni. Din noiembrie-decembrie embrionii se dezvoltă normal, indiferent de data împerecherii, astfel încât, după circa 5 luni, caprele nasc cel mai adesea 2 iezi, dar și 3 sau doar unul (majoritatea în luna mai). Gestația durează, așadar, fie 9 luni, fie 5 luni, după caz.

Vânare: Sunt admise, ca metode de vânătoare, doar pânda și dibuitul. Este admisă folosirea chemătorilor (mecanice), cu ajutorul cărora se poate ademeni țăpul, prin imitarea glasului femelei în călduri sau al femelei alergate ori a iedului. La căprior este indicat să se tragă cu glonț, de la calibru 5,6 x 43 în sus, dar este admisă și vânarea cu proiectil unic tras din arme lise. Trofeul îl constituie coarnele cu craniu sau cu parte din acesta (planșa 17). Selecția masculilor, ca și în cazul celorlalte specii de cervide, se face după aspectul exterior al corpului (planșa 16) și al trofeului (planșa 18). Considerentele și procentele privind selecția sunt aceleași ca și în cazul cerbului comun și lopătarului.

Ocotire și îngrijire: Diminuarea efectivelor de prădători naturali sălbatici, combaterea câinilor hoinari, sancționarea prinderii puilor și combaterea oricărei forme de braconaj sunt principalele măsuri de ocotire, dar nu singurele. Crearea condițiilor de liniște în perioada și în zonele de fâtat este la fel de importantă pentru supraviețuirea iezilor.

În perioada critică de iarnă, îndeosebi în zona de deal și munte, căpriorul trebuie ajutat cu hrană complementară, compusă din nutrețuri concentrate și fibroase, ultimele de bună calitate pentru a fi acceptate de acesta. Acceptă și hrana succulentă, care este indicat să fie servită în zilele cu temperaturi pozitive.

2.1.4. Capra neagră (*Rupicapra rupicapra* L.)

Denumiri: Masculul se numește țăp negru sau mai simplu țăp, femela capră neagră sau capră, iar puiul ied, iadă sau ieduț, după sex și vârstă.

Descriere: Deși denumirea de capră neagră induce ideea culorii negre, în timpul verii culoarea ambelor sexe este gălbuie-cenușie, iar în perioada rece brună-închis, mai apropiată de negru doar la țapi. Parțial capul, bărbia și interiorul urechilor sunt alb-gălbui, iar linia mediană a spatelui, picioarele și o bandă care pornește de la urechi, peste ochi, până la nas, sunt mult mai închise la culoare în comparație cu fondul general (planșa 19). Caracteristică este coama cu păr mai lung și mai închis la culoare, care

pleacă de la ceafă și se continuă pe șira spinării, până la coadă. Aceasta poartă denumirea improprie de „barbă”. Prezintă o oglindă gălbuie și, foarte rar, fenomene de albinism și de melanism.

Greutatea masculului este de 30 - 50 kg, iar a femelei de 25 - 40 kg. Ambele sexe poartă coarne persistente, care se deosebesc între ele la o privire atentă, după grosime și unghiul de întoarcere al vârfului, față de restul tecii. Spre deosebire de cervide, la care coarnele sunt caduce și cresc pe cilindri frontali, la caprele negre și la celelalte specii din familia Bovidae coarnele sunt persistente, iar tecile acestora cresc pe cepi osoși. Acești cepi osoși apar la iezi după împlinirea vârstei de 60 de zile, iar la 90 de zile încep să crească și tecile. Pe baza studierii tecilor se poate determina vârsta exemplarelor, prin numărarea inelelor anuale, care sunt evidente datorită creșterilor diferențiate din timpul iernii față de perioada de vară (planșa 19).

Longevitate: Se apreciază la 18-23 ani, deși în urma cercetărilor pe exemplare împușcate nu s-au stabilit vârste mai mari de 17 ani în România.

Sunete: Cel mai frecvent sunet auzit la caprele negre este un „șuierat” relativ strident, de alarmare a semenilor. Acest șuierat pare mai mult expresia curiozității decât a spaimei, fiind de regulă urmat de baterea pământului cu piciorul.

Iezii își cheamă mama printr-un behăit asemănător celui emis de confrății domestici, la care capra răspunde asemănător, dar pe un ton mai jos.

Atât țapul cât și capra bătrână scot, în timpul alergatului, sunete inconfundabile, a căror tonalitate poate fi plasată între sforăit și mormăit.

Urme: Urmele tipar sunt asemănătoare cu cele ale caprei domestice, fiind însă mai lungi, corespunzătoare unor copite mai zvelte, evidențiindu-se cu claritate și un anumit spațiu între cele două jumătăți paralele ale acestora. Vârful este ascuțit, iar marginile exterioare ale copitelor sunt imprimate mai evident decât talpa cărnosă. Când fuge, capra neagră imprimă vizibil pintenii și despică și mai tare copita. Sexele nu se pot deosebi după urmă.

Excremente: Sunt asemănătoare cu ale caprelor domestice.

Simțuri: Capra neagră are un miros foarte dezvoltat și un auz foarte bun. Interesante sunt caracteristicile văzului. Capra neagră vede bine la distanță foarte mare, mai ales obiectele în mișcare, dar nu sesizează în apropiere vânătorul superficial camuflat, dacă nu se mișcă. De regulă, vânătorii începători acordă mai multă atenție văzului, neglijând faptul că, pe vânt favorabil, capra neagră simte omul după miros de la distanțe mai mari decât poate acesta trage cu arma cu glonț (peste 300 m).

Habitat: La origine, capra neagră pare să fi fost animal de pădure, staționat spre limita golului alpin. Ulterior, împinsă de neliniștea provocată de activitatea umană, s-a adaptat la viața din stâncăriile inaccesibile omului și animalelor, situate deasupra limitei superioare a pădurii. Și unele stâncării împădurite s-au dovedit adecvate speciei. Importantă este existența locurilor sigure de retragere, în situația în care capra neagră este încolțită de dușmani (lup, câini etc.).

Hrana: Capra neagră este considerată un animal fidel locului de trai și extrem de puțin pretențios față de hrană. Consumă plante erbacee verzi și uscate, lujeri și muguri de foioase, licheni căzuți din arbori și de pe stânci și, la nevoie, chiar ramuri subțiri și cetină de rășinoase.

Prin mișcări periodice spre pădure, atunci când ninge, și spre golul de munte, unde zăpada este repede spulberată, mai ales atunci când în pădure stratul de zăpadă îi împiedică deplasarea, reușește să aleagă, permanent, condițiile cele mai favorabile de hrănire și de viețuire.

Din aceste motive, nu este necesară hrănirea complementară a caprei negre, deși aceasta acceptă ușor hrana administrată de om.

Sarea, în schimb, este necesară și căutată cu mare perseverență.

Dușmani: Braconierii, câinii ciobănești, râsul, lupul în zonele mai joase și acvilele-de-stâncă sunt principalii dușmani, care pot afecta, într-o măsură mai mică sau mai mare, efectivele de capră neagră. Mai puțin periculoase sunt bufnițele, corbii, jderii și vulpea, iar ursul pare cu totul inofensiv pentru această specie.

Epizootiile transmise de animalele domestice urcate la pășunat s-au dovedit a fi, deși arareori, foarte grave. Mai periculoase sunt parazitozele care acționează insidios. Febra aftoasă, oftalmia purulentă, râia, căpiala, gălbeaza, dalacul, strongiloza, hipodermoza și alte câteva boli parazitare transmise direct de oi, capre domestice și câini pot produce scăderi serioase și chiar prăbușiri ale efectivelor de capră neagră în anumite zone.

Sociabilitate: Capra neagră trăiește în ciopoare de 3-20 indivizi și chiar mai mulți. Numai cu puțin timp înaintea fătării se izolează, ca apoi să revină, foarte curând, cu iezii la ciopor. Începând din luna iulie, ciopoarele de capre negre sunt completate, din ele făcând parte iezii și țapii de 1-2 ani. Masculii, după vârsta de 3 ani, formează ciopoare separate de 4-5 țapi, iar cei mai bătrâni și mai puternici trăiesc solitar. Foarte rar se întâlnește și situația unui țap și al unei capre negre care formează o familie. Conducerea cioporului de capre este întotdeauna asigurată de către o capră cu ied, cea mai bătrână, cu cea mai multă experiență.

Reproducere: Alergatul începe în a doua jumătate a lunii octombrie și durează, cu aproximație, până la jumătatea lunii noiembrie. Vremea caldă întârzie, iar frigul grăbește declanșarea acestuia. Alergatul are loc ziua, capra neagră fiind un animal cu activitate preponderent diurnă.

Gestația durează aproximativ 26 de săptămâni, așa încât fătarea are loc de timpuriu, la sfârșitul lunii aprilie - începutul lunii mai.

Caprele fată de regulă un ied, mai rar doi.

Maturitatea sexuală se atinge în al doilea an de viață.

Vânăre: Se face exclusiv la dibuit sau la pândă, goana fiind interzisă prin lege. Se pot utiliza arme cu glonț și cu calibrul de la 5,6 x 50 în sus. Trofeul convențional îl constituie bustul cu coarne sau coarnele cu craniul întreg ori cu parte din acesta, iar cele neconvenționale „trofeul bezoar”, părul din „barbă” și „crucea Hubertus”.

Ocrotire și îngrijire: În golul de munte urcă rar lupul și râsul. Din acest motiv ei par mai puțin periculoși pentru capra neagră decât câinii de la stâne, care prind nebănuit de mulți iezi. Și acvila-de-munte poate constitui un prădător de temut al iezilor mici.

Capra neagră nu se pretează la hrănire complementară. Are însă nevoie de sare și de zone de liniște nepășunate. De asemenea, are nevoie de protecție împotriva braconajului.

2.1.5. Muflonul (*Ovis aries musimon P.*)

Denumiri: Masculul se numește muflon sau berbec, femela mufloniță sau oaie, iar puilul miel.

Descriere: Culoarea de bază a muflonului este brună, cu nuanțe de la brun-ruginiu până la brun-închis și chiar negru. Partea ventrală a corpului, părțile interioare ale picioarelor, regiunea anală și unele părți ale feței sunt de nuanță albicioasă. Berbecii prezintă, în plus, două pete albe pe părțile laterale, ca o șa, și o barbă prelungită pe gât,

închisă la culoare. În general, berbecii sunt mai închiși la culoare decât femelele. Părul de iarnă, la toate exemplarele, este, de asemenea, mai închis la culoare. Masculii se deosebesc evident de femele prin prezența coarnelor persistente, după care se poate aprecia vârsta lor chiar de la distanță (planșa 20). Femelele fie nu au coarne, fie prezintă coarne de dimensiuni reduse, de 10 - 15 cm, orientate către spate (planșa 20). Berbecii au greutate mai mare (30 - 50 kg), comparativ cu femelele (20 - 30 kg).

În funcție de dezvoltarea coarnelor, care apar începând de la vârsta de 4 luni, și mai ales de numărul de inele anuale de pe acestea se poate stabili, cu precizie, vârsta muflonului viu și împușcat. De asemenea, vârsta se mai poate stabili cu suficientă precizie și după uzura danturii.

Longevitate: Este apreciată la 15-20 ani.

Sunete: Semnalul de alarmă este un șuierat slab, pe care-l scot atât berbecii, cât și oile. Mielul și oaia comunică asemenea oilor domestice, printr-un behăit slab.

Urme: Ampretele seamănă, până la identitate, cu cele ale oilor domestice. Urmele masculului sunt însă cu puțin mai mari decât ale femelei.

Simțuri: Toate simțurile sunt considerate foarte bune. Din cauza agerimii, apropierea de mufloni este extrem de dificilă în terenul liber.

Habitat: Specie alohtonă, originară din Corsica și din Sardinia, s-a aclimatizat bine în Europa Centrală, unde preferă pădurile de foioase, cu întindere mai mare de 1000 ha și cu sol stâncos și uscat. Deși este animal de dealuri, prosperă și în zonele de șes. Necorespunzătoare sunt doar terenurile umede, care favorizează dezvoltarea gălbezei, precum și terenurile cu zăpadă mai mare de 30-40 cm, mai ales dacă aceasta este persistentă.

Hrană: Nu este deloc pretențios față de condițiile de hrană, comportându-se, din acest punct de vedere, asemănător lopătarului. Este însă sensibil la lipsa de sare și de apă pentru băut. Mănâncă iarbă verde și uscată, muguri, lujeri, frunze verzi de sub zăpadă, mezdrește coaja arborilor și pomilor fructiferi, consumă ghindă și alte fructe de pădure etc.

Dușmani: Lupul, râsul, șacalul, vulpea și câinii hoinari sunt potențialii dușmani ai muflonului. În condițiile din România, eventuala repopulare a muflonului nu se poate realiza cu succes, decât în afara zonei ocupate de lupi și de râși. Rămân însă ceilalți dușmani, în special șacalul și vulpea, care, alături de câinii hoinari, au dus la exterminarea muflonului din ultima zonă ocupată la noi în Dobrogea.

Sociabilitate: Muflonii trăiesc în cârduri mixte, iar când pășunează se comportă asemenea oilor domestice.

Reproducere: Ambele sexe ating maturitatea sexuală în cel de al doilea an de viață. Împerecherea are loc în intervalul august-ianuarie, principala perioadă fiind însă octombrie-noiembrie. Gestația durează 22 de săptămâni, după care femela fată de regulă un miel, mai rar doi. Fătările au loc devreme, cel mai frecvent în luna aprilie, dar pot să aibă loc atât la sfârșitul lunii martie, cât și în mai.

Este un animal cu activitate crepusculară, nocturnă și aurorală.

Vânăre: Se împușcă la pândă și la dibuit. Ca și în cazul cervidelor este recomandată vânărea prioritar selectivă, a cel puțin 50% din cota de recoltă la masculi, selecție care se realizează în principal după aspectul trofeului (planșa 21). Trofeul îl constituie bustul cu coarne, coarnele cu craniu întreg sau coarnele cu parte din acesta. Trofeul este cu atât mai valoros cu cât berbecul este mai în vârstă.

Armele care se pot utiliza la vânărea muflonului sunt exclusiv cu glonț, de la calibrul 5,6 x 50 în sus.

Ocrotire și îngrijire: Combaterea câinilor hoinari și împuținarea șacalilor și vulpilor, până nu se mai văd, este prima grijă a gestionarilor terenurilor de vânatoare cu mufloni. Lupul și râsul nu au ce căuta în astfel de terenuri.

Prezența lupului și chiar a șacalului și a câinelui hoinar în teren fac ca toate eforturile întreprinse pentru introducerea și conservarea muflonului să fie zadarnice.

În terenurile cu mufloni, așadar fără acești prădători, gestionarul fondului de vânatoare trebuie să administreze permanent sare, iar în perioada critică de iarnă, furaje fibroase și concentrate.

Nu este foarte pretențios în privința calității fânurilor, care trebuie administrate igienic, în hrănituri.

Pagube: Poate produce prejudicii demne de luat în seamă, în principal prin cojirea arborilor și roaderea mugurelui terminal în regenerările forestiere tinere. În terenul agricol pagubele se pot lua în considerație doar la densități mari. Nu este însă cazul în România, unde muflonul nu mai există, în prezent, în libertate.

2.1.6. Mistrețul (*Sus scrofa L.*)

Denumiri: Masculul se numește mistreț, porc mistreț, gligan, vier sau solitar, femela mistreață sau scroafă, puii sub 6 luni porci, iar cei de 6-12 luni godaci, grășuni, groștei sau bârlingi.

Descriere: Conformația mistrețului este ușor de recunoscut. Profilul acestuia reflectă într-o mare măsură influențele condițiilor de mediu în care a evoluat și trăiește. Prezintă un aspect general masiv, ușor aplatizat lateral, mai mult înalt decât gros, care lasă impresia de putere și de mobilitate, fiind conformat perfect pentru râmat și pentru străpungerea desigurilor. Dimorfismul sexual este slab evident, după formă și după colți (planșa 22).

Culoarea generală este brună-cenușie, brună-roșcată, brună-închis, uneori aproape neagră. Sunt rar întâlnite și exemplare foarte deschise la culoare, precum și cazuri de albinism.

Colții apar la mistreț în jurul vârstei de 10 luni, dar încep să se tocească la 16 luni. În continuare ei cresc în lungime până la vârsta 7-8 ani, atâta timp cât creșterea acestora depășește tocirea lor. După această vârstă optimă de împușcare a vierilor pentru trofeu, mistrețul se mai menține 3-4 ani în putere, ca ulterior să intre în decrepitudine. În această perioadă, tocirea egalează creșterea colților, ca apoi să o depășească și trofeul să înregistreze o scădere din ce în ce mai evidentă în lungime și ca valoare. Scroafele au însă colți cu rădăcină care se închide cu vârsta, fără posibilitate de creștere după 5-6 ani (planșa 23).

Greutatea vierilor poate atinge și chiar poate depăși, în situații de excepție, 300 de kg, pe când a femelelor, chiar foarte dezvoltate, este de maximum 150 - 180 kg. De regulă, vierii puternici au circa 150 - 200 kg, iar scroafele adulte 120 - 150 kg.

Longevitate: În condiții de libertate, mistreții ajung rar la 18-20 de ani. În captivitate însă, această vârstă este frecvent depășită, fiind citate, în literatură, longevități de 30 de ani în grădini zoologice.

Sunete: Cele scoase de mistreți seamănă, până la identitate, cu cele ale porcului domestic. În ciurdă, atunci când mănâncă liniștiți, porcii care sug și scroafele care alăptează scot grohăituri ușoare, profunde, de bună dispoziție. Mai stridente sunt guițaturile porcilor care s-au pierdut sau care solicită insistent să sugă. Scroafele emit un grohăit scurt și adânc când au intenția de a-și avertiza semenii ori de a speria

dușmanii. Dacă intenția este de a preveni ciurda asupra vreunui pericol, scroafa pufăie puternic. Pufăie a avertisment și atunci când un anume detaliu necunoscut i-a stârnit suspiciunea.

Când mistreții sunt atacați scot „zgomote de os”, de fapt un scrâșnet din măsele, iar când sunt puși în dificultate, guiță ca și porcul domestic. Doar vierii maturi nu se tânguie niciodată.

Urme: Ampretele „tipar” și urmele „pârtie” seamănă oarecum cu cele de cerb, dar nu pot fi nicidecum confundate cu acestea. Diferențele au fost deja descrise în textul destinat urmelor cerbului.

Râmăturile, alte indicii alimentare, excrementele și semnele lăsate pe arbori, la scaldători, la locul de hrănire și la trecători, constituie tot urme ale prezenței ori trecerii mistrețului, care, analizate, ne dau informații complexe privind existența acestuia.

Simțuri: Mistrețul are atât mirosul, cât și auzul foarte fine. Văzul în schimb este mai slab, sesizând bine doar obiectele în mișcare. Are însă o memorie aparte a locului, astfel încât descoperă ușor orice detaliu nou apărut în peisaj.

Habitat: Preferă pădurile întinse de foioase și de amestec, dar se localizează frecvent și în trupurile mici de pădure, dacă sunt dese, precum și în stufărișuri și în plauri. Uneori este întâlnit în lanurile întinse de cereale și în terenurile lăsate pârloagă din vastul câmp agricol. Datorită amplitudinii ecologice foarte mari, arealul mistrețului se întinde practic din golul de munte până pe țărmul mării.

Este atașat locului de trai numai în măsura în care acesta îi oferă condițiile minime necesare viețuirii (hrană, liniște și adăpost). În situațiile în care aceste condiții nu îl satisfac, acesta se deplasează până la 20 - 30 km și chiar mai mult, în căutare de locuri mai favorabile.

Hrana: Mistrețul este omnivor tipic și mănâncă aproape tot ceea ce este comestibil, la suprafața solului și din sol. Hrana din sol o descoperă după miros, o scoate cu râțul, dar și prin scurmăre cu piciorul din față, o alege superficial, folosindu-se de râț și de limbă, și o ingerează în amestec cu pământ, folositor digestiei. Constituie hrană pentru mistreț: verdețurile și chiar lujerii unor specii forestiere, rădăcinile, rizomii, bulbii și tuberculii, fructele cărnoase, nucoase și semințele forestiere, cerealele și semințele agricole, ciupercile, animalele nevertebrate și vertebrele mici și chiar mijlocii, cadavrele animalelor mari, humusul și putregaiul din sol în condiții extreme.

Omoară vertebrele prin scuturare, după obiceiul prădătorilor.

Dușmani: Lupii sunt dușmanii principali ai mistrețului. Dușmani de temut sunt și urșii și câinii de la stâne. Râșii, șacalii, câinii hoinari și chiar vulpea pot deveni și ei, în anumite condiții și mai ales pentru progenitură, prădători. Mistrețul se teme de urși, de lupi și de câinii de la stâne, retrăgându-se din fața acestora în desigurii, unde se poate apăra. Pe ceilalți dușmani îi neglijează, dar îi fugărește din preajma progeniturii.

Sociabilitate: Mistrețul este sociabil. Scroafa cea mai bătrână, împreună cu urmașele acesteia care sunt mame, cu scroafele sterpe, cu godacii și cu purceii descendenți din familie formează o grupare familială, denumită ciurdă sau cârd. Această grupare este condusă de scroafa cea mai în vârstă. În cadrul ciurdelor, vierii tineri sunt acceptați până la vârsta de un an. După această vârstă vierii se retrag și formează, până toamnă, asocieri de câte 3-4 vieruți tineri. De foarte multe ori, vieruții singuratici se localizează în apropierea unui vier solitar, probabil pentru o eventuală protecție împotriva prădătorilor. Vierii puternici și cei bătrâni trăiesc solitar.

Vierii vin la ciurdă în perioada împerecherii, dar o stăpânește doar cel mai bătrân și mai puternic dintre pretendenți. Acesta preia temporar, în cadrul ierarhiei ciurdei, poziția de vârf.

Ceilalți vieri, îndepărtați de la împerechere, se deplasează zeci de km, chiar până la distanțe de 50 - 60 km în condiții deosebite, în căutarea scroafelor libere, aflate în călduri.

Reproducere: Perioada de împerechere este lungă, ca și în cazul muflonului, ținând din septembrie până în ianuarie. Vârful acesteia se situează însă în lunile noiembrie-decembrie.

Perioada de împerechere se declanșează odată cu intrarea în călduri a primei scroafe. După montarea la rând a tuturor scroafelor din cârd, fiindcă acestea își sincronizează de regulă împerecherea, interesul vierului pentru gruparea familială scade, și se retrage în căutarea altui cârd cu scroafe nefecundate.

Perioada de gestație durează 18 săptămâni, după care scroafele nasc 4-8 purcei fiecare, uneori mai puțini (scroafele tinere), alteori mai mulți (chiar 10-12 în cazul scroafelor mature). De reținut că o singură scroafă nu poate crește mai mult de 10 purcei, deoarece numărul acestora este limitat de numărul mameloanelor și de obiceiul purceilor de a stăpâni, după vârsta de 4 săptămâni, fiecare câte un mamelon.

Obiceiuri: Mistrețul rănit și urmărit atacă omul. Chiar și scroafele bătrâne, care își apără cu dârzenie progenitura, o pot face în preajma zăcătorilor. Foarte rar și solitarii bătrâni hârțuiți de câini, pot ataca omul în zona locurilor de odihnă.

În alte condiții mistreții se feresc de om, așa cum se feresc și celelalte specii de vânat mare din România.

Mistrețul se scaldă în mocirlă din necesitate, înoată cu plăcere, marchează teritoriul, își ține riguros trecătorile și orele de trecere etc.

Vânare: Sezonul de vânatoare admis prin lege pentru mistreț ține de la 1 august până la 15 februarie. Acolo unde mistreții produc prejudicii se pot împușca, cu aprobarea Autorității publice centrale care răspunde de silvicultură, și în afara acestei perioade.

Metodele de vânatoare admise sunt: la goană, cu sau fără câini de mistreți, la pândă și, uneori, la dibuit. Este practică și metoda urmăririi mistrețului pe urmă, condiționată însă de existența zăpezii proaspete, moi și pufoase.

Mistreții pot fi împușcați cu proiectile unice trase din arme lise sau cu arme cu glonț, de la calibrul 6,5 x 57 în sus.

Colții de vier sunt considerați trofeu convențional. Sunt considerate trofee neconvenționale și colții de scroafă, precum și părul din coama ambelor sexe, blănurile și busturile naturalizate.

Ocrotire și îngrijire: Mistrețul este una dintre speciile de vânat care răspunde foarte bine la măsurile de îngrijire din partea omului. În afara condițiilor de liniște și adăpost, în iernile cu sol înghețat sau cu zăpezi foarte mari, care-i împiedică deplasarea, trebuie să fie ajutat cu hrană. Acceptă aproape orice fel de hrană complementară: de la reziduurile de cazan de țuică și boască de struguri, până la cereale, carne de cal, viscere de la abatoarele de păsări etc. Hrănirea complementară trebuie continuată și primăvara devreme, mai ales în zonele cu scroafe fătate.

Hrănirea complementară în iernile grele, cruțarea scroafelor mamă și ținerea lupului sub control, ca de altfel și a braconajului, constituie cheia succesului în cazul mistrețului.

Pagube: Atât prin consumul preferențial de hrană, cât și în cazul lipsei acesteia, mistrețul poate produce prejudicii importante, de natură a atrage mânia agricultorilor, dar uneori și a silvicultorilor. Pagube în agricultură produce prin consumul de cereale, prin rămarea pășunilor, prin consumul semințelor ș.a.m.d. În pădure, consumul semințelor încorporate în sol pentru refacerea arboretelor, precum și smulgerea, cu gura, a puieților din regenerări în scopul consumării rădăcinilor, pot compromite refacerea pădurii pe suprafețe demne de luat în seamă. La toate acestea se mai adaugă prejudiciile produse în plantațiile pomicole și în vii.

În scopul evitării sau cel puțin a diminuării prejudiciilor cauzate de mistreți, trebuie luate următoarele categorii de măsuri considerate eficiente:

- menținerea efectivelor reale la nivelul celor optime, într-o structură corespunzătoare pe sexe și clase de vârstă;
- asigurarea liniștii în pădure și menținerea mistreților în interiorul acesteia, prin cultivarea unor ogoare de hrană special destinate acestui scop sau prin hrănirea complementară inclusiv în timpul verii;
- sperierea și alungarea mistreților din locurile unde încep să producă prejudicii și, în ultimă instanță, împușcarea câte unui exemplar, de preferință purcel, din ciurda năvălită la culturi.

2.1.7. Iepurele comun (*Lepus europaeus P.*)

Denumiri: Masculul se numește iepuroi, femela iepuroaică, puiul iepuraș sau pui de iepure, iar exemplarele juvenile vătui sau șoldani.

Descriere: Este apreciat ca fiind de talie medie, de 3,5 - 4 kg, cu trupul prelungit și turtit lateral, cu buze cărnoase și mobile, cu urechi lungi sub formă de cornet, cu codiță scurtă și ridicată, cu ochi mari și bulbucăți, având picioarele posterioare lungi, cu 5 degete, iar picioarele anterioare scurte, cu 4 degete, și tălpile acoperite cu păr (planșa 23).

Coloritul părului variază de la galben-cafeniu, cu fire de păr suriu pe spate, până la alburii pe abdomen și alb curat inferior cozii. Vârfurile firelor de păr și vârfurile urechilor sunt negre. Prezintă mustați lungi și țepoase. În ansamblu, culoarea face iepurele confundabil cu terenul, acoperit de ierburi și de frunze uscate, în care se ascunde.

Între iepuri și iepuroaice nu sunt deosebiri vizibile, apreciindu-se că dimorfismul sexual este inexistent. Sexele se pot distinge cu o ușoară dificultate, după organele genitale, chiar și în cazul iepurilor capturați (planșa 24).

Longevitate: Trăiește maximum 10 (12) ani. Sunt predominante însă exemplarele din primii 3 ani de viață. Se pot deosebi ușor doar vătuii de exemplarele mai în vârstă, după proeminența caracteristică a piciorului anterior, după apendicele orbitei sau după fragilitatea la rupere a oaselor picioarelor anterioare. Metoda exactă de determinare a vârstei se bazează pe cântărirea cristalinelor (metoda Rieck, 1962).

Sunete: Iepurele rănit și prins ori cel încolțit de prădători scoate un vaiet asemănător plânsetului de copil. Masculul mai scoate însă și un mormăit discret când urmărește iepuroaica în călduri.

Simțuri: Are auzul foarte bun, mirosul mediocru, iar văzul slab, distingând ușor doar obiectele în mișcare și pe cele care contrastează puternic cu mediul.

Urme: Sunt inconfundabile, deoarece iepurele nu merge, ci sare (țopăie), picioarele posterioare depășindu-le întotdeauna în mers, pe cele anterioare (planșa 24).

Excrementele sunt și ele caracteristice, de nuanță brună și forma turtită (lenticulară), cu diametrul de 1 - 2 cm.

Alte urme ale prezenței iepurilor sunt rosăturile lăsate pe ramuri, pe arbuști și pe arbori tineri, imposibil de confundat datorită lățimii mici a acestora, corespunzătoare incisivilor înguști comparativ cu ai altor specii.

Habitat: Îl întâlnim din golul alpin până pe țărmul mării, în aproape toate tipurile de biotop. Evită într-o oarecare măsură doar terenurile mlăștinoase și biotopurile acvatică. Manifestă preferință pentru terenurile agricole din zonele de câmpie, coline și dealuri joase, în care se găsește răspândite trupuri mici de pădure.

Hrana: Diferă în funcție de sezon. Din toamnă până în primăvară consumă ierburi uscate, dar și verdețuri, pe care la nevoie le dezgroapă de sub zăpadă, lujeri și coajă de specii lemnoase, fructe, ierburi și frunze, suculente etc. Când hrana devine deficitară, se retrage în păduri, dar nu se sfiește să se apropie și de localități, unde pătrunde chiar în grădinile oamenilor.

Pe timp nefavorabil, consumă hrana complementară administrată de om, sub formă de fânuri naturale, de lucernă, de trifoi și ovăz, dar și de alte furaje.

Dușmani: Este specia cu cei mai mulți dușmani, reușind să supraviețuiască datorită „fricii” proverbiale, a iuțelii și a puterii de înmulțire. Lupul, șacalul, vulpea, râsul, pisica sălbatică, jderii, dihorii, viezurele și chiar mistrețul, hermelinele și nevăstuicile îl urmăresc pentru a-l prinde sau, după caz, pentru a-i devora puii. Dintre prădătorii cu pene amintim: uliul găinilor, uliul-de-trestie, toate acvilele, vulturul codalb, uliul șorecar, apoi buha și huhurezii. Mai fac pagube în efectivele de pui de iepure, de vătui și chiar de iepuri maturi răniți: corbul, ciorile, coțofana în anumite situații și chiar inofensiva barză.

Cel mai de temut dușman pare să fie însă, în zilele noastre, câinele sălbătic și, într-o mult mai mică măsură, pisica hoinară.

Sociabilitate: Iepurele viețuiește prin excelență singuratic, lipsindu-i total simțul familial. Iepuroaicele „păzesc” puii, fără a-i apăra, doar cca. două săptămâni cât durează alăptarea.

Reproducere: Epoca de împerechere începe în luna ianuarie și ține până prin octombrie. În acest interval, iepuroaicele se împerechează și față de 4-5 ori, câte 2-4 pui (în medie 10-15 pui/an). Gestația durează 6 săptămâni (42 - 43 de zile). Puii se nasc cu blană și cu ochii deschiși, fiind capabili de fugă din primele zile.

Se susține că puii din prima generație reușesc să devină maturi și să producă o serie de pui încă din toamna primului an de viață.

Obiceiuri: Este un animal cu activitate preponderent nocturnă. Doar în timpul împerecherii poate fi văzut și ziua. Este atașat locului de trai, nedepărtându-se față de locul de naștere mai mult de 3 - 4 km.

Vânăre: Se poate vâna în perioada 1 noiembrie-31 ianuarie, la sărite, cu sau fără câine pontator, și la goană, în diversele forme de organizare a acesteia (cu vânătorii stând pe loc, la cerc, în potcoavă etc.). Vânătoarea la pândă, precum și vânătoarea de la apusul până la răsăritul soarelui sunt strict interzise.

La vânătoarea de iepuri se folosesc arme lise și cartușe de 3,5, maximum 4 mm.

Ocrotire și îngrijire: Diminuarea presiunii prădătorilor, administrarea de hrană complementară în perioadele critice, cu zăpadă de peste 30 cm, și nerevenirea într-un sezon pe aceeași suprafață la vânătoare sunt măsurile cele mai eficiente de ocrotire și îngrijire a iepurelui. Acestea par însă complet inutile în zonele intens pășunate cu oi,

unde iepurii dispar, fie din cauza prădării câinilor de la stâne, fie din cauza transmiterii unor parazitoze comune, fie din ambele cauze.

La fel de inutile sunt măsurile de ocrotire și îngrijire în terenurile unde se practică braconajul de noapte la far sau braconajul cu ogari ori metiși de ogari. Când iepurii dispar dintr-o zonă propice aparent fără explicații, este bine să suspectăm ineficiența pazei împotriva braconajului de noapte sau cu ogari.

Pagube: În agricultură, iepurele poate produce prejudicii prin roaderea cojii pomilor fructiferi tineri, a pepenilor, sfeclilor, morcovilor etc. În ceea ce privește silvicultura, cu toate că iepurii rod lujerii și coaja multor specii de arbori și arbuști tineri, pagubele produse nu sunt vizibile și nici demne de luat în seamă.

Menținerea efectivelor optime și administrarea de hrană complementară, inclusiv tăierea de ramuri tinere special pentru a fi roase de iepuri iarna, sunt măsuri care reduc potențialele prejudicii. Pentru pomii fructiferi tineri, singura măsură eficientă de apărare împotriva roaderii de către iepuri rămâne protejarea mecanică a tulpinilor sau ungerea acestora cu diverse substanțe repelente.

2.1.8. Iepurele de vizuină (*Oryctolagus cuniculus* L.)

Denumiri: Ca și la iepurele comun, masculul se numește iepuroi, femela iepuroaică, progenitura pui, iar juveniții șoldani sau vătui. Mai este cunoscut însă și sub denumirea de lapin.

Descriere: Fiind înrudit îndeaproape cu iepurele comun, seamănă cu acesta, dar se deosebește prin talia mult mai mică (1,5 - 2,2 kg), prin urechile de dimensiuni mai reduse, prin picioarele din față mai puternice și prin cele posterioare mai scurte (planșa 25). De asemenea, se deosebește prin coloritul general mai cenușiu. Cele două specii nu pot fi confundate. În plus, dacă urechea iepurelui se întinde spre vârful botului, la iepurele comun îl depășește pe când la iepurele-de-vizuină, nu.

Nu este observabil dimorfismul sexual.

Longevitate: Se apreciază la maximum 6 ani. Categoria de vârstă se determină după fragilitatea oaselor picioarelor și proeminența de la încheietura piciorului anterior.

Sunete: Un șuierat discret, subțire, în caz de pericol, completat de baterea pământului cu picioarele din spate. Sunt cele mai frecvente sunete de alarmă care se pot auzi în preajma coloniilor de lapini. Iepuroiul mai scoate un mormăit discret când urmărește iepuroaica în călduri. Atât masculul cât și femela se vaită strident, asemănător iepurilor comuni, când sunt prinși. Când sunt strâmtorați în vizuină, dar nu sunt prinși, scot un sunet caracteristic greu de descris, cu nuanțe între mârâit, gâfâit și sforăit, prin care încearcă probabil să surprindă și să sperie adversarii.

Urme: Sunt asemănătoare cu cele lăsate de iepurele comun, fiind însă mai mici și mai apropiate (planșa 25). De asemenea, rosăturile crengilor, arbuștilor, pomilor și arborilor tineri seamănă cu cele ale iepurelui comun, dar sunt și mai mărunte, ca de altfel și excrementele, lăsate din abundență în preajma vizuinilor.

Habitat: Este originar din Spania, dar a fost colonizat de sute de ani în apusul Europei, apoi introdus în România după 1900, în zona Iașului. S-au încercat mai multe populări cu lapini în județele Alba, Buzău, Brașov, Bacău, Botoșani, Covasna, Dolj, Mureș, Maramureș, Prahova și recent în județul Ilfov. Rezultatele nu sunt deloc încurajatoare. S-a constatat că preferă terenurile ușoare de până la 500 m altitudine, în care și poate săpa vizuinile, situate la margine de masiv păduros ori spinăriile și

tufişurile situate în câmpul cultivat agricol. Nici nisipurile curate, în care vizuinile se surpă, nici terenurile grele și umede, în care-și sapă greu vizuinile, nu-i sunt prielnice.

Importante, dar în mai mică măsură decât solul, sunt: adăpostul natural al locului în care este amplasată colonia, resursele de hrană din apropierea vizuinilor și existența unui versant înșorit, acesta fiind preferat terenurilor plane și versanților umbriți. Vizuinile pot fi simple, dar cel mai adesea sunt ramificate (planșa 25).

Hrană: Este similară cu cea a iepurelui de câmp, iepurele-de-vizuină fiind chiar mai puțin pretențios față de hrană decât acesta. În condiții extreme devine coprofag, salvându-se prin ingerarea și utilizarea ultimelor elemente nutritive din propriile excremente.

Dușmani: Sunt aceiași și la fel de numeroși ca și ai iepurelui comun. Se adaugă în plus viezurele, periculos în special pentru puii proaspăt născuți. Periculoși sunt însă, în mai mare măsură, prădătorii care intră și îl atacă în vizuini: dihorii, jderii, hermelina și chiar nevăstuica. De asemenea, sunt foarte periculoase pisicile și prădătorii cu pene, de zi (ulii) și de noapte (bufnițele, huhurezii), care pândesc lapinul de deasupra vizuinilor.

Sociabilitate: Spre deosebire de iepurele comun, iepurele-de-vizuină trăiește în colonii familiale, săpându-și vizuinile unele în apropierea altora, de foarte multe ori din aceeași intrare comună. În colonie, familiile trăiesc separat fără a se deranja între ele. Doar femela gestantă se retrage în vizuini izolate sau într-o ramificație separată pentru a naște. La plecare din vizuina izolată, femela astupă intrarea cu ierburi, frunze etc.

Reproducere: Împerecherea începe primăvara devreme, prin februarie, și durează cel puțin până în luna septembrie. Durata gestației este de 30 de zile, după care iepuroaica fată 4-8 pui, golași și orbi în primele 10 zile. Puii sunt alăptați 3-4 săptămâni, apoi devin independenți. Așa sunt posibile 4-5 fătări pe an și o prolificitate de 25-30 pui/iepuroaică într-un an.

Maturitatea sexuală se instalează după vârsta de 5-8 luni, astfel încât primii pui pot avea, încă din anul în care s-au născut, prima lor progenitură.

Obiceiuri: Este un animal cu activitate preponderent nocturnă, foarte atașat de locul în care s-a născut. Raza sa de activitate nu depășește câteva sute de metri.

Vânăre: Deocamdată, în România lapinul nu se vânează, din cauza efectivelor reduse aproape de zero. Sezonul legal de vânătoare coincide însă cu cel al iepurelui comun: 1 noiembrie - 31 ianuarie.

Se poate vâna exclusiv la sărite sau cu dihorul la vizuină, goana nefiind eficientă, iar vânărea la pândă interzisă.

La vânătoare se folosește arma cu alice și cartușe de 2,5 - 3 mm.

Ocrotire și îngrijire: Întemeierea unei colonii se face într-un teren propice, în care ori se sapă vizuini artificiale care comunică între ele, ori se obturează la gură vizuinile de vulpe sau viezure care deja există. Lapinii le vor lua în folosință și vor începe imediat să-și sape propriile ramificații din acestea, cu pământul scos obturându-le pe cele inițiale până la dimensiuni convenabile.

Pentru a-i proteja de prădători cu ocazia colonizării, este indicată construcția unei voliere deasupra vizuinilor, în care să fie practicate orificii de dimensiunea lapinului pentru a li se permite ieșirea și intrarea în aceasta, preferabil pe sub grămezi mici de ramuri verzi, mărăcini, crăci etc.

În interiorul volierei este indicat să li se administreze hrană complementară, ca de altfel și în exteriorul acesteia, constând din fânuri, ramuri verzi pentru ros și chiar porumb.

Atenția cea mai mare trebuie însă acordată împuținării prădătorilor specifici, printre care cei mai periculoși sunt dihorii, jderii-de-piatră și pisicile sălbatice. Nici ulii și huhurezii nu trebuie acceptați în preajmă. De fapt, în România nu au reușit colonizările făcute din cauza lipsei de preocupare pentru combaterea acestor prădători.

Pagube: Este considerată una dintre cele mai păgubitoare specii de vânat, devenit plagă în alte țări pentru agricultură și silvicultură, datorită roaderii cojii, dar și a rădăcinilor, arbuștilor, arborilor și pomilor fructiferi. Face de asemenea pagube mari în grădini unde roade orice: legume, flori, arbuști ornamentali etc.

În România, doar în apropierea vizuinilor s-a constatat eliminarea, prin roaderea tulpinilor de jur împrejur, a arbuștilor și puiștilor forestieri.

Limitarea extinderii populaționale, din cauza prădării la care este supus permanent, face ca pericolul pagubelor cauzate de lapin să nu fie de actualitate la noi în țară. Se pare că nici înmulțirea lui nu este posibilă în condițiile lipsei de atenție pentru combaterea dăunătorilor specifici, deși specia ar prezenta un interes deosebit, în vederea scăderii presiunii cinegetice asupra altor specii de vânat.

2.1.9. Marmota (*Marmota marmota* L.)

Denumiri: Marmota se mai numește marmotă alpină, pentru a o deosebi de ruda sa apropiată, marmota-de-stepă. Masculii bătrâni se mai numesc ursoni, iar puii și juvenilii, pui de marmotă.

Descriere: Este un rozător de talie mijlocie, cu picioare scurte și cu aspect îndesat, de culoare brună-cenușie înspicată, mai închisă pe spate (cenușiu-închis) și mai deschisă pe abdomen (roșcat-gălbui). Coada este ușor stufoasă și mai închisă la culoare spre vârf.

Greutatea exemplarelor mature este de 5 - 6 kg, foarte rar ajungând până la 8 kg. Picioarele sunt relativ scurte și înarmate cu gheare foarte puternice, ceea ce reprezintă categoric o adaptare specifică pentru săparea vizuinilor în locuri stâncoase. Se deplasează greoi și, la cel mai mic semn de pericol, se refugiază în vizuină. Nu se depărtează mult de acestea. Dimorfismul sexual nu este evident (planșa 26).

Longevitate: 15 ani. Categoriile de vârstă se apreciază după mărime.

Sunete: Un șuierat puternic, auzit frecvent în zona coloniilor, este sunetul cel mai frecvent scos de marmote, în scopul semnalării unui potențial pericol. Asemănător, dar mai puternic și pe un ton mai plângător, se vaită marmota aflată în pericol. În perioada împerecherii își modulează glasul, care devine asemănător unui mieunat.

Urme: Sunt greu de observat pe pajiștile alpine. Pe peticele de zăpadă sau pe pământul scos în fața vizuinilor locuite se pot însă constata urme-tipar caracteristice, care au imprimate evident ghearele (4 la picioarele anterioare și 5 la cele posterioare).

Simțuri: În ordinea acuității, văzul este cel mai dezvoltat, urmat de auzul mediocru și mirosul slab.

Habitat: Este reprezentat de versanții și de văile însorite de pe pajiștile alpine, de unde marmota are orizonturi largi pentru vedere. Nu suportă activitățile omenești în apropiere și cel mai mult o deranjează oile și câinii de la stânele din zonă. În locurile alese, marmotele își sapă mai multe vizuini, pentru o întreagă colonie, fie în fisurile dintre stânci, fie direct în solul superficial de la baza acestora.

Hrana: Fiind erbivor-rozător, consumă prin excelență doar ierburi alpine, mușchi, licheni și vegetație arbustivă. Numai accidental poate ingera și insecte.

Dușmani: Acvila-de-stâncă și alte acvile mari, râsul, vulpea și câinii de la stâne. Turismul necivilizat și deranjul datorat unor activități umane temporare în zona alpină o neliniștesc foarte mult, afectând-o direct prin diminuarea timpului necesar hrănirii.

Sociabilitate: Trăiește exclusiv în colonii.

Reproducere: Împerecherea are loc în luna mai, gestația durează 33-34 de zile, după care fată 2-4 pui golași, orbi și neajutorați în luna iunie. Puii ating maturitatea sexuală abia la vârsta de 2 ani. Marmota fată o singură dată pe an.

Obiceiuri: Depășește condițiile vitrege de iarnă alpină prin retragerea în vizuini pentru hibernare, încă de la începutul lunii octombrie. Revine la suprafață doar în lunile aprilie-mai, când consumă ierburi tinere, purgative, pentru eliminarea dopului rectal. Este un animal cu activitate exclusiv diurnă.

Ocrotire și îngrijire: Din experiența de până acum reiese că se impun zone de liniște, în România, în jurul coloniilor, unde să nu se practice pășunatul. Se mai impune combaterea consecventă a vulpilor frecvent observate în preajma vizuinilor de marmotă.

Vânare: Deocamdată nu se vânează decât sporadic. Sezonul legal de vânatoare este cuprins între 15 septembrie și 15 octombrie. Se poate împușca folosind o armă lisă și alice de 3, 5 - 4,0 mm, ori armă cu glonț din categoria 5,6 mm.

2.1.10. Bizamul (*Ondatra zibethica* L.)

Denumire: Se mai numește, impropriu, șobolan-de-apă, șobolan-de-mosc și ondrată.

Descriere: Este un rozător semiacvatic, de talie mică (0,7 - 1,4 kg), cu blăniță de culoare brună-cafenie pe spate și laturi, iar pe abdomen bej-cenușie. Blana semivaloroasă prezintă puf și spic, păstrându-și parțial calitatea și în perioada de vară. Năpârlirea începe în aprilie, lună din care bizamul nu se mai împușcă. De remarcat picioarele scurte adaptate pentru înot, prin existența unor peri tari între degete, și coada lungă, caracteristică, turtită lateral spre vârf și acoperită cu solzi, folosită drept cârmă (planșa 26).

Printr-o glandă perianală produce o substanță mirositoare specifică (mosc), care-i servește la delimitarea teritoriului.

Longevitate: 3-5 ani.

Sunete: Un chițait abia perceptibil care se distinge totuși clar în perioada de împerechere. În momentul în care simte pericol se scufundă în apă, producând un zgomot caracteristic, asemenea unei plescăituri puternice.

Urme: Alungite, cu degete lungi, răsfirate și gheare vizibil imprimate. Prezintă 4 degete la picioarele anterioare și 5 la cele posterioare.

Simțuri: Văzul este bun, dar nu excelent, urmând, în ordine descrescătoare ca acuitate, auzul și mirosul.

Habitat: Deși este o specie alohtonă, originară din America de Nord, a imigrat din Europa Centrală în România în jurul anului 1940. În Europa fusese colonizat în anul 1905. S-a instalat în bazinele acvatice curgătoare și stătătoare din toată țara, mai puțin în zona apelor reci de munte. Își sapă galerii și cotloane în malurile apelor, întotdeauna cu intrare sub nivelul apei și cu răsuflătoare pe uscat, pentru aerisire.

Dacă malurile nu-l satisfac pe deplin, în condiții de densitate mare sau din alte motive, bizamul își clădește în apă platforme plutitoare (căpițe), în care locuiește de obicei vara.

Hrana: Consumă plante acvatice, în special papură și rizomi de stuf, ierburi de pe maluri, lujeri din apropierea apei etc. Ocazional consumă și hrană de natură animală (larve, scoici). Se susține că ar consuma uneori și pește, ceea ce nu este însă deloc sigur.

Dușmani: Vidra, nurca și dihorul în primul rând, apoi enotul, vulpea, câinele și alți prădători care-l pot surprinde pe uscat.

Sociabilitate: Trăiește în familii și ierneză împreună cu progenitura.

Reproducere: Împerecherea are loc din martie până în septembrie. Fată de 3-4 ori pe an, câte 4-12 pui golași și alburii în primele 11 zile. Se dezvoltă însă rapid și părăsesc cotlonul la 18 zile. Gestația durează 28-30 zile.

Obiceiuri: Este un animal cu activitate preponderent nocturnă. Când alăptează sau când ziua este scurtă și este frig (iarna), pot fi văzute și exemplare, de obicei femele, cu activitate diurnă. O astfel de activitate au în mod obișnuit și masculii în perioada împerecherii. Este considerat atașat față de locul de trai, dar migrează o dată cu creșterea densității, în special toamna și primăvara, în căutare de locuri mai favorabile, în care să-și întemeieze noi familii.

Vânăre: Se vânează în perioada 1 septembrie – 15 aprilie, cu arma lisă și cu alice de 2,5 mm. Trofee neconvenționale sunt considerate blănurile și uneori craniile și dinții incisivi.

Pagube: În principal poate dăuna construcțiilor hidrotehnice, prin perforarea și slăbirea digurilor situate între bazinele piscicole sau în aval de acestea.

2.1.11. Vulpea (*Vulpes vulpes* L.)

Denumiri: Vulpoi, vulpe și pui sau cățel de vulpe.

Descriere: Este un mamifer de talie medie, de 4-8 sau chiar 10 kg, de culoare roșcată sau roșie, cu coada lungă bogat îmbrăcată în păr și cu urechile ascuțite, îndreptate în sus. Nuanțele culorii variază mult de la roșu deschis, cu nuanțe galbene sau alburii, până la brun-închis, înspicat sau nu. Vârfurile urechilor și picioarele prezintă pete negre. La naștere puii sunt de culoare cenușie-închis, însă din primele săptămâni de viață nuanța părului devine roșcată. Dimorfismul sexual nu este evident (planșa 27).

Longevitate: Trăiește 12-14 ani. Aprecierea vârstei se poate face, cu oarecare aproximație, după tocirea dinților.

Sunete: Puii flămânzi scâncesc. Juvenilii rămași singuri latră, așa cum latră și masculii în timpul împerecherii. Cel mai puternic și frecvent lătrat este cel de chemare, care se aude în perioada împerecherii, scos de ambele sexe, și lătratul insistent scos de ambii părinți pentru distragerea atenției potențialilor dușmani de la puii mici aflați în pericol. În caz de pericol iminent, precum și atunci când se bat între ei, masculii scot un mormăit. Când este prinsă de dușmani, vulpea țipă. Foarte rar chefnește după iepurii fugăriți.

Simțuri: Vulpea are auzul excepțional, mirosul foarte bun și văzul bun.

Urme: Urma-tipar a vulpii poate fi asemuită cu cea a unui câine de talie mică, dar prezintă, ca și șacalul, o formă mai alungită (eliptică) și degetele mijlocii mai strâns poziționate, cu unghiile imprimate mai apropiat (planșa 27). Urma-pârtie este rectilinie, spre deosebire de cea de câine care este imprimată în zig-zag. Imprimarea urmelor diferă la mersul normal, când vulpea calcă urmă în urmă, față de deplasarea la trap,

când urmele se imprimă două câte două, și față de deplasarea în goană, când urmele picioarelor din spate le depășesc pe cele ale picioarelor anterioare.

Excrementele sunt caracteristice, conțin hrană parțial nedigerată și sunt depuse de vulpoi pe ridicături, pietre și altele asemenea locuri vizibile, în scopul marcării teritoriului. Teritoriul este marcat însă, în și mai mare măsură, prin urinare, ca și în cazul lupului.

Habitat: Vulpea este întâlnită din golul alpin până pe malul mării, în păduri, în tufișuri, în stufărișuri sau în câmp deschis. Vizuina, pe care o sapă singură, are de regulă mai multe ieșiri și este amplasată pe versanți însoriți, în diguri, în maluri de pâraie, în ridicături de pământ, dar și în câmp plan. Poate fi săpată și în locuri acoperite de vegetație, dar și în teren absolut descoperit. În multe cazuri ocupă vizuinile săpate de viezure, pe care le poate chiar împărți cu acesta sau cu pisica sălbatică. Deosebirea între vizuinile săpate de vulpe, care sunt mai înguste și pornesc orizontal, față de cele săpate de viezure, care sunt mai largi și pornesc îndreptate oblic în jos, este evidentă. De altfel și curățenia exemplară în cazul viezurelui, deosebește vizuinile ocupate de cele două specii. Este considerată fidelă față de locul obișnuit de trai, raza ei de activitate fiind 3-5 km, foarte rar de 10 km. Numai în mod excepțional se deplasează la distanțe mai mari.

Hrana: Este foarte variată, însă în spectrul alimentar al vulpii predomină categoric șoarecii și alte rozătoare mici. Mănâncă insecte, larve, răme, broaște, pești morți, păsări, cadavre, dar și fructe și chiar cereale la nevoie. Lista sortimentelor alimentare explică largă răspândire a vulpii în România și în Europa.

Dușmani: Lupul, râsul, șacalul, câinele și mai ales diversele boli comune canidelor. Sunt periculoase pentru puii de vulpe, dar în mai mică măsură, și păsările răpitoare mari: acvilele, vulturul codalb, buha și chiar uliul găinilor.

Sociabilitate: Vulpea este, în cea mai mare parte a anului, un animal solitar. Numai în timpul împerecherii vulpoiul caută vulpea, cu care rămâne până la creșterea progenerurii. În cazul în care vulpea moare după ce puii au 4-5 săptămâni, vulpoiul îi preia sarcina creșterii puilor.

După înțârcare, vulpile mature și cele tinere trăiesc solitar. Se întâlnește însă frecvent situația în care mai multe vulpi folosesc aceeași vizuină.

Reproducere: Maturitatea sexuală este atinsă la 8-10 luni. Perechile se caută din luna decembrie, împerecherea are loc în luna februarie, iar fătarea după 52-53 de zile, în aprilie. Sunt și femele care se împerechează la sfârșitul lunii ianuarie și femele care se împerechează în martie.

Vulpea fată o singură dată pe an, câte 4-7 pui orbi, de culoare cenușie închis. La 10-14 zile puii văd, la 4 săptămâni ies la gura vizuinii, iar după 60 de zile pot părăsi vizuina. Sunt însă alăptați până la vârsta de 3 luni, vulpea trecându-i treptat pe hrană regurgitată, apoi pe hrană adusă, inclusiv în stare vie, pentru a-i învăța să vâneze.

Obiceiuri: Are activitate nocturnă, dar și crepusculară și aurorală. În locurile liniștite, când hrana devine deficitară, poate fi văzută șoricând toată ziua.

Vânarea: Se poate face în timpul anului, la pândă, la dibuit și la goană, cu sau fără câini de vânatoare. O vânatoare aparte este vânătoria cu câinii la vizuină, dar la fel de interesantă este și vânătoria cu chemătoria. Dată fiind vigilența proverbială a vulpii, dobândirea acesteia nu este întotdeauna ușoară. Se împușcă folosind arma lisă și alice de 3,5-4,00 mm. Este sportivă însă și vânătoria vulpii cu arma cu glonț, din categoria 5,6 maximum 6,5 mm.

Trofeu neconvențional este considerată blana, iar convențional craniul.

Pagube: Judecând după contribuția pe care o are în combaterea micilor rozătoare, se apreciază de multe ori că acest carnivor este mai mult folositor

Înapoi la CUPRINS

(agriculturii) decât dăunător (cinegeticii). În realitate, în terenurile cu vânat mic (fazani, potârnicchi, iepuri) vulpea este un dăunător de temut. Stau măturie, în această privință, resturile de iezi de căprioară, de pui de iepuri, de pui de fazani și chiar de viței de cerb și de porci, cărați la vizuină în perioada creșterii puilor. Prejudiciii mari produce și gospodăriile de la sate, prin uciderea păsărilor domestice, mai ales în aceeași perioadă de creștere a progeniturii.

Doar în terenurile de dealuri înalte și de munte vulpea trebuie protejată, fiindcă aici prejudiciile cauzate nu sunt demne de luat în seamă.

2.1.12. Șacalul (*Canis aureus L.*)

Denumiri: Șacal, șacal mascul, șacal femelă sau cățea de șacal, pui de șacal.

Descriere: Seamănă cu lupul ca aspect general și culoare, dar este mult mai mic decât acesta, atingând doar 12 - 15 kg. Are coada vizibil mai scurtă, terminată ca și cum ar fi retezată, la majoritatea exemplarelor. Nuanțele culorii sunt în general mai diferite decât la lup, îmbrăcând forme de la roșcat până la fumuriu închis pe spate. Dimorfismul sexual nu este evident (planșa 27).

Longevitate: Se apreciază la 12-14 ani. Vârsta se determină, cu aproximație, după uzura danturii.

Sunete: Urlete prelungi, amestecate cu schelălăituri și vaiete, care se aud seara și noaptea, pentru strângerea haitei. În perioada împerecherii urletul este mai frecvent, mai puternic și mai modulat.

Urme: Sunt foarte asemănătoare cu ale vulpii, dar cu puțin mai mari decât acestea. Sunt ușor confundabile cu urmele unui câine de talie mică, de care se deosebesc prin forma ușor mai alungită și faptul că au pernțele și unghiile mijlocii mai apropiat imprimare.

Simțuri: Văzul, mirosul și auzul sunt excelente. Este de regulă foarte atent, simțitor și cu reacții atât de rapide încât cu greu poate fi surprins.

Habitat: Originar din India și Ceylon (Sri Lanka) și-a extins arealul până în Balcani, fiind acum în expansiune spre nord. În România a fost prezent în sud și în sud-est, dar a ajuns acum în centrul țării, de-a lungul râurilor interioare, și în vestul țării, de-a lungul Dunării. Mai nou a fost semnalat în Maramureș, iar în exteriorul țării, în Serbia și Ungaria. Preferă pădurile liniștite cu desișuri și cu vânat mic din abundență. Expansiunea speciei spre nord pare să urmeze, cu oarecare întârziere, expansiunea gușuștiucului, originar din aceleași zone de baștină.

Hrana: De la șoarece la căprior, atacă orice. Chiar și porcii de mistreț și viței de cerb constituie hrană pentru șacal. Atacă în haită, fiind curajos și insistent. Mănâncă însă frecvent fructe, semințe, cereale și ierburi. A fost observat mâncând chiar rapița înghețată. Are, așadar, un spectru alimentar, mult mai larg decât vulpea și lupul.

Dușmani: Lupul pare să-i fie singurul dușman eficient, care îi limitează extinderea arealului altitudinal și spre nord. Nici râsul nu-l va tolera, în cazul eventualei suprapunerii parțiale a arealelor.

Sociabilitate: Este un animal sociabil, care trăiește și care vânează în haită. Mersul obișnuit este „la trap”. Haita este condusă, ca și în cazul lupului, de perechea conducătoare.

Reproducerea: Atinge maturitatea sexuală la un an. Împerecherea are loc în februarie-martie. Fată după 62-63 de zile, în aprilie-mai, de regulă în vizuini, câte 3-8 pui. Puii, orbi în primele 10-14 zile, devin independenți la 3-4 luni.

Vânărea: Se practică în perioada 15 mai – 31 martie, la pândă (la trecători și la cadavre), la goană și chiar la dibuit, cu arma cu glonț de calibru 5,6 mm, maximum 6,5 mm. Mai mult se împușcă însă la goană, cu arma lisă și alice de 3,5 - 4,5 mm.

Pagube: Produce pagube atât în rândul animalelor domestice, cât și în rândul celor sălbatice. Deși acest aspect nu a fost cercetat sistematic, este clar că șacalul este extrem de periculos pentru progenitura de căprior, de cerb lopătar și de muflon, dar și de cerb comun și mistreț în condiții favorabile. Vânează frecvent iepuri și fazani. Acolo unde se instalează șacalul, vulpea se rărește. Se impune o atenție deosebită pentru ținerea efectivelor de șacal sub control.

2.1.13. Câinele enot (*Nyctereutes procyonoides* G.)

Denumiri: Câine enot, câine jder, bursuc-de-baltă, bursuc-cu-barbă.

Descriere: Este un animal bondoc, de mărime mijlocie (5 - 8 kg), cu blană de culoare brună-cenușie, uneori cu nuanțe spre galben-ocru, cu spicul lung și negru spre vârf. Are botul ascuțit, urechile mici rotunjite la vârf și favoriții vizibili. Coadă este scurtă, dar bogată (planșa 27). Ca aspect general seamănă cu viezurele, dar este mai lăptos, ceea ce-l apropie ca aspect și de câine.

Longevitate: Trăiește 10-12 ani. Vârsta se determină, cu aproximație, după uzura dentiției.

Sunete: Țipă (plânge) specific când este prins.

Simțuri: Aude, miroase și vede mediocru. Este în general puțin atent.

Urme: Seamănă, ca formă și mărime, cu urma de vulpe, dar și cu cea a câinelui de talie mică. Este însă mai rotundă și cu degetele mai răsfirate decât a vulpii.

Habitat: Este originar din Extremul Orient, dar a fost populat în partea europeană a Rusiei, Ucraina și Moldova, de unde prin expansiune naturală a ajuns, în anul 1954, în România. Este întâlnit în Delta și în Lunca Dunării, dar și în alte zone, chiar împădurite, din apropierea apelor. Preferă stufărișurile și trăiește în vizuini săpate de viezure sau de vulpe. La nevoie își sapă și singur astfel de vizuini sau se stabilește în scorburi de salcie căzute la pământ.

Hrana: Se compune din șoareci, bizami, insecte, broaște, păsări domestice și păsări sălbatice, pește mort, fructe, stuf, papură, ouă etc. Este așadar mai curând omnivor, decât carnivor.

Dușmani: Câinele și șacalul.

Sociabilitate: Trăiește solitar. Doar în perioada creșterii progeniturii, masculul stă cu mama și cu puii, până la vârsta de 4-5 luni.

Obiceiuri: Este un animal de amurg și de noapte. Ziua îl prinde în teren doar atunci când nu-și poate agonisi noaptea necesarul de hrană. În iernile grele cade în somn de iarnă, ca și viezurele.

Reproducere: Împerecherea are loc în februarie-martie. După 60-63 de zile, femela fată 5-8 pui sau chiar mai mulți, orbi în primele 10-14 zile, pe care-i alăptează circa 3 luni. Puii devin independenți la 4-5 luni și ating maturitatea sexuală la vârsta de 10 luni.

Vânărea: Se practică în perioada 15 septembrie - 31 martie, la pândă sau la goană, mai ales cu câini care-l atacă și-l țin pe loc până vine vânătorul. Se împușcă folosind arma lisă și cartușe de 3,5 - 4,0 mm. Blana este considerată semivaloroasă.

Trofeu neconvențional este considerată blana, iar convențional craniul.

2.1.14. Viezurele (*Meles meles L.*)

Denumiri: Bursuc, bursucă, pui de bursuc, viezure, viezuroaică, pui de viezure.

Descriere: Animal plantigrad, ce pare să facă legătura între Mustelide și Urside, este interesant atât prin înfățișarea lui, cât și prin modul retras de viață. Are corpul îndesat, mai gros în partea din spate decât în partea anterioară, care începe printr-un bot ascuțit. Picioarele sunt scurte și înzestrate cu câte 5 degete, prevăzute cu gheare puternice, adaptate pentru săpatul vizuinilor. Blana este compusă din peri aspri, aproape țepoși, relativ lungi, de culoare albă-gălbuie la bază, negri la mijloc și albicioși la vârf, combinație care induce impresia generală de culoare sură-alburie. Partea de jos a gâtului, pieptul, abdomenul și picioarele sunt negre-cafenii. Specifică este culoarea albă a capului, cu două dungi negre care pornesc de la nas, cuprind ochii și urechile și se lărgesc, estompându-se pe fondul culorii gâtului. Ochii sunt mici, ca de altfel și urechile rotunjite la vârf (planșa 28). Mirosul specific este determinat de secreția glandei perianale, foarte dezvoltată.

Dimorfismul sexual nu este evident. Nici puii nu se deosebesc prea mult de adulți, decât prin mărime.

Longevitate: Trăiește circa 15 ani. Vârsta se poate aprecia după uzura dentiției.

Sunete: Mormăie și pufăie când este atacat, se vaită când este prins și țipă modulat în perioada împerecherii. De fapt, acest sunet seamănă întrucâtva cu plânsul de copil.

Simțuri: Este înzestrat cu un miros excelent, cu auz foarte bun și cu văz mediocru.

Urme: Urmele sunt inconfundabile (planșa 28). Ca formă se aseamănă cu urmele din față ale ursului, dar în miniatură. Excrementele le depune în toalete amenajate în apropierea vizuinilor ori pe drumurile de ducere și de întoarcere către acestea. Specifice sunt și potecile curățate pentru plecarea și înapoierea, discretă, la vizuină.

Habitat: Preferă pădurile situate în apropierea câmpurilor cultivate agricol, din zona de dealuri, de coline și de câmpie. Este întâlnit și în pădurile masive de munte, în luncile apelor curgătoare și în câmpul cultivat agricol. Așadar, îl putem întâlni peste tot, de la limita superioară a pădurii până în Delta Dunării, dar numai noaptea fiindcă ziua se retrage în vizuini.

Hrana: Este un animal tipic omnivor. Mănâncă larve și rădăcini, ierburi și grâne, fructe și cereale, legume și ouă, șoareci, pui de iepuri, reptile, iezi de căprioare ș.a.m.d. Este periculos doar pentru păsările care clocesc la sol (fazani, potârniche, ierunci, cocoși-de-munte) și pentru puii mici ai iepurelui-de-vizuină. Consumă întâmplător și cadavre.

Dușmani: Din cauza vieții retrase este puțin afectat de dușmani. Lupul îl consumă cu mare plăcere când îl întâlnește.

Sociabilitate: Trăiește izolat, căutând femela doar în perioada împerecherii. Imediat după împerechere, o părăsește. Doar mama poate fi văzută, de primăvara până toamna, cu puii din acel an după ea.

Reproducerea: Literatura de specialitate indică drept perioadă de împerechere lunile iulie-august. S-au constatat însă situații în care masculul caută femela începând cu luna aprilie. Probabil, perioada împerecherii este mult mai lungă, din aprilie până prin septembrie. Femela fată în februarie-martie, în vizuină, 3-5 pui orbi și golași. Aceștia deschid ochii după 25-30 de zile, ies din vizuină la 50-60 de zile și devin independenți doar toamna, după vârsta de 6 luni.

Obiceiuri: Ca și ursul, viezurele petrece iarna dormitând câteva luni în vizuină. Dormitează, de regulă, de pe la sfârșitul lunii noiembrie până pe la începutul lunii martie. În timpul iernii, când vremea este caldă, părăsește temporar vizuina pentru a se hrăni și pentru a defeca în locuri fixe, superficial săpate, în afara vizuinii. În comportamentul său nu există nici elemente specifice hibernării, nici somnului de iarnă, deoarece nici temperatura corpului și nici respirația nu sunt reduse decât în foarte mică măsură.

Nu-și strânge niciodată provizii în vizuini, așa cum se afirmă greșit în numeroase cazuri.

Vânare: Singura metodă care dă rezultate este pândă la vizuină, seara și dimineața. La goană se împușcă absolut întâmplător. Se mai poate vâna cu câinii la vizuină, dar metoda, spre deosebire de vânătoria la vulpe și la pisica sălbatică, impune săparea acesteia orientată după lătratul câinilor. Aceasta fiindcă viezurele nu acceptă să fie alungat de câini afară din vizuină decât în situații de excepție, deoarece se apără mult mai eficient în interiorul acesteia.

Se împușcă folosindu-se arma lisă, cu alicie de 3,5 - 4,0 mm, sau arma cu glonț de calibru mediu, în perioada 1 august-31 martie.

Trofeul convențional îl constituie craniul, iar trofeul neconvențional, părul lung și aspectuos din coamă, strâns în pampon, ori blană întreagă naturalizată covor.

2.1.15. Jderul (*Martes sp.*)

- Denumiri:*
1. Jder-de-copac, jder de scorbura sau, simplu, jder (*Martes martes L.*)
 2. Jder-de-piatră sau beică (*Martes foina L.*)

Descriere: Cele două specii de jder sunt foarte asemănătoare, dar nu pot fi confundate. Jderul de copac este mai suplu, ceva mai mare (până la 1,0 - 1,5 kg) și are o culoare brună-roșcată, cu puf ce bate spre galben. Galbenă este și pata ovală de sub gât. Coadă este stufoasă, de culoare ușor mai închisă decât corpul, asemănătoare culorii picioarelor.

Spre deosebire de jderul-de-copac, jderul-de-piatră este mai mic (0,9 - 1,2 kg), mai scurt dar mai gros, cu picioarele din față evident mai puternice decât ale celui de copac. Culoarea este puțin diferită, în sensul că brunul este mai închis, cu nuanțe spre violaceu, cu puful alb, iar pata de pe piept albă, cu prelungiri pe cele două picioare anterioare. Coadă jderului-de-piatră pare, în comparație cu corpul, ușor mai lungă și mai stufoasă decât la jderul-de-copac. O altă deosebire între cele două specii de jder se regăsește la talpa piciorului, care la jderul-de-copac are păr, pe când la cel de piatră, nu.

În sfârșit, distincția este clară după forma ultimului molar, care la jderul-de-copac este circulară înspre exterior, pe când la jderul-de-piatră prezintă o despicătură vizibilă (planșa 29).

Dimorfismul sexual nu este evident la nici una dintre specii.

Longevitate: Trăiește 10-12 ani. Vârsta se apreciază după uzura dentiției.

Sunete: La puii mici se distinge un fel de ciripit, ca de pasăre. În perioada împerecherii, indivizii aparținând ambelor sexe scot țipete greu de definit, de chemare,

ce se aseamăna foarte mult cu țipătul ghionoaiei verzi. Se aud seara, noaptea și, mai intens, în zori. Când se bat, scot țipete asemănătoare.

Simțuri: Au auzul, mirosul și văzul bine dezvoltate.

Urme: Urmele celor două specii sunt asemănătoare, dar nu pot fi confundate. Jderul-de-copac, prezentând păr pe talpă, nu imprimă la fel de clar pernițele precum jderul de piatră. La acesta din urmă, urma-țipar se apropie de a pisicii, cu care poate fi ușor confundată. Diferențele apar și în privința urmei-părtie. Diferența esențială constă în numărul de pernițe imprimate, jderul imprimând ușor și ghearele și cel de-al cincilea deget, pe când pisica doar patru pernițe, fără gheare. Jderii-de-copac, care se deplasează în salturi neîntrerupte, imprimă constant perechi de urme, pe cele din dreapta ușor în fața celor din stânga. Beica imprimă, din loc în loc, și câte 3 sau 4 urme la salt. Când fug, ambele specii imprimă urmele asemănător iepurelui (planșa 29).

Excrementele seamănă cu ale vulpii, dar sunt mai subțiri și au, de regulă, culoarea mai închisă. Când consumă fructe, în excremente se observă resturi nedigerate din acestea.

Habitat: Ambele specii preferă pădurile întinse și liniștite. Jderul-de-copac este mai frecvent întâlnit la munte, până la limita vegetației forestiere. Este regăsit însă și în plină câmpie, îndeosebi în pădurile tratate în codru. Spre deosebire de jderul-de-copac, beica pare mai bine reprezentată numeric în zona de deal, se întâlnește frecvent și în zona de câmpie și în Lunca Dunării și este mult mai apropiată de localități. Uneori se instalează în șuri, pătule de porumb, grajduri și alte construcții părăsite chiar în interiorul localităților, hrănindu-se preponderent cu șoareci.

Ambele specii sunt atașate de locul de trai.

Hrana: Sunt specii preponderent carnivore, care consumă frecvent și fructe. De la șoareci, care constituie hrană obișnuită, până la fazani, iepuri și chiar iezi de căprioară mici de câteva zile, atacă orice. Hrana preferată o constituie veverițele și pârșii. Consumă însă și broaște, pești, melci, insecte, ouă, fructe dulci și zemoase, vâsc, miere, iar atunci când sunt înfometate jderii consumă și cadavre.

Dușmani: Râsul, pisica sălbatică, acvilele și bufnița mare sunt potențiali dușmani naturali, dar nu și eficienți.

Sociabilitate: Trăiesc solitar. Doar în perioada împerecherii pot fi găsiți perechi. De asemenea, mama este urmată, până în toamnă, de puii din anul respectiv.

Reproducere: Împerecherea are loc la mijlocul verii, în lunile iulie-august. După o durată de gestație de 9 luni la jderul-de-copac și de 8 luni și jumătate la cel de piatră, timp în care există o perioadă de dezvoltare latentă a fătului de circa 6 luni, femelele față câte 2-7 pui, orbi până la vârsta de 3-4 săptămâni. Puii părăsesc cuibul la 6-8 săptămâni, sunt alăptați până la 3 luni și își urmează mama până toamna târziu. Devin maturi sexual la 2 ani.

Recent, pe bază de cercetări, s-a infirmat ceea ce credeau vânătorii de jderi și anume faptul că în lunile ianuarie-februarie ar avea loc o a doua perioadă de împerechere a femelelor rămase nefecundate și, foarte posibil, a unora din jderii de doi ani. Deși nu are explicație căutarea sexelor și găsirea a câte 2 jderi la sfârșitul iernii în aceeași scorbură, teoria cu a doua perioadă de înmulțire a căzut.

Obiceiuri: Jderii au activitate nocturnă și obiceiul de a vâna uneori mai mult decât consumă. Parcurg zilnic distanțe mari în căutarea hranei. Pot fi înlânziți cu ușurință și se pot adapta în mod natural traiului în localități și chiar în mediul citadin.

Vânăre: Clasic, jderul se vânează căutându-l după urmele din noaptea precedentă, lăsate pe zăpadă proaspătă, până la locul în care se odihnește. Din scorbura este scos prin diverse mijloace, mai mult sau mai puțin eficiente. Din găurile făcute în pământ sau sub stânci, este scos mai greu. Vânărea cu capcane, foarte eficientă până acum, nu se practică în prezent în România. Nu și în alte țări ale U.E. Se mai poate vâna la nadă, la pândă lângă gura vizuinii sau lângă crăpătura din stâncă în care se ascunde, seara când părăsește adăpostul. Perioada legală de vânatoare este în 15 septembrie-31 martie. Se folosesc arme lise și cartușe cu alice de 2,5-3 mm.

Blana este considerată valoroasă, constituind, ca și craniul, trofeu neconvențional.

2.1.16. Dihorul comun (*Putorius putorius L.*)

Denumiri: Dihor, dihor puturos, dihor de casă.

Descriere: Specie comună, de talie mică (0,6 - 1,8 kg), cu corpul alungit și coada puțin stufoasă, cu picioare scurte, urechi mici și rotunjite și gâtul gros. Culoarea generală dată de spic, este brună-închis, cu puf gălbui sau alburiu sub acesta. De remarcat sunt, în jurul botului, în dosul ochilor și în vârful urechilor, pete de nuanțe alburii specifice (planșa 30). De asemenea, trebuie remarcată glanda perianală urât mirositoare, caracteristică mustelidelor, care i-a adus denumirea de dihor puturos.

Nu prezintă dimorfism sexual.

Longevitate: Trăiește 8-10 ani.

Simțuri: Dintre simțuri, mirosul pare a fi cel mai dezvoltat. Are însă, atât auzul, cât și vederea destul de fine.

Sunete: În caz de pericol sau în timpul împerecherii scoate țipete stridente. Uneori pufăie cu intenția de a speria adversarii.

Urme: Dihorul are talpa lipsită de păr, motiv pentru care imprimă curat urmele-tipar. Ghearele se văd și ele clar în urmă și, spre deosebire de jderi, imprimă vizibil cel de-al cincilea deget lateral.

Are mersul în salturi, însă urmele-pârtie, două câte două, nu prezintă aceeași regularitate ca la jder, în sensul că apar frecvent câte 3-4 urme tipar, de multe ori piciorul stâng fiind așezat în fața celui drept (planșa 30). Din acest punct de vedere poate fi confundat cu jderul-de-piatră. Excrementele, cu miros caracteristic, sunt lăsate în gropi, uneori chiar în jurul vizuinilor și în depozite special amenajate în interiorul acestora.

Habitat: Preferă luncile, mlaștinile, pădurile umede, grămezile de piatră, stogurile de paie, clădirile abandonate, dar și versanții nisipoși împăduriți în care își sapă vizuinii. Este însă foarte frecvent întâlnit și în interiorul așezărilor omenești, în fânării, grajduri, magazii, pivnițe și construcții părăsite. Nu se depărtează mult de locul său obișnuit de trai și nu produce daune în apropierea vizuinii sale.

Hrana: Constă în principal din șoareci și șobolani, completându-se cu ouă de păsări, cu insecte, broaște, pești, șerpi, păsări de curte și sălbatice, iepuri, fructe, miere de albine ș.a.m.d.

Are obiceiul să strângă uneori rezerve de hrană în galeriile vizuinilor. Produce pagube nebănuite de mari în terenurile cu vânat mic și în gospodăriile cetățenilor. Este foarte periculos pentru iepurii-de-vizuină.

Dușmani: Câinii, vulpea, pisica sălbatică, acvilele și ulii, precum și bufnița mare și huhurezii.

Sociabilitate: Dihorul duce o existență solitară. Excepție face femela cu pui. Frecvent se întâlnesc mai multe femele cu pui și uneori masculi în același grup apropiat de vizuini.

Reproducere: Împerecherea are loc din martie până în iunie. După o gestație de 40-43 de zile, femela fată 4-8 pui orbi și fără păr. După 3-4 săptămâni puii văd, după 6-8 săptămâni își urmează mama, iar după 3 luni sunt înțărcați. Maturitatea sexuală o atinge la 9 luni.

Obiceiuri: Este animal cu activitate nocturnă, care se deplasează pentru agonisirea hranei pe distanțe scurte comparativ cu jderii.

Vânare: Se vânează în perioada 15 septembrie-31 martie, cu arma lisă și cartușe de 2,5 -3 mm. Se poate împușca la pândă. Cu totul întâmplător poate să apară și la goană. Singura metodă eficientă de capturare, folosită până de curând în România, dar frecventă în Europa, este prinderea cu capcane.

Blana este considerată semivaloroasă, iar trofeul neconvențional.

Notă: În România pot fi întâlnite, mai rar, încă două specii de dihori: dihorul de stepă (*Putorius eversmani*) și dihorul pestriț (*Vormela peregusna euxina*) (planșa 30). Ambele specii sunt endemice în Dobrogea, motiv pentru care trebuie ocrotite.

2.1.17. Hermelina (*Mustela erminea* L.)

Denumiri: Hermelină, hermină, helgă, nevăstuica mare.

Descriere: Este un mustelid mic (0,1 - 0,3 kg), foarte agil, de culoare roșcată-cafenie în timpul verii și albă iarna. Specific este vârful cozii negru, atât vara cât și iarna (planșa 30).

Longevitate: Trăiește circa 10 ani.

Sunete: Când este speriată sau furioasă scoate un sunet ciudat, ca un ciripit de pasăre. Când vrea să amenințe, exemplarele mature țipă asemănător dihorului, dar mai puțin intens. Puii scot un ciripit și un fluierat ca de greiere.

Simțuri: Văzul, auzul și mirosul sunt foarte fine.

Urme: Sunt așezate perechi ca și la celelalte mustelide, dar mult mai mici și mai apropiate decât la jder și la nurea. Sunt însă mai mari și mai îndepărtate puțin decât la nevăstuică.

Habitat: Preferă luncile, dar și pădurile cu poieni, terenurile cu mărăcini și stufărișurile, de la munte până pe litoral. În aceste terenuri își alege adăpostul în adâncituri naturale de teren, cariere de piatră, construcții părăsite, vizuini de iepuri de vizuină, găuri de bizami etc. La nevoie își sapă și singură vizuini.

Hrana: Șoareci, păsări mici, ouă, broaște, pești, pui mici de iepure, bizami etc. Este curajoasă și atacă animale mult mai mari decât talia ei.

Dușmani: Vulpea, pisica, păsările prădătoare de zi și de noapte.

Sociabilitate: Trăiește solitar, exceptând femela cu pui care formează câteva luni o familie.

Reproducere: Perioada de împerechere nu este clar determinată. În principal se împerechează în februarie-martie. Conform opiniei unor autori ar mai exista o împerechere și în iunie-iulie. În primul caz, gestația durează 8 săptămâni, iar în al doilea ar dura 8-9 luni, cu o lungă perioadă de dezvoltare latentă a fătului. Fată în mai-

iunie, câte 4-7 pui, mici și orbi. Puii devin independenți la 3-4 luni și maturi sexual la aproape 2 ani.

Vânăre: Se vânează, întâmplător, între 15 septembrie-31 martie, cu arma lisă și cu cartușe de 2,0 - 2,5 mm. Poate fi ademenită imitând chițăitul șoarecilor. Blana albă de iarnă este considerată semivaloroasă și constituie trofeu neconvențional.

Altădată se prindea întâmplător și în capcanele puse pentru alte specii.

2.1.18. Nevăstuica (*Mustela nivalis* L.)

Denumiri: Nevăstuică, nevăstuică mică.

Descriere: Asemănătoare, până la identificare cu hermelina, dar mai mică (0,050-0,150 kg) și fără negru în vârful cozii (planșa 30). Nu devine, întotdeauna, albă integral în perioada de iarnă.

Dimorfismul sexual nu este vizibil.

Longevitate: Trăiește 7-8 ani.

Sunete: Emite un șuierat ascuțit, melodios. Țipă când se sperie sau când amenință. Puii scot un ciripit ușor.

Simțuri: Excelente, mai ales auzul și văzul.

Urme: Asemănătoare cu ale hermelinei, deosebindu-se prin faptul că sunt mai mici și mai apropiate. Distanța între urme, la mersul liniștit, este 20 - 30 cm, pe când la hermelină aceasta este de 40 - 60 cm.

Habitat: Preferă terenurile mai uscate, inclusiv din localități, dar este întâlnită frecvent și pe malul apelor.

Hrana: Are același spectru alimentar ca și hermelina.

Dușmani: Vulpea, pisica și păsările prădătoare de zi și noapte.

Sociabilitate: Trăiește solitar, exceptând femela cu pui.

Reproducere: Împerecherea, ca și la hermelină, nu este foarte bine localizată în timp. Pui se întâlnesc tot timpul anului. De aici a apărut concluzia conform căreia nevăstuica se împerechează în tot cursul anului. Perioada de gestație este de 8-9 săptămâni, după care femela fată 4-8 pui orbi, care devin independenți la 3-4 luni și maturi sexual la circa 10 luni.

Obiceiuri: Activează mai mult ziua decât noaptea. Așadar, nevăstuica este un animal cu activitate preponderent diurnă.

Vânăre: Se vânează, absolut întâmplător, în perioada 15 septembrie-31 martie, cu arma lisă și cu alice de 2,0 - 2,5 mm.

2.2. Mamifere la care vânătoarea este interzisă, dar care se pot vâna prin derogare de la lege

2.2.1. Elanul (*Alces alces* L.)

Denumiri: Masculul este denumit elan sau elan european pentru a-l deosebi de ruda sa apropiată, elanul canadian. Femela se numește ciută sau vacă de elan, iar puiul, ca și la cerbi, poartă denumirea de vițel.

Descriere: Este cel mai mare reprezentant al familiei Cervidae din Europa. Masculul cântărește 320 - 450 kg la maturitate, uneori chiar mai mult, iar femela 275 - 375 kg. Culoarea generală este brună-închis, aproape neagră la unele exemplare, dar

botul și picioarele sunt mult mai deschise, până spre alburii. Vițelul este brun-roșcat, fără pete. Caracteristice pentru mascul sunt coarnele de obicei lățite, care cad în octombrie-noiembrie și cresc până în iunie-iulie, precum și barba. Elanul mai prezintă un cap caracteristic, alungit, ce pare îngustat în regiunea ochilor, terminat printr-un bot cu o buză superioară lată, foarte mobilă. Nasul cartilaginos, cu cocoșă evidentă și cu nări larg deschise, conferă capului o formă inconfundabilă (planșa 31).

Longevitate: 20-25 ani. Vârsta se apreciază după aspectul exterior și trofeu, iar la exemplarul împușcat după uzura dentiției.

Sunete: Un muget, care are o tonalitate intermediară între mugetul cerbului carpatin și boncănitul lopătarului.

Urme: Sunt relativ înguste, despicate adânc, dar unite prin rămășițele unei pielice extensibile, ca adaptare la terenurile mlăștinoase pe care le preferă.

Simțuri: Cel mai dezvoltat este simțul mirosului. Aude foarte bine, dar are vederea mediocră.

Habitat: Mediul cel mai propice de viață pentru elan îl constituie pădurile întinse, de foioase sau în amestec cu rășinoase, presărate cu turbării, mlaștini și lacuri. Consumă cu plăcere lujeri și muguri de plop și de salcie, dar și de mestecăn, de arin și de frasin. De asemenea, consumă arbuști și ierburi înalte. Iarba scurtă nu o poate paște din cauza formei buzei superioare. De reținut că mănâncă și plante submerse, culese prin introducerea capului sub apă. În România au fost semnalate câteva exemplare după 1965, care au ajuns până în zona Tulcea (un mascul) și la Întorsura Buzăului (o femelă). Ulterior, o populație de câteva zeci de exemplare, venită din Ucraina, s-a stabilizat în pădurile din județul Botoșani. După evenimentele din decembrie 1989, aceștia s-au „repatriat” din cauza lipsei de liniște.

Dușmani: Omul și lupul în principal, dar potențiali dușmani pot fi urșii, râșii și câinii de la stâne, însă ultimii doi doar pentru vițeii.

Reproducere: Împerecherea elanilor se extinde din august până în octombrie, pe durata a circa 4 săptămâni.

Ciutele de elan sunt gestante 35-38 de săptămâni, astfel încât fătarea are loc la începutul lunii mai. De regulă ciuta fată un singur pui, mai rar doi.

Pagube: În pădurile puțin extinse și fără turbării, lacuri și mlaștini suficiente, elanul poate produce prejudicii foarte mari prin roaderea vegetației forestiere. De aceea, eventuala introducere sau aclimatizare pe cale naturală a elanului în țara noastră trebuie privită cu oarecare rezervă.

2.2.2. Zimbrul (*Bison bonasus* L.)

Denumiri: Masculul se numește zimbru sau taur, femela zimbroaică sau vacă, iar puiul vițel.

Descriere: Este un animal masiv, de 500 - 900 kg masculul și până la 600 kg femela. Se mișcă totuși foarte ușor în hățișul pădurii, grație formei înguste și înalte a corpului. Culoarea ambelor sexe este brună-închis. Părul este în general lins, dar mai lung în partea anterioară a corpului, pe gât și cap, unde se prezintă ușor încrețit. Sub maxilarul inferior și pe gât prezintă barbă.

Coarnele sunt persistente la ambele sexe, lungi de până la 45 cm la mascul (planșa 32). Coarnele cu craniu și bustul de zimbru constituie trofee convenționale, iar blana prelucrată covor trofeu neconvențional.

Longevitate: 25-30 de ani. Vârsta se stabilește cu aproximație după aspectul exterior, iar cu precizie după dentiție.

Sunete: Un muget profund și mugete mai ușoare de chemare.

Urme: Amprentele sunt asemănătoare rudelor sale domestice, dar mai mici.

Simțuri: Miroș și auz bune, văz mai slab.

Biotop: Pădurile întinse, dese și umede, cu subarboret abundent, cu ape curgătoare și cu poieni înierbate.

Habitat: Se compune din lujeri, din muguri și din scoarța copacilor, din licheni, din mușchi, din frunze și din iarbă.

Dușmani: Nu are. În situații de excepție, ursul și lupul pot fi potențiali prădători pentru exemplarele slabe și izolate, precum și pentru vițeii.

Sociabilitate: Trăiesc în grupuri mixte, de 2-30 de exemplare, mai des întâlnite fiind cele mari. Doar taurii bătrâni trăiesc izolat.

Pagube: Întrucât trăiește în rezervații, nu sunt contabilizate pagube. Potențial poate produce pagube atât în fondul forestier, cât și în terenul cultivat agricol.

2.2.3. Nutria (*Myocastor coypus M.*)

Denumiri: Nutrioi, nutrie, pui de nutrie.

Descriere: Rozător de talie medie (5-9 kg), cu aspect plin și mers greoi din cauza picioarelor scurte. Prezintă coadă foarte lungă în comparație cu corpul, acoperită parțial cu păr rar și scurt (planșa 32). Picioarele posterioare sunt prevăzute cu membrane interdigitale care folosesc la înot. Culoarea blănii este brună sau brună-roșcată, mai închisă pe spate și mai deschisă pe abdomen. Blana, cu spic și puf, este considerată valoroasă.

Dimorfismul sexual este puțin evident.

Longevitate: 8-10 ani.

Sunete: Țipete și mormăituri asemănătoare celor emise de semenele acestora din crescătorie.

Urme: Sunt asemănătoare cu cele de bizam, fiind însă mult mai mari. Degetele, în număr de 4, sunt mai scurte și foarte răsfirate la picioarele din față, fiind mai lungi, mai strânse și cu talpă la cele posterioare. Membrana interdigitală se imprimă doar parțial și numai în teren moale. La ambele picioare ghearele se imprimă vizibil.

Habitat: Este un animal semiacvatic, originar din America de Sud. În Europa Centrală și în România există în libertate ca urmare a evadării unor exemplare din crescătorii, neputând fi considerat încă nici animal sălbătic, nici aclimatizat.

Populațiile întemeiate temporar în mai multe zone ale țării (Orșova, Pătârlagele, Brașov, Ilfov, Delta etc.) par să fi dispărut. Doar la Mangalia unele dintre exemplare deja sălbătice rezistă încă. Iernile grele și-au pus amprenta, cu certitudine, asupra acestei evoluții. Biotopul propice îl reprezintă anumite ape liniștite, care nu îngheață, bogate în vegetație, din zonele de câmpie. Poate viețui chiar mai bine în ape ușor sărate sau ușor sulfuroase. În habitatul ales își construiește vizuini în mal, cu ieșire sub nivelul apei, dar și cu aerisire la suprafață. Își amenajează, de asemenea, ca și bizamul, platforme plutitoare (căpițe).

Hrana: De bază rămân plantele acvatice și ierburile sau culturile din apropierea malurilor. Se hrănește și cu vegetație arbustivă, cu semințe, fructe, tuberculi etc.

Dușmani: Frigul pare să fie factorul limitativ, cel mai important, pentru răspândirea nutriei în România, ca de altfel și dușmanii naturali numeroși, începând cu

câinele și vulpea pentru exemplarele adulte și terminând cu prădători mai mici, cu păr și pene (pisica sălbatică, vidra, bufnița, uliul etc.), pentru pui.

Sociabilitate: Trăiește în colonii sau în perechi, în galerii și pe platforme plutitoare. Femela se izolează la fătare.

Reproducere: Se împerechează de două ori pe an, prima împerechere având loc primăvara devreme. Durata sarcinii este de 128 de zile. Fată 4-6 pui, uneori mai mulți, care devin independenți după 3 luni, iar maturi sexual la 5-6 luni.

2.2.4. Brebul (*Castor fiber*)

Alte denumiri: castor european, biber, hodoș și bibarț.

Descriere: Este un rozător acvatic, asemănător ca formă și culoare cu bizamul, dar de talie mult mai mare (13 - 38 kg). Coada este relativ lungă, turtită dorso-ventral și lipsită de păr. Picioarele sunt puternice, tipice animalelor plantigrade, cu câte 5 degete și cu piele interdigitală la cele posterioare. Adeseori stă în poziție bipedă, iar picioarele anterioare sunt folosite ca adevărate mâini la construcția barajelor și la strângerea hranei. Are ochii mari, urechile scurte și nările cu laturile exterioare dezvoltate, care se închid când se scufundă sub apă. Este un foarte bun înotător, dar pe uscat se mișcă greoi (planșa 32).

Dimorfismul sexual este slab evidențiat.

Urme: Sunt uneori vizibile găurile din maluri, cu intrare întotdeauna submersă și, mai ales, cioatele arborilor rețezați sub formă de creion ascuțit și resturile roase ale arborilor doborâți. Căpițele și barajele construite pentru adăpost, ca de altfel și excrementele cu miros de mosc depozitate vizibil pe uscat în preajma adăposturilor, sunt alte semne vizibile care trădează prezența castorului în teren. Cel mai ușor vizibile sunt potecile bătătorite de ieșire din apă pe mal, precum și unghiile mari imprimate în pământul relativ moale.

Simțuri: Are vederea mediocră, auzul fin și mirosul excelent.

Sunete: Un grohăit moale, uneori un pufăit, iar atunci când sunt liniștiți glasul lor modulat seamănă foarte mult cu șoapta umană.

Habitat: Preferă râurile adânci și molcome care străbat pădurile compuse din specii de esență moale și mult subarboret. Semințișul de pe marginea apei, precum și sprâncenele de stuf și de papură sporesc bonitatea locului de trai pentru breb. Trăiesc însă și în lacuri și benturi, mai ales dacă acestea comunică între ele sau cu ape curgătoare, prin canale. Suportă greu apropierea de localități și deranjul oamenilor. A dispărut cu mai bine de 100 de ani din fauna României, dar a fost reintrodus cu succes după anul 1995.

Hrana: Pentru a se hrăni, brebul doboară arborii cu diametrul de 15 - 20 cm de esență moale (plop, salcie, mestecăn etc.) Aceștia le roade coaja și îi scurtează până la dimensiuni de 1,5 - 2 m, apoi îi cară în vederea construirii de baraje sau pentru construirea depozitelor de hrană. Consumă și ierburi, frunze și plante acvatice. Dacă sunt culturi în apropierea malurilor se deplasează și mănâncă în acestea, cărând parte din hrană la adăpostul vegetației abundente din preajma apei și chiar în apă.

Dușmani: Doar canidele de talie mare, printre care câinii puternici, prezintă un oarecare risc pentru breb.

Obiceiuri: Trăiește în colonii, dar poate fi întâlnit și în perechi izolate. În ambele situații își marchează teritoriul prin depuneri de castoreum pe locuri ridicate,

situate în punctele obligatorii de acces spre vizuină. Duce o viață nocturnă. Trăiește în corpul barajelor construite sau în vizuinile amenajate în maluri, cu cotloane și hornuri de aerisire.

Când apa scade, intrările vizuinilor rămase pe uscat sunt camuflate cu ierburi, astfel încât cu greu pot fi observate.

Reproducere: Perechile se formează de regulă la vârsta de 2 ani, dar și la 3 ani, în lunile ianuarie-februarie, fiind considerate durabile. Deși se apreciază că specia este monogamă, masculul trăiește separat, întâlnindu-se cu femela doar noaptea. Împerecherea are loc în februarie-martie, iar gestația durează circa 3 luni, așa încât femela față 2-4, maximum 8 pui, la sfârșitul lunii mai. Puii sunt cu păr pe ei și au ochii deschiși încă de la naștere. Aceștia se dezvoltă însă încet, ajungând să înoate doar după vârsta de 3 luni. După vârsta de 2 ani, toamna târziu, brebii tineri migrează pentru a-și întemeia propriile familii și colonii noi.

Nu se vânează deocamdată. Trofee neconvenționale sunt considerate totuși blănurile și incisivii.

2.2.5. Hârciogul (*Cricetus cricetus* L.)

Denumiri: Mai este denumit și hamster.

Descriere: Este un rozător de talie mică (150 - 350 g.), de culoare brună, brună-roșcată sau brună cu nuanțe galbene, exceptând gușa, obrajii și vârful picioarelor, care prezintă pete albe-gălbui. O particularitate a speciei o constituie culoarea neagră pe abdomen (planșa 32). Dimorfismul sexual nu este evident, iar coada pare scurtă în comparație cu corpul.

Longevitate: 10 ani.

Sunete: Se aude frecvent în perioada împerecherii, sub forma unui mormăit-pufăit discret, imediat după ce se înserează. În caz de pericol, țipă.

Urme: Sunt discrete din cauza greutatei reduse. Vizuinile amenajate în teren deschis, verticale pe prima porțiune, sunt caracteristice.

Simțuri: Prezintă auz, văz și miros mediocre.

Habitat: Trăiește în zonele de câmpie și de coline joase, cu efective mai mari în vestul țării. S-a împuținat în centrul României și aproape a dispărut din zona de sud și de est. De altfel, este un animal pe cale de dispariție în Europa. Preferă solurile cultivate cu cereale păioase, nu foarte umede și nici prea nisipoase. Aici își sapă vizuini de 1 - 1,5 m adâncime, în care își amenajează culcușul uscat și depozitele de hrană, umplute din timp cu câte 10 - 20 kg de semințe și suculente, separat pentru fiecare individ. Vizuinile de vară sunt mai scurte și fără depozite de hrană.

Hrana: Se hrănește cu vegetale. În literatura de specialitate este menționat și consumul de hrană animală (insecte, viermi, păsări), ceea ce rămâne însă sub semnul îndoielii.

Dușmani: Vulpea, pisica sălbatică, dihorul, uliul, șorecarul, bufnița, corbul etc. Responsabilă de situația precară în care se află specia pare să fie însă chimizarea agriculturii.

Sociabilitate: Trăiește izolat, exceptând mama cu pui.

Reproducere: Împerecherea începe în aprilie, iar gestația durează 20 de zile. Femela față de 2-3 ori pe an, câte 4-10 pui, orbi timp de 14 zile. Puii devin independenți la 18-25 zile și maturi sexual la 3 luni. Este un animal foarte prolific.

Obiceiuri: Are activitate nocturnă. În iernile grele, dormitează. Manifestă un pronunțat teritorialism și o mare agresivitate față de semeni.

Vânare: Atunci când numărul exemplarelor crește exagerat se impune vânarea acestuia, dar numai cu aprobarea specială necesară. Până nu demult se captura fără opreliști cu capcane.

Pagube: Când efectivele sunt mari, pagubele produse în culturile de grâu, dar nu numai, sunt vizibile și reclamate de proprietari. După dezvoltarea efectivelor, care poate deveni la un moment dat explozivă, urmează cu certitudine declinul populațional datorat epizootiilor, ca apoi fenomenul să se repete ciclic.

2.2.6. Veverița (*Sciurus vulgaris* L.)

Denumiri: Veveriță și pui de veveriță.

Descriere: Animal rozător de talie mică (230 - 480 g), suplu și grațios, cu coada stufoasă și cu pământufuri la urechi, veverița este inconfundabilă. Culoarea variază de la cărămiziu-roșcat, la brun sau brun-închis și de la cenușiu-închis până la negru - brumat pe spate, pe flancuri și pe picioare. Ventral, culoarea este galbenă-albicioasă sau albă. Atât picioarele posterioare, care sunt puternice și au 5 degete, cât și cele anterioare, care sunt mai mici și au 4 degete, sunt prevăzute cu gheare ascuțite neretractile, adaptate pentru viața preponderent arboricolă pe care o duce (planșa 25). Picioarele din spate servesc la efectuarea salturilor lungi, de până la 4 - 5 m, iar cele anterioare la prinderea de ramuri, la amenajarea cuibului, pentru dus mâncarea la gură etc.

Dimorfismul sexual nu este evident.

Longevitate: 8-10 ani.

Sunete: Un țipăt pe care-l scoate când este speriată și un fel de sughiț înfundat, completat de zgomotul înfundat scos prin baterea locului în care se găsește cu picioarele, care se aud când este agitată sau nelămurită.

Urme: Atât picioarele din față, cât și cele din spate sunt așezate perechi, dar în planuri diferite. Ca și la iepuri, picioarele din spate le depășesc la mers pe cele din față.

Simțuri: Enumerate în ordinea acuității, sunt: văzul, auzul și mirosul.

Habitat: Se întâlnește de la munte până la câmpie, temporar și în afara spațiului forestier (livezi, grădini, parcuri etc.).

Hrana: În mod obișnuit se hrănește cu verdețuri, semințe de conifere, ghindă, jir, nuci, alune, muguri, fructe etc. Primăvara roade coaja și linge seva care se prelinge din rosătura ramurilor tinere, în special de mesteacăn.

În mai mică măsură și doar accidental consumă și hrană de natură animală, constând în insecte și larve. Nu este nici confirmată, nici infirmată cu certitudine părerea că ar consuma și ouă de păsări cântătoare. Este de reținut însă faptul că, pentru iarnă, își face provizii în scorburi și sub pietre.

Dușmani: Jderul și uliul porumbar sunt cei mai de temut. În mai mică măsură, pisica sălbatică, bufnița și ceilalți prădători care o pot surprinde pe semiîntuneric și, respectiv, pe sol.

Sociabilitate: Trăiește izolat, exceptând femela cu pui și perechile în perioada nupțială, când pot fi întâlnite câte două veverițe în același cuib.

Reproducere: Împerecherea are loc din februarie până în iulie. Durata gestației este de 38 zile. Fată de 2-3 ori pe an, câte 3-8 pui, care sunt golași și orbi timp de o lună. Puii sunt alăptați 5-6 săptămâni, devenind complet independenți la vârsta de 7-8 săptămâni.

Obiceiuri: Este un animal diurn. Noaptea se odihnește în scorburi și în cuiburi amenajate cu mare migală, acoperite pentru a fi ferite de ploaie și căptușite cu material vegetal fin. O veveriță are amenajate, de regulă, mai multe astfel de locuri de odihnă în teritoriul ei, pe care le folosește în mod intermitent.

Vânăre: Veverița nu se vânează în România, fiindcă nu sunt motive pentru a se invoca derogări în acest sens.

2.2.7. Ursul (*Ursus arctos* L.)

Denumiri: Masculul se numește urs, femela ursoaică, progenerura până la un an pui de urs, iar exemplarele juvenile, ursaci. Se mai folosesc denumirile de urs capital, urs bătrân și urs tânăr pentru a defini mai exact diferite categorii de vârstă. Ursoaica mai este numită: ursă, ursoaie și ursoane, în anumite zone geografice.

Descriere: Ursul este un animal de talie mare, la care masculii capitali depășesc 300 kg. În cazuri de excepție poate depăși chiar 400 kg. Cele mai mari femelele depășesc însă foarte rar 250 kg. Din punct de vedere al mărimii, ca de altfel și al culorii, urșii diferă foarte mult între ei. De la brun-deschis cu nuanțe spre galben sau roșiatic, ori brun-cenușiu, până la brun-închis sau negru, ori negru brumat, toate culorile sunt posibile. Cei mai mulți dintre ursaci, în special puii, prezintă în plus o pereche de pete albe pe gât, care dau impresia de „guler”. Rareori aceste pete se păstrează la unele exemplare mature.

Și în privința formei corpului sunt mari diferențieri între urși, apărând chiar teoria greșită conform căreia se susținea existența a două subspecii în România. În realitate este vorba despre o singură specie, dar cu o mare varietate de forme morfologice. Astfel, întâlnim urși înalți, lungi și zvelți, urși bondoci, urși cu capul și cu botul alungit ori urși cu capul și cu botul scurte (planșa 33).

Longevitate: Se apreciază la 20-30 ani. Unii autori sunt de părere că ursul poate atinge și vârste mai mari, de 35 și chiar de 40 de ani. Vârsta exemplarelor vii se apreciază doar după formă și mărime, iar a exemplarelor împușcate, mult mai exact, după dentiție, care se îngălbenește și la care începe tocirea după 6-7 ani. La vârsta de 10-12 ani caninii devin aproape bruni la culoare și tocirea este vizibilă, iar la 15 ani tocirea incisivilor și a măselelor afectează cam la 1/2 din lungimea inițială. După 20-25 de ani incisivii sunt tociți la rasul gingiei, din canini rămân doar bonturi, iar măselele mediane sunt tocite aproape definitiv.

Dimorfismul sexual este slab evident.

Sunete: Când este surprins, ursul scoate un pufăit caracteristic, ceea ce a făcut să se creadă că ursul „scuipă”. Uneori, în astfel de situații ori când ursul este deranjat, mormăie. Mormăie puternic sau „răcnește” și atunci când este încolțit de om sau dacă este atins de glonț. Ursoaica obișnuiește să comunice cu puii prin pufăituri, prin mormăituri, dar și printr-un „urlet” care seamănă a muget, mai ales atunci când își pierde puii. Urșii „răcnesc” mai mult decât „urlă”, unii la alții și atunci când se confruntă între ei sau când se luptă cu un animal puternic (vier, bou etc.).

Urme: Ampretele trecerii ursului se văd în primul rând pe sol. Urma sa este inconfundabilă, semănând, într-o mare măsură, cu cea a omului desculț (planșa 33). Urmele trecerii urșilor mai pot fi regăsite pe arborii mușcați, mai ales în perioada împerecherii, și pe brazii și molizii cojiți primăvara pentru lingerea sevei.

Excrementele de urs sunt și ele inconfundabile, conținând resturi nedigerate de hrană vegetală (mere, jir, ghindă etc.). Din analiza excrementelor de urs se poate deduce ușor natura hranei consumate.

Simțuri: Are mirosul și auzul foarte fine, iar văzul bun.

Habitat: Preferă pădurile întinse și liniștite de munte, dar și pe cele dese din zona de deal. Teritoriul său, foarte larg, include de regulă stâncării, doborâturi sau desişuri în care ursul poate să-și amenajeze vizuina, bârlogul, cotlonul, ori după caz, culcușul pentru iernat. În căutarea hranei face deplasări periodice foarte mari, din zona subalpină până pe la altitudinea de 600 m și chiar 500 m, parcurgând în cazuri de excepție distanțe mai mari de 100 km.

Cu toate deplasările lungi pe care le face, ursul este considerat un animal atașat locului de baștină, unde revine periodic pentru iernare.

În vizuină sau în bârlog cade în somnolență profundă, încetinindu-și ritmul biologic, dar la cel mai mic zgomot se trezește și revine, instantaneu, în deplinătatea facultăților vitale. Nu hibernează, ci trece peste iarnă în această stare de somnolență, perioadă în care organismul se hrănește din rezervele de grăsime acumulate în vara și toamna precedentă.

Hrana: Fiind un animal omnivor, consumă atât iarbă, semințe, cereale, fructe și altele asemenea, cât și larve, insecte, cadavre de animale și chiar animale sălbatice și domestice când reușește să le doboare. De remarcat că există și un procent redus de urși „nărăviți la carne”, care se hrănesc preponderent cu hrană de natură animală, în special cu animale domestice, mai ușor de capturat. Sunt așa-numiții „urși carnivori”, în marea lor majoritate masculi cu procesele metabolice dereglate.

Dușmani: Deși se apreciază că ursul este cel mai puternic prădător, dușmanul puilor și al ursacilor rămâne lupul și, uneori, câinele ciobănesc. Sunt întâlnite, destul de des, și cazuri de canibalism. În rest, doar parazitozele pot fi periculoase pentru urs.

Sociabilitate: Ursul mascul trăiește izolat. Doar în perioada împerecherii caută ursoaica, alături de care rămâne circa 2-3 săptămâni, după care o părăsește. Ursoaica împreună cu puii, până la 2 ani, formează o familie. Foarte rar sunt întâlnite ursoaice cu două rânduri de pui din două serii consecutive.

Reproducere: Împerecherea are loc din aprilie până în iunie, timp de 2-3 săptămâni, de regulă zilnic. Pot fi întâlnite și situații rare când mai mulți urși urmăresc aceeași femelă, între cei de puteri egale dându-se lupte violente.

Gestația durează 7-8 luni, după care ursoaica fată întotdeauna în bârlog, în ianuarie-februarie, câte 1-3 pui orbi, de circa 400 - 500 g. Aceștia rămân orbi aproximativ o lună. Sunt scoși din bârlog după două-trei luni și alăptați până toamna.

Ursoaica fată, de regulă, din 2 în 2 ani, deoarece puii devin independenți doar la această vârstă.

Maturitatea sexuală este atinsă la 3-4 ani.

Alte obiceiri: În general se ferește din calea omului. Dacă este rănit, hărțuit de câini, împiedicat să fugă sau speriat de prezența omului din imediata sa apropiere, îl poate ataca, având o iuțeală de nebănuire pentru un animal ce pare atât de greoi. Loviturile și mușcăturile sale sunt deosebit de periculoase, prin rănilor adânci și prin infecțiile grave pe care le produce.

Vânăre: Deși este strict interzis la vânătoare prin convenții internaționale, pentru motivul că este în real pericol de dispariție în Europa, ursul se vânează totuși în România, bineînțeles limitat și motivat de cauzarea de prejudicii sau de necesitatea unui management favorabil populației acestei specii. Ursul se poate împușca așadar la noi, în

limitele și în condițiile stabilite de autoritatea publică centrală care răspunde de mediu. Arma cu glonț acceptată pentru vânarea ursului trebuie să aibă de la calibrul 7 x 64 în sus. Metodele admise la vânătoare sunt goana, dibuitul și pânda. Pânda la nadă și vânarea ursului la bârlog sunt strict interzise și considerate infracțiuni. Aceasta deoarece extragerea selectivă a masculilor dominanți conduce la lupte aprige între urși mai tineri, care urmează pe scară ierarhică, și la omorârea puilor ursoaicelor de către cel ce preia supremația, în scopul repetării, cu un an mai devreme, a montei în vederea perpetuării propriilor urmași.

Trofee convenționale sunt considerate blănurile și craniile, iar neconvențional osul penian.

Ocrotire și îngrijire: Ursul care este adaptat să depășească iarna dormitând, nu are nevoie de ocrotire și îngrijire din partea omului. Din contră, amestecul nostru în viața ursului, printr-o hrănire complementară nejustificată, mai ales toamna, îl poate face dependent de om în timp, modificându-i stilul de viață. De aceea, hrănirea complementară trebuie făcută cu mult discernământ, exclusiv primăvara, dar în nici un caz în scopul atragerii lui la observatoare pentru a-l împușca.

Pagube: De regulă, în sarcina urșilor se pun mai multe prejudicii decât fac. Fiind relativ greoi, comparativ cu alte specii de vânat, nu se comportă ca prădător tipic. Totuși poate prinde vânat, în special rănit sau bolnav și, mai frecvent, animale domestice. Mai produce pagube în culturile agricole, în special în cele de ovăz și de porumb, precum și în livezi.

Pentru diminuarea acestor pagube trebuie dusă o politică cinegetică rațională, în sensul menținerii efectivelor de urși la un nivel apropiat de optimul terenului și, ceea ce este mai important, într-o structură sănătoasă pe categorii de vârstă și sexe.

Hrănirea de abatere a atenției de la alte resurse alimentare, practică rațional la punctele de hrănire, dă oarecare rezultate.

Chiar și sprierea și alungarea din anumite zone predispușe atacurilor poate avea efect mulțumitor.

Cea mai eficientă metodă pare să fie însă vânarea selectivă a exemplarelor tarate și cu deviații comportamentale, inclusiv a celor carnivore și a celor semidomestice.

2.2.8. Lupul (*Canis lupus L.*)

Denumiri: Masculul se numește lup, femela lupoaică, iar puiul cățel de lup sau pui de lup. Juvenilii se mai numesc lupani.

Descriere: Este asemănător ca formă, cu un câine lup de talie mare, de culoare cenușie (sură), cenușie-gălbuie, cenușie-roșcată sau cafenie-sură. Atinge în mod obișnuit 35 - 50 kg. Recordul național la craniu provine de la un lup de 63 kg. Caracteristice sunt urechile mai mici decât la câine, ascuțite și îndreptate în sus, coada relativ scurtă și mediu de groasă, picioarele puternice cu păr mai mărunț, de care nu se agață zăpada. Prezintă ochii inconfundabili, ușor mai depărtați decât la câine și puțin oblici. Gâtul puternic, cu guler iarna, picioarele anterioare ce par mai înalte și partea din față mai puternică dau lupului un aspect de animal robust, plin de forță (planșa 33). Dimorfismul sexual este foarte slab evident.

Longevitate: 15-16 ani. Vârsta se poate aprecia, doar cu oarecare aproximație din cauza tocirii încete, după uzura dentiției.

Sunete: Lupii maturi urlă obișnuit pe diverse tonalități, dar și latră scurt, exact cum latră câinii, când sunt surprinși sau dau semnal scurt de alarmă. De asemenea, schelălăie când se bat între ei sau când sunt răniți. Puii mici scâncesc. De obicei

masculii, mai ales cei bătrâni, urlă gros și profund, iar femelele și puii urlă mai subțire și mai plângător.

Urme: Urma-tipar a lupului seamănă foarte mult cu cea a unui câine de talie mare, dar este mai alungită (planșa 33). Forma generală este eliptică, iar pernțele degetelor mijlocii se imprimă de la nivelul celor laterale înainte. În plus, degetele mediane sunt imprimate mai strâns, cu ghearele vizibile, cele din mijloc fiind mai apropiate decât la câine. La trap, mersul obișnuit al lupului în deplasare, calcă rectiliniu, cu picioarele din spate exact în urma picioarelor din față. Chiar și atunci când sunt mai mulți lupi, ei își sincronizează pasul și calcă urmă în urmă. Din acest motiv, numărul lupilor dintr-o haită poate fi identificat după urme doar la trecerea peste obstacole, când de obicei se răsfire.

Excrementele lupilor, asemănătoare cu cele ale câinilor, conțin resturi de păr și chiar de oase nedigerate, de la animalele consumate. Într-o oarecare măsură, aceste excremente servesc la marcarea teritoriului, masculul depunându-le frecvent de-a lungul traseelor urmate, pe ridicături vizibile (pietre, borne etc.). Masculul râcăie pământul cu ghearele, mai puternic decât lupoaița, atunci când depune excrementele sau când urinează pentru marcarea teritoriului.

Simțuri: Cel mai dezvoltat dintre simțuri pare să fie văzul, însă lupul are și auzul și mirosul excelente.

Habitat: Preferă, ca și ursul, pădurile întinse de munte. Coboară deseori și în regiunea de dealuri înalte, instalându-se în regenerări forestiere întinse și dese, ori în râpe adânci acoperite cu mărăcinișuri greu de străpuns. Accidental este întâlnit și în zona de câmpie. A fost și este semnalat și în sudul Dobrogei, venit cu certitudine la noi din Bulgaria.

Cu toate că este considerat fidel teritoriului ocupat, lupul nu este staționar și-și schimbă zilnic locul de ședere. În vastul teritoriu pe care-l stăpânește, se deplasează până la 30-40 km într-o singură noapte, mai ales atunci când necesitățile de hrănire îi impun acest lucru.

Hrana: Este considerat cel mai periculos prădător pentru vânat, deoarece atacă și consumă orice animal, de la iepure până la cerb și de la pisică până la pui de urs și chiar urși tineri. Mănâncă cu plăcere câini, iar la nevoie și șoareci. Acolo unde sunt mulți lupi, șacalul nu rezistă, iar vulpea se rărește. Nu este însă carnivor exclusiv, deoarece mănâncă și fructe coapte, porumb și alte vegetale.

Apropierea lupilor de localități este semn că s-au înmulțit exagerat și că prada sălbatică, reprezentată de celelalte specii de vânat, s-a împușinat.

Dușmani: Nu are dușmani, în afară de om și de boli.

Sociabilitate: Spre deosebire de alte carnivore mari, lupul este sociabil. Trăiește în haite formate din perechea conducătoare și din puii din anul respectiv. Iarna, la haită se adaugă și exemplarele din anul precedent și alte exemplare înrudite, așa încât haiturile de 5-10 indivizi se pot mări în mod excepțional până la 25-30 de exemplare. De reținut acest aspect al asocierii familiale a lupilor în haiticuri. Când se apropie fătarea, femela se izolează cu lupul ales, care o ajută efectiv la creșterea progeniturii.

Reproducerea: Perechile de lupi se formează în perioada decembrie-februarie. De obicei mai mulți lupi urmăresc lupoaițele în călduri. În final, lângă fiecare femelă rămâne lupul cel mai puternic. Ierarhia se stabilește prin lupte violente, atunci când comportamentul de intimidare a adversarului nu este suficient. Perechea conducătoare se păstrează mai mulți ani, dacă nici unul dintre parteneri nu dispare.

Împerecherea are loc în luna februarie. Perioada de gestație este de 9 săptămâni (62-64 de zile), după care femela face 3-8 pui, orbi în primele 10-14 zile. Pentru fătare lupoaica își pregătește un culcuș bine adăpostit, în locuri greu accesibile, în crăpături de stânci, în găuri, în vizuini de viezure lărgite etc. Culcușul este amplasat întotdeauna în apropierea unei surse de apă.

Când puii mici sunt în pericol lupoaica îi mută cu gura în alte locuri, care le oferă mai multă siguranță.

Alte obiceiuri: Are activitate exclusiv nocturnă. Se dovedește extrem de precaut față de om, pe care nu-l atacă decât în situația în care nu are altă alternativă de a-l evita (când este prins în capcană, surprins în spații închise, în așa fel încât nu se mai poate retrage etc.). Chiar și în astfel de împrejurări se comportă cu oarecare lașitate, pe care nu este însă sănătos să se conteze.

În România, bastarzi între lup și câine nu au fost semnalati, deși în alte zone mai nordice ale lumii se întâlnesc astfel de exemplare în ciuda adversității proverbiale dintre cele două specii.

Vânare: Ca și în cazul ursului, lupul este protejat prin convenții internaționale, deoarece în Europa efectivele lui sunt în pericol. În România, fiind încă foarte bine reprezentat și producând prejudicii foarte mari altor specii de vânat (cervide, mistreț etc.), precum și șeptelului de animale domestice, lupul se vânează, dar numai limitat în condițiile impuse de autoritatea publică centrală care răspunde de protecția mediului. Se folosește arma cu glonț de calibru mic de la 5,6 x 42 mm sau arme lise și cartușe de 4,5 - 5 mm.

Trofee convenționale sunt blănurile și craniile, iar neconvențional este osul penian.

2.2.9. Râsul (*Lynx lynx* L.)

Denumiri: Râs, râsoaică, pui de râs.

Descriere: Este cel mai mare felid din Europa care atinge la maturitate între 15 și 40 kg. În situații de excepție, masculii pot ajunge până la 45 kg. Este un mamifer bine proporționat, cu picioare puternice adaptate pentru sărit, coada scurtă și smocuri de păr la vârful urechilor. Culoarea generală este roșcată, prezentând pe spate și pe flancuri pete caracteristice mai închise, de la brun închis până la negru. Sunt foarte rare exemplarele la care aceste pete apar ca niște puncte estompate. Pe partea inferioară a gâtului și pe abdomen culoarea se deschide până la alb-gălbui (planșa 28).

Dimorfismul sexual nu este evident.

Longevitate: Trăiește 12-14, maximum 18 ani. Vârsta se determină, cu oarecare aproximație, după dentiție.

Sunete: Când este speriat sau atacat, râsul mârâie și pufăie ca și pisica. În general râșii miaună plângător, destul de puternic, la început pe un ton mai înalt, apoi pe un ton mai grav, terminat printr-un mârâit adânc. În perioada împerecherii, țipetele râșilor amintesc de „concertul” pisicilor de casă. Atunci se aude noaptea mieunatul răgușit al masculilor și țipătul strident de apărare al femelelor curtate.

Simțuri: Văzul și auzul sunt excelente, mirosul fiind de acuitate mai redusă.

Urme: Urma râsului seamănă ca formă cu urma pisicii, dar este mult mai mare. Urma-tipar nu se poate confunda cu nici o altă urmă când este clar imprimată, deoarece pernițele caracteristice felidelor sunt eliptice, fără imprimarea ghearelor. Pe zăpadă proaspătă s-ar putea confunda cu urma de lup sau de câine, dar râsul imprimă oblic

„călcâiul”, de fapt partea de sub cot a piciorului și chiar cotul piciorului din spate. În plus, urma-pârtie de răs este dispusă într-un ușor zig-zag (planșa 28). Râsul mai lasă o urmă distinctă și anume excrementele pe care le depune în locuri ușor vizibile, pe cioturi, pe arbori tăiați, pe bălării. Excrementele nu sunt depuse numai de stăpânul locului, ci și de alți râși care ajung în zonă.

Habitat: Preferă pădurile întinse și liniștite situate la altitudini ridicate. Coboară însă și în zonele de dealuri înalte. În general este atașat de locul său de trai, dar în lipsă de hrană face deplasări relativ lungi, de până la 40 - 50 km.

Hrana: Râsul este, ca și pisica sălbatică, un carnivor tipic, care preferă hrana proaspătă. Nu consumă cadavre vechi decât în mod excepțional, reîntorcându-se însă întotdeauna la cadavrele proaspete ale animalelor doborâte de el. Se hrănește cu cervide, godaci și porci, mamifere mai mici și cu diverse păsări pe care le poate prinde. Pândește cu răbdare victimele cărora le sare în spate, fie de pe locuri înalte (ramuri groase, stânci), fie apropiindu-se furișat ca apoi, după câteva salturi, să-l facă pe cel decisiv în spatele victimei. La animalele de talie mare (la ciute, la cerbi, dar și la vacile domestice) râsul se agață strâns de pulpele acestora, mâncând din zona anusului până ce prada cade epuizată de goană și din cauza pierderilor de sânge. Rănile produse de răs și urmele ghearelor acestuia sunt inconfundabile.

Râsul îngroapă superficial, de foarte multe ori, cadavrul animalului doborât, neconsumat în întregime.

Pagube: Prin modul în care se hrănește, râsul produce prejudicii în terenurile cu cervide și uneori în rândul efectivelor de cocoși-de-munte. Foarte rar se năvălește la animale domestice.

Dușmani: Râsul matur nu are practic dușmani. De lup se ferește. Puii de răs pot să cadă însă pradă atât lupilor, cât și câinilor de la stâne și acvilelor-de-munte.

Sociabilitate: Râșii trăiesc solitar. Doar mama rămâne, împreună cu puii ei de sub un an, într-o grupare familială temporară.

Reproducere: Râșii se împerechează începând din luna februarie până la începutul lunii aprilie. Sarcina durează 70 de zile, după care femela fată 2-3, uneori 4 pui, care rămân orbi timp de 16-17 zile. Puii devin independenți la vârsta de un an, iar maturi sexual la 2 ani. Culcușul, în special cel de fătare, și-l amenajează în locuri foarte retrase (fisuri în stâncă, vizuini, scorburi sau, mai rar, sub arbori dezrădăcinați).

Obiceiuri: Este un animal cu activitate preponderent nocturnă, care își păstrează cu consecvență potecile.

Vânare: Deși este acum introdus în anexa speciilor strict interzise la vânatoare, se împușcă limitat, cu aprobarea și în condițiile stabilite de autoritatea publică centrală care răspunde de protecția mediului. Se împușcă pe bază de autorizație individuală, fie cu arma cu glonț de calibru mic, de la 5,6 x 43 în sus, fie cu arma lisă și alică de 4,5 mm. Iese întâmplător la goanele mixte. Poate da rezultate și la vânatoarea la pândă și, în mai mică măsură, la dibuit. Pânda la cadavrul animalului proaspăt doborât de răs pare să fie cea mai sigură. Nu se poate spune însă că există o metodă sigură pentru vânarea râsului.

Trofee convenționale sunt considerate blănurile și craniile.

2.2.10. Pisica sălbatică (*Felis silvestris* L.)

Denumiri: Cotoi, pisică, pisoi sau pisic sălbatic, motan sau mârțan.

Descriere: Seamănă ca aspect cu pisica de casă. Are însă, întotdeauna, fondul cenușiu tigrat cu dungi negre. Pe cap are 4 dungi longitudinale negricioase, de-a lungul spinării prezintă o dungă neagră mai lată, iar din aceasta se desprind spre flancuri 4-6

tărcături mai închise la culoare. Se deosebește de pisica de casă prin mărime (3 -7, chiar până la 10 kg), prin părul mai lung, prin forma cozii și prin forma petelor de pe coatele picioarelor. Coada este cilindrică și groasă până la vârf, prezentând 4-8 inele, din ce în ce mai estompate, care devin incomplete spre baza cozii. Pata neagră situată posterior piciorului din spate este de asemenea caracteristică, fiind redusă doar lângă călcâi, spre deosebire de cea a pisicii de casă care urcă până spre cotul piciorului (planșa 34).

Dimorfismul sexual nu este evident.

Longevitate: Trăiește 12-15 ani. Vârsta se apreciază, cu aproximație, după uzura danturii.

Sunete: Miaună asemănător pisicii domestice, mai ales în perioada de împerechere când indivizi din ambele sexe se cheamă. Când este atacată se strânge ghem, mârâie amenințător și „scuipă” (pufnește). Țipă când este prinsă și toarce, ca și pisica domestică, când este cu pui și este mulțumită.

Urme: Urmele sunt ușor eliptice, caracteristice pentru feline, cu pernițele ovale și fără a avea imprimată amprenta ghearelor. Urma-pârtie este liniară sau în ușor zig-zag. Urma-tipar se deosebește de urma-tipar a pisicii de casă prin dimensiunile mai mari și forma mai alungită (planșa 34). Se deosebește și de urma jderului-de-piatră, care are gheare și al cincilea deget ușor imprimat.

Simțuri: Este înzestrată cu auz și văz excelente, dar și cu miros bun. Vede bine și pe întuneric.

Habitat: Preferă pădurile întinse, dar și pâraiele împădurite, mărcinișurile și stufărișurile din câmpul agricol sau de lângă ape. Ziua, se retrage în prejma vizuinilor, în vizuină sau în scorburi încăpătoare. Este întâlnită din zona alpină până în Lunca Dunării.

Hrana: Este un animal prin excelență carnivor. Hrana principală o constituie șoarecii și păsările. Atacă însă și iepurii, bizamii, hamsterii, șobolanii, lapinii și iezii de căprioară. Expuse atacului acesteia sunt, în primul rând, păsările care cuibăresc pe sol, printre care fazanul și potârnichea, dar și găina cocoșului-de-munte. Prin modul de hrănire poate produce pagube atât în efectivele de fazan și de iepure, cât și în gospodăriile izolate sau limitrofe localităților, atunci când se năvălește la păsări de curte.

Dușmani: Râsul pare să fie principalul ei dușman natural. În categoria dușmanilor intră însă și lupul, șacalul, câinele și chiar vulpea în cazul exemplarelor tinere.

Sociabilitate: Trăiește solitar, exceptând femela în perioada creșterii progeniturii.

Reproducere: Împerecherea are loc în lunile februarie-martie, când motanii se pot apropia de localități sau de gospodăriile izolate în căutarea pisicilor domestice cu care se împerechează frecvent. Mieunatul lor se aude de la distanțe mari, dar numai în această perioadă. După 66-67 de zile pisica fată, în vizuină sau în scorburi, 3-4 pui cu păr, dar orbi în primele 14-17 zile, care rămân lângă mama lor aproximativ 10 luni. Atinge maturitatea sexuală la 22 de luni. Motanul părăsește femela imediat după împerechere.

Vânare: Fiind pe cale de dispariție în Europa, dar bine reprezentată în România, se vânează ca excepție, în condițiile stabilite de autoritatea publică centrală care răspunde de protecția mediului. La vânarea pisicii sălbatice se folosește, de obicei, arma lisă și alice de 3,0 - 3,5 mm.

2.2.11. Vidra (*Lutra lutra L.*)

Denumiri: Vidră, lutră, pui de vidră.

Descriere: Are corpul de talie medie (8 -11 kg, chiar 15 kg), lung și mlădios, iar picioare scurte și prevăzute cu 5 degete unite parțial printr-o membrană interdigitală. Coada este relativ lungă și groasă la bază, fiind folosită drept cârmă în timpul înotului. Urechile și ochii sunt mici și botul turtit. Prin conformație este adaptată perfect mediului acvatic în care viețuiește. Culoarea este brună, ușor mai deschisă pe abdomen, cu o pată mică albicioasă sub gât (planșa 34).

Dimorfismul sexual nu este evident.

Longevitate: Trăiește 14-16 ani.

Sunete: Vidra comunică cu semenii printr-un fluierat caracteristic. Atacată de câini, scoate un glas strident, amestecat cu un mârâit. Puii au un glas asemănător cu behăitul unui ied domestic.

Simțuri: Auzul și vederea sunt bune. Mirosul este considerat mediu. Cu toate acestea simte ușor prezența capcanei din fier camuflată bine sub nivelul apei.

Urme: Sunt caracteristice datorită pernițelor eliptice, cu al cincilea deget imprimat lateral, călcâiului inconfundabil și membranei interdigitale parțial vizibile. Urma-pârtie lăsată de vidra care se deplasează normal prezintă urme-perechi (de obicei cu amprenta din stânga în față), iar a celei ce se deplasează în goană (galop) prezintă cele 4 urme dispuse oblic pe aceeași linie (planșa 34).

Excrementele, cu miros caracteristic, conțin solzi de pește, cruste de raci ori coji de ouă și sunt depuse pe malul apei, frecvent în locuri vizibile.

Habitat: Trăiește din zona de munte până în Delta Dunării. Existența ei este legată nemijlocit de ape curate cu pește. Preferă râurile și pâraiele cu maluri împădurite și abrupte. Spațiul necesar viețuirii este relativ extins, întrucât zilnic are nevoie de pește. Trăiește în galerii săpate în mal, de regulă cu o ieșire sub apă, sau în cotloane amenajate sub rădăcinile sălciilor. Nu este foarte atașată de locul de trai și nu se îndepărtează mult de apă.

Hrana: Peștii constituie hrana de bază. Consumă, de asemenea, raci, șobolani-de-apă, bizami și broaște. Răpește pui și păsări de apă, consumând și ouă din cuiburi. Pentru a consuma hrana scoate capul deasupra apei, iar când mănâncă pești și păsări mai mari iese pe mal.

Dușmani: Nu are dușmani periculoși, în afară de om. Doar accidental poate fi prinsă de câini, de care se apără însă cu ferocitate.

Sociabilitate: Trăiește solitar. După naștere, doar femela rămâne peste ½ an cu puii ei.

Reproducere: Nu are o epocă de împerechere foarte bine determinată. Perioada principală o constituie lunile februarie-martie, apoi luna iulie. Femela fată și a doua oară, probabil în cazurile când își pierde prima progenitură. Durata gestației este de 9 săptămâni (60-63 de zile), după care femela naște 2-4 pui, care rămân orbi doar 9-10 zile. Puii sunt alăptați 8 săptămâni, rămânând cu mama lor până la o nouă împerechere, adică 8-10 luni. Devin maturi sexual la 2-3 ani.

Obiceiuri: Vidra este un animal cu activitate nocturnă și aurorală. Când îi lipsește hrana, se deplasează mult, depărtându-se de apă, putând trece la munte peste cumpăna apelor, dintr-un bazin hidrografic în altul.

Puii pot fi ușor dresați de om.

Vânare: Din cauza diminuării efectivelor de vidră în Europa, aceasta a fost strict protejată prin convenții internaționale. Efectivele ei s-au refăcut în ultima vreme, îndeosebi în România unde au crescut surprinzător ca urmare a scăderii poluării și creșterii populațiilor de pește din râurile interioare. În aceste condiții, autoritatea publică centrală care răspunde de protecția mediului poate autoriza vânarea ei în cote rezonabile, mai ales acolo unde efectivele sunt mari și unde vidra produce prejudicii în bazinele piscicole în care se practică acvacultura. Perioada optimă de vânare este considerată a fi 1 octombrie-31 martie, cu toate că blana vidrei este valoroasă tot timpul anului. Se împușcă la pândă, cu arma lisă și cartușe de 3,5 - 4,0 mm. Trofee neconvenționale sunt considerate blănurile, craniile și osul penian.

Blana vidrei este considerată una dintre cele mai valoroase blănuri de vânat.

2.2.12. Nurca (*Lutreola lutreola L*)

Denumiri: Nurcă, noriță, vison european, vidră mică, dihor de apă.

Descriere: Seamănă cu o vidră în miniatură (0,5 - 0,8 kg). Spre deosebire de aceasta, are coada mai mică în raport cu corpul și uniform de groasă. Membrana interdigitală este doar schițată. Prezintă o culoare generală brună și buza de sus pătată cu alb, sub nas, ca de altfel și buza de jos în zona limitrofă gurii (planșa 34).

Longevitate: Trăiește 8-10 ani.

Sunete: Emite un fluierat subțire. În caz de pericol țipă puternic.

Simțuri: Auzul și vederea sunt bune, dar mirosul mediocru.

Urme: Sunt asemănătoare cu cele de vidră, dar sunt mai reduse ca dimensiuni. Nu se pot confunda cu cele de hermelină, deoarece sunt mai mari decât acestea.

Habitat: Coincide cu habitatul vidrei. Efectivele cele mai numeroase se găsesc în Lunca și în Delta Dunării. Trăiește însă și de-a lungul celorlalte ape curgătoare și stătătoare din zonele de munte, de deal și de șes în care se găsește pește. Își amenajează culcușul în vizuini săpate în malul apelor, dar și în scorburi, ori sub rădăcini.

Hrana: Se hrănește cu pești, raci, broaște, rozătoare mici, bizami, ouă, pui de păsări de baltă etc.

Dușmani: Vidra și dușmanii vidrei, plus păsările prădătoare de noapte și de zi.

Sociabilitate: Trăiește solitar, exceptând perioada în care mama își crește progenitura.

Reproducere: Împerecherea are loc în aprilie-mai. Sarcina durează 63 de zile, după care femela face 3-7 pui orbi, care devin independenți la 3 luni și ating maturitatea sexuală la 9 luni.

Vânare: Se vânează în aceleași condiții ca și vidra, blana constituind trofeu neconvențional.

Notă: În libertate, este întâlnită și nurca americană (*Lutreola vizon*), scăpată din crescătorii. Culoarea acesteia variază mult, de la alb la negru. Frecvent au fost întâlnite în sălbăticie nurcile de culoare standard, dar și nurci negre și albe.

2.3. Păsări protejate, la care vânătoria este permisă în România

2.3.1. Gâsca-de-vară (*Anser anser L.*)

Alte denumiri: Gâscă mare, gânsac mare, gâscan mare, boboc de gâscă mare.

Descriere: Este cea mai mare dintre găștele întâlnite la noi în țară, cântărind, de regulă, între 3 și 4 kg. Culoarea generală este brună-cenușie, iar penele de contur sunt tivite cu alb, ceea ce o face să pară brăzdată transversal de dungii albe. Capul, gâtul și pieptul sunt cenușii, iar subcaudalele albe. Ciocul și pleoapele sunt de culoare roză-portocalie, cu unghia ciocului albă, iar picioarele sunt roz-roșietice (planșa 35). Doar puii, mai închiși la culoare, au picioarele galbene. Pupila ochiului este brună. În zbor se observă, pe partea anterioară a aripilor, câte o pată argintie, care nu se vede la alte găște.

Năpârlirea are loc în iunie-iulie, gășca-de-vară fiind incapabilă de zbor până când îi cresc noile remige. În august, penajul este complet refăcut și pot zbura atât exemplarele adulte, cât și puii.

Între masculi și femele nu sunt deosebiri evidente.

Are văzul și auzul extrem de fine, fiind în general foarte prudentă.

Sunetele emise sunt asemănătoare cu cele ale descendentei sale domestice.

Habitat: Este specie de pasaj și oaspete de vară care sosește în România în luna februarie, venind din nordul Africii unde ierneză. Pleacă de la noi, în luna noiembrie, după căderea primilor fulgi care acoperă hrana de pe câmp, dar sunt și exemplare, puține la număr, care ierneză în țara noastră. În timpul pasajului, stolurile de găște zboară în formă de „V” neregulat. Aceste stoluri sunt conduse, în general, de un găscan bătrân.

O mare parte dintre găștele mari cuibăresc la noi în Delta Dunării, dar și în alte câteva lacuri întinse cu stuf din sudul țării. Cele mai multe dintre acestea cuibăresc însă mai la nord de țara noastră.

Preferă pentru cuibărit, bălțile întinse și liniștite, cu stuf și papură, unde găsesc atât condiții propice de adăpost, cât și de hrană. Doar spre sfârșitul verii, după năpârlire, stolurile de găște se deplasează ziua la câmp, pentru a se hrăni cu cereale

Hrana: Este preponderent vegetală și constă în plante acvatice, ierburi fragede, semănături, trifoi, rapiță, leguminoase, semințe de cereale, fiind doar completată cu insecte, icre de pește etc.

Dușmani: Câinele enot și vidra pot distruge cuibarele și ataca puii de găscă. Aceștia sunt amenințați permanent și din aer, de ulii de trestie și de vulturii codalbi. Printre dușmani se numără însă și cioara grivă, nurca, vulpea, câinele și mai ales oamenii care adună ouăle din cuibare pentru a le consuma.

Obiceiuri: Înnoptează și se odihnește la amiază, în mod obișnuit, pe baltă. De dimineață, de la orele 7 la 13 și după amiază de la 15 la 17 zboară la câmp pentru a se hrăni. Traseele sunt în general constante. În locurile neliniștite, înainte de venirea cârdului sosesc câteva exemplare izolate (cercetași), care prospectează zona și transmit semnalul convenit stolului ce vine din urmă. Pe câmp, cârdul este întotdeauna păzit de găște care stau, cu rândul, de veghe.

Reproducere: Gășca mare este pasăre monogamă. Perechile se formează toamna, apoi se mențin toată viața, așa încât la sosirea în România acestea sunt deja formate. Doar în situația dispariției unuia dintre soți cuplul se reface. Cuibul îl construiește numai femela, în stuf, pe plaur sau în alte locuri uscate, liniștite și ferite de dușmani. Partea inferioară a cuibului este formată din material fibros, acesta fiind căptușit deasupra cu material mărunțit și cu puf fin din penajul femelei. Ouatul începe în a doua jumătate a lunii martie și se continuă în aprilie. Gășca mare depune 5 - 8 ouă, chiar până la 14, pe care le clocește 28-29 de zile. În perioada clocitului, gânsacul stă

aproape de cuib și, la nevoie, apără gâsca și cuibul de dușmani. Gâsca părăsește zilnic cuibul pentru a se hrăni, perioadă în care acoperă ouăle din cuib cu puf. Bobocii sunt nidifugi și părăsesc cuibul la 1-2 zile de la eclozare. Sunt capabili de zbor după 3 luni și maturi sexual după 2 ani.

Vânăre: Se practică în perioada 1 septembrie - 28(29) februarie, cu arma lisă și cu alice de 3,5 - 4,5 mm. Se poate împușca și cu arma cu glonț din categoria 5,6 mm, apropiind-o în câmp deschis cu ajutorul căruțelor sau al animalelor domestice.

Pânda pe traseele de venire și de plecare la câmp, în locurile unde se hrănește sau în cele de odihnă rămâne însă metoda clasică cea mai eficientă de vânatoare. Se pot utiliza, cu rezultate bune, atrapele și chemătorile, cu excepția chemătorilor electronice a căror folosire este interzisă de lege. Nu este indicată și nici etică pânda la locurile de înnoptat, deoarece îndepărtează găștele din întreaga zonă și conduce la rănirea multora dintre ele, în condițiile dificile ale tirului pe semiîntuneric. De asemenea, conduce la pierderea multor găște împușcate.

2.3.2. Gâsca-de-semănătură (*Anser fabalis L.*)

Este o gâscă foarte asemănătoare cu gâsca-de-vară (planșa 35).

Se deosebește de aceasta prin următoarele:

- este oaspe-e de iarnă, fiind mai frecvent întâlnită în vestul țării, începând de la sfârșitul lunii octombrie până la începutul lunii martie;
- penajul este mai închis la culoare, iar gâtul, capul și spatele sunt de un cafeniu mai intens;
- ciocul este negru la vârf și spre rădăcină, fiind brăzdat la mijloc de o dungă portocalie; picioarele sunt portocalii, asemănătoare bobocilor de gâscă mare, de care se deosebește însă după culoarea ciocului;
- ca ordin de mărime se situează doar cu puțin sub gâsca-de-vară (2,5 - 3,5 kg).

În România este rar întâlnită, iar atunci când apare este confundată cu gâsca-de-vară. Prezintă două subspecii, cea de-a doua fiind denumită gâsca mică de semănătură (*Anser fabalis rossicus*).

2.3.3. Gârlița mare (*Anser albifrons S.*)

Alte denumiri: Gâscă cu fruntea albă.

Descriere: Este mai mică decât gâsca de vară (2-3 kg) și se deosebește de aceasta prin pata albă de pe frunte, care nu ajunge niciodată la nivelul ochilor, precum și prin abdomenul cenușiu brăzdat transversal cu pete negre. Exemplarele tinere nu prezintă întotdeauna pata albă de pe frunte și petele negre de pe abdomen, semănând cu gâsca-de-semănătură, comparativ cu care prezintă însă dimensiuni mult mai mici. Ciocul este galben-roșiatic, cu unghia albă, iar picioarele roșii-cărămizii (planșa 35).

Este pasăre de pasaj prin România sau oaspete de iarnă în Câmpia Română, în Dobrogea, dar și în vestul țării. Vine pe la jumătatea lunii octombrie și pleacă în prima parte a lunii martie.

2.3.4. Rața mare (*Anas platyrhynchos L.*)

Alte denumiri: Rață sălbatică mare, rățoi de rață mare, boboc de rață mare.

Descriere: Este considerată cea mai mare rață din România și una dintre cele mai mari rațe din lume (0,8 - 1,4 kg). Doar eiderul, care a fost semnalat de câteva ori în fauna țării noastre, o depășește. Dimorfismul sexual este evident de toamna până primăvara, incluzând perioada de cădere în perechi și de împerechere. În această perioadă, rățoiul, care este cu puțin mai mare decât rața, se prezintă mai viu colorat. Are capul și gâtul verzi-metalizat, gulerul alb, pieptul brun și coada neagră, cu subcaudalele albe și două dintre penele negre, cele mijlocii, răsucite caracteristic în sus. Culoarea de fond este cenușie, iar oglinda este albastră, mărginită de două dungii albe înguste. Rața are o culoare mai apropiată de cea a mediului său de viață, brună-gălbuie, cu pete și dungii brune, negre și albe. Oglinda femelei este identică cu a masculului (planșa 37). Schimbarea penajului se produce după clocit, în iunie-iulie, când culoarea rățoiului devine foarte asemănătoare cu cea a raței. Diferențierea se face ușor în această perioadă după cioc, care la rățoi este galben-verzui, pe când la rață este cenușiu-galben. Picioarele sunt portocalii-roșietice.

Glasul raței sălbatice mari este asemănător cu al raței și al rățoiului domestic: măcăit puternic la rață, care se aude de la distanțe mari, și un ton mai discret, mai nuanțat și mai răgușit, la rățoi.

Simțurile sunt ascuțite. Se distinge printr-un vâz binocular de excepție și un câmp vizual de aproape 360° (ca și sitarul). Aude foarte bine. Doar acuitatea simțului mirosului este discutabilă.

Longevitatea: Este apreciată la 10 ani.

Habitat: Prezența raței mari în România este legată de habitatul bălților cu stuf, dar și al lacurilor cu apă și vegetație care să îi asigure un mediu propice de adăpost și hrană. Apreciază prezența sălciilor scorburoase pentru cuibărit. Iarna este întâlnită frecvent pe râurile interioare care nu îngheață, urcând pe acestea până în zona de munte.

În iernile grele migrează însă spre sud. Se comportă, așadar, atât ca specie sedentară, cât și ca specie eratică sau migratoare, venind din regiunile nordice să ierneze, în stoluri mari, în țara noastră sau mai la sud, în funcție de asprimea iernii.

Hrana: Spectrul alimentar este destul de variat și preponderent compus din vegetație și animale mici: plante acvatice, semințe diverse, cereale, insecte, larve, melci, pești etc.

Dușmani: Păsările răpitoare de zi, enotul, vulpea, vidra, nurca, dihorul, hermelina și alți câțiva dăunători naturali care dijmuesc cuiburile, prind progenitura și atacă exemplarele mature. Chiar și știuca mare și somnul pot prinde bobocii de rață. Practica culegerii ouălor de rață, asemenea practicii culegerii ouălor proaspete de găscă, o afectează în mare măsură, dar numai în anumite zone din țară.

Obiceiuri: Este o rață de suprafață, cu activitate diurnă, care înnoptează de obicei pe apă. Spre deosebire de găscă, are o mai intensă activitate aurorală și crepusculară, în sensul că pleacă dimineața mult mai devreme de pe baltă și se întoarce seara mult mai târziu, chiar pe întuneric. În nopțile cu lună plină se hrănește și noaptea pe câmp.

Reproducere: Rața mare este monogamă, perechile putând fi observate încă din zilele însoțite de iarnă, chiar și în cadrul stolurilor care ierneză la noi. În perioada martie-aprilie perechile se separă și încep zborurile nupțiale în căutarea locului de cuibărit, nu foarte departe de apă. Cu ocazia pazei de seară la sitari pot fi observate, frecvent, perechi de rațe mari în căutarea unor astfel de locuri și în pădure.

Copularea are loc pe apă, iar cuibul este amenajat pe pământ, pe plauri, în scorburi, în grămezi de crăci, în cuiburile părăsite de alte păsări etc. Depune, începând din luna aprilie, ponte de câte 8-14 ouă, pe care le clocește 24-26 de zile. Ouăle sunt depuse zilnic, clocitul începând după depunerea ultimului ou. Clocește numai femela, care părăsește cuibul doar pentru scurt timp în vederea hrănirii, lăsând ouăle acoperite cu ierburi și cu pene. Rățoiul rămâne în apropierea cuibului sau pleacă în căutarea altor rațe pentru a le fecunda. Este acreditată chiar ideea conform căreia rățoiul, mai ales când numărul lor este cu mult mai mare decât al rațelor, strică cuibarele rațelor pentru a le obliga să se împerecheze din nou. Teoria justifică, în alte țări, continuarea sezonului de vânatoare la rățoi, după închiderea sezonului de vânatoare la rațe. Metoda eficientă în acest caz este atragerea rățoilor cu rațe crescute special ca atrape vii, ținute nefecundate, care îi cheamă insistent din locurile unde sunt „ancorate” pe apă. Bobocii de rață sunt nidifugi. După eclozare, ei pornesc imediat înot sau sunt coborâți pe pământ, prin rostogolire sau salt, dacă rața a cuibărit la înălțime, apoi sunt conduși pe jos, uneori sute de metri, până la apă.

Dacă prima pontă a fost distrusă, rața depune o a doua pontă, de înlocuire, de regulă mai redusă (6-12 ouă).

Puii devin capabili de zbor la 8 săptămâni și maturi sexual la un an.

Vânare: Se practică de regulă la pândă, dimineața și seara, când rațele pleacă sau vin pe baltă. Se practică, de asemenea, la pândă în locurile de hrănire, precum și la pândă în locurile de trecere. Nu se recomandă pândă de seară în locurile de înoptat, deoarece sperie rațele și le schimbă complet obiceiul de a reveni în acel loc. De asemenea, nu se recomandă pândă de seară pentru motivul că se rănesc și se pierd foarte multe rațe, chiar dintre cele împușcate mortal.

Cu succes se poate practica și goana în anumite zone cu stuf, precum și apropiatul cu barca, îndeosebi pe apele curgătoare.

Sezonul legal de vânatoare la rață mare este 1 septembrie – 28(29) februarie. Se trage cu alice de 3 - 3,5 mm.

Trofee neconvenționale sunt considerate pasărea naturalizată și penele întoarse din coada rățoiului.

2.3.5. Rața mică (*Anas crecca L.*)

Alte denumiri: Sarselă-de-iarnă, rață pitică.

Recunoaștere: Este rață de suprafață și oaspete de iarnă, care sosește în perioada septembrie - octombrie și pleacă în martie spre nord. O găsim răspândită în Delta și Lunca Dunării, dar și în apele interioare care nu îngheață. Este cea mai mică rață prezentă pe teritoriul românesc (200 - 330 g).

Rățoiul este viu colorat, deosebindu-se evident de rață. Are capul roșu-cărămiziu, cu o sprânceană de culoare verde metalizat, care cuprinde ochiul și ajunge până pe gât. Aspectul general este pestriț-deschis, având pieptul și abdomenul galbene-albicios și subcaudalele gălbui. Oglinda, la ambele sexe, este jumătate verde și jumătate neagră-metalizat, mărginită anterior de o dungă albă. Ciocul este negru și picioarele brune-cenușii. Colorația femelei este asemănătoare cu cea a raței mari, părând o copie în miniatură a acesteia. Poate fi însă confundată cu rața cârâitoare (planșa 37).

Perioada de vânare este cuprinsă între 1 septembrie – 28(29) februarie.

2.3.6 Rața cârâitoare (*Anas querquedula L.*)

Altă denumire: Sarselă-de-vară.

Recunoaștere: Este o rață de suprafață și un oaspete de vară, care sosește la sfârșitul lunii februarie și pleacă în octombrie-noiembrie. Este răspândită atât în Delta și Lunca Dunării, cât și în apele din interiorul României, fiind rața cel mai frecvent întâlnită după rața mare.

Dimorfismul sexual este evident. Rățoiul este viu colorat, având capul, gâtul și gușa brune-închis. Prezintă două sprâncene albe, caracteristice, de la ochi până la ceafă. Abdomenul este alb, iar aripile îi sunt împodobite cu tectrice alb-negre care atârnă. Oglinda este verde, la ambele sexe, tivită atât anterior cât și posterior, cu alb. Femela seamănă cu rața mare, dar este mult mai mică decât aceasta (250 - 400 g). Poate fi confundată cu rața mică, deosebindu-se de aceasta prin creștetul capului ce pare ușor alungit, prin aspectul mai pestriț și, mai sigur, prin colorația oglinzii. Ciocul este negricios, iar picioarele brune-cenușii, cu palmatura aproape neagră (planșa 37).

Rățoiul emite un cârâit specific, iar femela un măcăit slab, asemănător cu cel al raței mici, dar mai ascuțit și mai discret. În zbor, corul stolului include și fluierături specifice.

Perioada de vânare este 1 septembrie – 28(29) februarie. Se împușcă, mai ales la început de sezon, folosindu-se alice de 2,5 mm.

2.3.7. Rața lingurar (*Anas clypeata L.*)

Alte denumiri: Rața lopătar, lingurar.

Recunoaștere: Este rață de suprafață și oaspete de vară, care vine în martie și pleacă în octombrie. Ciocul mare și lățit la vârf o face inconfundabilă. Dimorfismul sexual este evident. Rățoiul are capul verde metalic, pieptul alb, abdomenul și flancurile brune, iar mijlocul spatelui negru. Femela seamănă cu rața mare, fiind însă cu puțin mai mică. Oglinda este verde, tivită cu alb în partea anterioară, iar ciocul brun-închis, aproape negru la rățoi, și picioarele roșii-portocalii (planșa 37).

Perioada de vânare: 1 septembrie – 28(29) februarie.

2.3.8. Rața-cu-cap-castaniu (*Aythya ferina L.*)

Este o rață scufundătoare de pasaj, dar este prezentă adesea ca oaspete de vară. Sosește în februarie-martie și pleacă în noiembrie. Mai frecvent este întâlnită în Delta și în Lunca Dunării, dar și în iazurile și heleșteele interioare.

Dimorfismul sexual este evident. Masculul are capul roșu-cărămiziu, pieptul și subcaudalele aproape negre, abdomenul alb și spatele cenușiu. Femela este maro-cenușie, cu creștetul capului și obrajii mai închiși la culoare, prezentând o linie mai albicioasă care traversează ochii, de la frunte până spre ceafă. Abdomenul este alb. Oglinda este cenușiu-deschisă.

Ciocul este cenușiu-albăstrui la ambele sexe, cu nuanțe mai deschise la femele, iar picioarele cenușii (planșa 38).

2.3.9. Rața sulițar (*Anas acuta L.*)

Alte denumiri: Rață cu coadă ascuțită, rață cu frigare.

Recunoaștere: Este o rață de suprafață și de pasaj, care foarte rar cuibărește în Dobrogea. Trece prin România în luna martie spre nord și în lunile octombrie – noiembrie spre sud. Unele exemplare iernează la noi. Este destul de mare (0,8 kg). Dimorfismul sexual este evident. Ambele sexe prezintă câte două pene mijlocii alungite în coadă, de unde le vine și denumirea. Rățoiul are capul castaniu. Partea anterioară a gâtului, gūșa, pieptul și abdomenul sunt albe ca zăpada. Spatele este cenușiu, iar subcaudalele și ceafa negre. Femela este brună-pestriță, cu abdomenul alb. Ciocul îl au cenușiu-albăstrui, cu inel negricios la bază, iar picioarele cenușii. Oglinda rățoiului este verde, cu o dungă cărămizie în partea anterioară și cu una albă în partea posterioară. Cea a femelei este verde, cu o dungă cenușiu-albăstruie în partea anterioară și cu una alburie în partea posterioară (planșa 38).

2.3.10. Rața fluierătoare (*Anas penelope L.*)

Este o rață de suprafață și pasaj, prezentă în România din perioada martie - început de aprilie când sosește, până în octombrie – noiembrie când pleacă. Se întâlnește în Deltă, în apele interioare din sud, dar și pe țărmul mării. Dimorfismul sexual este evident. Rățoiul are capul brun, cu o pată galbenă pe frunte și pe creștet, gūșa cărămizie, abdomenul alb, flancurile pestrițe, ca de altfel și aripile, iar subcaudalele și supracaudalele negre. Femela este brun-roșcată, cu abdomenul alb. Oglinda este verde, tivită cu dungă neagră în partea anterioară, apoi continuată cu umărul alb al aripii. Ciocul este cenușiu-albăstrui, cu ongllet negru la ambele sexe. Picioarele sunt cenușii-verzui (planșa 37). Rățoiul scoate un fluierat specific în zbor, de unde și denumirea speciei.

2.3.11. Rața pestriță (*Anas strepera L.*)

Este o rață de suprafață și un oaspete de vară, de mărime mijlocie (0,5-0,6 kg). Pleacă în noiembrie și revine în februarie. Dimorfismul sexual este evident, dar mai puțin accentuat decât la celelalte rațe. Masculul este brun-pestriț, cu capul maroniu, gūșa pestriță, abdomenul alb-galben și subcaudale negre. Oglinda este maro-castanie, mărginită spre vârful aripii și spre corp de câte o bandă mai închisă, apoi continuată posterior cu o bandă lată albă. Femela este asemănătoare raței mari, dar mai mică, mai pestriță și cu oglinda compusă asemănător rățoiului (planșa 38). Ambele sexe au ciocul negricios și picioarele galbene cu palmatură negricioasă.

2.3.12. Rața moțată (*Aythya fuligula L.*)

Este rață scufundătoare și oaspete de iarnă, care sosește în octombrie-noiembrie și pleacă în martie. Frecvent poate fi întâlnită în zona litoralului și în Deltă. Foarte rar și foarte puține exemplare cuibăresc în România. Caracteristic este moțul, prezent atât la rățoi, de dimensiuni mai mari, cât și la femelă, mult mai redus. Dimorfismul sexual este evident, rățoiul având capul negru cu reflexe albăstrui, spatele și subcaudalele maronii, iar abdomenul alb. Femela, mai discret colorată, este aproape identică cu rața roșie,

prezentând însă un moț evident și o dungă subțire albă în formă de semilună la rădăcina ciocului. Ciocul îl are cenușiu-albăstrui deschis, iar picioarele plumburii. Oglinda este albă la ambele sexe (planșa 38).

2.3.13. Rața-cu-cap-negru (*Aythya marila L.*)

Este rață scufundătoare și oaspete de iarnă, întâlnită în zona litoralului și în Delta. Foarte rar se întâlnește și în alte zone. Dimorfismul sexual este evident. Rățoiul are capul negru-verzui cu luciri metalice, pieptul negru, spatele gri și abdomenul alb imaculat. La cap se observă un ușor cucui, de dimensiuni reduse, ușor sesizabil. Femela este maro-cenușie, cu abdomenul alb și cu o bandă albă lată la baza ciocului. În timpul zborului devine vizibilă o bandă albă la aripi. Ambele sexe prezintă cioc brun-cenușiu și picioare brune-închis (planșa 39).

2.3.14. Rața sunătoare (*Bucephala clangula L.*)

Numele îi vine de la glasul răsunător, care se aude de la distanță. Este o rață scufundătoare, de talie mare (0,5-0,8 kg femela, 0,8-1,0 kg masculul), care ierneză în zona litoralului, în Delta și în Lunca Dunării. Sosește în perioada octombrie-noiembrie și pleacă în martie. Dimorfismul sexual este evident.

Rățoiul are capul verde, cu o pată albă rotundă specifică între cioc și ochi. Gâtul, pieptul, abdomenul și subcaudalele sunt albe, spatele și coada negre, iar aripile albe au vârful și baza negre. Femela este brună, cu capul roșu, cu aripile albe și cu vârfurile acestora negre. Prezintă un inel alb, caracteristic, la gât. Ciocul este cenușiu, femela prezentând în plus un inel galben spre vârful acestuia. Picioarele sunt galbene la ambele sexe (planșa 39).

2.3.15. Lișița (*Fulica atra L.*)

Recunoaștere: Este pasăre migratoare, care sosește în februarie-martie și pleacă în octombrie-noiembrie. Multe exemplare se comportă însă ca specii sedentare sau eratic.

Caracteristic pentru lișiță este corpul complet negru mat, cu o pată albă pe frunte, în prelungirea unui cioc ascuțit și mediu ca lungime, care este tot alb (planșa 41). Picioarele sunt gri-verzui, având degetele prevăzute cu lobi înotători mai închiși la culoare decât acestea.

Greutatea variază între 0,6-1,0 kg, masculii fiind ușor mai mari. Glasul este un țipăt ascuțit, monosilabic, care se aude de departe și relativ frecvent din stufurile în care se retrage prudent din fața potențialilor dușmani.

Simțul cel mai dezvoltat este văzul.

Habitat: În România este considerată una dintre cele mai comune păsări acvatice, întâlnită din Delta și Lunca Dunării până în zona dealurilor, în aproape toate bălțile cu stuf.

Hrana: Se compune din plante acvatice, de suprafață sau din apă, insecte acvatice și larvele lor, melci, peștișori bolnavi, icre etc.

Dușmani: Mamiferele prădătoare din mediul acvatic și păsările răpitoare de zi. Dintre acestea, ulii de trestie și ciorile grive sunt cele mai păgubitoare pentru ouă și pentru pui.

Obiceiuri: Se adună în cârduri mari înainte de migrație. Migrează în timpul nopții. Deși se înalță greu de pe apă, alergând pe suprafața acesteia înainte de a-și lua zborul, după ce ajunge în aer poate parcurge, cu ușurință, distanțe foarte mari.

Reproducere: Este specie monogamă. Depune o pontă de 7-12 ouă în luna aprilie, într-un cuib amenajat fie în stuf, fie pe plaur. Incubația durează 21-23 de zile, ambii părinți clocind alternativ ouăle, după depunerea celui din urmă. Puii sunt nidifugi și părăsesc cuibul după 3-4 zile. Poate depune chiar două rânduri de ponte pe an. De menționat agresivitatea masculilor, manifestată în apărarea teritoriului, împotriva semenilor, dar și a altor păsări.

Vânare: Se face în perioada 1 septembrie – 28(29) februarie, la paza de seară și de dimineață, în imediata apropiere a bălților. De asemenea, se practică și vânătoarea la goană în stufuri mai rare și nu prea întinse. Se folosesc alice de 2,5 - 3,0 mm.

2.3.16. Găinușa-de-baltă (*Gallinula chloropus L.*)

Altă denumire: Corlă.

Recunoaștere: Este o pasăre migratoare, întâlnită la noi doar în perioada martie-octombrie, în aceleași locuri cu lișița. Seamănă cu aceasta, fiind complet neagră cu nuanțe măslinii, dar este mai mică. Are o placă roșie cornoasă pe frunte și alb de-a lungul penelor laterale ale aripilor, precum și la coadă. Subcaudalele sunt albe, având doar o linie centrală neagră (planșa 41). Picioarele sunt verzi și au o pată roșie deasupra tarsului. Degetele nu sunt prevăzute nici cu membrane, nici cu lobi înotători, sunt în schimb foarte lungi, asigurând prin aceasta o suprafață mare de sprijin. Coadă este ținută în sus și este mișcată ritmic atât când înoată, cât și atunci când merge. Zboară scurt, la înălțimi mici, cu picioarele atârinate. Țipă caracteristic și divers.

Simțul cel mai dezvoltat, ca și la lișița, este văzul.

Se hrănește, ca și lișița, cu insecte, moluște, larve, semințe și diverse plante acvatice sau de pe malul apei.

Are aceiași dușmani.

Este, ca și lișița, o specie monogamă, care poate depune anual două ponte de 7-12 ouă, în cuiburi amenajate de ea sau în cuiburile părăsite de alte specii. Ambii părinți conduc cele două serii de pui scoși în fiecare an, până ce aceștia devin independenți. Puii sunt nidifugi.

Vânare: Nu prezintă interes vânătorec deși este foarte frecvent întâlnită în România. Se împușcă ocazional, în perioada 1 septembrie – 15 ianuarie, cu alice de 2,5 mm.

2.3.17. Sitarul-de-pădure (*Scolopax rusticola L.*)

Altă denumire: Sitar.

Descriere: Este o pasăre relativ mică (250 - 300 g), de culoare ruginie-pătată. Analizat în detaliu, sitarul are spatele brun-ruginiu, cu pete negre și cu dungi transversale cenușii. Abdomenul și pieptul sunt albe-gălbui, cu linii brune ondulate orientate transversal. Are coada neagră cu vârful cenușiu și capul cu trei benzi negre pe creștet, orientate transversal. Ochii mari comparativ cu corpul sunt așezați spre creștetul

capului și puțin înapoi, asigurându-i o vedere de jur-împrejur (de 360°). Din acest motiv sitarul nu poate fi surprins nici atunci când se hrănește cu ciocul înfipt în pământ. Ciocul, inconfundabil la sitar, este de două ori mai lung decât capul, având circa 8 cm lungime și vârful ușor îngroșat. În această îngroșare se deschid cele două orificii nazale, relativ fine (planșa 42). Vârful ciocului este mobil pentru a putea apuca hrana din sol fără deschiderea ciocului, ci doar a vârfului acestuia.

Dimorfismul sexual este puțin evident. Totuși masculii se deosebesc de femele prin: corpul mai mic și partea ventrală mai cenușie, comparativ cu a femelelor care este galbuie-albicioasă, și prin capetele oaselor pubis mai apropiate.

Simțuri: Sitarul are văzul și auzul fine, dar excelează și printr-un remarcabil simț al pipăitului, grație căruia reușește să descopere hrana căutată în pământ (râme, insecte și larvele acestora).

Glas: Sitarul scoate un „corăit” discret caracteristic, urmat de piscuit mai puternic, auzite în perioada împerecherii. Femela speriată de lângă cuib sau de lângă pui scoate un strigăt scurt, asemănător celui emis de gaiță, dar mai discret.

Longevitate: Este apreciată la 12 ani.

Habitat: Este o pasăre de pasaj, care cuibărește în număr redus și în zona montană a țării noastre. În toate iernile blânde rămân exemplare, puține la număr, care ierneză în Delta și Lunca Dunării, dar și în pădurile din câmpie. Esențial pentru sitar este solul umed și neînghețat, din care să-și poată agonisi hrana.

Primăvara, este frecvent întâlnit în pădurile și izlazurile împădurite de pe versanții apelor curgătoare cu orientare nord - sud, iar toamna în luncile apelor de șes. De menționat că preferă arboretele tinere, ajunse în stadiul de prăjiniș, instalate pe soluri trofice.

Hrană: râme, alte larve din sol și de sub frunzișul pădurii, insecte adulte etc.

Obiceiuri: Migrează numai noaptea, în grupuri mici, iar durata pasajului depinde de evoluția vremii. La instalarea bruscă a primăverii, după ierni lungi, pasajul este scurt, dar puternic. Înrautățirea bruscă a vremii și zăpezile târzii din aprilie pot opri pasajul și pot obliga multe femele să depună pontă pe teritoriul țării noastre, chiar în zone de dealuri înalte, la limita de jos a zăpezii. Astfel de situații sunt însă rare.

De regulă pasajul începe în martie și ține până în mai, neproducându-se „căderi” dense la sitari. În octombrie-noiembrie și chiar mai devreme are loc pasajul invers, dinspre nord spre sud.

Reproducere: Masculul desfășoară zborul nupțial de seară și de dimineață, în căutarea femelei care-l așteaptă pe sol, după apariția luceafărului de seară și, respectiv, înainte de dispariția celui de dimineață. Împerecherea are loc pe sol. Femela depune în medie 3-5 ouă, pe care le clocește singură timp de 22-24 de zile. De obicei femela scoate două rânduri de pui, prima dată în aprilie-mai, iar a doua oară în iulie-august.

Puii sunt nidifugi, la 4 săptămâni devenind deja zburători. Până la vârsta de un an pot fi deosebiți de adulți prin configurația primei remige, care la pui are marginea colorată zimțat mai închis, pe când la adulți este alburie. Se susține că în caz de pericol femelele își mută puii în zbor, ținându-i strâns cu picioarele, ori între cioc și piept, ipoteză insuficient cercetată.

Vânare: Este una dintre speciile cele mai apreciate de vânători, atât pentru tirul oferit, cât și pentru raritatea sa și pentru gustul deosebit de bun al cărnii. Se împușcă la pândă, la goană și, cel mai elegant, la picior cu câinele de vânătoare. Perioada legală de vânare este 1 septembrie – 28(29) februarie, la sitar trăgându-se cu alice mici, de 2,0 mm, maximum 2,5 mm.

Trofeul neconvențional îl constituie „penița pictorului” sau „pana pictorului”, de fapt pana dinaintea primei remige mari, și pământul (pensulița) din jurul târtiței.

2.3.18. Becațina comună (*Gallinago gallinago* L.)

Altă denumire: Becațină.

Recunoaștere: Este cea mai comună și mai frecvent întâlnită dintre becaține, fiind considerată, ca și celelalte becaține, specie de pasaj prin țara noastră.

Trece prin România în perioadele martie-aprilie și septembrie-noiembrie. Începutul lunii decembrie nu o prinde, de regulă, în țară. Totuși, foarte rar, rămân câteva exemplare să ierneze la noi și atunci doar în mlaștinile în care apa nu îngheață. Puține exemplare rămân și vara pentru a cuibări în zonele umede din România.

Ca aspect general seamănă cu sitarul, de care se deosebește evident prin mărime, fiind mult mai mică, și prin colorația mai surie. Se mai deosebește prin zborul rapid, în zig-zag, și prin țipătul nazal și aspru emis când se ridică.

Colorația generală este maronie-sură, cu dungi galben-brune. Prezintă o dungă îngustă gălbuie pe creștetul capului, mărginită de două dungi mai late maroniu-închis (planșa 42). Specific este faptul că are doar 14 rectrice în coadă, cele exterioare fiind de culoare neagră, cu vârful alb.

Preferă terenurile mlăștinoase și mocirloase, fiind frecvent întâlnită primăvara și toamna. Se hrănește cu larve din sol, pe care le caută cu ajutorul ciocului lung și drept, foarte asemănător celui de sitar.

Puținele exemplare care cuibăresc în România depun o pontă de 4 ouă, în luna aprilie. Este foarte probabil să depună și o a doua pontă de înlocuire.

De remarcat este zborul nupțial al masculului, care în picaș emite sunete asemănătoare behăitului de capră, prin vibrația rectricelor răsfirate la trecerea curentului de aer printre ele.

Vânare: Se face în perioada 1 septembrie – 28(29) februarie, cu alice de 2 mm. Metoda clasică este la sărite, preferabil cu câine pontator.

2.3.19. Becațina mică (*Lymnocyptes minimus* L.)

Altă denumire: Surdă.

Această becațină este foarte asemănătoare cu becațina comună, dar este mult mai mică.

Are creștetul capului brun-închis la culoare, mărginit de două dungi galbene, iar în coadă are doar 12 rectrice (planșa 42). Pe spate se continuă desenul capului, cu o bandă brună-închis, mărginită de două linii galbene. Nu zboară în zigzag, ci fluturat. În zbor se observă coada ascuțită, ceea ce o deosebește de becațina comună, care are coada rotunjită. Este tăcută și suportă apropierea omului, de unde și denumirea de „surdă”.

Se vânează în perioada 1 septembrie – 28(29) februarie cu alice de 2 mm.

2.3.20. Cocoșul-de-munte (*Tetrao urogallus* L.)

Alte denumiri: Cocoș, gotcan, tătar, găină, gotcă, pui de cocoș de munte.

Descriere: Dimorfismul sexual este evident. Cocoșul are culoarea generală închisă și pare negru privit de la distanță. Văzut mai îndeaproape, se pot distinge capul și barba neagră, gâtul, spatele și aripile brune, gușa și pieptul negre cu luciri metalice, umerii

aripilor albi, iar abdomenul și coada negre-mat, stropite cu puncte albe. De jur împrejurul ochilor are pielea de culoare roșu aprins. Ciocul, care devine din ce în ce mai puternic o dată cu vârsta, este, în același timp, tot mai încovoiat și mai asemănător cu cel al păsărilor de pradă. Tarsul este îmbrăcat cu pene până la degete. Iarna, cocoșul-de-munte prezintă „vârzobi”. Aceste formațiuni sunt constituite din prelungiri laterale, cornoase specifice pentru deplasare pe zăpadă afânată. Coada desfăcută are formă de evantai și este compusă din 16-18 pene mari, dublate pe dedesubt de altele mai mici (planșa 43).

Femela este de culoare ruginie, împetrișată cu pete negre. Abdomenul acesteia prezintă o colorație mai deschisă. Față de cocoș, care are între 3,5 și 5 kg greutate, aceasta are dimensiuni mai mici, cântărind în jur de 1,8 - 2,5 kg. Se aseamănă mult cu găina cocoșului de mesteacăn, dar este puțin mai mare decât aceasta și prezintă o pată de un ruginiu intens pe piept. În plus, coada desfăcută este convexă, nu aproape dreaptă cum este coada găinii cocoșului de mesteacăn.

Sunetele scoase de cocoșul-de-munte, deși discrete, pot fi auzite primăvara, în perioada împerecherii, și toamna, când „rotește fals”. Așa-zisul cântec este structurat pe 3 strofe: tocat, tocilat și ciripit. Femela gotcăie sau cotcodăcește, fiind mai gălăgioasă spre finalul perioadei de rotit.

Simțuri: Cele mai dezvoltate sunt văzul și auzul.

Nu este o pasăre sociabilă, cârdul familial compus din cloșcă și pui destrămându-se toamna târziu.

Longevitate: Se apreciază a fi de 18 ani, ceea ce pare totuși o exagerare.

Categoria de vârstă a cocoșului-de-munte viu se apreciază după modul de deschidere a evantaiului cozii, după lungimea cozii proporțional cu corpul și după modul în care „cântă”. La cocoșul împușcat, vârsta se apreciază cu oarecare aproximație după forma ciocului, după forma racordării ciocului la cap, după șanțul de pe cioc, după mărimea „bărbii”, după claritatea petelor albe de pe coadă (care se estompează cu vârsta), și, cel mai sigur, în funcție de lungimea și forma terminală a penelor din coadă (planșa 43).

Urme: Sunt vizibil lăsate în timpul mersului pe zăpadă moale sau prin târârea vârfului aripilor înfoiate, în timpul rotitului. Excrementele sunt și ele semne indubitabile ale prezenței acestei păsări în teren. Altfel doar întâmplător i se poate constata prezența.

Habitat: Preferă pădurile de rășinoase pure, situate spre limita de jos a golului alpin, dar este întâlnit și la limita superioară a pădurilor de amestec din tot lanțul Carpaților.

Hrana: Iarna, consumă aproape exclusiv muguri și cetină de rășinoase, primăvara de timpuriu lujeri și frunze tinere de afin, iar mai târziu diverse ierburi și faună nevertebrată odată cu apariția acesteia. Această faună nevertebrată din pădure, mai ales în zonele cu turbării, completează hrana vegetală a cocoșului-de-munte, oferind în zonele neumblate de om toate condițiile de existență necesare speciei. Această faună nevertebrată joacă un rol esențial și în hrana puilor. Toamna și la început de iarnă, consumă cu plăcere și fructe de pădure.

În stomacul glandular al cocoșilor și al găinilor-de-munte sunt găsite pietricele înghițite pentru a ajuta digestia (măcinarea și mărunțirea hranei), cunoscute sub denumirea de „gastroliți”. Numărul acestora este mare, literatura de specialitate citind, ca excepție cazul unui cocoș la care au fost găsite cca. 800 de gastroliți, toți de culoare albă.

Obiceiuri: Este pasăre de zi, sedentară, fidelă locului de trai.

Dușmani: Are numeroși dușmani naturali din rândul mamiferelor și al păsărilor răpitoare, de la jder până la râs și lup, și de la acvilele mici până la cea de stâncă. Nici buha nu este inofensivă pentru pui. Cel mai mult este afectată specia de tulburarea liniștii, prin exploatarea forestieră și prin pășunat abuziv, mai ales în locurile de cuibărit. Căinii de la stâne, care nu lasă nici o palmă de loc necercetată în preajma stânelor și a locurilor de pășunat, aduc și ei mari prejudicii efectivelor de cocoș de munte din cauza concordanței perioadei de urcat al oilor la munte cu perioada de clocit a ouălor și de eclozare a puilor.

Reproducere: Este o pasăre tipic poligamă. Încă de la începutul lunii aprilie, în locurile de rotit sunt deja strânși cocoșii-de-munte. În „bătăile” situate la altitudine mai mică se găsesc la această dată și găinile, care de regulă se grupează la cca. o săptămână după cocoși. Declanșarea rotitului, menit să stimuleze împerecheatul, începe în asemenea locuri înainte de 5-10 aprilie. În cele situate la altitudini mai ridicate, rotitul începe doar în jur de 15 aprilie. Aici au loc, de altfel, și ultimele jocuri nupțiale, în jur de 10-15 mai. Rotitul se consideră la apogeu în data de 23 aprilie, dar acest lucru nu este valabil pentru toate locurile de rotit din țară.

Rotitul are loc în zori pe „cloambă”, apoi după ce începe să se lumineze, pe sol. Durează până pe la ora 7,30-8,00, iar în locurile liniștite și la apogeu, chiar până la ora 10,00. Împerecherea are loc întotdeauna pe sol.

Femela depune ulterior 6-10 ouă într-un cuib rudimentar amenajat pe pământ, de obicei între rădăcinile ridicate ale vreunui arbore, în tufișuri, în buruieni etc. După 27 de zile, la sfârșitul lunii mai, are loc ecloziunea. Puii, nidifugi, sunt colorați în galben cu pete negre pe cap și pe gât și cu dungi brune pe spate. Ei pot să zboare foarte repede, după doar 10 zile. Supraviețuirea puilor depinde, în principal, de mersul vremii, de condițiile de hrănire și de multitudinea prădătorilor naturali.

Puii se hrănesc în primele zile cu ouă de furnici și cu larve de insecte.

În caz de distrugere a ouălor, găina depune o a doua pontă. De reținut este însă faptul că foarte multe găini sunt surprinse de dușmani pe cuib, deoarece nu-l părăsesc în caz de pericol, decât în ultimul moment.

În literatura de specialitate se menționează și existența unui rotit fals în perioada de toamnă, confirmat în nenumărate ocazii, când cocoșii doar „cântă”, fără a avea loc împerechea.

Vânăre: Vânătoarea se face individual prin „apropiat pe cântec” ori la pândă în locurile de rotit.

Tehnica apropierei doar pe tocilat, când cocoșul nu aude și nu vede, nu se detaliază. Cu certitudine că apropierea trebuie făcută pe întuneric și pe tocilat, pentru a putea apropia cocoșul în bătaia armei. Se poate trage cu alice de 4,0 - 4,5 mm, dar mai etică este împușcarea cocoșului-de-munte cu glonț perforant, tras dintr-o armă de vânătoare de calibru mic (de la 22H până la 5,6 x 52). Perioada legală de vânătoare este 20 aprilie - 10 mai.

Trofeul îl constituie pasărea întreagă sau bust naturalizat, ca de altfel și „pana pictorului”.

Vânarea trebuie efectuată cu mare prudență, deoarece efectivele de cocoși de munte par să fi intrat, ca și efectivele celorlalte specii de tetraonide din România, într-un ușor regres, încă nerecunoscut de statisticieni.

2.3.21. Ierunca (*Tetrastes bonnasia* L.)

Altă denumire: Găinușă-de-alun, ierușcă, ieruncă.

Recunoaștere: Este specie sedentară, fidelă locului de trai, întâlnită până de curând chiar și în zona deluroasă a țării. Arealul acestei specii s-a restrâns spre zona de munte, aparent fără vreo explicație, involuând mai accentuat decât în cazul celorlalte tetraonide.

Se recunoaște după penajul ruginiu-marmorat, cu pete cenușii, și după moțul caracteristic de pe cap. Dimorfismul sexual este slab evidențiat. Cocoșelul are totuși moțul mai mare și o pată neagră sub cioc, înconjurată de o dungă alburie. Tarsul este acoperit cu pene, iar degetele sunt prevăzute cu vârzobi, la ambele sexe (planșa 44).

Simțuri: Are un excelent simț al auzului, văzul fiind ușor mai scăzut ca acuitate.

Glas: Ierunca scoate un „fluierat” înalt caracteristic, mai pronunțat la cocoșei.

Urma: Seamănă cu a cocoșului-de-munte, dar este mai mică decât a găinii acestuia. Remarca referitoare la dimensiuni este valabilă și pentru excremente.

Longevitate: Este considerată de 8-9 ani.

Habitat: S-a restrâns în prezent doar la zonele în care apar, în mod natural, speciile forestiere rășinoase. Foarte rar mai este întâlnită ierunca, dar numai insular, sub această limită. Pare să prefere suprafețele în curs de regenerare, din pădurile întinse și liniștite, cu mult alun.

Hrana: În afară de ouă de furnici, insecte moi, larve, râme și melci, mai consumă primăvara frunze fragede și amenți de alun, de mesteacăn, de plop și de salcie, vara și toamna diferite fructe de pădure, iar iarna muguri, frunze verzi, semințe, fructe de pădure și chiar cetină. Pentru măcinarea hranei vegetale consumă pietricele.

Dușmani: Este o specie expusă prădării datorită traiului pe sol și faptului că în perioada năpârlirii nu reușește să zboare bine. Cuibul și puii, ca și adulții în anumite situații, sunt expuși celor mai diverși dăunători naturali: vulpe, viezure, jder, dihor, hermelină, acvile, ulii, șoimi, bufnițe, huhurezi, ciori, corbi etc.

Reproducere: Este specie monogamă, la care perechile se formează toamna, când are loc un fals rotit. Perechea rămâne împreună peste iarnă, iar primăvara are loc împerecherea. Cocoselul apără cu agresivitate teritoriul ocupat împotriva eventualilor intruși. Rotitul de primăvară începe pe la sfârșitul lunii martie și ține până în mai. Cocoselul rotește atât pe pământ, cât și pe ramuri. Împerecherea are loc pe sol.

Femela își amenajează cuibul rudimentar în desişuri, unde depune 8-12 ouă, pe care le clocește singură, timp 21-25 de zile.

Puii sunt nidifugi, părăsesc cuibul la câteva ore după eclozare și reușesc să zboare foarte devreme, chiar după 10 zile.

Cocoselul nu ia parte la creșterea puilor, înapoiindu-se la cârdul familial doar după năpârlire, când puii sunt deja mărișori.

Vânare: Se vânează în perioada 15 septembrie - 15 decembrie, la dibuit și cu fluiericea (chemătoarea), folosindu-se arma lisă și alice de 2,5 mm.

Metoda de vânătoare cu chemătoarea se bazează pe simțul teritorialismului, foarte dezvoltat la cocosel. Diminețile reci și senine sunt cele mai favorabile unor astfel de vânători.

Carnea ieruncii este considerată una dintre cele mai gustoase, de unde i se trage și denumirea științifică (*bonasia*).

2.3.22. Fazanul (*Phasianus colchicus* L.)

Alte denumiri: Cocoș de fazan, găină de fazan, făzăniță și pui de fazan.

Descriere: Fazanul întâlnit în Europa și în România, în crescătorii și în libertate, este de fapt un metis rezultat din încrucișarea mai multor subspecii de fazani sălbatici originari din Asia, care au fost introduși în Europa încă din Antichitate. Această proveniență explică, într-o oarecare măsură, marea eterogenitate a fazanului de vânatoare, din punct de vedere al colorației și al datelor biometrice.

Dimorfismul sexual este, ca la oricare dintre subspeciile de origine, foarte evident. Cocoșul are în primul rând o greutate mai mare (1,0-1,5 kg), este mai viu colorat decât făzănița și prezintă o coadă vizibil mai lungă. Are capul și gâtul verzi cu reflexe metalice, corpul roșu-brun punctat cu pete mari negre și dungi gălbui pe conturul penelor de pe spate, coada maronie brăzdată transversal de dungi brune mai închise și piele nudă, roșie-aprins, împrejurul ochiului. Prezintă de obicei, un guler alb și pinten pe tars. Spre deosebire de cocoș, găina este mult mai modest colorată. Are nuanța generală brună-gălbuie sau brună-cenușie, cu pete de culoare brună-închis, dispuse longitudinal pe corp și transversal pe coadă. Nu prezintă pinten (planșa 45).

În perioada de primăvară, când cocoșul îmbracă haina nupțială, are în plus și două smocuri de pene, ca două cornițe, la urechi.

În această perioadă se aude mai frecvent glasul cocoșului, pe care-l emite de altfel în fiecare seară când zboară în arbori pentru dormit și dimineața când coboară la sol. Acest glas seamănă cu un țipăt strident, repetat, mai prelung sau mai scurt, după caz.

Glasul găinii este un piuit specific, prin care ține legătura cu grupul familial. Când este mulțumit, cocoșul mai scoate un sunet gutural, mult mai discret.

Ca simțuri excelează atât prin văz, cât și prin auz, fiind foarte greu de surprins chiar și pe întuneric.

Urma tetradactilă, excrementele și mai ales țipătul de seară și de dimineață îi trădează prezența în teren.

Vârsta cocoșilor se apreciază doar după mărimea și forma pintenului, care crește, se ascute și se curbează o dată cu trecerea anilor.

Se apreciază că, în liber, fazanii nu pot supraviețui mai mult de 4-5 ani.

Habitat: Preferă trupurile mici de pădure cu mult desiș, crângurile și spinăriile de pe dealuri sau din pâraie, mai ales dacă acestea sunt greu de pătruns și înconjurate de terenuri cultivate agricol. În și mai mare măsură caută stufărișurile întinse și mlaștinile, mai ales cele care au izvoare permanente și nu îngheață, precum și câmpurile agricole rămase pârloagă.

În astfel de habitate fazanul se localizează cu precădere, datorită condițiilor bune și diverse de adăpost și hrană.

Hrana: Este foarte diversificată. De la insecte și larve, ouă de furnici, păianjeni, șopârle mici, pui de șerpi, melci și alte vietăți, inclusiv acvatică, până la diverse fructe și semințe suculente, cereale de cultură și plante verzi, fazanul consumă totul. Prin modul de hrănire și prin combaterea biologică pe care o realizează, acesta este considerat folositor agriculturii.

Dușmani: Fazanul are numeroși dușmani potențiali. Păsările prădătoare de zi și cele de noapte, precum și toate mamiferele care se comportă ca prădători prezintă pericol pentru ouă, pentru pui, pentru făzănița care clocește la sol și chiar pentru fazanii adulți. La acești prădători s-a adăugat, din ce în ce accentuat, câinele hoinar și pisica de casă, care, în perioada de cuibărit și de creștere a progeniturii, produc prejudicii greu de

cuantificat. Și ciorile grive și negre, ca de altfel și coțofenele pot consuma ouăle din cuiburile făzănițelor plecate după hrană. Cele mai grave pierderi le determină însă omul, prin folosirea furadanului și a altor substanțe chimice puternic toxice, precum și prin folosirea utilajelor moderne de cosit, prășit etc. Acestea au făcut și continuă să facă ravagii îndeosebi primăvara și vara, în efectivele de reproducători și în progenitura acestora. Dimensiunile pagubelor sunt greu de sesizat, în această perioadă, care devine tot mai caldă și favorizează descompunerea cadavrelor ascunse în vegetația, desişurile și în tufărişurile din câmpul cultivat agricol, unde exemplarele afectate se retrag și mor.

Reproducere: Fiind o specie poligamă, cocoşul atrage în jurul lui un „harem” de 2-6 făzănițe, pe care le păzește încă din luna martie, într-un anumit teritoriu, apărat agresiv de eventualii intruși. „Rotitul” ține până la sfârşitul lunii aprilie, după care făzănița depune 10-12 ouă, într-un cuib rudimentar amenajat pe sol, în locuri ascunse vederii. Clocește doar găina după depunerea ultimului ou, circa 24-25 de zile. Puii ies din ou pe la sfârşitul lunii mai, când găsesc deja hrană din abundență. Sunt nidifugi și încep să zboare la 4-6 săptămâni. La un an ating maturitatea sexuală.

În România, fazanul este considerat specia care se pretează cel mai bine la înmulțirea artificială și la repopularea terenurilor apte pentru aceasta.

Vânăre: Se împuşcă în perioada 1 octombrie - 28(29) februarie, cu arma lisă și cu alică de 3,0 mm.

Trofeul îl constituie pasărea întreagă sau bust naturalizată, ori numai penele din coadă sau parte din pielea pieptului cu pene, purtată ca pampon la pălărie.

Metodele admise la vânătoare sunt „la goană” și „la picior”, cu sau fără câine de vânătoare. Nu este admisă împuşcarea „la pândă”.

2.3.23. Potârnichea (*Perdix perdix* L.)

Altă denumire: Potârniche cenușie.

Descriere: Este o specie autohtonă, valoroasă, frecventă cândva, în efective apreciabile, de la câmpie până în zona de dealuri înalte. A fost semnalată și la munte, chiar și în golul alpin, dovedind o plasticitate ecologică remarcabilă, asemănătoare iepurelui.

Are talie mică (320-440 g) și nuanța generală cenușie. Capul, gușa și parțial coada sunt roșcate, abdomenul alburiu, cu o pată brună-ruginie în formă de potcoavă pe piept. Flancurile sunt tărcate cu brun-roșcat, iar aripile striate cu dungi galbene. Ciocul este cenușiu, ca și picioarele exemplarelor mature. Doar puii până la vârsta de un an au picioarele gălbui. În jurul ochilor cafenii, prezintă un cerc îngust roșu.

Dimorfismul sexual este slab evident. Cocoşelul se deosebește totuși de găină prin potcoava brună de pe piept mult mai evidentă și prin dungile gălbui de pe tectrice, care sunt doar longitudinale, la femelă acestea fiind și transversale. De asemenea, se mai deosebește și prin lipsa petei mai deschise de deasupra ochiului, care la majoritatea femelelor este evidentă.

Exemplarele tinere, de până la un an, se deosebesc, la rândul lor, de cele adulte prin culoarea galbenă a picioarelor, prin primele două remige mai ascuțite la vârf comparativ cu aceleași pene mai rotunjite la exemplarele mature, prin ciocul mai puțin încovoiat și prin potcoava de pe piept mai conturată (planșa 46).

Se apreciază că puține potârniche pot depăși în libertate vârsta de 3-4 ani.

Glasul, auzit mai des în perioada împerecherii, este emis de cocoșei. De asemenea, este auzit atunci când aceștia conduc cârdul în zbor sau când vor să-l adune. Puii scot un piuit slab.

Văzul și auzul sunt la fel de dezvoltate ca și la fazan.

Urma este asemănătoare cu a fazanului, dar mai mică. Se deosebește de urmele de mărime asemănătoare ale altor păsări prin unghiul mai mare dintre degete, precum și prin urma degetului din spate, mai scurt și mai oblic așezată. Urma pârție se compune din șiraguri de urme aproximativ paralele, lăsate separat de către indivizii stolului.

Habitat: Preferă terenurile agricole din câmpie și de pe coline, cu pârloage, tufărișuri, spinării, remize și crânguri, care le asigură ascunzișuri naturale adecvate și hrană din abundență. La deal, populează izlazurile cu mărăcinișuri și cătinișuri, iar la munte golurile mari din interiorul sau de deasupra pădurii, precum și unele parchete exploatate ras din apropierea acestor goluri.

Hrana: Constă în semințe de plante sălbatice, cereale, vegetale, insecte, larve, râme, melci, ouă de furnică, fructe, frunze verzi, ierburi etc.

Dușmani: Cvasitotalitatea prădătorilor sălbatici cu păr și pene, precum și câinii și pisicile hoinare. În timpul clocitului găinușa este mai expusă pierderilor decât cocoșelul, ceea ce explică disproporția existentă între sexe în favoarea masculilor. Poate suferi pierderi grele iarna, pe zăpadă, mai ales în terenurile fără adăposturi, când devine mai vizibilă pentru dușmanii aerieni.

Regresul potârnicăii pare să fi fost cauzat, până de curând, de extinderea monoculturilor, de mecanizarea lucrărilor agricole și, mai ales, de chimizarea exagerată. În prezent, se constată o reversie neașteptat de bună a efectivelor, în multe zone din țară, ca urmare a involuției agriculturii moderne. Substanțele chimice periculoase pentru animalele cu sânge cald rămân, ca și în cazul fazanilor, responsabile de cele mai mari pierderi ale efectivelor speciei.

Obiceiuri: Este o pasăre sedentară, fidelă locului de trai, care nu se îndepărtează mai mult de 1-2 km față de locul de baștină. Are activitate exclusiv diurnă. Este de menționat adaptarea de a înnopta iarna în cerc strâns, pentru a crea un microclimat cu câteva grade în plus față de mediul înconjurător. Interesantă este și mișcarea permanentă, pe parcursul nopților geroase, pe care o fac potârnicăile de la marginea cercului intrând înspre interior pentru a se încălzi. De asemenea, obiceiul de a înnopta în tunele sub zăpada proaspăt căzută și de a se ascunde uneori de dușmani sub aceasta.

Reproducere: Stolurile de potârnicăi se desfac în perechi, la sfârșitul lunii februarie sau începutul lunii martie, ocupând fiecare un anumit teritoriu, în care urmează să scoată și să crească puii. Acest teritoriu este apărat împotriva eventualilor intruși.

În cazul potârnicăii, femela este cea care alege bărbătușul. Fidelitatea perechii se menține cel puțin până în primăvara următoare, dar și mai mulți ani la rând dacă ambele exemplare scapă de bătaia puștii și de dușmani.

La sfârșitul lunii aprilie - începutul lunii mai, găinușa depune într-un cuib rudimentar amenajat pe pământ, în culturi sau la margine de desișuri, 10-20 de ouă, în fiecare zi câte unul. Clocitul începe după depunerea ultimului ou și durează 23-25 de zile. Clocește exclusiv găinușa, însă la creșterea puilor participă ambii părinți.

De remarcat că părinții imită convingător păsările rănite, în caz de pericol pentru ouă sau pentru pui, atrăgând astfel atenția dușmanilor asupra lor, pentru a le abate atenția de la ceea ce protejează.

Dacă prima pontă este distrusă, potârnichea depune a doua pontă, mai redusă însă ca număr de ouă decât prima.

Puii sunt nidifugi și reușesc să zboare la 14-18 zile.

La vârsta de 10 luni aceștia devin maturi sexual.

Vânare: Se practică în perioada 15 septembrie - 31 decembrie, cu arma lisă și alice de 2,5 mm. Metodele de vânare admise de lege sunt „la picior” (la sărite), cu sau fără câine prepelicar, și „la goană”. Nu este admisă vânarea „la pândă”.

2.3.24. Prepețița (*Coturnix coturnix L.*)

Alte denumiri: Pitpalac, pitpalacă.

Descriere: Este o pasăre migratoare, oaspete de vară, care sosește spre sfârșitul lunii aprilie și pleacă în a doua jumătate a lunii septembrie. Are talie mică (100-150 g) și culoarea generală brună-cenușie, brăzdată cu dungi longitudinale și transversale galbene. Pe cap se pot remarca 3 dungi longitudinale galbene, iar abdomenul este alb-gălbui-rozaliu. Ciocul este brun cenușiu. Dimorfismul sexual este slab evident și constă într-o pată neagră pe gușă, existentă doar la cocoșei adulți (planșa 45).

Prezența prepeliței în teren se constată, în principal, după glas.

Aude și vede bine. Preferă să fugă pe jos și să se ascundă, decât să zboare.

Habitat: Este o pasăre de câmpie, care preferă terenurile agricole cultivate cu grâu, mei, trifoi, lucernă, floarea soarelui etc. Se întâlnește însă frecvent și în zona colinară și de deal, mai ales în fânețe umede. În verile secetoase preferă terenurile agricole irigate sau pe cele poziționate pe lângă canalele cu apă.

Hrana: Asemănătoare cu cea a potârnicii.

Dușmani: De la nevăstuică până la vulpe și câine, precum și păsările răpitoare de zi de noapte, îndeosebi cele de talie mică, toate afectează prepelița. Nici prădătorii naturali și nici vânătoarea cu arma nu pot însă influența negativ efectivele de prepelițe, mai mult decât starea vremii. Este specia asupra efectivelor căreia se susține că intensitatea vânării cu arma nu are nici un efect.

Obiceiuri: Iernează în Africa Centrală, fiind însă întâlnită și în Africa de Sud. În drumul de reîntoarcere spre Europa, o mare parte dintre exemplare scot un rând de pui în nordul Africii, după care sosesc cu puii tineri și mai scot un rând de pui în Europa. Majoritatea prepelițelor sosesc însă direct în Europa, unde scot două serii de pui pe an. Migrează doar noaptea, mai ales în nopțile cu lună plină. Uneori când au hrană din abundență și timpul se menține toamna călduros, întârzie migrația până după 15 octombrie.

Reproducere: În literatura de specialitate este citată atât ca specie monogamă, cât și ca specie poligamă. Se comportă totuși ca o specie poligamă, masculul neparticipând la clocit și la creșterea puilor. Femela depune 8-15 ouă în luna mai. Ponte complete se întâlnesc însă și în luna iunie, în luna iulie și chiar la început de august. Sunt, fără îndoială, ponte depuse de prepelițele sosite mai târziu, ponte de înlocuire sau al doilea rând de ponte.

Cuiburile sunt amenajate superficial în culturi, cele mai predispuse distrugerii fiind cele amplasate în culturile cu plante de nutreț, care se cosesc mecanic, devreme și repetat. Cele mai puțin expuse sunt cele amplasate în lanurile de cereale și în fânețe. Incubarea durează 16-20 de zile. Puii sunt nidifugi, după 20 de zile pot zbura, iar la o lună ating aproape dimensiunile părinților. După două luni sunt complet dezvoltați și apti pentru migrare.

Vânare: Vânătoarea cea mai spectaculoasă este „la picior”, cu câine pontator. Fără câine, „la sărite”, prepelițele sunt greu de săltat. Se practică și metoda stârnirii

acestora cu gonași intercalați între vânători și prin sperierea lor cu ajutorul unui lanț târât pe sol de vânători. Perioada legală de vânatoare este 15 august - 31 decembrie. Se împușcă folosind alice de maximum 2,0 mm.

2.3.25. Porumbelul gulerat (*Columba palumbus L.*)

Alte denumiri: Porumbel popesc, porumbel mare, porumbel ghindar.

Recunoaștere: Este o pasăre de pasaj, dar și un oaspete de vară în România. În iernile blânde, când găsește hrană suficientă, rămâne să ierneze în sudul țării, uneori în stoluri impresionante. În anumiți ani se comportă, din același motiv al suficienței hranei, ca pasăre eratică.

Are aspectul caracteristic porumbeilor și o culoare cenușie-albăstruie specifică, comună și pentru celălalt porumbel, de scorbură. Se deosebește de acesta din urmă prin mărime (cântărește peste 500 g) și prin trei categorii de dungi albe vizibile: la aripi, pe flancurile gâtului (care lipsesc la exemplarele juvenile) și la coadă. Ciocul este roșu, cu vârful galben, iar picioarele roșii (planșa 48). Porumbeii gulerati trec prin România în februarie-martie spre nord, ca să se înapoieze, în stoluri mari spre sud, în octombrie-noiembrie.

Exemplarele care rămân în timpul verii pe teritoriul țării noastre preferă, pentru cuibărit, atât pădurile de munte cât și cele din câmpie.

Hrana este variată și constă în diverse semințe, fructe, muguri și părți din frunze, plante verzi și semințe de cereale etc.

Dușmani: Păsările răpitoare de zi și de noapte, jderul și pisica sălbatică, ciorile și coțofenele care distrug, în general, doar ouăle și puii nezburători.

Reproducere: Este specie strict monogamă, care depune două ponte, de câte două ouă, în perioada aprilie - iunie. Cuiburile sunt amenajate în arbori. Uneori ocupă cuiburi părăsite de alte păsări.

Clocesc alternativ ambii părinți, timp de 17-19 zile. Puii sunt nidicoli, fiind hrăniți în prima săptămână cu o secreție a gușii (lapte de porum), apoi cu semințe regurgitate timp de 3-4 săptămâni. Încă o săptămână stau pe crengi și sunt hrăniți asemănător. Devin repede independenți după plecarea din cuib, dar se adună în stoluri doar toamna.

Vânare: Se vânează în perioada 15 august – 28(29) februarie, cu arma lisă și alice de 2,5 - 3,0 mm.

Metodele de vânatoare practicate sunt: apropierea, ademenirea porumbelului prin imitarea glasului acestuia și mai ales pânda la locurile de trecere, de adăpat sau de hrănire, folosindu-se sau nu atrape.

2.3.26. Porumbelul-de-scorbură (*Columba oenas L.*)

Alte denumiri: Golumb, porumbel albastru.

Recunoaștere: Seamănă cu porumbelul gulerat, dar este mai mic (250 - 350 g) și nu are nici o pată albă. Din contra, vârful aripilor și vârful cozii sunt negre, prezentând și două urme de linii închise transversal la aripi (planșa 48).

Este o pasăre de pasaj, dar se comportă și ca un oaspete de vară. Sosește și pleacă odată cu porumbelul gulerat. Stolurile în care se grupează pentru perioada pasajului sunt mari, neatingând însă dimensiunile celor caracteristice porumbelului gulerat.

În România este întâlnit în pădurile de șes, în pădurile din Lunca Dunării și în pădurile de deal. Foarte rar este întâlnit și la munte.

Își construiește cuibul în scorburi, de unde i se trage numele de porumbel-de-scorbură.

Hrana, înmulțirea și obiceiurile sunt asemănătoare cu cele descrise pentru porumbelul gulerat. Vânărea și perioada de vânăre sunt identice ale acesteia.

2.3.27. Turturica (*Streptopelia turtur* L.)

Recunoaștere: Este specie de pasaj și oaspete de vară în România. Sosește în aprilie și pleacă în septembrie. Pasajul este în toi între 1 și 10 septembrie.

Habitatul preferat îl constituie pădurile de câmpie și cele din zona de deal, limitrofe terenurilor agricole.

Se recunoaște ușor după penajul brun-roșcat, pătat cu negru, abdomenul alburiu și gâtul, capul și gușa ușor roșcate. Pe gât prezintă, de o parte și de cealaltă, două semiluni negre. Coada este negricioasă cu vârful alb (planșa 48).

Glasul este inconfundabil, de la acesta provenindu-i și numele.

Reproducere: Este o specie strict monogamă, care depune două ponte pe an, de câte două ouă. Cuibul este amenajat în tufe sau în arbori, la mică înălțime (2 - 3 m). Incubația este scurtă (14 zile), puii rămânând doar două săptămâni în cuib, apoi încă o săptămână pe ramuri în preajma cuibului. La vârsta de o lună sunt deja buni zburători.

Vânărea: Se vânează în perioada 15 august – 28(29) februarie, cu arma lisă și alice de 2,0 - 2,5 mm. Metoda cea mai des folosită este pânda la locurile de hrănire sau de băut apă. Este apreciată pentru zborul foarte iute, tirul dificil și carnea gustoasă.

2.3.28. Guguștiucul (*Streptopelia decaocto* F.)

Este o specie alohtonă, devenită sedentară în România în ultimii 50 de ani, asemănătoare ca aspect cu turturica, dar de dimensiuni puțin mai mari decât aceasta. Se deosebește de turturică prin culoarea generală cafeniu-cenușie, prin semiluna neagră localizată pe ceafă și prin coada mai lungă, negricioasă la bază și cu mai mult alb la vârf decât la turturică (planșa 48). Cuibărește și se odihnește preponderent în localități.

Depune câte două ouă, de mai multe ori pe an, în cuiburi amenajate în pomi fructiferi, dar și în arbori, în construcții părăsite, sub streșini de casă, în crânguri etc. Puii sunt nidicoli.

Este o specie interesantă pentru vânătoare, dar cu un zbor mai lent decât turturica, favorabil exersării tirului la început de sezon. Perioada de împușcare, metodele și mărimea alicelor sunt identice cu cele prezentate pentru turturică.

2.3.29. Ciocârlia (*Alauda arvensis* L.)

Recunoaștere: Este considerată cea mai mică pasăre de interes vânătoresc din România. Se întâlnește în câmpul cultivat sau necultivat agricol.

Face parte din marea familie a ciocârliilor (*Alaudidae*), prezintă un moț caracteristic din pene, mai mic și mai puțin evident comparativ cu creasta ciocârlanului. Culoarea generală este maro-deschis cu pete dese mai întunecate, aproape albă pe abdomen și cu marginea posterioară a aripilor albă (planșa 49).

Glasul obișnuit este un ciripit sec. Cântecul pare nesfârșit, constând în note înalte specifice, repetate în serii lungi. Începe să cânte imediat după ce se luminează și continuă să cânte toată ziua. Primele sunete le scoate pe sol, apoi se ridică cântând și zburând tot mai sus. Spre toamnă, odată cu începerea pasajului, devine tăcută.

Este o pasăre migratoare, care sosește primăvara, în luna aprilie, când depune 4-5 ouă, pe care le clocește doar femela, timp de 14 zile. Masculul cântă și zboară în acest răstimp deasupra cuibului. Puii sunt nidicoli. Scoate două serii de pui pe an.

S-a vânat ocazional, dar și sistematic cu chemătoarea, folosindu-se alice de maximum 2,0 mm, în perioada 1 septembrie - 15 noiembrie. Nu a fost admisă vânătoarea cu oglinzi sau chemători electronice.

2.3.30. Sturzul de iarnă (*Turdus pilaris L.*)

Altă denumire: Cocoșar.

Recunoaștere: Specie sedentară și oaspete de iarnă, cu efective în real progres în România, ca urmare firească a extinderii arealului speciei spre sud. Iarna, efectivele cresc brusc datorită aportului de exemplare venite din nord să ierneze în țara noastră. Se recunoaște ușor după culoarea gri a capului, a cefei și a târâței, precum și după culoarea maro-castanie, marmorată de pe spate. Pieptul este maro-gălbui, pătat longitudinal cu pete brune, iar abdomenul albicios. Partea inferioară a aripilor este albă. Ciocul este galben (planșa 48).

Cuibărește în lizierele pădurilor, în interiorul arboretelor, în plantații, în parcuri și în copaci izolați, de regulă singur, dar uneori și în colonii mici. Depune 4-5 ouă albastre, pistruiate cu brun, în cuiburi cu migală construite și lipite cu pământ, amplasate în coronamentul arborilor, la intersecția și la baza ramurilor. Femela clocește 14 zile. Puii sunt nidicoli. Scoate 2-3 serii de pui pe an.

Iernează în stoluri mari în zonele cu arbuști producători de fructe sălbatice (porumbar, păducel, măceș, scoruș, sălcioară etc.).

Se vânează în perioada 1 septembrie – 28(29) februarie, cu alice de 2 mm.

2.3.31. Sturzul-de-vâsc (*Turdus viscivorus L.*)

Altă denumire: Brebene.

Recunoaștere: Este considerat și specie sedentară, și eratică. Se recunoaște după colorit și după mărime, fiind cel mai mare dintre sturzi. Gâtul, pieptul și abdomenul sunt cenușiu-gălbui, cu pete brune. Partea superioară a corpului și creștetul capului sunt maro-gri uniform, având rectricele și remigele cu margini albicioase. Caracteristică este culoarea descrisă pentru piept, pentru abdomen și pentru gât, culoare care ajunge până la ochi. Aripile sunt albe în partea de dedesubt (planșa 48).

Cuibărește în păduri, în parcuri și în grădini mari. Este sperios și precaut. Depune în aprilie 4-5 ouă verzi, cu stropi roșcați, amplasate în cuiburi asemănătoare celor de cocoșar. Femela clocește 14 zile. Puii sunt nidicoli.

Iernează în stoluri mici, în pădurile de stejar, unde consumă preponderent boabe de vâsc.

Se vânează, ca și ceilalți sturzi, între 1 septembrie – 28(29) februarie, cu alice de 2 mm.

2.3.32. Sturzul cântător (*Turdus philomelos L.*)

Este foarte asemănător cu sturzul-de-vâsc, dar de dimensiuni puțin mai reduse.

Colorația celor două specii pare identică la prima vedere, dar în cazul sturzului cântător, remigele și rectricele sunt colorate uniform. În plus, gâtul, pieptul și abdomenul sunt ușor mai alburii, fără însă ca această culoare să atingă ochiul. Aripile

Înapoi la CUPRINS

sunt albe pe dedesubt doar în partea posterioară, partea anterioară fiind galbenă (planșa 48).

Este un oaspete de vară, care ierneză doar sporadic în Delta Dunării. Apare în martie, de la câmpie până la munte, cuibărind în păduri, în crânguri, în parcuri și în grădini. Pleacă târziu, când vremea se strică.

Se vânează ca și speciile de sturzi abordate anterior.

2.3.33. Sturzul-de-vii (*Turdus iliacus*)

Este mai mult specie de pasaj, care rămâne iarna în România, din octombrie până în mai. În timpul migrației și iarna este întâlnit în stoluri mici, în pădurile rare, cu tufișuri înalte, și în vii. Seamănă cu sturzul cântător, dar are flancurile roșcate, partea inferioară și interioară a aripii de culoare roșie-cărămizie și o sprânceană albă evidentă (planșa 48). Cântecele său prezintă mai multe variante.

Se vânează ca și celelalte specii de sturzi.

2.3.34. Graurul (*Sturnus vulgaris* L.)

Este oaspete de vară, întâlnit în efective foarte mari în România. Sosește la sfârșitul lunii februarie și pleacă toamna târziu.

Se recunoaște după culoarea neagră, împestrită cu pete albe, mai intense iarna. Vara are ciocul galben și culoarea mai vie, toamna are ciocul cenușiu și culoarea mai mată (planșa 49).

Se află tot timpul în mișcare, în căutare de insecte, fructe, semințe etc.

Trăiește în stoluri, exceptând perioada de cuibărit. Stolurile sunt uneori de dimensiuni uriașe, membrii acestora zburând perfect sincronizat. Înnoptează cu precădere în stufărișuri, făcând o zarvă de nedescris. În zbor scoate continuu strigăte scurte și aspre. Cântecele său este însă melodios, compus din fluierături, combinate cu foarte multe sunete imitate.

Cuibărește în scorburi, în crăpături din ziduri, sub țiglele caselor părăsite, în cuiburi artificiale și în alte asemenea locuri care îi asigură protecția puilor. Cuibul este amenajat din fibre vegetale și din fulgi, la construirea lui contribuind atât masculul, cât și femela.

Începând din luna aprilie, femela depune 5-6 ouă, care sunt clocite alternativ de cei doi parteneri, circa 14 zile. Puii sunt nidicoli. Scoate două serii de pui pe an.

Se vânează în perioada 1 septembrie – 28(29) februarie, cu alice de 2 mm.

2.3.35. Cioara grivă (*Corvus corone* L.)

Alte denumiri: Cioară cenușie (*Corvus corone sardonius*), denumire uzitată corect în sud, și cioară-grivă-ardeleană (*Corvus corone cornix*) folosită, de asemenea, corect în Transilvania, Banat și Bucovina. Se mai folosesc denumirile de cioară sură, grivană sau cioara grivă sudică în restul țării, la sud și la est de Carpați. De fapt sunt două subspecii de cioară grivă, care se deosebesc puțin din punct de vedere morfologic, nu însă și din punct de vedere vânătorec. Carpații par să reprezinte linia de demarcație între aceste două subspecii.

În România, doar în Banat și în sudul Ardealului, se mai întâlnește o subspecie neagră de cioară grivă, denumită cioara neagră (*Corvus corone corone* L.), foarte

asemănătoare cu cioara de semănătură, fără însă a prezenta piele nudă alburie la baza ciocului și „pantaloni”. Se aseamănă la aspect general cu corbul, dar este mai redusă ca dimensiuni.

Recunoaștere: Cioara cenușie are capul, gusa, remigele aripilor și rectricele cozii de culoare neagră mată, restul corpului fiind cenușiu (planșa 49). Cioara grivă ardeleană este de dimensiuni puțin mai reduse decât cioara cenușie, iar contrastele culorilor sunt mai pregnante, în sensul că are remigele secundare de un negru lucios, iar „vesta” cenușie este mai deschisă la culoare.

Ambele subspecii trăiesc în număr mare la câmpie. În zonele de dealuri sunt mai rare, iar în regiunea de munte, de-a lungul văilor, doar câteva exemplare. Cioara cenușie este regăsită în efective numeroase și în Lunca și Delta Dunării.

Glasul este un cârâit caracteristic. Simțul văzului este de o acuitate excepțională. Are longevitate mare, apreciată la 20-30 de ani.

Hrana: Se hrănește cu ouăle și puii păsărilor mici, producând pagube în populațiile de fazani, potârnicchi, prepelițe, nagâți, găște și rațe sălbatice, lișițe etc. Atacă puii mici de iepure și chiar exemplarele adulte rănite sau neputincioase. Consumă însă și mari cantități de larve, insecte, șoareci, excremente, resturi de cadavre și o mulțime de vegetale (cereale, semințe de floarea-soarelui, fructe etc.).

Prin modul de hrănire produce pagube activității cinegetice, dar și agriculturii, într-o măsură mai mare decât este folositoare prin culegerea larvelor dăunătoare. Din aceste motive este considerată specie păgubitoare, mai ales pentru vânatul util cu pene, și este tratată ca atare.

Obiceiuri: Primăvara trăiește în perechi izolate, vara în familii cu pui, iar spre toamnă se strânge în stoluri nu prea numeroase. Numărul ciorilor grive pare să crească iarna, în anumite zone sud-estice și vestice, prin aportul de exemplare eractice venite dinspre nord.

Reproducere: Perechile de ciori își amenajează sau își reamenajează anual cuiburile în arbori izolați, înalți. Nu cuibărește niciodată în colonii, dar cuiburile pot fi amplasate în arbori apropiați.

Depune 4-6 ouă la începutul lunii aprilie. Femela clocește singură timp de 18 zile. Puii sunt nidicoli și părăsesc cuibul doar după o lună. Devin maturi sexual la un an.

Vânare: Vânătorii sunt conștienți de pagubele pe care le poate produce cioara grivă și au interesul ca efectivele acestei specii să fie menținute la un nivel relativ redus. Până de curând s-a vânat fără nici un fel de restricții, pe tot timpul anului, cu alice de 2,5 - 3,0 mm. Acum se poate vâna doar în perioada 1 iunie – 31 martie, deoarece ni s-a impus acest fapt prin Directiva Păsări a U.E. Pânda și apropiatul sunt metodele cele mai obișnuite de vânare. Eficientă se dovedește însă vânătoarea cu chemători și cu atrape.

2.3.36. Cioara-de-semănătură (*Corvus frugilegus* L.)

Recunoaștere: Are penajul negru cu reflexe violacee metalice. Spre deosebire de corb, care este mult mai mare, și spre deosebire de cioara neagră (*Corvus corone* L.) cu care se poate confunda în Banat și sudul Ardealului, prezintă „pantaloni” și o porțiune de piele nudă la baza ciocului, de culoare deschisă (planșa 49). Puii zburători și exemplarele juvenile se pot confunda cu ciorile negre tinere, deoarece nu prezintă decât cel mult un început de inel nud la baza ciocului.

Este o specie sedentară și eratică, frecvent întâlnită în Câmpia de sud a României, în Delta și în Lunca Dunării. Iarna, efectivele acestei specii sporesc enorm prin aportul exemplarelor venite din Ucraina și din Polonia pentru a depăși anotimpul nefavorabil în România.

Hrana: Constă în vegetale diverse, semințe și fructe, insecte, viermi și larve, dar și în ouă și pui de păsări. În perioada în care se făcea combaterea ciorilor și a coțofenelor cu ouă otrăvite cu stricnină, cele mai multe exemplare găsite moarte aparțineau ciorilor-de-semănătură. Aceasta a constituit cea mai elocventă dovadă despre pagubele aduse, de aceste ciori, sectorului cinegetic. Este de menționat și faptul că în locul în care se lasă jos stolul de ciori de semănătură nu rămâne nici o porțiune de teren necercetată. În astfel de locuri, cuiburile de fazan, de potârniche și de prepeliță nu au nici o șansă de scăpare.

Pentru agricultură, cioara-de-semănătură poate fi considerată folositoare, dată fiind combaterea biologică pe care o realizează în apropierea coloniilor, prin culegerea unor cantități impresionante de insecte dăunătoare culturilor agricole.

Reproducere: Este sociabilă tot timpul anului, inclusiv în perioada înmulțirii. Cuibărește în colonii întemeiate de regulă în arborete rare de salcâmi înalți, dar și în stejarii din jurul acestora. Încă de la începutul lunii aprilie depune câte 4-6 ouă în fiecare cuib, pe care le clocește doar femela timp de 17-20 de zile. În perioada clocitului, masculul aduce hrană femelei care clocește.

Depune, în caz de distrugere a primei ponte, al doilea rând de ouă.

Puii părăsesc cuibul după o lună de la eclozare, de regulă în luna mai. Devin maturi sexual la un an.

Vânăre: Se vânează în perioada 1 iunie – 31 martie, cu alice de 2,5 - 3,0 mm.

2.3.37. Stăncuța (*Corvus monedula* F.)

Este specie sedentară, dar și oaspete de iarnă, comportându-se frecvent și ca specie eratică. Are dimensiuni mai reduse decât celelalte ciori prezentate.

Se recunoaște după coloritul general negru-brumat, care cuprinde spatele și abdomenul, și după obrazii și partea superioară a gâtului care sunt cenușii-deschis (planșa 49).

Nu se ferește de așezările omenești, în care cuibărește frecvent, folosind pentru amplasarea cuiburilor podurile și hornurile caselor, streșinile șurilor și chiar interiorul stâlpilor de curent electric confecționați din beton. Cuibărește și în scorburi, în maluri surpate, în stâncării etc.

Femela depune câte 5-6 ouă la începutul lunii aprilie, pe care le clocește 18 zile. În această perioadă masculul hrănește femela. Puii își iau zborul după o lună de la ieșirea din ou și devin maturi sexual la vârsta de un an.

Este o pasăre omnivoră, cu un regim alimentar la fel de variat ca și al celorlalte ciori. Spre deosebire de acestea, este însă mai mult folositoare decât dăunătoare datorită combaterii biologice pe care o face în păduri și în livezi, prin culegerea unui număr impresionant de larve dăunătoare arboretelor, pomiculturii și agriculturii.

Vânăre: Se vânează în perioada 1 iunie - 31 martie, prezentând însă un interes vânătoresc scăzut. Se consumă doar în anumite zone din România, acolo unde se consumă și puii nezburați de cioară grivă și de cioara-de-semănătură.

2.3.38. Coțofana (*Pica pica* L.)

Altă denumire: Țarcă.

Recunoaștere: Este una dintre cele mai cunoscute corvide, fiindcă atrage atenția prin coloritul ei pestriț și prin coada lungă, ce o face inconfundabilă (planșa 49).

Se întâlnește în zona de câmpie și de deal, ca pasăre sedentară. În ultima perioadă s-a apropiat mult de localități și de orașe, adaptându-se la viața în grădini, în parcuri și chiar în curți.

Profilul alimentar este asemănător cu cel al ciorii grive, motiv pentru care este considerată, ca și aceasta, dăunătoare pentru activitatea cinegetică.

Reproducere: Depune câte 5-7 ouă în cuiburi acoperite, amenajate la mică înălțime în arbori și în tufișuri. Femela clocește ouăle timp de 18 zile. Puii sunt nidicoli și pot părăsi cuibul la vârsta de o lună. Se susține că sunt apti de reproducere doar la vârsta de 2 ani.

Vânăre: Se vânează în perioada 1 iunie – 31 martie, cu alice de 2,5 mm.

2.3.39. Gaița (*Garrulus glandarius* L.)

Este o specie sedentară, bine cunoscută, răspândită din zona de câmpie până la limita superioară a pădurii (planșa 49).

Atrage atenția prin firea ei curioasă și gălăgioasă. De asemenea, prin obiceiul de a imita glasul altor specii de păsări și chiar anumite sunete omenești.

Viețuiește în păduri, dar se apropie permanent de livezile și grădinile din preajma așezărilor omenești.

Cuiburile sunt amplasate în arbori, unde femela depune 5-6 ouă, la începutul lunii aprilie. Clocesc alternativ atât femela, cât și masculul. Puii își iau zborul la 20 de zile de la eclozare și devin apti de reproducere la vârsta de un an.

În spectrul alimentar omnivor al speciei intră: ghinda, jirul, porumbul, cireșele, coacăzele, fructele zemoase, puii de șoarece, viermii, insectele, ouăle și puii de păsări cântătoare etc.

Este considerată dăunătoare din două motive: consumă ouăle și puii păsărilor cântătoare și consumă hrana administrată complementar pentru fazani și pentru potârnicchi în perioada critică de iarnă.

Date fiind motivele evidențiate și ținând cont de faptul că sporul natural este mare, vânarea gaiței este permisă în perioada 1 septembrie – 28(29) februarie.

În fapt se vânează doar ocazional, deoarece nu prezintă interes vânătoresc nici din punct de vedere al tirului, nici pentru carne.

2.4. Păsări de interes vânătoresc, la care vânătoarea este interzisă

Două categorii de păsări, la care vânarea este interzisă în prezent, se impune a fi, pe scurt, prezentate:

- speciile de păsări la care vânătoarea s-a interzis de mai mulți ani, din cauza reducerii exagerate a efectivelor acestora în România (dropia, spârcaciul, cocoșul-de-mesteacăn, călifarii, potârnichea-de-stâncă, cocorul mare și cocorul mic);

- speciile de păsări încă bine reprezentate în România, la care vânătoarea a fost interzisă prin lege ca urmare a împușinării efectivelor acestora în lume și a protecției de care se bucură prin prevederile convențiilor internaționale și directivele europene (gârlița mică, gâsca neagră, gâsca-cu- obraji albi, gâsca-cu-gât-roșu, rața roșie, rața arămie, rața-cu-ciuf, rața catifelată, rața neagră, ferăstrașul mic, mare și moțat, fundacii, corcodeii, cormoranul mic, mare și creț, țigănușul, becațina mare, sitarul-de-mal, cristeii și ciocârlanul).

Prezentarea speciilor de mai sus se face în scopul recunoașterii lor, așadar pentru a le putea deosebi de cele care sunt admise, în prezent, la vânătoare. Confuzia ar putea interveni fie din faptul că se pot confunda ușor cu cele admise la vânătoare, fie din cauza obișnuinței intervenite în cazul celor a căror împușcare a fost admisă până de curând.

Și într-un caz și în celălalt, împușcarea din greșeală a unui exemplar dintr-o astfel de specie atrage după sine răspunderi la fel de mari ca și în cazul altor infracțiuni comise din culpă.

Nu s-a considerat necesar să mai fie prezentate lebedele (mută, cântătoare și mică) și pelicanii (comun și creț), deoarece sunt specii foarte bine cunoscute, la fel de bine ca și interdicția împușcării acestora. Nu s-a considerat necesar să mai fie prezentate nici speciile de vulturi, acvile, ulii și șoimi, bufnița, huhurezii, ciufii, cucuvelele și striga, deoarece se știe, la fel de bine, că împușcarea tuturor acestor specii răpitoare de zi și de noapte este, de mai mult timp, interzisă. Aceste specii nu se pot confunda cu nici unele dintre cele admise la vânătoare.

Doar în situația în care echilibrul ecologic ar putea fi pus în pericol în anumite zone, prin prădarea intensă a unor specii de interes vânătoresc (potârniche, fazan, iepuri, lapini în coloniile nou întemeiate), s-ar putea pune problema reducerii selective a efectivelor unora dintre aceste specii, cu aprobarea autorității publice centrale care răspunde de protecția mediului. Înmulțirea exagerată a uliului porumbar (*Accipiter gentilis*) și concentrările extraordinare de șorecari (*Buteo sp.*) din anumite iarni produc îngrijorare, în multe situații, cinegeticienilor. Dar legea este lege și trebuie respectată, pentru a nu suporta rigorile ei.

2.4.1. Gârlița mică (*Anser erythropus L.*)

Seamănă foarte mult cu gârlița mare, dar se deosebește de aceasta prin:

- mărimea cu ceva mai redusă;
- culoarea ușor mai închisă a penajului;
- pata albă de pe frunte mai mare, care atinge ochiul;
- ciocul mai mic;
- un cerc galben în jurul ochiului, prezent și la exemplarele juvenile;
- vârful aripilor închise care depășesc vârful cozii;
- sunetele asemănătoare, dar de o tonalitate mai ridicată.

Este întâlnită doar iarna în România, de regulă în cârdurile de gârliță mare, în proporție de doar 1-2%.

Analizată de aproape este ușor de determinat (planșa 36). În zbor însă este aproape imposibil de deosebit de gârlița mare. Totuși, vânătoarea acestei specii este interzisă.

2.4.2. Gâsca-cu-cioc-scurt (*Anser brachyrhyncus B.*)

Este oaspete de iarnă, foarte asemănătoare cu gâsca-de-semănătură (planșa 35). Se deosebește de aceasta prin:

- ciocul evident mai scurt și de culoare roz la mijloc, nu portocaliu;
- picioarele de culoare roz;
- subcaudalele albe, ce se văd ca o bandă mai lată;
- capul mai mic și mai închis la culoare, iar spatele mai deschis, cu luciu gri-albastru;
- mărimea mai redusă.

Se deosebește ușor de gâsca mare, nu numai prin mărime, ci și prin colorația ciocului.

2.4.3. Gâsca-cu-gât-roșu (*Branta ruficollis P.*)

Este o gâscă mică, de 1,5-2,0 kg, inconfundabilă datorită penajului negru cu pete roșii ruginii pe cap, gușă, gât și piept, delimitate clar prin dungii albe (planșa 36). Sunetele și zborul sunt de asemenea specifice.

Sosește iarna, de obicei o dată cu gărlita mare, dar foarte rar zboară amestecată cu aceasta. De regulă zboară în stoluri separate, dar nu în formație, ci asemănător stolurilor de ciori.

Iernează îndeosebi în Dobrogea și în nord-estul Bulgariei.

2.4.4. Gâsca neagră (*Branta bernicla L.*)

Apare foarte rar în România, ca oaspete de iarnă.

Este o gâscă mică (1,5 - 2 kg), de culoare neagră-gri, cu abdomenul albicios și subcaudalele de un alb strălucitor. Prezintă două pete albe, în formă de semilună, poziționate orizontal pe gât (planșa 35).

2.4.5. Gâsca călugăriță (*Branta leucopsis*)

Altă denumire: Gâsca-cu-obraji-albi.

Recunoaștere: Este gâscă de talie mică, atingând 1,5-2,0 kg. Fruntea, obrajii, pieptul și abdomenul sunt albe, în contrast cu creștetul capului, gâtul, parțial spatele și rectricele care sunt negre (planșa 36). În România este întâlnită rar și în efective reduse, ca oaspete de iarnă.

De obicei zboară în stoluri mari, dispuse sub formă de arc. În zbor este dificil de recunoscut, mai ales de la distanță.

2.4.6. Rața roșie (*Aythya nyroca G.*)

Altă denumire: Rața-cu-ochi-albi.

Recunoaștere: Este specie de pasaj, dar și oaspete de vară, care vine în martie și pleacă în noiembrie. Se întâlnește mai frecvent în Delta și în bălțile din lungul Dunării.

Colorația ambelor sexe este maronie-roșcată, mai estompată în cazul femelei. Rățoiul are ochii albi, ca de altfel și abdomenul și subcaudalele. Femela are ochii închiși la culoare, dar abdomenul și subcaudalele albe. Ciocul și picioarele sunt cenușii-albăstrui. Oglinda la ambele sexe este albă. Caracteristic este și capul ușor țuguat (planșa 38). Se poate confunda ușor cu rața moțată, dar numai în zbor.

2.4.7. Rața arămie (*Oxyura leucocephala* S.)

Altă denumire: Rața-cu-cap-alb.

Recunoaștere: Este specie de pasaj, oaspete de iarnă, care poate cuibări în mod excepțional în sud-estul României. Preferă lagunele cu apă sărată, dar se întâlnește și în unele amenajări piscicole cu apă dulce. Colorația ambelor sexe este maro-roșiatică. Rățoiul are capul alb, exceptând creștetul acestuia care este, ca și gâtul, negru. Ochii sunt galbeni-roșietici, iar picioarele roșii întunecate. Femela are doar un desen mai albicios sub ochi și spre gât (planșa 36).

Se scufundă mult, dar zboară puțin.

Ambele sexe au ciocul specific, mai pronunțat umflat la bază în cazul rățoiului.

2.4.8. Rața-cu-ciuf (*Netta rufina* P.)

Este o rață scufundătoare, de talie mare, oaspete de vară care sosește în februarie - început de martie și pleacă în octombrie-noiembrie. Este întâlnită în Delta Dunării și foarte rar în alte zone. Dimorfismul sexual este evident. Masculul are capul cărămiziu cu penele creștetului erectibile, ciocul roșu, gâtul și pieptul negre, spatele cafeniu, abdomenul alb strălucitor și coada închisă la culoare. Femela este cafenie, cu obrajii albi și cioc albăstrui, traversat de o dungă galbenă spre vârf. Oglinda, la ambele sexe, este albă (planșa 39).

2.4.9. Rața catifelată (*Melanitta fusca* L.)

Apare foarte rar în România, ca oaspete de iarnă, doar pe malul mării. Rățoiul este aproape negru, cu o sprânceană albă, discretă, sub ochi. Rața este brună, cu câte două pete albicioase sub ochi. Oglinda, la ambele sexe, este albă. Femela are ciocul cenușiu închis, aproape negru, cel al masculului fiind negru, flancat de nuanțe portocalii, vizibile chiar și în zbor. Caracteristică este umflătura acestuia (ongletul) spre bază (planșa 39).

Ambele sexe au picioarele colorate în cenușiu foarte închis, aproape negru.

2.4.10. Rața neagră (*Melanitta nigra* L.)

Este oaspete de iarnă foarte rar întâlnit în România, doar pe malul mării. Rățoiul este complet negru, cu ongllet negru vizibil la rădăcina ciocului. De la ongllet spre vârf, ciocul este galben-roșcat. Femela este brună, cu obrajii decolorați spre alb. Seamănă

atât cu rața catifelată, cu deosebirea că nu are oglindă albă, cât și cu rața cu cap alb, de care se distinge prin forma ciocului (planșa 40).

2.4.11. Rața-de-gheturi (*Clangula hyemalis* L.)

Apare foarte rar în România, exclusiv iarna. Rățoiul are mult alb în penaj, cu capul, pieptul și spatele brune, iar oglinda evident albă. Coada lungă, în formă de furculiță, are culoare brună. Rața este brună pe spate și piept, albă pe abdomen, cu oglinda și gâtul, de asemenea, albe. Doar pe creștet și pe obraz are ușoare pete brune. Picioarele raței sunt cenușii-albastre, ca și ciocul acesteia, ciocul rățoiului fiind galben, în degrade către negru spre vârf și bază (planșa 39).

2.4.12. Ferăstrașul mare (*Mergus merganser* L.)

Alte denumiri: Bâldan mare.

Recunoaștere: Este un oaspete de iarnă, destul de rar întâlnit în România, care sosește în octombrie și pleacă la sfârșitul lunii martie. Ca ordin de mărime, are greutatea puțin peste cea a raței mari (1,3-1,9 kg masculul, 1-1,4 kg - femela). Prezintă însă un corpul mult mai zvelt. Ciocul este zimțat pe margine, roșu-portocaliu aprins, iar picioarele galbene-portocalii îl fac inconfundabil. Masculul, în haină de nuntă, are capul și gâtul de culoare verde-închis, spatele negru, abdomenul și flancurile nuanțate în roz-galben și moțul, cu un singur vârf, lins. Femela are capul și gâtul de culoare brună, moțul cu un singur vârf, de aceeași culoare, spatele și flancurile cenușii, cu nuanțe brune și albastre, iar abdomenul alb. Linia de demarcație a gâtului de restul culorii capului este tranșantă. Oglinda este albă, fără dungi negre (planșa 40). Ferăstrașul mare preferă lagunele de pe malul mării, dar poate fi întâlnit și în Delta Dunării. Hrana este constituită în principal din pește, după care se scufundă până la 4 m adâncime. Poate rezista în apă până la 2 minute.

2.4.13. Ferăstrașul moțat (*Mergus serrator* L.)

Alte denumiri: Ferăstraș mijlociu, bâldan moțat.

Recunoaștere: Este, ca și ferăstrașul mare, oaspete de iarnă, mai rar întâlnit și ceva mai mic decât acesta (1-1,4 kg - masculul, 0,7-1,1 kg - femela). Sosește tot în octombrie și pleacă în martie. Are ciocul și picioarele roșii. Masculul prezintă nuanțe mai închise decât cele ale ferăstrașului mare, ciuful fiind mai evident și având două vârfuri. Peste piept prezintă o tentă brună galbenă cu dungi mai închise. Femela are și ea moțul cu două vârfuri. Oglinda, la ambele sexe, este albă, cu două dungi negre transversale, vizibile și în timpul zborului (planșa 40). Spatele are culoarea mai închisă decât la ferăstrașul mare.

2.4.14. Ferăstrașul mic (*Mergus albellus* L.)

Este oaspete de iarnă, ca și ceilalți ferăstrași, și se întâlnește, de regulă, în Delta Dunării. Se deosebește de aceștia prin mărimea mai redusă și colorație. De asemenea, se deosebește de ceilalți ferăstrași prin moțul care, atât la mascul cât și la femelă, este abia schițat și prin ciocul mai scurt, asemănător ciocului de rață. Masculul este alb, cu excepția sprâncenei, unei pete pe ceafă și spatelui, care sunt negre. Femela și exemplarele juvenile

au capul maroniu, iar flancurile și spatele maroniu-cenușiu. Ambele sexe se disting ușor datorită obrazilor albi. Au zbor rapid și agil, de obicei tăcut (planșa 40).

2.4.15. Călifarul alb (*Tadorna tadorna L.*)

Este specie de pasaj, dar și oaspete de vară în România. Masculul și femela se aseamănă la penaj, care pe fundal alb prezintă o bandă maro-roșiatică pe piept și spate, negru cu luciu verzui pe cap și la oglindă, iar remigele negricioase. Ciocul este roșu, ca și picioarele, iar masculul are în plus o protuberanță evidentă, de aceeași culoare, pe cioc (planșa 36).

Cuibărește în vizuini, în apropierea malurilor.

2.4.16. Călifarul roșu (*Tadorna feruginea P.*)

Este mai terestru decât călifarul alb, preferând lacurile din zonele uscate de stepă. Cuibărește atât în vizuini, cât și în scorburile copacilor. Se deosebește de călifarul alb prin culoarea uniform ruginie. Prezintă ca și călifarul alb oglindă verde-metalizat, precedată de o bandă albă. Masculul prezintă un inel negru schițat la baza gâtului, dar nu are protuberanță pe cioc (planșa 36).

2.4.17. Cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo B.*)

Este pasăre de pasaj și oaspete de vară, care se comportă frecvent în Delta Dunării și în lacurile de acumulare interioare, ca pasăre sedentară. Doar în iernile grele părăsește România, iar atunci când o face, pleacă toamna târziu și sosește înapoi primăvara devreme.

Este bine cunoscut și nu prezintă interes pentru vânători.

Exemplarele din ambele sexe sunt de culoare neagră, cu capul, gâtul și pieptul de culoare negru lucios. Spatele este negru-măsliniu mat. Gușa, sub formă de sac, este lipsită de pene și are culoarea alb-murdar spre galben. Picioarele negre au membrană interdigitală completă. În haină de nuntă are câteva pene zbârlite pe cap, iar exemplarele mature prezintă pete albe pe gât și pe flancuri. Ciocul, lung și subțire, este întors la vârf pentru a facilita prinderea peștelui (planșa 41). Înnoată foarte bine și se scufundă mult în apă, fugărind peștele pe care-l ajunge din urmă ca și vidra. Se hrănește aproape exclusiv cu pește.

Trăiește în colonii, se deplasează de regulă în stoluri, dar vânează solitar.

După efectuarea scufundărilor stă la soare, cu aripile deschise, pentru a-și zvânta penajul. Acesta, spre deosebire de cel al altor păsări acvatice, nu este protejat prin ungere, deoarece glanda uropigiană lipsește la cormoran.

În luna aprilie femelele depun 3-4 ouă, în colonii de cuiburi amenajate în arbori. Puii sunt nidicoli și nu pot zbura decât la 8 săptămâni.

2.4.18. Cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmaeus P.*)

Este foarte asemănător cormoranului mare, de care se deosebește evident prin mărimea mult mai redusă (planșa 41). Este ca și ceilalți cormorani oaspete de vară, atât în Delta Dunării cât și pe lacurile interioare, inclusiv de acumulare. Cuibărește în colonii amplasate în arbori situați lângă lacuri și râuri. Zboară cu bătaii de aripi mai dese decât cormoranul mare.

2.4.19. Cormoranul creț (*Phalacrocorax aristotelis P.*)

Este asemănător celorlalți cormorani, dar se situează ca mărime între aceștia. Are corpul mai închis la culoare, prezentând primăvara un moț specific pe creștet, poziționat însă spre frunte, nu spre ceafă precum la cormoranul mare (planșa 41).

2.4.20. Țigănușul (*Plegadis falcinellus L.*)

Este o pasăre migratoare, oaspete de vară în perioada aprilie-octombrie. Se întâlnește frecvent în Delta Dunării și foarte rar în sudul țării. Culoarea sa generală este neagră-măslinie. De aproape se pot observa nuanțele brune-ruginii pe cap, gât și abdomen, precum și nuanțe metalice purpurii și verzui pe aripi. Ciocul lung, subțire și ușor curbat în jos, este brun-verzui. Picioarele sunt brun-măslinii (planșa 41). În zbor ține gâtul întins, combinând bățile relativ repezi din aripi cu scurte planări. Emite țipete diverse, însă specifice, când zboară.

Consumă lipitori, melci, larve și viermi, motiv pentru care este considerat folositor.

În mai-iunie depune 3-5 ouă într-un cuib amenajat pe sol sau în sălcii pe timp de inundații. Clocește numai femela, circa 21 de zile. Puii sunt nidicoli.

2.4.21. Cârsteiul-de-câmp (*Crex crex L.*)

Altă denumire: Cristel-de-câmp.

Recunoaștere: Pasăre ușor mai mare decât prepelița, cu picioare mai lungi și colorație generală brun-măslinie cu pete longitudinale roșcate. Are corpul și gâtul mai deschise și pete alb-gălbui spre abdomen. Ciocul este cenușiu-roșcat, iar picioarele cenușii (planșa 47).

Glasul masculului, foarte aspru, poate fi auzit din aprilie până în iulie, mai ales seara și dimineața, în teren deschis.

Se întâlnește de obicei în fânețe și lanuri de cereale, fiind afectat puternic în perioada cositului. Mai mult fuge pieziș decât zboară. Când este zburătăcit se ridică puțin, cu picioarele atârănând, și se lasă repede jos.

2.4.22. Cârsteiul-de-baltă (*Rallus aquaticus L.*)

Altă denumire: Cristel-de-baltă.

Recunoaștere: Este foarte asemănător cu cristelul de câmp, dar se deosebește ușor de acesta prin penajul mai închis, ciocul roșu mai lung și abdomenul dungat negru cu alb (planșa 47). Este oaspete de vară, întâlnit în stufărișuri, dar dificil de văzut.

Prezența îi este trădată mai mult de sunetele puternice scoase în serii lungi. Este ușor de recunoscut după un sunet caracteristic, exploziv care se stinge treptat.

2.4.23. Cristelul pestriț (*Porzana porzana L.*)

Altă denumire: Cârstei pestriț.

Seamănă cu cârsteiul-de-câmp, dar este mai închis și mai pestriț în privința colorației, și cu cârsteiul-de-baltă în privința obiceiurilor. Are ciocul destul de scurt, ca și cârsteiul-de-câmp, iar picioarele colorate verzui (planșa 47).

Trăiește și cuibărește în mlaștini, motiv pentru care este foarte greu de observat. Glasul sonor, care îi trădează prezența, se aude în nopțile de primăvară și vara timpurie. Sunetele scurte, repetate mult timp, se aud de la mare distanță, ca niște picături de apă care cad într-un ritm de mai mult de una pe secundă.

2.4.24. Cocorul mare (*Grus grus L.*)

Este pasăre migratoare, de 5-6 kg, care trece în efective din ce în ce mai reduse prin România, în lunile aprilie și septembrie-noiembrie. La noi în țară nu cuibărește.

Se recunoaște ușor după penajul cenușiu, după fruntea, sprâncenele și rectricele negre și după creștetul capului nud și roșu la exemplarele adulte. La cele tinere, creștetul capului este sur. De la ochi pornesc spre gât două dungi deschise, iar o parte din remigele secundare sunt late și arcuite, atârând în formă de seceră. Ciocul este roșiatic la bază și cenușiu spre vârf. Degetul din spate al piciorului este poziționat mai sus pe tars decât la alte păsări (planșa 47).

În timpul migrației se deplasează cu o viteză relativ constantă de cca. 50 km/oră, în stoluri mari, atât ziua cât și noaptea, păstrând forma de „V” a acestora.

Întârzie la noi în timpul pasajului de toamnă, când se hrănește în porumburi, întotdeauna cu pază asigurată prin rotație, de anumite exemplare cu experiență. Consumă însă și alte semințe, broaște, melci.

2.4.25. Cocorul mic (*Anthropoides virgo L.*)

Este mai mic și foarte rar întâlnit, doar în trecere, prin România. Are culoarea penajului cenușie, un moț specific pe cap și partea anterioară a gâtului, gușa și pieptul negre-albăstrui. Nu are remigele secundare arcuite în formă de seceră precum cocorul mare (planșa 47).

2.4.26. Dropia (*Otis tarda L.*)

Este pasăre tipic de stepă, cu comportament eratic. Masculul atinge 14-15 (chiar 18) kg, iar femela doar 5-7 kg. Penajul masculului este alb-cenușiu pe cap și gât, cu spatele ruginiu-gălbui cu dungi negre transversale și rectricele externe albe. De o parte și de alta a ciocului prezintă mustăți specifice, a căror lungime crește o dată cu vârsta (până la 18-19 cm). Femela are penajul închis și nu prezintă mustăți. Picioarele sunt cenușiu-negricioase (planșa 47).

La noi a fost întâlnită în efective apreciabile în Câmpia Română, Dobrogea, Banat și Crișana. Acum sunt semnalate doar câteva exemplare în vestul țării (județele Bihor și Timiș). Cu intermitențe a fost semnalată și în județul Constanța unde vine și probabil pleacă peste graniță.

Responsabilă de împușinarea dropiei, până spre dispariție, nu poate fi decât modernizarea agriculturii (deștelenirea stepelor necultivate, mecanizarea lucrărilor agricole și, mai ales, chimizarea, constând în fertilizare, erbicidare, combaterea dăunătorilor etc.).

Pentru refacerea efectivelor se impune crearea unor habitate favorabile, incluse în arii protejate special destinate acestui scop, și importul de exemplare în vederea repopulării, eventual în cadrul unui program internațional de protecție și favorizare a speciei.

2.4.27. Spârcaciul (*Otis tetrax L.*)

Altă denumire: Dropie mică.

Recunoaștere: Are talie evident mai mică decât dropia, cocoșul atingând doar 0,7-0,9 kg. Penajul este diferit în funcție de vârstă și sex. Cocoșii maturi au capul brun-ruginiu, brăzdat de dungi negre, și gâtul negru, cu două inele albe vizibile pe acesta. Pe spate este brun-închis, cu dungi transversale subțiri și negre, iar abdomenul este albicios. Femela se deosebește prin capul și gâtul brune-închis, cu dungi negre transversale. Aripile apar albe în zbor, exceptând vârful negricios al remigelor (planșa 47).

La noi este din ce în ce mai rar întâlnit și doar în trecere. Cândva a cuibărit în România. În ultimii ani, specia nu a mai fost semnalată la noi în țară.

Manifestă preferință pentru terenurile deschise de stepă, de la Mediterană până în Ucraina.

2.4.28. Sitarul-de-mal (*Limosa limosa L.*)

Se poate confunda ușor, mai ales în zbor, cu alte specii ocrotite de lege, cum ar fi sitarul-de-mal nordic, sitarul-de-nămol, culiciei și fugacii. Se recunoaște însă după cioc, care este foarte asemănător cu cel al sitarului de pădure.

Este o pasăre de pasaj rară pe continent și foarte rar întâlnită, ca oaspete de vară, în Delta Dunării. Trece prin România în stoluri mici. Pare agitat permanent și relativ zgomotos, având zborul rapid și energic.

Iarna, penajul dorsal este parțial negru, parțial brăzdat cu dungi roșcate ruginii. Pe piept și gât este cenușiu-roșcat, iar pe abdomen alb. Coadă este neagră. Capul este roșcat-ruginiu, cu dungi longitudinale, fine și negre. Aripile sunt maronii-cenușii, cu dungi longitudinale închise la culoare. Ciocul este roz-portocaliu la bază și mai închis la culoare spre vârf. Picioarele sunt albe (planșa 42).

În zbor este ușor vizibilă culoarea neagră a cozii și a vârfurilor aripilor și o bandă albă transversală peste aripă.

2.4.29. Becațina mare (*Gallinago media Loth*)

Altă denumire: Dublă.

Recunoaștere: Vine și pleacă aproximativ odată cu celelalte becaține, dar în efective mult mai reduse decât becațina comună. Este mai mare decât aceasta și zboară în linie dreaptă, fără să țipe. Când zboară, sunt vizibile, relativ ușor, cele trei pene albe care mărginesc coada de o parte și de cealaltă.

Are 16 rectrice, ceea ce constituie criteriu clar de diferențiere de celelalte becaține.

Coadă, precum și ciocul ceva mai scurt decât la becațina comună, ținut mai puțin înclinat, sunt elemente de diferențiere a acesteia de becațina comună. Într-o oarecare măsură și abdomenul mai închis și târcat le poate diferenția.

În rest se aseamănă foarte mult în privința colorației cu becațina comună (planșa 42).

2.4.30. Cocoșul-de-mesteacăn (*Lyrurus tetrix* L.)

Altă denumire: Gotcan mic.

Recunoaștere: Este vizibil mai mic decât cocoșul-de-munte, având o greutate de 1,0 – 2,0 kg cocoșul și 1,0 – 1,5 kg găina. Cocoșul are penajul aproape negru cu luciri metalice, care contrastează cu umerii aripilor și cu penele subcaudale albe. Când se ridică în zbor sunt vizibile și penele albe de la aripi. Are sprâncene roșii și coada caracteristică în formă de liră, de unde îi vine și denumirea științifică. Femelele sunt foarte asemănătoare cu găinile cocoșului-de-munte, brun-roșcate, cu dungi transversale mai închise însă decât la acestea. De aici colorația generală ușor mai închisă (planșa 44). Coada este mai scurtă, iar ciocul este negru și degetele picioarelor brun-cenușii. Este întâlnit doar în nordul țării, în munții Maramureșului și limitrof, în județele Bistrița și Suceava. Preferă jnepenișurile din zona de limită a pădurii. Jocurile nupțiale au loc în terenuri deschise la vedere: mlaștină cu turbă, gol de munte și luminișuri mari. Într-un grup se adună mulți cocoși, de regulă 8-10 exemplare. Rotește cu spinarea încovoiată, aripile lăsate în jos și coada desfăcută în formă de liră. Cântecul nupțial este un fel de gângurit sonor, combinat cu sâsăituri puternice, care se aud de la distanță mai mare decât în cazul cocoșului-de-munte.

2.4.31. Ciocârlanul (*Galerida cristata* L.)

Altă denumire: Ciocârlie moțată.

Recunoaștere: Face parte din marea familie a ciocârlilor și prezintă un moț caracteristic din pene, mai pronunțat decât la ciocârlia-de-câmp. Culoarea generală este cafenie-gălbuie cu pete brune, ușor mai deschisă pe abdomen (planșa 49).

În luna aprilie femela depune 4-5 ouă, pe care le clocește singură timp de 14 zile. În acest timp, masculul cântă și zboară deasupra cuibului. Scoate două serii de pui pe an.

Deși pare o pasăre timidă, iarna părăsește câmpia și se apropie de silozuri și de localități.

S-a vânat ocazional cu alice de maximum 2,0 mm, în perioada 1 august - 31 martie, dar în prezent vânătoarea este strict interzisă.

CAPITOLUL III

GESTIONAREA VÂNATULUI

3.1. Administrarea și gestionarea fondului cinegetic național

În decursul istoriei cinegetice, principiile care au stat la baza administrării și gestionării vânatului din România au suferit modificări de fond.

Mai întâi vânatul a fost considerat „res nullius”, adică al nimănui, fiecare dobândindu-l după necesități și după posibilități. Se considera, oarecum justificat, că vânatul, mai ales cel migrator, nu putea aparține nici unui deținător de teren. Nici în privința vânatului sedentar, care se muta fără opreliști de pe o proprietate pe alta, nu puteau fi emise pretenții în acest sens.

În timp, deținătorii de terenuri și-au extins însă pretențiile și asupra vânatului aflat temporar pe proprietatea lor, acceptând sau nu, după cum considerau de cuviință, pentru toate speciile de vânat sau numai pentru unele dintre acestea, organizarea de vânători, de către alți cetățeni, pe proprietățile lor.

Acest principiu, care s-a impus în majoritatea țărilor de pe continent, a fost statuat și în România interbelică. **Legea pentru protecția vânatului și reglementarea vânătorii**, din 1 mai 1923, a fost fundamentată pe baza acestui principiu. Vânatul era în totalitate, atât cel sedentar, cât și cel migrator, al proprietarului pe terenul căruia era găsit. Cu singurul amendament că proprietarul, dacă nu era vânător - membru al Uniunii Generale a Vânătorilor din România - nu putea practica vânătoarea, fiind nevoit să arendeze acest drept celor care aveau această calitate și, implicit, permisul de vânătoare necesar. În situația în care suprafața proprietarului era mai mică de 100 ha, contractul nu se încheia cu acesta, ci cu primăria, arenda transmițându-se bugetului local pentru a fi utilizată în lucrări de interes comunitar.

După anul 1947, o dată cu promulgarea **Legii pentru organizarea economiei vânatului**, principiul s-a modificat. Vânatul a devenit bun public sau altfel spus al statului. Proprietarii de teren și-au pierdut orice drept asupra acestuia. Decretul nr. 76/1953, ca și Legea nr. 26/1976, au menținut acest principiu.

Conform conținutului reglementărilor enumerate, acum perimate, fondul cinegetic al României, compus din vânat și mediul de viață al acestuia, a fost împărțit încă din anul 1952, după criterii cu pretenții științifice, în unități de gospodărire cinegetică, denumite fonduri de vânătoare. Administrarea acestora s-a asigurat prin ministerul în atribuțiile căruia cădea activitatea de silvicultură, continuându-se astfel tradiția din anul 1948.

Gospodărirea efectivă a fondurilor de vânătoare a fost încredințată, în continuare, pe circa 2/3 din suprafața cinegetică a țării, asociațiilor vânătoarești. Ministerul responsabil de activitatea de silvicultură și-a oprit însă în gospodărire directă, după modelul preluat din răsărit, cele mai reprezentative fonduri de vânătoare din țară, denumite G.V.S.-uri (Gospodării Vânătoarești Speciale). Acestea totalizau restul de aproape 1/3 din suprafața cinegetică a țării.

Așa era organizată activitatea vânătorească în decembrie 1989, cu o pondere puțin mai ridicată a fondurilor gospodărite special (37%), în dauna suprafeței date inițial în folosință asociațiilor afiliate la A.G.V.P.S. din România (63%).

Transformările socio-economice petrecute în țara noastră după această dată, ca și necesitatea alinierii legilor naționale la noile reglementări internaționale la care România a aderat, au impus schimbarea legislației și în domeniul cinegetic.

Noua lege intitulată **Legea fondului cinegetic și a protecției vânatului, nr. 103** din 27 sept. 1996, a intrat în vigoare începând cu data de 26 oct. 1996. Ea a fost, în principal, rezultatul intervențiilor și insistențelor conducerii A.G.V.P.S. din România. Forțați de împrejurări și de scăderea aparent nejustificată a efectivelor unor specii principale de vânat, care a urmat evenimentelor din 1989, s-au aliniat ulterior inițiativei, impunându-și unele formulări discutabile, și reprezentanții Autorității publice centrale care răspunde de silvicultură și ai R.A. Romsilva.

Legea în discuție a fost îmbunătățită ulterior prin prevederile Legii nr. 654/2001 și republicată, în noua formă, doar în anul 2002.

Din prevederile legii reiese că cadrul organizatoric al activității, cu reliefarea celor trei niveluri: de stabilire a strategiei și emanare a reglementărilor de administrare (1), de administrare propriu-zisă și de control (2), precum și de gestionare (3), așadar de concepție, de decizie și de execuție în domeniul cinegetic (planșa 1).

Plecându-se de la tradiția din domeniul cinegetic, de la prevederile legii și având clar delimitat cadrul organizatoric al activității, s-a putut continua un mod eficient de administrare și de gestionare a fondului cinegetic național. Nu întâmplător, România a rămas una dintre puținele țări din sud-estul Europei cu efective mari de vânat sălbatic de calitate. Legea nr. 407/2006, modificată și completată prin prevederile Legii nr. 197/2007 și Legii nr. 215/2008, precum și prin prevederile O.U.G. nr. 154/2008, a conservat, într-o mare măsură, modul benefic de administrare și gestionare a fondului cinegetic. Din păcate, schimbările legislative prea dese și reglementările secundare ce au urmat celor dintâi, au introdus o notă de confuzie și neîncredere în viitorul organizării vânătorești din România, care și-a dovedit în timp eficiența.

3.2. Scopul gestionării vânatului

Între speciile de vânat, pe de o parte, și între acestea și mediul lor biotic și abiotic de viață, pe de altă parte, s-a stabilit, în decursul timpului, un anumit echilibru relativ stabil, menținut în această stare de către vânători, prin vânătoare. Este vorba bineînțeles de o modalitate de vânătoare limitată, desfășurată după reguli bine înțelese și respectate.

Scopul principal al gestionării sau al gospodăririi durabile a vânatului îl constituie tocmai menținerea acestui echilibru denumit agro-silvo-cinegetic. Acest scop se poate enunța mai detaliat astfel: conservarea unor efective sănătoase de vânat, într-o structură convenabilă pe specii, pe clase de vârstă și pe sexe, așa încât să fie asigurate posibilități cât mai mari de practicare a vânătorii, în condițiile unor prejudicii cât mai reduse (acceptabile) produse sectoarelor de activitate agricol și forestier.

Concretizând cele de mai sus, în contextul legislației în vigoare, trebuie precizat că ministerul de resort, care este administratorul fondului cinegetic național, urmărește anual evoluția efectivelor speciilor sedentare de vânat și stabilește cotele de recoltă pentru toate speciile, inclusiv pentru cele migratoare, așa încât efectivele acestora să fie conservate permanent, în jurul unui nivel rezonabil pentru agricultori și silvicultori.

Tentația vânătorilor ar putea fi de protejare, uneori exagerată, a vânatului, din dorința acestora de a avea efective cât mai mari și, implicit, de a beneficia de cote de recoltă cât mai ridicate. Dimpotrivă, agronomii pentru unele specii de vânat, silvicultorii pentru aceleași specii sau pentru altele și crescătorii de animale pentru speciile prădătoare, militează în scopul menținerii unor efective cât mai mici, care să nu le creeze nici un fel de probleme prin consumul plantelor de cultură sau al animalelor domestice.

Ambele puncte de vedere pot constitui însă exagerări interesate.

Nu mai pot fi acceptate acum nici protecția exagerată a vânatului și nici vânărea fără nici un fel de limită a acestuia, așa după cum nu mai este posibilă nici întoarcerea la echilibrul natural ancestral.

3.3. Productivitatea cinegetică a fondurilor de vânătoare

În practica din România, productivitatea cinegetică a fondurilor de vânătoare a fost exprimată prin cunoscuta **bonitate** a acestor fonduri, concretizată în **efective optime** pentru cele mai importante specii sedentare de vânat (cerb, cerb lopătar, căprioară, capră neagră, mistreț, urs, cocoș-de-munte, iepure, fazan).

Bonitatea fondurilor de vânătoare a fost determinată, pentru prima dată, în anul 1965, în baza unor criterii discutabile din punct de vedere științific, apoi a fost revizuită de două ori, la intervale de câte 10 ani.

Pentru determinarea bonității s-au luat în considerare:

- factorii abiotici - altitudinea, forma de relief, expoziția generală, temperatura medie, grosimea și persistența stratului de zăpadă, regimul precipitațiilor și densitatea rețelei hidrografice;
- factorii biotici și de cultură cinegetică - mărimea trupurilor de pădure, regimul și tratamentul pădurii, compoziția și consistența acesteia, modul de amplasare a exploatărilor forestiere, suprafața ogoarelor de hrană etc.;
- factorii legați de activitatea omului - pășunatul în pădure, mecanizarea agriculturii și utilizarea pesticidelor, intensitatea combaterii prădătorilor și a altor dăunători ai vânatului, atitudinea populației etc.

Factorii enumerați, considerați ca influenți pentru vânat, au fost grupați în aceste trei categorii și punctați în cadrul unor **chei** pentru **determinarea bonității fondurilor de vânătoare**, obținându-se în final un anumit punctaj total. Acest punctaj, stabilit pentru fiecare specie principală în parte, situează fondul de vânătoare analizat într-una din cele patru categorii de bonitate, stabilite, de asemenea, prin lucrarea la care ne-am referit.

Este de reținut faptul că bonitatea fondurilor de vânătoare a fost determinată pentru fiecare fond de vânătoare în parte și pentru fiecare specie de vânat sedentar considerată importantă în România. Regula a fost ca, dintre aceste specii, specia pentru care fondul a totalizat cel mai mare număr de unități bioechivalente să fie considerată specie principală de vânat. Numărul de unități bioechivalente pentru o specie dintr-un fond de vânătoare se obține prin înmulțirea efectivelor optime ale speciei din fond cu numărul de unități echivalente acordat speciei.

Bioechivalența între specii se poate calcula ușor, avându-se în vedere numărul de unități bioechivalente stabilite pentru speciile concurente la hrană, după cum urmează: 1 cerb comun = 25 u.e.; 1 urs = 25 u.e.; 1 cerb lopătar = 14 u.e.; 1 mistreț = 12 u.e.; o

capră neagră = 6 u.e.; 1 căprior = 5 u.e.; 1 muflon = 5 u.e.; 1 iepure = 1 u.e. și 1 fazan = 1 u.e.

Să luăm exemplul unui fond de vânătoare pentru care efectivele optime sunt: 10 cerbi, 2 urși, 6 mistreți și 40 de căpriori. Specia principală, în acest caz, este cerbul, deoarece totalizează 250 de unități bioechivalente (25 x 10), comparativ cu căpriorul care totalizează 200 unități bioechivalente (40 x 5), cu mistrețul care totalizează 72 unități bioechivalente (12 x 6) etc.

Corespunzător bonității, iar în cadrul acesteia corespunzător punctajului total obținut pentru fiecare specie de vânat în parte, s-au stabilit, tot în baza acestor chei de determinare a bonității, **densitățile optime** de vânat.

Prin simpla extindere a densității optime, la suprafețele productive ale fondurilor de vânătoare pentru specii, s-au obținut **efectivele optime** în cazul celor mai importante specii de vânat sedentar.

Singura corectură care s-a adus nivelelor efectivelor optime astfel stabilite pe specii a fost operată în baza concurenței diverselor specii de vânat la aceeași resursă de hrană. De exemplu, un fond de vânătoare pentru care au fost obținute din calcul ca efective **optime cifrele de 100 de căpriori și 20 de cerbi comuni**, poate asigura conviețuirea, în condiții de evitare a concurenței la hrană și a producerii de prejudicii, pentru **40 de căpriori și 12 cerbi**. Corecția s-a făcut, într-un astfel de caz, prin aplicarea așa-numitului coeficient de bioechivalență, care este de 1:5 în situația cerbului și căpriorului. Altfel spus 1 cerb consumă hrană cât 5 căpriori.

În acest mod, încă din 1966, au fost obținute efective optime la cele mai importante specii de vânat sedentar și specia principală de vânat, pe fiecare fond de vânătoare din România.

Întrucât condițiile de mediu, mai ales de mediu biotic și în legătură cu activitatea omului, s-au schimbat în timp, a fost necesară reșezarea periodică a cifrelor stabilite pentru toate fondurile de vânătoare din România (1975,1985), așa încât efectivele și densitățile optime să fie mereu corelate cu condițiile de mediu.

Modalitatea de stabilire a acestor efective optime, deși criticabilă din multe puncte de vedere, inclusiv din punct de vedere științific, a avut marele merit de a fi pus la îndemâna practicienilor cifre de referință necesare stabilirii raționale a cotelor de recoltă.

În cazul unor specii de cultură cinegetică, așa cum este cazul cervidelor și chiar al caprelor negre, aceste efective optime sunt defalcate și pe sexe, acceptându-se ideea unui raport normal de 1:1.

Reșezarea periodică a acestor efective optime este o lucrare de specialitate, care cade în responsabilitatea administratorului fondului cinegetic național și a specialiștilor în materie.

3.4. Efective și structuri reale de vânat

După datele din anii precedenți privind efectivele speciilor de vânat sedentar și în funcție de anumiți indicatori ușor observabili, cum sunt raportul între sexe și raportul între categoriile de vârstă juvenilă și adultă, se pot trage anumite concluzii, relativ sigure, în privința evoluției efectivelor reale de vânat.

Situația acestor efective reale se stabilește însă, cu destul de mare precizie, prin așa-numita lucrare de **evaluare a efectivelor de vânat**, care se organizează în fiecare

Înapoi la CUPRINS

primăvară. De fapt, se stabilește stocul de reproducție rămas după sezonul de vânătoare și după trecerea perioadei critice de iarnă, într-o perioadă în care se consideră că mortalitatea vânatului a devenit insignifiantă.

Metodele clasice de evaluare a efectivelor reale de vânat sunt următoarele:

- a) metoda observațiilor directe;
- b) metoda citirii urmelor pe zăpadă;
- c) metoda suprafețelor de probă.

Prima dintre aceste metode și anume metoda **observațiilor directe** se bazează în principal pe cunoașterea numărului, a raportului între sexe și a raportului între categoriile de vârstă (adulți, juvenili și pui) la speciile de vânat existente într-un anumit teritoriu, pe bază de observații vizuale. În mod normal, un paznic de vânătoare cunoaște cu suficientă precizie numărul urșilor, mistreților, cerbilor, caprelor negre, lupilor și altor specii stabile care se găsesc în fondul de vânătoare primit în gestiune sau în anumite porțiuni din acesta, după ce a observat repetat vânatul, după urmele lăsate de acesta și din informațiile certe primite din partea unor observatorilor din echipele de evaluare.

Metoda cunoașterii efectivelor de vânat prin observații directe se bazează pe obiceiul speciilor de vânat de a-și păstra un anumit teritoriu sau de a se grupa diferit de la o perioadă la alta. Observațiile se fac atât cu ocazia desfășurării activității zilnice, cât și în mod sistematic în anumite perioade ale anului, când vânatul devine mai ușor sesizabil, cum sunt: perioadele de alergat la căprior și la capră neagră, de boncănit la cerb, de rotit la cocoșul-de-munte, de hrănire în puncte fixe la mistreț etc.

Metoda observațiilor directe este aplicabilă cu succes și în anumite fonduri de vânătoare sau pe porțiuni ale acestora în care vânatul este ușor sesizabil. De exemplu, metoda se recomandă pentru evaluarea efectivelor de căprior din câmpia cultivată agricol la începutul sezonului de vânătoare, dar și mai devreme (martie-aprilie), precum și pentru evaluarea efectivelor de capre negre din golul de munte.

Această metodă se completează foarte bine cu **metoda cunoașterii efectivelor de vânat după urmele lăsate de acesta**. Orice astfel de urmă imprimată pe sol sau pe zăpadă, dar și lăsată prin hrănire, defecare sau frecarea coarnelor oferă informații complexe asupra speciilor de vânat din teren, asupra categoriei lor de vârstă și asupra sexului acestora, completând informațiile culese prin observații directe în respectiva privință.

Metoda se aplică sistematic primăvara, cu ocazia căderii ultimelor zăpezi, când se consideră că mortalitatea vânatului, din cauza condițiilor de iarnă grea, practic a încetat.

Pentru aplicarea acestei metode, fondul de vânătoare se împarte în porțiuni mai mici, de regulă în bazine, care se parcurg concomitent, pe conturul acestora. Observatorii, buni cunoscători ai urmelor vânatului, sau echipele de observatori, după caz, se deplasează pe traseele indicate de responsabilul acțiunii, astfel încât să le acopere integral, înregistrând urmele proaspete, din noaptea precedentă, care traversează traseul parcurs. Mai mult decât atât, aceștia încearcă să deducă, după urmele singulare găsite, sexul și vârsta animalului în cazul anumitor specii de vânat mare (cerb, mistreț etc.), iar după urmele în grup, structura grupului pe vârste și pe sexe.

Informațiile obținute de la fiecare observator sau echipă de observatori în parte se centralizează și se interpretează de responsabilul acțiunii, care formulează concluzii pertinente în legătură cu efectivele reale de vânat din fondul de vânătoare respectiv.

În cazul aplicării acestei metode, indicate pentru evaluarea efectivelor de vânat mare cantonat la deal și la munte, se recomandă, ca și în cazul evaluării efectivelor de capră neagră din golul de munte prin metoda observațiilor directe, ca evaluarea să se desfășoare concomitent pe mai multe fonduri de vânătoare învecinate, dacă este posibil pe zone mai întinse sau într-un masiv muntos în întregime, chiar în condițiile în care aceste fonduri sunt arondate în mai multe județe învecinate.

Metoda suprafețelor de probă se aplică de regulă la vânatul mic situat atât în terenul agricol, cât și în pădurile din zona de câmpie.

Suprafețele de probă, de mărimea unor unități amenajistice (parcele) în pădure (15-25 ha) și de 50-100 ha în terenul agricol, trebuie alese în așa fel încât să cuprindă condiții medii de viață pentru vânat. Așadar nu trebuie optat nici pentru terenurile cu densitățile cele mai ridicate, nici pentru cele cu densitățile cele mai mici de vânat.

De asemenea, aceste suprafețe vor trebui să totalizeze împreună un procent de 5-10% din suprafața terenurilor agricole din fondurile de vânătoare și de 10-20% din suprafața pădurii din acestea, pentru ca rezultatele să fie relevante.

Suprafețele de probă se parcurg cu gonaci, suficient de apropiați pentru a stârni tot vânatul existent spre linia de observatori. Observatorii, care stau pe loc, vor număra și nota, pe specii și la unele dintre acestea și pe sexe și categorii de vârstă, vânatul care a trecut prin porțiunea ținută sub observație. De obicei se numără doar vânatul care trece prin dreapta fiecărui observator, în spațiul care-l desparte de următorul.

Pentru folosirea unui număr cât mai mic de gonaci se aleg suprafețe de probă de formă dreptunghiulară, care se „bat” paralel cu latura mai lungă a acestora. Aceste suprafețe se stabilesc și se delimitează în terenul agricol cu țărugi, astfel încât să aibă, în măsura în care este posibil, 500 x 2000 m. Nu se exclude însă nici posibilitatea alegerii unor suprafețe mai înguste și mai lungi, chiar de 50 m sau 100 m lățime, și de 2-5 km lungime, parcurse de 2-3 bătaiași, însoțiți de câini scotocitori, deoarece necesită cheltuieli mult mai reduse, iar rezultatul poate fi ușor mai relevant.

La sfârșitul fiecărei acțiuni se totalizează rezultatele din respectivele suprafețe de probă. Apoi se totalizează rezultatele din suprafețele de probă situate în pădure și separat din cele situate în spațiul agricol. În final, efectivele de vânat din pădure și efectivele de vânat din terenul agricol se calculează folosindu-se formula clasică:

$$E = \frac{S}{s} \cdot n, \text{ în care:}$$

E = efectivul real;

S = mărimea suprafețelor de pădure și, respectiv, de teren agricol productiv cinegetic din fondul de vânătoare;

s = mărimea suprafețelor de probă din pădure sau din câmpul cultivat agricol, după caz, aparținând fondului de vânătoare respectiv;

n = numărul de exemplare înregistrate în suprafața de probă, pe specii.

Prin însumarea efectivelor reale stabilite pentru pădure și a celor stabilite pentru terenul agricol se determină efectivele reale, pe specii, din fondul de vânătoare pe care s-a desfășurat operațiunea de evaluare a efectivelor de vânat.

În scopul unei mai mari precizii, cele trei metode de evaluare prezentate se pot completa prin alte observații aparte, cum ar fi, de exemplu, numărarea vizuinilor ocupate de viezure și de vulpe, numărarea cerbilor auziți boncănind într-o zonă, numărarea lupilor după urletele emise seara când se adună în haită ș.a.m.d.

În continuare, datele astfel obținute prin diverse metode de evaluare vor fi corelate și corectate în funcție de datele obținute în fondurile învecinate, apoi comparate cu efectivele din fișele de evaluare aferente anului precedent.

Orice abatere de la evoluția normală a efectivelor reale de vânat, fără ca acestea să aibă o explicație logică sau fără ca diferențele de efective dintr-un fond de vânătoare să fie regăsite în fondurile învecinate, trebuie să constituie un semnal în privința corectitudinii lucrării, care se impune a fi refăcută, sau în privința unei evoluții aparent inexplicabile a efectivelor de vânat.

3.5. Cote de recoltă

Stabilirea corectă a cotelor de recoltă - ca număr și ca structură, pe sexe și pe categorii de vârstă la speciile în cazul cărora este necesar acest lucru - reprezintă una dintre operațiunile cele mai importante în gestionarea durabilă a efectivelor de vânat.

Cotele de recoltă (Cr) se stabilesc pentru speciile sedentare de vânat în funcție de situația efectivelor reale de vânat (Er), deci a stocurilor de reproducție evaluate în fiecare primăvară, prin comparație cu efectivele optime de vânat (Eo), stabilite și impuse de autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură, în calitate de administrator legal al statului.

Formula cea mai simplă și mai uzitată este:

$$Cr = Er + Sn - Eo,$$

în care Sn reprezintă sporul natural, adică creșterea numerică teoretică a efectivelor speciei în decursul unui an. Acest spor natural (Sn) se determină, la rândul lui, înmulțind efectivele reale (Er) cu un anumit spor procentual (Sp), după formula:

$$Sn = Er \times Sp$$

Mai trebuie precizat faptul că acest spor procentual este stabilit, pe specii și pe zone, prin cercetări științifice, fiind transmis celor interesați în cuprinsul instrucțiunilor tehnice de evaluare a efectivelor de vânat.

O altă formulă de calcul a cotelor de recoltă, uzitată ani de zile cu rezultate mai corecte decât în prezent, a fost următoarea:

$$Cr = Sn \times Ise, \text{ unde } Ise = \frac{Er}{Eo},$$

Ise poartă denumirea de „*indicele situației existente*”.

Această a doua formulă, care include în calcul „indicele situației existente”, prezintă avantajul unor normalizări treptate a efectivelor, în câțiva ani, fără riscul de a interveni brusc asupra acestora printr-o recoltă exagerată.

În plus, formula s-a aplicat doar dacă *Ise* a fost mai mare sau egală cu 0,6, altfel recoltarea vânatului fiind complet oprită în anul respectiv. De asemenea, în situația în

care *Ise* a fost mai mare decât 2, s-a lucrat cu această valoare (2) pentru a nu se greși printr-o recoltă exagerată.

Cotele de recoltă stabilite pe specii se împart, doar pentru unele din speciile de cultură cinegetică (cerb comun, căprior, cerb lopătar, capră neagră, mistreț, dar și fazan), în cote de recoltă - masculi și cote de recoltă - femele. De asemenea, cotele de recoltă - masculi se împart, la rândul lor, în cote de recoltă - masculi pentru trofeu și cote de recoltă - masculi de selecție. În plus, din cotele de recoltă - femele se pot defalca cote de recoltă pentru un număr limitat de exemplare juvenile, de ambele sexe.

Cota de recoltă astfel structurată, de către același administrator care stabilește efectivele optime și le aprobă după verificările de rigoare pe cele reale, devine instrumentul prin care se aplică practic politica cinegetică în privința conservării efectivelor de vânat, într-o structură favorabilă din punct de vedere biologic și economic.

În ceea ce privește cotele de recoltă pentru speciile migratoare, acestea se stabilesc deocamdată în funcție de situația cotelor de recoltă din anii precedenți și de evoluția migrației speciilor respective din ultimii ani.

Pentru practicieni sunt suficiente aceste cote de vânăre stabilite de către administratorul statului în domeniul cinegetic, obligația lor fiind de a le extrage în totalitate, fără a le depăși însă, astfel încât să nu fie periclitat, nici un moment, echilibrul relativ denumit agro-silvo-cinegetic.

Pentru cei implicați în stabilirea efectivă a nivelului cotelor de recoltă problema nu este la fel de simplă. Aceștia nu pot aplica mecanic cele redate mai sus, fără o interpretare logică a rezultatelor obținute din calcul și fără corectarea acestora cu recoltele extrase în ultimii ani, dar și cu alți indicatori din care rezultă, cu certitudine, sensul evoluției efectivelor speciilor de vânat.

Operațiunea de stabilire a cotelor de recoltă, pe specii, sexe și categorii de vârstă când este cazul, pentru fiecare fond de vânătoare în parte, constituie cea mai importantă acțiune, aplicată în România din 1953 încoace, în domeniul exploatarea durabile a resursei naturale regenerabile denumite generic vânat.

3.6. Măsuri de ocrotire și de îngrijire a vânatului

Aceste măsuri au vizat în principal ocrotirea vânatului plantivor împotriva dăunătorilor naturali și a braconierilor, precum și hrănirea complementară a acestuia în timpul perioadei critice de iarnă. În cazuri de epizootii s-a intervenit, în plus, prin măsuri de strângere și de distrugere a cadavrelor, iar în cazul pestei porcine și al turbării și prin vaccinări orale.

În viitor, problema ocrotirii și a îngrijirii vânatului trebuie abordată în concordanță cu scopul complex al gestionării durabile a vânatului, materializat în efective și în structuri optime, stabilite pentru fiecare specie de vânat sedentar în parte, indiferent dacă este vorba de vânat plantivor, omnivor sau carnivor. De fapt, tocmai aceste efective ale fiecărei specii de vânat în parte, care reprezintă în fapt stocuri de reproducție, trebuie ocrotite și îngrijite într-o concepție nouă, prin care să se urmărească, în primul rând, epurarea lor cu arma de toate exemplarele cu tare fizice sau comportamentale și numai în al doilea rând hrănirea complementară de întrajutorare și ocrotirea rațională împotriva dăunătorilor naturali.

3.6.1. Îngrijirea cu arma

Chiar dacă formularea pare a fi un paradox, expresia este uzitată tot mai frecvent fiind adecvată preocupărilor cinegetice actuale. Aceasta, deoarece prin intermediul vânătorii se urmărește și se realizează practic păstrarea calității și sănătății stocurilor de reproducție ale speciilor de vânat. De fapt, acest deziderat se realizează prin practicarea cu preponderență a unei vânătorii cu caracter selectiv, așadar prin extragerea, cu prioritate, a exemplarelor degenerate sau predispuse pieririi, din categoria celor accidentate, bolnave, bătrâne, cu comportament anormal, semidomesticite, purtătoare de trofee slabe, cu simțurile atrofiate ș.a.m.d.

Practicarea vânătorii cu caracter selectiv se face, la rândul ei, atât prin extragerea indivizilor din categoriile menționate, apreciați după aspectul trofeului, după aspectul exterior sau după comportament, cât și prin vânătoarea practică în virtutea unor anumite reguli de vânare cu caracter selectiv, cum ar fi de exemplu extragerea mistreților din coada cârdului.

Chiar și cu ocazia vânătorilor colective se vânează într-o oarecare măsură selectiv, întrucât vânătorului îi sunt mai ușor accesibile tocmai exemplarele cu tare fizice sau comportamentale. Este de la sine înțeles că un animal bolnav este mai puțin atent, iar unul semidomesticit este mai puțin sensibil față de om, fiind astfel mai expus extragerii.

Într-o gestionare rațională a efectivelor de vânat, îngrijirea cu arma trebuie să devină cea mai importantă dintre măsurile de ocrotire și îngrijire a vânatului, mai ales în condițiile reducerii sau a scăderii efectivelor de prădători naturali, care, mai mult decât vânătorii, dobândesc hrana vânând (prădând) selectiv. Aceasta dacă dorim să păstrăm caracterul sălbatic și viguros al vânatului și să nu greșim conducându-l încet, dar sigur, spre degenerare.

Toate celelalte măsuri de ocrotire și de îngrijire a vânatului trebuie să urmeze și să completeze, de fapt, măsura „îngrijirii cu arma”.

Experiența țărilor din zona Europei Centrale, unde vânătorii, urmărind obținerea unor tablouri de vânătoare cât mai bogate și a unor trofee de vânat cât mai valoroase, au exagerat prin exterminarea sau prin diminuarea exagerată a numărului de prădători, procedând la hrănirea complementară abundentă și la extragerea cu arma a tot ceea ce era valoros și trebuia lăsat să procreeze în cadrul populațiilor de vânat pradă, trebuie să constituie un avertisment pentru noi. Nu se pot repeta astfel de greșeli și nu se pot extrage la nesfârșit vârfulurile, lăsând să se înmulțească doar exemplarele neinteresante, fără riscul major menționat, cel al degenerării calitative a populațiilor de vânat. Afirmatia este valabilă și în cazul speciilor de vânat prădător, dintre care cea mai vulnerabilă pare a fi, în momentul de față, ursul, în primul rând din cauza vânătorii exagerate și puțin etice care s-a practicat la nadă, din observatoare complet închise, condiție în care au fost împușcate selectiv tocmai exemplarele cele mai valoroase din populație.

În egală măsură sunt expuse degradării și celelalte specii purtătoare de trofee convenționale care se vânează la pândă sau la dibuit, situații în care vânătorul are posibilitatea să aleagă trofeul. Este cazul cerbului comun, al caprei negre, al cerbului lopătar și chiar al căpriorului.

3.6.2. Asigurarea liniștii vânatului și a condițiilor de adăpost

Fără un minimum de liniște din partea omului și a prădătorilor naturali, îndeosebi atunci când lipsesc condițiile care să ofere vânatului un adăpost natural adecvat, acesta părăsește zona, indiferent dacă celelalte condiții de hrană și apă îl satisfac pe deplin.

Omul pare să fie în prezent, datorită activităților pe care le desfășoară, cel mai perturbator factor pentru vânat, prin:

- braconaj, efectuat cu arma de vânatoare, cu arme artizanale, cu capcane de diverse tipuri, cu otrăvuri și cu câini special selecționați și înmulțiți pentru prinderea vânatului;

- lucrări forestiere și agricole pe suprafețe întinse, care deranjează vânatul în perioadele de rut, de iernare și de creștere a progeniturii;

- pășunat în pădure, mai păgubitor în cazul turmelor de oi însoțite de câini și mai ales în zonele de creștere a progeniturii vânatului;

- turismul dezorganizat;

- vânătoria prea des repetată pe aceeași suprafață ș.a.m.d.;

Același efect perturbator asupra vânatului plantivor și omnivor îl pot avea și prădătorii naturali ai acestuia, dintre care cei mai destructivi, în momentul de față, se dovedesc a fi câinii sălbaticiți, lupii și șacalii. În concentrări temporare, în anumite perioade din an sau în condiții favorizante, chiar și urșii pot deveni perturbanți, de exemplu pentru mistreți. Nici vulpile, pisicile sălbatice și hoinare, jderii, dihorii și uliții nu pot fi neglijați în terenurile cu vânat mic, mai ales în cele populate cu fazani.

Este de la sine înțeles că efectul neliniștit al activității antropice și al prădătorilor naturali este cu atât mai mare cu cât lipsesc adăposturile naturale adecvate, suficient de întinse, în care vânatul să se retragă și să se simtă protejat.

În susținerea celor de mai sus, din multitudinea exemplificărilor care se pot formula ne vom opri asupra câtorva mai mult decât convingătoare:

- vânătoria la goană, cu sau fără câini, prea des repetată pe aceeași suprafață la mistreți, dar și la alte specii de vânat, mai ales în pădurile cu puține desișuri sau cu desișuri restrânse ca suprafață, poate determina atât exemplarele izolate, cât și cârdurile, să părăsească zona pentru perioade mai scurte sau mai lungi de timp;

- deranjarea zilnică, prin vânătoare, pe suprafețe întinse, a cârdurilor de găște care ierneză în anumite zone, chiar în situația în care numărul exemplarelor împușcate este nesemnificativ, poate conduce la schimbarea „cartierelor” de iernat și la modificarea unor trasee de deplasare; este deja cunoscută deplasarea spre sud a cârdurilor unor specii de găște sălbatice și concentrarea acestora în sudul Dunării, pe măsura intensificării vânătorii cu străinii în Dobrogea și sudul țării;

- vânătoria „la cracă” a porumbeilor sălbatici în locurile clasice de înnoptare, metodă de altfel interzisă de lege, precum și „intrarea” cu mașina în stolurile care se hrănesc pe câmp, sperind milioanele de porumbei oprîți temporar din pasaj în anumite locuri din sud-estul țării, îi neliniștesc în așa măsură încât îi determină să-și schimbe permanent locurile de înnoptare, traseele de deplasare și locurile de hrănire, iar dacă factorii perturbatori persistă, să părăsească definitiv zona; sunt observații a căror validitate a fost confirmată de apariția unor noi culoare de migrație și a unor locuri noi de oprire din pasaj în sudul țării;

- pândirea rațelor și a găștelor în locurile de înnoptat pe apă, ceea ce determină schimbarea acestor locuri, chiar de a doua zi după experiența neplăcută.

Exemplificările menționate sunt dintre cele mai cunoscute. Schimbarea locului de trai din cauza unor factori perturbatori ai liniștii este însă un fenomen frecvent

observat la marea majoritate a speciilor de vânat, atunci când nu se mai simt în siguranță.

În scopul asigurării unui minimum de liniște necesar stabilizării vânatului se impune:

- asigurarea unei paze eficiente pentru prevenirea braconajului, în special a celui nocturn la far și cu ogarii, cunoscut fiind faptul că acesta este, pentru speciile principale de vânat sedentar, cel mai grav și mai păgubitor dintre toate metodele practicate;

- ținerea sub control a efectivelor unor specii de vânat prădător și combaterea permanentă a câinilor și a pisicilor hoinare;

- organizarea rațională a vânătorilor colective, cu evitarea revenirii pe aceeași suprafață mai devreme de 3-4 săptămâni;

- interzicerea vânării speciilor de pasaj în apropierea sau în locurile de înnoptat;

- asigurarea unor zone de refugiu temporar în vederea înnoptării, dar și a iernării, pentru speciile de vânat aripat oprite temporar din pasaj pe teritoriul României;

- delimitarea unor zone de protecție a vânatului, cu adăposturi naturale corespunzătoare în cuprinsul lor, unde vânatul să fie protejat în perioada de creștere a progenerurii;

- combaterea, prin orice mijloace, a pășunatului în pădurile statului;

- protejarea stufărișurilor, a miriștilor și a tufărișurilor, în măsura în care se poate realiza acest lucru prin bună înțelegere cu proprietarii de teren;

- crearea de remize speciale pentru adăpostirea vânatului în spațiul agricol, îndeosebi în cel impropriu pentru folosirea eficientă în alte scopuri.

Fără îndoială că măsurile care se pot lua pentru asigurarea liniștii și adăpostului vânatului sunt mult mai numeroase și mai variate. De la caz la caz, ele trebuie avute în vedere pentru localizarea vânatului. Altfel, toate celelalte cheltuieli făcute cu eventualele populări și cu hrănirea complementară a vânatului se pot dovedi inefficiente.

3.6.3. Hrănirea complementară a vânatului

Este de notorietate teoria conform căreia „pentru a avea vânat, trebuie asigurate, concomitent, cele trei categorii de condiții de existență pentru acesta: adăpost, liniște și hrană”.

Dacă fără asigurarea primelor două categorii de condiții vânatul nu poate fi stabilizat, cea de a treia este și mai importantă, întrucât determină în plus, prin cantitatea și prin calitatea ei, plafonul efectivelor diverselor specii de vânat.

De fapt, natura substratului, calitatea solului și structura vegetației determină diversitatea și calitatea producției vegetale necesare speciilor plantivore, care, la rândul lor, constituie resursă de hrană pentru speciile prădătoare. De aceea, productivitatea cinegetică a fondurilor de vânătoare rămâne, permanent, în strânsă corelație cu calitatea substratului și a solului, precum și cu structura vegetației de pe acestea.

Cele afirmate mai sus ne conduc la concluzia că gestionarii fondurilor de vânătoare pot interveni eficient în scopul creșterii productivității cinegetice a fondurilor de vânătoare, prin îmbunătățirea condițiilor de hrană ale vânatului.

Problema este când și, mai ales, cum pot interveni aceștia cu rezultat pozitiv.

Având în vedere că hrana - atât cea de natură vegetală, cât și cea animală - devine deficitară doar în perioada critică de iarnă și de iarnă-primăvară, acesta este intervalul de timp în care trebuie intervenit prin ajutorarea hrănirii naturale a vânatului

și prin hrănire complementară. Dar intervenția în sensul îmbunătățirii condițiilor naturale de hrană pentru perioada critică se face din timp, iar cea de hrănire complementară la momentul oportun.

Concis, intervențiile prin care se pot îmbunătăți condițiile naturale de hrană, în perioada critică de iarnă-primăvară, privesc:

- promovarea, prin formulele de împădurire, și protejarea, cu ocazia operațiunilor culturale, a speciilor arbustive și arborescente căutate de vânatul plantivor (salcia căprească, lemnul câinesc, salba moale, scorușul, sparțium, plopul etc.), precum și a speciilor forestiere producătoare de fructe și de semințe căutate de vânat (mărul și părul pădureț, stejarul și fagul, nucul, alunul, mălinul etc.);

- plantarea de specii forestiere adecvate și de pomi fructiferi rezistenți la condițiile de iarnă grea, în pâlcuri sau diseminat, la margine de masiv forestier, pe linii somiere, în terenuri degradate și, în general, pe orice terenuri care se pretează mai puțin altor activități agricole și silvice;

- stimularea fructificației arborilor producători de fructe și de semințe, ajunși la vârsta maturității, prin rărirea plafonului arboretelor și prin menținerea celor izolați o perioadă cât mai lungă de timp;

- înființarea de culturi speciale „de ros”, formate din arbuști forestieri căutați de vânat, în terenuri degradate sau destinate exclusiv hrănirii complementare a vânatului, sub liniile de înaltă tensiune, de-a lungul șanțurilor și căilor de comunicație, precum și receperea periodică a acestor arbuști, în benzi, pentru creșterea producției de lujeri fragezi accesibili vânatului plantivor;

- înființarea ogoarelor de hrană, din plante consumate de către vânat preponderent iarna (topinambur, varză palmier, rapița furajeră etc.).

În ceea ce privește hrănirea complementară, aceasta are importanța ei de necontestat, dar numai temporar și în condiții de insuficiență a hranei naturale. Altfel, constituie o cheltuială inutilă, puțin eficientă și chiar dăunătoare în condițiile în care se exagerează și se dezvață vânatul să-și caute hrana.

Hrănirea complementară implică administrarea sorturilor adecvate de hrană, în adăposturi speciale (depozite, hrănituri) sau în puncte de hrănire pe care vânatul le învață și le frecventează.

În legătură cu această hrănire complementară, se impune a fi reținut faptul că hrana trebuie să fie de bună calitate, vânatul fiind în general pretențios din acest punct de vedere.

În funcție de specia de vânat pe care intenționăm să o ajutăm prin hrănire complementară, putem folosi hrană de natură animalieră (intestine de pasăre, carne de animale etc.) și diverse sorturi de furaje vegetale, ce pot fi fibroase (fân, frunzare), succulente (tuberculi, fructe, rădăcinoase) și concentrate (fructe și semințe forestiere uscate, cereale etc.). De asemenea, se pot folosi și diverse nutrețuri combinate special pregătite.

Mistrețul, fazanul și potârnichea sunt speciile care reacționează cel mai bine la hrănirea complementară. Se impune însă o astfel de hrănire și în cazul altor specii plantivore (cervide, iepure) și în cazul unor prădători, mai ales pentru scăderea presiunii acestora asupra vânatului din prima categorie.

În ultima perioadă, date fiind pagubele cauzate de vânat în agricultură și zootehnie, s-a impus și ideea hrănirii complementare în afara perioadei critice de iarnă, în scopul abaterii animalelor sălbatice de la culturile agricole sau de la stânele de animale domestice. Această hrănire „de abaterie” a fost și este practică, într-o anumită

măsură, în cazul urșilor și al mistreților, dar se poate extinde și la cerb comun și la alte specii de vânat (cerb lopătar, lup etc.).

Importanța hrănirii de abatere va spori, fără îndoială, odată cu consolidarea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor agricole și forestiere, când riscul litigiilor generate de pagubele cauzate de vânat va crește față de perioada actuală.

De aceea, îmbunătățirea condițiilor naturale de hrănire a vânatului trebuie gândită și pentru perioada de vară. Ogoarele de hrană amplasate în interiorul sau la marginea pădurii rezolvă parțial problema. Astfel de măsuri vor trebui însă completate printr-o hrănire conștientă de abatere a atenției, cu sorturi de hrană foarte atractivă, așa încât toate aceste acțiuni concertate să funcționeze ca un factor de dirijare a răspândirii spațiale a vânatului. Este evident că vânatul va prefera să-și caute hrana la adăpostul pădurii, decât să iasă în câmpul cultivat agricol unde este permanent deranjat și hărțuit.

În plus, nu trebuie uitat nici o clipă faptul că pășunatul în pădure, ca orice altă formă de deranjare a vânatului în interiorul acesteia, contribuie esențial la alungarea vânatului spre câmpul cultivat agricol, care îi poate oferi, în astfel de situații, un adăpost mai bun, dar mai puțin indicat din cauza prejudiciilor pe care acest vânat dislocat le poate produce agricultorilor.

Problema, foarte importantă, a hrănirii complementare a vânatului nu se poate încheia fără reamintirea rolului pe care îl au **sarea și apa** în viața acestuia. Sarea trebuie asigurată nu numai în calitate de aliment, ci și de ingredient necesar unei bune digestii, fiind un element esențial al reușitei încercării de atragere a vânatului în anumite zone. Această sare nu trebuie administrată la întâmplare, ci în locuri liniștite (ascunse) și doar acolo unde se dorește concentrarea vânatului. Reacționează pozitiv, în acest sens, toate speciile erbivore, dar și cele omnivore, cunoscută fiind atracția irezistibilă pe care o exercită sarea asupra cervidelor, caprei negre, muflonului și mistrețului.

Apa, în stare lichidă, este și ea indispensabilă vânatului. Cantitatea eliminată din organism prin evaporare la nivelul căilor respiratorii, prin transpirație la nivelul glandelor sudoripare și prin urină trebuie înlocuită prin apa din conținutul hranei succulente, iar diferența prin apa băută și, uneori, prin consumul de zăpadă.

În general, biotopurile din România au o rețea hidrografică suficient de densă pentru a satisface vânatul, exceptând anumite zone aride de câmpie, dar și în acestea apa devine deficitară doar în anumite perioade de secetă prelungită.

În astfel de perioade este necesară intervenția gestionarului vânatului prin administrarea, periodică, de apă în jgheaburi, astfel încât să fie împiedicată părăsirea zonei, fie și temporară, de către speciile de vânat sensibile la lipsa de apă.

Se impune a fi reținută însă o constatare care nu se regăsește menționată în literatura de specialitate. Există specii de vânat care supraviețuiesc perioade lungi de timp în zone complet lipsite de apă pe distanțe mai mari decât raza zilnică de activitate a acestora (viezurele, iepurele, prepelița, pisica sălbatică, chiar căpriorul etc.).

3.7. Amenajarea fondurilor de vânătoare

Unitatea de gestionare cinegetică este, conform tradiției și prevederilor legii, fondul de vânătoare redenumit acum fond cinegetic. În cadrul fondului de vânătoare se urmărește ocrotirea și îngrijirea efectivelor de vânat (stocurile de reproducție), conservate la niveluri considerate optime sau normale în condițiile concrete de biotop din cuprinsul acestora.

Ocrotirea și îngrijirea acestor efective nu se face însă la întâmplare ci, așa cum s-a arătat, în virtutea unor reguli ce decurg din cadrul legal, din contractele de gestionare și din principiile gestionării vânatului, toate luate în considerare într-un studiu cinegetic, mai mult sau mai puțin aprofundat. În cazul unor fonduri de vânătoare gospodărite special – G.V.S. - aceste studii pot fi mai complexe și poartă denumirea de „amenajamente silvo-cinegetice”. Pentru restul fondurilor de vânătoare, studiile, care vor include datele din fișele fondurilor de vânătoare și din contractele încheiate pentru gestionarea acestora, vor fi mai sumare. Totuși, ele vor cuprinde capitole privind cadrul natural și administrativ, suprafețele de teren pe natură de folosință, efectivele optime și cele reale de vânat, construcțiile, instalațiile și amenajările vânătoarești existente, programele care privesc evoluția efectivelor și dotărilor pentru perioada de 10 ani a contractării, precum și statistica realizărilor din această perioadă. Aceste studii reprezintă, așadar, cadrul în care se programează, printre altele, modul de desfășurare a acțiunilor de dotare a fondurilor de vânătoare cu un minim necesar de construcții, instalații și amenajări vânătoarești.

Prin amenajarea fondurilor de vânătoare se urmărește:

- în principal, dotarea acestora cu amenajări, instalații și construcții vânătoarești necesare ocrotirii și îngrijirii vânatului (terenuri de hrană, hrănituri, sărării, depozite de hrană etc.);
- în secundar, dotarea lor cu amenajări, instalații și construcții vânătoarești necesare efectuării pazei vânatului și efectuării acțiunilor de vânătoare în condiții mai comode pentru vânători (cabane și colibe de vânătoare, observatoare, standuri, poteci etc.).

Numărul și densitatea minimă a construcțiilor, instalațiilor și amenajărilor vânătoarești se calculează după norme stabilite de autoritatea publică centrală în domeniu, de către specialiștii gestionarilor, ținându-se seama atât de suprafața împădurită și efectivele de vânat, cât și de zona altitudinală și particularitățile terenurilor din cuprinsul fondurilor de vânătoare (suprafața de pădure, orografia terenului, concentrarea vânatului etc.).

Amplasarea diverselor construcții, instalații și amenajări vânătoarești rămâne totuși o problemă practică foarte importantă, deoarece utilitatea și funcționalitatea acestora depinde de zona altitudinală, de caracteristicile vegetației corespunzătoare zonei, de alegerea inspirată a amplasamentelor etc.

Practic, la momentul actual, majoritatea fondurilor de vânătoare din România sunt dotate, parțial sau la nivelul necesarului teoretic, cu astfel de construcții, instalații și amenajări vânătoarești, utile sau inutile uneori. Se pune, în continuare, doar problema completării necesarului și/sau reparării celor existente, precum și a înlocuirii sau a defazectării celor devenite neutilizabile din cauza vechimii, deteriorării, amplasamentului greșit etc. Se mai pune însă și problema amenajării unor terenuri de vânătoare care până acum au fost total neglijate (mlaștini, turbării, iazuri, heleștee etc.).

În cele ce urmează va fi abordată, într-o viziune mai actuală, această problemă a dotării fondurilor de vânătoare cu construcții, instalații și amenajări vânătoarești.

3.7.1. Construcții, instalații și amenajări vânătoarești

Casele de vânătoare sunt construcții destinate în principal adăpostirii vânătorilor și personalului de teren. Se compun din mai multe apartamente și garsoniere ori din mai multe dormitoare, sufragerie, bucătărie, băi și alte dependințe. Sunt

Înapoi la CUPRINS

amplasate pe lângă o cale de comunicație. Nu pot fi concepute fără acces auto, curent electric și apă curentă.

Cabanele de vânătoare sunt clădiri mai mici, cu 2-3 încăperi, din care una poate servi pentru gătit și pentru luat masa, iar cealaltă sau celelalte pentru dormit (planșa 50). Amplasarea acestora trebuie să aibă în vedere accesul ușor al vânătorilor pe sau de la căile de comunicație, o sursă corespunzătoare de apă curentă, expoziție însoțită etc.

Colibele de vânătoare sunt construcții mai simple destinate adăpostirii personalului de teren și vânătorilor care practică vânătoarea în locuri greu accesibile, la distanțe mari față de căile de comunicație. Terenul ales trebuie să fie în apropierea unei surse de apă, la loc însoțit, ferit de avalanșe și de viituri. Coliba este formată dintr-o singură încăpere, cu acoperiș simplu, cu prici sau paturi suprapuse și cu vatră sau sobă pentru foc și eventual pentru gătit mâncare (planșa 50).

Bordeiele de vânătoare sunt construcții la fel de simple, îngropate parțial în pământ, prevăzute cu o singură cameră, cu vatră de foc la intrare sau cu sobă simplu amenajată, cu unul sau cu două priciuri. Au aceeași destinație ca și colibele de vânătoare. Prezintă avantajul menținerii unor temperaturi constante, înregistrându-se și iarna valori acceptabile chiar fără foc, dar prezintă dezavantajul unei durate mai scurte de existență, din cauza rezistenței mai reduse a lemnului în contact cu solul.

Bordeiele de pândă sunt amenajate simplu, de asemenea în pământ, cu 1-2 ferestre pentru tras, în care pot sta la pândă 1-2 vânători (planșa 50). Importantă este închiderea etanșă a ușii și ferestrei de tragere, pentru a nu fi necesară dotarea cu sobă în interior. Sunt însă și bordeie de pândă dotate cu sobă.

Depozitele de hrană sunt construite pentru depozitarea unor cantități mari de furaje fibroase, dar și de concentrate, în locuri accesibile cu mijloace auto și în apropierea locurilor de concentrare a vânatului plantivor pe timp de iarnă. Se pot amenaja cu iesle spre exterior, cu pivnițe pentru depozitarea furajelor suculente și cu încăperi pentru depozitarea furajelor concentrate. În anumite variante, acestea asigură și adăpostirea vânatului împotriva intemperiilor sub acoperișul prelungit în exterior.

Observatoarele speciale sunt similare unor garsoniere, construite cu baza la 1,5-2,0 m înălțime. Au fost folosite inițial pentru vânarea urșilor. Sunt utile, în prezent, pentru adăpostirea personalului de teren care realizează doar observații asupra urșilor veniți la nadă, a mistreților și a altor specii de vânat. De regulă, au o singură cameră, dotată cu 1-2 paturi, cu masă și cu sobă. Cele mai pretențioase observatoare pot avea chiar două camere sau hol la intrare și grup sanitar. Asigură confortul unei cabane de vânătoare, diferența constând în dimensiunile mai reduse și amplasarea acestora pe stâlpi de susținere sau pe ziduri, cu sau fără fundație. Pot servi foarte bine, în viitor, pentru turism cinegetic, vânarea urșilor la nadă din astfel de construcții fiind interzisă.

Hrănitorele, foarte diversificate ca formă, se construiesc pentru administrarea hranei complementare necesare diverselor specii de vânat plantivor, dar și omnivor, îndeosebi în perioada critică de iarnă. Sunt de o mare varietate, adaptate fiind atât naturii hranei complementare care se administrează, cât și speciilor de vânat și peisajului înconjurător (planșele 51, 52).

Sărăriile sunt, ca și hrănitorele, foarte variate ca formă, servind exclusiv pentru administrarea de sare, atât în scopul satisfacerii cerințelor biologice ale vânatului, cât și pentru atragerea și menținerea acestuia în teren (planșa 53). Reacționează bine în acest sens cervidele, capra neagră, mistrețul și muflonul. Întrucât sunt instalații foarte simple și ușor de confecționat, nu trebuie să lipsească de pe lângă adăpători, hrănitore și din

locurile de concentrare a vânatului. Sarea este necesară în tot timpul anului, însă foarte importantă este primăvara, la schimbarea regimului alimentar al vânatului plantivor.

Observatoarele sunt instalații vânătoarești, mai pretențioase sau doar improvizate, care servesc interesului observării vânatului și practicării vânătorii. Fiind înalte, reduc riscul descoperirii vânătorului de către vânat cu ajutorul văzului și al mirosului. Ca și în cazul hrănitorilor și al sărăriilor, imaginația vânătorilor și-a spus cuvântul în privința tipurilor de observatoare (planșa 54).

Standurile înalte sunt instalații vânătoarești simple, asemănătoare unor observatoare joase, care servesc protecției vânătorilor cu ocazia acțiunilor de vânătoare organizate la urși și pentru camuflajul vânătorilor la acțiunile organizate la alte specii de vânat mare (planșa 55).

Standurile la sol se amenajează exclusiv pentru camuflajul vânătorilor. Cele mai simple constau din câteva ramuri înfipte în pământ, iar cele mai pretențioase se amenajează din panouri cu băncuță (planșa 55). Sunt indicate pentru vânătorile colective de fazani, vulpi, mistreți etc.

Potecile de vânătoare servesc pentru accesul vânătorului spre locurile de vânătoare sau pentru apropierea vânatului. Sunt în așa fel trasate încât să asigure o deplasare comodă, fără zgomot și perspective cât mai largi pentru observarea vânatului din timp. Pentru a fi utile trebuie să fie, cel puțin în perioada folosirii, curățate de ramuri căzute, frunze uscate, vegetație etc. În general, potecile de vânătoare prezintă ramificații spre puncte interesante pentru vânător sau formează rețele complexe de poteci, permițând utilizarea lor în funcție de situații sau de interes (planșa 55).

Gropile, destinate camuflării vânătorului, se amenajează în special pentru vânarea găștelor sălbatice (planșa 55). Important este ca aceste gropi să fie cât mai puțin vizibile, așa încât să nu atragă atenția nici chiar atunci când sunt proaspăt săpate.

3.7.2. Amenajarea fondurilor de vânătoare din zona de munte

Fondurile de vânătoare din zona de munte – delimitate de regulă pe culmi naturale, între care sunt incluse unul sau mai multe bazine forestiere – se întind, în general, din zona terenurilor cu destinație agricolă și pomicolă până pe crestele munților.

Delimitate în acest mod, pentru a elimina arbitrajul unor granițe greu de materializat și de identificat în teren, ele cuprind atât specii de interes vânătoresc, cât și biotopuri diversificate, etajate pe nivele altitudinale.

Astfel, crestele munților și o parte din golul de munte sunt ocupate în principal de capra neagră, golul de munte în partea inferioară și întinsele păduri de rășinoase sunt ocupate de cerb comun, urs și cocoș-de-munte, poalele muntelui, cu păduri de amestec și foioase, oferă condiții optime pentru mistreț, iar marginea pădurii și a terenurilor cu folosință agricolă sau pomicolă, situate mai jos altitudinal, sunt ocupate de căprior și de iepure. Bineînțeles că aceste specii și multe altele nementionate (râs, lup, vulpe, pisică sălbatică, viezure, ieruncă etc.) se găsesc în efective mai mici sau mai mari la toate nivelurile altitudinale amintite.

S-a făcut această prezentare concisă a vânatului și a biotopurilor din zona de munte pentru a putea argumenta de ce modul nostru actual de abordare a problemei amenajărilor, instalațiilor și construcțiilor vânătoarești în această zonă de munte nu a fost și nu este nici acum cel mai inspirat, chiar dacă pentru zona de deal și câmpie nu poate fi făcută aceeași remarcă. Exemplul hrănitorilor de cervide amplasate în locuri

inaccesibile iarna cu furaje, ceea ce le transformă în simple obiecte de decor, susține afirmația făcută.

De aceea, problema amenajărilor, instalațiilor și construcțiilor vânătorești din fondurile de munte se impune a fi reluată pe nivele altitudinale și tipuri de biotop, așa încât să răspundă mai pragmatic și mai eficient necesităților vânatului.

Biotopul alpin și subalpin, cu stâncării, vegetație erbacee, diverși arbuști și arbori piperniciți (afin, merișor, ienupăr, jneapăn, anin-de-munte, mesteacăn, salcie pitică etc.) oferă condiții excelente de viețuire pentru capra neagră și, în anumite stațiuni, pentru marmotă. Aici se întâlnește sau urcă frecvent cocoșul-de-munte, cerbul, ursul, râsul și uneori mistrețul.

Două categorii de amenajări și două tipuri de construcții simple se pretează în astfel de locuri: sărăriile și potecile de vânătoare și, respectiv, colibele și bordeiele de vânătoare.

Sărăriile sunt cele mai importante amenajări din zona caprei negre, fiindcă sarea este necesară și foarte căutată de această specie, motiv pentru care este eficientă în stabilizarea ciopoarelor în anumite căldări alpine. Cu condiția ca aceste căldări să fie liniștite, iar sarea să fie bine amplasată în locuri adecvate, ascunse față de traseele turistice.

Fiindcă sarea se transportă greu în zona caprei negre, sărăriile trebuie să fie în așa fel amenajate încât sarea să fie la adăpost de ploaie și zăpadă, pentru a nu se topi inutil. De aceea, locurile de amenajare a sărăriilor se impune a fi alese în mici grote sau sub stâncării, iar amplasarea bulgărilor de sare să se facă în scobituri sau între pietre grele, pentru ca bulgării să nu fie scoși de sub adăpost. Potrivită este și amplasarea bulgărilor de sare în sărării-clește, prevăzute însă cu acoperișuri în două sau patru ape.

Numărul sărăriilor nu trebuie să fie exagerat de mare și nici nu trebuie să se exagereze cărându-se sarea „la botul caprei negre”, deoarece caprele negre vor descoperi ușor sărăriile, care, odată stabilite, trebuie menținute și alimentate periodic în așa fel încât sarea să nu lipsească din ele.

În fiecare căldare din văile principale de munte se recomandă a fi amplasate 1-2 sărării, nu foarte departe dar ferit față firul văii, pe unde trec de regulă potecile turistice.

Potecile de vânătoare sunt importante și ele pentru vânarea caprei negre, dacă asigură accesul vânătorului în zone depărtate de traseele turistice. Este indicat ca începutul potecilor de vânătoare să nu poată fi observat din traseele turistice pentru a nu tenta turiștii să le prospecteze și astfel să neliniștească intimitatea sălbăticiei.

De regulă, potecile de vânătoare sunt conduse pe la jumătatea versanților și au ramificații care fac legătura cu traseele turistice sau cu potecile de vânătoare din creastă și din vale. De multe ori asigură și trecerea dintr-o vale în alta, prin locuri dificile, nefrecventate de turiști.

În perioada interbelică, în multe masive muntoase din țară (Făgăraș, Retezat etc.) au fost amenajate mai multe astfel de rețele de poteci de vânătoare, care s-au menținut parțial până în zilele noastre. Dacă aceste poteci ar fi curățate de vegetație și reconturate pe porțiunile în care au fost distruse, ar fi suficient ca munții noștri să fie considerați sumar amenajați pentru vânătoria de capre negre.

În locul escaladării munților cu elicopterul de către preținși vânători de capre negre, mai indicată ar fi reluarea ideii de reamenajare a fostelor poteci și rețele de poteci de vânătoare și, totodată, interzisă practica urcării vânătorilor de capre negre pe calea aerului până pe crestele cele mai liniștite altă dată.

Colibele de vânătoare sunt și ele utile, la limita altitudinală a pădurii, pentru asigurarea adăpostului personalului de pază și al vânătorilor de capre negre. Amplasarea acestora este indicată în locuri ferite de vânt și avalanșe, în apropierea unei surse de apă și eventual a locurilor de rotit.

Bordeiele de vânătoare zidite din piatră și refugiile pentru turiști sunt și ele construcții adecvate în golul de munte, putând fi amplasate în locuri ferite de avalanșe, deasupra limitei altitudinale a pădurii, în chiar căldările sau pe crestele frecventate de capre negre.

Coborând altitudinal, în **biotopul pădurilor de rășinoase și amestec de rășinoase cu foioase**, fauna de interes cinegetic din fondurile de munte se diversifică, odată cu diversificarea florei sălbatice. Zona întinselor păduri de rășinoase și de amestecuri de rășinoase și foioase, situate pe versanți în general abrupti, este caracteristică cerbului comun și ursului. Împreună cu acestea viețuiesc mistreți, căpriori, lupi, râși, vulpi, pisici sălbatice, jderi, cocoși-de-munte, ierunci etc.

Amenajările principale privesc aici cerbul comun și sunt destinate ajutorării hrănirii acestuia în perioada critică de iarnă, pazei și practicării vânătorii. Dintre instalațiile de hrană cele mai utile s-au dovedit a fi depozitele de hrană, la care există acces auto iarna și la care cerbii vin singuri, de la mari depărtări. Dacă depozitele de hrană sunt amplasate în locurile de iernare ale cerbilor, cel puțin câte unul în fiecare bazin forestier, este cu mult mai bine.

Hrănitorele de cervide, amplasate în locuri greu accesibile iarna, rămân doar simple obiecte de impresie și de decor, fiind absolut inutile. Ele sunt utile și merită investiția doar în locurile accesibile pentru aprovizionarea cu hrană și sare.

În această privință, modul nostru de gândire de până acum se impune a fi esențial schimbat.

Potecile de vânătoare din locurile de boncănit, legate în rețele cu ramificații spre observatoare de diferite tipuri, sunt și ele utile practicării vânătorii de cerb. Sunt absolut necesare și pot servi și pentru acces la hrănitore și sărării.

Bordeiele de pândă pentru lupi, punctele de hrănire pentru mistreți, împreună cu ogoarele de hrană cultivate special pentru cerbi, mistreți și urși, alături de colibele și de cabanele de vânătoare întregesc inventarul amenajărilor din fondurile de vânătoare situate în zona de munte.

Am lăsat la sfârșit plantațiile de ros, benefice pentru cerb atunci când sunt instalate și întreținute rațional.

Astfel de plantații de ros în zona pădurilor de rășinoase și de amestec se pot instala în poienile destinate hrănirii vânatului, prea umbrite ori situate pe soluri prea scheletice ca să poată fi cultivate sau folosite ca fâneță de calitate. De asemenea, se pot instala sub liniile de înaltă tensiune. Prin plantarea acestor suprafețe în scheme dese, cu spartium, salcie căprească, soc, sorb pășăresc și alte specii forestiere adecvate, grupate în funcție de substrat și luminozitate, precum și prin aportul natural în specii spontane (arin, plop tremurător, mesteacăn etc.) se creează, în scurt timp, o plantație deasă, care oferă vânatului o cantitate mare de lujeri tineri, în condițiile în care periodic se recepează câte o bandă din aceasta.

Plantațiile de ros, neglijate până acum, sunt cu mult mai importante și mai ieftine pentru hrănirea naturală a vânatului plantivor decât fânurile, frunzarele și concentratele, mai ales în perspectiva extinderii pășunatului în pădurile retrocedate.

3.7.3. Amenajarea fondurilor de vânătoare din zona de deal

În zona de deal, unde proporția pădurilor de foioase este redusă la mai puțin de 50% din suprafața totală a fondurilor de vânătoare, apar mai extinse pășunile, fânețele, culturile de cartofi, ovăz și porumb, plantațiile pomicole și chiar viticole etc.

Eterogenitatea habitatelor din zona de deal este accentuată de multitudinea porțiunilor de teren degradat, de luncile neîndiguite dar împădurite ale râurilor, de localitățile mai puțin sistematizate răspândite aparent haotic etc.

Habitatul vânatului este mult mai diversificat și odată cu acesta este mai diversificată și fauna de interes cinegetic. Speciile de interes vânătoresc caracteristice zonei sunt mistrețul, căpriorul, iepurele, vulpea, pisica sălbatică, viezurele, jderii și potârnichea. Frecvent coboară în zonă cerbul comun, ursul, lupul și chiar râsul, iar uneori urcă fazanul.

În condițiile de habitat expuse, modul de dotare a fondurilor de vânătoare de până acum cu construcții vânătoarești (cabane de vânătoare și bordeie de pândă), instalații vânătoarești (hrănitivi pentru cervide, fazani și potârnicși, observatoare pentru căprior, sărării etc.) și amenajări vânătoarești (poteci de vânătoare și ogoare de hrană) s-a dovedit potrivit.

Totuși, din motive pragmatice și de eficiență, se vor face următoarele recomandări și precizări:

- nu trebuie exagerat în privința numărului de hrănitivi pentru cervide; normativele sunt acoperitoare din acest punct de vedere; hrănitivii se impun a fi răspândite în toate trupele mai importante de pădure și amplasate în locuri ușor accesibile cu hrană iarna; în apropierea hrănitivilor sau sub acoperișul lor, la adăpost de ploaie și zăpadă, să fie amenajate sărării;

- hrănitivii pentru potârnicși, uitate complet în ultima perioadă, trebuie amplasate în locuri populate cu această specie și alimentate periodic cu hrană complementară pentru întreg efectivul existent; ele pot avea rezultate nebanuit de bune, deoarece potârnichea este una dintre speciile care reacționează cel mai favorabil la hrănirea complementară;

- observatoarele înalte, amplasate în poieni și la margine de culturi, precum și observatoarele improvizate în arbori, oriunde este un loc potrivit pentru pândă la căprior, întregesc, alături de potecile de vânătoare, imaginea de fond de vânătoare bine gospodărit;

- pentru vânarea vulpilor și lupilor, ultimii deosebit de păgubitori în afara arealului lor tradițional, sunt indicate bordeiele de pândă;

- ogoarele de hrană cu topinambur, înființate în special pentru mistreți, atrag în egală măsură și căpriorul; partea aeriană a plantei, cosită și făcută căpiță după formarea bulbului (luna septembrie), constituie un furaj de bună calitate, la fel de căutat ca și lucerna;

- remizele pentru vânat, constând în suprafețe de teren degradat pe care sunt instalate plantații de ros, pot transforma anumite porțiuni de teren neproductiv cinegetic în zone cu concentrare maximă pentru căprior, iepure, vulpe etc.; oricum, plantațiile de ros cu plante forestiere adecvate (salcie, plop tremurător, lemn cânesc, carpen, salbă, mălin, spartium, sălcioară etc.), reperate periodic, au și aduc o contribuție de seamă la hrănirea vânatului plantivor iarna; de asemenea, sunt importanți în hrana vânatului cireșii sălbatici, corcodușii, merii și perii pădureți, nucii, prunii, alunii și alte specii producătoare de fructe, motiv pentru care se impun a fi introduse la marginea nordică a plantațiilor de ros.

- în zonele secetoase sau în perioadele secetoase, o atenție aparte trebuie acordată și apei pentru băut, motiv pentru care izvoarele din pădure și din locurile accesibile vânatului din afara acestora trebuie atent urmărite și desfundate; în rarele situații de criză se impune amenajarea de jgheaburi lângă fântâni și umplerea periodică sau zilnică cu apă a acestora.

Fără a detalia subiectul, se impune aprecierea că bonitatea terenurilor din zona de deal poate fi crescută mult prin măsuri de bună gospodărire, ieftine și la îndemâna vânătorilor.

3.7.4. Amenajarea fondurilor de vânătoare din zona de câmpie

Coborând altitudinal în zona colinară și de câmpie, se constată că procentul de teren împădurit scade, după cum scade și suprafața pășunilor, fânețelor și plantațiilor pomicole, locul lor fiind luat de culturi agricole diverse și de vii. În unele fonduri de vânătoare din zona de câmpie se găsesc răspândite insular și suprafețe relativ întinse de bălți, lacuri, iazuri, heleștee și chiar rămășițe de mlaștini, precum și stufărișuri.

Speciile de vânat cel mai bine reprezentate în aceste zone sunt: iepurele, căpriorul, vulpea, fazanul și potârnichea, dar sunt întâlnite și multe alte specii precum mistrețul, șacalul, pisica sălbatică, viezurele, cerbul comun și, insular, cerbul lopătar, vidra și bizamul în mediul acvatic, apoi în trecere, o multitudine de specii migratoare, oaspeți de iarnă sau oaspeți de vară.

Având în vedere speciile de vânat și biotopurile specifice zonei, apreciem că amenajarea pădurilor din câmpie, din punct de vedere cinegetic, este parțial realizată, în sensul că sunt edificate un număr minim de hrănitori de cervide și de sărării, iar în unele păduri și un număr satisfăcător de observatoare.

Pentru o amenajare completă a pădurilor din zona de câmpie, pe lângă hrănitorile de cervide, sărăriile și observatoarele existente mai trebuie amenajate observatoare înalte la intersecțiile de linii parcelare sau la marginea ogoarelor de hrană, precum și multe observatoare improvizate pentru căprior, în așa fel încât aceștia să poată fi observați în majoritatea punctelor în care pot apărea la hrană. O rețea de poteci și eventual 1-2 puncte de adăpare cu apă, în fiecare trup de pădure sau în imediata lui apropiere, ar completa lista amenajărilor ce se impun a fi făcute la adăpostul pădurii.

Acolo unde există linii parcelare suficient de late și de însoțite sau suprafețe adecvate destinate a fi folosite ca ogoare de hrană, se impune și cultivarea acestora. Asupra acestui aspect sunt multe de spus. Ogoarele de hrană trebuie să asigure resurse de hrană verde în special toamna, iarna și primăvara, deoarece în restul anului hrana nu este deficitară pentru vânat. De asemenea, din culturile instalate se pot recolta cereale și suculente atunci când nu sunt lăsate pentru consum pe loc.

Având în vedere acest interes, considerăm că triticelele, grâul, ovăzul, rapița și varza furajeră, cultivate toamna devreme, sunt foarte indicate pentru cultivarea ogoarelor de hrană, cerealele putând fi recoltate în anul următor. Sfecla, sorgul și porumbul nu sunt nici ele lipsite de interes, îndeosebi în terenurile ferite și luminate, dar trebuie avută în vedere necesitatea prășirii și răririi acestora, într-o perioadă în care mâna de lucru este deficitară.

În terenurile cu mistreți se impune a fi luate în considerare culturile de topinambur, căutate și de căprior și de iepure, atât pentru bulbul scos la suprafață, cât și pentru tulpina fragedă ori frunzarul recoltat în luna septembrie după maturarea bulbului.

Liniile mai umbrite, care din păcate abundă în pădurile din câmpie, nu pot fi cultivate cu asemenea plante. Pe acestea se vor instala plantații complexe de ros, alcătuite din benzi alternative de mălin, salbă moale, lemn cânesc, sparțium, răchită și alte asemenea plante care se pretează la recepare periodică, așa încât să se creeze un surplus de hrană, dar și un adăpost favorabil vânatului plantivor. La marginea pădurii se impune a fi instalat păducel și măceș pentru adăpost și producția anuală de fructe, iar spre mijlocul liniei, în benzi paralele, celelalte specii forestiere enumerate, care se pretează la recepare, pentru producție de lujeri. Asemănător se pot amenaja și suprafețele de sub liniile de înaltă tensiune.

Amenajarea terenului agricol din jurul pădurii cu observatoare înalte și de-a lungul drumurilor de pământ cu hrănitore temporare pentru iepure conferă suprafeței terenului agricol un aspect de bună gospodărire cinegetică.

Pentru creșterea productivității fondurilor de vânătoare din zona de câmpie sunt posibile și alte amenajări.

Instalarea unor boscheți din plante care produc semințe sau lujeri pentru ros sub stâlpii de înaltă tensiune îmbunătățesc, de exemplu, condițiile de hrănire și adăpost pentru iepure, fazan și potârniche. Speciile forestiere din care pot fi constituiți boscheții sunt: măceșul, păducelul, sparțium, salba moale, lemnul cânesc, mălinul, corcodușul etc.

Gardurile vii din dracilă, măceș și păducel, instalate limitrof perdelor forestiere, șanțurilor părăsite și chiar drumurilor, precum și gardurile vii din jurul proprietăților amenajate din astfel de plante oferă un surplus de adăpost și de hrană pentru fazan, potârniche și iepure.

În sfârșit, remizele pentru vânat, constând în astfel de plantații de ros instalate pe terenuri degradate, au un rezultat remarcabil, mai ales atunci când în interiorul acestora se amenajează hrănitore, sărării și, eventual, adăpători.

Fără a avea pretenția de-a fi epuizat toate amenajările la care se pretează fondurile de vânătoare din zona uscată de câmpie, au fost prezentate câteva modalități prin care se poate îmbunătăți calitatea acestora și se poate ridica bonitatea cinegetică.

Amenajarea stufărișurilor și a terenurilor pârloagă din interiorul câmpului cultivat agricol devine interesantă și este relativ simplă, dar foarte eficientă, pentru ocrotirea fazanului și vânarea acestuia. Stufărișurile și pârloagele întinse pot adăposti și mistreți, căpriori și cerbi lopătari, vulpi și șacali, potârniche etc.

Cea mai simplă amenajare a unor astfel de terenuri constă în deschiderea cu tractorul, prin discuire, a unor linii de vânătoare, care se întretaie între ele, delimitând suprafețe dreptunghiulare de cca. 250x500 m sau puțin mai mari. Dacă stufărișul este întins de-a lungul unei văi, atunci se poate secționa doar transversal, la distanțe de 300-500 m secțiuni de secțiune.

În interiorul fiecărei suprafețe astfel delimitate, se amenajează câte 2-4 hrănitore temporare pentru fazani și potârniche, câte o hrănitore de cervide și, eventual, câte un loc de hrănire pentru mistreți.

Peste vânatul care se găsește în mod natural pe aceste suprafețe, se pot popula cu succes fazani, așa încât astfel de terenuri pot deveni cu mult mai favorabile culturii vânatului decât pădurea. În aceste suprafețe se strâng de regulă și vulpi, șacali și pisici sălbatice, care se pot vâna ușor în aceste condiții.

Pe liniile din anul precedent apare de regulă spontan cânepa sălbatică, foarte căutată de fazani și potârniche. În terenurile care se pretează, este indicată însă supraînșămânțarea liniilor discuite cu cânepă sălbatică, mei, sorg etc., iar în interiorul

suprafețelor mai întinse, care se pretează, pot fi instalate astfel de culturi „în tablă de șah”.

Noile linii de vânătoare se vor tăia în anul următor, paralel cu vechile linii, pentru a nu distruge sursa naturală de hrană astfel instalată.

Amenajarea zonelor umede din interiorul fondurilor de vânătoare este, de asemenea, foarte interesantă pentru concentrarea păsărilor limicole în timpul pasajului și atragerea celor de apă.

Păsările limicole, dintre care cea mai interesantă pentru vânători rămâne becațina comună, sunt atrase de turbării, mlaștini și margini de bălți, lacuri, iazuri și heleștee, dacă apa nu este mai adâncă de 5-10 cm, iar vegetația erbacee nu este mai înaltă de 10-20 cm.

Aceste suprafețe propice pentru becaține, vizitate atât primăvara cât și toamna în timpul pasajului, pot fi amenajate pentru atragerea și reținerea mai îndelungată a păsărilor limicole prin lucrări relativ simple, dintre care enumerăm:

- cosirea vegetației la 10-20 cm deasupra nivelului apei, la marginea bălților și lacurilor, în coada iazurilor și heleșteelor și chiar pe unele porțiuni din turbării și mlaștini, dar fără a exagera în sensul de a extinde suprafața cosită dincolo de adâncimea de 5-10 cm a oglinzii apei;

- introducerea animalelor la pășunat în astfel de porțiuni de teren umed, pentru a da naștere la breșe în vegetație și a mări efectul de lizieră apă-sol, pentru crearea de gropi și mușuroaie datorită călcării pământului moale cu copitele și pentru a contribui la fertilizarea suprafeței respective prin intermediul dejecțiilor acestor animale;

- depunerea, din vreme, de grămăjoare de gunoi în astfel de benzi cosite, pentru a favoriza fertilizarea terenurilor și înmulțirea nevertebratelor ce constituie hrană pentru becaține și alte specii limicole; în vederea îmbunătățirii capacității de hrănire a terenului pentru becaține, în loc de gunoi se pot folosi și resturi animaliere, cum ar fi sângele, intestinale și capetele de animale etc.

Becaținele apreciază astfel de terenuri care le oferă hrană naturală din abundență, motiv pentru care se opresc din pasaj și se concentrează, pentru multă vreme, în efective nebănuite de mari.

Anatidele și alte specii de păsări acvatice preferă în schimb apele mai adânci, în care ochiurile de apă alternează cu perdele sau insule de stuf, papură, țipiring etc.

Atât în bălți și lacuri, cât și în iazuri și heleștee cu adâncimi diferite și ocupate în zonele mai puțin adânci de vegetație caracteristică, se dezvoltă foarte bine fitoplanctonul și zooplanctonul, sursă de hrană pentru multe nevertebrate acvatice (viermi, insecte, moluște, crustacee), la rândul lor o sursă de hrană pentru speciile de păsări de apă.

Din acest motiv, cele mai favorabile bazine acvatice pentru acestea sunt cele puțin adânci, cu fundul plat și cu un contur perimetral cât mai sinuos, care are efectul de lizieră apă-sol foarte ridicat.

De asemenea, sunt preferate bazinele acvatice deschise spre pășuni sau spre terenurile agricole, comparativ cu cele înconjurate de arbori forestieri, care obligă păsările să se ridice în zbor înalt, pe deasupra acestora, la plecarea și la venirea pe baltă.

Toate aceste bazine acvatice favorabile păsărilor de apă pot fi amenajate, în continuare, în scopul ridicării bonității lor.

Amenajările, deși nu sunt nici dificile și nici scumpe, nu au fost practicate aproape deloc în România, pe de o parte fiindcă natura a fost generoasă în privința efectivelor acestor specii de păsări, iar pe de altă parte fiindcă sezoanele de vânătoare ale acestora, care

se suprapun în țara noastră sezoanelor altor specii de vânat, le-au favorizat, fiind în general mai puțin căutate de marea masă de vânători, decât prepelița, mistrețul, fazanul, iepurele etc.

De acum înainte, pe măsură ce ariile umede protejate vor restrânge zonele de vânătoare, cei ce doresc să practice vânătoria la diverse specii de păsări de apă vor trebui să se gândească și la amenajarea specială a unor bazine acvatice incluse în fondurile de vânătoare.

Câteva categorii de amenajări și instalații sunt suficiente:

- cărările pentru deplasarea păsărilor spre punctele de hrănire;
- „mesele” pentru servit hrană complementară, amplasate sub nivelul apei;
- locurile de odihnă și eventual cuibărire.

Cărările pentru deplasarea păsărilor spre punctele de hrănire, precum și spre ochiurile liniștite din interiorul vegetației acvatice înalte, unde păsările se însoresc, își zvântă penajul ori își amenajează cuibul, sunt foarte importante în demersul nostru. Astfel de cărări, care nu vor fi niciodată rectilinii, ci sinuoase, converg în interiorul vegetației înalte, spre ochiuri liniștite de apă naturală sau create prin cosire a vegetației sub nivelul apei, în care sunt amplasate hrănitivi și/sau locuri de odihnă, zvântare ori de cuibărit.

Cărările în discuție se vor obține prin degajarea unui spațiu cu o lățime de cca. 40 cm, prin vegetația acvatică înaltă, care va fi tăiată la 10-15 cm sub nivelul apei. Anumite ramificații ale cărărilor pot ieși la malul apei, chiar conduse prin vegetația de pe mal până în locuri deschise.

Păsările de apă vor prelua repede aceste cărări, mai ales atunci când ele sunt conduse spre locuri preferate de acestea.

Punctele (locurile) de hrănire complementară pot fi amplasate pe maluri, în apă adâncă de 10-20 cm ori în apă adâncă în care sunt amenajate hrănitivi sub nivelul apei la 15-20 cm adâncime, denumite „mese pentru hrană”. Administrarea hranei se poate face normal, dar și automat pe maluri și în apele cu fundul plat, situat la mică adâncime (sub 20 cm).

O hrănire regulată, cu diverse boabe și semințe, favorizează concentrarea rațelor indigene, dar reține și păsările aflate în trecere, care vor fi atrase de hrană și de prezența semenelor acestora.

Numai că, în condițiile concrete din România, hrănirea cea mai eficientă din timpul iernii se restrânge doar la apele care nu îngheață.

De aceea, pentru hrănirea rațelor iarna sunt foarte importante izvoarele care mențin ochiuri de apă, izburile din depresiuni, canalele și pâraiele molcome permanent dezghețate, gurile de apă etc.

La gurile de apă, hrana se poate administra și prin răspândire pe gheața din jur, dar în acest caz, ca și în cazul hrănirii de pe mal, o parte din hrană este furată de alte specii de păsări (ciori și coțofene, păsări cântătoare etc.).

Pentru economie de hrană și eficiență a hrănirii oriunde apa nu îngheață iarna și este liniștită la suprafață, precum și în ochiurile de apă adâncă din interiorul vegetației acvatice, se recomandă amenajarea „meselor pentru servit hrană”. Acestea nu sunt altceva decât platforme orizontale din scândură, de 2x2 m, amplasate la 10-20 cm sub nivelul oglinzii apei, pe stâlpi de lemn înfiți în cuveta bazinului. De jur împrejurul platformei sunt bătute scânduri mai înalte pentru a împiedica risipirea hranei în apă adâncă.

După a primă amenajare sumară a unui teren, cu cărări de deplasare și puncte de hrănire pentru păsările acvatice, și după observații privind comportamentul acestor păsări se vor trage concluzii interesante în scopul completării și definitivării amenajărilor concepute inițial.

Succesul depinde de amplasarea punctelor de hrănire și a meselor în locuri adecvate, ferite de deranj din partea omului și a prădătorilor.

Un sfat însă: nu trebuie profitat de atracția exercitată de hrană asupra păsărilor acvatice în perioadele deosebit de dificile pentru acestea, doar pentru a vă satisface pasiunea! Legea interzice vânarea păsărilor de baltă la gurile de apă, iar etica impune hrănirea vânatului (cu pene) aflat la limita dintre viață și moarte, fără a profita de această slăbiciune temporară a lui pentru a realiza tablouri (rușinoase) de vânatoare.

Locurile de odihnă, de zvântare și eventual de nidificare constituie o altă categorie de amenajări. În interiorul vegetației acvatice înalte (stuf și papură) există ochiuri de apă liniștită, ferite de vânt și de deranj din partea omului și din partea unor dăunători naturali ai păsărilor acvatice, în care pot fi amenajate platforme mici, pe stâlpi ori plutitoare, cu puțin deasupra nivelului oglinzii apei (10-15 cm) și, respectiv, pe oglinda apei. Dimensiunile de cca. 1,0x1,0 m sau 0,80x1,20 m sunt potrivite.

Aceste platforme sunt căutate de rațe, în special în perioada în care au boboci mici, pentru a se odihni, a se însori și pentru a-și zvânta penajul.

Deoarece bobocii pot urca greu pe platformele așezate pe pari, mai ales când oglinda apei scade cu mai mult de 10-20 cm sub acestea, apare necesară amenajarea unor scărițe de urcare, pe părțile laterale ale platformei. Scărițele constau în scânduri poziționate oblic, cu traverse bătute des pe partea lor superioară, așa încât și puii să se poată cățara fără probleme.

Pe astfel de platforme de odihnă pot fi instalate și coșuri sau lădițe pentru cuibărit, preluate repede în stăpânire de rațele sedentare.

Amenajările descrise contribuie într-o oarecare măsură, alături de hrănirea complementară și amenajarea de cărări, la sporirea atracției bazinelor acvatice pentru păsările de interes cinegetic, la reținerea acestora pe loc, la atragerea altor păsări de apă aflate în pasaj și, în final, la creșterea bonității terenului și a efectivelor acestor specii pentru vânatoare.

Edificarea standurilor pentru vânatoare, foarte diversificate în privința concepției, este de natură să întregască amenajarea terenurilor umede pentru vânatul de apă și pentru vânatoare.

De la început trebuie atrasă însă atenția asupra necesității de a lăsa liniștite locurile de hrănire, de adăpost și mai ales de înnoptare, așa încât păsările să nu fie speriate, și, din acest motiv, să părăsească terenul după primele vânători. Vânătoria la locurile de hrănire și de înnoptare nu este etică și, în plus, conduce, mai ales atunci când se practică seara, la pierderi inutile de păsări împușcate.

Vânătoria la păsări de apă, pentru a se practica durabil, trebuie să se desfășoare în cursul dimineții, pe traseele de plecare și venire din și spre locurile de odihnă. Astfel practicată, de 1-2 ori pe săptămână, vânătoria poate da rezultate satisfăcătoare în mod continuu. O singură vânătoare de seară la locurile de înnoptare îndepărtează însă păsările pentru mult timp (10-20 zile), făcând inutile toate celelalte eforturi de amenajare a terenului.

După această introducere, care s-a dorit a fi o pledoarie pentru alegerea adecvată a amplasamentelor standurilor, vom prezenta succint câteva astfel de amenajări:

Standurile improvizate în vegetația existentă în zonă sunt cele mai ieftine. Se pot amenaja în chiar ziua vânătorii, pe sub culoarele de zbor care se identifică ușor. Nu trebuie exagerat în privința camuflajului acestora, deoarece păsările vor sesiza ușor „căpițele” construite artificial și le vor ocoli atunci când sunt proaspăt amenajate.

Un camuflaj superficial, îmbrăcăminte adecvată și mișcările lente sunt mai greu sesizabile de păsări, care nu le iau în seamă și astfel trec la o distanță convenabilă și eficace de tir.

Standurile amenajate pe stâlpi sunt amplasate de regulă în interiorul bazinelor acvatice, cu podeaua la 20-40 cm deasupra oglinzii apei. Ele sunt camuflate în vegetația din preajmă, de regulă în ziua vânătorii. Acestea trebuie construite din timp, pe sub culoarele principale de zbor, pentru ca păsările să se obișnuiască cu ele și să nu le mai ia în seamă.

La astfel de standuri accesul vânătorului este posibil cu cizme șold sau cu barca.

Standurile în interiorul ghiolurilor sau ochiurilor întinse se pot amenaja însă și sub nivelul oglinzii apei, în butoaie sau diverse alte astfel de „spații” în care apa nu poate pătrunde. Ele pot fi prinse de sol sau flotante.

„Butoaiele” din beton, dar și din tablă și chiar din lemn, se pot fixa pe fundul bazinelor acvatice puțin adânci. Buza de sus a „butoaielor” se impune să depășească cu 20-30 cm oglinda apei și trebuie camuflată cu vegetație acvatică din jur.

„Butoaiele” din tablă și din lemn pot fi amenajate și în sistem flotant.

Din astfel de „butoaie”, adânci de 1,20-1,40 m, atunci când sunt amplasate baterii de câte două astfel de amenajări, vânătorul sau vânătorii execută trageri la păsările care trec pe deasupra, la distanță eficientă.

Nu vom detalia mai mult acest mod de vânatoare și nici problema amenajării zonelor umede pentru vânatul palmiped și pentru vânarea acestuia.

Cei ce vor demara astfel de acțiuni de pionierat în România vor găsi singuri soluții și vor îmbogăți stadiul experienței în materie, plecând de la rezultatele obținute și, mai ales, de la observarea atentă a comportamentului păsărilor acvatice.

3.8. Populări și repopulări cu vânat

Pentru utilizarea integrală a potențialului cinegetic al unor fonduri de vânatoare se impune, de foarte multe ori, repopularea sau, după caz, popularea acestora cu anumite specii de vânat.

Scopul acestor acțiuni este ori de sporire a efectivelor unor specii de vânat într-un teren sărăcit, ori de introducere a unor specii noi în anumite fonduri de vânatoare care se pretează, în vederea creșterii posibilităților de practicare a vânătorii. Indirect, în prima situație se produce și o așa-zisă „împrospătare” benefică de sânge.

Repopulările special făcute pentru „împrospătarea sângelui” unor populații degenerare de vânat par să nu fi dat totuși rezultate spectaculoase, dată fiind pierderea caracterelor genetic valoroase ale exemplarelor introduse în marea masă genetică a vânatului existent. La speciile poligame, introducerea unor masculi valoroși are însă, cu certitudine, un oarecare efect pozitiv, chiar dacă acest efect nu este foarte vizibil.

Înainte de a aborda acțiunea practică de populare sau de repopulare a unor fonduri de vânătoare cu vânat, se impune a fi efectuată o analiză profesională anterioară din care să rezulte dacă introducerea speciilor noi sau suplimentarea efectivelor existente cu exemplare nou introduse este utilă și eficientă și dacă prin această acțiune nu se produce un dezechilibru nedorit în natură.

Din motivul arătat, populările cu specii noi de vânat se fac numai în baza unor studii convingătoare de specialitate și cu aprobarea autorității publice centrale care răspunde de silvicultură. Altfel, se pot repeta catastrofe biologice surprinzătoare, precum cele cunoscute din Australia, unde acțiunile de populare mai întâi a iepurelui, apoi a vulpii, s-au dovedit a degenera în calamități. În lipsa prădătorilor naturali și a bolilor specifice, precum și în condiții de hrană și de mediu extrem de propice, populația de iepuri introdusă s-a dezvoltat exploziv, punând în pericol direct agricultura și indirect, prin consumul de hrană, zootehnia, precum și existența unor specii sălbatice autohtone. Încercarea ulterioară de introducere a prădătorilor specifici, printre care vulpea, nu a avut rezultatul urmărit, ci din contra. Vulpea aclimatizată imediat, a început să captureze animale domestice și sălbatice autohtone, fără reflex natural de apărare împotriva acesteia. A fost motivul pentru care în final a trebuit să se recurgă la combaterea iepurilor prin otrăvire, apoi prin contaminare, relativ dirijată, cu boli specifice. Această istorie, care constituie un exemplu convingător în materie, nu trebuie repetată.

Populările și repopulările cu vânat - care vor fi numite, pentru economia textului, populări - ridică unele categorii de probleme demne de reținut de către orice gestionar de fond de vânătoare interesat în această privință. Printre acestea enumerăm:

- alegerea speciei sau a speciilor ce urmează a fi populate, stabilirea raportului între sexe la populare și stabilirea vârstei exemplarelor ce se vor popula;
- alegerea celui mai potrivit teren sau zonă în care se va efectua popularea;
- alegerea perioadei optime pentru efectuarea populării;
- pregătirea terenului ales pentru populare;
- procurarea și transportul materialului destinat populării;
- popularea propriu-zisă sau lansarea exemplarelor captive în libertate;
- îngrijirea exemplarelor populate.

Categoriile de probleme enumerate, care trebuie analizate și evaluate anterior desfășurării acțiunii de populare, sunt diferite de la o specie la alta.

Speciile care se pretează bine la astfel de acțiuni și sunt eficiente din punct de vedere vânătorec, deci cele care oferă vânătorului obișnuit multiple satisfacții cinegetice, sunt: fazanul, iepurele-de-vizuină, potârnichea (inclusiv cea cu picioare roșii) și rațele semisălbatice. Într-un trecut nu foarte îndepărtat, s-au înregistrat rezultate de excepție și în acțiunile de repopulare cu căprior a zonelor de câmpie, de repopulare a unor masive muntoase cu capre negre (Siriu, Hășmaș, Cheile Bicazului, Ciucaș, Pietrosul Rodnei etc.) și cocoși-de-munte (M-ții Apuseni etc.), de populare a unor fonduri speciale cu cerbi lopătari (Bratovoiești, Seaca, Reșca și Scroviștea), precum și de populare a unor zone de joasă altitudine cu cerb comun (Snagov, Comana etc.). Rezultate bune s-au obținut și în cazul unor populări cu mufloni (Negureni, Râmnicul Sărat, Vâlcea), dar din lipsă de grijă ulterioară pentru nucleeele astfel instalate acțiunea a fost total compromisă.

Într-un real progres se găsește și marmota alpină, introdusă de cca. 20 de ani în câțiva munți din Carpații României (Făgăraș, Retezat și Pietrosul Rodnei).

De noutate și de succes este în prezent reintroducerea în zona Brașovului și a Aradului, după aproape 170 de ani de la data consemnării dispariției ultimului exemplar din România, a unor nuclee de castori europeni importați din Europa Occidentală.

Posibilitățile în domeniu nu sunt însă limitate. De la reintroducerea zimbrului în condiții de libertate, până la introducerea unor specii noi de vânat după experiența altor țări europene, precum ratonul și curcanul sălbatic, totul este posibil și de natură a spori posibilitățile de practicare a vânătorii și de folosire integrală a unor nișe ecologice insuficient exploatate în prezent.

Grija pe care trebuie să o avem însă permanent în legătură cu aceste populări este de a păstra caracterul sălbatic al exemplarelor de vânat destinate populărilor și de a menține, în primul rând cu arma de vânătoare, echilibrul agro-silvo-cinegetic despre care s-a făcut vorbire, acolo unde s-a intervenit prin populări.

În privința tehnicilor de populare, fiecare doritor trebuie să se documenteze cu meticulozitate. Chiar dacă la prima vedere nu par să fie probleme, micile detalii sunt cele care asigură succesul sau insuccesul unor astfel de acțiuni.

De aceea se expun, în continuare, câteva considerente în această privință:

- este de dorit să fie introduse specii noi de vânat în orice teren în care nișele ecologice nu sunt integral ocupate, în scopul sporirii biodiversității faunei sălbatice din zonă și a posibilităților de practicare a vânătorii; popularea iepurelui-de-vizuină în preajma localităților, în terenurile degradate și în malurile (nisipoase) care despart luncile de terasele râurilor, sunt acțiuni la îndemâna oricui, care nu pot avea decât efecte pozitive pentru vânători și pentru mediu;

- este, cu certitudine, benefică și reintroducerea unor specii valoroase de vânat oriunde condițiile din trecut le-au asigurat prosperitatea; de exemplu, capra neagră trebuie reintrodusă în toate masivele muntoase în care a existat și se poate introduce și în alte zone stâncoase, inclusiv din fondul forestier, unde condițiile oferite de stațiune o satisfac; muflonul se poate reintroduce în Dobrogea, dar și în terenurile degradate din zona de coline, dacă populațiile pot fi păzite și ocrotite împotriva prădătorilor naturali (lup, șacal, câine); cerbul lopătar este de dorit să fie extins în multe zone de câmpie și de deal;

- se impune să fie susținute, în continuare, populările cu fazani din crescătorii, dar în condițiile asigurării conservării caracterului sălbatic al reproducătorilor, prin schimbul periodic al cocoșilor din matcă cu cocoși capturați din liber;

- pentru a favoriza satisfacerea intereselor unor vânători, după experiența reușită a țărilor din jur, se poate demara creșterea și popularea periodică a rațelor semisălbatice;

- orice alte populări cu vânat trebuie să aibă în vedere creșterea biodiversității faunei sălbatice de interes vânătoresc și a posibilităților viitoare de practicare a vânătorii, atât direct cât și indirect prin favorizarea creșterii numărului de prădători specifici ca urmare a îmbunătățirii condițiilor de hrană pentru aceștia;

- raportul între sexe, cu ocazia populărilor, trebuie să fie apropiat de 1:1 în cazul speciilor monogame (de exemplu la potârniche) și în favoarea femelelor la speciile poligame; surplusul de masculi în cazul speciilor poligame, poate fi populat pentru „împrospătarea sângelui” în populațiile sălbatice existente;

- recomandate sunt populările cu vânat matur, capturat din liber, nu cu pui capturați din libertate și crescuți în captivitate; în cazul populărilor făcute cu vânat din crescătorii, sunt indicate populările la vârste mici, când posibilitățile de adaptare la mediul sălbatic sunt categoric mai ridicate;

- la alegerea locurilor în care se vor efectua populările trebuie să se țină seamă de necesitățile speciilor în raport cu condițiile de adăpost, de hrană și de liniște, problemă la fel de importantă ca și alegerea celor mai propice perioade pentru astfel de populări (în nici un caz atunci când condițiile devin vitrege, din cauza apropierii iernii);
- pregătirea terenului, constând în diminuarea efectivelor de prădători naturali și în asigurarea unor condiții ușoare de hrănire, inclusiv prin administrare de hrană complementară, se impune cu necesitate cel puțin în perioada premergătoare și în cea imediat următoare populării;
- capturarea vânatului și transportul acestuia în condiții cât mai puțin stresante, eventual după sedarea acestuia, contribuie esențial la diminuarea pierderilor datorate acestor operațiuni;
- modalitățile de lansare și ora lansării, diferite de la o specie de vânat la alta în funcție de activitatea preponderent nocturnă sau diurnă a acestora, nu sunt nici ele de neglijat, pentru a se evita părăsirea imediată a locului special pregătit în scopul reușitei acțiunii;
- cel mai important lucru rămân însă observarea și ajutorarea ulterioară a nucleului populat, până la momentul în care acesta se localizează definitiv și devine autopropagativ în zonă.

3.9. Crescătorii de vânat și complexuri de vânătoare

Prevederile a două legi speciale și anume ale Legii protecției animalelor nr. 205/2004 și ale Legii vânătorii și protecției fondului cinegetic nr. 407/2006, modificată și completată, reglementează cadrul legal privind înființarea și funcționarea crescătoriilor de vânat.

Asemenea crescătoriilor tradiționale de vânat din alte țări europene, crescătoriile de vânat din România se pot împărți în: crescătorii de tip intensiv, cum sunt de exemplu fazaneriile și potârnicăriile, și crescătorii de tip semintensiv, cum sunt țarcurile de cerbi, de mistreți etc.

Scopul înființării acestor crescătorii a fost inițial și rămâne în principal de producere a unor exemplare de vânat destinat populării fondurilor de vânătoare sau obținerii de carne de calitate superioară și de alte produse (coarne, piei etc.) pentru piață.

Legea protecției animalelor nr. 205/2004 nu lasă nici o portiță pentru practicarea vânătorii în astfel de crescătorii și țarcuri de vânat rebotezate acum „complexuri de vânătoare“, considerând act de cruzime nepermis tirul asupra animalelor captive.

Or, în țarcuri, oricât de întinse ar fi, vânatul rămâne permanent captiv și, totodată, stresat din cauza limitării drastice a spațiului vital și a posibilităților sale de evadare.

În țarcuri – care sunt acum la modă în multe țări din Europa, în timp ce în altele au fost interzise total (Belgia) – nici măcar recoltarea vânatului cu arma de vânătoare nu se poate face legal, fiindcă, oricum am interpreta prevederile legii, tot tir se execută asupra animalelor captive. Conform Legii nr. 205/2004, aceste animale captive nu pot fi supuse unor suferințe inutile în cazul tăierii sau uciderii.

Pentru soluționarea problemelor economice ale R.N.P. Romsilva și ale unor întreprinzători privați care au investit sume importante de bani în amenajarea unor astfel de țarcuri de vânat, rebotezate complexuri de vânătoare, în scopul de a organiza vânătoare comercială profitabilă, Guvernul României a emis, din inițiativa autorității

publice centrale care răspunde de silvicultură, o Ordonanță de Guvern – nr. 81/19.08.2004 – prin care, contravenind legilor speciale menționate, a reglementat totuși „recoltarea” animalelor captive cu arma de vânătoare. Și aceasta în pofida avizului negativ dat de Consiliul Național de Vânătoare pe proiectul acestui act normativ.

Iată, așadar, cum este interzisă și acceptată în același timp, prin legi speciale cu puteri egale și prevederi contradictorii, „recoltarea” vânatului în țarcuri cu suprafețe mai mari de 150 ha.

Termenul de „recoltare” a înlocuit inspirat, în textul Ordonanței de Urgență, termenul de „vânătoare” folosit în lege, fiindcă în țarcuri nu poate fi nicidecum vorba de vânătoare și cu atât mai puțin de vânătoare sportivă. Nici nu pot fi considerați vânători sportivi cei ce practică tirul cu arma de vânătoare asupra exemplarelor de vânat captive.

Ordonanța nr. 81/2004 mai greșește grav și din alt punct de vedere: nu impune măsuri care să garanteze eliminarea schimbului de vânat dintre țarcuri și mediul sălbatic și mai ales capturarea (furtul) de vânat din mediul sălbatic, prin porți care se deschid doar din exterior spre interior.

Presiunea „verzilor” și a vânătorilor onorabili va determina probabil, într-un viitor nu foarte îndepărtat, revizuirea prevederilor inacceptabile ale Ordonanței de Guvern în discuție.

3.10. Arii speciale de protecție a unor specii de interes vânătoresc și a habitatelor acestora

Ce sunt și cum au fost delimitate ariile protejate?

Din 1992 încoace, în statele U.E s-a demarat o acțiune de constituire a unei vaste rețele de arii protejate, intitulate NATURA 2000. Această rețea s-a conturat deja în statele U.E. și s-a extins imediat în țări precum România și Bulgaria, anterior integrării acestora.

În principiu, ariile protejate cuprinse în rețeaua NATURA 2000 au fost delimitate de fiecare stat, pe baza prevederilor Directivei Păsări - nr. 79/409 – prin care se impune constituirea de **arii special protejate**, în principal pentru protecția păsărilor migratoare amenințate, și a prevederilor Directivei Habitate – nr. 92/43 – prin care se prevede constituirea de **arii speciale de conservare**, în interesul mamiferelor, păsărilor, amfibienilor, insectelor și altor specii de faună și floră aflate în declin.

Această acțiune de constituire a rețelei NATURA 2000 s-a suprapus unei alte inițiative de acest gen, de realizare a încă unei rețele internaționale de **arii de interes conservator special**, denumită EMERALD, delimitată însă în baza Convenției privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor din Europa, adoptată la Berna, în anul 1979.

Toate aceste arii special protejate, arii speciale de conservare și arii de interes special conservator, conturează, împreună, rețele naționale, iar acestea la rândul lor, alcătuiesc rețelele internaționale de arii protejate, cum sunt NATURA 2000 și EMERALD.

În mod normal, aceste arii protejate trebuia să delimiteze doar habitate importante pentru speciile amenințate cu dispariția, precum și arii reprezentative ale spațiului biogeografic național, fundamentate pe baza unor studii științifice relevante și de necontestat. În realitate, aceste arii au fost stabilite mai mult de militanți ideologi,

unii chiar amatori ori interesați economic în domeniu, decât de oameni de știință. Totul a fost făcut în grabă, inclusiv în România, iar dovada o constituie includerea în astfel de arii a unor suprafețe care nu au nimic comun cu obiectivele celor două directive europene și ale convenției amintite.

Ceea ce este mai grav, mai ales în România, este că cei implicați în stabilirea și delimitarea ariilor protejate nu au consultat în nici un fel proprietarii privați ai terenurilor incluse în aceste arii protejate și nici pe ceilalți utilizatori ai resurselor naturale regenerabile din acestea (vânători, pescari, turiști etc.). Acestor proprietari și utilizatori le vor fi impuse însă, mai târziu, prin legislație specifică și planuri de management, reguli de utilizare limitată a resurselor mediului din interiorul rețelelor NATURA 2000 și EMERALD, care vor constitui restricții asupra dreptului de a se bucura liber de bunurile aflate în proprietatea lor ori a celor concesionate. Prin atitudinea lor oarecum autistă, promotorii NATURII 2000 și EMERALD nu au luat în considerare oamenii și activitățile desfășurate de ei în mod tradițional, motiv pentru care au toate șansele să eșueze.

Populația rurală, vânătorii, pescarii, turiștii și alți utilizatori de mediu sunt într-un tot de acord cu protejarea **rațională** a mediului natural, dar manifestă o rezistență normală față de anumite inițiative de genul celor prezentate, în lipsa unor răspunsuri clare privind problemele lor esențiale legate de ceea ce vor fi autorizați să facă și ceea ce le va fi interzis în spațiile NATURA 2000 și EMERALD. Temerile lor, care coincid cu ale noastre, nu au fost tratate cu toată considerația și responsabilitatea, nici la nivel de ministere și nici la nivel de guvern, atunci când s-au conceput, s-au propus și s-au aprobat ordonanțele și hotărârile de guvern referitoare la acest aspect (O.U. nr. 236/2000, H.G. nr. 230/2003 și H.G. nr. 2151/2004 și O.U.G. nr. 57/2007).

Ariile protejate din România, care vor face parte din rețelele NATURA 2000 și EMERALD, sunt deja legiferate în prezent, fără consultarea societății civile interesate.

Ele cuprind următoarele categorii de arii de interes național: parcuri naționale, parcuri naturale, monumente ale naturii, rezervații științifice și rezervații naturale și următoarele categorii de arii de interes internațional: rezervații ale biosferei, situri naturale ale patrimoniului natural universal, zone umede de importanță internațională, arii speciale de conservare și arii de protecție avi-faunistică. Constrângerile ce rezultă din legislația națională și din directivele europene și convenția menționată au început să fie aplicate și se vor aplica din ce în ce mai exact, fără derogări îndelungate de la prevederile acestora.

De abia atunci, când se vor aplica întocmai, se va resimți efectul modului incorect de lucru al promotorilor ariilor protejate, iar aceștia vor înțelege, la rândul lor, ce înseamnă rezistența utilizatorilor raționali ai resurselor naturale regenerabile, care nu se vor resemna fără juste și prealabile despăgubiri. Cum să accepte proprietarul privat de teren sau al unei păduri situate în interiorul rețelei NATURA 2000 sau EMERALD ori concesionarul unor resurse naturale regenerabile să nu utilizeze liber și eficient bunurile care îi aparțin, precum vecinul cu proprietățile sau concesiunile situate în afara rețelelor, fără juste și prealabile despăgubiri?

Statul român, care nu i-a consultat nici măcar de formă în această chestiune, va trebui să se gândească și la măsuri compensatorii pentru cei afectați, fie ei proprietari, fie concesionari, printre care vânătorii și pescarii undițari.

3.11. Rezervații de genofond cinegetic

Experiența zonelor de refugiu ale vânatului, care erau porțiuni din fondurile de vânătoare unde nu era niciodată permisă practicarea vânătorii, și a zonelor de protecție a vânatului, care erau porțiuni de până la 1/3 din suprafața fondului forestier din cadrul fondurilor de vânătoare unde vânatul era protejat în perioadele de înmulțire și de creștere a progenerii, nu a fost convingătoare în ceea ce privește protecția eficientă a acestuia.

Motivele au fost atât de ordin obiectiv, cât și de ordin subiectiv. În primul rând, aceste zone respectate de marea masă a vânătorilor nu au fost „ocolite” de către braconieri, care au găsit aici cele mai liniștite și mai bune zone de operare. În al doilea rând, aceste zone au constituit, de foarte multe ori, zone de retragere pentru prădători. În plus, zonele în discuție nu au fost respectate nici de către forestieri, care și-au desfășurat în continuare activitățile motivând că nu le pot subordona intereselor cinegetice, și nici de către păstori, care au găsit în acestea zone locuri propice pentru pășunat ilegal. De altfel, multe dintre zonele de protecție prevăzute prin vechea lege nici măcar nu au fost delimitate pe teren.

Așa s-a ajuns, cu ocazia discutării prevederilor Legii nr. 103/1996, să se opteze pentru ideea modernă a constituirii „rezervațiilor de genofond cinegetic”, alese ca fonduri de vânătoare sau grupe de fonduri de vânătoare dintre cele cu bonitatea cea mai ridicată pentru anumite specii sau pentru o grupă de specii de vânat protejate. Aceste rezervații urmau să fie amplasate în arealul optim al speciilor, cât mai uniform răspândite pe întreaga suprafață a țării. Cea mai mare parte a acestor rezervații deja stabilite se suprapunea peste diversele alte tipuri de rezervații științifice și naturale, ceea ce este avantajos și pentru vânători și pentru protecția speciilor de vânat.

Bine sau rău alese ca amplasament, rezervațiile de genofond erau gospodărite ca orice rezervație, conform unor regulamente proprii, în cadrul cărora erau stabilite toate măsurile de ocrotire și de îngrijire a efectivelor speciilor protejate, lăsând însă cale liberă desfășurării tuturor celorlalte activități care nu contraveneau scopului principal urmărit.

Așadar, vânătoarea strict direcționată prin regulamentul fiecărei rezervații, exclusiv selectivă pentru specia protejată și judicios reglementată pentru celelalte specii de vânat în vederea eliminării concurenței la hrană și a neliniștirii speciilor protejate, nu era exclusă deoarece ar fi benefică scopului urmărit.

Aceste rezervații de genofond cinegetic, gestionate în maniera succint prezentată, aveau șansa de a deveni adevărate pepiniere naturale de vânat de calitate, din care puteau fi oricând capturate exemplare valoroase în scopul populării zonelor sărăcite sau pentru îmbogățiri de sânge. În același timp, aceste rezervații pulsau permanent împrejur, în mod natural, exemplare de valoare, prin care se îmbunătățeau efectivele și calitatea populațiilor din fondurile învecinate.

Era esențial ca numărul acestor rezervații să fie suficient de mare, atât pentru speciile valoroase de vânat sedentar (capră neagră, cerb comun, căprior, cerb lopătar, mari prădători: urs, lup, râs, mistreț etc.), cât și pentru alte specii de vânat sedentar ocrotite prin convenții internaționale, dat fiind riscul dispariției lor (vidră, nурcă, hârciog, pisică sălbatică). Nu puteau fi omise nici rezervațiile speciale deja conturate

pentru protecția unor specii amenințate de vânat migrator, în special în Delta Dunării. Astfel de rezervații trebuiau delimitate și în scopul urmăririi evoluției unor specii recent introduse, al căror destin nu poate fi anticipat, cum sunt marmota și castorul. Nici zimbrul, dropia și cocoșul de mesteacăn nu trebuiau scăpate din vedere, chiar dacă nu mai sunt demult specii de interes vânătoresc.

Pentru ca rezervațiile de genofond cinegetic să-și dovedească eficiența, ele trebuie rațional alese și suficient de intens mediatizate în vederea asigurării respectării lor. Dar, mai cu seamă, trebuie eficient păzite și riguros verificată respectarea regulamentelor acestora, care trebuia să excludă posibilitatea practicării vânătorii comerciale (cu străinii). Altfel, rămâneau doar simple intenții utopice.

Aprecierile și argumentele susținute de către reprezentanții A.G.V.P.S. din România, cu ocazia discutării prevederilor Legii nr. 103/1996, conform cărora rezervațiile de genofond cinegetic ar fi trebuit să ocupe 5% din suprafața fondului cinegetic al României, în care să fie incluse cele mai importante dintre fostele „rezervații prezidențiale”, au rămas doar propuneri. Pe mai puțin de 2% din suprafața fondului cinegetic național și în afara arealului optim, unele dintre rezervațiile actuale de genofond cinegetic, stabilite de autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură nu și-au putut dovedi viabilitatea și nici eficiența, motiv pentru care, din păcate, s-a renunțat la ele, prin prevederile noii Legii nr. 407/2006. Rămân încă de actualitate, delimitate și cuprinse în rețelele de arii internaționale protejate, ariile speciale de conservare a unor mamifere și păsări, ariile special protejate în interesul unor păsări migratoare și ariile de interes conservator special, cuprinse în rețelele NATURA 2000 și EMERALD.

3.12. Diminuarea pagubelor produse de vânat

Prin consumul preferențial de hrană - în sol, la suprafața acestuia și la nivelul vegetației erbacee și arbustive, precum și în coronamentul arborilor și al pomilor fructiferi - vânatul a produs și poate produce, în condiții întotdeauna discutabile, prejudicii agricultorilor, crescătorilor de animale și silvicultorilor.

De aici, o anumită divergență de opinii între vânători și producătorii amintiți, primii dorind vânat cât mai mult și implicit cote de recoltă cât mai ridicate pentru satisfacerea pasiunii lor vânătorești, iar ceilalți cât mai puțin vânat, pentru a nu înregistra nici un fel de prejudicii în domeniul producției vegetale și animale. Nu de puține ori și nu în puține situații, din cauza acestei dispute s-a pus problema combaterii și chiar a exterminării unor specii de vânat din anumite zone geografice. Lupul, ursul și mistrețul, dar nu numai, au fost, până nu demult, vizate în acest sens. Efectul disputei, în privința speciilor amintite, este ușor de remarcat în Europa Occidentală.

În România, ca peste tot în lumea civilizată, speciile de vânat sunt protejate prin lege. Mai ales în ultima perioadă, ca urmare a aderării țării noastre la convențiile și acordurile internaționale în materie de conservare a biodiversității faunei sălbatice și de exploatarea durabilă a acesteia.

Aspectul menționat al protecției speciilor de vânat nu presupune însă că prejudiciile cauzate de acestea pot fi tolerate în totalitate sau în orice condiții. Legea stabilește obligații atât pentru gestionarii fondurilor de vânătoare, cât și pentru

proprietari, iar prejudiciile se impune a fi suportate, într-un fel sau altul, de fiecare dintre părți.

În principiu, gestionarii sunt obligați să se străduiască să mențină vânatul cât mai mult timp în pădure, în efective și în structuri optime, iar proprietarii de culturi și animale domestice să și le păzească eficient, așa cum se păzește proprietatea oriunde în lume. Este evident că ambele părți trebuie să coopereze în sensul îndepărtării vânatului din zonele în care pot cauza efectiv prejudicii.

Teoretic, menținerea efectivelor de vânat la niveluri și în structuri optime, completată cu măsuri de hrănire complementară în pădure, în locuri special amenajate, poate diminua mult prejudiciile produse de vânat. Dată fiind firea hoinară a vânatului și concentrările lui sezoniere în locuri propice hrănirii, prejudiciile nu pot fi însă, în totalitate, evitate. Este motivul pentru care, în astfel de cazuri, se impune intervenția omului, vânător sau proprietar, în scopul sperierii și a îndepărtării vânatului din zonele amenințate. În situații de excepție, împușcarea vânatului în locurile unde revine periodic pentru hrănire rămâne singura modalitate, deși extremă, de soluționare a problemei. În contextul expus, se va schița, în continuare, un complex de măsuri adaptabile fiecărei specii de vânat, pentru diminuarea sau evitarea înregistrării de prejudicii cauzate de acestea:

1. Plecând de la premiza, nu întotdeauna reală, că majoritatea speciilor de vânat, care ne interesează din punct de vedere al prejudiciilor produse, găsesc în pădure liniștea necesară și adăpost mai bun decât în spațiul agricol, precum și de la faptul că pădurea oferă, în perioada de vegetație, toate condițiile necesare de viață (hrană diversă, apă pentru băut și de scăldat, sare etc.) se poate conta, teoretic, pe șansa menținerii vânatului în pădure. În condițiile în care pădurea se pășunează sau se exploatează pe suprafețe mari în perioada care ne interesează, dacă trupurile de pădure sunt mici, iar deranjul cauzat de om este frecvent și dacă celelalte cerințe ale vânatului față de locul de trai (hrană, apă, sare etc.) nu sunt îndeplinite, acesta o va părăsi temporar și se va stabili în mijlocul câmpului cultivat ori lăsat pârloagă, unde inevitabil va produce și prejudicii. În astfel de situații, o parte din vină revine și celui care determină, direct sau indirect, plecarea vânatului din pădure, nefiind exonerati de răspundere nici proprietarii agricoli care nu sesizează la timp situația și nu iau măsuri de protecție și de pază corespunzătoare a culturilor proprii. Nicăieri în lume proprietarul păgubit nu este scutit de astfel de obligații. Peste tot, ca și la noi, sunt prevăzute obligații în acest sens, pentru ambele părți.

Revenind la obligațiile concrete ale gestionarilor vânatului - în afara îndatoririi majore de extragere a cotei anuale de recoltă, pentru a menține efectivele de vânat apropiate de cele optime și în structuri normale - trebuie reamintită, în primul rând, obligația practicării hrănirii de abatere a vânatului, în special în pădure. Ogoarele de hrană și hrana administrată special în acest scop, precum și crearea unor „complexuri” de atragere și de menținere a vânatului în pădure, devin eficiente numai în situația în care toate celelalte condiții de liniște și de adăpost sunt corespunzătoare. Reușita demersului depinde mult, în continuare, atât de amplasarea acestor complexuri, cât și de modalitatea de hrănire în scop de abatere, care trebuie să dea de lucru vânatului, deoarece acesta, după ce-și satisface necesitățile de hrană, simte nevoia să hoinărească spre alte locuri similare.

De aceea, în suprafața pădurii se impune a fi amenajate mai multe astfel de ogoare, locuri de hrănire și complexe de atragere a vânatului, distanțate la câțiva

kilometri unele de altele, mai dese la câmpie, mai rare la deal și doar pe bazine, la munte.

Se recomandă, prin urmare, ca în apropierea ogoarelor special amenajate pentru hrănirea vânatului vara (cultura de lucernă, trifoi, borceag, ovăz, grâu, porumb etc.) să fie amenajate locurile de hrănire complementară, amplasate la rândul lor în apropierea unor surse de apă.

Hrănirea de abatere practică vara, cu nutrețuri concentrate, semințe uscate sau produse proteice pentru marii prădători, trebuie să fie de natură să creeze reflexe vânatului și să-i dea acestuia cât mai mult de lucru. S-au imaginat, din acest motiv, felurite instalații și metode de hrănire, dintre care pot fi amintite:

- hrănirea vânatului cu grâu, cu ovăz sau cu boabe de porumb împrăștiate pe sol;
- hrănirea mistreților cu boabe de porumb introduse în sticle de genul celor de șampanie sau în recipiente găurite, suspendate sau lăsate pe sol, de unde grăunțele cad pe rând, după ce mistreții mișcă sau rostogolesc repetat aceste recipiente;
- hrănirea urșilor cu concentrate, cereale și fructe.

Pentru ca măsura menținerii vânatului în pădure să fie eficientă, au fost gândite și locuri de atracție a vânatului. Un astfel de loc, situat lângă o sursă de apă, presupune:

- amenajarea de scaldători (locuri de mocirlire) pentru mistreț și cerb;
- amenajarea de baterii cu sare sau sare în amestec cu lut, căutate de foarte multe specii de vânat;
- amenajarea de locuri pentru frecat, în cazul mistreților, prin gudronarea unor arbori sau a unor stâlpi special implantați în pământ;
- amenajarea de scaldători uscate, cu substanțe deparazitare, în special pentru mistreț și fazan.

2. Măsurile întreprinse de gestionarii fondurilor de vânătoare pentru menținerea vânatului în pădure nu au avut întotdeauna eficiența scontată, în privința evitării prejudiciilor cauzate de vânat, din cauza tendinței vânatului de a tatona permanent, după saturație, și alte locuri de hrănire decât cele cunoscute. De aceea, pentru a proteja zonele cele mai expuse, complexul de măsuri prezentat trebuie, chiar și preventiv, completat prin măsuri de speriere și de îndepărtare a vânatului din zonele predispușe prejudicierii. În acest scop au fost concepute numeroase tipuri de sperietori cu efect vizual, sonor sau olfactiv, eficiente pentru perioade relativ lungi de timp. Pe măsură ce aceste sperietori nu mai dau rezultate, din cauza obișnuirii vânatului cu ele, trebuie să se treacă la pază propriu-zisă cu câinii și chiar la împușcarea unor exemplare în locurile în care produc pagube.

Este important de reținut faptul că, periodic, sperietorile trebuie schimbate sau completate cu altele noi, în scopul surprinderii permanente a vânatului, a sperierii și a îndepărtării acestuia din zonă.

Efortul se impune întrucât vânatul este dotat cu o capacitate remarcabilă de adaptare care determină, pentru cazul în speță, obișnuirea sa cu mecanismele destinate sperierii.

Sperietorile cele mai ieftine și aflate la îndemâna oricui sunt „momâile” fixe, care imită un bust de om, sau orice altceva nou în peisaj. O astfel de sperietoare va fi ocolită 1-2 săptămâni, până ce vânatul se va obișnui cu ea. Când se constată modificarea comportamentului vânatului în sensul obișnuirii cu sperietorile, momâile fixe pot fi completate sau înlocuite cu altele mobile, apoi după încă 1-2 săptămâni, cu altele care produc, în plus, și zgomote. Treptat, neliniștirea zonei se poate realiza și prin alte dispozitive mișcate de vânt (cutii de conserve goale înșirate pe sârmă, clopote

Înapoi la CUPRINS

agățate de crengi, pocnitori și pârâitori), apoi cu ajutorul aparatelor de radio lăsate deschise. Câinii legați la culturi, diversele obiecte mirositoare și mirosurile umane remanente sau substanțele repelente prelungesc perioada de speriere a vânatului.

Importantă rămâne deci surprinderea permanentă a vânatului prin diverse metode sau mijloace de speriere noi, astfel încât să fie depășită perioada în care acesta poate produce prejudicii. Trebuie ținut cont de faptul că eficiența sperietorilor și a pazei depinde efectiv și de experiența dobândită de vânat în alte împrejurări similare.

3. Dacă metodele de speriere a vânatului încep să nu mai dea rezultat, gestionarii fondurilor de vânătoare trebuie să încerce îndepărtarea vânatului din zonele periclitare prin goane special organizate în acest scop. Cele mai eficiente sunt, în astfel de cazuri, goanele cu câinii agresivi.

4. În situația în care toate măsurile expuse, aplicate sistematic, nu mai dau rezultat, mai ales în cazul urșilor și al mistreților, trebuie procedat la împușcarea selectivă a unor exemplare de vânat, la locul producerii prejudiciilor. Se impune soluția în cazul urșilor carnivori și al mistreților care produc constant prejudicii în culturile de porumb, de grâu, de cartofi etc. Trebuie subliniat însă faptul că, din considerente de eficiență, corectitudine și etică, împușcarea trebuie făcută de către vânători, care știu cum și ce anume să împuște. De exemplu: ursul carnivor nu trebuie împușcat decât lângă cadavrul proaspăt doborât, cu o noapte înainte, pentru a se evita împușcarea unor urși nevinovați, atrași de mirosul cadavrului învechit. În cazul mistreților, eficiență se dovedește doar împușcarea a câte un purcel din ciurdă, ceea ce impresionează puternic scroafa-conducătoare, făcând-o să evite timp îndelungat zona în care a avut această experiență neplăcută. Împușcarea scroafei mamă este cea mai gravă greșală, deoarece purceii rămași fără conducător vor reveni noapte de noapte în același loc cunoscut, fiindu-le teamă să se aventureze în căutarea altor asemenea locuri de hrană. Împușcarea vierilor care se hrănesc precaut, fără a provoca prejudicii demne de a fi luate în seamă, nu soluționează situația pagubelor produse de către ciurdele de mistreț, în cadrul cărora tendința de întrecere îi determină să strice culturile în mult mai mare măsură decât le consumă.

5. Cea mai eficientă măsură de evitare a pagubelor cauzate de vânat culturilor agricole, silvice și animalelor domestice rămâne însă împrejmuirea, fie și temporară, cu gard. Gardul electric pare să fie cea mai potrivită soluție, datorită celui mai redus preț al investiției.

Data fiind importanța acestei probleme, în prezent și mai ales în viitor, este oportună recapitularea sistematică a metodelor și a mijloacelor adecvate care și-au dovedit eficiența în sensul evitării unor pagube cauzate de vânat:

- menținerea unor efective și structuri optime pentru principalele specii de vânat;
- conservarea condițiilor de adăpost și de asigurare a liniștii vânatului în pădure, în special din partea animalelor domestice introduse la pășunat;
- îmbunătățirea condițiilor naturale de hrănire în pădure, inclusiv prin cultivarea unor ogoare de hrană;
- practicarea hrănirii de abatere adecvată speciilor, locului și anotimpului, întotdeauna în puncte situate spre interiorul pădurii;
- amenajarea unor locuri complexe de atragere și de menținere a vânatului, de asemenea amplasate spre interiorul pădurii sau masivului împădurit;
- sperierea vânatului din zonele periclitare și utilizarea de repelenți adecvați pentru protecția culturilor silvice;

- îndepărtarea vânatului, prin goane oarbe, din apropierea zonelor expuse daunelor cauzate de vânat;
- paza eficientă a culturilor agricole și a animalelor domestice;
- împușcarea selectivă a vânatului la locul producerii prejudiciilor;
- protejarea culturilor prin împrejurimi corespunzătoare.

Nu poate fi încheiat prezentul subcapitol fără sublinierea și reafirmarea faptului că vânatul, inclusiv cel protejat, este de mult prea multe ori acuzat de pagubele produse exclusiv de către animalele domestice.

3.13. Diminuarea pagubelor cauzate prin lucrări de mecanizare și de chimizare a agriculturii

Monoculturile, mecanizarea și chimizarea agriculturii, determinate de necesitatea creșterii productivității terenurilor cultivate agricol, prezintă pentru cinegeticieni marele neajuns al diminuării sporului natural și, implicit, a cotelor de recoltă la mai multe specii principale de vânat. În mod special este afectată progenitura, nu numai ca urmare a mecanizării și a chimizării în sine, ci și din cauza concepției muncitorilor agricoli care nu respectă măsurile relativ simple de protecție a vânatului, ce se impune a fi luate cu ocazia efectuării acestor lucrări. Aproape niciodată până acum aceștia nu au fost făcuți răspunzători de prejudiciile aduse, îndeosebi din neglijență, fondului cinegetic. Mecanizarea lucrărilor de pregătire a solului și de recoltare a plantelor de nutreț afectează mult, dar greu sesizabil, fazanul, potârnichea, prepelița, iepurele, căpriorul și alte câteva specii, prin surprinderea și omorârea puilor cu utilajele agricole, ori prin distrugerea cuiburilor în cazul păsărilor. De asemenea, acumulările de ape în care s-au dizolvat parte din îngrășămintele chimice depozitate direct pe câmp și anumite substanțe chimice care se folosesc la erbicidarea culturilor agricole, la stropirea pomilor fructiferi ori pentru tratarea semințelor, constituie adevărate otrăvuri pentru vânatul plantivor. Exemplul cel mai concludent este furadanul.

Cei preocupați de diminuarea pierderilor datorate mecanizării și-au imaginat, în timp, diferite metode cu ajutorul cărora să fie îndepărtat vânatul din suprafețele ce urmează a fi parcurse, mai mult sau mai puțin eficiente, bazate pe:

- efectul fonic (claxoane, clopoței, fluier etc.);
- efectul optic (oglinzi, cârpe sau alte obiecte viu colorate și mișcătoare etc.);
- efectul olfactiv al unor substanțe împrăștiate în prealabil.

În practică, rezultatul utilizării unor asemenea mijloace a fost puțin satisfăcător.

Cel mai eficient mijloc dintre acestea s-a dovedit, până acum, bara cu lanțuri, montată lateral utilajului agricol, care îndepărtează vânatul din banda de lucru imediat următoare. Distanța dintre lanțuri trebuie să fie de 10-15 cm, iar lungimea acestora se impune să fie astfel reglată încât vârfurile să atingă pământul. Străduințele de a găsi un dispozitiv sau o metodă mai eficientă continuă.

Până atunci, o metodă foarte utilă rămâne alungarea vânatului din zonă, înaintea desfășurării lucrării agricole, cu goană sau folosind câinii de vânătoare de aret. Marcarea și lăsarea unor smocuri de vegetație în locurile în care sunt găsite cuiburile de fazani, de potârnică sau de prepelițe pot contribui, cu concursul mecanizatorilor, la diminuarea prejudiciilor în discuție.

Mult mai păgubitoare pentru vânat decât lucrările mecanizate, așa după cum s-a arătat deja, sunt pesticidele folosite în combaterea dăunătorilor vegetali și animalii din agricultură. Nici substanțele folosite la fertilizarea solului nu sunt inofensive pentru acesta. Un exemplu, din prima categorie, este furadanul, a cărui utilizare este interzisă în marea majoritate a țărilor din lume, inclusiv în țara producătoare (S.U.A.). Aproape în egală măsură, dar numai pentru o parte din vânatul prădător, sunt dăunătoare raticidele. Din cea de-a doua categorie, a substanțelor chimice folosite solului, poate fi menționat azotatul, care, dizolvat accidental în apa provenită din ploaie, otrăvește pur și simplu vânatul plantivor, atras de gustul astringent al soluției ce se formează.

Șirul exemplurilor poate continua.

Trebuie înțeleasă, fără doar și poate, necesitatea folosirii unor astfel de substanțe în agricultura modernă, motivată de necesitatea creșterii productivității vegetale. La fel de important este însă ca agricultorii să înțeleagă faptul că se impune folosirea rațională a acestor produse chimice, precum și înlocuirea lor cu produse ecologice similare, inofensive pentru animalele cu sânge cald. De asemenea, agricultorii trebuie să înțeleagă și să respecte normele corecte de depozitare și de folosire a substanțelor chimice dăunătoare animalelor cu sânge cald, cum este azotatul.

Se cunoaște că toate preparatele admise pentru a fi folosite în agricultură, la fertilizarea solului și la combaterea dăunătorilor vegetali ai plantelor de cultură, sunt însoțite de instrucțiuni privind modul de întrebuințare, dozajul lor ș.a.m.d. Dacă aceste instrucțiuni ar fi respectate întocmai, efectul nociv pentru vânat ar scădea considerabil. De exemplu, boabele tratate cu furadan trebuie obligatoriu îngropate în sol, iar substanțele raticide folosite pentru combaterea șoarecilor trebuie introduse în găurile acestora. În practică se întâlnesc obișnuit grămezi de semințe tratate cu furadan la capetele tarlalelor, pe locul în care întorc semănătorile, și momeli otrăvite pentru combaterea șoarecilor aruncate, la întâmplare, pe tot câmpul.

Aceste aspecte inacceptabile pentru vânători și ecologi antrenează un grad ridicat de mortalitate atât în rândul vânatului, cât și în cel al unor specii ocrotite prin lege.

Mii sau poate zeci de mii de fazani, potârniche, turturele, rațe, găște sălbatice și alte păsări, printre care ulii și acvile, precum și iepuri, căpriori și cerbi lopătari au murit anual din cauza otrăvirii accidentale, fără ca organismele abilitate ale statului, inclusiv după sesizarea faptelor, să ia măsuri eficiente. Și aceasta, cel puțin pentru furadan, în condițiile în care sunt descoperite și folosite pe scară largă substanțe cu efect similar acestuia, dar puțin mai scumpe, care prezintă marele avantaj al lipsei de toxicitate pentru animalele cu sânge cald.

În asemenea situații, munca de lămurire trebuie completată prin măsuri coercitive de obligare a agricultorilor la despăgubirea gestionarilor fondurilor de vânătoare pentru prejudiciile aduse acestora din neglijența și nepăsarea lor.

Se impune cu necesitate, din motivele arătate mai sus, derularea consecventă a unor cercetări și elaborarea unor studii menite să detalieze cele prezentate așa încât să se argumenteze științific și economic ideea renunțării la anumite practici extrem de dăunătoare vânatului, mediului și în ultimă instanță omului.

Ar putea fi astfel evidențiate și ulterior diminuate prejudiciile cauzate vânatului prin mecanizarea și chimizarea irațională a agriculturii.

Într-o perioadă în care vânătorii nu au motiv să meargă pe câmp și când temperaturile relativ ridicate distrug destul de repede cadavrele, urmele mortalității înregistrate din cauzele menționate dispar curând, motiv pentru care cu greu pot fi

realizate și apreciate fără cercetări și studii consecvente dimensiunile reale ale pierderilor suferite de vânat și, implicit, de vânători, din cauza concepției conservatoare a unor agricultori.

Efectul pozitiv al unui asemenea demers ar fi dublu: pe de o parte vânătorii, obișnuiți să creadă numai ceea ce văd cu proprii ochi, ar sesiza amploarea nebănuită a pierderilor care îi afectează în mod direct și, pe de altă parte, s-ar atrage serioasă atenția asupra acestei probleme cu implicații asupra mediului și sănătății omului, deosebit de acute și de actuale.

CAPITOLUL IV

PRACTICA VÂNĂTORII

4.1. Metode de practicare a vânătorii

Gestionarea durabilă a resursei naturale regenerabile denumită generic „vânat” presupune practicarea vânătorii în limitele cotelor de recoltă stabilite anual de către autoritatea publică centrală competentă, în perioadele admise la vânătoare, prin metode și cu mijloace legale și etice de practicare a acesteia, toate contribuind la conservarea eficientă a efectivelor de vânat și la dobândirea acestuia în deplină concordanță cu principiile sportivității.

În decursul timpului, metodele și mijloacele de vânătoare, extrem de diversificate de la o zonă la alta, s-au conturat și grupat în așa fel încât să poată fi cuprinse în legi, în regulamente și în reguli de etică vânătoarească. S-a ajuns astfel la o clasificare clară a acestora, benefică unor prezentări facile, cu toate variantele care le apropie, uneori foarte mult, unele de altele.

Din considerente „didactice”, se va utiliza o clasificare deja cunoscută în România și o prezentare succintă a metodelor de vânătoare, lăsând cititorului posibilitatea de a aprofunda singur cunoștințele transmise și de a da curs liber imaginației și instinctului nativ de vânător, pentru o înțelegere mai completă și intuitivă a celor prezentate.

4.1.1. Metode de vânătoare colectivă

Astfel de metode de vânătoare se practică de regulă în grupuri mari de vânători, folosindu-se hăitași (gonaci), dar și în grupuri restrânse sub 5 vânători, fără hăitași.

Vânătoarea colectivă se poate practica în două moduri:

- **Vânătoarea cu vânătorii stând pe loc**, în standuri sau în țititori, hăitașilor revenindu-le sarcina stârnirii vânatului și alungării acestuia spre vânători (planșa 56). Acest tip de vânătoare, la goană, prezintă diverse variante, printre care: vânătoarea colectivă la pădure cu hăitași, vânătoarea colectivă la câmp cu hăitași, vânătoarea cu hăitași și câini de vânătoare, precum și variante asemănătoare. Despre acest tip de vânătoare trebuie reținut că solicită cel mai puțin vânătorul, punându-l în situația de simplu pușcaș (trăgător). Pentru acest motiv este considerată metoda de vânătoare cea mai puțin sportivă. Asigură însă, simultan, condiții de satisfacere a pasiunii pentru un număr mare de vânători, și, în plus, este accesibilă oamenilor în vârstă sau cu afecțiuni care îi împiedică să depună efort fizic. Se practică la iepuri, la fazani, la mistreți, la urși, la răpitoare, precum și la alte specii de vânat, cum ar fi de exemplu rața sălbatică. Metoda este interzisă la vânarea cervidelor și caprelor negre. În cazurile în care nu sunt hăitași, o parte dintre vânători fac, cu schimbul, această muncă. Pot fi folosiți sau nu, după posibilități, și câini de vânătoare.

- **Vânătoarea cu vânătorii în mișcare**, caz în care vânătorii stârnesc vânatul. Ei parcurg, prin intercalare cu hăitași sau nu, porțiunea de teren cuprinsă într-un cerc (planșa 56), ori parcurg o anumită suprafață de teren cu vânătorii dispuși în potcoavă

Înapoi la CUPRINS

sau în linie dreaptă, la sărite (planșa 56). Metoda oferă un plus de sportivitate față de cea precedentă. În pofida acestui fapt, tot vânătoare colectivă rămâne, unde disciplina ce trebuie impusă, din motive organizatorice și de protecție a vânătorilor, înlătură orice posibilitate de afirmare a libertății și imaginației vânătoarești. Se practică la iepuri, la fazani și, foarte rar, la alte specii.

Vânătoarea în grup restrâns se practică, de fapt, după reguli asemănătoare metodelor de vânătoare individuală, care vor fi detaliate ulterior. De obicei, grupul practică vânătoare la sărite, prin apropiere sau la pândă, prin împingerea vânatului și, cel mai adesea, cu ajutorul câinilor de vânătoare. Este o metodă de vânătoare la care cunoștințele vânătorilor și calitatea câinilor sunt puse în valoare, solicitând concomitent efort fizic și spirit de camaraderie din partea participanților. Asemenea vânători organizate la vânat negru sau la prepelițe, potârnică, fazani și iepuri, cu câini special dresați, nu pot avea egal din multe puncte de vedere.

4.1.2. Metode de vânătoare individuală

Sunt acele categorii de metode de vânătoare în cadrul cărora vânătorul își valorifică cel mai bine cunoștințele de etologie a vânatului. Sunt practicate cu succes doar de către cei care știu unde, când și cum să caute vânatul dorit. Practic, metodele de vânătoare individuale nu sunt exercitate întotdeauna simplu ci, din anumite considerente, prin combinarea acestora. De exemplu, apropiatul se poate combina cu scurte răgazuri de pândă sau de ademenire a vânatului cu ajutorul chemătorilor.

Vânătoarea la pândă constă în așteptarea vânatului, la anumite ore, în locurile de odihnă sau de hrănire ori în trecătorile frecventate spre aceste locuri. Avantajul metodei, care necesită multă răbdare, constă în faptul că vânătorul nu neliniștește terenul și poate observa bine vânatul înainte de a trage. Oferă în plus numeroase posibilități de observare a comportamentului vânatului din libertate și de petrecere a unor ore liniștitoare în natură. Reușita vânătorii la pândă depinde însă, în afara cunoașterii etologiei vânatului, de posibilitățile de camuflaj și de folosirea corectă a curenților de aer. Observatoarele înalte sunt deosebit de utile, în astfel de cazuri, deoarece vânatul are rar obiceiul să privească în sus, iar curenții de aer duc mirosul departe. Metoda dă bune rezultate la vânătoarea de cervide, mistreț, urs, lup, vulpe, viezure și de alte specii prădătoare. Pânda se poate face la trecători, la nadă, dar și la vizuină, după caz. Metoda este interzisă pentru vânarea iepurilor, fazanilor și potârnicilor la hrănitori ori de la apusul până la răsăritul soarelui, precum și a cervidelor și caprelor negre la hrănitori și la sărării.

Vânătoarea la dibuit sau **apropiat** constă în deplasarea vânătorului spre vânat, folosind terenul și curenții de aer, până la o distanță potrivită de tras. O variantă a acestei metode o constituie apropiatul pe urma proaspăt lăsată în zăpada moale, practică în trecut la iepure și la jder, iar în prezent, ocazional, la mistreț. Presupune, ca și pânda, suficiente cunoștințe de etologia vânatului și, în plus, cunoașterea perfectă a terenului. De un real folos sunt, în cazul practicării unei astfel de metode, potecile (cărările) de vânătoare, ca de altfel și zăpada proaspăt căzută și moale. Metoda dă bune rezultate la vânarea speciilor de cervide, caprei negre, muflonului și cocoșului-de-munte, dar și la mistreț în cazul deja exemplificat, la ursul ieșit la stoină ș.a.m.d.

Vânătoarea cu chemătoarea sau **prin ademenirea vânatului cu țipătoarea** este o metodă aparte, practică de puțini vânători care sunt buni cunoscători ai glasului
Înapoi la CUPRINS

animalelor sălbatice. Constă în imitarea glasului femelei sau al masculului în perioada împerecherii, al progenerii, ori al speciei pradă prinse, în scopul atragerii vânatului în bătaia armei. Este aplicată cu succes la cerb în perioada boncănitului, la căprior în perioada alergatului, la lup, la vulpe, ocazional la pisica sălbatică și la jderi, la găște, la rațe, la ierunci, uneori la cocoșul-de-munte și la multe alte specii. Imitarea glasului animalelor se face cu diverse tipuri de chemători (planșa 57) sau, pur și simplu, din gură. Folosirea chemătorilor electronice, fiind considerată lipsită de sportivitate, este interzisă prin lege. De foarte mare importanță, pentru cei ce practică sau doresc să practice această metodă, sunt „urechea muzicală” și experiența.

Vânătoarea cu atrape constă în ademenirea vânatului, până la o distanță eficientă de tragere, cu ajutorul unor exemplare vii, piese împăiate sau imitații confecționate din plastic ale speciei vânată (planșa 57). În mod obișnuit, metoda se practică la găște, la rațe și la porumbei sălbatici. Combinată cu chemarea vânatului, folosind chemătorii admise de lege, dă rezultate de excepție. Succesul aplicării metodei depinde însă de starea vremii și, în plus, de locul și mai ales de poziția amplasării atrapelor.

Vânătoarea la sărite este o metodă care se practică la câteva specii, fiind frecvent folosită la iepuri. Se poate practica și la fazani, la sitari, la becaține și la potârnică, ocazie cu care, întâmplător, sar și alte specii admise la vânătoare. Succesul depinde de sensibilitatea vânatului, la rândul ei influențată de starea vremii, de teren și de perioada din sezonul de vânătoare. Este de la sine înțeles că la începutul sezonului de vânătoare, pe moină și pe un teren care permite apropierea fără zgomot, rezultatele sunt mai bune. Ca și celelalte metode de vânătoare individuală, este o metodă sportivă de vânătoare, care pune în valoare cunoștințele vânătorului, dar și condiția fizică a acestuia. În plus, este o metodă protecționistă, în situația în care vânătorul trebuie să-și ducă singur vânatul, fiind obligat să se declare mulțumit cu puține piese.

Vânătoarea cu câinele pontator se practică în câmp deschis sau în tufișuri care permit urmărirea acestuia cu privirea sau după zgomotul „clopoțelului” prins de zgardă. Vânătorul, însoțit de câinele său, mai bine sau mai puțin bine dresat, parcurge terenul până ce câinele rămâne în „aret”. Urmează stârnirea vânatului și aportul acestuia, dacă este cazul. Este o metodă elegantă de vânătoare, care procură posesorului unui câine bine dresat satisfacții multiple, legate atât de vânătoare, cât și de modul de lucru al câinelui său. O astfel de vânătoare dă rezultate de excepție la prepelițe, la sitari, la fazani, la potârnică, dar și la iepuri. Rasele potrivite de câini pentru o astfel de vânătoare sunt bracul, vijla, pointerul, seterul, bretonul ș.a.

Vânătoarea cu câinele scotocitor este foarte asemănătoare cu cea practică cu câinele de aret, fiind de preferat în tufișurile în care câinele nu poate fi urmărit cu privirea. Singura deosebire constă în stârnirea vânatului de către câine, în loc să-l areteze. Este practică cu succes la iepure, la vulpe, la fazani și la potârnică, dar nu numai, cu cockeri și springeri spanieli.

Vânătoarea cu câinele gonitor s-a practicat foarte mult în trecut la iepure și la vulpe, dar și la mistreț și la urs. Din păcate, nu se mai practică acum decât în mod excepțional, considerându-se greșit că acest mod de a vâna ar deranja foarte mult vânatul din teren. Metoda constă în eliberarea câinilor specializați pentru anumite specii de vânat în teren, urmată de căutarea și găsirea, stârnirea și, în final, urmărirea vânatului cu glas continuu, timp îndelungat. Vânatul urmărit se duce până spre marginea teritoriului cunoscut de unde vine înapoi, întotdeauna pe cărările cunoscute, Înapoi la CUPRINS

trecând o dată sau de mai multe ori prin aceeași țiitoare. În astfel de țiitori cunoscute trebuie așteptat și împușcat vânatul gonit. Metoda este sportivă deoarece necesită frecvent schimbarea țiitorilor în funcție de traseele urmate de câine în urmărirea vânatului. În cazul mistrețului este necesară, de foarte multe ori, apropierea de locurile în care acesta se oprește, urmând o a doua fază a apropierii atente, fără zgomot, în condiții de obicei dificile, prin desis, până la o distanță convenabilă de tragere. Dobândirea vânatului printr-o astfel de metodă este greoaie și numai vânătorii de experiență, cu câinii la fel de buni, o pot practica. Teoria conform căreia vânatul din teren ar fi foarte mult neliniștit, din cauza chefnitului sau lătratului câinilor gonitori, este discutabilă, fiindcă doar câinii tineri și încă nespecializați deranjează alte specii de vânat. Metoda descrisă este interzisă prin lege la vânărea cervidelor, caprelor negre și muflonilor. Cei mai potriviți câini pentru o astfel de vânătoare sunt copoii, jagdterierii și teckelii, dar și metișii special selecționați pentru vânătoare de urși și de mistreți.

Vânătoarea la vizuină se practică cu ajutorul câinilor de talie mică special dresați în acest scop, la vulpe și la pisică sălbatică. În mod excepțional și foarte puțini vânători vânează și viezurele prin această metodă, caz în care este necesară săparea vizuinilor, dar numai a celor din care se aude lătratul câinilor. Vânătorii cu experiență se străduiesc să specializeze câinii doar pentru vulpe și pentru pisică sălbatică, deoarece viezurele nu părăsește vizuina forțat de câini decât în situații cu totul și totul ieșite din comun. Metoda constă în apropierea vânătorului, în perfectă liniște, până în preajma vizuinii, de unde eliberează 1 câine sau 2, maximum 3 câini care pătrund în vizuină și obligă vânatul să sară afară, prin lătrături insistente și atacuri repetate. Cele mai eficiente rase de câini pentru o astfel de vânătoare s-au dovedit a fi jagdterierii de talie mică, foxterierii și tekelii, în special cei sârmoși.

4.1.3. Metode de vânătoare speciale

Merită să fie aduse în discuție două metode de vânătoare - una colectivă și cealaltă individuală - altădată practicate pentru „combaterea răpitoarelor”. Dincolo de sportivitatea și de frumusețea lor, se întrevide posibilitatea utilizării acestor metode, într-o perioadă în care efectivele lupilor, ale ciorilor grive și ale coțofenelor sunt în real progres. Cauza creșterii efectivelor acestor specii este, cu certitudine, renunțarea la combaterea lor cu capcane și otravă, metode considerate acum anacronice.

Vânătoarea cu stegulețe se practică exclusiv la lupi, fiind bazată pe observația conform căreia lupii, care au o vedere de excepție, se feresc, dintr-o prudență proverbială, de stegulețele mereu în mișcare, amplasate la circa 60-80 cm de sol, pe o sfoară cu care se împrejmuiește complet goana organizată în scopul vânării lor (planșa 56). Locul în care se odihnesc lupii - descoperit după urmele lăsate de aceștia pe zăpada proaspătă - se încercuiește în perfectă liniște cu o sfoară pe care sunt înșiruite, la intervale de circa 80 - 120 cm, stegulețele viu colorate, având dimensiunile de aproximativ 15/30 cm. Pentru ca acțiunea să se realizeze cu mai multă ușurință, bucăți de câte 50 m de sfoară cu stegulețe se rulează pe bobine din lemn sau din material plastic. Vânătorii sunt amplasați întotdeauna în interiorul încercuirii, la circa 60 m de limita acesteia. Lupii sunt mișcați ușor de către gonaci, care vorbesc între ei și lovesc, din când în când cu bețele în arbori. Este de reținut faptul că lupii trec pe sub stegulețe numai în cazul în care sunt puternic strâmtorați. Printr-o astfel de organizare, 5-6

vânători și tot atâția gonaci dau un randament mult mai mare decât un număr înzecit de vânători, care participă la o vânătoare colectivă obișnuită.

Vânătoarea cu bufnița. Este o metodă de vânătoare la pândă, într-un loc în care, cu o bufniță-atrapă, sunt atrase speciile de vânat aripat dăunător (coțofene și ciori grive). Metoda se bazează pe antipatia acestor specii față de prădătorii de noapte, mai ales atunci când în jurul atrapei sunt răspândite exemplare de coțofene și de ciori grive deja împușcate. Bufnița, cel mai adesea atrapă din material plastic cu aripi mobile, se așază pe un stativ, la circa 20 - 25 m față de adăpostul în care stă ascuns vânătorul. Acesta mișcă aripile atrapei cu ajutorul unei sfori, combinând această atragere cu imitarea glasului coțofenelor sau al ciorilor. Metoda dă rezultate foarte bune dacă locul este bine ales, mai ales pe timp frumos, fără vânt puternic, ori pe înserat în apropierea locurilor de înnoptat.

4.2. Arme, muniții și tir vânătoresc

4.2.1. Clasificarea armelor de vânătoare

În domeniul armelor de foc, inclusiv al armelor de vânătoare, imaginația constructorilor a avut câmp larg de afirmare, dovada fiind reprezentată de multitudinea tipurilor și modelelor acestor arme ingenioase și interesante (planșa 58). Pe parcursul evoluției lor istorice, s-a renunțat la multe dintre acestea, câștigând teren doar cele eficiente, relativ lejere și ușor de manipulat, considerate întotdeauna mai moderne.

Pentru a le putea identifica din extraordinara lor diversitate, se impune adoptarea unor clasificări, facile după criteriile consacrate:

a) După configurația interiorului țevii și, implicit, după tipul muniției folosite, armele moderne de vânătoare se împart în trei mari categorii și anume:

- arme de vânătoare cu alice sau cu țevi lise, din care se trag cartușe cu alice și cartușe cu proiectil unic confecționat din plumb;
- arme de vânătoare cu glonț sau cu țevi ghintuite, din care se trag cartușe cu proiectil blindat (glonț);
- arme de vânătoare mixte, care au în componență atât țevi lise, cât și țevi ghintuite.

Ca o abatere de la această clasificare, se impune a fi amintite armele cu alice, foarte rar întâlnite, care au țevile total sau parțial ghintuite. Rolul ghinturilor, în acest caz, este de a produce o ușoară dispersie a alicelor și o uniformizare a snopului acestora. Tot ca abatere de la clasificarea prezentată, trebuie amintite și armele ghintuite de tir, nu de vânătoare, de cal. 5,6 l.r., din care se trag, de regulă, proiectile din plumb.

b) Din punct de vedere al construcției și al manipulării pentru încărcare, armele moderne de vânătoare pot fi:

- arme cu țevi basculante, care, pentru a fi încărcate și descărcate, se frâng în jurul unui ax denumit „șanieră”;
- arme cu țevi fixe, care se încarcă și descarcă prin manipularea unui încărcător sau închizător, a unei culate ori semiautomat;

c) După modul de încărcare, aceleași arme de vânătoare se clasifică în:

- arme cu încărcare manuală după fiecare foc tras, care necesită frângere și închidere;
- arme cu repetiție, care se încarcă prin manipularea unui încărcător (închizător);

- arme semiautomate, care se autoîncarcă până la epuizarea cartușelor din magazie.

Atenție: Armele semiautomate cu mai mult de două cartușe în magazie, ca și cele automate, sunt interzise la vânțatoare.

d) După numărul de țevi, armele de vânțatoare pot fi:

- arme de vânțatoare cu o singură țevă, lisă sau ghintuită;
- arme de vânțatoare cu două țevi, lise, ghintuite sau combinate;
- arme de vânțatoare cu trei țevi, în diverse combinații, denumite drilling-uri;
- arme de vânțatoare cu patru țevi, în diverse combinații, denumite vierlling-uri.

e) După modul de construcție al cocoșelor, armele se împart în:

- arme cu cocoșe exterioare (aparente, în afară), denumite simplu arme cu cocoșe;
- arme cu cocoșe ascunse, denumite impropriu și arme fără cocoșe, cunoscute ca arme sistem „Hammerless”.

f) La rândul lor, armele cu două țevi, lise sau ghintuite, se împart în:

- arme cu țevi (așezate) în plan orizontal, juxtapuse sau cu țevi paralele;
- arme cu țevi (așezate) în plan vertical, suprapuse sau tip „Bock”.

Pornind de la clasificarea succint expusă, orice armă de vânțatoare poate fi ușor încadrată și, totodată, concis prezentată sau descrisă. De exemplu: a menționa despre o armă modernă de vânțatoare, că prezintă două țevi ghintuite, este basculantă, cu cocoșe ascunse și cu țevi juxtapuse, înseamnă că aceasta este deja prezentată. Mai trebuie precizat doar calibrul și descrierea este aproape completă.

4.2.2. Arme de vânțatoare cu țevi lise

Aceste tipuri de arme pot fi clasificate în continuare, după putere, în:

- arme de putere mijlocie (calibrele 12, 16 și 20);
- arme de putere redusă (calibrele 24, 28, 32 și 36);
- arme de mare putere (calibrele 4, 8 și 10).

În România, frecvente sunt doar armele de putere mijlocie, dintre care, în proporție de aproximativ 2/3, sunt utilizate armele basculante de calibrul 12.

Părțile componente ale unei astfel de arme lise, basculante, sunt: țevile, patul cu basculă și antepatul (planșa 59).

Țevile de fabricație modernă sunt confecționate doar din oțel. Ele se obțin fie prin forare, fie, în cazul celor de calitate superioară, prin forjare la rece pe dorn.

Profilul interior al țevilor cuprinde: camera cartușului, țeava cilindrică și choke-ul, precum și trecerile de la camera cartușului la țeava cilindrică și de la aceasta la choke prin așa-zisele conuri de racordare.

Au existat și se întâlnesc foarte rar și țevi forate ușor conic, adică progresiv de la camera cartușului până la gura țevii. Acestea sunt însă excepții. De asemenea se mai întâlnesc încă, foarte rar, și țevi lise de „Damasc”, obținute prin forjarea unei țesături din plasă de oțel special pe un dorn special confecționat.

Camera cartușului sau camera de încărcare, forată întotdeauna ușor conic pentru a permite extragerea fără dificultate a tuburilor trase, prezintă, la rândul ei, un locaș pentru rama cartușului și o lungime variabilă în funcție de tipul tubului: de 65 mm, de

70 mm, de 76 mm (în cazul armelor Magnum) și chiar mai lungă (în cazul armelor super Magnum). Camera cartușului se continuă cu un con de racordare, limitat la 6 - 16 mm sau prelungit la 35 - 50 mm, care face legătura cu țeava propriu-zisă, forată cilindric până la choke. Choke-ul (se pronunță șoc-ul) reprezintă o îngustare a diametrului țevii, începând de la 50 - 60 mm distanță față de gura acesteia, până la 15 - 25 mm, de unde țeava redevine cilindrică, însă ușor îngustată. Profilul acestui al doilea con de racordare poate fi uniform (drept) sau cu panta variabilă (parabolic). Efectul choke-ului, de a strânge snopul de alicel, depinde de panta racordării și, mai ales, de valoarea ștrangulării, înscrisă de regulă pe țevile armelor de fabricație modernă. Se obișnuiește ca choke-ul să fie exprimat astfel: choke plin sau full-choke când îngustarea este de 0,8 - 1,0 mm, semi-choke când îngustarea este de 0,4 - 0,7 mm și sfert-choke când îngustarea este de 0,1 - 0,3 mm, la țevile de calibrul 12. Țevile sudate sau alămite la bază, pe porțiunea camerei cartușului, și fixate la vârf, pe un calapod, sunt cositorite pe toată lungimea lor, cu ajutorul șinelor. Șina superioară, de diverse forme, servește, atât la armele cu țevi juxtapuse, cât și la bock-uri, și la ochire. Din acest motiv prezintă la partea superioară striatii care împiedică reflectarea luminii. Pe această șină superioară este poziționată cătarea, iar pe cea inferioară este fixată agățătoarea curelei de armă. Spre basculă, țevile armelor de vânătoare mai sunt prevăzute cu un extractor, din una sau două bucăți, pentru extrasul cartușelor și respectiv pentru aruncarea cartușelor trase în cazul armelor cu ejectoare, precum și cu un cârlig pentru zăvoare.

Țevile prezentate se deosebesc între ele în primul rând prin calibrul, apoi prin lungime și prin greutate.

Calibrul se exprimă printr-un număr convențional care reprezintă de fapt numărul de bile (proiectile sferice) cu diametrul egal cu cel al țevii, ce se pot confecționa dintr-o livră (453,472 g) de plumb. Între acest număr și diametrul țevii exprimat în milimetri, cu o precizie de zecime de milimetru, există o corelație directă.

Lungimea țevilor reprezintă, în fond, un compromis între performanță și lejeritate. Țevile lungi, de 76 cm la calibrul 12, de 74 cm la calibrul 16 și de 67 cm la calibrul 20, asigură o viteză mai mare a alicel (cu 0,75 m/s pentru fiecare 1 cm în plus la lungime), un grupaj cu ceva mai bun și o linie de ochire mai sigură (lungă). Prezintă în schimb dezavantajul unor greutateți mai mari, de peste 1,500 kg, și a unei maniabilități mai scăzute a armelor.

Bascula este piesa metalică de legătură între țevi și pat, caracteristică armelor cu țevi basculante, care conține întregul mecanism de dare a focului, sistemul de închidere sau de zăvorâre, mecanismul extractorului sau ejectorului, după caz, și piedica de siguranță.

Mecanismul de dare a focului poate să fie pe platine (oțele), în cazul armelor cu cocoșe în exterior și a celor valoroase cu cocoșe ascunse, ori fără platine, sistem Anson-Deely, pentru cele mai multe dintre armele cu cocoșe ascunse (planșa 59). Importante sunt pentru vânători, la orice tip de mecanism de dare a focului, tăria și cursa trăgacelor, care pot influența atât siguranța în folosire, cât și tirul. Mecanismul nu trebuie să permită, în nici un caz, scăparea focului din șocul primului foc, dar nici trăgaciul nu trebuie să fie exagerat de tare la apăsare. Este recomandabilă și o tărie a trăgaciului drept cu ceva mai mică decât a celui stâng. Verificarea tăriei trăgaciului se poate face prin atârănarea unor greutateți calibrate de acesta. Dacă legat de tăria trăgacelor se pot purta discuții, cursa moartă a acestora trebuie complet eliminată, deoarece întârzie declanșarea focului, influențând prin aceasta corecția de ochire și, implicit, tirul.

Importante pentru exploatarea în siguranță a armei sunt și sistemul de zăvorâre și piedica de siguranță.

Din multitudinea sistemelor de zăvorâre, trei sunt considerate moderne și se utilizează în prezent pe scară largă: Greener, Purdey și Kersten (planșa 67). Toate cele trei sisteme de zăvorâre au câte un zăvor dublu în partea inferioară a basculei, zăvorând însă diferit prelungirea țevelor:

- printr-un cui care trece orizontal prin prelungirea comună a țevelor, în cazul sistemului Greener;
- printr-un zăvor care se închide deasupra prelungirii comune a țevelor, în cazul sistemului Purdey;
- prin două zăvoare care trec transversal prin prelungirea celor două țevi, în cazul sistemului Kersten.

În ceea ce privește piedica de siguranță, ea poate funcționa automat la deschiderea arme sau facultativ. Din punct de vedere al prudenței, niciodată inutilă în cazul manipulării armelor de foc, piedica de siguranță care funcționează automat este de preferat. Folosirea uneia sau alteia dintre tipurile de siguranțe depinde însă de construcția armei și de preferințele vânătorului.

Patul, din lemn, este piesa de care se fixează rigid bascula. Are menirea de a ajuta la susținerea țevelor și la fixarea armei în umăr, pentru ochire și tragere.

La un pat de armă distingem: gâtul patului, corpul patului (cu sau fără obrăzar și pistol) și talpa patului, la care deosebim un călcâi și un vârf al acesteia.

Principalele caracteristici ale unui pat de armă sunt: panta sau înclinarea, deviația sau abaterea laterală, denumită și avantaj, și lungimea acestuia. Trebuie reținut că patul armei de vânătoare trebuie adaptat, precum un costum de haine, taliei vânătorului. Aceasta fiindcă s-a constatat din practică și se susține că țeva „împuşcă”, dar patul „ochește”. Dacă patul nu este potrivit, ochirea este extrem de dificilă și tirul îngreunat, chiar și în cazul unui vânător cu experiență. De exemplu, cu un pat prea scurt sau cu înclinarea prea mare se greșește trăgându-se prea jos și invers. În același timp, dacă avantajul (deviația laterală) este prea mare, focul va fi tras ușor spre dreapta și invers.

Dimensiunile pantei și ale deviației laterale (avantajului) corespunzătoare taliei vânătorului, mai exact înălțimii gâtului și lățimii umerilor acestuia, sunt redate tabelar în continuare:

Lungimea gâtului trăgătorului	Pantă
20 cm	63-65 mm
19 cm	60-62 mm
18 cm	58-59 mm
17 cm	57-58 mm
16 cm	56-58 mm
15 cm	55-56 mm
14 cm	53-54 mm
13 cm	52-53 mm
12 cm	51-52 mm
11 cm	50-51 mm

Avantaj		
Lățimea pieptului trăgătorului	La călcâiul patului	La vârful de jos al patului
50-52 mm	20 mm	21 mm
48-49 mm	18 mm	21 mm
46-47 mm	16 mm	19 mm
44-45 mm	14 mm	17 mm
42-43 mm	12 mm	15 mm
40-41 mm	10 mm	13 mm
38-39 mm	8 mm	11 mm
36-37 mm	6 mm	8 mm
34-35 mm	4 mm	6 mm
32-33 mm	2 mm	4 mm
30-31 mm	1 mm	2 mm

Lungimea patului trebuie să fie egală cu lungimea antebrațului, măsurată conform imaginii din planșa 60, de la antebrațul ținut în unghi drept față de braț până la jumătatea degetului arătător.

Antepatul, denumit popular și pană, este cea de a treia piesă liberă întâlnită la armele basculante, care folosește pentru asigurarea prinderii țevii de pat, dar și ca sprijin pentru armarea arcurilor în cazul armelor cu cocoașe ascunse.

S-au descris părțile componente ale armelor de vânătoare basculante cu țevile lise. Sunt însă din ce în ce mai frecvent utilizate și armele de vânătoare lise, cu o singură țevă fixă, semiautomate sau, mai rar, cu repetiție. Primele folosesc forța reculului sau a gazelor pentru aruncarea tubului tras, armarea mecanismului și reîncărcare, pe când celelalte se reîncarcă prin manipularea închizătorului, ca și în cazul armelor cu glonț, ori prin manevrarea antepatului, până la epuizarea cartușelor din magazie. De reținut că acest tip de arme prezintă marele dezavantaj al folosirii consecutive doar a cartușelor de aceeași dimensiune a alicelor. Așadar pot fi folosite ori cartușe cu proiectil unic (la mistreț), ori cartușe de 3,5 mm (la iepure și fazan), ori cartușe de 2,0 mm (la prepelițe), deoarece nu este posibil să fie cunoscută dinainte ordinea venirii diferitelor specii de vânat pentru a ști ordinea așezării cartușelor în magazie.

4.2.3. Arme de vânătoare cu glonț

Aceste arme își au originea în armele militare, modificate însă în privința calibrelor și a adaptării componentelor acestora pentru vânătoare (planșa 60). Mai mult decât armele, muniția pentru aceste arme a fost transformată astfel încât să dea lovituri mortale, nu să rănească vânatul, prin folosirea gloanțelor expansive în locul celor perforante (planșa 61).

Calibrele armelor cu glonț folosite la vânătoare în România sunt mult mai diversificate decât cele ale armelor lise, pornind de la calibre foarte mici, ca de exemplu 5,6 x 35, până la calibre foarte mari, cum ar fi 375 W Mag, 401 W, 416 Rigby și 600 N.E.

Tabelul câtorva dintre cele mai uzuale calibre de arme de vânătoare cu glonț folosite pentru diverse specii de vânat în România este redat în planșa 66.

De reținut că cifrele, prin care se exprimă calibrul armei cu glonț, reprezintă diametrul proiectilului, care corespunde diametrului țevii (prima cifră), și lungimea tubului, care corespunde lungimii camerei cartușului (cea de-a doua cifră).

Cu cât tubul cartușului este mai lung și mai gros, deci cu cât încărcătura de pulbere este mai mare, și cu cât proiectilul are diametrul mai mic, corelat cu o greutate mai redusă, cu atât viteza inițială va fi de regulă mai mare și traiectoria proiectilului mai razantă.

Desigur că intervin, în această relație, calitățile pulberii, forma și dimensiunile ghinturilor armei, forma proiectilului, lungimea acestuia și greutatea lui, precum și multe alte mici secrete de fabricație, ale armei și ale muniției, care fac să fie înregistrate multe abateri de la regula enunțată.

În plus, calibrul armei cu glonț nu corespunde întotdeauna exact măsurii reale a diametrului țevii.

Limitând prezentarea armelor de vânătoare la cele utile pentru împușcarea vânatului de tip european, gama calibrelor de la 5,6 x 35 până la 9,3 x 74 este

suficientă, iar unele calibre, cum ar fi 7,62 x 63, la care se găsesc mai multe tipuri de gloanțe (proiectile), pot fi considerate calibre universale potrivite pentru toate speciile.

Deosebiri esențiale între armele de vânatoare cu glonț și armele de vânatoare lise se întâlnesc la țevă și la dispozitivul de ochire. Apar însă multe modificări și la mecanismul de dare a focului, precum și unele adaptări la patul armei.

Țeava ghintuită se fabrică din oțel, astfel încât să reziste la presiuni mult mai mari decât țeava lisă. Tehnologiile de construcție ale țevilor ghintuite sunt și ele diferite, modernă fiind, ca și în cazul țevilor lise, forjarea la rece pe dorn. Folosită este și tehnologia forării și broșării ulterioare a țevii, alături de alte câteva tehnici mai noi.

La țeava cu glonț sunt importante ghinturile, în privința numărului, pasului, înălțimii și formei acestora, deoarece acestea imprimă glonțului o mișcare de rotație în jurul axei și stabilitate pe traiectorie. În același timp, cu cât ghinturile sunt mai multe sau cu cât pasul acestora este mai mic, imprimând o mișcare de rotație mai accentuată în jurul axei glonțului, deci o stabilitate mai bună pe traiectorie, cu atât consumul din energie este mai mare în interiorul țevii și viteza glonțului la ieșirea din acestea mai mică. În concluzie, între aceste caracteristici ale ghinturilor trebuie să existe un compromis. Doar cu titlu informativ se poate exemplifica glonțul de 8 x 57 care imprimă cca. 3700 rotații/secundă și are o viteză inițială, la gura țevii, de aproximativ 850 metri/secundă.

Mecanismul de dare a focului diferă mult de la armele ghintuite basculante, la care acesta este asemănător celui prezentat pentru armele lise, față de armele cu țevi fixe, la care acest mecanism este aproape identic cu cel folosit în cazul armelor militare (planșa 60). În principiu, cel de-al doilea mecanism menționat este alcătuit dintr-un „închizător”, în care se găsește sistemul de armare, de percuție și gheara pentru extragerea cartușului. O piedică de siguranță completează acest mecanism relativ simplu.

Același închizător asigură și o zăvorâre solidă, îngăduind folosirea unor cartușe cu mult mai puternice decât în cazul armelor lise.

La armele ghintuite apare în plus, față de cele fixe, acceleratorul, cunoscut și sub denumirea de schneider (sistem german), sub forma unui trăgaci fals sau unui mecanism care lucrează prin împingerea trăgaciului înainte (sistem francez). Rolul acestui accelerator este de a sensibiliza trăgaciul, permițând declanșarea focului la o apăsare minimă, astfel încât ochirea să nu fie influențată negativ printr-o apăsare cu forță pe trăgaci.

Dispozitivul de ochire este adaptat și acesta exercitării vânătorii, adică ochirii rapide, dar și fine în același timp. Toate armele ghintuite sunt prevăzute cu înălțător fix sau cu vizor și cu o cătare fină, pentru a da posibilitatea ochirii precise la distanțe mari, a unor ținte dificile prin poziția lor orizontală. Formele înălțătoarelor, corelate cu formele cătărilor, sunt diverse: în „V”, dreptunghiulare sau în formă de „U”, iar proiecția cătărilor apare ca un triunghi, un dreptunghi sau un cerc pe picioruș.

De regulă cătarea este protejată printr-un inel de oțel, în scopul apărării acesteia de lovituri.

La puține carabine, înălțătorul este înlocuit sau suplimentat cu un „dioptru”, montat aproape de ochi. Această adaptare ușurează ochirea pentru cei cu vederea mai slabă și permite, în același timp, o ochire mai sigură. Dioptrul a fost și rămâne, totuși, puțin folosit de vânători.

Patul confecționat din lemn, care îmbracă parțial sau până la gură țeava ghintuită, este adaptat, ca și la arma lisă, taliei vânătorului. De pat este prinsă veriga pentru curea.

Armele ghintuite cu țeavă fixă, prezentate până acum, pot fi, ca și armele lise, arme cu repetiție sau semiautomate. Principiile după care funcționează sunt aceleași.

Superioare ca putere de lovire și precizie la distanță rămân totuși armele clasice, cu repetiție, așa cum armele ghintuite cu țevi fixe rămân mai sigure în folosire decât cele cu țevi basculante. Ultimele devin, în timp, aproximative, fie din cauza jocurilor căpătate la basculă, fie din cauza neconvergenței loviturilor la distanță în cazul celor două țevi.

4.2.4. Cartușe pentru armele cu țevi lise

Din armele de vânătoare lise, de diferite calibre și cu diferite lungimi ale camerelor cartușelor, se poate trage doar muniție corespunzătoare (planșa 61). Dacă, de exemplu, se folosesc cartușe de 65 mm în camere de 76 mm, se înregistrează o eficiență mai redusă a focului, pe când invers se poate deteriora arma, care nu va rezista, foarte mult timp, presiunii dezvoltate de un cartuș prea puternic în comparație cu sistemul de zăvorâre al armei respective. Nici folosirea cartușelor de 70 mm în arme cu camerele de 65 mm nu este indicată, deoarece tubul mai lung gătuie diametrul deschiderii țevii imediat după conul de racordare, determinând presiuni mai ridicate, recul mai puternic și o împrăștiere mai mare a alicelor în țintă. La armele vechi, țevile îndelung folosite sunt supuse, din același motiv, riscului spargerii.

Mai mult decât atât, calitatea cartușelor de același tip diferă mult de la producător la producător, de unde recomandarea folosirii, pe cât se poate, a aceluiași tip de cartuș. Diferențele dintre aceleași tipuri de cartușe fabricate de diverși producători sunt date, în primul rând, de calitatea diferită a componentelor acestora, în special a pulberii, dar și de calitățile diferite ale tuburilor, capselor, burelor, alicelor și rondelilor.

Tuburile cartușelor moderne de vânătoare diferă și ele extraordinar de mult. De la tuburile complet metalice, care nu se mai folosesc decât extrem de rar, până la tuburile din material plastic, utilizate astăzi pe scară largă, s-au folosit și încă se mai folosesc tuburile din carton, care prezintă marele avantaj al biodegradabilității.

La un tub, indiferent de materialul din care este confecționat, deosebim:

- **fundul cartușului** alcătuit dintr-o dulie la exterior, confecționată în general din alamă, înaltă de 5 - 25 mm. Aceasta prezintă un orificiu central, pentru un anumit tip de capsă, are o ramă la exterior, care limitează intrarea cartușului în țeava armei, și o întăritură la interior, compusă dintr-o dublură metalică a fundului și un tampon din carton sau din material plastic, cu același locaș prevăzut pentru capsă;

- **tubul cartușului** confecționat din material plastic sau din carton, ultimul fiind confecționat din mai multe straturi de hârtie impermeabilă lipite între ele, este prins solitar de fundul cartușului cu ajutorul tamponului amintit. Prezintă în interior, pe aproximativ 1/3 din lungime începând de la fundul cartușului, o întăritură care poate să fie metalică, din carton sau din material plastic. Există și tuburi confecționate complet din material plastic, dublate sau nu spre exterior printr-o dulie din alamă ambutisată peste forma acestuia;

- **capsa**, de forma unui păhărel cu ramă, conține în interior explozivul de aprindere a pulberii, inițiat la o percuție (lovire) relativ slabă. Tăria capsei, în sensul puterii de aprindere a pulberii, se corelează întotdeauna cu tipul de pulbere folosită.

Așadar, nu orice capsă este potrivită pentru orice tip de pulbere, fiind necesare capse tari pentru pulberi care se aprind greu, cum este pulberea mai grosieră fără fum, și invers;

- **pulberea** folosită pe scară largă acum este pulberea fără fum. Aceasta se aprinde mai greu și arde progresiv, dând o presiune continuă și un efect mai mare de lansare a alicelor, comparativ cu pulberea neagră, care arde exploziv. Se mai numește și pulbere vie deoarece imprimă alicelor o viteză inițială mai mare. Ambele categorii de pulbere, la rândul lor foarte diversificate în privința granulației și a calității, se alterează la umezeală, motiv pentru care trebuie ținute în încăperi aerisite, uscate și fără variații mari de temperatură;

- **bura** are rol dublu: realizează o închidere etanșă a tubului și a țevii, care împiedică pierderea presiunii după explozie, și joacă rolul unui piston, care împinge alicele spre gura țevii. Se confecționează din pâslă impregnată cu parafină, delimitată prin două coli de hârtie impermeabilă, ori din material plastic, cu sau fără container (coșuleț) pentru alice. Diametrul ei trebuie să corespundă perfect diametrului interior al tubului, iar lungimea trebuie corelată cu lungimea acestuia;

- **alicele** sunt proiectilele sferice, cu diametru cuprins între 1,7 mm și 5 mm, confecționate din plumb întărit prin adăugare de antimoniu, în proporție de 1-3%. Mărimea alicelor se exprimă în mm, dar și în numere convenționale, diferite de la o grupă de producători la alta. În prezent se pune tot mai acut problema înlocuirii alicelor din plumb cu alice din oțel, dar și din alte materiale (zinc, bismut, tungsten, molibden și câteva aliaje ale acestora), cel puțin în cazul vânătorii la păsări la baltă, deoarece alicele din plumb sunt considerate responsabile de saturnismul multor exemplare din această categorie, saturnism determinat de ingerarea alicelor din mîl.

- **proiectilul unic**, folosit la vânătoarea de vînat mare, este confecționat, în marea majoritate a cazurilor, tot din plumb. Se prezintă sub diverse forme. Cele mai uzitate și mai apreciate rămân încă proiectilele tradiționale de tip Brenneke, Gualandi și Stendebach, iar mai nou, proiectilele moderne cu sabot.

- **rondela** este căpăcelul de închidere a unora dintre tuburi spre exterior, fiind strânsă pe alice prin îndoirea, spre interior, a buzei cartușului, cu ajutorul mașinii de sertizat. La cartușele sertizate modern, în stea, rondelile lipsesc. Indiferent de modul de sertizare, rolul sertizajului, cu sau fără rondelă, este de a împiedica răspândirea alicelor la șoc și de a opune o oarecare rezistență după explozia pulberii, ceea ce favorizează arderea completă a pulberii și viteza inițială mai mare a alicelor.

Având în vedere cele expuse și cunoștințele dobândite, în plus, de la vânătorii cu experiență, cartușele de vînațoare pot fi încărcate de orice vînat. Pentru unii dintre aceștia, această îndeletnicire poate constitui un hobby sau un preludiv al actului vînațorii. Oricît de experimentat ar fi însă vînațorul aflat într-o astfel de situație, trebuie să acorde atenție deosebită dozajului pulberii și alicelor, puterii capsei, burajului și sertizajului, urmărind ulterior randamentul cartușului confecționat prin prisma procentajului, grupajului și regularității răspîndirii alicelor trase din arma cu care vînează. Altfel, poate avea multiple deziluzii.

4.2.5. Cartușe pentru armele cu glonț

Prezintă o și mai mare varietate decît cartușele cu alice, datorită, în primul rînd, diversității calibrelor acestora. Componenta lor este însă mai simplă, fiind compuse din tub, capsă, pulbere și glonț (planșa 61).

Tubul se confecționează din oțel sau din alamă și are o formă ușor conică, pentru a se putea extrage fără dificultate din camera cartușului. Prezintă un locaș central pentru capsă și ramă sau un șanț pentru extragere, după tipul extractorului armei din care se trage. De regulă, cartușele folosite în armele basculante prezintă ramă, iar cele folosite în armele cu țevi fixe prezintă șanț. Există însă și abateri de la această regulă. Sunt frecvente armele moderne basculante din care se trag cartușe cu șanț.

La un tub deosebit corpul tubului, a cărui lungime exprimată în milimetri întregeste definirea calibrului armei, și gâtul tubului, care prin ambutisarea pe glonț asigură sertizajul.

Capsa este confecționată asemănător capsei cartușelor cu alice, prezentând însă și varianta simplificată, în care nicovala constituie parte a tubului.

Pulberia folosită la cartușele cu glonț moderne este pulberia vie, care dezvoltă o presiune în țeavă mult mai mare (cca. 3800 atm.) decât cea dezvoltată în cazul cartușelor cu alice (600-700 atm.). Caracteristică acestei pulberi este arderea progresivă, mai lentă decât în cazul pulberilor folosite la cartușele cu alice. De menționat că pulberile folosite pentru încărcarea cartușelor cu glonț sunt de foarte multe tipuri și compoziții, ceea ce determină o mare varietate a presiunilor dezvoltate la același volum, motiv pentru care nu se recomandă încărcarea cartușelor cu glonț de către amatori.

Proiectilul, denumit și glonț, a avut o evoluție continuă în decursul timpului, pe măsura perfecționărilor aduse țevilor și pulberilor folosite, în scopul îmbunătățirii efectului omorător și al coeficientului său balistic.

Gloanțele moderne îmbină armonios anumite pretenții de razanță a traiectoriei și de precizie la țintă, cu efectul lor omorător, dat de deformarea controlată a glonțului și de rămânerea acestuia în organismul vânatului. Așadar, glonțul, în cazul armelor de vânătoare, trebuie să fie expansiv sau controlat expansiv, motiv pentru care este confecționat din plumb, iar blindajul folosit este, de regulă, parțial. Doar în cazuri speciale pot fi utilizate proiectilele cu blindaj complet sau, mai nou, proiectilele confecționate din alte materiale decât plumb.

Modalitățile de determinare a expansivității glonțului sunt de a limita blindajul, mai mult sau mai puțin spre vârf, și de a da o formă potrivită vârfului de plumb, care poate fi ascuțit, rotunjit sau tronconic. La unele gloanțe se practică, în același scop, un orificiu conic ce pătrunde dinspre vârf spre interior. La gloanțele moderne se practică însă o combinație de plumb moale spre vârf și plumb mai dur spre bază, îmbinându-se astfel benefic deformarea cu puterea de penetrație a glonțului. Un efect asemănător se obține prin folosirea unor cămăși tari la baza glonțului și moi spre vârf.

Indiferent de modul în care este confecționat glonțul, efectul lui omorător este determinat, pe de o parte, de capacitatea pătrunderii acestuia în organismul animalului și de mărimea leziunilor provocate aici, iar pe de altă parte, de efectul șocului produs corespunzător energiei consumate la trecerea glonțului prin organism. Așadar glonțul nu trebuie să fie exagerat de moale, așa încât să se sfărâme ori să rămână în piele și la suprafața oaselor, dar nici exagerat de puternic și de tare, încât să perforzeze corpul vânatului fără a produce efectul omorător scontat.

4.2.6. Noțiuni de balistică interioară

Sunt cunoscute elementele componente ale unui cartuș de vânătoare. Din momentul percutării capsei, în interiorul țevii se produc, aproape instantaneu, două fenomene distincte: aprinderea capsei și a pulberii, urmate de arderea acesteia și

dezvoltarea concomitentă a unui volum foarte mare de gaze care împing încărcătura spre gura țevii.

Aprinderea capsei și a pulberii se produc, practic, în același moment. Capsa lovită de percutor transmite o flamă de aprindere a pulberii, printr-un orificiu calibrat. Puterea de aprindere a capsei, dată de mărimea flamei transmise, trebuie să corespundă însă tipului de pulbere folosit. De regulă, cu cât pulberea este mai fină, cu atât se aprinde mai ușor. Dar acest lucru depinde și de compoziție. De exemplu, pentru pulberea vie este nevoie de o capsă mai puternică decât pentru pulberea neagră, care se aprinde mult mai ușor. Pulberea, la rândul ei, arde cu atât mai repede cu cât suprafața totală a particulelor este mai mare. Așadar, pulberea mărunță, de formă sferică, arde teoretic cel mai rapid. Viteza de ardere a pulberii este favorizată, în plus, și de fețele netede și de porozitatea particulelor de pulbere, de uniformitatea mărimii acestora, de temperatura mai ridicată a mediului și de umezeala mai scăzută din aer.

Pulberea de formă lată sau cilindrică arde, din motivele arătate, mai încet decât cea sferică, prelungind fenomenul arderii pe aproape toată lungimea țevii. De regulă, pulberile cu ardere progresivă sunt folosite mai mult la confecționarea muniției pentru armele cu glonț, fiind recomandate și la încărcarea cartușelor cu proiectil unic în cazul armelor lise.

Arderea încărcăturii de pulbere (explozia) are loc aproape instantaneu după aprinderea acesteia. Pe măsura arderii, dar într-un timp extrem de scurt, presiunea din țeava armei crește, determinând aruncarea încărcăturii de alice sau a glonțului, cu o anumită viteză inițială spre gura țevii (planșa 62).

Presiunea dezvoltată în țeava armei nu depinde doar de tipul de pulbere utilizat, ci și de rezistența opusă de sertizaj, precum și de rezistența opusă la trecerea prin țeavă a încărcăturii sau a proiectilului unic, după caz. Este ușor de înțeles că brenneke-ul opune o rezistență mai mare, la ieșirea prin țeavă, decât încărcătura de alice, dar mult inferioară unui glonț, căruia înaintarea îi este frânată de ghinturi.

Presiunea dezvoltată de pulbere în țeavă mai depinde de forma tubului cartușului, de modul de presare al burei, de mărimea camerei cartușului etc. Un tub conic (gâtuit), pulberea prea puternic presată și camera cartușului fără toleranță determină sporuri de presiune, ca de altfel și sertizajul foarte rezistent.

Presiunea dezvoltată prin arderea pulberii și modul în care aceasta este eliberată, exploziv sau progresiv (expansiv) pe toată lungimea țevii, determină viteza inițială a încărcăturii.

Reculul este izbitura pe care vânătorul o simte în umăr, ca urmare a exploziei determinate de arderea pulberii în țeava armei. Aceasta fiindcă presiunea gazelor, la momentul exploziei, nu acționează doar asupra încărcăturii de alice sau asupra proiectilului unic, ci și înapoi asupra patului armei. Trebuie menționat faptul că reculul se simte numai după ce încărcătura a părăsit țeava armei și are loc destinderea gazelor, la momentul exploziei, la gura țevii. Așadar reculul nu influențează direct precizia tragerii.

Se mai poate aprecia că reculul este cu atât mai mare cu cât arma este mai ușoară și încărcătura cartușului mai puternică.

Vibrațiile țevii se produc la cursa prin țeavă a încărcăturii cu alice sau a proiectilului unic. Evident că aceste vibrații ale țevii sunt foarte mici, dar pot influența

precizia tirului, mai ales în situația în care arma este rezemată pe un suport dur sau când țeava armei cu glonț este prinsă, rigid, de patul prelungit al acesteia.

4.2.7. Balistica exterioară

Elementele care caracterizează balistica încărcăturii sau a proiectilului unic, după părăsirea țevii armei de vânătoare, sunt: viteza, traiectoria și razanța.

Indiferent de viteza inițială a încărcăturii, care se înregistrează la gura țevii, traiectoria unui proiectil va fi o curbă care coboară treptat de la linia de tragere, aflată în prelungirea axei țevii, spre pământ. Aceasta din cauza forței gravitaționale și a rezistenței aerului.

Cu cât viteza inițială este mai mică și cu cât greutatea proiectilului și suprafața secțiunii acestuia sunt mai mari, cu atât căderea proiectilului va fi mai mare și cu atât unghiul de ochire, dintre linia de ochire și cea de tragere, va trebui să fie și el mai mare. Mai mare va fi și săgeata traiectoriei. În continuare, cu cât săgeata este mai mare, cu atât razanța traiectoriei este mai mică.

Altfel spus, armele din care se trag proiectile grele sau leneșe (încete), cu razanța mică, sunt arme de pădure și se poate trage cu ele suficient de precis doar la mică distanță. Armele cu razanță mare sunt în schimb arme de vânătoare recomandate pentru tirul în teren deschis, la mare distanță.

La tirul cu arma cu glonț este important să fie reținute două aspecte:

- o traiectorie cât mai razantă, așadar cât mai apropiată de linia de ochire pe o lungime cât mai mare a acesteia, se poate obține reglând arma la distanța optimă stabilită de către producătorii de muniție. Această distanță optimă de reglare a armei depinde de calibrul acesteia, de viteza inițială a proiectilului corelată cu greutatea lui și de suprafața secțiunii transversale. De asemenea depinde de forma proiectilului. După cum se poate ușor înțelege, această distanță optimă de reglare este mai mică la armele cu razanță mică (săgeata mare) și mai mare la celelalte. De obicei distanța optimă de reglare, ca și corecțiile de ochire, în sus sau în jos, la diferite distanțe (50, 100, 150 250 și 300 m) sunt înscrise pe cutiile de cartușe cu glonț;

- la tirul orientat de sus în jos sau de jos în sus, aprecierea distanței la care se află vânatul, comparativ cu distanța optimă de reglare a armei, este extrem de importantă. Înăuntrul acestei distanțe optime se impune ochirea la baza țintei, cu atenție sporită, deoarece aceasta se vede îngustată din cauza unghiului sub care se observă. Peste această distanță optimă de reglare a armei, se impune ochirea la partea superioară a țintei și chiar mai sus (planșa 63).

Mai complicată decât balistica exterioară a glonțului este balistica exterioară a alicelor, interesantă fiind, de fapt, balistica snopului de alice.

Din cauza frecării de peretele interior al țevii, îndeosebi în dreptul conurilor de racordare la țeava propriu-zisă și la șoc, alicele de la periferia snopului vor avea o viteză inițială mai mică, pe când cele din centru o viteză inițială mai mare. Intervine, în plus, și o deformare mai mare a alicelor de la marginea snopului din cauza frecării acestora de pereții țevii, ceea ce determină o pierdere ulterioară mai rapidă a vitezei lor și, totodată, o dispersie mai mare a lor în plan frontal. Deformarea accentuează însă și dispersia în plan lateral. Rezultatul fenomenelor de balistică exterioară, astfel determinate de balistica interioară a snopului de alice, se reflectă într-o formă „de bici” a snopului de alice în aer.

Acest fenomen trebuie avut în vedere la tirul cu alice, pentru a încerca lovirea vânatului cu centrul snopului. Atunci când loviturile sunt la cap, corecția de ochire este prea mare, vânatul fiind atins de coada snopului de alice, pe când loviturile în coadă înseamnă corecții prea mici de ochire, vânatul fiind atins târziu de vârful snopului de alice.

Mai trebuie reținut, în legătură cu eficiența snopului de alice, că distanța optimă de tras, cu cartușe normale, este considerată 35 m (la alicele de 3,5 mm), după care eficiența focului scade, dispersia împușcând șansele ca vânatul să fie lovit de un număr suficient de mare de alice pentru a-i produce moartea.

Pentru contracararea efectului frecării alicelor de interiorul țevii, care determină ulterior o anumită expansiune în aer a snopului de alice, în lungime și în lățime, diverșii fabricanți de muniție au conceput, în timp, diferite tipuri de containere (păhărelele) în care închid alicele. Încărcătura de alice conținută de container trece mult mai ușor prin interiorul țevii, fără deformări și frecări demne de luat în discuție, ceea ce face ca snopul de alice să fie în exterior mult mai compact, atât în privința lungimii acestuia cât și a diametrului.

Imaginația fabricanților a mers mai departe, de ultimă oră fiind confecționate cartușe cu alice cu containere-păhărel invers poziționate. Astfel de containere invers poziționate mențin alicele închise până la 40-60 m distanță de gura țevii, ca apoi să se dezechilibreze și să se întoarcă eliberând alicele pe direcția de tras. Avantajul unor astfel de încărcături pare incredibil în privința distanței de tragere. Având o viteză inițială mai mare, care se păstrează în aer pe o distanță mai mare, și un snop compact de alice menținut în container până la 40-60 m, se obține un grupaj bun până la 70-80 m distanță. Aceste cartușe permit așadar tirul, deși foarte dificil, din cauza corecțiilor de ochire greu de apreciat, până la o astfel de distanță până de curând incredibilă. Tirul rămâne însă foarte dificil, din cauza corecțiilor de ochire la care am făcut referire și discutabil din punct de vedere al eficienței focului, la o distanță la care puterea de penetrare a alicelor este scăzută. Deși nu este etic acest tir la mare distanță, cu astfel de cartușe cu alice incluse în containere inverse se poate trage totuși la distanțe de 50-60 m și chiar de 70-80 m.

4.2.8. Tirul cu arma lisă

Tirul cu arma lisă se practică, de regulă, asupra vânatului în mișcare. Dificultatea acestui tip de tir este determinată de mobilitatea țintei, influențată, la rândul ei, de vitezele diferite și de la schimbările neprevăzute de direcție ale acesteia. În plus, intervin obstacolele care pot sustrage vânatul, pentru momente scurte, vederii vânătorului.

De aceea tirul cu alice trebuie să fie rapid și corect, ceea ce solicită talent și îndemânare. Nu este mai puțin adevărat că orice vânător își poate însuși, prin studiu, câteva principii și, prin antrenament, tehnicile necesare unui tir eficient. Constituie și aceasta o obligație care ține de etica vânătorească: ***decât să se tragă rău și doar să se schilodească vânatul, mai bine să se renunțe la vânătoare.***

Pentru început, orice vânător trebuie să-și procure o armă potrivită conformației sale, în special în privința lungimii, abaterii și înclinării patului, condiție obligatorie pentru un tir ușor și eficient. Nu trebuie uitată importanța unei puști lejere din acest punct de vedere. Urmează acomodarea vânătorului cu propria armă, a cărei adaptare la

trăgător poate continua prin reglarea tăriei și a cursei trăgacelor, a modelului și a mărimii cătării etc.

Epolarea corectă constituie primul factor pentru reușita tirului. Foarte mulți vânători începători epolează greșit, fie din pricina armei, fie din rea obișnuință. Unii epolează prea jos, alții prea sus și, cel mai adesea, pe braț, învinețindu-l după un număr mare de focuri. Pentru o corectă obișnuință trebuie început prin verificarea sprijinirii patului în scobitura umărului. Locul se găsește prin introducerea a 4 degete ale palmei stângi sub subsuoara dreaptă, exceptând degetul mare, ridicat perpendicular. Vârful degetului mare, imediat sub îmbinarea claviculei în umăr, indică locul sprijinirii călcâiului patului armei.

Într-o poziție corectă de tragere, greutatea vânătorului este suportată de piciorul stâng, cel drept fiind puțin deplasat lateral, cu vârful ușor deschis spre exterior (planșa 64). Mâna stângă ține pușca de antepat, cu brațul alungit. Cea dreaptă prinde gâtul patului, cu cotul brațului drept ridicat la înălțimea umărului. Poziția ușor aplecat înaintea completează imaginea unui vânător care epolează corect.

În continuare, trebuie făcute exerciții de epolare corectă, ochind asupra unei ținte fixe, la început încet, apoi din ce în ce mai repede. În final, epolarea se va face cu ochii închiși, ajungându-se ca ținta să fie ochită și în aceste condiții, fapt ușor de constatat la deschiderea ochiului drept imediat după epolare.

Tirul asupra vânatului în mișcare se poate efectua fie cu arma mobilă, fie cu arma fixă. Depinde de stilul adoptat.

În primul stil, recomandabil începătorilor, vânătorul urmărește ținta cu arma, depășind-o pe direcția de deplasare, cu corecția necesară. Focul se trage din arma aflată încă în mișcare. Acesta este, de fapt, secretul reușitei. Oprirea armei, în momentul tragerii, constituie greșeala frecventă a începătorilor, care anulează corecția de ochire și, în consecință, focul se trage în spatele vânatului.

Unii dintre vânătorii începători greșesc și mai grav, închizând ochii în momentul apăsării pe trăgaci ori smucind, fără să-și dea seama, țevile armei în jos. Astfel de greșeli se impun a fi primele corectate, ori conștient, ori după un număr mare de focuri trase în diferite situații, pentru învingerea tracului de început.

În cel de-al doilea stil, vânătorul aruncă focul la întâlnire, adică înainte și pe traiectoria ținte. Este stilul cel mai rapid de tragere. Dar și cel mai dificil. Aplicarea instinctivă și instantanee a corecțiilor de ochire necesită talent, experiență și bună dispoziție. De aici probabil inconstanța mai mare a tirului executat în acest stil.

Între cele două stiluri prezentate, de tras cu arma de vânătoare la țintă mobilă, mai există unul. De fapt o combinație între celelalte două stiluri: vânătorul urmărește vânatul cu arma mobilă și aruncă focul „la întâlnire” în momentul depășirii ținte.

Corecțiile de ochire nu sunt altceva decât valorile distanțelor cu care se aplică focul înaintea și pe traiectoria țintelor mobile (planșa 64). Acestea corespund distanțelor parcurse de țintă din momentul luării deciziei de apăsare pe trăgaci și până ce alicele o ating. Se înțelege că mărimea corecției de ochire depinde, în primul rând, de viteza cu care se deplasează ținta, apoi de stilul de tras, de tipul de cartuș și, nu în ultimul rând, de reflexele vânătorului.

Bineînțeles că vitezele cu care se deplasează vânatul sunt diferite de la o specie la alta și chiar în cadrul aceleiași specii în funcție de motivul deplasării. Aceste viteze de deplasare, extrem de variate, precum și stilul și reflexele diferite de la vânător la vânător, determină existența unor firești rezerve în avansarea unor valori legate de aceste corecții.

Literatura de specialitate oferă câteva date privind vitezele maxime de deplasare ale unor specii de vânat:

- iepure: 17 m/s (61 km/oră);
- sitar: 14 m/s (50 km/oră);
- fazan: 22 m/s (79 km/oră);
- sarșele: 35 m/s (126 km/oră).

De asemenea, oferă câteva date discutabile în legătură cu corecțiile de ochire calculate pentru o viteză de deplasare de 13 m/s (47 km/oră), la distanțe variabile:

- la 20 m: 0,70 m pentru stilul cu arma mobilă;
- la 30 m: 1,40 m pentru stilul cu arma mobilă;
- la 40 m: 2,70 m pentru stilul cu arma mobilă;
- la 50 m: 2,80 m pentru stilul cu arma mobilă.

Acestea sunt câteva corecții de ochire recomandate doar pentru țintele care se deplasează perpendicular pe direcția de tragere. Cu totul alta este situația în cazul țintelor care vin sau se duc oblic pe direcția de tragere (pe orizontală, însă și de jos în sus sau ușor de sus în jos). Numai în cazul țintelor care se duc sau vin direct pe direcția de tragere nu se aplică decât corecții mici, în plan vertical. În celelalte cazuri corecțiile sunt apreciabile.

4.2.9. Tirul cu arma cu glonț

Este un tir esențial diferit față de tirul cu arma cu alicie, executat de regulă la țintă fixă sau la țintă în mișcare mai lentă. În cazul vânatului în mișcare, corecțiile se fac asemănător celor aplicate la tirul cu arma cu alicie, dar mai mici la aceeași distanță, din cauza vitezei mai mici a glonțului. Se înțelege însă, că la distanțe mici, corecția va fi mai mare.

La tirul cu arma cu glonț, spre deosebire de tirul cu arma cu alicie, proiectilul mic trebuie să atingă precis ținta, într-un anumit punct. Așadar nu se ochește animalul, ci o anumită zonă, de regulă, „la omoplat”.

Precizia ochirii este, în acest caz, o chestiune ce ține în principal de temperamentul vânătorului (stăpânirea de sine) și de experiența acestuia.

Pentru vânătorul mai puțin inițiat, trebuie precizate câteva reguli de tir obligatoriu de cunoscut și de respectat:

- apăsarea degetului pe trăgaci trebuie făcută cu prima falangă a degetului arătător, ușor și progresiv. Bineînțeles că tăria trăgaciului trebuie să fie mică (maximum 0,7 kg), iar cursa acestuia redusă aproape de zero. Precauțiile privind modul de apăsare a degetului pe trăgaci nu trebuie neglijate nici în cazul tirului la ținte apropiate și nici la vânatul în mișcare;

- în momentul apăsării pe trăgaci, îndeosebi la ținte fixe, mici și depărtate, respirația trebuie reținută;

- ochirea trebuie să se facă din poziții stabile (planșa 65), iar sprijinirea armei se va face, când este necesar, pe corpuri moi și doar spre baza țevii, cât mai aproape de centrul de greutate al acesteia. Sprijinirea țevii spre vârful acesteia și pe corpuri dure determină o deviere mare a glonțului, întotdeauna spre partea opusă suportului. Susținerea armei pe mâna intercalată între aceasta și anumiți suporturi rigizi (arbori, stâlpi, bastoane de tras etc.) este preferată de vânătorii cu experiență;

- ochirea, atunci când se face prin înălțător și cătare, trebuie realizată corect. Idem în cazul ochirii prin lunetă (planșa 65);

Tirul cu arma cu glonț necesită o armă precisă și bine reglată, precum și un cartuș de calitate.

4.2.10. Verificarea armelor de vânătoare

Nu toate armele produse sau comercializate, respectiv noi sau vechi, sunt suficient de rezistente la presiunea dezvoltată prin arderea pulberii în țevă și nu toate au un randament foarte bun la tragere. De aceea, înainte de a fi cumpărate și de a fi întrebuințate la vânătoare, este necesară o verificare prealabilă a acestora.

Proba oficială de rezistență. Se face de către producători, mai întâi pentru țevi, apoi pentru armele gata montate. Constă în efectuarea unor trageri cu muniție care dezvoltă în țevă o presiune mai mare decât muniția obișnuită cu cel puțin 30%.

După efectuarea acestei probe, armele lise sunt marcate diferit de la un producător la altul. Lipsa mărcii de pe o armă lisă de vânătoare conduce la concluzia că arma respectivă nu a fost omologată decât pentru folosirea cu muniție încărcată cu pulbere neagră. Practic astfel de arme sunt extrem de rare acum.

Garanția mărcii este și ea relativă în cazul armelor vechi, deoarece acestea își pierd, datorită folosirii îndelungate, rezistența inițială.

Nu este recomandabil ca proba de rezistență să fie refăcută în condiții de improvizație, de către persoane care nu au cunoștințele necesare, ci doar de către fabricanți, în tuneluri balistice, sau de către producătorii de muniție, care au experiența cerută în materie.

Dacă vânătorul folosește muniție necorespunzătoare armei, de exemplu cartușe magnum în arme obișnuite, dacă folosește mai multă pulbere sau pulberi necunoscute ce dezvoltă presiuni mai mari, sau dacă, dintr-o regretabilă neatenție, înfundă țeava armei cu zăpadă, cu pământ sau cu alte corpuri străine, țeava poate exploda, plesni sau inela, ceea ce conduce fie la necesitatea schimbării acesteia, fie la necesitatea reparării ei în cazul inelării spre gura țevii.

La armele cu glonț proba oficială de rezistență nu trebuie repetată, deoarece acestea se decalibrează și nu mai pot fi folosite cu mult mai înainte ca rezistența la presiune să scadă periculos pentru vânător.

Verificarea randamentului armelor lise. Constă în verificarea procentajului, grupajului, regularității și puterii de penetrație a alicelor.

În scopul efectuării acestor verificări se folosesc cartușe de 3,5 mm și se efectuează trageri de la 35 de metri, în ținte-panou speciale (planșa 62).

Ținta pentru determinarea procentajului, a grupajului și a regularității răspândirii alicelor constă într-un panou pe care se trasează un centru și două cercuri concentrice, unul cu diametrul de 75 cm, iar celălalt cu diametrul de 37,5 cm. Ținta pentru verificarea puterii de pătrundere este fie o scândură de rășinoase uscată, cu grosimea de 2 cm, fie un pachet gros de cartoane sau de hârtie.

Procentajul, calculat în funcție de numărul de alice intrate în cercul mare din numărul total de alice din cartuș, poate fi:

- slab, când este sub 45%;
- suficient, când este cuprins între 45 și 49%;
- bun, când este cuprins între 50 și 54%;
- foarte bun, când este cuprins între 55 și 64%;
- excelent, când este cuprins între 65 și 70%;
- superior, când este de peste 71%.

Grupajul se consideră foarte bun dacă în cercul mic sunt regăsite 30-40% din numărul total de alice. Sub 10%, grupajul este slab.

Regularitatea se calculează prin raportarea, la numărul total de alice din cartuș, a diferenței dintre numărul de alice intrate în cercul mare și a celor intrate în cercul mic. Regularitatea poate fi:

- suficientă, când este de peste 25%;
- bună, când este cuprinsă între 20-14%;
- superioară, când este sub 14%.

Puterea de pătrundere, cunoscută și sub denumirea de putere de penetrare sau de penetrație, se apreciază și se consideră bună doar dacă 30-40% din numărul total de alice din cartuș străbat, de exemplu, scândura de rășinoase de 2 cm grosime.

La aceste verificări nu se trag concluzii după un singur foc tras, ci după media a câte 5 focuri trase din fiecare țevă. Pentru concluzii cât mai corecte, sunt necesare însă comparații cu puterea de penetrare a unor cartușe recunoscute ca fiind eficiente din acest punct de vedere.

Verificarea preciziei armelor ghintuite. Această verificare se face trăgându-se serii de câte 5 focuri, în ținte situate la diferite distanțe (100 m, 150 m, 200 m). Se înțelege că cei care execută tragerile trebuie să aibă experiența și siguranța necesare, pentru a nu influența subiectiv rezultatul obținut. Din același motiv, tragerile se fac cu arma prinsă într-un dispozitiv special sau din poziția culcat, cu țeava rezemată corect pe un săculeț de nisip. Se precizează că:

- **arma este justă și precisă** când cele 5 focuri intră grupat în centrul țintei;
- **arma este doar precisă dar nu justă** când cele 5 focuri intră grupat, dar în altă porțiune a țintei decât în centrul acesteia (decât în punctul ochit);
- **arma nu este nici justă, nici precisă**, când focurile merg împrăștiat, departe sau în jurul punctului ochit.

4.2.11. Îngrijirea armelor de vânătoare

Întreținerea și păstrarea în bune condiții a armelor de vânătoare constituie, pentru orice vânător, o obligație mai mult decât morală, care ține, într-un anumit fel, de etica vânătorească. Ar fi de dorit ca preocuparea în acest sens să devină un mod efectiv de prelungire a zilei de vânătoare, deoarece, după fiecare întoarcere din teren, arma se cuvine a fi temeinic și imediat curățată.

Curățatul armei constă, de fapt, în curățirea țevilor, a basculei și a patului. Periodic însă, cel puțin la sfârșitul anului vânătorească, se impune și curățirea mecanismului de dare a focului, operațiune care este indicat să fie făcută de către armurieri.

Curățirea țevilor armei este necesară după fiecare folosire, deoarece acestea transpiră la schimbarea mediului și, în plus, se murdăresc și se plumbuiesc cu ocazia executării focurilor. Necurățate, țevile se pătează, apoi rugina lucrează în profunzime, depreciind aspectul acestora și, ulterior, posibilitatea de obturație perfectă în interior, între bură și peretele țevii. În același timp, crește coeficientul de frecare a alicelor de țeava ruginită, cariată și/sau plumbuită, scăzând corespunzător procentajul, grupajul și regularitatea focului. Când este vorba despre o țevă ghintuită, apare fenomenul rotunjirii și arămirii ghinturilor, ceea ce reduce substanțial precizia tirului.

Curățarea țevilor se poate face umed sau uscat.

Curățirea umedă constă în spălarea cu apă a țevelor, de fapt cu apă caldă în care s-a dizolvat puțin săpun, la interior și la exterior, în limpezirea acestora, în uscarea lor și ungerea ulterioară cu ulei special. Pentru spălarea la interior se improvizează un piston din vată, pe o vergea adecvată, cu care se trage apă și se freacă interiorul până ce vata schimbată rămâne curată. Pe exterior, operațiunea este mai simplă. Urmează limpezirea țevelor în apă caldă și curată și ștergerea lor insistentă, până se usucă. Operațiunea se finalizează prin ungerea țevelor la interior și la exterior, surplusul de ulei îndepărtându-se cu o cârpă moale, uscată.

În cazul țevelor ghintuite, dezarămirea se face cu un tampon de vată înmuiat într-o soluție amoniacală, care se poate procura din comerț sau se poate prepara (71 cm^3 amoniac și 29 cm^3 de apă, în care se dizolvă 50 g de persulfat de sodiu, totul diluat într-un litru de apă). După dezarămire, țeava se curăță la interior, exact ca în cazul țevelor lise.

Curățirea uscată se face mai întâi cu o perie din sârmă, care asigură deplumbuirea, apoi cu una din păr, pe care se înfășoară repetat vată, până ce aceasta rămâne curată la trecerea, puțin forțată, prin țeavă. Atât peria cât și vata trebuie înmuiate în ulei special de arme pentru a asigura o bună curățire. După terminarea operațiunii, țevele se ung la interior și la exterior, îndepărtându-se surplusul de ulei prin ștergere cu o cârpă moale.

Se atrage atenția că orice țeavă se curăță introducând vergeaua pe la detunător, nu pe la gura țevii, pentru a se evita decalibrarea prin această porțiune. Este indicat ca vergeaua să fie confecționată din lemn sau din oțel rigid, caz în care peste aceasta se trage obligatoriu o cămașă de varniș sau se îmbracă în textolit.

Curățirea țevelor, la armele basculante, se finalizează prin ungerea ghearei extractorului, fiind necesară în caz de ruginire scoaterea acesteia prin deșurubarea parțială a cuiului de fixare.

Curățirea basculei se face în mod curent doar la exterior, urmărindu-se îndepărtarea impurităților din unghiurile acesteia, din lăcașul zăvoarelor și al percutoarelor. Folosind apoi un bețișor subțire din lemn sau o scobitoare se ung, cu puțin ulei, toate aceste locuri greu accesibile.

Periodic însă, cel puțin o dată pe an, mecanismul de dare a focului trebuie demontat și curățat bine, pentru a exista garanția funcționării fără surprize a acestuia. În primul rând se spală în benzină, în motorină sau în petrol lampant piesele componente, pentru dizolvarea uleiului vechi (vâscos) și pentru îndepărtarea altor impurități. După curățire, toate piesele demontate ale mecanismului de dare a focului se ung cu ulei de os sau cu ulei mineral grafitat, de consistență foarte fină. Operațiunea se consideră încheiată prin ștergerea ușoară a surplusului de ulei.

Curățirea patului armei se face cu o cârpă moale și uscată. Rareori se impune curățirea cu o cârpă umedă sau spălarea acestuia, de foarte scurtă durată. După zvântarea sa perfectă, acesta se poate unge subțire cu ulei de in, apoi se freacă până ce uleiul se îmbibă perfect în lemn. În situații de excepție, de curățare după ploaie sau când paturile au trebuit să fie mai întâi spălate, operația ungerii cu ulei de in trebuie repetată după câteva zile de păstrare a armei în loc uscat. Armele curățate se păstrează la adăpost de praf și de umezeală, învelite în huse din in moale sau din flanelă, în tocuri și în dulapuri confecționate și asigurate împotriva efracției conform prevederilor legale.

4.3. Câini de vânătoare

4.3.1. Clasificare

Multitudinea câinilor, care aparțin sau provin din cele mai diverse rase inițiale, se împarte, după scopul deținerii și al utilizării, în două mari categorii și anume: câini de serviciu sau utilitari și câini de agrement.

Câinii de vânătoare fac parte din prima categorie, a câinilor de serviciu sau utilitari, alături de câinii de pază, de cei dresați pentru servicii speciale, de cei de tracțiune etc.

După modul de folosire, câinii de vânătoare, din care doar o parte sunt prezentați în planșele 67 și 68, se împart, la rândul lor, în:

I. Prepelicari:

A. Prepelicari pontatori:

a. insulari:

- pointerul;
- seterul alb sau englezesc;
- seterul roșu sau irlandez;
- seterul negru, scoțian sau gordon.

b. continentali:

- bracul german cu păr scurt;
- bracul german cu păr sărmos;
- vijla maghiară cu păr scurt;
- vijla maghiară cu păr sărmos;
- bretonul (epagnelul Breton);
- pudel-pointerul;
- münsterlândul mic;
- münsterlândul mare.

B. Prepelicari scotocitori:

- spaniel-cockerul;
- spaniel-springerul;
- wachtelhundul sau scotocitorul german.

C. Retrieveri:

- labradorul negru;
- labradorul auriu cu păr scurt;
- labradorul auriu cu păr lung.

II. Câinii gonitori și de hărțuială:

• copoiul ardelenesc, slovac, balcanic, sârbesc, istrian, austriac etc.;

- beagle;
- jagdterierul cu păr sărmos;
- jagdterierul cu păr scurt;
- foxterierul cu păr sărmos;
- foxterierul cu păr scurt;
- tekellul cu păr sărmos;
- tekellul cu păr scurt;
- tekellul cu păr lung;
- airedale terierul;

- weldterierul.

III. Câini pentru urmărirea vânatului mare rănit sunt:

- limierul bavarez;
- limierul hanoveran;
- limierul englezesc (bloodhund).

Enumerarea raselor de câini de vânatoare s-a limitat la cele mai frecvente și variate rase întâlnite în România. În ultima perioadă pot fi văzute însă, inclusiv la vânătoare, foarte multe exemplare din rase mai puțin cunoscute, care aparțin uneia sau alteia dintre categoriile enumerate mai sus.

4.3.2. Caracteristici

Câinii prepelicari sunt utilizați în special la vânătore de vânat mic. Rareori sunt întâlnite exemplare cu aptitudini și dresaj adecvate pentru vânătore de vânat mare sau pentru urmărit pe urmă de sânge.

În general, prepelicarii se caracterizează prin cap și ochi expresivi, urechi mari și blegi, miros bun și pasiune pentru căutarea vânatului viu.

După comportamentul față de vânat, prepelicarii se împart în trei categorii: **prepelicari pontatori, prepelicari scotocitori și retrieveri**. Primii se caracterizează prin faptul că, atunci când simt vânatul rămân în „aret”. Se spune că „pontează” sau „aretează” vânatul, apoi la comanda vânătorului îl stârnesc, iar după focul de armă, de regulă, îl aporțează. Prepelicarii scotocitori caută însă continuu vânatul și îi semnalează prezența printr-un comportament vizibil mai alert, marcarea ușoară caracteristică și stârnire fără comandă. După focul de armă aporțează vânatul împușcat.

Retrieverii, folosiți de regulă doar pentru aportul vânatului, sunt utilizați în prezent, tot mai frecvent, și ca prepelicarii pontatori. Inteligența, mirosul relativ bun, memoria și adaptarea morfo-anatomică pentru lucru în apă rece îi recomandă pentru utilizare pe scară mai largă în România.

Prepelicarii pontatori se împart, la rândul lor, în două categorii: prepelicari insulari sau mari pontatori și prepelicari continentali sau universali.

Prepelicarii insulari sau **marii pontatori**, creați ca rase pe teritoriul Marii Britanii, sunt specializați pentru vânătore la vânatul mic. Ei se caracterizează prin miros foarte fin, temperament vioi, chetă largă executată în viteză mare și rezistență deosebită la lucru, chiar în condiții de căldură și de uscăciune. Au aretul ferm, dar aporțează slab sau refuză aportul. Mai des folosiți la vânătore sunt **pointerul și seterul alb**, ultimul prezentând la noi dezavantajul încărcării părului, mai ales de pe urechi, cu ciulini, turiță etc. De reținut folosirea lor relativ limitată, cu rezultate de excepție la prepelițe, la sitari, la fazani și la alte păsări de uscat. La apă lucrează mai slab, fiind puține exemplare care acceptă un astfel de lucru.

Prepelicarii continentali sau **universali**, creați în Europa, sunt mult mai diversificați ca utilizare. Au mirosul mai slab decât prepelicarii insulari și, din acest motiv, au cheta mai mică, executată într-un ritm mai puțin vioi. Sunt și mai greoi și mai puțin rezistenți la oboseală, mai ales în condiții de uscăciune și de căldură exagerate.

Aretează ferm și aporțează cu mare plăcere, atât păsări cât și mamifere, din apă și de pe uscat. Pot fi folosiți cu succes și la scotocit în terenuri acoperite cu stuf, cu mărăcini sau cu altă vegetație care-i ascunde privirii.

Unele exemplare din această categorie prezintă reale aptitudini pentru munca pe urmă de sânge, iar puține exemplare lucrează și la vânat mare. Nu se recomandă însă lucrul la vânat mare, deoarece acești câini sunt expuși permanent riscului rănirii datorită reacțiilor lor mai greoaie și întârziate.

Față de prepelicarii insulari au dezavantajul unui miros mai puțin fin, dar prezintă marele avantaj al unei utilizări complexe, favorabile vânătorilor care nu-și permit să întrețină mai mult de un câine de vânătoare.

Dintre prepelicarii continentali, **bracul**, în ambele variante cu păr scurt și cu păr sărmos, este cel mai frecvent utilizat în România.

A fost și este, în continuare, folosită, dar în mai mică măsură, **vijla maghiară** cu păr scurt, apreciată pentru mirosul cu puțin mai bun decât al bracului.

Un alt câine de vânătoare pontator, care începe acum să prindă la vânătoria de vânat mic, este **bretonul**. Prezintă avantajele unei talii mai reduse și unei rezistențe mai bune la oboseală, dar și dezavantajul unei sensibilități mai mari și a folosirii relativ mai limitate.

În condițiile României, nu este exclus să fie utilizat pe scară largă, în viitor, și **müsterländul**.

Prepelicarii scotocitori sunt destul de frecvent întâlniți, dar ținuți mai mult pentru agrement decât pentru vânătoare. La vânătoare sunt rar folosiți, deși prezintă avantajul unei talii mai reduse și al unei utilizări universale. Scotocesc cu mare plăcere în desigur, aporțează foarte bine, pot fi folosiți la vânatul acvatic, sunt agresivi față de răpitoare și, multe exemplare, lucrează chiar și la vânatul mare.

Au temperament vioi, miros mediocru, chetă scurtă, viteză relativ mare de lucru, sunt rezistenți la oboseală, la căldură și la intemperii. Marchează ușor vânatul și îl stârnesc, dar nu rămân în aret.

Mai frecvent întâlnit în România este **spaniel-cockerul**. Dezavantajul principal al acestui câine constă în părul lung și moale, în special de pe urechile foarte mari în comparație cu corpul, care adună ciulini, turiță și alte părți agățătoare din plante, foarte greu de curățat.

Nu ar fi lipsită de interes, în condițiile din România, utilizarea **spaniel-springerului** și a scotocitorului german denumit **wachtelhund**.

Retrieverii sunt rar întâlniți în România și sunt ținuți, în general, pentru agrement. Ei au fost selecționați inițial pentru aportul vânatului împușcat. Cu toate acestea, ei se comportă nativ și pot fi relativ ușor dresați să lucreze și ca prepelicarii continentali. „Inteligența” de excepție și mirosul bun îi fac ușor adaptabili la o astfel de muncă.

Pentru aportul din apă sunt excelenți. Stratul de grăsime de sub piele și pielea mai bine dezvoltată între falangele degetelor îi favorizează pentru lucrul în apă, inclusiv în apă foarte rece.

Labradorii negri și **cei aurii** (galbeni), cu păr normal sau lung, au un temperament domol, chetă sub armă, viteză de lucru mai scăzută decât prepelicarii, dar sunt suficient de rezistenți la oboseală. Par a fi câinii cei mai indicați pentru vânătoria în vârstă. În plus, sunt excelenți câini de companie.

Câinii gonitori și de hărțuială sunt folosiți în general la vânatul negru și pentru vânarea prădătorilor de talie medie (vulpe, pisică sălbatică, viezure). Pot fi folosiți însă și pentru vânarea altor specii de vânat, precum și la lucru pe urmă de sânge.

Gonitorii tipici - copoii și beagle - au un temperament echilibrat, miros bun, chetă largă, pasiune deosebită pentru căutarea la distanță mare și gonirea vânatului, dar prezintă de regulă agresivitate redusă. Sunt foarte rezistenți la oboseală și la intemperii.

Pasiunea pentru căutatul, pentru stârnitul și pentru gonitul vânatului, tenacitatea, rezistența extraordinară la oboseală și viteza cu care aleargă îi fac însă inadecvați unei gestionări moderne a fondurilor de vânătoare, în condițiile în care calitățile native de excepție nu sunt completate de un dresaj foarte atent, în sensul specializării acestor câini pentru vânatul negru și, eventual, pentru vulpe sau pentru urmărirea pe urmă de sânge.

Hărțuitorii folosiți la vânătoare sunt, cu excepția **airedale terierului**, de talie redusă, au cheta mai scurtă, mirosul în general mai slab și pasiunea mai scăzută pentru gonit. În schimb, sunt foarte agresivi, atât la suprafață, cât și în vizuină.

Excepție fac tekeli care au miros foarte fin și pasiune pentru gonit, comportându-se ca buni gonitori, dar și hărțuitori surprinzător de agresivi sub pământ. Față de unii câini gonitori de talie mare și medie, hărțuitorii neliniștesc mult mai puțin vânatul util, dovedindu-se foarte folositori la vânărea speciilor care se adăpostesc în vizuini (vulpe, pisică sălbatică, viezure). **Jagdterierii, tekeli** cu păr sărmos și cu păr scurt, precum și **foxterierii** cu păr sărmos, dar și cei cu păr neted, sunt cei mai utilizați în acest scop.

Și **airedale terierul** a fost încercat la vânatul negru, fără însă ca acesta să exceleze prin pasiune și curaj. Fiind greoi și având reacții întârziate, este permanent predispus rănirii și chiar uciderii de către mistreți.

Limierii sunt reprezentați în România prin câteva exemplare de limier bavarez și limier hanoveran, iar mai nou și prin alte câteva exemplare de limier englezesc (bloodhund).

La vânătoare au fost utilizați mai frecvent limierii bavarezi, dar și aceștia încă timid. Sunt câini deosebit de atașați stăpânului și foarte utili la căutarea vânatului mare rănit.

Excelează printr-un miros care-i ajută să găsească și să țină urma de sânge chiar după 24 de ore de la rănirea vânatului, inclusiv după ploii ușoare.

Sunt câini recomandați pentru dotarea personalului de teren și a celui tehnic de vânătoare.

4.3.3. Alegerea câinelui de vânătoare

Această alegere trebuie făcută ținându-se seamă, pe de o parte de vânatul preferat de vânător și de condițiile în care acesta vânează, iar pe de altă parte de caracteristicile diverselor rase de câini de vânătoare. Intervin, în această alegere, fără îndoială, și posibilitățile de care dispune vânătorul pentru creșterea, transportul și întreținerea câinelui și, într-o mare măsură, și temperamentul acestuia.

Se mai impune precizarea că trebuie să primeze aptitudinile pentru vânătoare ale câinelui, nu aspectul acestuia. Ar fi ideal ca un câine standard în privința aspectului exterior să moștenească și calități optime pentru vânătoare.

Vânătorul care nu-și poate permite să întrețină decât un singur câine de vânătoare, dar care dorește să vâneze într-un teren variat diverse specii de vânat, va trebui să se orienteze către un câine cu aptitudini multiple, din categoria prepelicarilor universalii. Dacă este tânăr și se poate deplasa ușor, poate prefera un câine mai mobil (vijlă, müsterländ) altuia mai greoi (brac, labrador), recomandat celor mai în vârstă. În

plus, dacă locuiește la bloc și nu are propriul mijloc de transport, trebuie să se orienteze către un câine de talie mai redusă (epagnolul Breton, de exemplu).

Nu în aceeași situație se află un vânător care vânează la păsăret de câmpie, caz în care este îndreptățit să prefere prepelicarii insulari. Dacă preferințele sunt mai extinse și includ vânatul de baltă, sunt de ales exemplare sau rase care acceptă să aporțeze și să lucreze în astfel de condiții (bracul german, de exemplu).

Vânătorul de mistreți va alege, cu certitudine, copoiul pentru terenurile de munte și jagdterierul, foxterierul sau tekellul sârmos pentru terenul de câmpie.

Ultimele trei rase - în ordinea jagdterier de talie mică, foxterier de talie redusă și tekell sârmos - sunt foarte potrivite și pentru vânătoare la vizuină.

Deoarece calitățile depind de rasă și se transmit ereditar, se recomandă să fie cumpărați doar câinii de rasă pură, cu certificate de origine, dar obligatoriu proveniți din părinți utilizați la vânătoare. Obținerea unor astfel de exemplare justifică, din plin, orice efort întreprins în scopul alegerii cuplurilor celor mai valoroase, cunoscute cu ocazia vânătorilor, dar și a competițiilor canine de lucru.

O certitudine în acest sens este oferită de canisele deja recunoscute.

4.3.4. Întreținerea și îngrijirea câinelui de vânătoare

De la început trebuie recomandată ținerea câinelui de vânătoare afară și în exteriorul orașului, dacă este posibil. Aceasta pentru a fi adaptat condițiilor atmosferice în care lucrează și pentru a i se feri „nasul” de tot felul de mirosuri, cu totul și totul străine mediului în care va fi utilizat.

Câinii cu păr lung trebuie pieptănați periodic, iar foxterierii sârmoși și terierii cu păr lung tunși.

Tot periodic, trebuie să li se șteargă ochii și urechile. Aceste măsuri de curățenie sunt necesare după fiecare vânătoare în cazul lucrului la vizuină, în desigur, în ierburi și buruieni etc.

Hrana câinelui de vânătoare se impune a fi și ea pe de o parte variată, iar pe de altă parte suficient de consistentă, corespunzătoare efortului pe care aceștia îl depun.

Există diferite tipuri de hrană concentrată, inclusiv din categoria celor destinate câinilor care fac efort. Uneori numai această hrană concentrată nu este suficientă, deoarece intervine în timp saturația. De aceea se recomandă suplimentarea hranei concentrate cu mâncare gătită, cu carne crudă verificată sanitar-veterinar și cu organe sau cu carne de calitate inferioară foarte bine fierte. Mămăliga, arpacașul, orezul, legumele fierte, oasele late fierte sau crude, laptele și alte astfel de sorturi sunt indicate și ele în hrănirea câinelui de vânătoare. Posibilitățile se întregesc cu ciorbe și cu resturi de la bucătărie, fructe și chiar legume, mai ales dacă sunt acceptate crude.

Câinele bine hrănit se cunoaște după aspectul general, după luciul părului, după comportament etc.

Când hrănirea este corectă, dar câinii nu arată bine, trebuie suspectați de infestare cu paraziți. Curativ, într-un astfel de caz, dar și preventiv, de două ori pe an, câinele trebuie dehelmintizat, atât contra paraziților interni (rotunzi și lați), cât și a celor externi.

În cazul câinilor de vânătoare prezintă importanță padocul, care trebuie să fie suficient de mare pentru a permite mișcarea acestora, și cușca, aceasta trebuind să fie călduroasă și perfect închisă, în scopul evitării curentului și a pierderii căldurii pe timp de iarnă. Se recomandă, din motivele arătate, modelele de cușcă deja experimentate

(planșa 69). Cușca mai trebuie să aibă acoperiș mobil sau unul dintre pereți detașabil pentru a putea fi oricând vizionată în interior.

Periodic trebuie să se acorde atenție și curățeniei corporale a câinelui, care necesită să fie pieptănat cu o perie specială, spălat la nevoie, curățate urechile și ochii, îngrijite rănilor căpătate în timpul lucrului etc.

4.3.5. Dresajul câinelui de vânătoare

Pentru a presta o activitate utilă vânătorului, câinele de vânătoare trebuie dresat. Deși această muncă nu este simplă, reușita ei aduce satisfacții aparte vânătorului-dresor, mai ales în cazul în care câinele îi aparține.

Pe parcursul procesului de instruire, între dresor și câine se stabilesc relații strânse de interdependență și de înțelegere, care conduc în final la educarea și la dresarea celui din urmă. Are însă de învățat foarte mult și vânătorul de la câine.

În munca de dresaj trebuie pornit de la realitatea că fiecare câine se naște cu un anumit bagaj ereditar de aptitudini, bine fixat în cazul unor rase vechi, dar diferit de la un exemplar la altul. Peste acest bagaj ereditar intervine dresorul, prin deprinderea câinelui să execute anumite comenzi și o anumită muncă, într-un anumit mod.

Educația cățelului începe foarte devreme, de la circa 6 săptămâni, dar nu este tardivă nici la 3-4 luni. În această perioadă, cățelul trebuie învățat să vină la o anumită chemare, să-și recunoască numele, să fie curat atunci când este crescut în casă și disciplinat atunci când i se cere acest lucru.

Dresajul propriu-zis începe de la vârsta de 3-4 luni, dar nu este greșit nici dacă este demarat mai devreme. În general, cu cât se începe mai devreme, cu atât este mai bine. Dresajul trebuie terminat însă la vârsta de 1 an, în cazul prepelicarilor și a hărțuitorilor de vizuină, și la vârsta de 2-3 ani, în cazul gonitorilor-hărțuitori de suprafață.

Este de la sine înțeles că dresajul diferă de la o categorie de câini la alta, de la rasă la rasă și de la exemplar la exemplar. Nu pot fi detaliate toate aceste aspecte, dar câteva precizări se impune a fi făcute.

Prepelicarii trebuie învățați:

- să aibă apel, adică să vină prompt la chemare;
- să șadă nemișcați pe picioarele din spate, în poziția „șezut” la comanda „șezi”;
- să execute poziția „down” la comanda „culcat”, adică să se așeze întins pe burtă, cu capul lipit pe labele dinainte;
- să aporțeze la comanda „aport”, de pe uscat și din apă, mai ales în cazul prepelicarilor universali;
- să aibă „cheta” corespunzătoare, adică să cerceteze sistematic terenul din fața vânătorului pentru a descoperi vânatul, de la stânga la dreapta și invers, nu în adâncime;
- să „ponteze” caracteristic și să stârnească vânatul doar la comanda „pil”, în cazul prepelicarilor pontatori, ori să-l stârnească doar, după o ușoară marcă, în cazul pelicarilor scotocitori;
- să aporțeze vânatul fără a-l mușca și să-l predea fără rețineri vânătorului, preferabil din poziția șezut.

Primele 3-4 deprinderi se învață în perioada așa-numitului „dresaj de casă”, iar celelalte prin dresajul în teren.

Câinii gonitori se dresază ușor „prin imitație”, adică dându-li-se drumul din lesă să gonească după un câine format. În lipsa unui astfel de câine, ei trebuie eliberați

pe urmă proaspătă, fiindcă învață singuri, după vârsta de 5-6 luni, să țină urma. Performanțele în privința căutării și găsirii vânatului, a gonirii lui în mare viteză sau mai domol, a felului în care dau glas și altele asemenea depind, aproape exclusiv, de calitățile native.

Ceea ce trebuie să încerce vânătorul-dresor să deprindă câinele la începutul dresajului este să execute primele 2-3 comenzi (apelul, șezutul și culcatul).

Cea mai importantă sarcină ce îi revine ulterior, de a specializa câinele pentru căutarea, urmărirea și hărțuirea anumitor specii de vânat. Or, acest lucru durează și nu se poate realiza decât printr-o exigență aparte față de câine, în sensul eliberării acestuia din lesă doar atunci când alți câini învățați lucrează la specia căutată (vulpe, mistreț) sau pe urma caldă a acestor specii, nepermițându-i-se să lucreze la altele. Încurajarea are efectul ei, însă cel mai important aspect în dresarea câinilor gonitori este ca în fața lor să se vâneze, cel puțin la început, doar speciile pentru care se dorește să fie specializați. Din același motiv se interzice cu desăvârșire vânanța cervidelor în prezența câinilor gonitori, pentru care aceștia au o preferință nativă.

În situația câinilor de mistreți, vârsta de începere a dresajului trebuie să fie mai mare (8-12 luni). Aceasta fiindcă mulți căței se sperie la prima întâlnire cu mistrețul, uneori pentru toată viața. Indicat, în cazul cățeilor din rasele copoi și beagle, ar fi un dresaj de specializare în țarcuri de mistreți, până la circa 1,5 ani, după care să fie scoși în terenul de vânătoare. Dacă la vârsta de 2-3 ani un câine de mistreț este bine format și specializat, dresajul trebuie considerat reușit.

Chestiunile menționate pentru câinii gonitori sunt valabile și pentru hărțuitorii de suprafață. Se impune precizarea că jagdterierii, de exemplu, sunt mult mai precoce decât copoii, tekellii sunt asemenea lor, iar foxterierii sunt în general tardivi din punct de vedere al vârstei la care dresajul se poate încheia.

Hărțuitorii de vizuină. Trebuie dresați, într-o primă fază, să vină la chemare și să stea cuminți lângă vânător. Aceasta începând de la vârsta de 2-3 luni.

Concomitent, de la vârsta de 2 luni li se va cultiva agresivitatea, mai întâi prin „enervare” cu o blană crudă sau uscată de vulpe sau de mistreț, apoi, după 4-5 luni, prin lucru cu pisica de casă. Foarte important la vârstă mică este ca acești căței să vadă, prin grilaj, modul de lucru al mamei lor sau al altor câini. După vârsta de 5-6 luni trebuie lucrați, în vizuină artificială sau direct în teren, la vulpe și la pisică sălbatică.

Dacă numai aceste specii se vor vâna în fața câinilor, specializarea se va realiza de la sine, relativ repede. Nu trebuie comisă greșeala să se insiste la viezure, în sensul așteptării îndelungate ori a săpării vizuinilor și, eventual, a împușcării acestuia în fața câinilor aflați în perioada de dresaj, întrucât aceștia vor dobândi pasiune pentru această muncă contraproductivă. Aceasta întrucât viezurele poate fi scos din vizuină, folosindu-se câinii, numai în situații cu totul excepționale. Atâta timp cât în vizuină se poate apărea mai eficient, viezurele va evita să părăsească cotlonul și mai ales să iasă afară.

O altă greșală pe care o fac unii vânători, pe parcursul dresării și a utilizării câinilor la vizuină, este săparea vizuinilor. Se încurajează în acest mod, pe de o parte pasiunea câinilor pentru blocarea vânatului în vizuină, iar pe de altă parte lucrul îndelungat sub pământ, chiar timp de 2-5 ore fără ieșire la suprafață, ceea ce poate transforma, iarna pe ger sau seara târziu, plăcerea vânătorii într-o profundă dezamăgire.

În cazul vânătorii la vizuină, câinii cei mai eficienți sunt cei agresivi, care atacă intermitent vânatul, eliberându-i periodic drumul dinspre cotlon spre ieșire.

Noțiunile introductive în chinologia vânătoarească, expuse până acum, trebuie completate cu îndemnul de a vâna cu adevărat etic, în grupuri restrânse de prieteni, cu

câini de vânătoare bine dresați. Satisfacțiile pe care este capabil să le aducă un câine de vânătoare stăpânului său, într-o astfel de situație, pot depăși cu mult satisfacțiile vânătorești propriu-zise. Doar pentru această idee și pentru cea de sport, de etică vânătorească și de artă în vânătoare, merită depus efortul de a crește și de a dresa propriul câine.

4.4. Echipamente auxiliare de vânătoare

Această categorie de echipament cuprinde o multitudine de obiecte de interes vânătorească necesare practicării vânătorii (planșa 70). Esențialul poate fi redus însă la doar câteva dintre acestea. De altfel, un vânător sportiv va fi întotdeauna echipat corespunzător vânătorii și zonei în care practică vânătorească, cât mai lejer atunci când este necesar să depună efort fizic.

Echipamentul vânătorului ține, într-un anumit fel, de etica vânătorească.

Îmbrăcămintea se impune a fi în ton cu activitatea de vânătoare nici foarte nouă și luxoasă, dar nici petecită și nici „civilă” sau tipic „militară”. Ceea ce este foarte important este ca această îmbrăcămintă să nu distoneze cu mediul și, mai ales, să fie comodă. Mai exact, haina să permită epolarea fără dificultate, iar pantalonii să permită îndoirea genunchilor. În plus, îmbrăcămintea nu trebuie să fâșâie, cea mai indicată fiind, din acest motiv, îmbrăcămintea moale.

Pălăria vânătorească sau **căciula** adecvată echipamentului vânătorească trebuie să protejeze ochii de razele piezișe ale soarelui și, respectiv, urechile împotriva frigului. Vara, pălăria se poate înlocui cu o bască sau o șapcă de vânătoare, cu cozoroc mare și, bineînțeles, de culoare adecvată.

O **pelerină** ușoară sau un poncho, de culori adecvate, sunt cele mai comode de purtat și folosit pe vreme de ploaie. Acestea pot fi înlocuite cu un costum foarte ușor, impermeabil, care se îmbracă peste hainele obișnuite. În iarba udă și înaltă pot fi folosiți doar pantalonii impermeabili, de protecție, îmbrăcați peste cei de vânătoare.

Manșonul sau **mănușile** întregesc articolele de vestimentație vânătorească.

Manșonul, care pare acum demodat, este mai practic decât mănușile și dă un plus de eleganță echipamentului vânătorească. Este mai comod de folosit, dar numai la vânătorească cu gonaci și la pândă.

Mănușile în schimb, care au înlocuit în timp manșonul, sunt mai frecvent folosite, dar și acestea trebuie să fie adaptate pentru vânătorească. Fie că au degetul arătător tăiat la jumătate, fie că au practicat un orificiu special pentru scoaterea acestui deget, fie că au doar degetul în discuție separat sau toate degetele individualizate, culoarea și modelul indică vizibil scopul pentru care au fost confecționate.

Încălțăminte trebuie să fie, la rândul ei, comodă și să nu permită pătrunderea apei. Din punct de vedere vânătorească este indicată încălțăminte cu talpă de cauciuc, care aderă bine la teren și poate fi folosită fără zgomot în timpul deplasării. Pentru munte și pentru gheață sunt indicați bocancii cu cramioane sau cu ținte. În schimb, la baltă, cizmele de cauciuc, normale sau șold, sunt de neînlocuit. Trebuie acordată atenție culorii, care se impune să concorde cu mediul și cu celelalte articole de vestimentație.

Rucsacul este cel mai practic și încăpător pentru purtat cele necesare vânătorului în teren. În plus, permite transportul vânatului împușcat (de la fazan, la căprior). Important este ca rucsacul să fie încăpător, să aibă curele late pentru a nu „tăia” umerii și suficiente buzunare exterioare. Un cadru ușor din aluminiu, care să se poată transforma în scăunel, asigură rucsacului modern comoditate în timpul deplasării

și posibilitatea folosirii acestuia pentru odihnă sau așteptare în stand. Este recomandabil ca rucsacul să aibă fundul impermeabil și să fie, în general, ușor.

Geanta sau tolba clasică de vânatoare este mai puțin comodă decât rucsacul, însă mai elegantă. Chiar dacă stânjenește umbletul vânătorului, din cauza dezechilibrării acestuia și apăsării obositoare pe un singur umăr, rămâne la modă, îndeosebi pentru merinde și pentru cartușe. Dacă se folosește și pentru transportul vânatului mic, este necesar să fie prevăzută și cu o plasă din sfoară destinată acestui scop.

Tocul pentru armă trebuie să răspundă scopului de a feri arma de lovituri în timpul transportului. Unii vânători preferă tocul clasic din piele, elegant, pe când alții tocul din pânză sau din alte materiale, deoarece poate fi mai ușor împachetat și purtat în rucsac. În ultima vreme sunt din ce în ce mai frecvent întâlnite și tocurile tip valiză, din piele rigidă, din material plastic sau din aluminiu, care protejează mult mai eficient arma. Alegerea tocului, din multitudinea de posibilități oferite de piață, rămâne o chestiune de preferință personală.

Cartușiera face parte din echipamentul vânătorului, cu armă lisă, mixtă sau cu glonț. Clasice sunt cartușierele din toval, sub formă de brâu. Sunt însă confecționate acum o multitudine de alte forme, din diverse alte materiale, de la genți și cutii de purtat cartușe, până la portofele de prins la brâu sau de purtat în buzunare. Ultimele sunt folosite îndeosebi în cazul cartușelor cu glonț.

Ciochinarul, prins de obicei de cartușieră, dar și de geantă sau la curea, este format din mai multe curelușe sau sfori împletite, cu inel sau gaică la unul din capete. La celălalt sunt prinse la un loc de un inel, o gaică sau o carabinieră. Cu „lațul” format la capătul liber se prind de gât sau de picioare păsările vânate. Ciochinarul nu este foarte comod de purtat în cazul vânatului zburător mai mare și nici atunci când se vânează în deșisuri. Face însă parte din ținuta vânătorului de păsări.

Cuțitul de vânatoare face și el parte din ținuta obligatorie a oricărui vânător. Fie că este vorba despre clasicul cuțit de vânatoare purtat în teacă, fie că este vorba despre un briceag vânătoresc purtat în buzunar, nu trebuie să lipsească nici vânătorului de vânat mare, care trebuie să castreze și să eviscereze piesele dobândite, nici vânătorului de vânat mic, care trebuie să jupoaie sau, după caz, să scoată intestinele vânatului împușcat.

Binocul este un element accesoriu din echipamentul de vânatoare, necesar vânătorului care practică vânătoria la pândă sau la dibuit. Fără un binocul corespunzător nu pot fi ușor identificate și, mai ales, studiate din punct de vedere al calității trofeului sau al altor indici exteriori, exemplarele urmărite de cerb, de căprior, de capră neagră, de urs etc. Pentru aceste specii de vânat, care se vânează pe bază de autorizații individuale, vânătorul trebuie să știe foarte bine, înainte de a apăsa pe trăgaci, în ce trage.

Binocurile de vânatoare trebuie să fie comode, cu putere de mărire de la 7 la 10 și cu luminozitate cât mai mare. Binocurile foarte lejere nu sunt însă de cea mai bună calitate, din cauza înlocuirii lentilelor și prismelor din sticlă, cu lentile și prisme din material plastic, care îmbătrânesc în timp și devin opace. Nici binocurile foarte puternice nu sunt cele mai indicate, întrucât la o putere de apropiere de peste 10 ori intervine neclaritatea datorată greutatea de acomodare a ochilor și, mai ales, imposibilității de ținere în nemișcare a binocului. În plus, cu cât binocul este mai puternic, cu atât sporește neclaritatea cauzată de praf, de ceață sau de ploaie, precum și de pierderea luminozității pe inserat. De aceea, recomandate pentru vânatoare sunt

binocurile de 7 x sau 8 x, cu luminozitate cât mai mare, direct proporțională cu diametrul lentilelor obiectiv, indicate de cea de a doua cifră înscrisă pe binoclu.

Raportul dintre diametrul lentilei obiectiv și puterea de apropiere ne dă indicații în privința luminozității binocului și posibilităților de folosire a acestuia pe înserat. Cu cât raportul este mai mare, cu atât binocul este mai potrivit pentru a fi utilizat seara.

De exemplu un binoclu de 7 x 50, cu lentile și cu prisme de calitate, este mai potrivit pentru vânătoarea de seară decât un binoclu de 20 x 50, deoarece prin claritate anulează dezavantajul unei puteri de apropiere mai mici.

Luneta este, ca și binoculul, un element accesoriu echipamentului vânătorească, necesară echipării armelor cu glonț, pentru un tir mai ușor și mult mai precis la distanță. Avantajele oferite de lunetă sunt următoarele:

- permite ochirea țintelor fixe și a celor în mișcare lentă mult mai ușor, fără riscul greșelilor de ochire datorate unei vizualizări mai greoaie prin echipamentul mecanic de ochire;

- mărește și apropie ținta, pe care nu o acoperă;
- face posibil tirul în amurg și în nopțile luminoase;
- permite vizualizarea semnelor de lovire a vânatului.

Lunetele folosite pentru armele de vânătoare sunt de putere fixă sau variabile, cu diverse tipuri de reticule.

Important de reținut este raportul dintre puterea de apropiere și luminozitatea lunetei, cu aceleași avantaje și dezavantaje ca și în cazul binocurilor. Pentru tirul unor ținte aflate în mișcare sunt de preferat lunetele cu putere mică, de la 1,0 – 1,5 până la 4-6 și, implicit, cu câmp vizual mare. Pentru tirul la vânatul care stă pe loc, o lunetă de 6 sau mai mare este mai indicată. Cele variabile, ca de exemplu de la 1,5 la 6 sunt foarte potrivite pentru ambele tipuri de tir.

Alte accesorii care pot face parte din echipamentul unui vânător, fără pretenția de a le epuiza, sunt următoarele: **scăunelul de vânătoare, bidonul de apă, lanterna, bastonul pentru sprijinit arma cu glonț, ustensile de șters arma direct în teren, o minitrusă de prim-ajutor pentru vânător sau pentru câinii de mistreți și de vizuină** etc.

4.5. Organizarea și desfășurarea vânătorii

4.5.1. Organizarea vânătorii colective

„Examenul” gestionarului fondului de vânătoare se susține încă de la organizarea primelor partide de vânătoare. Este momentul când se observă ușor dacă fondul de vânătoare a fost bine păzit și vânatul corect ocrotit și îngrijit. Dacă efectivele de vânat sunt în creștere, concluzia este pozitivă. Dacă nu, înseamnă că ori paza a fost inefficientă, ori dăunătorii naturali ai vânatului plantivor au evoluat necontrolat, ori măsurile de îngrijire au fost ca și inexistente în iarna precedentă. Aceasta, în condițiile în care nu a fost înregistrată nici o epizootie (mortalitate în masă datorată bolilor) și nici o migrare a vânatului spre zonele învecinate.

Examenul se susține, totodată, și de organizatorul vânătorii, deoarece organizarea unei vânătorii colective nu este o activitate la fel de simplă precum organizarea unei vânătorii individuale sau a unei vânătorii în grup restrâns de 2-5 vânători.

La vânătorile în grup restrâns se stabilesc, în prealabil, doar câteva chestiuni și anume: data și ora plecării, locul de unde se pleacă, mijlocul de transport și, bineînțeles, ceea ce se intenționează să se vâneze. Fiecare vânător se îngrijește de echipamentul potrivit, de hrana sa etc.

În cazul vânătorilor colective, răspunderea organizatorului este mai mare, deoarece de modul de organizare și desfășurare a acesteia depinde atât rezultatul, cât și buna dispoziție a participanților. Practic, organizarea unei vânători colective începe cu 1-2 zile mai devreme, când organizatorul acțiunii recunoaște, împreună cu paznicul de vânătoare, terenul și stabilește programul viitoarei vânători, ținând seamă de concentrația vânatului (din informații, după urmele lăsate, după ceea ce se vede în teren și după alte indicii). Cu această ocazie se stabilește și numărul de vânători care pot participa, numărul de gonaci necesari și modalitatea de convocare a acestora. De asemenea, locul și ora întâlnirii vânătorilor și gonacilor.

În ziua vânătorii, organizatorul își intră în atribuțiile conferite de această calitate, fiind singurul care ia decizii, deoarece este și singurul care rămâne răspunzător de desfășurarea acțiunii. Așadar, conducerea vânătorii îi aparține în exclusivitate, urmând să fie lăudat ori criticat, după caz, doar după finalizarea vânătorii. Nu este admis, în nici o situație, amestecul altor persoane în organizare, dar se poate ține seamă de eventualele sugestii făcute elegant înainte de începerea goanelor.

Vânătoarea propriu-zisă debutează la ora stabilită, obligatoriu cu tradiționalul „instructaj”, ocazie cu care vânătorii iau cunoștință despre unde, ce și cum vor vâna, iar gonacii vor primi toate indicațiile în vederea bunei desfășurări a goanelor. Cu această ocazie se trag numerele la sorți, se reamintesc regulile de „protecția muncii” în vânătoare și se dau toate celelalte informații solicitate de către participanți.

Deplasarea vânătorilor și a gonacilor spre standuri și, respectiv, spre linia de plecare a goanei trebuie făcută, în continuare, în perfectă liniște. Altfel, vânatul poate fi îndepărtat pe flancuri încă înainte de începerea vânătorii propriu-zise.

În standuri, vânătorii vor sta cât mai bine camuflați, fără să fumeze, fără să tușească și fără mișcări inutile. La vederea vânatului, ridicarea armei va fi cât mai lentă, iar focul se va trage doar atunci când acesta a ajuns în condiții propice unui tir eficient. Altfel, vânatul trebuie lăsat să meargă spre vecin sau să plece. **Decât să se rănească vânatul, prin împușcături nesigure, mai bine să nu se tragă.** Nu se pleacă din stand în căutarea vânatului rănit. Și în acest caz se aplică o regulă: **decât să se întâmple vreun accident, mai bine să se piardă acest vânat.** În concluzie, vânatul rănit se caută după terminarea goanei.

După fiecare goană, vânatul împușcat se strânge, se condiționează când este cazul, iar la sfârșitul vânătorii se organizează tabloul zilei de vânătoare sau mai simplu spus tabloul de vânătoare.

Urmează, la final, împărțirea vânatului, masa și focul vânătoresc, transportul vânatului destinat valorificării și reîntoarcerea vânătorilor spre domiciliul fiecăruia.

4.5.2. Semnele rănirii vânatului

Efectele alicelor și proiectilelor unice care lovesc vânatul sunt diferite. De aceea, cele două aspecte se vor prezenta separat.

Efectul alicelor depinde de numărul și de mărimea celor ce lovesc și penetrează vânatul. Numărul alicelor care ajung în corpul vânatului și puterea de penetrație a acestora depind, la rândul lor, de calitatea cartușului și de distanța la care s-a tras. Este logic că odată cu creșterea acestei distanțe scade numărul de alice care pot atinge vânatul și, de asemenea, puterea lor de penetrație. De altfel, nu este admis să se tragă la o distanță mai mare decât cea eficientă, adică mai mare decât distanța la care alicele au încă energia necesară pentru a penetra vânatul.

S-a constatat, din practică, că un iepure trebuie lovit cu minimum 5 alice de 3,5 mm pentru ca lovitura să fie mortală, iar un fazan cu cel puțin 4 alice de 3 mm. Se înțelege că această concluzie exclude cazurile speciale când o singură alică lovește un organ vital (creier, inimă, coloană vertebrală).

Distanța la care lovitura este mortală, numită distanță eficientă, poate fi din acest motiv mai mică decât cea la care energia alicelor asigură penetrarea sau invers.

Așadar, dacă, la 40 de metri, o armă puțin choke-ată nu asigură lovirea țintei cu numărul minim de alice precizat, chiar dacă puterea de penetrație este conservată, distanța eficientă de tras este mai mică pentru arma respectivă. În cazul unei arme choke-ate, această distanță eficientă nu depășește însă distanța la care puterea de penetrație se reduce spre zero, chiar dacă grupajul bun asigură lovirea țintei cu mai multe alice decât minimul necesar.

De aceea nu este permis tirul cu alice la distanțe de peste 45 metri, nici chiar dacă întâmplător s-a tras, în alte ocazii, cu rezultat bun la distanțe mai mari. Etica vânătorească obligă vânătorii să tragă numai în condițiile în care nu riscă să umple terenul cu vânat rănit.

Semnele rănirii vânatului cu alice sunt diferite de la specie la specie. Fără pretenția de a epuiza toate situațiile, vor fi prezentate, în continuare, câteva dintre cele mai caracteristice. Referirile nu vizează vânatul împușcat mortal și nici pe cel aflat în imposibilitate de deplasare, căruia i se va da imediat, din considerente de etică, focul de grație.

Iepurele. Atunci când se cutremură ușor perceptibil în foc și își întetește fuga, urmată de o încetinire a acesteia după 40-50 m, este semn al rănirii în plămâni. Urmărit cu vederea, aceasta se va clătina la 70-100 m și va cădea mort. La această lovitură în plămâni, sunt găsiți pe zăpadă stropi mici de sânge deschis la culoare, împroșcați lateral urmei.

Lovit în intestin sau în stomac, iepurele se scutură din tot corpul, se întinde vizibil și continuă fuga.

Se duce destul de departe și este greu de recuperat.

Lovit în ficat, sau în rinichi se gheboșează, merge cu spatele încovoiat, în salturi scurte, ca apoi să se așeze. Lăsat în pace se oprește și moare pe loc. Urmărit imediat își adună ultimele puteri și fuge departe.

Ruperea piciorului este vizibilă, situație în care iepurii țipă de multe ori, dar nu înseamnă că pot fi recuperați. Se duc de regulă departe, în trei picioare.

În sfârșit, părul rămas în cantitate mare după foc nu este semn bun, deoarece ori s-a tras departe, peste distanța eficientă, ori s-a „șters” doar corpul iepurelui, fără a fi perforat de alice.

Vulpea. Dacă vulpea se dă peste cap și se ridică imediat, este semn că a fost lovită superficial la cap și se va duce. Semn de lovitură mortală este atunci când vulpea se cutremură și apoi pleacă ținând capul coborât spre pământ, ori atunci când

marchează focul și pleacă ținându-și coada „țepușă” în sus. Tot semn de lovitură mortală este atunci când vulpea încetinește, până la clătinare, fuga. Urmărită, va fi găsită moartă la mică distanță. La lovitură în falcă, în picior sau în alt os, vulpea țipă sau scoate un sunet gutural caracteristic. De regulă, în astfel de situații se duce dacă nu are și alte locuri atinse. Același lucru se întâmplă și atunci când se zbate după cădere, se ridică și pleacă. Dacă după împușcătură vulpea vântură coada, este semn că nu a fost atinsă deloc.

Păsările. Lovite în plămân, fie înțepenesc planând până se prăbușesc moarte, fie se înalță brusc pe verticală, ca apoi să cadă moarte rostogolindu-se în aer. Lovite în abdomen, păsările marchează vizibil focul, coboară coada, scapă de multe ori picioarele rănite în jos, dar continuă să zboare pe distanțe scurte, apoi planează și se lasă jos. În astfel de cazuri mor curând. Lovite periferic în cap, păsările se ridică pe verticală, apoi coboară în spirală la sol, unde rămân amețite. Lovitura în aripă se vede ușor: pasărea fiind nevoită să coboare la sol, unde încearcă imediat să se ascundă. Din planșa 71 reies și alte situații. Fenta făcută de pasăre imediat după foc este semn sigur că nu a fost lovită.

Efectul glonțului este mai clar și mai vizibil decât efectul alicelor (planșa 71). În afara efectului datorat leziunilor provocate, glonțul mai poate avea și un efect exploziv, datorită presiunii transmise asupra centrilor nervoși prin intermediul circuitului sanguin din organism. Acest efect, mai ușor vizibil în cazul gloanțelor de mare viteză, cauzează vânatului o moarte aproape instantanee.

Lovitura în creier și cea din șira spinării sunt inconfundabile. Vânatul se prăbușește de parcă i se taie picioarele ori cade și se zbate, nemaiaivând control asupra membrelor.

Lovit periferic în cap, în apofizele șirei spinării sau în coarne, vânatul cade brusc, ca electrocutat, dar își revine aproape imediat și pleacă, mai întâi împleticindu-se, apoi normal, nemaifiind recuperabil. Lovitura nu este considerată mortală.

Lovit în cutia toracică (inimă, plămâni), vânatul poate să cadă în foc ori, mai frecvent, se depărtează în „fugă de moarte”, ca apoi la maximum 40-80 metri să se prăbușească mort. Rareori, în cazul unor lovituri ușoare în plămâni, vânatul se îndepărtează mai mult și, în cazuri de excepție, poate supraviețui dacă nu se mișcă și sângerarea internă se oprește.

Sângele negru este semn de lovitură mortală, ca și cel spumos din plămâni. La fel, ridicarea în două picioare, care indică lovitură în inimă, și saltul în sus și înainte, urmat de fugă împleticită și cădere, indică lovituri sigure.

Lovit în ficat, vânatul sângerează închis, aproape încheșat, iar în sânge se pot observa mici părți din acesta. La o astfel de lovitură, vânatul reacționează diferit: dacă ficatul e lovit în plin, vânatul se cocoșează murind după parcurgerea a 200-300 de metri; dacă este atinsă doar partea inferioară a lobilor, vânatul poate sări în sus, dar nu așa de sus ca atunci când este lovit în inimă, iar dacă marcarea focului este slabă, ficatul poate să fie atins în partea de sus. În ambele cazuri, vânatul se culcă dacă nu este imediat urmărit. Urmărirea poate începe după 2-3 ore, timp în care vânatul devine epuizat sau moare. Altfel, își poate aduna ultimele puteri, îndepărtându-se la distanțe mari, greu de urmărit.

Împuşcarea în rinichi este urmată, de regulă, de prăbuşirea părţii dinapoi a corpului, după care vânatul se ridică tremurând crispat. Nu merge departe, se culcă şi moare în chinuri mari, dar numai după 5-6 ore.

La lovitura în stomac sau în intestine, vânatul se cocoşează ori zvârle din picioarele posterioare, ca apoi să se cocoşeze. Vânatul se culcă dacă nu este urmărit, iar moartea intervine târziu, la 15-20 ore. Într-o astfel de situaţie, vânatul trebuie lăsat să se răcească şi trebuie urmărit cu mare precauţie pentru a nu fi sculat şi pierdut.

Dacă este lovit doar în muşchi, vânatul se scutură şi se depărtează, rana vindecându-i-se în marea majoritate a cazurilor. Sângerarea, la început abundentă şi roşie, dispare treptat, până se opreşte de tot.

Ideal ar fi ca vânatul să cadă în foc. Inevitabil însă, vor fi şi cazuri de rănire a acestuia. A greşi, din acest punct de vedere, este omeneşte. Constituie însă o adevărată crimă lăsarea vânatului rănit să se chinuie, fără a fi căutat şi fără a i se da lovitura de graţie. Abandonarea vânatului rănit reprezintă, în plus, şi o pagubă însemnată adusă economiei cinegetice.

Tehnica urmăririi vânatului mare rănit, spre deosebire de căutarea vânatului mic care se face imediat, impune un oarecare timp de aşteptare, până ce acesta se aşază şi se „răceşte”. Altfel, este sculat şi, o dată cu oprirea sângerării, există toate şansele ca acesta să fie definitiv pierdut.

Oricum, în orice condiţii, vânătorul responsabil trebuie să nu aibă linişte, din motive de etică vânătorească, până nu găseşte vânatul rănit şi până nu îi dă lovitura de graţie.

4.5.3. Urmărirea vânatului rănit

Vânatul rănit trebuie aşadar căutat, pentru a putea fi găsit şi pentru a i se da lovitura de graţie.

De mare ajutor în căutarea vânatului rănit - ca de altfel şi a celui împuşcat mortal, dar căzut în locuri inaccesibile vederii - sunt câinii de vânătoare, chiar dacă aceştia nu sunt foarte bine dresaţi pentru această muncă. Ei vor simţi oricum mai uşor vânatul ascuns sau căzut în locuri în care vederea omului nu poate răzbate.

Deosebit de folositori se dovedesc câinii de vânătoare şi la baltă, unde vânatul cade în locuri inaccesibile cu barca şi chiar pentru recuperarea acestuia de pe luciu de apă. De asemenea, câinii sunt foarte utili şi la vânătoria de vânat mic, desfăşurată în desişuri sau pe terenuri necultivate, acoperite cu buruieni. Câinii care se folosesc pentru recuperarea vânatului mic rănit trebuie să coopereze strâns cu vânătorul, să fie calmi şi să se lase conduşi de acesta.

În timp, au fost create rase speciale de câini pentru urmărirea şi pentru aportul vânatului mic rănit, cum ar fi de exemplu labradorul (retrieverul).

Pentru urmărirea vânatului mare rănit (urs, cerb, mistreţ, capră neagră, căprior) - care este cu mult mai greoaie, necesită cunoştinţe mai bogate şi perseverenţă deosebită - au fost selecţionate alte rase de câini, cei mai cunoscuţi dintre aceştia fiind limierii. Aceşti limieri au moştenit un bagaj ereditar important necesar muncii pentru care au fost selecţionaţi (miros de excepţie, docilitate, tendinţa de a „boci” vânatul mort, lipsa de glas pe urma vânatului sănătos ş.a.m.d.). Aceste însuşiri ale limierilor trebuie doar să fie desăvârşite prin dresaj.

Urmărirea vânatului mare nu va începe, spre deosebire de căutarea vânatului mic, imediat. Se va lăsa să treacă un timp, în care vânatul să se așeze, să piardă puterea și să se răcească. Altfel, acesta își poate aduna ultimele forțe și va reuși să ajungă departe.

În situația rănirii vânatului mare, vânătorul va aștepta timp de 1-2 ore și va încerca să înțeleagă - după modul în care vânatul a marcat focul (planșa 71), după urmele lăsate, după culoarea sângelui și forma picăturilor (planșa 72) și după modul de deplasare al acestuia - cât de grav este rănit. În funcție de presupunerea făcută, începe urmărirea, mai devreme sau mai târziu. Răgazul trebuie să fie mai lung, de 2-3 ore, în cazul rănilor care produc moartea târzie, cum ar fi, de exemplu, lovitura în abdomen, sau aproape imediat, după 10 minute, în cazul loviturilor bune, ca, de exemplu, în cutia toracică. În cazul lovirii ușoare a plămânului, în cazul lovirii ficatului sau a arterelor gâtului, urmărirea nu poate începe mai devreme de o oră.

Având în vedere că vânatul mare rănit poate deveni agresiv (urs, mistreț, dar și cerb uneori) și faptul că ursul și mistrețul își păzesc, de regulă, urma, căutarea trebuie făcută cu ajutorul unui câine sau de două persoane cu experiență. În cazul vânatului rănit ușor este indicat să fie așezați și alți vânători în față, pe direcția pe care se deplasează vânatul, pentru a-l intercepta și a-i da lovitura de grație, în eventualitatea în care se ridică și pleacă.

Despre această tehnică a urmării vânatului mare rănit, cu sau fără câine, se poate scrie mult. Sunt însă câteva marcaje recomandate a fi folosite (planșa 73) și câteva reguli obligatoriu de respectat:

- urmărirea trebuie începută după o așteptare suficientă și trebuie făcută metodic, fără grabă; altfel, focul de grație se va da, dacă se va mai putea da, mult mai târziu;
- niciodată nu se va călca pe urmele vânatului rănit, pentru a nu le șterge sau a le încurca;
- niciodată nu se va pleca de la ultima urmă lăsată de vânatul mare rănit, în cazul în care următoarele se pierd, fără a o marca; întotdeauna se va reveni la această ultima urmă marcată pentru a descifra următoarele urme, deoarece căutarea lor pe o direcție presupusă de deplasare conduce, de obicei, la eșecuri;
- deplasarea se va face în cea mai perfectă liniște; altfel, există riscul de a ridica vânatul rănit înainte de a-l vedea și a avea posibilitatea de tir;
- prospectarea terenului cu auzul și cu privirea cât mai departe pe urmă, dar și împrejur, poate fi salvatoare în cazul vânatului agresiv;
- ocolirea deșeurilor fără vizibilitate și încercuirea acestora pentru a redescoperi urma poate fi, de asemenea, salvatoare pentru vânător.

Folosirea câinelui, chiar mai puțin dresat, întâi în lesă, apoi liber, constituie o șansă în plus pentru vânător.

Regula de etică vânătorească care obligă vânătorul la găsirea cât mai rapidă a vânatului rănit, pentru a-i da lovitura de grație și a-i curma astfel chinurile, trebuie aplicată cu precauție în cazul vânatului mare. Altfel, apare riscul de a i se da mult mai târziu această lovitură, dacă i se va mai putea da după ce s-a ridicat o dată și s-a mutat mult mai departe ori în locuri mai greu de surprins.

4.5.4. Condiționarea vânatului împușcat

Rolul vânătorului nu se termină odată cu dobândirea vânatului. Aria preocupărilor sale cuprinde, în continuare, operațiuni legate de condiționarea și de preconservarea acestuia. Aceste operațiuni constau în eviscerarea, răcirea, jupuirea și, eventual, tranșarea lui, precum și în detașarea trofeelor în vederea preparării.

Neglijarea sau efectuarea greșită a unora dintre aceste operațiuni poate avea ca urmare degradarea, până la distrugere, a principalelor produse vânătoarești: trofeul, carnea și pielea.

Eviscerarea este prima grijă a vânătorului în cazul vânatului mare, însă ulterioră castrării masculilor, practică imediat după focul de armă. Operațiunea de eviscerare este foarte importantă, atât pentru răcirea vânatului împușcat, cât și pentru facilitarea transportului acestuia. De regulă, eviscerarea se face pe loc. Numai pe timp foarte rece, operațiunea poate întârzia până ce se transportă vânatul într-un loc mai convenabil.

În fapt, se golește vânatul împușcat - așezat pe spate, agățat de gât, ori atârnat de picioarele din spate - de viscere, printr-o tăietură abdominală, extinsă de la anus până la gât sau de la anus până la stern. Se înțelege că în primul caz bazinul și sternul vor fi secționat longitudinal, iar în cel de-al doilea, doar bazinul. În acest mod se asigură accesul în abdomen și în torace. Operațiunea va continua cu secționarea transversală a laringelui și a esofagului, ultimul înnodându-se cât mai aproape de secțiune. Prin prinderea cu mâna și tragere de esofag și de trahee vor fi desprinse, succesiv, plămânii și inima, apoi diafragma, stomacul și ficatul și, în final, intestinele, rinichii, vezica urinară, cu penis sau cu ovare, după caz. Operațiunea se va încheia prin desprinderea anusului și prin secționarea venelor mai vizibile din zona bazinului, în scopul golirii acestora de sânge. Această operațiune de eviscerare se va continua prin practicarea unor tăieturi de răcire la subsuori, crăparea greabănelui dinspre interior spre exterior și, eventual, prin tăierea capului și a picioarelor de la genunchi.

Vânatul golit de viscere se scurge de sânge, se șterge cu material textil uscat și se menține deschis cu ajutorul unor crenguțe introduse în abdomen. După eviscerare se recomandă răcirea vânatului în poziție agățată, pentru a se scurge mai bine și a se răci mai repede, evitându-se în plus pătrunderea cărnii în punctele de sprijin ale carcăsei pe suport.

Eviscerarea se practică atât în cazul vânatului mare, pe vreme călduroasă sau când se intenționează păstrarea acestuia mai mult timp, cât și în cazul iepurilor și al vânatului cu pene.

Iepurii pot fi eviscerați fie printr-o tăietură abdominală longitudinală, fie printr-o tăietură transversală mică, atât cât să încapă mâna, poziționată cât mai aproape de coadă. În cel de al doilea caz, după golirea de măruntaie prin smulgerea acestora cu mâna și scurgerea sângelui, se închide tăietura trecându-se coada printr-o împunsătură făcută cu cuțitul imediat în fața tăieturii transversale.

Eviscerarea vânatului cu pene, până la mărimea raței și a fazanului, se face direct prin anus. În acest scop, cu un cârlig improvizat dintr-o crenguță sau cu unul special introdus prin anus, se prind prin răsucire intestinele, apoi se trag ușor afară. Nu este o operațiune deloc grea.

Păsările mai mari, precum cocoșul-de-munte și gâsca, sunt de obicei eviscerate printr-o tăietură abdominală longitudinală.

Răcirea vânatului constituie o altă operațiune căreia trebuie să i acorde mare atenție, deoarece imediat după moarte se declanșează fenomenul de alterare a cărnii. Într-o primă fază vânatul se rigidizează, perioadă în care carnea rămâne tare, oricât de bine fiartă sau friptă ar fi. După această fază urmează o alta, în care rigiditatea dispare, fără alterarea culorii și mirosului cărnii. În acest stadiu, vânatul este „frăgezit” și bun de consum uman. Dacă această fază este depășită, vânatul se alterează, devenind inaptnu pentru consum. Desigur că perioada trecerii prin aceste faze depinde de temperatura mediului și de specie, de starea de îngrășare etc.

Dacă răcirea nu se face corect, mai ales pe timp cald, în locul proceselor chimice normale descrise are loc acidificarea cărnii, ceea ce o face inaptnu pentru consum uman încă de la început. Culoarea cafenie-vineție și mirosul greu constituie dovada alterării, constatată frecvent la mistreți și cerbi în zona greabănelui, mai ales când sunt răciți prin așezare incorectă pe spate, chiar în zăpadă, nu agățate cum este corect.

Ceea ce trebuie reținut în legătură cu răcirea este că aceasta se impune să fie făcută cât mai repede după împușcare.

Jupuirea vânatului se impune a fi făcută imediat sau cât mai repede, mai ales în cazul prădătorilor și al vânatului omnivor la care blănurile sunt considerate trofee. Această jupuire se face mai ușor atâta timp cât vânatul este proaspăt și cald. Când vânatul devine rece și rigid, dificultățile de manipulare îngreunează mult operațiunea. După depășirea stării de rigiditate, procesele incipiente de alterare declanșate în carne pot afecta și pielea și, implicit, calitatea blănurilor.

Vânatul plantivor și cel omnivor destinat consumului uman este indicat să fie jupuit după începerea frăgezirii cărnii, importanța pielii sau a blăunii trecând, într-un asemenea caz, în plan secundar.

Operațiunea de jupuire se face deschis sau burduf, după tradiție și după scopul urmărit. Începe întotdeauna prin executarea corectă a tăieturilor și prin desprinderea pielii de pe membre. Se continuă mai departe până ce animalul este complet „dezbrăcat” de aceasta. Vânatul, mic sau mare, atunci când sunt posibilități de agățare, se jupoaie mai ușor atârnat de picioarele din spate. Se poate agăța și de mandibulă sau de picioarele din față. În cazul vânatului mare se practică și jupuirea în poziția așezat jos ori pe o masă. Important este ca blana atent jupuită, pentru a nu fi crestată și pentru a nu se lăsa grăsime groasă pe aceasta, să fie curățată de sânge și de alte corpuri străine, să fie imediat sărată, apoi uscată pe calapod sau pe suport.

Nu se insistă asupra tehnicii jupuirii, întrucât aceasta se învață practic prin vizualizare.

Tranșarea vânatului se face, ca și jupuirea, conform obișnuinței și scopului urmărit.

Tranșarea vânatului începe, de regulă, prin desprinderea capului de deasupra primei vertebre și a picioarelor anterioare cu spată cu tot. Coastele vor fi tăiate de-a lungul șirei spinării, la 2 - 3 cm de aceasta, apoi spinarea fără coaste va fi tăiată transversal aproape de osul bazinului. Prin secționarea bazinului de-a lungul coloanei vertebrale se desprind cele două părți, denumite buturi din spate. În continuare, după detașarea și eventual după desplicarea șirei spinării în două, părțile din corp astfel obținute se pot porționa în bucăți mai mici, în funcție de interes și de posibilitatea de conservare.

Detașarea trofeelor, de fapt a părților din corp cu coarne sau cu colți, ori jupuirea blănurilor-trofeu după caz, devansează de multe ori operațiunea de transport a

vânatului de la locul de împușcare până la locul de eviscerare și de depozitare sau jupuire și tranșare. Aceasta din grijă pentru trofeu, considerat cel mai valoros produs din punct de vedere vânătorească. Atunci când această detașare sau jupuire a trofeului se face ulterior, se va acorda o atenție sporită integrității trofeelor pe timpul transportului, mai ales când temperaturile sunt scăzute, prin înfășurarea coarnelor și a colților în material textil, ca de altfel și a blănurilor, așa încât să nu fie posibilă deprecierea prin rupere sau prin frecare și roadere.

În cazul trofeelor valoroase, se recomandă insistent detașarea porțiunii din organism sau jupuirea animalului, chiar la locul dobândirii. Se pot evita astfel situații neplăcute, din păcate prea frecvent constatate în practică.

Ulterior detașării, urmează **prepararea trofeelor, montarea și evaluarea** acestora, operațiuni care necesită deja cunoștințe în plus și o anumită experiență în materie. De aceea, aceste preocupări se impune a fi abordate doar după studiul unor lucrări de specialitate și, eventual, după asistarea sau după consultarea unor practicieni în materie. Trofeele de vânat sunt prea prețioase afectiv pentru vânător, încât să se riște deteriorarea lor.

4.6. Trofee de vânat și expoziții de vânătoare

Sunt considerate trofee pentru vânători doar anumite părți caracteristice din corpul animalelor dobândite prin vânătoare, ori acestea întregi sau bust naturalizate (planșa 75). Unele dintre trofee sunt considerate convenționale: coarnele cu craniile sau părți din acestea la cervide și bovide, colții la mistreți, blănurile și craniile la câteva specii de vânat prădător (urs, lup, râs și pisică sălbatică) și doar craniile la altele (vulpe, viezure și câine enot). Alte trofee sunt considerate neconvenționale: caninii la cerb și la ciută; osul penian la urs, la lup, la vidră și la vulpe; părul din „barba” caprei negre; „pana pictorului” la sitar, la becațină și la cocoșul-de-munte; „crucea Hubertus” la cerb și la capră neagră; piatra Bezoar la aceasta din urmă; blănurile la mamiferele-vânat; păsările sau mamiferele, bust sau întregi naturalizate etc.

Demn de reținut, pentru orice vânător care se respectă, este faptul că trofeul, indiferent de categoria acestuia, se obține prin vânătoare, fiind rezultatul unei întreceri între simțurile vânatului și aptitudinile sale, finalizate prin victoria vânătorului. Din acest motiv, trofeele nu fac nicidecum obiectul achiziționării. În lumea vânătorilor se face distincție netă între adevărații vânători și colecționarii de trofee, care sunt, la urma urmei, doar impostori în rândul primilor.

Mai trebuie reținut că aceste trofee de vânat au pentru vânător mai mult o valoare simbolică decât una economică, asemenea fotografiilor făcute cu ocazia unor vânători despre care ne amintim cu plăcere. Simpla revedere a trofeelor dobândite îl face pe vânător să retrăiască, de fiecare dată, palpitanta căutare, pândire, urmărire și doborâre a vânatului, într-un mediu cu mult mai „natural” decât cel în care este obligat să viețuiască zi de zi.

O parte dintre trofeele de vânat, denumite convenționale, mai prezintă și o anumită valoare științifică și culturală. Aceasta pentru că, în timp, din multitudinea trofeelor dobândite, vânătorii le-au ales și le-au expus periodic, în expoziții de vânătoare - unde s-au conturat treptat criteriile obiective de apreciere (evaluare) a lor - pe cele mai valoroase, provenite de la vânatul cel mai viguros. Astfel, prin studiul evoluției

trofeelor se pot trage concluzii pertinente privind evoluția calitativă a vânatului dintr-o anumită zonă de vânătoare și, bineînțeles, concluzii în legătură cu eficiența gestiunii acestuia.

Prezentarea lapidară a valorii trofeelor și a competițiilor vânătoarești desfășurate în cadrul unor expoziții de vânătoare s-a impus și pentru atragerea atenției vânătorilor asupra importanței păstrării trofeelor, preparate și conservate corespunzător. Asupra datoriei morale a fiecăruia de a nu desconsidera aceste trofee, prin aceasta desconsiderând cultura cinegetică și sentimentul de patriotism pe deplin justificat de faptul că România deține, în prezent, 4 recorduri mondiale și anume: la capră neagră, la blană de urs, la blană de lup și la craniu de pisică sălbatică. Deține, de asemenea, valoroase recorduri naționale, apropiate de cele mondiale, la craniu de urs (foste recorduri mondiale), la cerb comun (fost record mondial), la căprior (fost vicerecord mondial) și la craniu de râs.

Prepararea, montarea și evaluarea trofeelor convenționale de vânat necesită însă mai mult decât amatorism în materie, mai exact cunoștințe teoretice și practice suficiente pentru a nu risca degradarea acestora, în special a celor de mare valoare. De aceea, pentru început, vânătorul dornic să-și prepare singur trofee convenționale de vânat va apela la studiul unor lucrări de specialitate sau la experiența unor colegi de breaslă, în preajma cărora ucenicia va fi de un real folos.

S-a insistat asupra acestor aspecte deoarece, în decursul timpului, au fost constatate prea multe trofee degradate în timpul transportului sau printr-o pregătire și conservare necorespunzătoare.

CAPITOLUL V

REGULI EXPLICITATE DE COMPORTAMENT VÂNĂTORESC

5.1. Fii vânător competent și responsabil !

Nimeni nu te obligă să devii vânător. Dacă te decizi totuși să devii, ca urmare a unei atracții aparte spre această îndeletnicire util-recreativă, atunci trebuie să te pregătești temeinic, din punct de vedere teoretic și practic, pentru a păși competent și responsabil în obștea aleasă a vânătorilor. Iar dacă ai pășit deja, trebuie să înțelegi că ai acceptat benevol să respecti regulile scrise și nescrise care guvernează activitatea și că ești obligat moral să te retragi singur din aceasta dacă simți cumva că nu le poți respecta. Este mai onorabil așa, decât să suporti oprobriul camarazilor, care, mai devreme sau mai târziu, te vor recuza dacă greșești repetat.

Calitatea de vânător trebuie înțeleasă deci ca o poziție câștigată în societate, care trebuie cinstită și ferită de orice ar putea-o compromite.

Din considerentul arătat, dar nu singurul, s-a statuat în timp un anume mod de pregătire a candidaților la calitatea de vânător. Mai întâi, ucenicii erau inițiați sub autoritatea unui mai vechi breslaș, care avea întreaga responsabilitate a instruirii discipolului său, fără a fi pedant ori plictisitor. El îl prezenta în fața ortacilor doar atunci când acesta putea face dovada însușirii unui cumul minim de învățăminte trebuincioase, inclusiv de comportament adecvat în obște și societate, pentru a nu-și face cumva profesorul de rușine.

Mai aproape de generația noastră, când locul breslelor vânătorești a fost luat de societăți și asociații vânătorești, pregătirea candidaților a fost înlocuită printr-un examen nescris în vânătoare, apoi printr-un examen în adevăratul sens al cuvântului, cu probe teoretice și practice complexe, susținute în fața unor comisii constituite din reprezentanți de seamă ai societăților vânătorești, conștienți de faptul că prestigiul de care se bucură ei și acestea depinde, în foarte mare măsură, de exigența de care au știut și știu să dea dovadă cu ocazia examinărilor în discuție.

În zilele noastre întâlnim cel mai frecvent, la nivel european, comisii de examinare mixte, compuse din reprezentanți ai organizațiilor de vânători și ai organismelor de specialitate ale statului în domeniu, cu implicarea sau nu a învățământului superior de specialitate, dovadă a interesului sporit al societății față de mediu și față de exploatarea responsabilă și durabilă a resurselor acestuia. Sunt și țări europene în care s-a trecut la o școlarizare și o examinare neutră a candidaților, exclusiv de către instituțiile statului, dar care, din păcate, nu sunt interesate și de calitatea „umană” a viitorilor vânători, ci doar de nivelul pregătirii lor în domeniu. Acest aspect nu poate fi considerat progres, ci din contră regres în garantarea comportamentului de viitor al vânătorilor. Mai ales din cauza uceniciei peste care se trece cu mult prea multă ușurință.

Organizațiile de vânători sunt și rămân, fără discuție, cele mai interesate de calitatea viitorilor colegi de breaslă, motiv pentru care ar trebui să fie lăsate să decidă singure în privința acestor promovări. Nu este deloc normal ca statul să le promoveze

membrii, mai ales în situația de organizații neguvernamentale în care se găsesc. Aceasta, cu atât mai mult cu cât au dovedit până acum, că sunt cele mai interesate din acest punct de vedere și de aceea cele mai exigente, mai obiective și mai corecte.

Indiferent de modul de pregătire și de promovare a noilor vânători, oarecum diferit de la o țară la alta în Europa, candidații trebuie să demonstreze, oricând după aceea, că sunt competenți și responsabili.

În calitate de vânător trebuie să fii conștient și să faci oricând dovada că:

- *ai un nivel ridicat de cunoștințe despre speciile de faună de interes vânătorească și despre ecologia și etologia acestora;*

- *ești bine informat în privința legilor și reglementărilor care guvernează vânătorearea durabilă și conservarea vieții sălbatice, atât în țară cât și în Europa;*

- *faci parte dintr-o organizație asociativă destinată apărării intereselor vânătorilor, dar și calității vieții sălbatice;*

- *ești deschis la un dialog sincer și constructiv cu autoritățile statului și cu asociațiile neguvernamentale responsabile de desfășurarea activităților de vânătorească și de protecția naturii;*

- *ești gata oricând să accepți un dialog similar, sincer și constructiv, cu ceilalți utilizatori ai mediului, îndeosebi cu cei din domeniul agriculturii și silviculturii, pentru a putea lua, în comun, cele mai adecvate măsuri de conservare a faunei sălbatice la niveluri și în structuri care să nu dăuneze producțiilor principale agricole și silvice, ale mediului înconjurător;*

- *ești interesat și participi, oricând ești solicitat, la studiile științifice care au ca obiect fauna sălbatică de interes vânătorească.*

5.2. Respectă limitele impuse dreptului de a vâna !

Asemenea oricărui vânător care se respectă și-și respectă obștea din care face parte, trebuie să fii pe deplin conștient de faptul că vânătorearea nu se poate practica oricând și oricum, ci doar în perioade legale de vânătorească, în limitele cotelor de recoltă aprobate, prin metode admise de lege și cu mijloace adecvate asigurării caracterului sportiv al activității.

Detaliind problema cotelor de recoltă, diferite de la un fond de vânătorească la altul și de la o specie de interes vânătorească la alta, susținem că vânătorearea se impune a fi exercitată doar în scopul extragerii surplusului populațional, defalcat pe categorii de sexe și de vârstă la unele specii, așa încât să se tindă permanent spre conservarea unui echilibru dinamic dar și stabil în natură, între efectivele speciilor de vânat și mediu, între speciile de vânat carnivor și cele de vânat plantivor și între diferitele categorii de vârste și de sexe în cadrul aceleiași specii. Orice exagerare, în sensul renunțării la extragerea unei părți din cota de recoltă pentru a determina o creștere ulterioară a sporului natural și, implicit, o creștere a cotei de recoltă în anii următori, ori invers, de a forța cota de recoltă diminuând exagerat stocul de reproducție, pot antrena fie prejudicii altor utilizatori ai mediului, agricultori și/sau silvicultori, fie cote de recoltă nesatisfăcătoare în anii următori, pe lângă perturbarea nedorită a echilibrului în natură.

De aceea, cota de recoltă trebuie extrasă întocmai cum a fost aprobată, pe fiecare fond de vânătorească și pentru fiecare specie în parte, respectându-se structura pe sexe și categorii de vârstă sau de calitate și eventual de greutate la unele specii, la care cota de recoltă se defalcă sau se va defalca astfel în viitor.

Numai așa echilibrul în natură poate fi conservat pe termen lung, iar vânătorearea se va putea practica cu adevărat durabil.

Cotele de recoltă sunt în general considerate prea mici comparativ cu dorințele vânătorilor și cu posibilitățile lor tehnice actuale. Vânătorii doresc, ca și altădată, să vâneze mai mult, iar cu echipamentele moderne din prezent chiar că ar putea-o face. Dar nu o fac și nici nu ar putea fi lăsați să o facă, dacă avem în vedere interesele de viitor ale acestora.

Pentru a proteja vânatul și a prelungi plăcerea vânătorii, vânătorii au renunțat benevol la metodele și mijloacele prea facile de vânatoare, complicând „vânătoarea” și impunând restricții în favoarea vânatului. De exemplu, vânătorii și-au autoimpus restricții în practicarea vânătorii atunci când, din punct de vedere biologic, aceasta dăunează cel mai mult populațiilor de vânat. Astfel de restricții și-au autoimpus pentru perioada de creștere a progeniturii în cazul tuturor speciilor de vânat, în perioada de migrațiune a păsărilor către locurile de nidificare pentru speciile de păsări migratoare și în perioada de cădere în perechi și de înmulțire pentru alte specii de păsări. Nu însă pentru toate. Sunt și excepții, cum este, în continuare, cazul cocoșului-de-munte, care se împușcă selectiv (numai masculii) în perioada de rotit.

Aceste restricții și interdicții au fost autoimpuse atât din considerente ecologice, cât și de etică vânătorească, apoi au fost statuate prin lege.

Din același motiv al cotelor de recoltă limitate comparativ cu posibilitățile vânătorilor, au fost agreate din ce în ce mai mult metodele și mijloacele de vânatoare caracterizate prin sportivitate și fair-play care dau șanse mai mari vânatului să supraviețuiască. Vânatul sănătos, înzestrat cu simțuri ascuțite rămase neatrofiate, încercă fără excepție să evite vânătorul, care se îndepărtează tot mai mult de natură, dar, în compensație, este din ce în ce mai bine și mai complet dotat cu echipament vânătorească.

Vânătoarea trebuie să rămână totuși un „joc corect”, este adevărat mortal în foarte multe situații pentru vânat, deoarece în acest joc vânatul își riscă viața, pe când vânătorul are cel mult insatisfacția de a fi „înving” de acesta.

Din considerentele arătate, metodele de vânatoare trebuie să rămână cu adevărat sportive, în sensul de a solicita cât mai mult fizic și intelectual vânătorul. Numai așa satisfacția de a vâna va putea fi reală. Altfel, surrogatul de satisfacție va masca insatisfacția din subconștient și, mai devreme sau mai târziu, va evolua spre dezamăgire sau nepăsare față de punctul de vedere al celor din jur.

Dibuitul, combinat sau nu cu scurte răgazuri de pândă, vânătoarea la sărite, vânătoarea cu câini practică în grupuri restrânse și alte asemenea vânători individuale sau în grup restrâns rămân, pe bună dreptate, sportive și apreciate de vânători. Ca de altfel și „vânătoarea practică cu arma în mână și cu picioarele pe pământ”. Nu același lucru se poate afirma despre vânătoarea „la nadă” și din observatoare închise la locurile de hrănire complementară, despre vânătoarea din autovehicule și, într-o oarecare măsură, despre „vânătoarea la goană”, care este totuși mai sportivă pentru gonaci decât pentru vânători.

Din aceleași considerente luate în discuție, nici mijloacele de vânatoare nu trebuie să fie exagerat de performante. Deloc întâmplător, legiuitorul a exclus din categoria armelor de vânatoare pe cele automate și pe cele semiautomate cu mai mult de două cartușe în magazie, iar din categoria anexelor la armă lunetele care permit ochirea pe întuneric, precum și alte dispozitive care fac posibilă vânătoarea pe timp de noapte, când animalele sunt prea încrezătoare și nu se feresc, precum ziua, de OM.

Atâta timp cât progresul tehnic al echipamentului vânătorească compensează doar lipsa de performanță a vânătorilor, lucrurile sunt încă echilibrate, dar când un echipament ultramodern ajunge în mâna vânătorilor performeri, vânatului nu-i mai rămân prea multe șanse de supraviețuire.

Iată, aşadar, câteva dintre motivele pentru care vânătorul trebuie să respecte diversele limite impuse sau autoimpuse exercitării dreptului său de a vâna.

Concis, cele detaliate mai sus pot fi enunţate ca reguli de comportament vânătorească, după cum urmează:

- *respectă întocmai perioadele, metodele şi mijloacele de vânătoare autorizate, precum şi limitele teritoriului tău de vânătoare;*

- *nu trage asupra speciilor la care vânătoarea nu este autorizată;*

- *nu lega plăcerea vânătorii de reuşita cantitativă, ci de caracterul sportiv în care s-a desfăşurat; cel mai bun vânător nu este acela care a realizat cel mai mare tablou, ci cel care ştie să vâneze „frumos”, adică sportiv şi în deplină concordanţă cu etica vânătorească.*

5.3. Fii responsabil faţă de patrimoniul natural comun !

Logo-ul celei de-a 51-a Adunări Generale a C.I.C., care s-a desfăşurat în România în perioada 27 aprilie - 1 mai 2004, a fost „*Vânat fără frontiere*”. Într-adevăr vânatul, îndeosebi cel migrator şi eratic, nu cunoaşte frontierele. El circulă liber dintr-o ţară în alta, iar păsările migratoare şi dintr-un continent în altul. Vânatul sedentar se mişcă mai puţin, dar totuşi circulă, acesta depăşind uneori frontierele, mai ales atunci când habitează în apropierea lor.

Din acest motiv, logo-ul precizat a fost considerat ca foarte inspirat, fiindcă a atras atenţia asupra faptului că vânatul nu poate fi considerat doar bun de interes naţional ci, în egală măsură, bun de interes şi de patrimoniu internaţional.

Mai este un motiv, chiar mai convingător, în acest sens. Există multe specii de vânat cu păr şi pene, care, din cauza modernizării agriculturii, despăduririlor, desecărilor şi altor schimbări aduse de civilizaţie, precum şi datorită unui management greşit, şi-au diminuat exagerat efectivele şi şi-au restrâns foarte mult arealul. Este cazul speciilor de vânat ameninţate, strict protejate prin Convenţii şi Acorduri Internaţionale, şi a celor vulnerabile, care pot ajunge în categoria celor ameninţate. Fie că este vorba de vânat migrator sau eratic, fie că este vorba de vânat sedentar ameninţat, acesta aparţine patrimoniului natural comun al umanităţii şi se impune a fi ocrotit acolo unde mai vieţuieşte, prin efort, inclusiv financiar, colectiv.

Problema speciilor sedentare trebuie tratată însă puţin diferit de cea a păsărilor migratoare. Speciile sedentare nu s-au putut retrage din faţa factorilor de mediu nefavorabili, în general aduşi de „civilizaţie”, şi nici din faţa vânării în scopul extincţiei acestora. Este cazul marilor carnivore (urs, lup, râs), dar nu numai, exterminate în foarte multe ţări europene.

România pare să fi rămas sanctuarul viu al Europei din acest punct de vedere, însă, din păcate, prin efort, mai ales financiar, propriu. Aceasta fiindcă existenţa marilor carnivore, în efective uneori exagerate, costă doar vânătorii români, fiindcă doar aceştia trebuie să împartă sporul natural al vânatului plantivor cu carnivorele existente, rămânând să beneficieze de cote de recoltă foarte reduse. La aceste costuri indirecte se adaugă şi cele directe legate de hrănirea complementară a acestor carnivore, de paza lor şi de plata prejudiciilor produse. Având în vedere că astfel de specii carnivore ameninţate nu mai pot fi reintroduse în habitatele de altădată, fie din cauza condiţiilor nefavorabile care persistă, fie din cauza refuzului populaţiei umane de a le mai accepta după ani de lipsă, se impune ca efortul financiar pentru conservarea lor, acolo unde acesta mai vieţuieşte, să fie comun. Aşa ar fi normal, echitabil şi etic. Fără un astfel de efort financiar colectiv, reprezentanţii comunităţilor care se sustrag participării

financiare în acest scop ar trebui să se abțină de la sfaturi, imorale de bună seamă în astfel de condiții.

Păsările migratoare, nu doar cele amenințate, s-au bucurat și se bucură de mai multă atenție comunitară. Marea majoritate a țărilor aflate de-a lungul căilor de migrație au fost antrenate, de mai multă vreme, în acțiuni de ocrotire a lor și de cercetare științifică. Au avut loc simpozioane, s-au încheiat acorduri și s-au semnat convenții, toate contribuind la conștientizarea responsabilității fiecărei țări față de patrimoniul natural comun.

Sintetizând obligațiile ce decurg, pentru orice vânător, din cele expuse mai sus, enunțăm următoarele reguli de comportament vânătorec:

- *acordă atenție aparte speciilor amenințate și vulnerabile și fii conștient că acestea reprezintă bunuri ale patrimoniului natural comun al umanității;*

- *acordă atenție păsărilor migratoare neamenințate, așa cum acorzi celor amenințate sau vulnerabile, și fii conștient de nevoile speciale ale acestora atunci când tranzitează țara sau ierneză la noi;*

- *veghează ca vânătoria tradițională să nu fie practică fără a ține riguros seamă de interesul conservării speciilor migratoare;*

- *participă la cercetarea științifică privind păsările migratoare și trimite celor interesați inelele recuperate de la păsările împușcate sau găsite moarte.*

5.4. Ține seamă de interesele mediului și ale celorlalți utilizatori !

Vânătorii, prin însăși natura activității lor, sunt foarte apropiați de mediul natural. Fără intervenția acestora, cu arma de vânătoare, echilibrul într-un segment important al naturii ar fi lăsat la voia întâmplării.

De aceea, nimeni nu poate nega rolul pozitiv al vânătorilor în menținerea echilibrului ecologic. Este vorba, bineînțeles, de echilibrul dintre diversele categorii de specii de vânat, carnivor și plantivor, precum și dintre vânat și habitatul acestuia.

Prin practici nepotrivite legate de vânătoare și de comportamentul vânătorului în natură, pot fi aduse daune vânatului și mediului înconjurător. Este motivul pentru care vânătorii sunt obligați moral să slujească interesele vânatului și, în egală măsură, ale naturii în care acesta habitează.

Atitudinea de protecționist al vânatului și al naturii îl onorează pe vânător și îi sporește prestigiul în fața societății.

Nimeni nu are nimic împotriva strângerii unui braț de cetină, dar altfel sunt judecați cei ce mutilează prostește și fără rost arborii, curățându-i de crengi până la vârf ori scrijelindu-le coaja.

Nimeni nu are nimic împotriva culegerii unui buchet de bujori-de-munte, dar altfel va fi privit respectivul dacă buchetul cules este din flori-de-colt.

Nimeni nu are nimic împotriva aprinderii unui foc în mijlocul poienii, în jurul căruia se strâng vânătorii, dar altfel vor fi priviți cei ce aprind focul sub coronamentul arboretului ori schimbă locul de vatră de la o zi la alta.

Nimeni nu are nimic împotriva servirii mesei în mijlocul naturii, dar nu putem fi îngăduitori cu cei ce lasă locul murdar ori focul nestins.

Exemplificările a ceea ce este moral și a ceea ce îi este interzis unui vânător în natură sunt nenumărate. Cele de mai sus s-au dorit a fi doar un indiciu al drumului pe care trebuie să evolueze mentalitatea și comportamentul vânătorului modern.

Vânătorul, chiar atunci când este singur în mijlocul naturii, trebuie să fie conștient că nu este și singurul utilizator al mediului și resurselor acestuia. Și nici cel mai important dintre utilizatori.

Mediul este utilizat, în principal, în scop agricol și în scop silvic. Numai în subsidiar este utilizat și din punct de vedere cinegetic. Altfel spus, interesele activității cinegetice se subordonează firesc intereselor activităților agricole și silvice.

Așa stând lucrurile, vânătorii, în calitate de utilizatori ai resurselor cinegetice, trebuie să înțeleagă că sunt primii obligați să țină cont de interesele celorlalți, și anume ale agricultorilor și silvicultorilor. La rândul lor, aceștia din urmă nu pot nesocoti interesele cinegetice.

Armonizarea intereselor agricole și silvice, pe de o parte, cu cele cinegetice, pe de altă parte, se realizează, de foarte mulți ani în România, prin dimensiunea efectivelor optime, pe bază de raționamente științifice, în structuri normale pe sexe și categorii de vârstă, la unele specii de vânat. Această armonizare a intereselor este reflectată în așa-numitul echilibru agro-silvo-cinegetic.

Sunt lucruri cunoscute, asupra cărora nu insistăm.

Importante sunt cele câteva reguli de comportament vânătoresc ce decurg din contextul expus mai sus. Concis, principalele astfel de reguli le-am putea enunța astfel:

- *fii cât se poate de corect cu ceilalți utilizatori ai naturii;*
- *evită orice fel de prejudicii aduse, direct sau indirect, exploatărilor agricole și silvice, fie că acestea sunt publice, fie că sunt private;*
- *participă la prevenirea pagubelor cauzate de vânat culturilor agricole, animalelor domestice și regenerărilor silvice;*
- *despăgubește la timp proprietarii culturilor agricole, forestiere, animalelor domestice și regenerărilor forestiere dacă le-ai produs prejudicii, cu vinovăție sau din culpă;*
- *nu polua în nici un fel mediul agricol și silvic; adună tuburile de cartușe trase și resturile rămase în natură;*
- *nu te rușina să culegi astfel de resturi abandonate în pădure; așa contribui la efortul, care ar trebui să fie comun, al tuturor locuitorilor planetei.*

5.5. Fii bun ocrotitor al vânatului !

Relația vânător-vânat trebuie să fie dominată, întotdeauna, de frâna rațiunii.

Înainte de a face uz de armă, în calitate de vânător competent, ești dator să cunoști foarte bine starea populațiilor de vânat, precum și greutățile pe care le are acesta de depășit. Mai ales în perioada critică de iarnă, într-un habitat doar aparent natural, însă din ce în ce mai antropizat.

Prelevarea surplusului populațional ar trebui să lase în teren efective optime, normal structurate, ce se impune a fi ocrotite și îngrijite împotriva braconajului și dușmanilor naturali, și ajutate, inclusiv cu medicație și hrană complementară, în perioadele critice din viața acestora.

Chiar dacă nu este considerat foarte etic amestecul nostru în viața vânatului, acest lucru este scuzabil și acceptat în situațiile critice pentru vânat, mai ales în habitatele degradate datorită activităților, mai mult sau mai puțin cugetate, ale factorului antropic.

Așadar, ocrotirea și îngrijirea rațională a stocurilor de reproducție este acceptată și contribuie direct la creșterea ratei de supraviețuire, a surplusului natural și a cotelor de recoltă.

Amestecul fără limită în viața vânatului nu este însă deloc etic, mai ales atunci când creează reflexe condiționate acestuia, obișnuindu-l cu un mod leneș de viață și un comportament nenatural, uneori greu reversibil. Altfel spus, când schimbă comportamentul său înnăscut și se aduce vânatul în condiții de cvasidependență față de factorul OM.

Plecând de la această concepție relativ nouă, de reconsiderare a vânatului ca fiind cu adevărat sălbatic, dar obligat să viețuiască într-un habitat din ce în ce mai antropizat, sistematizăm următoarele reguli de comportament vânătoresc:

- *urmărește conservarea unor populații diversificate, optime și sănătoase de vânat, în echilibru cu habitatul acestora;*
- *controlează cu grijă evoluția cantitativă și calitativă a fiecărei populații de vânat pentru o păstra permanent stocuri echilibrate de reproducători sălbatici;*
- *recunoaște rolul esențial al prădătorilor și acceptă-i fără reticențe ca fiind concurenți ai tăi la același surplus populațional;*
- *alertează și avertizează autoritățile competente în cazul apariției sau suspiciunii de apariție a unor boli specifice vânatului;*
- *renunță la populări cu animale debile, degenerate sau bolnave, care incumbă riscuri genetice și sanitare;*
- *renunță la practica lansărilor de vânat în teren, înaintea sau în timpul desfășurării vânătorii;*
- *luptă deschis și eficient contra braconajului;*
- *evită orice deranj inutil al vânatului în perioada de reproducere și de creștere a progenerurii;*
- *militează pentru conservarea diversității habitatelor naturale, garant al perenității vânatului;*
- *luptă contra intenției de distrugere, în continuare, a zonelor umede, indispensabile vânatului de apă și păsărilor migratoare;*
- *contribuie la refacerea habitatelor antropizate și a zonelor umede, precum și la amenajarea de remize pentru vânat, așa încât acestea să satisfacă exigențele vânatului tot timpul anului;*
- *conlucrează cu agricultorii și silvicultorii pentru limitarea pagubelor produse de vânat, precum și a practicilor acestora dăunătoare vânatului și habitatelor acestuia.*

5.6. Fii responsabil de actele tale !

Deținerea și folosirea armei de vânătoare incumbă o anumită responsabilitate, inclusiv socială, de care trebuie să fii permanent conștient, atât în timpul practicării vânătorii, cât și în afara acțiunilor de vânătoare.

În timpul actului vânătorii, armele trebuie purtate și manipulate în așa fel încât să nu creeze nici un moment de panică, nici chiar atunci când sunt descărcate. Când sunt încărcate, atenția trebuie să fie infinit mai mare, fiindcă cu arma de vânătoare nu se poate greși decât o singură dată, fie că este vorba de accident, fie că este vorba de autoaccident.

Arma de vânătoare, ca orice armă de foc, rămâne periculoasă și în afara actului vânătorii, mai ales dacă ajunge, întâmplător sau nu, în mâini neautorizate.

Din motivele arătate se impun a fi reținute câteva reguli elementare de siguranță în păstrarea și manipularea armelor de vânătoare, dintre care amintim:

A) În afara acțiunilor de vânătoare:

- păstrează armele de vânătoare descărcate, fără piesa a III-a ori asigurate cu un sistem de blocare a mecanismului de dare a focului, încuiate într-un spațiu corespunzător, autorizat de organele competente în acest sens; păstrează piesa a III-a și muniția în spații corespunzătoare, încuiate, separate de locul păstrării armei;
- păstrează documentele armelor, cu seriile acestora și cu câte o fotografie a lor într-un loc separat;
- asigură-te că sistemele de asigurare a spațiilor de păstrare a armelor și a muniției nu sunt accesibile copiilor și altor persoane neautorizate;
- nu încărca niciodată arma în interiorul casei;
- transportă armele de vânătoare demontate și introduse în toc, inclusiv în mașina personală; nu purta niciodată arma încărcată în mașină;
- încuie mașina în care transporti arme de vânătoare chiar în teren și chiar dacă te îndepărtezi doar pentru scurt timp de lângă aceasta;
- verifică periodic buna funcționare a armelor pe care le folosești, și, în poligon, precizia, justetea și grupajul acestora;
- nu înmâna armele gonacilor sau altor persoane neautorizate;
- nu înmâna armele altor persoane autorizate decât descărcate.

B) În timpul vânătorii la goană:

- participă la vânătoare doar dacă ai permisele de armă și de vânătoare vizate la zi și dacă posezi sau ai semnat autorizația de vânătoare;
- folosește doar armele și muniția autorizată, adecvată speciei de vânat urmărite; la vânatul mare, cu excepția cocoșului-de-munte, folosește doar muniție cu proiectilul unic;
- poartă armele basculante frânte, cele cu repetiție cu închizătorul deschis și cele semiautomate cu un cartuș așezat curmeziș în magazie, toate cu țevile în sus sau în jos, niciodată orizontal;
- nu încărca arma înainte de așezarea în stand;
- asigură-te că muniția pe care o posezi este compatibilă cu arma folosită;
- asigură-te că țeava armei pe care te pregătești să o încarci nu este în vreun fel obturată;
- reperează standurile vecinilor și ale altor participanți la vânătoare și asigură-te că și ei ți-au reperat poziția, imediat după ocuparea locului indicat de organizatorul vânătorii;
- nu schimba poziția standului și nu părăsi standul indicat de organizator pe timpul goanei; în cazuri de necesitate, atenționează vecinii înainte de eventuala deplasare din stand;
- încarcă arma basculantă doar cu țevile îndreptate spre sol, iar arma cu țevi fixe doar cu țevile îndreptate în sus;
- nu lăsa arma încărcată jos și nu o sprijini niciodată în echilibru nesigur; arma încărcată se ține întotdeauna în mână;
- nu atinge trăgaciul decât în momentul în care te-ai hotărât să tragi;
- nu încerca să apeși pe trăgaci când ai echilibrul picioarelor nesigur;

- nu ține niciodată câinele legat de picior ori de cartușieră, fiindcă te poate dezechilibra la vederea vânatului;
- stai liniștit în stand, nu face mișcări și nu produce zgomote inutile, nu fuma și nu consuma băuturi alcoolice care-ți pot diminua atenția, concentrarea și reflexele;
- nu trage în vânatul neidentificat, în vânatul aflat dincolo de limita eficacității focului și nici în vânatul care se îndreaptă spre vecin; doar dacă vecinul își epuizează șansele, trăgând toate focurile din armă, îl poți dubla;
- la eventuala apariție a ursului în goană, atenționează-l din timp prin gesturi vizibile și eventual prin zgomote discrete; ursul trebuie prevenit, nu surprins de la mică distanță, fiindcă în astfel de situații poate ataca;
- nu trage niciodată, sub nici un motiv, pe direcția standurilor sau sub unghiuri mai mici de 30° față de linia acestora; ia în calcul posibilele ricoșeuri;
- nu urmări niciodată vânatul cu arma la ochi peste linia standurilor;
- nu mai trage în față cu arma lisă când gonacii s-au apropiat la 120 m în pădure și 200 m în câmp deschis; pentru arma cu glonț, aceste interdicții sunt mai mari, de cca. 200 m în pădure și 500 m în câmp deschis;
- nu face economie de cartușe și repetă focul pentru a da lovitura de grație vânatului rănit, care încă se chinuie, în scopul de a-i curma cât mai curând suferința;
- nu pleca din stand decât la sfârșitul goanei, în momentul în care vânătorii și gonacii care se retrag pe linia de vânători au ajuns în dreptul tău;
- descarcă arma înainte de părăsirea standului pentru strângerea vânatului;
- străduiește-te să aduni lângă stand vânatul împușcat, singur sau ajutat de gonaci; așază vânatul lângă stand, pe partea dreaptă, cu penele sau blana parțial curățate ori transportă-l în mână, în cazul vânatului mic, la locul de adunare;
- nu porni în urmărirea vânatului mare rănit decât după încuviințarea organizatorului, însoțit sau nu de personal cu experiență, după cum se va hotărî.

C) În timpul vânătorii individuale:

- nu încărca arma decât în terenul de vânătoare, după efectuarea verificării armei și muniției folosite;
- pășește atent, în liniște, și ai foarte mare grijă să nu-ți pătrundă corpuri străine în țeava armei;
- la trecerea peste obstacole sau prin locuri dificile descarcă-ți arma și reîncarcă-ți-o după ce le-ai depășit;
- dacă vânezi cu câini, nu-i lăsa să deranjeze inutil alte specii de vânat decât cele căutate;
- dacă folosești chemători, nu abuza de acestea, fiindcă s-ar putea să sperii vânatul și să deranjezi inutil terenul.

5.7. Fii bun camarad de vânătoare !

Când ieși în terenul de vânatoare singur sau numai însoțit de câinele tău, îți poți permite orice libertate care nu încalcă hotărârile legii, ale omeniei și ale eticii vânătorești.

Dacă vânezi însă în societate, trebuie să respecti regulile vânatoarei în grup mai mare ori restrâns. Mai trebuie să fii foarte disciplinat, fiindcă indiscriplinații provoacă discuții, neînțelegeri, certuri și chiar pot pune în pericol viața camarazilor.

Altfel spus, în societate trebuie să fii un bun camarad.

Camaraderia este o obligație morală a fiecărui vânător.

Dincolo de legi și de statute, între vânători, cunoscuți și necunoscuți, se stabilesc imediat ce se întâlnesc și se perpetuează sentimente de caldă fraternitate și de respect reciproc, care rezidă mai mult dintr-o legătură de suflet decât dintr-una bazată pe interese comune.

Această camaraderie reiese și din diverse reguli vânătorești, statornicite ca norme nescrise în vânatoare sau ca norme de etică vânătorească, greu de redat în totalitatea și în complexitatea lor. Ele trebuie cunoscute totuși și respectate, pentru a nu risca ipostaze neplăcute sau chiar penibile.

Este motivul pentru care le vom reaminti concis, după logica succesiunii momentelor în organizarea unei vânători, fiind obligat moral să le respecti:

- *participă la vânatoare și la întâlnirile vânătorești în haine adecvate; adică în haine potrivite pentru vânatoare, practice și curate; sunt de-a dreptul ridicole înzorzonările exagerate, costumele civile și echipamentul militar; la fel ca și hainele vânătorești murdare, peticite, afumate ș.a.m.d.;*

- *respectă locul, data și ora de întâlnire pentru vânatoare; ar fi o necuviință din partea ta să te lași așteptat de camarazi;*

- *nu invita alți vânători, mai ales dacă la rândul tău ești invitat la vânatoare, fără acceptul prealabil al organizatorului vânătorii;*

- *dă binețe vânătorilor la punctul de întâlnire și dorește-le sincer o zi plăcută de vânatoare;*

- *ascultă cu atenție punerea în temă și instructajul făcut de organizatorul vânătorii, care trebuie să fie întotdeauna unul singur, anunțat de la începutul acesteia; este mai bine să întrebi de două ori, decât să greșești, ulterior, o singură dată;*

- *înțelege că ritmul deplasării, spre locul de vânatoare ori spre țititori, nu-l imprimă cel mai înzestrat fizic dintre vânători, ci cel mai în vârstă sau cel mai puțin rezistent dintre aceștia; nimic nu poate fi mai potrivit camaraderiei decât lipsa de considerație a vânătorilor pentru colegii lor aflați în situația de a se deplasa greoi, cu picioarele și cu inima obosite de trecerea anilor;*

- *respectă, pe perioada deplasării spre țititoare, mersul în șir indian și legea tăcerii; de asemenea, nu face zgomot și nu te mișca inutil în țititoare, nu fuma și abține-te de la orice gest care ar putea speria vânatul, afectând șansele și deranjând astfel vânătorii învecinați;*

- *oferă la așezarea în țititori, cu tot tactul necesar, cele mai apropiate locuri, la care se ajunge cel mai ușor, vânătorilor în vârstă, celor bolnavi sau celor cu alte afecțiuni care le îngreunează deplasarea;*

- *poartă întotdeauna arma de vânatoare ca și cum ar fi încărcată, deoarece nici o senzație nu poate fi mai șocantă pentru un camarad decât o armă cu țeava îndreptată în direcția lui; cu atât mai puțin pot fi trecute cu vederea glumele de prost gust făcute cu arma îndreptată spre om;*

- *ocupă locul în țititoare conform numărului tras la sorți sau la indicația organizatorului, după caz, și mulțumește-i acestuia pentru locul oferit chiar dacă locul*

nu-ți inspiră încredere; așadar, trebuie să fii întotdeauna disciplinat și politicoș cu organizatorul vânătorii, pentru a te bucura de un tratament similar din partea acestuia;

- respectă, cu sfințenie, regula din bătrâni conform căreia vânatul mic aparține vânătorului care a tras ultimul foc, bineînțeles dacă animalul mai fugea încă; nu este cazul vânatului care se mai zbate pe loc sau se mai târăște fără posibilitate de a se mai ascunde; vânatul mare aparține însă vânătorului care a tras primul foc mortal, în urma căruia ar fi fost, cu certitudine, recuperat; nu este cazul vânatului ușor rănit, care prin deplasarea la mare distanță s-ar pierde;*

- oferă vecinului vânatul mic la care ați tras concomitent, dacă acest vânat a fost mai aproape de vecin; elegant este, în astfel de situații, să adresezi și scuze vecinului pentru faptul de a te fi grăbit; când situația este inversă dar vecinul nu cunoaște regula, când este începător sau când insistă că este singurul care a lovit vânatul, trebuie, de asemenea, să i-l oferi cu resemnare pentru a se evita discuții penibile; mulțumirea ta nu trebuie să rezide din numărul mare de piese doborâte, ci în modul în care le-ai dobândit și purtarea ta;*

- arată-te îndatoritor față de vecini, oferindu-le ajutor la căutarea vânatului căzut în desişuri sau a celui rănit, dar să-i ajuți efectiv numai dacă aceștia încuviințează să o faci;*

- arată-te îndatoritor față de camarazi, oferindu-le sub formă de împrumut cartușe, atunci când aceștia nu mai au; oferă-le orice sprijin în situația în care aceștia au nevoie de ajutor și îl acceptă;*

- prețuiește ajutorul câinilor de vânătoare ai camarazilor și abține-te de la comentarii, mai ales nedrepte, pe seama acestora; nu da semne de vizibilă nerăbdare și nu comite greșeala de a propune abandonarea câinilor pierduți sau a celor care întârzie să se reîntoarcă din teren; hotărârea trebuie să aparțină stăpânilor acestora, care au la rândul lor obligația morală să se gândească la camarazii lor și la restul programului de vânătoare;*

- consideră paznicul de vânătoare, chiar dacă acesta este remunerat să presteze un anumit serviciu în slujba vânătorilor, ca pe oricare altul dintre camarazi în ziua de vânătoare; numai retribuția nu poate răsplăti efortul acestuia pentru sporirea șanselor de reușită a vânătorii; o mână întinsă în semn de mulțumire și de apreciere constituie un gest firesc, care-l obligă și mai mult, pe viitor; paznicii necorespunzători sau neînțelegători trebuie eliminați, nu jigăniți;*

- apreciază strădania și efortul gonacilor, oameni cărora le datorezi în mare parte izbânzile din ziua de vânătoare; ca și în cazul paznicilor de vânătoare, aceștia așteaptă, în afara retribuției, un tratament uman din partea vânătorilor; ei își doresc aprecierea celor pentru care trudesc, apreciere care îi obligă pe viitor;*

- nu face glume pe seama vânătorilor cătrăniți din cauza lipsei de noroc sau a lipsei de formă din ziua de vânătoare; și tachinările sunt uneori prea mult în astfel de situații.*

Desigur că regulile de bună camaraderie nu se limitează la cele expuse. Gândește-te totuși cum ți-ar place ție să se comporte camarazii cu tine și vei ști cu siguranță ce atitudine să adopți într-o atare situație, completând astfel regulile omise.

5.8. Respectă vânatul viu și pe cel împușcat !

Oricum ar fi vânatul, viu sau împușcat, el trebuie să se bucure de un tratament corespunzător unui adversar autentic. Fiindcă doar adversar, nicidecum dușman, poate fi considerat vânatul, din moment ce lupta, de altfel inegală, este declanșată întotdeauna din inițiativa vânătorului, atunci când acesta pornește în căutarea, urmărirea și hăituirea vânatului, cu intenția de a-l dobândi. Se deschide astfel posibilitatea unei lupte în care vânatul devine, fără voia sa, adversarul vânătorului.

În această luptă, dusă cu armele fiecăruia, pe care nu vânatul a declanșat-o, vânătorul nu riscă decât cel mult o dezamăgire trecătoare, pe când vânatul este forțat să riște totul, adică viața, bunul său cel mai de preț. În plus, în lupta dintre vânătorul contemporan, dotat cu un întreg arsenal de cunoștințe, instrumente de ademenit vânatul, arme de vânatoare, de foarte multe ori nejustificat de performante, gonaci și câini pe de o parte, și vânat, apărut exclusiv de simțurile sale fine, instinctele de sălbăticiune și mijloacele native de apărare (fugă, zbor, gheare și colți), pe de altă parte, a apărut în timp un decalaj tot mai inechitabil.

De aceea, legiuitorul și vânătorii conștienți de decalajele și inegalitatea mijloacelor de luptă au statuat în timp o serie întreagă de reguli scrise și nescrise ale vânătorii, toate în ideea de a-i acorda și adversarului o șansă, iar vânătorilor un palid argument de fair-play.

Prin interzicerea și blamarea metodelor și mijloacelor prea facile de vânatoare, lipsite de bărbăție și de sportivitate, nu s-a încercat și nu se încearcă decât forțarea respectării normelor de etică în vânatoare.

Regulile nescrise referitoare la acest aspect sunt în mare parte cunoscute. Orice vânător demn le respectă și refuză orice act de vânatoare contrar sportivității și eticii de care am făcut vorbire. Mai există însă și reguli noi sau reguli neluate în seamă de nevolnici, a căror reamintire se impune de fiecare dată când abordăm un astfel de subiect.

De la opreliștea de a vâna în trecut dropiile pe timp cu polei, când acestea nu se puteau ridica în zbor, până la interzicerea împușcării urșilor la nadă, legile nescrise ale vânătorii au evoluat continuu - din simț cavaleresc, din bun-simț și din omenie - în paralel cu modernizarea mijloacelor de vânatoare. În general, vânătorii se abțin să vâneze atunci când condițiile naturale slăbesc vânatul sau îi diminuează drastic șansele de supraviețuire ori în condiții de concentrări exagerate, care favorizează prelevări excesive și neselective.

Exemplificativ numai, vor fi reamintite cele mai cunoscute interdicții de a trage:

• *în iepurii care stau pe culcuș ori în cei opriți din fugă să prospecteze împrejurimile;*

• *în fazanii care s-au oprit pe loc, fug pe jos ori stau pe cracă;*

• *în potârnicile și în sitarii aflați pe sol;*

• *în păsările de baltă așezate pe apă;*

• *în iepuri, în fazani și în potârniche de la apusul până la răsăritul soarelui ori la pândă;*

• *în căpriori, în cerbi comuni, în cerbi lopătari și în capre negre la sărării, la adăpători și la hrănitori;*

• *în urși din observatoare complet închise ori la locurile de nădire, unde li se creează reflexe condiționate;*

• *în femela-mamă și în cea conducătoare de grup (cârd, ciurdă, ciopor); mai ales în cazul mistrețului, scroafa conducătoare și femelele-mame se impun a fi cruțate;*

• *în păsări care au pui nezburători și în pui mai înainte de a putea zbura ușor;*

- *în prepelețele și potârnicșile care atrag câinii prefăcându-se rănite, deoarece cu certitudine sunt mame și au pui în preajmă;*
- *în mistreții blocați în nămeți, aflați în imposibilitatea de fugă;*
- *în vânatul care, împins de foame, intră în sate ori în cel care, în caz de inundații, își găsește salvarea pe mobile, ridicături etc.*

Tot din motive de etică, vânătorii corecți au renunțat să mai utilizeze metodele de captură masive și neselective. De exemplu, ei nu trag la grămadă sau în stol, nu exagerează nici în privința vânătorii în cerc și nici a vânătorilor colective, întrucât toate acestea sunt prea eficiente și lasă prea puține șanse de scăpare vânatului, transformând vânatul în simplu pușcaș. De asemenea, vânătorii corecți se abțin să tragă peste distanțele eficiente de foc, pentru a nu răni inutil vânatul în speranța că poate avea vreun șansă să-l dobândească.

Tot etica vânătoarească obligă vânatul să-și recupereze vânatul împușcat (de pe apă, din desigur etc.) și pe cel rănit. Vânătorului nu-i este îngăduit să tragă în condiții în care nu are certitudinea că poate recupera vânatul. Gestul de a trage oricum și de a lăsa vânatul împușcat abandonat în teren este considerat mai mult decât nesăbuit.

Așa este considerată și abandonarea vânatului rănit, care trebuie urmărit cu perseverență și găsit pentru a i se da lovitura de grație, curmându-i-se astfel suferințele cauzate de focul insuficient de atent tras. Numai că, la urmărirea vânatului mare, sunt anumite reguli de cunoscut și de respectat, care, într-un anumit fel, au legătură tot cu etica vânătorului. Graba de a urmări vânatul mare rănit, imediat după focul de armă, poate avea un efect contrar celui scontat, deoarece vânatul mare, odată ridicat, se duce departe, diminuând șansele vânătorului de a-l mai găsi și de a-i mai da lovitura de grație.

Urmărirea vânatului mare rănit este în general o treabă anevoioasă, care cere cunoștințe, răbdare și curaj, mai ales în cazul ursului și al mistrețului. De aceea, în astfel de situații se impune a fi acceptat ajutorul paznicului de vânătoare sau al unui camarad cu experiență, pentru a nu risca pierderea vânatului rănit și moartea acestuia în chinuri ori schilodirea lui pentru tot restul vieții.

Pentru evitarea unor astfel de situații neplăcute, este de preferat ca vânatul să se ducă neatins decât să fie rănit. Ai făcut totul pentru a-l dobândi, dar n-a fost să fie așa. Bucură-te că sorții i-au fost favorabili vânatului și nu l-ai rănit. Altădată șansa va fi probabil de partea ta.

Regulile de etică vânătoarească privesc însă și vânatul împușcat. Și acesta trebuie respectat ca un adversar corect învins, care a plătit cu viața înfrângerea, iar în continuare, atunci când sorții biruinței revin vânătorului, vânatul trebuie manipulat și onorat după tradițiile vânătoarești.

Câteva reguli nescrise, referitoare la vânatul împușcat se reamintesc, tot exemplificativ, pentru a se cunoaște și respecta:

- *adună vânatul mic împușcat lângă țitoare și aranjează-l ordonat, așezat pe partea dreaptă, într-un loc curat, cu penele și cu părul curățite și netezite, pentru a fi strâns ulterior de cei stabiliți de organizatori în acest scop ori transportă-l singur la locul de adunare; nu introduce niciodată vânatul mic în tolbă sau în rucsac, pentru a nu lăsa nici un moment bănuiala că ți-ai dori să-l însușești, pe furis;*
- *în fața vânatului mare căzut descoperă-te câteva clipe și rămâi căit, cu gânduri de prețuire și milă; această scurtă ceremonie de cinstire, care poartă denumirea de „priveghiul vânatului”, te onorează; numai după aceea îl poți așeza pe*

partea dreaptă, îl poți lua în primire și ți se poate oferi crenguța de brad, de molid, de gorun sau de arin înmuiată în sângele vânatului plantivor, pentru a o purta la pălărie; și numai după acest ceremonial este permisă strângerea vânatului pentru tablou;

- *nu-ți este admisă, sub nici un motiv, slujirea vânatului împușcat, prin smulgerea părului din coamă sau a penelor din coadă mai înainte de împărțirea acestuia la vânători;*

- *nu admite lovirea vânatului împușcat cu bâta sau cu picioarele și nici adresarea de injurii acestuia, fapte care dovedesc lipsă de înțelegere și de bun-simț din partea celor ce le săvârșesc;*

- *nu păși peste vânatul căzut și consideră nevrednice de vânător fotografiile călare pe vânat sau cu piciorul pus ostentativ pe acesta;*

- *nu face glume proaste pe seama vânatului împușcat, nu-l mutila sub nici un motiv și nu-l fotografia în posturi hilare (cu șapca pe cap, cu pipa în gură); toate acestea sunt considerate cel puțin necuviințe grave la adresa vânatului;*

- *folosește vânatul împușcat, nu-l strica degeaba; aceasta constituie o altă problemă de etică vânătorească, vânătorul fiind obligat să utilizeze cât mai complet posibil vânatul doborât prin vânătoare; nu este admisă însă vânătoarea în spirit lucrativ (profitabil economic).*

5.9. Respectă obiceiurile de după focul de armă !

După focul de armă vânatul rămâne sau se duce, teafăr ori rănit. Alte variante nu sunt.

Bineînțeles că vânătorii își doresc, fără excepție, o lovitură eficientă și clară. Când este să fie așa, vânatul cade în foc sau la mică distanță, vânătorului rămânându-i obligația de a-l strânge lângă stand, în cazul vânatului mic, ori de a-l lua în posesie, în cazul vânatului mare.

Luarea în posesie a vânatului mare se face prin așezarea acestuia pe partea dreaptă și marcarea lui cu tubul cartușului tras.

Când este vorba de vânat mare copitat, luarea în posesie se face tradițional prin culcarea acestuia pe partea dreaptă și marcarea posesiei lui printr-o crenguță ruptă de brad, molid, stejar sau anin, așezate deasupra omoplatului vânatului dobândit. Dacă este vorba de mascul, crenguța se așază cu baza (partea ruptă) spre cap, iar dacă este vorba de femelă, crenguța se așază invers (cu vârful în această direcție). Mai înainte de luare în posesie, vânătorul se descoperă în fața vânatului și rămâne într-un scurt **priveghi** lângă vânatul dobândit.

După luarea în posesie a vânatului mare plantivor, vânătorul îi așază în gură „**ultima îmbucătură**”, constând dintr-o ramură sau mai multe ramuri cu frunze verzi. Atenție că acest obicei se practică exclusiv pentru masculi!

Însoțitorul vânătorului, paznicul de vânătoare ori organizatorul vânătorii, va oferi în continuare vânătorului o ramură din speciile forestiere arătate, pe care o unge în prealabil de sângele vânatului împușcat. Crenguța se oferă cu mâna stângă pe propria pălărie ori pe lama cuțitului, niciodată cu mână goală. Odată cu oferirea crenguței, se felicită vânătorul, iar acesta primește crenguța și mulțumește însoțitorului său. Apoi așază crenguța la pălărie, semn vizibil că a avut noroc în ziua respectivă de vânătoare.

Dacă vânatul pleacă rănit, lucrurile se complică.

Vânătorul va marca pentru început două locuri: locul din care a tras, cu o crenguță parțial curățată înfiptă vertical, și locul în care a fost vânatul când a tras cu o crenguță necurățată, înfiptă de asemenea, vertical.

Lângă crenguța necurățată înfiptă vertical se mai așază două sau trei crenguțe, după caz, prin care se dau informații despre sexul exemplarului și direcția în care a plecat.

Astfel:

- dacă s-a rănit un mascul, la baza crenguței înfipte vertical se așază încă o crenguță orientată cu partea ruptă (baza) spre direcția în care a plecat vânatul și încă o crenguță mai mică, orientată perpendicular pe aceasta, la capătul opus (la vârful crenguței);

- dacă s-a tras într-o femelă, atunci crenguța care se așază la baza celei înfipte vertical se orientează cu vârful pe direcția în care a plecat vânatul, iar crenguța mai mică se așază perpendicular pe aceasta, la baza ei ruptă;

- dacă direcția în care a fugit vânatul nu se cunoaște, atunci la unul din capetele crenguței, în funcție de sex, se așază două crenguțe mici cu vârfurile în sensuri diferite.

La urmărirea vânatului mare rănit se mai folosesc și alte semne:

- două crenguțe încrucișate, semn că cei care vin din spate trebuie să se oprească și să aștepte;

- două crenguțe încrucișate parțial curățate, semn că urmărirea poate continua;

- o crenguță curățată făcută cerc, agățată la loc vizibil, în semn de atenționare (alarmă).

Dacă vânatul rănit a fost găsit mort, urmează priveghiul și luarea în primire. Dacă nu este mort, i se dă lovitura de grație, apoi urmează ceremonialul descris. Există și o excepție: dacă vânătorul a fost ajutat de un camarad, crenguța care simbolizează victoria vânătorului se rupe în două și se poartă de fiecare dintre cele două persoane la pălărie. Așa se procedează uneori și atunci când vânatul ar fi fost pierdut fără focul de armă al vecinului.

Tabloul de vânătoare constă în așezarea vânatului, la sfârșitul zilei de vânătoare, pe partea dreaptă, în linii succesive, după un anumit tipic.

La vânătorile de vânat mic, pe primul rând se așază vulpile, apoi celelalte specii prădătoare (pisici, jderi, dihuri etc.), întotdeauna de la dreapta spre stânga, cu coada potrivită perpendicular pe lungimea corpului animalului (în unghi drept). În rândul doi se așază iepurii, iar în rândul trei fazanii, separat cocoșii și separat fâzănițele. În rândul patru se așază potârnicile, sitarii și alt vânat cu pene, dacă sunt mai multe asemenea exemplare. Dacă nu sunt, acestea se așază în prelungirea fazanilor.

De la dreapta spre stânga, tot la a zecea piesă se scoate mai în față.

Când totul este gata, vânătorii se așază în fața vânatului, puțin în spatele organizatorului, cu vedere spre vânat, iar gonacii în spatele vânatului, împreună cu personalul de teren angajat pentru paza, ocrotirea și îngrijirea vânatului.

La vânătorile mixte, desfășurate la goană, vânatul împușcat se așază într-o ordine puțin diferită. În primul rând se așază mistreții, în ordinea descrescândă a mărimii acestora, de la dreapta spre stânga, indiferent de sex. În rândul doi se așază vânatul prădător, în ordinea: lup, râs, vulpe, pisică sălbatică etc.

La vânătorile la care se împușcă atât vânat mare, cât și vânat mic, vânatul se așază pe rânduri astfel:

- în primul rând se așază mistreții;

- în rândul doi se așază prădătorii, de la dreapta la stânga, în ordinea amintită;

- în rândul trei se aşază iepurii;
- în rândul patru se aşază fazanii şi alte păsări.

De reţinut că niciodată nu se aşază vânatul plantivor cu cel prădător pe acelaşi rând, niciodată piesele din tablou nu trebuie să se atingă între ele şi în nici un caz nu este admisă păşirea peste vânat, nici chiar atunci când se aşază vânatul în tablou. De aceea, rândurile vor fi distanţate la cca. 0,5 – 0,8 m unele de altele.

Nu este admisă nici călărirea vânatului şi nici punerea piciorului ostentativ pe acesta, considerându-se grave necuviinţe. Cu atât mai puţin se poate accepta fotografierea vânătorului în astfel de poziţii.

Împărţirea vânatului se face de regulă din tabloul de vânătoare. Vânătorii sunt aşezaţi în faţa acestui tablou, iar gonacii şi personalul în spate, păstrând împreună un moment de reculegere.

Apoi, organizatorul vânătorii, după câteva sunete de corn prin care marchează sfârşitul vânătorii, adresează cuvinte de mulţumire şi apreciere participanţilor – vânători, paznici de vânătoare şi gonaci -, face unele observaţii utile pentru viitor şi procedează la împărţirea vânatului.

Regulile sunt suficient de bine statornicite şi în această privinţă.

- trofeele, mai exact coarnele, colţii şi blănurile aparţin vânătorului care a dobândit vânatul;
- vânatul mic în blană sau carnea vânatului mare se împarte, în mod egal, tuturor vânătorilor participanţi la vânătoare.

Regula împărţirii vânatului mic sau a părţii care se cuvine din vânatul mare tranşat se stabileşte de organizator sau prin tragere la sorţi, după cum se cade de acord.

De obicei, organizatorul îmbie pe rând - într-o ordine care favorizează invitaţii, bătrânii, pe cei mai buni dintre camarazi sau pe alţii - să-şi ia fiecare vânatul sau partea sa de vânat. Încercarea de alegere a vânatului sau de cântărire a părţii de vânat care i se cuvine, precum şi alte asemenea gesturi ce dovedesc lăcomie, nu sunt de acceptat. Regula nescrisă obligă fiecare vânător să primească ceea ce a tras la sorţi sau ceea ce i se oferă, nu ceea ce a împuşcat, fiind obligat de buna cuviinţă să-i mulţumească organizatorului, chiar dacă în sine sa este nemulţumit. Excepţie se poate face doar în cazurile speciale, când este vorba de primul vânat şi se pune problema naturalizării piesei ori în alte asemenea cazuri, dar aceasta numai cu încuviinţarea prealabilă a organizatorului.

Eviscerarea vânatului rămas pentru valorificare, înainte sau după organizarea tabloului de vânătoare, trebuie făcută cu decenţa necesară, după ritualul unei operaţii care necesită cunoştinţe şi îndemnare. Nimic nu poate umbri mai mult frumuseţea unei zile de vânătoare decât măcelărirea inutilă a vânatului sau expunerea fetuşilor la vedere ori aruncarea acestora la câini.

Urmează, în final, masa vânătoarească.

Botezul vânătorului este un ritual care marchează intrarea vânătorului începător în categoria vânătorilor consacraţi. Se practică pentru fiecare specie principală de vânat, până la capră neagră. După ce vânătorul a fost botezat ca vânător de capre negre, nu mai poate fi botezat la nici o altă specie.

Indiferent de diversele puncte de vedere, botezul vânătorului se face cu nuiava şi niciodată foarte blând, pentru ca momentul să nu fie uitat. Cu acest prilej este bine să se amintească proaspătului vânător că *„focul greşit doare cu mult mai tare decât nuiava primită, motiv pentru care decât să tragă prost, mai bine să se lase de vânătoare”*.

I se mai pot reaminti, cu acest prilej, și câteva amănunte plăcute sau mai puțin plăcute din viața sa de proaspăt vânător, apoi în numele zeiței Diana este botezat prin 3 lovituri consecutive, la spate, cu o nuiă subțire.

Nașul este ales de vânător, nu desemnat, dintre vânătorii cei mai destoinici, obligatoriu botezat la specia de vânat pentru care este botezat noul vânător. De obicei, atunci când se dau loviturile cu nuiă, se trag și focuri de armă în sus.

5.10. Cinstește vânătoarea și ziua vânătorului !

Cu tabloul de vânătoare și împărțirea vânatului din tablou, ziua de vânătoare se apropie de sfârșit. Doar masa vânătorească mai poate prelungi plăcerea vânătorii.

Fie că este vorba despre o masă organizată la o cabană, canton sau un local specific, fie că vânătorii pun în comun, în jurul unui foc atârnat ad-hoc, merindele aduse în tolbă de acasă, masa vânătorească se transformă într-un moment de destindere, de relaxare și de voie bună, propice comunicării deschise și împrietenirii trainice.

Pentru unii dintre participanții la vânătoare, acesta pare să fie momentul cel mai plăcut și motivul principal al prezenței lor în teren. Pentru alții, motivul prezenței în teren îl poate constitui refugiarea în natură, plimbarea în aer curat sau pur și simplu dorința de a vâna.

Oricare ar fi motivul participării la vânătoare, prezența la masa vânătorească comună se constituie într-un fel de obligație, devenită tradiție în timp.

Niciodată nu au fost agreeți vânătorii care s-au grăbit să-și ia vânatul repartizat și să se retragă sub diverse pretexte.

Nici cei care s-au retras să își consume izolați ceea ce și-au adus în tolbă. Cu atât mai puțin cei care și-au făcut un obicei din a pofti la merindele altora, fără să le pună în comun și pe ale lor.

Butelcuțele trecute din mână în mână au partea lor de contribuție la înveselirea climatului și dezlegarea limbilor.

Numai că și în cazul unor astfel de mese vânătorești trebuie păstrată măsura, fiindcă:

- *limbuția nu este o podoabă a vânătorului, după cum nu sunt agreeate nici glumele grosolane și obscene; doar limbajul specific și glumele bune sunt sarea și piperul unei atmosfere vânătorești plăcute;*

- *nici lăudăroșenia și nici minciuna nu se potrivesc unui vânător corect; cu timpul, nimeni nu va mai crede un vânător mincinos, nici chiar atunci când va susține adevăruri;*

- *păcălelile prietenești, făcute fără răutate, sunt binevenite în societatea vânătorească; nu și tachinările exagerate sau glumele tendențioase;*

- *înjurăturile, semn de fire dură, se impun a fi eliminate din limbajul vânătorească;*

- *invidia, care este un mare păcat, se impune a fi și ea uitată ca atitudine la vânătoare, deoarece face rău tuturor și mai ales invidiosului.*

Ca în orice colectivitate, vânătorii trebuie să aibă răbdare să și asculte, nu numai să vorbească. Așa pot contribui, în mai mare măsură, la o atmosferă prietenească și astfel se vor face plăcuți ei înșiși.

Atât la organizarea mesei, cât și la curățarea locului acesteia de resturile rămase, trebuie să contribuie toți participanții. Este considerat un afront pentru natură lăsarea

locului, unde s-a servit masa, murdărit de resturile rămase de la ospăț. La fel trebuie considerat și gestul lăsării cartușelor trase în țiuțoare.

Fără îndoială că, în afara regulilor vânătorești prezentate, există multe alte obiceiuri care se impun a fi cunoscute și respectate. Sunt obiceiuri tradiționale care fac parte, într-un anumit fel, din patrimoniul culturii cinegetice autohtone, față de care există permanenta noastră obligație morală de a o îmbogăți.

Ziua vânătorului este, deocamdată, pentru vânătorii din România doar un început. Acest început se încearcă a fi statuat printr-un act juridic cu putere de lege. În acest sens a fost propusă ziua de 20 septembrie, înscrisă în calendarul ortodox ca zi a Sfântului Eustațiu. Propunerea a avut în vedere legenda conform căreia Eustațiu Plachida, pe când urmărea un cerb, a văzut între coarnea acestuia, după ce l-a strâmtorat pe o stâncă, o cruce luminată de o aureolă cerească pe care strălucea Mântuitorul răstignit și a auzit un glas divin întrebându-l: „Plachida de ce mă gonești?” Surprins și speriat, vânătorul a îngenuncheat și s-a rugat: „Doamne, învață-mă ce să fac.” Răspunsul a fost următorul: „Lasă-i viața acestui animal, du-te, caută un preot și te botează.” Urmând îndemnul Mântuitorului, Eustațiu a rămas o pildă de neuitat până în zilele noastre. Mitul, al cărui subiect l-a reprezentat mai târziu Sf. Hubertus, se bucură de o mare popularitate în lumea cinegetică preponderent catolică din Europa.

Legenda rămâne doar legendă, dar și motiv pentru stabilirea datei „Zilei vânătorului” la 20 septembrie, în România.

Desigur că intenția de a statua, la noi această zi depinde de sensibilitatea parlamentarilor față de patrimoniul nostru cultural-cinegetic și față de patrimoniul nostru cultural în general.

CAPITOLUL VI

REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE ȘI NAȚIONALE ÎN MATERIE DE MEDIU ȘI VÂNĂTOARE

6.1. Reglementări internaționale

6.1.1. Punere în temă

Degradarea habitatelor naturale la nivel planetar - prin fragmentarea acestora, defrișări, desecări, destufizări, mecanizare, pesticizare și poluare în general, precum și prin supraexploatarea resurselor naturale regenerabile - a condus, în timp, la extincția unor specii, la amenințarea altora și la vulnerabilitatea multora dintre cele pe care continuăm să le exploatăm.

Nici speciile de vânat nu au făcut excepție. Unele dintre acestea au dispărut deja, altele au fost trecute pe lista roșie a speciilor strict interzise a se mai vâna, iar multe dintre cele pe care continuăm să le vânam sunt astăzi vulnerabile, susceptibile de a îmbogăți lista roșie menționată.

Cauza a constituit-o și o constituie degradarea habitatelor, sub presiunea „civilizației”, nicidecum „vânătoarea”, restricționată de regulă la timp și fără menajamente pentru vânători. Totuși, fenomenul se perpetuează.

În acest context au apărut o serie de organisme naționale și internaționale de protecție a vânatului, apoi de protecție a mediului, care au militat și militează pentru promovarea principiilor și practicilor durabile în materie de management al activităților cu impact asupra mediului, printre care vânătoarea.

Au apărut și asociații extremiste care s-au declarat și se declară împotriva oricărui mod de a vâna și chiar de a utiliza noțiunea de „vânat”, ca termen generic pentru speciile de interes vânătoresc, considerând-o inadecvată fiindcă predestinează un anumit sfârșit tragic al faunei din această categorie.

Din astfel de controverse s-a conturat, începând încă din secolul trecut, ideea exploatării durabile a resurselor naturale regenerabile la nivel mondial, în principal pentru obținerea de fonduri financiare necesare protecției acestora și a mediului lor în general.

Ideea este valabilă și în activitatea de vânătoare.

Această activitate este percepută în prezent, atât de Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (I.U.N.C.), cât și de Comisia Europeană (C.E.), ca o activitate tradițională, desfășurată în scop de subzistență în fiordurile nordice și Africa Subsahariană, precum și pentru menținerea echilibrului în natură în celelalte zone ale lumii civilizate.

Federația Asociațiilor de Vânători și de Protecție a Faunei Sălbatică din Comunitatea Europeană (F.A.C.E.) și Consiliul Internațional al Vânătorii și Protecției Vânatului (C.I.C.), din care AGVPS din România face parte în calitate de membră cu drepturi depline, susțin acest concept al vânătorii practicate durabil.

Incertitudinile care se amplifică, din cauza posibilității de degradare a climatului general într-un ritm surprinzător, au favorizat în acest context conturarea ideii de conservare a biodiversității la nivel global și, mai ales, nevoia de cooperare internațională eficientă în acest sens.

România - care aparține geografic, istoric și prin tradiție civilizației europene - s-a înscris în acest efort comun al omenirii pentru salvagardarea mediului înconjurător și a aderat la o serie întreagă de convenții internaționale în profil, încheind acorduri și protocoale concrete în acest scop. În plus, a luat în considerare și respectă Directivele și Recomandările europene, toate reflectându-se corect în legislația noastră națională.

În timp ce convențiile, acordurile și protocoalele internaționale sunt înțelegeri pentru armonizarea efortului comun al statelor într-un anumit scop, directivele emise de U.E. au caracter de lege pentru statele membre. Nerespectarea întocmai a convențiilor, acordurilor și protocoalelor este sancționabilă, de către statele parte, prin măsuri coercitive luate în comun, pe când neimplementarea directivelor europene poate conduce la o amendare a statului în cauză și la trimiterea lui în fața Curții Europene de Justiție, la cererea Comisiei Europene.

Așadar, implementarea Directivelor europene, nu însă și a Recomandărilor, este obligatorie.

Politica U.E. pentru conservarea naturii în general și a păsărilor migratoare în special se bazează tocmai pe două directive, cunoscute sub denumirea de Directiva Păsări și Directiva Habitare. De asemenea, se bazează pe un instrument specific de finanțare „LIFE-NATURE” și urmărește, cu prioritate, crearea unei rețele ecologice europene, numită NATURA-2000, precum și implementarea exigențelor protecției naturii în celelalte domenii de activitate ale U.E., cum sunt agricultura, silvicultura, transportul și dezvoltarea regională.

România mai are foarte puțin de făcut până ce legislația națională va fi perfect compatibilă cu cea internațională, ca o consecință a alinierii celei dintâi la exigențele convențiilor, protocoalelor și acordurilor internaționale la care a aderat, precum și pentru respectarea întocmai a Directivelor și Recomandărilor Europene.

În același timp, vânătorii români vor trebui să înțeleagă și să respecte întocmai legislația îmbunătățită și, mai ales, să-și amelioreze imaginea, prin demonstrarea schimbării comportamentului vânătorec, care trebuie să fie, la rândul lui, în deplin acord cu noul concept al vânătorii desfășurate durabil.

6.1.2. Convenții, protocoale și acorduri internaționale referitoare la fauna de interes vânătorec

Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural

A fost încheiată în 16 noiembrie 1972, la Paris, de către Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (U.N.E.S.C.O.). România a aderat la această convenție prin Decretul nr. 187/1990, publicat în Monitorul Oficial nr. 46/31.03.1990.

Statele care au aderat la această convenție recunosc caracterul de universalitate al patrimoniului natural și se obligă să coopereze cu celelalte state, parte ale convenției, pentru a asigura o conservare eficientă a acestuia.

În ceea ce privește acest patrimoniu natural mondial, părțile și-au asumat următoarele obligații:

- să identifice și să delimiteze zonele din țară care pot constitui bunuri ale patrimoniului natural universal;
- să înființeze servicii de conservare și valorificare ale patrimoniului în discuție, încadrate cu personal corespunzător pregătit profesional și cu mijloace specifice;
- să favorizeze crearea de centre naționale în domeniul conservării și valorificării patrimoniului național;
- să extindă și să intensifice studiile și cercetările științifice în aceste zone.

România s-a înscris, de la început, în baza acestei Convenții, pe lista bunurilor de patrimoniu mondial, cu 45% din suprafața Deltei Dunării.

Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice

A fost încheiată sub egida UNESCO, la data de 6 februarie 1971, la Ramsar (Iran), de unde și denumirea de **Convenția de la Ramsar**. România a aderat la această Convenție prin Legea nr. 5/25.01.1991, publicată în Monitorul Oficial nr. 18/26.01.1991.

Atributele Biroului Permanent al Convenției de la Ramsar sunt îndeplinite de Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (I.U.N.C.).

Fiecare stat parte a Convenției s-a obligat:

- să delimiteze cel puțin o zonă umedă de importanță internațională, denumită și „sit Ramsar”, pe care să o comunice Biroului Permanent al Convenției;
- să elaboreze și să aplice propriile planuri de amenajare a teritoriului zonelor umede, așa încât să favorizeze conservarea acestora și utilizarea lor durabilă, în condiții în care să nu prejudicieze, în nici un fel, suveranitatea statului;
- să delimiteze, în interiorul sit-ului Ramsar stabilit, zone speciale pentru conservarea speciilor de păsări acvatice;
- să încurajeze structurile administrative care urmăresc conservarea zonelor și să favorizeze formarea personalului competent pentru administrarea, supravegherea și studierea acestor zone;
- să stimuleze cercetarea și schimbarea de date privind zonele umede.

La nivel mondial sunt desemnate peste 650 de zone Ramsar, din care în Europa peste 390, pe un teritoriu total de cca. 20.000.000 ha.

România a declarat sit Ramsar doar teritoriul Rezervației Biosferei Delta Dunării.

Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de floră și faună pe cale de dispariție – Convenția CITES

A fost adoptată la Washington în 3 martie 1973, a intrat în vigoare în anul 1975 și este ratificată în prezent de 87 de state. România a aderat la această convenție prin Legea nr. 69/15 iulie 1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 211/12 august.1994.

Convenția este patronată de Organizația Națiunilor Unite (O.N.U.).

Prin Convenție s-a urmărit reglementarea comerțului internațional cu exemplare sau părți din corpul unor exemplare aparținând speciilor de floră și faună sălbatică amenințate, dar și a unora vulnerabile, în scopul limitării acestui comerț, pentru o protecție mai eficientă a speciilor din aceste categorii.

Convenția condiționează practic toate operațiunile de export, import și/sau reexport, ale unor astfel de exemplare sau părți din astfel de exemplare aparținând speciilor amenințate și vulnerabile, de eliberarea unui certificat care să aibă la bază:

- acordul autorităților științifice ale statelor exportatoare/importatoare prin care se atestă că exportul/importul nu prejudiciază supraviețuirea speciei respective;
- garantarea, de către autoritatea publică centrală care răspunde de activitatea de recoltare și de valorificare a florei și a faunei sălbatice din statul exportator/importator, că „obiectul” comerțului a fost dobândit pe căi legale și că transportul acestuia, în situația în care se face în stare vie, nu incumbă riscul îmbolnăvirii, rănirii sau al tratamentului inadecvat.

Pentru aplicare unitară, Convenția este completată cu 3 anexe distincte - parte din această convenție - referitoare la:

- anexa I – lista speciilor amenințate cu dispariția, care au nevoie de certificat CITES pentru import, export și reexport;
- anexa II - lista speciilor vulnerabile, care, deși nu sunt amenințate cu dispariția, ar putea fi în cazul în care comerțul cu astfel de specii nu ar fi supus unor reglementări stricte;
- anexa III – lista speciilor pe care unele state din Convenție le declară supuse, în limitele competențelor naționale, unor reglementări care au drept scop restrângerea ori interzicerea comerțului.

Convenția nu limitează dreptul țărilor de a adopta măsuri interne mai stricte decât prevede aceasta.

Dintre speciile de interes vânătorească existente în România sunt înscrise, în anexele 1 și 2 ale Convenției, următoarele:

- în anexa 1: ursul, lupul și vidra;
- în anexa 2: pisica sălbatică.

În anexa 3 nu este înscrisă nici o specie.

Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice – Convenția de la Bonn

Constituie în esență un amendament adus Convenției CITES.

A fost încheiată în data de 23 iunie 1979, a fost adoptată la Bonn, de Consiliul Europei în data de 24.06.1982 și a intrat în vigoare începând cu data de 1.11.1983. România a aderat la această convenție prin Legea nr. 13/8.01.1998, publicată în Monitorul Oficial nr. 24/26.01.1998.

La 12.02.1998, Consiliul Europei a modificat, prin decizie a Conferinței părților, anexele acestei convenții.

Organul de decizie al Convenției este reprezentat de Conferința părților, care are ca organ consultativ Consiliul științific.

Convenția cuprinde două anexe:

- anexa 1 - specii migratoare amenințate;
- anexa 2 - specii migratoare care au o stare de conservare nefavorabilă și necesită acorduri internaționale pentru conservarea și gestionarea lor durabilă. Este vorba de speciile vulnerabile.

România nu are admisă la vânătoare nici o specie cuprinsă în anexa I. Are deocamdată admise la vânătoare câteva specii din anexa II și anume: prepelița, becațina și sitarul, alături de lișiță în bazinul Mării Negre. Pentru aceste 4 specii, ca de altfel

pentru toate celelalte specii migratoare, sunt asigurate însă, prin prevederile reglementărilor naționale, măsurile necesare de protecție eficientă și de garantare a unei exploatari durabile a lor, care incumbă aprobarea de cote de recoltă limitate în funcție de evoluția efectivelor.

Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor – Convenția de la Berna

A fost adoptată la Berna în data de 19 septembrie 1979, dar a intrat în vigoare mai târziu, la data de 6 iunie 1982. România a aderat la această convenție prin Legea nr. 13/1993, publicată în Monitorul Oficial nr. 62/25.03.1993.

Pentru punerea în aplicare a Convenției de la Berna funcționează un Comitet Permanent, care poate fi convocat de Secretariatul general al Consiliului Europei.

Convenția are drept scop conservarea speciilor de floră și faună sălbatică, precum și protecția habitatelor naturale ale acestora, ceea ce necesită o largă cooperare internațională în acest sens.

Pentru conservarea populațiilor de floră și faună la un nivel corespunzător nevoilor ecologice, fiecare parte contractantă are următoarele obligații:

- să ia măsurile legislative și administrative necesare pentru transpunerea prevederilor convenției în legislațiile și în reglementările naționale referitoare la conservarea speciilor de floră și faună sălbatică și a habitatelor lor naturale, acordând o atenție aparte speciilor amenințate și celor vulnerabile;
- să ia în considerare, în politica de amenajare și dezvoltare a teritoriului, necesitatea conservării florei și faunei sălbatice și a habitatelor acestora;
- să încurajeze procesul educațional și difuzarea informațiilor generale privind obligativitatea conservării speciilor și habitatelor.

Convenția prevede și posibilitatea unor derogări justificate de la prevederile acesteia, cu condiția ca aceste derogări să nu pericliteze în vreun fel conservarea speciilor amenințate și a celor vulnerabile.

De exemplu, în unele țări se pot vâna ursul, lupul, pisica sălbatică, vidra, nurca și alte specii strict protejate, cu condiția aplicării unui management credibil, care să susțină necesitatea extragerii pentru evitarea unor prejudicii aduse de acestea activităților umane și, totodată, să garanteze lipsa de amenințare a speciilor prin extragerea unui anumit număr de exemplare, într-o anumită structură.

Convenția cuprinde 4 anexe referitoare la:

- anexa 1 – specii de floră strict protejate;
- anexa 2 – specii de faună strict protejate - în care sunt cuprinse: hârciogul, lupul, ursul, vidra, nurca și pisica sălbatică;
- anexa 3 – specii de faună protejate – în care sunt cuprinse veverița, marmota, castorul, viezurele, hermelina, nevăstuica, jderii, dihorul pătat, râsul, cervidele, capra neagră și toate speciile de păsări de interes vânătorească, cu excepția porumbelului gulerat, graurului, coțofenei, gaiței, ciorilor grive, ciorii-de-semănătură și stâncuței;
- anexa 4 – mijloace și metode de vânatoare și alte forme de exploatare interzise - printre care: otrava, capcanele, lațurile, cleiurile, înregistratoarele de sunete, oglinzile și obiectele luminoase, lanternele, farurile, armele semiautomate cu mai mult de două cartușe în magazie, vehiculele în deplasare, explozivii, fileurile, dispozitivele de ochit pe timp de noapte și altele asemenea.

La 21 decembrie 1998, Consiliul Europei a adoptat, în numele comunității europene, Decizia Comitetului Permanent de modificare a anexelor 2 și 3 ale

Înapoi la CUPRINS

Convenției de la Berna. În ceea ce privește speciile de interes vânătorească, nu sunt schimbări remarcabile.

Părțile contractante pot adăuga, pentru creșterea rolului conservator, măsuri mai riguroase decât prevede Convenția. Pot cere însă și derogări și se pot și retrage oricând doresc și solicită acest lucru din această Convenție.

Derogările se cer în privința vânării unor specii strict interzise sau a comerțului cu specii interzise, cu condiția ca derogarea să nu dăuneze supraviețuirii populației speciei în cauză.

Convenția privind diversitatea biologică – Convenția de la Rio de Janeiro

A fost încheiată la Rio de Janeiro, în data de 5 iunie 1992, cu ocazia Conferinței Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare. România a aderat la această convenție prin Legea nr. 58/1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 199/2.08.1994.

Convenția recunoaște valoarea intrinsecă a diversității biologice la nivelul sistemelor ecologice, a diversității speciilor, a diversității genetice și a diversității etnoculturale a populațiilor umane, precum și valoarea economică, genetică, socială, științifică, educațională, culturală, recreativă și estetică a acestei biodiversități.

Pornind de la această recunoaștere, părțile convenției au stabilit obiectivele definitorii ale acesteia și anume:

- conservarea biodiversității și utilizarea durabilă a componentelor sale;
- împărțirea justă și echitabilă a avantajelor care decurg din exploatarea resurselor genetice, în special prin asigurarea accesului la acestea și transferul de tehnologie în domeniu.

Ca metodă de conservare, Convenția prevede atât conservarea „in situ”, care presupune conservarea ecosistemelor și componentele lor pe specii și habitate cu conservarea sau refacerea speciilor în mediul lor natural, cât și conservarea „ex-situ”, care presupune conservarea speciilor în afara ecosistemelor în care au fost integrate.

Convenția cuprinde și alte prevederi privind: reducerea efectelor nocive, schimbul de informații și cooperarea tehnică și științifică, studii de impact, educarea și sensibilizarea populației etc.

Protocolul de la Cartagena privind securitatea biologică

Conferința părților la Convenția privind diversitatea biologică de la Montreal, din data de 29.01.2000, a adoptat un acord suplimentar, cunoscut sub denumirea de Protocolul de la Cartagena privind securitatea biologică. Protocolul a intrat în vigoare la data de 11 septembrie 2003. România a ratificat Protocolul prin Legea nr. 59/2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 192 din 26/03/2003.

Protocolul are menirea de a proteja diversitatea biologică de potențialele riscuri pe care le reprezintă organismele modificate prin biotehnologii moderne. Această prevedere este o procedură de acord prealabil, în cunoștință de cauză, înainte de a autoriza importul de astfel de organisme pe teritoriul statelor parte la protocol, deoarece ar putea avea efecte adverse asupra conservării și utilizării durabile a diversității biologice.

Statele parte ale protocolului trebuie să convină și asupra elaborării și adoptării unor instrumente juridice internaționale clare pentru comerțul internațional cu organisme modificate genetic.

România, ca orice stat parte, trebuie să ia toate măsurile juridice și administrative necesare pentru implementarea obligațiilor ce decurg din protocolul în discuție în reglementările naționale care privesc acest aspect.

Acordul privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-urasiatice

Acordul de la Haga

A fost adoptat la Haga, în data de 16 iunie 1995, iar România a aderat la acest Acord prin Legea nr. 89/10 mai 2000, publicată în Monitorul Oficial nr. 236/30 mai 2000. Organul de decizie al acestui acord îl constituie Reuniunea Părților, care are stabilit un Comitet tehnic, cu sarcina de a furniza informații, de a acorda avize, de a face recomandări și de a pregăti rapoarte. Are, de asemenea, un secretariat propriu ca organ permanent de lucru.

Părțile contractante:

- pe deplin conștiente de faptul că păsările de apă migratoare reprezintă o parte importantă a diversității biologice, care trebuie conservată în interesul generațiilor viitoare și pentru beneficiile economice, sociale, culturale și recreaționale ce pot rezulta din conservarea durabilă a unor astfel de specii;

- convinse fiind că orice conservare trebuie să fie concepută durabil, ținând seamă de vulnerabilitatea datorată migrării pe distanțe lungi și dependenței de existența zonelor umede;

- recunoscând necesitatea de a acționa pentru oprirea declinului ori pentru conservarea unor specii de păsări migratoare care sunt sau riscă să devină vulnerabile;

- apreciind că un acord în acest sens și implementarea acestuia ar contribui semnificativ la conservarea păsărilor de apă migratoare și a habitatelor specifice;

au convenit următoarele:

- aria de aplicare a acordului, delimitată în anexa 1 la acord, care se suprapune ariei de migrare a păsărilor de apă migratoare african-urasiatice;

- măsurile ce trebuie luate și anume:

- protecția strictă a păsărilor de apă amenințate sau vulnerabile;
- utilizarea durabilă a celorlalte specii de păsări de apă migratoare;
- încurajarea protecției și refacerii habitatelor umede;
- interzicerea introducerii deliberate a păsărilor de apă non-native;

- un plan concret de acțiune, care cuprinde statutul celor 3 categorii de păsări de apă migratoare:

- *categoria A* – păsări a căror capturare este interzisă prin orice mijloace, ca și culegerea ouălor, deținerea lor în captivitate și comerțul cu acestea sau părți din acestea; din această categorie fac parte 4 specii de păsări ce se întâlnesc în România, care se impune a fi scoase din lista celor ce se vânează: rața-cu-ciuf, rața sunătoare, ferestrașul mare și ferestrașul moțat;
- *categoria B* – păsări a căror capturare trebuie legal reglementată, în scopul refacerii populațiilor lor până ce ating o stare de conservare favorabilă; din acest motiv, este interzisă capturarea lor în perioada de nidificare și pe parcursul întoarcerii spre locurile de nidificare; din această categorie fac parte 6 specii de interes vânătoresc întâlnite în România, pe care le amintim: gâsca mare, gărlița mare, rața fluierătoare, rața pestriță, rața sulițar și rața-cu-cap-castaniu;

- *categoria C* – celelalte specii din anexa 2 la Acord, pentru care nu se prevăd nici un fel de restricții, deoarece prezintă o stare favorabilă de conservare.

În România, speciile din categoria C sunt tratate, din punct de vedere vânătorec, ca și speciile din categoria B.

Derogări de la acest acord se pot face doar în situații de excepție: în interesul securității aeriene, în scopul repopulărilor, al reproducerii dirijate și în scopul cercetării științifice.

Părțile sunt obligate să adopte în legislația națională prevederile acestui acord.

6.1.3. Directive europene referitoare la conservarea speciilor de interes vânătorec și a habitatelor acestora

În Uniunea Europeană (U.E.), deciziile strategice referitoare la conservarea naturii, care includ și fauna de interes vânătorec, sunt luate la nivel comunitar. În acest scop, organismul competent al U.E., care este Consiliul Europei, emite directive. Aceste Directive sunt legi ale U.E., obligatoriu de respectat de toate statele membre. Statele membre au doar libertatea de a decide asupra modalităților de aplicare a prevederilor directivelor, nicidecum dacă le aplică sau nu.

Așadar, implementarea directivelor este obligatorie pentru toate statele membre ale U.E. și pentru cele în curs de aderare.

Politica U.E. în domeniul conservării naturii, care include și fauna de interes vânătorec, se realizează, în principal, prin două directive:

- Directiva Păsări
- Directiva Habitate

Aceste două directive asigură un cadru general pentru desfășurarea politicii de conservare a naturii, în două tipuri de rețele de arii protejate, și anume:

- arii special protejate – delimitate în baza Directivei Păsări;
- arii speciale de conservare – delimitate în baza Directivei Habitate.

Aceste două tipuri de arii protejate alcătuiesc împreună rețeaua ecologică transfrontalieră Natura 2000.

Procesul de aderare a României la U.E. presupune implementarea celor două directive menționate și definitivarea constituirii rețelei ecologice Natura 2000.

Această acțiune de constituire a rețelei Natura 2000 s-a suprapus unei alte inițiative de acest gen, de realizare a încă unei rețele internaționale de „arii de interes conservator special” denumită Emerald, delimitată însă în baza Convenției privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor (Convenția de la Berna).

Toate aceste arii special protejate, arii speciale de conservare și arii de interes conservator special conturează împreună rețeaua națională de arii naturale speciale, inclusă în rețelele internaționale Natura 2000 și Emerald.

Ele sunt considerate sanctuare de conservare și/sau de renaturalizare a ecosistemelor naturale circumscrise acestora, cu foarte multe restricții în privința desfășurării activităților tradiționale. Conform cerințelor, în aceste zone se va evita orice deranj cu efect semnificativ din partea omului, asupra obiectivelor protejate, habitate și/sau specii. Așadar, toate activitățile umane din interiorul acestor zone protejate – care au legătură cu agricultura, silvicultura, piscicultura, ocuparea terenului, dezvoltarea industrială, turismul etc. – vor fi restricționate. Din acest motiv, măsurile de management al ariilor protejate impuse prin reglementări legale, trebuie să fie dublate și de măsuri contractuale compensatorii, între reprezentanții administrației acestor arii și

Înapoi la CUPRINS

persoanele juridice și fizice cu drepturi reale de concesiionari sau proprietari în interiorul lor.

Obiectivele ambițioase ale rețelelor ecologice menționate vor implica, așadar, cheltuieli semnificative, asigurate din surse interne și cofinanțare externă.

În legătură cu politica U.E. în domeniul vânătorii și vânătorii s-au mai emis două directive și anume:

- Directiva carnea de vânat și sănătatea publică;
- Directiva armele.

Directiva Consiliului nr. 79/409 CEE, privind conservarea păsărilor sălbatice – Directiva Păsări

A fost adoptată de Consiliul Europei, constituit din reprezentanții guvernamentali (miniștrii) ai fiecărui stat membru, în anul 1979.

Consiliul Europei a constatat faptul că:

- un număr mare de specii de păsări din spațiul european a înregistrat deja regresii populaționale importante, ceea ce constituie un real pericol pentru conservarea patrimoniului natural;

- multe dintre speciile de păsări care trăiesc în Europa sunt migratoare, constituind un patrimoniu comun al țărilor situate de-a lungul căilor de migrație, de unde și responsabilitatea transfrontalieră a acestora;

- interesele comerciale pot determina presiuni exagerate asupra populațiilor unor specii de păsări migratoare;

- mijloacele și metodele de vânăre în masă și neselective nu mai pot fi acceptate și se impunea a fi complet interzise;

- conservarea păsărilor migratoare necesită o cercetare științifică atentă în privința evoluției efectivelor și o colaborare eficientă între statele membre în acest sens; și a adoptat directiva care privește:

- conservarea tuturor speciilor de păsări sălbatice din Europa și ale cuiburilor acestora;

- protecția, gestiunea și reglementarea exploatării durabile a populațiilor de păsări sălbatice din statele membre;

- obligativitatea statelor membre de a lua și alte măsuri necesare pentru conservarea populațiilor de păsări sălbatice din Europa, printre care conservarea și reabilitarea habitatelor acestor păsări;

Directiva are 5 anexe și anume:

- anexa I – care cuprinde speciile de păsări pentru care măsurile de conservare a habitatelor se iau în interesul supraviețuirii lor; în mod concret, anexa cuprinde speciile de păsări amenințate, speciile de păsări vulnerabile și speciile de păsări cu areale foarte restrânse, pentru care nu sunt admise uciderea sau capturarea, afectarea cuiburilor și ouălor, perturbarea liniștii în perioada de reproducere, deținerea în captivitate și comercializarea; dintre speciile de păsări care se vânează în România și în alte țări ale U.E., dar sunt cuprinse în anexa 1 a directivei europene, precizăm ierunca și cocoșul-de-munte;

- anexa II /1 – cuprinde speciile de păsări care pot fi vâdate, iar anexa II/2 - speciile de păsări care pot fi vâdate cu aprobarea Comisiei Europene;

- anexa III/1 – cuprinde speciile de păsări care pot fi comercializate, transportate pentru vânzare etc., anexa III/2 – speciile de păsări pentru care statele membre pot acorda autorizații de comercializare după consultarea Comisiei Europene, iar anexa

III/3 – statele membre care pot autoriza comercializarea anumitor specii de păsări înscrise, de asemenea, în anexă;

- anexa IV – menționează mijloacele interzise a se utiliza pentru capturare (lațuri, cleiuri, fileuri, chemători, surse luminoase, momeli otrăvite sau tranchilizante, arme semiautomate cu mai mult de două cartușe în magazie etc.);

- anexa V – stabilește obligațiile statelor parte pentru listarea speciilor amenințate, recenzarea lor și determinarea influenței extracțiilor etc.

Directiva Păsări este una dintre cele mai vechi directive europene, care instituie un sistem eficient de protecție a păsărilor sălbatice din Europa. Prin această directivă se recunoaște legitimitatea vânătorii, însă se și limitează ca număr de specii, perioade de vânare, metode etc. În plus, Directiva Păsări vizează conservarea speciilor de păsări listate în anexa 1 privind protecția habitatelor acestora, precizând desemnarea de „zone de protecție specială” – SPA – care fac parte din rețeaua Natura – 2000. Aceste zone SPA sunt amplasate în cele mai propice habitate, în care practicarea vânătorii și deranjul păsărilor sunt interzise.

În acord cu principiul subsidiarității, statele membre sau în curs de aderare sunt cele care fixează perioadele de vânătoare în conformitate cu cerințele biologice ale speciilor, prevăzute în directivă.

Directiva nu prevede nici un fel de excepții de la regimul de protecție statuat.

România, în calitate de stat membru al U.E., a fost preocupată de alinierea legislației proprii la prevederile directivelor U.E. și a implementat deja prevederile Directivei Păsări în România prin intermediul prevederilor Legii nr. 407/2006, modificată și completată.

Directiva Consiliului European nr. 92/43 EEC referitoare la conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice – Directiva Habitate

A fost adoptată de Consiliul de Miniștri al U.E. la data de 21 mai 1992.

Această directivă instituie un sistem eficient de conservare a biodiversității prin conservarea habitatelor naturale, precum și prin conservarea florei și faunei sălbatice, în special din categoriile celor amenințate și vulnerabile. Directiva Habitate reglementează și criteriile de selecționare a siturilor de importanță comunitară, plantele și animalele de interes comunitar, metodele și mijloacele de capturare, ucidere și transport etc.

Consiliul European, luând în considerare că:

- foarte multe habitate din Europa continuă să se degradeze și să amenințe, prin aceasta, conservarea unui important număr de specii aparținând patrimoniului natural comun;

- pentru menținerea habitatelor naturale și a speciilor de interes comunitar într-o stare de conservare favorabilă, se impune a fi desemnate zone speciale de conservare, reunite într-o rețea ecologică europeană coerentă;

- în fiecare zonă specială de conservare trebuie să fie aplicate toate măsurile necesare de conservare a habitatelor sau speciilor vizate, corect evaluate;

- statele membre sunt obligate să adopte și alte măsuri care să favorizeze conservarea habitatelor naturale și a speciilor de interes comunitar;

- problema este transfrontalieră, interesul comun și susținerea comunitară în limita mijloacelor financiare puse la dispoziție de organisme U.E.;

- trebuie încurajate deciziile politice de amenajare a teritoriului și de gestiune a peisajului care au în vedere conservarea habitatelor și a speciilor de floră și faună de interes comunitar;

- se impune ameliorarea cunoștințelor științifice și tehnice în domeniu, motiv pentru care cercetările și lucrările științifice trebuie stimulate;

- sunt indispensabile educarea și informarea generală referitoare la obiectivele menționate;

a hotărât, prin prezenta directivă, următoarele:

- definirea termenilor cu care operează directiva: conservare, habitate naturale, tipuri de habitate naturale de interes comunitar, tipuri de habitate naturale prioritare, stare de conservare a unui habitat natural, specii de interes comunitar, specii prioritare, stare de conservare a unei specii, zonă de importanță comunitară, zonă specială de conservare și specimen;

- obiectul directivei, care este asigurarea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale, a florei și a faunei sălbatice pe teritoriul european al statelor membre și luarea de măsuri de conservare sau reabilitare a acestor habitate și specii, în condițiile respectării exigențelor economice, sociale și culturale, precum și a particularităților regionale și locale ale fiecărui stat membru;

- înființarea unei rețele ecologice europene coerente de „zone speciale de conservare”, care să reunească tipurile de habitate naturale prevăzute în anexele 1 și 2, precum și „zonele de protecție specială” delimitate de statele membre în virtutea Directivei Păsări;

- obligativitatea fiecărui stat membru de a delimita zone speciale de conservare, care să facă parte din rețeaua Natura 2000;

- modalitățile de delimitare a zonelor speciale de conservare, pe baza criteriilor din anexa III și a informațiilor științifice pertinente, într-un termen de 6 ani de la adoptarea directivei;

- posibilitatea completării listei inițiale a zonelor speciale de conservare, de către Comisia Europeană, într-un termen de 3 luni de la sesizarea Consiliului Europei de către Comisie;

- obligativitatea statelor membre de a stabili toate măsurile necesare pentru conservarea zonelor speciale;

- posibilitatea cofinanțării implementării măsurilor de conservare a zonelor speciale din partea Comisiei Europene;

- protecția strictă a speciilor vegetale și animale enumerate în anexa VI, adică a celor de interes comunitar care necesită o astfel de protecție;

- derogarea de la interdicția de protecție strictă a speciilor din anexa IV, în condițiile speciale stipulate de directivă, cu condiția să nu existe o altă posibilitate de soluționare satisfăcătoare a problemelor, iar exploatarea să nu dăuneze conservării favorabile a speciilor;

- obligativitatea statelor membre de a se conforma Directivei Habitate în 2 ani de la notificarea lor și de a raporta despre rezultatele aplicării directivei la 6 ani după trecerea celor 2 ani;

- asistarea Comisiei Europene de un Comitet compus din reprezentanți ai statelor membre, prezidat de un reprezentant al acestei comisii;

Anexele directivei la care s-a făcut deja referire sunt:

- anexa I – tipuri de habitate naturale de interes comunitar a căror conservare necesită desemnarea de zone speciale de conservare;
 - anexa II – specii vegetale și animale de interes comunitar a căror conservare necesită desemnarea de zone speciale de conservare; dintre speciile de interes vânătorească în România, sunt cuprinse în această anexă următoarele: castorul, ursul, vidra și nurca; pentru aceste patru specii trebuie desemnate zone speciale de conservare în România;
 - anexa III – criteriile de selecție a zonelor susceptibile de a fi identificate ca fiind de importanță comunitară, pentru care trebuie desemnate ca zone speciale de conservare;
 - anexa IV – specii animale și vegetale de interes comunitar care necesită o protecție strictă; dintre speciile de interes vânătorească din România, sunt cuprinse în această anexă: castorul, ursul, lupul, vidra, nurca, râsul și pisica sălbatică;
 - anexa V – metode și mijloace de captură și omorâre și modalități de transport interzise.
- Prevederile Directivei Habitare au fost deja transpuse integral în legislația din România.

6.2. Reglementări naționale

6.2.1. Bazele juridice ale regimului vânătorii

Din timpurile cele mai vechi până spre finele Antichității, perioadă care a inclus și formarea statelor și a proprietății funciare, dreptul de a vâna a aparținut oricui și se putea exercita oriunde, oricând și oricum. Vânatul dobândit devenea, în acea vreme, proprietatea celui ce reușea să-l dobândească.

Legiuitorii romani, care au reglementat jurisdicția pentru prima dată, nu s-au atins de acest drept, statuând următoarele două principii în vânătoare:

- a) dreptul de a vâna aparține oricărui om, fiind un drept natural;
- b) vânatul viu și liber, putând trece dintr-un loc în altul după voia sa, este considerat „res nullius”, adică un bun care nu aparținea nimănui.

În condițiile dreptului roman, oricine putea vâna oriunde, chiar pe pământul altuia, fiind răspunzător doar de eventualele daune pricinuite proprietarului acestuia.

În Evul Mediu, locurile fără stăpân și cele comune au început să fie considerate ca aparținând suveranului. Vânatul a fost și el considerat, de asemenea, al regelui. Și nu numai vânatul de pe aceste terenuri fără stăpân și a celor comune, ci și vânatul de pe proprietățile particulare. Dreptul de vânătoare a devenit astfel un **drept regalian**, proprietarii de terenuri nemaiputând avea vreo pretenție în privința acestuia, fiindu-le interzis să-l omoare chiar și atunci când le producea prejudicii.

Marea Revoluție Franceză de la 1789, decretând abolirea tuturor privilegiilor feudale, a creat o mare dilemă în privința dreptului de vânătoare: cui aparține vânatul, tuturor oamenilor sau statului? Răspunsul nu a fost același în toate țările.

O soluție, adoptată în mai multe țări, a fost statuarea dreptului de vânătoare ca drept aparținând statului. Așadar, în multe țări dreptul de vânătoare a rămas un drept regalian.

În cele mai multe țări însă, în care proprietatea era considerată sacră și inviolabilă, dreptul de vânătoare a revenit proprietarului de teren, legiferându-se că

acesta are dreptul de a împiedica orice vânător să vâneze pe proprietatea sa. Dreptul de vânătoare a devenit, în acest caz, un **drept domenal** sau **drept funciar**.

În evul contemporan, abordarea dreptului de vânătoare a continuat să rămână diversificată în diferite țări.

Regimul domenal sau funciar a prezentat și prezintă însă două variante:

- a) **regim domenal nelimitat**, în care dreptul de vânătoare aparține proprietarului de teren indiferent de întinderea proprietății sale;
- b) **regim domenal restrictiv**, cu restricții în ceea ce privește întinderea (mărimea) proprietății, care nu putea fi mai mică de o anumită suprafață; aceasta a fost regimul juridic statuat în România, în perioada interbelică.

În toate țările cu regim domenal, vânatul viu a fost și este în continuare considerat „res nullius”, dar dreptul de vânătoare revine proprietarului de teren.

Regimul regal sau fiscal considera vânatul ca aparținând statului, asemenea dreptului de vânătoare, dând doar statului dreptul de a exploata fondul cinegetic în două moduri:

- a) direct, în regie proprie;
- b) prin concesiune, precum în România după cel de-al Doilea Război Mondial.

Concesionarea s-a făcut, la rândul ei, prin două modalități:

- a) statul elibera vânătorilor permise în baza cărora aceștia puteau vâna pe întreg teritoriul țării;
- b) statul arenda vânătorului dreptul de vânătoare în exclusivitate pe o anumită suprafață de teren și o anumită perioadă de timp.

Mai exista doar un al treilea regim vânătoresc și anume **regimul libertar**, un regim considerat al libertății absolute și generale de a vâna. În Europa nu se întâlnește însă un asemenea regim, considerat primitiv, motiv pentru care nu-l vom detalia.

6.2.2. Istoria dreptului de vânătoare în România

Până în secolul al XVIII-lea, dreptul de vânătoare nu a fost materializat prin legi scrise în Vechiul Regat, ci se respecta obiceiul pământului, derivat din dreptul roman. Românii, indiferent de starea lor socială, aveau libertate completă de a vâna oriunde și oricând, vânatul devenind proprietatea celui ce reușea să „pună mâna pe el”. În Hrisovul lui Constantin Mavrocordat, din anul 1744, se prevede la punctul 6: „*el (clăcașul) poate vâna slobod unde va voi*”.

La începutul sec. al XIX-lea, apar și în Principatele Române primele reglementări scrise privind vânătoarea, inspirate după modelul celor din țările apusene.

Condica lui Calimah în Moldova și Condica lui Caragea în Muntenia, aplicate între anii 1817 și 1832, sunt primele reglementări scrise care cuprind dispoziții referitoare la vânătoare. Dreptul de vânătoare aparținea încă oricui, mai ales în locurile neocupate, precum în vechiul drept roman. În aceste condiții, „*toate fiarele sălbatice se cuvîn apucătorului, chiar de s-au rănit mai înainte de altul*”.

În plus, a fost statuat că: „*proprietarul unei moșii nu poate lua cu sila vânatul ce altul a vânat pe moșia sa, dar are voie a-l opri să nu mai intre pe moșia sa cu scop de a vâna*”.

Libertatea țăranilor de a vâna a luat sfârșit în anul 1832, odată cu începutul dominației rusești. Se pune astfel, prin votarea Regulamentelor Organice, prima limită a dreptului de a vâna atât în Muntenia, cât și în Moldova. Dreptul de vânătoare se alătură

dreptului de proprietate asupra terenului. Numai proprietarul mai putea avea „*folosința de la mori, heleștee, păduri și altele asemenea*”.

După Unirea din 1859, mai exact în anul 1864, sunt aprobate Codul Civil și Codul Penal, care cuprind câteva dispoziții referitoare în mod special la vânătoare.

În Codul Civil, la art. 503, este cuprinsă o prevedere care se invocă și în prezent: „*orice animale sau zburătoare sălbatice care trec în cuprinsul nostru, se fac ale noastre, pe cât timp rămân la noi...*”. Codul Civil francez, după care a fost tradus art. 503 din Codul Civil (românesc), consideră însă animale sau zburătoare sălbatice: porumbeii și lapinii (iepurii) crescuți pe lângă casă, albinele și alte animale de cultură. În concluzie, preluarea în limba română a prevederii din Codul Civil francez s-a făcut oarecum greșit.

Codul Penal prevede, la rândul lui, închisoare sau amendă pentru furtul vânatului din parcuri închise și a păsărilor din cotețe, ca de altfel și pentru otrăvirea bălților.

Câteva dispoziții referitoare la vânătoare s-au adăugat în cuprinsul **Legii protecției rurale** din 25 decembrie 1868. Această lege a introdus în România două prevederi cu caracter de noutate: o perioadă în care vânătoarea este oprită și măsuri de protecție a cuiburilor și ouălor de păsări (folositoare agriculturii).

Prima lege specială de vânătoare, intitulată „**Lege asupra poliției vânatului**”, a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 170/2 februarie 1891, iar Regulamentul ei de aplicare un an mai târziu, în Monitorul Oficial nr. 236/28 ianuarie 1892. Această lege a fost în fapt o prescurtare a legii franceze de vânătoare din anul 1844.

Prin această lege se consfințește în România dreptul proprietarului de a exercita vânătoarea pe pământul ce-i aparține, recunoscându-i-se dreptul real de vânătoare pe proprietatea sa.

Nimeni nu mai are dreptul de a vâna pe proprietatea altuia fără consimțământul scris al proprietarului. Legea mai tratează perioadele de prohibiție pentru animalele care se consumă (în general 15 februarie – 15 august), mijloacele prohibite și vânătoarea pentru stârpirea animalelor dăunătoare, ultima admisă tot anul. Această lege mai interzicea vânătoarea în timpul nopții, folosirea altor mijloace de vânătoare decât arma de foc și dădea putere paznicilor de vânătoare să constate infracțiunile la lege.

Amenzile pentru încălcarea legii puteau fi dublate sau transformate în închisoare în caz de recidivă, mascare a braconierului pentru a nu fi recunoscut sau pentru reacția prin violența contra paznicilor, chiar particulari, de vânătoare. O mare carență a legii a constituit-o însă lipsa de reglementare a vânătorii pe terenurile statului, județelor și comunelor, unde vânătoarea a rămas liberă pentru oricine.

A doua lege de vânătoare, intitulată la fel ca și prima „**Lege asupra poliției vânatului**”, a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 286/28.03.1906. Ea a constituit un progres de necontestat față de prima, fiind de fapt o transcriere aproape completă a Legii franceze de vânătoare din anul 1844. Inovațiile acestei legi au constat în introducerea permisului de vânătoare, instituirea paznicilor publici și a paznicilor privați pentru paza vânatului, interzicerea vânătorii cu ogari, interzicerea prinderii dropiilor pe timp cu polei, reglementarea comerțului și traficului cu vânat etc.

Pedepsele pentru infracțiuni au fost și ele mărite.

Și această lege a fost completată printr-un Regulament de aplicare, publicat în Monitorul Oficial nr. 45 din 28 mai 1906. Regulamentul detalia perioadele prohibite pe specii, arendarea prin licitație publică a terenurilor de vânătoare pentru 6-10 ani, limitarea

exercitării dreptului de vânătoare pe suprafețe mai mici de 50 ha, premii pentru distrugerea speciilor stricătoare și răpitoare etc.

Din păcate, legea nu a putut fi aplicată întocmai, iar ignorarea importanței vânătorii ca factor economic a făcut ca în România, înainte de 1918, să nu se poată realiza o politică vânătorească de succes.

În Ardeal, dreptul de vânătoare a evoluat puțin diferit față de Vechiul Regat, fiind influențat de istoria sa.

Vânătoarea s-a menținut cu totul liberă până în secolele IX–X, când teritoriul Ungariei de mai târziu a fost ocupat de maghiarii nomazi, și încă o perioadă de timp după transformarea Ungariei în Regat Unit.

Printre primele restricții în exercitarea dreptului de vânătoare a fost restricția de a vâna duminica, impusă, sub pedeapsa confiscării calului și câinelui, de către regele Ștefan I (997-1038) care i-a creștinat pe unguri.

Restrângerea dreptului de a vâna, mai întâi pentru țărani și iobagi, a avut loc de abia în anul 1504, pe timpul domniei regelui Vladislav II, ca urmare a acordării acestui privilegiu nobililor.

Ulterior, în anul 1514, vânătoarea a fost oprită și pentru preoți, școlari, păstori și plugari.

Aceste restricții s-au menținut în Ardeal peste 300 de ani. Dar nu peste tot. În scaunele secuiești și orașele săsești, toți locuitorii erau egali în fața legilor și liberi să vâneze.

În timpul Principatului Ardealului (1542-1848), dreptul de vânătoare a prezentat și alte particularități locale. Privilegiile sașilor și ale secuilor s-au menținut, cel puțin în parte, până în anul 1876, ca de altfel și privilegiile nobililor unguri.

Nu aveau dreptul să vâneze liber doar românii, care au fost și au rămas majoritari în Ardeal. În edictul XLIV din 1620-1622 se prevedea expres: *„Românii să nu îndrăznească să poarte pușcă, tolbă, sabie, spadă de luptă, ghioagă, lance și alte arme cu excepția acelor care însoțesc căruțele încărcate, apoi păstorilor, morarilor, eliberaților, judecătorilor, cărciumarilor, servitorilor boierești, precum și oamenilor care servesc pe stăpânii lor cu armele, acelora care urmăresc pe bandiți sau îi păzesc.”*

Totuși, anumite categorii de români, aflați „în serviciu comandat” puteau purta arme și puteau vâna. Acești români vânători erau supuși unor dări către stăpânii moșiilor, dări în care intrau și produse vânătorești (carne, piei, blănuri etc.).

Sub dominația austriacă (1696-1848), au fost promulgate în Ardeal mai mult ordonanțe care se refereau indirect și la vânătoare, deși reluau problema dreptului cetățenilor de a purta arme. Pentru prima dată se introduce, prin Ordonanța din 1751, epocile de prohibiție la anumite specii de vânat.

În 21 august 1786, împăratul Iosef al II-lea a promulgat încă o ordonanță care-i poartă numele și care conține dispoziții foarte clare în ceea ce privește apărarea avutului particularilor și reparării daunelor pricinuite de vânat.

Vânarea pe teritoriu străin este, pentru prima oară, interzisă. Prin vânătoare se înțelege însă numai vânarea animalelor utile. Vânatul „stricăcios și răpitor” (mistreți, urși, lupi, vulpi, râși etc.) a rămas să fie vânat, în continuare, de oricine, oriunde, oricând și oricum. Ordonanța (Regulamentul) nu mai prevede, ceea ce constituie o involuție, perioade de prohibiție pentru vânarea anumitor specii de vânat.

Cu toată exigența autorității austriece, Ordonanța lui Iosef al II-lea nu a putut fi aplicată întocmai în Ardeal, datorită nesupunerii claselor privilegiate.

În preajma revoluției de la 1848, mai exact în anul 1847, a fost votată o lege de vânătoare care stipula că dreptul de vânătoare se cuvine numai „*domnului feudal de pământ*”.

A urmat perioada 1848-1867, când în Ardealul unit cu Ungaria sub regimul absolutist al habsburgilor au mai fost emise două ordonanțe privind vânătoarea prin care s-au stabilit epoci de ocrotire și s-au introdus permisele de vânătoare și cele de port-armă.

În anul 1872 a fost decretată în Ardeal și Ungaria prima lege de vânătoare de după abolirea privilegiilor nobiliare. Prin această lege s-a stabilit că dreptul de vânătoare este rezervat proprietarului solului, dacă acesta posedă cel puțin 200 de jugăre (115 ha) de teren. Dreptul de vânătoare al proprietarilor cu mai puțin teren trebuia arendat odată cu dreptul de vânătoare pe terenurile comunale, de către reprezentanții acestor comune.

S-a statuat astfel un regim domenal restrictiv în practicarea vânătorii, care s-a menținut în Ardeal până în anul 1918.

Istoria dreptului de vânătoare în **Bucovina** a fost identică cu cea din Vechiul Regat până în anul 1775, când această regiune a Moldovei a intrat, cu complicitatea Imperiului Turcesc, sub dominație austriacă.

După 1775, în Bucovina au fost impuse reglementările (ordonanțele) de care s-a amintit cu ocazia prezentării istoriei dreptului de vânătoare în Ardeal, așadar Ordonanța lui Iosef II (din anul 1786).

În urma revoluției din anul 1848, împăratul Austriei a dat patenta datată 1849, prin care a suprimat vechile privilegii nobiliare și a instaurat, mai devreme decât în Ardeal, regimul domenal restrictiv, acordându-i totuși fostului beneficiar o despăgubire. De la 1849, oricine, nobil sau nu, putea exercita dreptul de vânătoare pe proprietatea sa, cu condiția ca aceasta să aibă o întindere de minimum 200 jugăre (115 ha). Terenurile mai mici de 200 jugăre se arendau în bloc, de către comună, care împărțea venitul realizat din arendă proporțional cu întinderea fiecărui proprietar de teren. Termenul de arendare era statuat la 6-10 ani, iar arendașul trebuia să fie recunoscut ca vânător corect și să țină obligatoriu personal instruit pentru paza și protecția vânatului. În scopul exercitării vânătorii, se cerea posesia unui permis de port-armă și, ulterior, și a unui permis special de vânătoare (din anul 1886). Permisele se eliberau de prefecturi și de municipii, cetățenilor majori cu bună purtare și minorilor cu învoirea părinților.

Alte reglementări ale vremii mai priveau:

- judecarea pagubelor cauzate de vânat sau prin vânătoare de către prefecti;
- premiarea celor care vânau urși și lupi;
- interzicerea vânătorii la speciile de vânat util în perioadele de reproducere și creștere a puilor;
- interzicerea traficului și comerțului cu vânat în afara epocilor de vânătoare, cu excepția a 14 zile după închiderea acestor epoci.

Acest regim de vânătoare s-a menținut până în anul 1918.

Istoria dreptului de vânătoare în **Basarabia** este similară cu cea descrisă în Vechiul Regat până în anul 1812, când Basarabia a fost anexată Rusiei, și încă 15 ani în continuare.

Din 8 ianuarie 1827 s-au aplicat însă, în acest ținut românesc, Decretele imperiale rusești, inclusiv în domeniul vânătorii.

Această legislație vânătorească, săracă la început, a fost completată treptat prin noi decrete (ucazuri). Astfel în 2-3 martie 1839, împăratul Nicolae a interzis, pentru prima dată, vânătoarea pe terenurile străine fără permisiunea expresă a proprietarului, introducând astfel regimul domenal în Rusia și în Basarabia. În continuare, au fost date decrete de combatere a lupilor (1848), de interzicere a vânării zimbrilor, de protejare a unor specii etc.

De abia la 3 februarie 1892 legiuitorul rus a promulgat o lege specială de vânătoare, intitulată Regulamentele Vânătoarei, înglobată în Statutul Gospodăriei Rurale.

Principiile acestei legi, completate ulterior, au fost în general următoarele:

- vânătoarea se putea exercita în baza unui permis special de vânătoare, eliberat contra/cost de prefectul polițienesc sau administrativ, persoanelor majore cu bună purtare sau minorilor de peste 17 ani cu acceptul părinților;

- exercițiul dreptului de a vâna aparținea proprietarului în limitele moșiei sale, iar pe terenul altuia numai cu învoirea scrisă a acestuia; pe terenurile statului, arendarea dreptului de vânătoare se făcea de către Ministerul Agriculturii și Domeniilor, iar pe terenurile comune de către Consiliile comunale; dreptul de vânătoare pe mica proprietate țărănească putea fi cedat în bloc de către Consiliile comunale;

- epocile de vânătoare, diverse pentru diferite specii, se stabileau în funcție de nevoile de ocrotire ale acestora;

- era interzisă vânarea zimbrilor;

- uciderea răpitorilor cu păr și pene, precum și a câinilor și pisicilor care erau găsite vagabondând, se putea face tot anul;

- animalele periculoase pentru om și vitele sale se puteau vâna și pe pământul altora;

- în parcurile de vânătoare, în care vânatul nu putea intra sau ieși, vânătoarea era permisă tot anul.

De la Marea Revoluție din 1917 până în 1922, această lege a încetat să mai fie însă respectată, ceea ce a dus la decimarea vânatului în toată partea europeană a Rusiei.

Dreptul de vânătoare în România după Marea Unire

După războiul din 1914-1918, vânatul util se împușinase în toate Provinciile românești, iar cel răpitor, îndeosebi lupii, se înmulțise exagerat.

Pentru salvarea vânatului și organizarea unitară a vânătorii în România, a fost nevoie de o lege de vânătoare nouă, valabilă pe tot cuprinsul țării, obiectiv ce a fost realizat prin **Legea pentru protecția vânatului și reglementarea vânătorii**, publicate în Monitorul Oficial nr. 167 din 27 octombrie 1921.

Legea a constituit un real progres față de legea existentă în Vechiul Regat, în Ardeal și Bucovina, constituind la vremea ei un model după care s-au inspirat și alte țări din Europa.

Această lege a suferit unele modificări și completări, fiind promulgată doi ani mai târziu sub aceeași titulatură și publicată în Monitorul Oficial nr. 12 din 19 aprilie 1923.

Legea pentru protecția vânatului și reglementarea vânătorii, în forma sa din anul 1923, are la bază câteva principii:

- dreptul de vânătoare aparținea proprietarului de teren, dacă acesta avea o suprafață de minimum 100 de ha în proprietate, ceea ce definea un „*regim domenal cu restricțiunea minimului de întindere*”;

- principiul fondului de vânătoare, care nu tăgăduia dreptul de vânătoare al fiecărui proprietar pe terenul său mai mare de 100 ha, dar îl condiționa de posibilitatea ocrotirii vânatului pe acel teren;

- principiul ocrotirii obligatorii a vânatului, prin hrănire artificială, combaterea dăunătorilor, combaterea braconajului etc.;

- principiul încredințării controlului aplicării legii celor interesați, adică vânătorilor, prin legalizarea inspectorilor și paznicilor onorifici.

În lege au fost tratate detaliat problemele privind:

- dreptul la vânătoare și arendarea dreptului de vânătoare;

- modul de ocrotire obligatorie a vânatului;

- despăgubire pentru pagubele cauzate de vânat și în timpul vânătorii;

- perioadele în care vânătoarea era oprită;

- mijloacele prin care se putea vâna;

- împiedicarea braconajului;

- permisele de vânătoare și autorizațiile de vânătoare;

- taxele de vânătoare;

- înființarea societăților de vânătoare;

- colonizarea de vânat etc.

Prin textul acestei legi, a fost pentru prima dată recunoscută oficial, ca persoană morală (juridică), Uniunea Generală a Vânătorilor din România.

Cu toate dificultățile de implementare întâmpinate, această lege a reușit să fie totuși impusă, iar rezultatele ei nu au întârziat să se vadă, fiind remarcabile regional, mai ales înainte de cel de-al Doilea Război Mondial.

Dreptul de vânătoare în România după cel de-al Doilea Război Mondial

Avându-se în vedere starea deplorabilă în care ajunsese vânatul din spațiul românesc după cel de-al Doilea Război Mondial, precum și schimbările socio-economice profunde implementate forțat în perioada imediat următoare, a apărut necesară conceperea unei legi noi de vânătoare, finalizată sub denumirea de **Lege pentru organizarea economiei vânatului – nr. 231/1947** – publicată în Monitorul Oficial nr. 154/9 iulie 1947.

Această lege a fost amendată prin partea care se referă la vânătoare din H.C.M. nr. 535, publicată în Buletinul Oficial nr. 71/26 iunie 1951, și, ulterior, înlocuită prin **Decretul nr. 76/7 februarie 1953 cu privire la economia vânatului și pescuitului în apele de munte**, publicat în Buletinul Oficial nr. din 23/02/1953.

Un discutabil salt calitativ în domeniul legislației de vânătoare din România l-a constituit **Legea nr. 26/1976 privind economia vânatului și vânătoarea**.

Principiile acestei legi, asupra cărora ne vom opri în cele ce urmează, privesc:

- natura vânatului, care a fost considerat (după anul 1947) ca fiind o bogăție naturală de interes național, și dreptul de vânătoare, care a revenit statului, ceea ce a însemnat reînțoarcerea la un regim regal, favorabil gestionării unitare a vânatului, independent de interesele proprietarilor de teren;

- dezvoltarea economiei vânatului ca parte integrantă a planului de dezvoltare economico-socială, ceea ce a impus o gestionare durabilă a vânatului din România mai înainte de uzitarea termenului în Europa;

- protejarea, ocrotirea și îngrijirea obligatorie a speciilor de vânat care fac obiectul legii;

- practicarea vânătorii doar cu arma de foc ținută în mână, de către posesorii de permise de vânatoare și permise de armă.

Plecând de la aceste principii, în lege au fost abordate aspecte privind:

- administrarea fondurilor de vânatoare;

- gospodărirea vânatului;

- exercitarea vânătorii și valorificarea vânatului;

- speciile care fac obiectul vânătorii și perioadele de prohibiție a vânării lor;

- tarifele pentru stabilirea cuantumului despăgubirilor etc.

În textul Legii nr. 26/1976, ca și în celelalte reglementări din domeniul vânătorii de după anul 1953, se regăsește distinct definită Asociația Generală a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România – A.G.V.P.S. – ca „organizație obștească cu personalitate juridică și statut propriu”.

Indiferent de ceea ce se afirmă acum, ca urmare a aplicării cu consecvență a prevederilor acestei legi într-un cadru instituțional foarte clar și de către un corp de specialiști autentici în vânatoare, efectivele și calitatea vânatului românesc au atins cele mai ridicate niveluri populaționale și calitative în România. Probabil că niciodată în țara noastră nu vor mai putea fi atinse efectivele de vânat și vigoarea vânatului dinainte de 1989.

Aceasta și fiindcă mediul natural al vânatului a suferit deja o ușoară dar probabil ireversibilă degradare, care, pe măsura modernizării României, se va accentua.

6.2.3. Principiile Legii fondului cinegetic și a protecției vânatului nr. 103/1996

Transformările socio-economice petrecute în țara noastră după 1989, ca și necesitatea alinierii legislației române la reglementările internaționale în materie, au impus modificarea conținutului Legii privind economia vânatului și vânatoarea nr. 26/1976.

O nouă lege, intitulată **Legea fondului cinegetic și a protecției vânatului nr. 103/1996**, a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 235 din 27 sept. 1996 și a intrat în vigoare începând cu data de 26 oct. 1996. Conform prevederilor noii legi au fost statuate, cu caracter de principii, următoarele:

- fondul cinegetic național care cuprindea vânatul, bun public, și biotopul vânatului, a cărui componentă (terenul) putea fi bun public sau privat, a fost împărțit în unități de gospodărire cinegetică, denumite fonduri de vânatoare, cu suprafețe de minimum 5.000 ha la câmpie, 7.500 ha la deal și 10.000 ha la munte, ceea ce asigura o stabilitate relativă vânatului și premisele unei culturi cinegetice eficiente;

- vânatul, principala componentă a fondului cinegetic național, a rămas bun public, ceea ce îl scotea de sub riscul capriciilor proprietarilor de teren agricol și silvic; aceștia erau totuși recompensați cu 50% din arenda fondului de vânatoare pentru faptul că admiteau prezența vânatului și practicarea vânătorii pe suprafețele de teren care le aparțin;

- ministerul în atribuțiile căruia intra responsabilitatea administrării fondului forestier răspundea de strategia în domeniu, de reglementarea activității, de verificarea aplicării actelor normative în materie și de respectarea prevederilor contractelor de arendă; de asemenea, răspundea de urmărirea evoluției efectivelor de vânat și de aprobarea centralizată a cotelor anuale de recoltă;

- contractele de gestionare a fondurilor de vânătoare se încheiau pe minimum 10 ani, de către structurile ministerului menționat, cu asociațiile vânătoarești, cu Regia Națională a Pădurilor și cu instituțiile de învățământ de specialitate și care au obligația contractuală de a conserva efectivele de vânat la un anumit nivel și într-o anumită structură, stabilite ca fiind optime pentru biotop;

- vânătorii, români sau străini rezidenți în România, puteau gestiona fonduri de vânătoare numai dacă erau organizați în asociații vânătoarești și numai dacă erau calificați în acest sens printr-un examen de vânător, susținut în fața unei comisii naționale, după minimum un an de pregătire teoretică și practică în materie;

- numărul vânătorilor era limitat în funcție de suprafața fondului cinegetic, iar dobândirea calității de vânător se făcea strict în limita numărului de locuri disponibile din cadrul fiecărei organizații vânătoarești;

- vânătoarea se practica numai de către vânători, angajații gestionarilor fondurilor de vânătoare și studenți, în principal în scopul menținerii echilibrului agro-silvo-cinegetic, precum și pentru conservarea vigoriei și calității vânatului; în secundar, vânătoarea se practică și în scop social, iar în subsidiar și pentru rezultatele materiale care decurg din aceasta.

Și în această lege, precum în toate legile de după anul 1923 referitoare la vânătoare, se regăsește nominalizată Asociația Generală a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România – A.G.V.P.S. – persoană juridică de utilitate publică, care ajută autoritățile statului în îndeplinirea politicii cinegetice, subordonată țelului de gestionare durabilă a vânatului.

Prin conținutul acestei legi erau statuate regulile care privesc:

- administrarea și gestionarea fondului cinegetic în România;
- protecția vânatului, îngrijirea și ocrotirea acestuia;
- condițiile exercitării vânătorii;
- speciile admise și interzise la vânătoare;
- nivelul despăgubirilor pentru prelevarea ilicită de vânat;
- răspunderile și sancțiunile pentru încălcarea legii.

S-a apreciat, exclusiv prin prisma rezultatelor, că **Legea fondului cinegetic și a protecției vânatului** a fost una dintre cele mai eficiente reglementări în materie din Europa de Est, deoarece România a reușit să conserve biodiversitatea speciilor de vânat, în efective apreciabile de vânat sălbatic, de calitate superioară și, mai ales, să fie considerată o oază viabilă de mari carnivore din Europa.

6.2.4. Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic, nr. 407/2006, modificată și completată

S-a născut din anumite interese politice și economice de moment pentru înlocuirea legii nr. 103/1996, prin modificarea puțin inspirată a prevederilor acesteia. A fost publicată în Monitorul Oficial nr. 944/22.11.2006.

Așa cum se anticipase de către reprezentanții A.G.V.P.S. din România, prevederile noii legi nu erau aplicabile în totalitatea lor, motiv pentru care această lege a fost modificată de trei ori în doi ani. Astfel, o primă modificare s-a adus prin Legea nr. 197/2007, iar celelalte două, prin Legea nr. 215/2008 și O.U.G. nr. 154/2008.

După modificările și completările aduse, Legea nr. 407/2006 a căpătat o formă acceptabilă, aplicabilă și adusă în acord cu Directivele Europene Păsări și Habitate.

Nu puteam aprecia că în noua formă Legea nr. 407/2006 este mai favorabilă protecției fondului cinegetic decât vechea Lege nr. 103/1996, dar este actuală, trebuie cunoscută și, mai ales, trebuie respectată întocmai.

Principiile legii au rămas aceleași, așa încât este, teoretic, garantată conservarea efectivelor și vigoriei vânatului din țara noastră.

Practic, aplicarea legii depinde de oameni, în mod special de profesioniștii care stabilesc strategia de urmat, concep reglementările secundare, urmăresc evoluția efectivelor și stabilesc cotele de recoltă în fiecare an, în funcție de evoluția efectivelor.

Fiind o lege actuală, ea nu se impune a fi prezentată, ci se impune a fi lecturată, înțeleasă și, mai ales, respectată.

6.2.5. Alte legi cu implicații asupra gestionării faunei de interes vânătoresc și a habitatelor acesteia

Legea nr. 137/1995 - Legea protecției mediului

Legea a fost publicată, în forma inițială, în Monitorul Oficial nr. 304/30.12.1995.

Obiectul acestei legi cu caracter general îl constituie reglementarea protecției mediului, obiectiv de interes public major, pe baza principiilor și elementelor strategice care conduc la dezvoltarea durabilă a societății umane.

Principiile care au stat la baza legii sunt următoarele:

- precauție în luarea deciziei;
- conservarea biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural;
- utilizarea durabilă a resurselor naturale regenerabile;
- prevenirea riscurilor ecologice și producerii de daune;
- „poluatorul plătește”;
- antrenarea O.N.G.-urilor și populației în luarea și aplicarea deciziilor;
- dezvoltarea colaborării internaționale pentru asigurarea calității mediului.

Legea este structurată pe capitole și secțiuni:

Cap. I. – Principii și dispoziții generale;

Cap. II – Reglementarea activităților economice și sociale cu impact asupra mediului, în două secțiuni interesante pentru vânătoare și anume:

- Secțiunea 1 – procedura de autorizare;
- Secțiunea 2 – regimul substanțelor chimice și al pesticidelor;

Cap. III – Protecția resurselor naturale și conservarea biodiversității, cu cinci secțiuni și anume:

- Secțiunea 1 – protecția apelor și a ecosistemelor acvatice;
- Secțiunea 2 – protecția atmosferei;
- Secțiunea 3 – protecția solului, a subsolului și a ecosistemelor terestre;
- Secțiunea 4 – regimul ariilor protejate și al monumentelor naturii;

- Secțiunea 5 – protecția așezărilor umane.

Cap. IV – Răspunderi și sancțiuni.

Legea prezentată, cu modificările și completările ulterioare, este o lege adaptată acquis-ului comunitar.

Din prevederile ei rezultă că populațiile de floră și faună sălbatică nu pot fi exploatate economic decât în limita potențialului lor de regenerare.

Prevederea este valabilă și pentru speciile de interes vânătoresc.

Codul Silvic - Legea nr. 46/19.03.2008

Este o lege specială, care are ca obiect reglementarea modului de administrare a fondului forestier, proprietate publică sau privată a statului ori proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice, precum și modul de administrare a vegetației forestiere din afara acestui fond forestier.

Codul silvic cuprinde însă și unele prevederi importante pentru fondul cinegetic, din care amintim:

- ocrotirea, prin lege, a mamiferelor și păsărilor sălbatice, precum și a altor animale care prin rolul lor ecologic, economic și social constituie avuție de interes național;

- stabilirea răspunderii administrării unitare și raționale a fondului cinegetic în sarcina Autorității publice centrale care răspunde de silvicultură;

- împuternicirea Autorității publice centrale care răspunde de silvicultură de a emite ordine, alte reglementări și norme tehnice pentru gestionarea fondului cinegetic, fără a ține seamă de forma de proprietate asupra terenurilor pe care sunt arondate fonduri de vânătoare;

- dreptul personalului silvic care răspunde de ocrotirea, selecția și paza vânatului de a practica vânătoarea „ca atribuție de serviciu”, fără a poseda „permis de vânătoare”.

Deși unele prevederi din Codul Silvic referitoare la vânat și vânătoare sunt forțate, ele au fost reamintite pentru cunoaștere, fiind regăsite într-o altă exprimare și în legea specială care reglementează vânătoarea și protecția fondului cinegetic, nr. 407/2006, modificată și completată.

Legea nr. 82/1993 - privind constituirea Rezervației Biosferei Delta Dunării

Este o lege specială, publicată în M.O. nr. 283/7.12.1993, care a devansat promulgarea legii generale privind protecția mediului.

Din acest motiv și urmare a unor intervenții interesate, această lege a fost modificată prin O.U.G. nr. 112/2000, care a fost aprobată prin Legea nr. 454/2001. În continuare se lucrează pentru modificarea și completarea acestei legi.

Legea a avut drept scop constituirea, definirea, delimitarea și reglementarea administrării Rezervației Biosferei Delta Dunării, precum și împuternicirea Guvernului României pentru a stabili organizarea și funcționarea administrației acestei rezervații, cu avizul Autorității publice centrale care răspunde de protecția mediului și al Academiei Române.

Printre atribuțiile Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării (A.R.B.D.D.) se regăsește și aceea de „*stabilire, împreună cu titularul dreptului de administrare, a locurilor și condițiilor de desfășurare a activităților de vânătoare și pescuit sportiv.*”

Legea mai cuprinde câteva interdicții importante pentru protecția vânatului dintre care menționăm:

- interdicția recoltării și distrugerii ouălor, cuibarelor și locurilor de cuibărit ale păsărilor sălbatice;
- interdicția vânării păsărilor și a mamiferelor sălbatice, admise la vânătoare:
 - fără autorizare a vânătorii;
 - în zone interzise;
 - în perioade de prohibiție.
- interdicția vânării de mamifere și păsări sălbatice ocrotite de lege;
- interdicția utilizării de momeli toxice în scopul braconajului;
- interdicția pășunatului în zonele cu regim de protecție ecologică integrală;
- interdicția folosirii, în agricultură și silvicultură, a unor produse chimice neautorizate de A.R.B.D.D.;
- interdicția recoltării stufului sau a incendierii vegetației din cuprinsul R.B.D.D. fără autorizare din partea administrației rezervației;
- interdicția pășunatului în cuprinsul R.B.D.D. fără autorizarea administrației rezervației, cu excepția zonelor cu protecție strictă în care pășunatul și desfășurarea altor activități umane sunt strict interzise;
 - fotografierea sau filmarea în scop comercial fără plata taxelor legale;
 - producerea, prin orice mijloace, de zgomote intense în locurile de cuibărit sau de adăpost ale păsărilor;
 - debarcarea de turiști sau pasageri în zone interzise etc.

Legea nr. 5/2000 - privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate

Cunoscută și sub denumirea de Legea nr. 5/2000, a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 152/12.04.2000.

Legea are ca obiect aprobarea Planului național de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate, potrivit anexelor I-IV care fac parte integrantă din lege:

Anexa I – Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii;

Anexa II – Zone naturale protejate;

Anexa III – Valori ale patrimoniului cultural de interes național (monumente istorice de valoare națională excepțională);

Anexa IV – Zone construite.

Fără a intra în detalii, facem precizarea că în anexa I au fost enumerate rezervațiile biosferei, parcurile naționale și parcurile naturale declarate la acea dată și s-a stabilit localizarea acestora. În anexa II se regăsește gruparea geografică a zonelor naturale protejate, enumerate în anexa I.

Celelalte două anexe nu interesează din punct de vedere vânătoresc.

Ordonanța de Urgență nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice

A fost adoptată, în data de 20.06.2007, pentru compatibilizarea deplină a legislației naționale cu cea a Uniunii Europene în domeniul protecției naturii, ținându-se

seamă de prevederile Directivei Habitate, Directivei Păsări și unor Regulamente ale Consiliului (C.E.). a fost publicată în Monitorul oficial nr. 442 din 29.06.2007.

Prin Ordonanța de Urgență nr. 5/2007 se reglementează:

- scopul acesteia și noțiunile cu care operează;
- regimul diverselor categorii de arii naturale protejate și modul de administrare a acestora;

- conservarea habitatelor naturale și a speciilor sălbatice de floră și faună;
- conservarea altor bunuri ale patrimoniului natural;
- organizarea și exercitarea controlului;
- sancționarea încălcării prevederilor ordonanței.

Prin dispozițiile finale ordonanței în discuție s-au abrogat integral prevederile precedentei Ordonanțe de Urgență nr. 236/2000, aprobate prin Legea nr. 462/2001, privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice și, parțial, prevederile Ordonanței de Urgență nr. 195/2005 privind protecția mediului.

Ordonanța de Urgență nr. 57/2007 cuprinde 6 anexe, după cum urmează:

- anexa nr. 1 – scopul și regimul de management al categoriilor de arii naturale protejate;

- anexa nr. 2 – tipuri de habitate naturale a căror conservare necesită declararea ariilor speciale de conservare;

- anexa nr. 3 – specii de plante și de animale a căror conservare necesită desemnarea ariilor speciale de conservare și ariilor de protecție specială acvifaunistică; dintre speciile care necesită desemnarea unor astfel de arii în România enumerăm: hamsterul, castorul, lupul, ursul, vidra, nurca, râsul, dihorul pătat și cel de stepă, zimbrul, fundacii, pelicanii, stârcii, țigănușul, lopătarul, gărlița mică, găscă-cu-gât-roșu, călifarul, rața arămie și rața roșie;

- anexa nr. 4A – specii de interes comunitar/specii de animale și plante care necesită o protecție strictă; dintre speciile cuprinse în această anexă enumerăm: castorul, hârciogul, râsul și zimbrul;

- anexa nr. 4B – specii de interes național/specii de animale și plante care necesită o protecție strictă; dintre acestea enumerăm elanul;

- anexa nr. 5A – specii de interes comunitar/specii de plante și animale de interes comunitar, cu excepția speciilor de păsări, a căror prelevare din natură și exploatare fac obiectul măsurilor de management; dintre aceste specii enumerăm: șacalul, jderul de copac, dihorul comun

- anexa nr. 5B – specii de importanță națională/specii de plante și de animale de interes național ale căror prelevare din natură și exploatare fac obiectul măsurilor de management; dintre aceste specii enumerăm: iepurele, lapinul, veverița, marmota, nutria, câinele enot, vulpea, jderul-de-piatră, hermelina, nevăstuica, nurca americană, bursucul, căpriorul, cerbul comun, cerbul lopătar, muflonul și mistrețul;

- anexa nr. 5C – specii de interes comunitar a căror vânare este permisă: găscă mare, gărlița mare și găscă-de-semănătură, majoritatea speciilor de rațe, ierunca și cocoșul-de-munte, potârnichea, prepelița și fazanul, găinușa-de-baltă și lișița, becațina comună, becațina mică și sitarul-de-pădure, porumbeii sălbatici, turturica și guguștiucul, ciocârliă, ciorile, coțofana și gaița, graurii și sturzii;

- anexa nr. 5D – specii de păsări de interes comunitar a căror comercializare este permisă: rața mare, fazanul, potârnichea și porumbelul gulerat;

- anexa nr. 5E – specii de păsări de interes comunitar a căror comercializare este permisă în condiții speciale: gâsca mare, gărlița mare, rața fluierătoare, rața mică, rața sulițar, rața lingurar, rața neagră, cocoșul-de-munte, lișița, becațina comună, becațina mică și sitarul-de-pădure;

- anexa nr. 6 – metode și mijloace de capturare și ucidere și modalități de deplasare interzise în vederea capturării și uciderii; dintre acestea enumerăm, fără a le epuiza, următoarele: arme automate sau semiautomate cu mai mult de două cartușe în magazie, arbalet, otrăvurile, gazele toxice, capcanele neselective, fileurile, explozivii, dispozitivele de ochit pe timp de noapte, mijloacele de iluminare a țintelor, surse luminoase, oglinzi, aparatură audio, dispozitive electrice și electronice capabile să ucidă sau să amețească și animale captive, eventual orbite sau mutilate, utilizate ca momeală vie;

- anexa nr. 7 – criteriile pentru selectarea siturilor eligibile în vederea identificării cu situri de importanță comunitară și pentru desemnarea lor ca arii speciale de conservare;

- anexa nr. 8 – studii și cercetări necesare pentru asigurarea protecției, managementului și utilizării durabile a populațiilor speciilor de păsări.

După cum se poate constata, Ordonanța de Urgență nr. 57/2007 este foarte importantă de lecturat, de înțeles și de respectat, pentru managerii vânatului și vânători.

Legea nr. 205/2004 – Lege privind protecția animalelor

Este o lege specială, publicată în Monitorul Oficial nr. 531/14.06.2004, prin care se reglementează măsurile necesare pentru asigurarea condițiilor de viață și bunăstare ale animalelor cu sau fără deținător.

În sensul acestei legi, se consideră act de cruzime față de animale următoarele fapte:

- omorârea animalelor din perversitate, precum și prin *practicarea tirului pe animale domestice sau animale captive*;

- folosirea de animale vii pentru dresajul câinilor sau pentru a controla agresivitatea acestora.

Legea mai reglementează:

- condițiile privind deținerea animalelor;
- condițiile privind comerțul cu animale și transportul acestora;
- condițiile tăierii și uciderii animalelor;
- folosirea animalelor în scopuri științifice;
- sancțiunile pentru nerespectarea legii.

Din această lege, o prevedere este foarte importantă pentru vânători și anume: *interdicția tirului pe animale captive*. Or, captive sunt toate speciile de interes vânătoresc din grădinile zoologice, din crescătorii de vânat și din țarcurile și complexurile de vânătoare.

6.3. Statutul Asociației Generale a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Art. 1. - (1) Asociația Generală a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România, succesoare de drept a Uniunii Generale a Vânătorilor din România
Înapoi la CUPRINS

(U.G.V.R.), înființată în anul 1919, recunoscută ca persoană juridică prin legea promulgată prin Decretul Regal nr. 1.393/1923, reorganizată ca Asociația Generală a Vânătorilor din România (A.G.V.R.) prin Decretul nr. 211/1948 și ca Asociația Generală a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 3.126/1953, instituționalizată ca atare prin prevederile actelor normative adoptate ulterior în legătură cu vânatoarea, pescuitul și regimul armelor, definită expres prin prevederile Legii nr. 26/1976 privind economia vânatului și vânatoarea și ale Legii fondului cinegetic și a protecției vânatului nr. 103/1996, republicată, este menținută în ființă prin efectul înscrierii în registrele speciale ale asociațiilor și fundațiilor și recunoscută ca fiind de utilitate publică prin Hotărârea Guvernului nr. 259/2001.

(2) Asociația Generală a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România, denumită în continuare A.G.V.P.S., este persoană juridică de utilitate publică și de drept privat, apolitică, fără scop lucrativ, cu patrimoniu propriu, distinct și indivizibil.

(3) A.G.V.P.S. are denumire, sediu, patrimoniu, siglă și drapel proprii; durata funcționării acesteia este nedeterminată; modelele siglei și drapelului sunt prezentate în anexele nr. 1 și 2.

(4) A.G.V.P.S. este înscrisă în Registrul asociațiilor și fundațiilor de la Judecătoria Sectorului 2 București sub nr. 4 din 31 mai 2000 și în Registrul național al persoanelor juridice fără scop patrimonial sub nr. 1.561/A/2000.

(5) A.G.V.P.S. are sediul în municipiul București, Calea Moșilor nr. 128, sectorul 2.

Art. 2. - (1) A.G.V.P.S. este constituită din organizațiile de vânători și/sau de pescari sportivi constituite pe principiul liberei asocieri și afiliate la aceasta, pe care le reprezintă în plan intern și internațional.

(2) Afilierea organizațiilor de vânători și/sau de pescari sportivi la A.G.V.P.S. se face potrivit prezentului statut.

(3) Numărul organizațiilor care se pot afilia la A.G.V.P.S. este nelimitat.

Art. 3. - A.G.V.P.S. este afiliată la Consiliul Internațional al Vânătoriei și al Protecției Vânatului (CIC), la Confederația Internațională de Pescuit Sportiv (CIPS) și la Federația Asociațiilor de Vânătoare și Conservare a Faunei Sălbatică din Uniunea Europeană (FACE)

Art. 4. - (1) A.G.V.P.S. are următoarele atribuții:

a) susține activitățile de conservare a biodiversității și de protecție a faunei de interes cinegetic și piscicol, precum și a mediilor naturale de dezvoltare a acesteia;

b) reprezintă și apără interesele organizațiilor afiliate, ale membrilor și personalului angajat al acestora în fața autorităților interne și internaționale;

c) aprobă afilierea sau, după caz, excluderea organizațiilor de vânători și/sau de pescari sportivi legal constituite, potrivit criteriilor cuprinse în prezentul statut; înregistrează și ține evidența acestor organizații și a membrilor vânători ai acestora;

d) armonizează interesele organizațiilor afiliate și mediază neînțelegerile dintre acestea;

e) acordă sprijin și asistență de specialitate;

f) organizează reuniuni, conferințe, simpozioane, expoziții, competiții sportive în profil și alte manifestări cinegetice și de pescuit sportiv și participă la astfel de manifestări în țară și în străinătate;

g) înființează, în condițiile legii, cluburi, fundații și unități economice ori desfășoară activități economice și agricole cu caracter accesoriu, cuprinse în codurile

CAEN 0149, 0170, 0312, 0322, 3311, 4619, 4690, 4723, 4761, 5210, 5510, 5629, 5814, 6820, 9319 și 9499;

h) editează și difuzează publicații în domeniul cinegetic și halieutic și sprijină editarea și difuzarea unor lucrări de specialitate destinate instruirii candidaților și membrilor organizațiilor afiliate;

i) formulează inițiative legislative sau propuneri și observații, în calitate de organizație neguvernamentală de utilitate publică interesată de îmbunătățirea unor acte normative și instrucțiuni în domeniul specific de activitate;

j) ține evidența câinilor de vânătoare și eliberează atestate de origine, permisele și semnele distincte pentru câinii de vânătoare proprietatea organizațiilor afiliate și a membrilor acestora;

k) tipărește, înscrie și distribuie carnetele de membru și permisele de vânătoare pentru organizațiile afiliate;

l) sprijină activitatea de pregătire și de promovare a noilor membri ai organizațiilor afiliate, prin elaborarea și punerea la dispoziție a materialelor bibliografice necesare și prin participarea la examinare; coordonează activitatea de perfecționare a pregătirii personalului propriu și al organizațiilor afiliate;

m) susține activitățile de prevenire și de combatere a braconajului, organizate de asociațiile membre;

n) monitorizează respectarea legii și a statutului propriu de către organizațiile afiliate;

o) promovează imaginea activității cinegetice și halieutice din România, la nivel național și internațional;

p) sprijină și participă la activități de cercetare științifică specifice faunei de interes cinegetic și piscicol;

r) alte atribuții stabilite prin lege și prin reglementările în domeniu.

(2) Atribuțiile A.G.V.P.S. pot fi completate operativ, în funcție de necesități, de către Consiliul A.G.V.P.S., urmând să fie supuse ratificării primului congres.

CAPITOLUL II

Structura A.G.V.P.S.

Art. 5. - A.G.V.P.S. este forul de reprezentare a organizațiilor membre, compuse din vânători și/sau pescari sportivi, care sunt legal constituite și afiliate la aceasta potrivit prezentului statut.

Art. 6. - Organele A.G.V.P.S. sunt:

a) Congresul, cu atribuții de adunare generală;

b) Consiliul, cu atribuții de consiliu director;

c) Comisia de cenzori.

Art. 7. - (1) Congresul este organul suprem de conducere al A.G.V.P.S., constituit din delegații aleși de adunările generale ale organizațiilor afiliate în acest scop, potrivit normei de reprezentare, pentru o perioadă de 5 ani.

(2) Norma de reprezentare este de un delegat la 300 de vânători și, respectiv, de un delegat la 1.500 de pescari sportivi, cu drept de vot și cu o vechime mai mare de 5 ani într-o asociație afiliată.

(3) Organizațiile afiliate care nu îndeplinesc condițiile normelor de reprezentare se pot grupa, pentru a desemna prin consens un reprezentant al acestora, cu drept de vot, potrivit normei de reprezentare.

(4) Organizațiile afiliate care nu îndeplinesc condițiile normei de reprezentare și nu se grupează pentru a-și desemna un delegat cu drept de vot pot fi reprezentate în congres de către un delegat în calitate de invitat.

(5) Calitatea de delegat la congres se pierde prin deces, renunțare în scris, revocare sau prin pierderea calității de membru vânător și/sau de pescar sportiv.

(6) Înlocuirea delegaților la congres se face de adunarea generală a organizației afiliate al cărei delegat a pierdut calitatea, respectându-se principiul reprezentativității.

Art. 8. - (1) *Congresul se convoacă anual în sesiune ordinară, iar în sesiune extraordinară ori de câte ori este necesar, de către Consiliu, președinte, director general sau la cererea unor organizații afiliate care însumează cel puțin o treime din numărul membrilor vânători și pescari sportivi înscrși în evidențele tuturor organizațiilor afiliate, adresată Consiliului A.G.V.P.S.*

(2) O dată la 5 ani, după desfășurarea adunărilor generale de alegeri la organizațiile afiliate, Congresul alege președintele, 3 vicepreședinți și 16 membri ai Consiliului, precum și Comisia de cenzori.

(3) În situații de excepție, Congresul poate prelungi mandatul membrilor Consiliului A.G.V.P.S. pentru o perioadă de până la un an.

Art. 9. - *Congresul are următoarele atribuții:*

a) dezbate și aprobă anual raportul de activitate al Consiliului, bilanțul contabil, raportul Comisiei de cenzori, programul de activitate și bugetul de venituri și cheltuieli; la încetarea mandatului membrilor Consiliului, se pronunță asupra gestiunii pe perioada îndeplinirii mandatului;

b) dezbate și stabilește strategia A.G.V.P.S.;

c) alege președintele, vicepreședinții și membrii Consiliului și aprobă, când este cazul, angajarea directorului general;

d) alege Comisia de cenzori;

e) modifică Statutul A.G.V.P.S. și Statutul-cadru al organizațiilor afiliate la A.G.V.P.S., prevăzut în anexa nr. 3;

f) hotărăște cu privire la afilierea A.G.V.P.S. la organizații și organisme internaționale de profil;

g) alege reprezentanții A.G.V.P.S. în organismele interne și internaționale din care asociația face parte;

h) soluționează contestațiile împotriva hotărârilor de excludere și de respingere a cererii de afiliere;

i) aprobă Regulamentul privind dobândirea carnetului de membru al unei organizații afiliate;

j) aprobă Normele unitare de desfășurare a adunărilor generale de alegeri la nivelul organizațiilor afiliate;

k) ratifică sau anulează, după caz, hotărârile Consiliului luate în situații deosebite, care sunt în competența sa;

l) acordă titlul de "Membru de onoare al A.G.V.P.S.", potrivit criteriilor adoptate în acest sens;

m) stabilește condițiile de reciprocitate privind practicarea vânătorii și pescuitului recreativ-sportiv între membrii asociațiilor afiliate;

n) îndeplinește orice alte atribuții potrivit legii.

Art. 10. - (1) *Consiliul conduce activitatea A.G.V.P.S. în intervalul dintre ședințele Congresului și este alcătuit din președinte, 3 vicepreședinți și director*

general, ca membri de drept, și un număr de 16 membri, toți cu o vechime mai mare de 10 ani într-o organizație afiliată, desemnați pe grupe de județe.

(2) La lucrările Consiliului pot participa cu drept de vot și foștii președinți ai A.G.V.P.S., în calitate de președinte de onoare, dacă își păstrează calitatea de membru al unei organizații afiliate.

Art. 11. - Consiliul se reunește în ședințe ordinare o dată pe trimestru și în ședințe extraordinare ori de câte ori este necesar, la convocarea președintelui, a directorului general sau la cererea a cel puțin unei treimi din numărul membrilor acestuia.

Art. 12. - Consiliul are următoarele atribuții:

a) duce la îndeplinire hotărârile Congresului;

b) prezintă în Congres raportul de activitate și execuția bugetară pe perioada anterioară;

c) propune programul de activitate și bugetul de venituri și cheltuieli pe anul în curs, rectifică, în caz de nevoie, bugetul de venituri și cheltuieli;

d) stabilește atribuțiile și responsabilitățile vicepreședinților A.G.V.P.S. și ale membrilor săi;

e) hotărăște cu privire la afilierea organizațiilor noi sau la excluderea organizațiilor afiliate, potrivit criteriilor cuprinse în prezentul statut;

f) avizează propunerile de angajare și desfacere a contractului de muncă pentru directorii asociațiilor afiliate potrivit criteriilor adoptate;

g) propune angajarea directorului general și aprobă criteriile de angajare a personalului A.G.V.P.S. și al asociațiilor afiliate;

h) arbitrează divergențele dintre organizațiile afiliate, în scopul armonizării intereselor acestora;

i) aprobă organigrama, statul de funcții, grila de salarizare, regulamentul de organizare și funcționare, regulamentul de ordine interioară și contractul colectiv de muncă;

j) hotărăște nivelul salarizării și premiarea ori sancționarea directorului general, după caz;

k) aprobă componența corpului de arbitri, pe domenii de activitate competițională;

l) aprobă modelul uniformelor, semnele distinctive ale funcțiilor și Regulamentul privind portul uniformelor pentru personalul A.G.V.P.S. și al organizațiilor afiliate;

m) aprobă propunerile de înființare a unor fundații și unități economice proprii, în vederea obținerii surselor de finanțare necesare realizării scopului A.G.V.P.S.;

n) aprobă componența delegațiilor care reprezintă A.G.V.P.S. în relațiile internaționale;

o) coordonează relațiile A.G.V.P.S. în plan internațional și stabilește cadrul colaborării organizațiilor afiliate cu organizații cu preocupări similare din străinătate;

p) aprobă înstrăinarea, casarea sau scoaterea din uz a mijloacelor fixe și, respectiv, a obiectelor de inventar care aparțin A.G.V.P.S., cu avizul Comisiei de cenzori;

r) acordă recompense și premii, diplome și medalii de merit;

s) în mod excepțional și numai motivat, poate lua hotărârile prevăzute la art. 9 lit. e), f), g), h), i), j), l), m) și art. 13 lit. e), ce țin de competența Congresului, pe care le supune ratificării acestuia la prima reuniune;

t) îndeplinește orice alte atribuții potrivit legii și prezentului statut.

Art. 13. - Președintele A.G.V.P.S. are următoarele atribuții:

a) prezidează reuniunile Congresului;

b) prezidează reuniunile Consiliului la care se discută proiectele strategiei A.G.V.P.S., rapoartele anuale de activitate, execuția bugetară, programul de activitate și proiectul bugetului de venituri și cheltuieli;

c) prezidează și alte reuniuni ale Consiliului la care ia parte;

d) urmărește ducerea la îndeplinire a hotărârilor Congresului;

e) încheie, modifică și desface contractul individual de muncă al directorului general, la propunerea Consiliului, cu aprobarea Congresului.

Art. 14. - Directorul general al A.G.V.P.S. are următoarele atribuții:

a) asigură ducerea la îndeplinire a hotărârilor Congresului și Consiliului;

b) reprezintă A.G.V.P.S. în relațiile cu organizațiile afiliate, precum și cu organizații, organisme și instituții din țară și din străinătate;

c) propune Consiliului componența delegațiilor care reprezintă A.G.V.P.S. în relațiile cu organismele internaționale la care este afiliată;

d) consiliază conducerile organizațiilor afiliate și le susține interesele legitime;

e) exprimă punctul de vedere legitim al organizațiilor afiliate în relația cu autoritățile publice centrale, dacă președintele sau Consiliul nu hotărăște altfel;

f) administrează patrimoniul A.G.V.P.S. și angajează prin semnătura sa operațiunile patrimoniale;

g) elaborează proiectul programului de activitate și proiectul bugetului de venituri și cheltuieli și urmărește, după aprobare, realizarea acestora;

h) propune organigrama, statul de funcții și grila de salarizare pentru angajații A.G.V.P.S.;

i) întocmește și supune spre aprobare proiectele regulamentului de organizare și funcționare și ale regulamentului de ordine interioară ale A.G.V.P.S.;

j) încheie, modifică și desface contractele individuale de muncă ale personalului angajat în cadrul A.G.V.P.S.; aplică sancțiunile disciplinare prevăzute în Codul muncii;

k) coordonează activitatea personalului angajat în cadrul A.G.V.P.S.;

l) premiază personalul angajat și membrii organizațiilor afiliate pentru activități desfășurate în sprijinul A.G.V.P.S. și al organizațiilor afiliate;

m) ia, în situații de urgență, decizii care țin de competența Consiliului și a președintelui, pe care le aduce în cel mai scurt timp la cunoștință acestora;

n) decide și ia orice alte măsuri în conformitate cu prevederile legii și ale prezentului statut.

Art. 15. - (1) Pe lângă Consiliu pot funcționa comisii cu caracter consultativ și de sprijin, printre care:

a) Comisia de tir vânătorească;

b) Comisia de chinologie vânătorească;

c) Comisia de pescuit sportiv;

d) Comisia juridică;

e) Comisia economică;

f) Comisia de promovare a imaginii A.G.V.P.S.

(2) Comisiile sunt organizate și coordonate de un președinte ales dintre membrii Consiliului, iar secretariatul fiecărei comisii este asigurat de un angajat al A.G.V.P.S. cu atribuții în domeniu.

Art. 16. - (1) Comisia de cenzori este compusă din 3 membri, dintre care cel puțin unul trebuie să fie expert contabil; comisia își alege președintele, care trebuie să fie expert contabil.

(2) Funcția de cenzor este incompatibilă cu orice altă funcție în Consiliu și cu orice funcție salarizată în cadrul A.G.V.P.S.

(3) Atribuțiile și răspunderile cenzorului sunt cele prevăzute în actele normative în vigoare.

(4) Concluziile verificărilor efectuate de cenzori sunt prezentate sub formă de raport Congresului și sub formă de informări Consiliului, președintelui și președintelui executiv, care stabilesc măsuri în consecință.

(5) Membrii Comisiei de cenzori sunt retribuiți pentru activitatea depusă cu o indemnizație fixă stabilită de Congres.

(6) În caz de deces, de demisie ori de incompatibilitate, cenzorii vor fi înlocuiți operativ prin hotărâre a Consiliului, care urmează să fie ratificată la primul congres.

CAPITOLUL III

Organizațiile membre. Drepturi și obligații

Art. 17. - (1) Sunt membre ale A.G.V.P.S. organizațiile vânătorilor și/sau pescarilor sportivi legal constituite și afiliate la aceasta până la data adoptării prezentului statut.

(2) Pot deveni membre ale A.G.V.P.S. organizațiile vânătorilor și/sau pescarilor sportivi care solicită afilierea și îndeplinesc cumulativ criteriile de afiliere prevăzute în prezentul statut.

Art. 18. - Organizațiile afiliate au următoarele drepturi:

a) să fie reprezentate de către A.G.V.P.S. la nivel național și în organismele internaționale de profil pentru promovarea și protejarea intereselor comune;

b) să fie reprezentate și să participe cu drept de vot, prin delegații aleși potrivit normelor de reprezentare, la Congres și în Consiliu, condiționat de achitarea integrală a obligațiilor statutare către A.G.V.P.S., aferente anului calendaristic anterior;

c) să elibereze membrilor acestora carnete de membru cu sigla A.G.V.P.S.;

d) să beneficieze, pentru membrii acestora, de reciprocitate în relațiile cu celelalte asociații afiliate la A.G.V.P.S., în condițiile stabilite de Congres;

e) să participe la alegerea președintelui, vicepreședinților și cenzorilor A.G.V.P.S., precum și a 16 membri ai Consiliului dintre candidații desemnați pe grupe de județe;

f) să își exprime punctul de vedere și să facă propuneri pentru îmbunătățirea activității A.G.V.P.S.;

g) să ia parte, prin echipe sau concurenți individuali, la competițiile sportive și la alte activități de profil, organizate în țară și în străinătate;

h) să beneficieze, prin A.G.V.P.S., de asigurare în caz de accidente de vânătoare pentru fiecare membru vânător;

i) să primească din partea A.G.V.P.S. consultanță de specialitate tehnică, economică și juridică în soluționarea problemelor proprii;

- j) să propună și să beneficieze pentru membrii lor de acordarea titlului de membru de onoare al A.G.V.P.S.;*
- k) să primească orice fel de informații din banca de date a A.G.V.P.S.*
- Art. 19. - Organizațiile afiliate au următoarele obligații:**
- a) să cunoască și să respecte Statutul A.G.V.P.S. și să funcționeze potrivit statutului propriu, elaborat în baza statutului-cadru;*
- b) să respecte hotărârile organelor de conducere ale A.G.V.P.S. luate pentru armonizarea, protejarea și promovarea intereselor comune;*
- c) să participe în mod activ la realizarea scopului, obiectivelor și atribuțiilor A.G.V.P.S.;*
- d) să nu desfășoare activități contrare intereselor A.G.V.P.S. și ale organizațiilor afiliate;*
- e) să achite către A.G.V.P.S., la termenele scadente, cota de participare la bugetul acesteia;*
- f) să convoace anual adunări generale ordinare și o dată la 5 ani, premergător Congresului, adunări generale de alegeri;*
- g) să invite la fiecare adunare generală un reprezentant al Consiliului A.G.V.P.S., desemnat de directorul general dintre membrii acestuia;*
- h) să se supună verificării A.G.V.P.S. în privința respectării legilor specifice și a statutului;*
- i) să transmită, după întocmire, bilanța analitică la 31 decembrie, periodic datele statistice necesare băncii de date constituite la nivelul A.G.V.P.S.;*
- j) să promoveze o imagine corectă în legătură cu activitatea de vânatoare și/sau de pescuit sportiv;*
- k) să asigure o instruire corespunzătoare a membrilor vânători și/sau pescari sportivi, precum și a angajaților proprii;*
- l) să achite lunar contravaloarea abonamentelor la revista "Vânătorul și pescarul român" corespunzător cotei de 20% din numărul membrilor vânători ai asociației;*
- m) să nu înscrie și să ia măsuri de excludere din asociație a membrilor excluși din alte organizații afiliate la A.G.V.P.S., a celor înscriși în organizații neafiliate sau a celor care, prin faptele lor sau prin activitatea desfășurată, aduc prejudicii intereselor A.G.V.P.S. și celorlalte organizații afiliate;*
- n) să prezinte la A.G.V.P.S., în termen de 60 de zile, pentru anulare, carnetele de membru puse la dispoziția acestor asociații, la eventuala retragere sau excludere a lor din cadrul A.G.V.P.S.; în caz contrar, A.G.V.P.S. le va declara nule într-un ziar de largă circulație;*
- o) să nu permită practicarea vânătorii și/sau pescuitului recreativ-sportiv pe fondurile atribuite în gestiune, de către vânătorii și pescarii sportivi care nu sunt înscriși în asociație sau în asociații afiliate la A.G.V.P.S., decât în condițiile achitării tarifelor minime stabilite pentru vânătorii și pescarii sportivi străini;*
- p) să nu permită practicarea vânătorii și/sau pescuitului sportiv pe fondurile atribuite în gestiune, de către membrii altor asociații afiliate, dacă nu au cotizația achitată la zi;*
- r) să transmită la A.G.V.P.S. un exemplar din fiecare act adițional de modificare și completare a statutului sau actului de constituire, împreună cu hotărârea judecătorească care a aprobat înscrierea de mențiuni.*

Art. 20. - Organizațiile afiliate care încalcă repetat prevederile legii, ale prezentului statut, ale propriului statut, hotărârile organelor de conducere ale A.G.V.P.S. ori care prin activitatea lor sau a membrilor acestora aduc daune de orice fel A.G.V.P.S. și/sau celorlalte organizații afiliate vor fi sancționate cu excluderea din A.G.V.P.S., după o atenționare prealabilă.

Art. 21. - (1) Hotărârea de excludere a organizației afiliate va fi luată de Consiliu, organizația exclusă având drept de contestație la Congres, în termen de 30 de zile de la comunicarea hotărârii de excludere.

(2) Pe perioada de la depunerea contestației până la soluționarea acesteia de către primul Congres, hotărârea de excludere se suspendă, iar organizația în cauză va fi monitorizată de Consiliu, având toate obligațiile unei asociații afiliate.

CAPITOLUL IV

Criterii de afiliere și de excludere

Art. 22. - Organizațiile vânătorilor și/sau pescarilor sportivi legal constituite se pot afilia la A.G.V.P.S. dacă îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

- a) solicită în scris afilierea la A.G.V.P.S.;
- b) anexează la cererea de afiliere hotărârea adunării generale în acest sens;
- c) anexează la cererea de afiliere statutul asociației adaptat prevederilor statutului-cadru;
- d) anexează la cererea de afiliere actul constitutiv, certificatul de înscriere în Registrul asociațiilor și fundațiilor, licența de funcționare și tabelul nominal cu membrii înscriși pe bază de cerere făcută în nume propriu;
- e) fac dovada existenței sediului propriu pentru folosință exclusivă și a dotărilor minime necesare acordării licenței de funcționare;
- f) au întocmit organigrama, statul de funcții, regulamentul de organizare și funcționare și regulamentul de ordine interioară;
- g) au angajat sau, după caz, angajează, în termen de 30 de zile de la dobândirea în gestiune a cel puțin unui fond cinegetic sau de pescuit, personalul necesar care să îndeplinească cumulativ criteriile stabilite de Congres în acest sens;
- h) nu au în evidențe membri înscriși în organizații neafiliate ori vânători sau pescari sportivi excluși din alte organizații afiliate, cu excepția celor care și-au redobândit această calitate potrivit legii și propriului statut.

Art. 23. - Organizațiile afiliate la A.G.V.P.S. vor fi excluse dacă:

- a) își pierd, în condițiile legii, personalitatea juridică;
- b) își modifică statutul în contradicție cu prevederile statutului-cadru;
- c) nu mai îndeplinesc una sau mai multe condiții de afiliere ori nu respectă criteriile stabilite pentru angajarea personalului propriu;
- d) pierd dreptul de gestionare a tuturor fondurilor cinegetice și/sau de pescuit pe o perioadă mai mare de 3 luni;
- e) nu achită trimestrial, corespunzător cotizațiilor încasate de la membrii lor, contribuția la bugetul A.G.V.P.S.; în acest caz, sumele restante datorate vor fi recuperate pe cale judecătorească;
- f) adoptă, prin organele lor de conducere, decizii contrare legii, Statutului A.G.V.P.S., statutului propriu și hotărârilor luate de organele de conducere ale A.G.V.P.S.;

g) înscriu în evidență membri ai unor organizații neafiliate sau excluși din cadrul altor organizații afiliate ori mențin în evidență, după atenționare, astfel de membri;

h) mențin în evidență membri care aduc prejudicii intereselor și imaginii A.G.V.P.S. prin săvârșirea de abateri grave de la lege și statut.

CAPITOLUL V

Patrimoniul A.G.V.P.S.

Art. 24. - (1) A.G.V.P.S. are patrimoniu propriu și privat, format din:

a) bunuri imobile;

b) bunuri mobile constând în:

- mijloace fixe, altele decât bunurile imobile;

- obiecte de inventar;

- mijloace circulante;

c) drepturi și obligații patrimoniale.

(2) Patrimoniul este element de bază al personalității juridice a A.G.V.P.S., iar bunurile acesteia evidențiate în bilanțurile contabile anuale sunt proprietate privată indivizibilă.

Art. 25. - Mijloacele fixe și mijloacele circulante ale A.G.V.P.S. se realizează din:

a) cota anuală de participare a organizațiilor afiliate la bugetul de venituri și cheltuieli al A.G.V.P.S., care este egală, începând cu anul fiscal 2010, cu contravaloarea a 2,2% din valoarea cotizațiilor anuale de membru încasate; pentru anul fiscal 2009 rămân valabile prevederile art. 25 lit. a) din Statutul A.G.V.P.S., publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 750 din 18 august 2005;

b) venituri obținute din activități economice desfășurate cu caracter accesoriu;

c) donații, subvenții, sponsorizări etc.;

d) orice alte surse, în condițiile legii.

Art. 26. - (1) Cota de participare a organizațiilor afiliate la bugetul de venituri și cheltuieli al A.G.V.P.S. se virează trimestrial, corespunzător cotizațiilor anuale de membru încasate.

(2) Neachitarea cotei de participare prevăzute la alin. (1) în termen conduce la reactualizarea acesteia în funcție de rata inflației.

Art. 27. - (1) Bunurile imobile ale A.G.V.P.S. pot fi valorificate către terți sau casate, după caz, cu aprobarea prealabilă și în condițiile stabilite de Consiliu.

(2) Oricare ar fi cauza excluderii sau retragerii din A.G.V.P.S., organizațiile afiliate nu au dreptul să pretindă restituirea vreunei părți din patrimoniul A.G.V.P.S.

(3) În cazul dizolvării A.G.V.P.S., bunurile rămase în urma lichidării vor fi transmise, prin hotărârea Congresului, către o asociație, uniune sau federație cu scop identic sau asemănător.

CAPITOLUL VI

Dispoziții finale

Art. 28. - (1) Congresul și Consiliul sunt statuar întrunite în prezența majorității delegaților și, respectiv, a membrilor; sunt prezidate de președinte, iar în lipsa acestuia, de unul dintre vicepreședinți sau de directorul general; hotărârile se iau

cu votul deschis al majorității delegaților/membrilor prezenți; în situații expres cerute de majoritatea delegaților/membrilor prezenți, votul poate fi secret.

(2) În mod excepțional și convingător motivat, votul membrilor Consiliului se poate solicita și se poate exercita și prin corespondență.

(3) Mandatul de delegat la Congres și de consilier este personal și netransmisibil.

Art. 29. - (1) Pentru funcțiile de președinte și vicepreședinte vor fi depuse candidaturi scrise la Consiliul A.G.V.P.S. sau la Secretariatul Congresului, respectându-se condițiile impuse de statut.

(2) Prin excepție de la prevederile art. 28 alin. (1), alegerile pentru președinte și vicepreședinți se vor desfășura cu vot secret în cazul existenței mai multor candidaturi pe aceeași funcție.

(3) În cazurile în care funcțiile de președinte ori de vicepreședinte devin vacante din orice motive, atribuțiile vor fi delegate temporar de către Consiliu, până la primul Congres, unora dintre membrii săi.

(4) În situația candidaților pentru Consiliu care vor reprezenta asociațiile afiliate din diferite județe, aceștia vor fi desemnați de reprezentanții județelor respective și validați de Congres.

(5) Locurile devenite vacante în Consiliu, altele decât cele de drept, se completează pe principiul reprezentativității, la propunerea asociațiilor din grupele de județe pe care le reprezintă.

Art. 30. - Membrii Consiliului, alții decât cei aleși prin vot secret, care lipsesc nemotivat de la mai mult de două ședințe consecutive sau de la mai mult de 3 ședințe în decursul unui an calendaristic își pierd calitatea și vor fi înlocuiți potrivit prevederilor art. 29 alin. (5).

Art. 31. - Pierderea calității de membru din asociațiile afiliate atrage pierderea calității în orice organ de conducere al A.G.V.P.S.

Art. 32. - Consiliul A.G.V.P.S. va hotărî și va proceda în timp util la adaptarea corespunzătoare a prevederilor statutare care devin contrare actelor normative în vigoare, prin modificarea necesară a textelor, asigurând comunicarea și cunoașterea acestora, în vederea respectării lor de către organizațiile afiliate; hotărârile vor fi supuse spre analiză și ratificare proximului Congres.

Art. 33. - Anexele nr. 1-3 fac parte integrantă din prezentul statut.

Art. 34. - (1) Prezentul statut a fost adoptat de Congresul A.G.V.P.S. la data de 20 iunie 2009.

(2) Pe data intrării în vigoare a prezentului statut, Statutul publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 750 din 18 august 2005, cu modificările și completările ulterioare, se abrogă, cu excepția prevederilor art. 40 din anexa nr. 3 la Statut, care rămân valabile pentru anul fiscal 2009.

(3) Prezentul statut va fi autentificat sau atestat de un avocat și va fi publicat ulterior în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(4) Organizațiile afiliate își vor adapta propriul statut la prevederile statutului-cadru (anexa nr. 3) în adunările generale care vor avea loc după Congresul A.G.V.P.S. din România din data de 20 iunie 2009, dar nu mai târziu de un an.

(5) Adunările generale ale organizațiilor afiliate pot prelungi mandatele membrilor consiliului asociațiilor și ale delegaților la Congres, potrivit art. 8 alin. (3).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Bajolic, V.V. ș.a. - Enciklopedija Iovstva, Editura Gradevirvska Knjiga, Belgrad, 1987.
2. Bodea, M. ș.a. - Vânat și vânătoare, Editura AGVPS, București, 1964.
3. Chantalet, J.C. ș.a. - Préparer et réussir votre Permis de Chase (Pregătirea și reușita obținerii Permisului de vânătoare), Edit. Hatier, Paris, 1992.
4. Colibada, E. și Damian, - Carte vânătorului, Editura Junimea, Iași, 1977.
5. Cotta, V. - Economia vânatului și salmonicultura, Edit. Agro-silvică de Stat, București, 1956.
6. Cotta, V. - Vânatul, Editura Ceres, București, 1982.
7. Cotta, V. și Bodea, M. - Vânatul României, Editura Agro-silvică, București,
8. Desjeux, G. și Lallour, P. - L'Examen du Permis de chasser de Gastinne – Renette (Examenul permisului de vânătoare Gastinne – Renette), Edit. Garnier, 1984.
9. Durantel P. ș.a. - Enciclopedia practică de vânătoare, Edit. Aquila'93, Oradea, 2002.
10. Feneser, Gh. ș.a. - ABC-ul vânătorului, Editura Ceres, 1974.
11. Georgescu, M. și Georgescu, G.C. - Enciclopedie zoocinegetică, Editura Albatros, București, 1996.
12. Havre, M. - Le guide marabout du permis de chasse (Ghidul musulman al permisului de vânătoare), Edit.
13. Lambert, M. - Manuel officiel de l'examen de chasse (Manualul oficial al examenului de vânătoare), Edit. Chasse
14. Lambert, M. - Manuel officiel de l'examen de chasse (Manualul oficial al examenului de vânătoare), Edit. Chasse
15. Lochman, J și Liebl, F. - Mysliovost vobrazech (Vânătoarea în imagini), Uniunea vânătorilor din Cehia, 1978.
16. Lorgnier du Mesnil, C. - Chasse Passion (Vânătoare Pasiune), Edit. Hachette, Paris, 1996.
17. Munteanu, D. - Păsările din România și Europa. Determinator ilustrat. Octopus Publishing Groups Ltd, 1999.
18. Nedici, Gh. - Istoria vânătorii și a dreptului de vânătoare, Editura Universul, 1940.
19. Negruțiu, A. - Vânătoare și salmonicultură, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
20. Negruțiu, A, ș.a. - Fauna cinegetică și salmonicultura, Editura ARED, București, 2000.
21. Noblet, N. - Le permis de Chasse (Permisul pentru vânătoare), Edit. Hachette, Paris, 1989.
22. Scoot, P. - Guide en couler des Analidés du Monde (Ghidul în culori al anatidelor din lume), Edit Gerfaut Club,
23. Svensson, L, ș.a. Bird guide (ghidul păsărilor), Edit. Collins, Publishers, London, 1999.

24. Şelaru, N. - Mistreţul – monografie, Editura Salut – 2000, Bucureşti, 1995.
25. Şelaru, N. - Catalogul trofeelor, Editura Vânătorul şi Pescarul SRL, Bucureşti, 1997.
26. Şelaru, N. - Trofee de vânat, Editura ARED, Bucureşti, 2000.
27. Şelaru N. - Manual pentru examenul de vânător, Editura Cynegis, Bucureşti, 2003.
28. Şelaru, N. - Vânat şi vânătoare în România, Editura Cynegis, Bucureşti, 2004.
29. Witting, O. - Economia vânatului, Editura Agro-silvică, Bucureşti,
30. * * * - Guide to hunting în Germany (Ghid pentru vânătoare în Germania), 1977.
31. * * * - Chasse – Principales regles (Vânătoare – Reguli principale), Edit. Gouvernement du Quebec, 1994.
32. * * * - Testmethode zum Heintges – Lernsystem (Metode test din sistemul de învăţare Heintges), Edit. J. Keltsch GmbH, Wunsiedel, 1996/1997.
33. * * * - Recomandarea nr. R(85)17 – anexa 1 – Sugestii pentru programul examenului de vânător. Consiliul Europei – 23 sept. 1985.

Tehnoredactare computerizată: *Viorica Cojocaru*
Desene și prelucrare imagini: *prof. Bianca Botezat*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ȘELARU, NECULAI

Manual pentru examenul de vânător / dr. ing. Șelaru Neculai.

– Ed. a 5-a, rev. - București : Editura, 2012

Bibliogr.

ISBN

.....

© Toate drepturile rezervate autorului